KIRMIZI KLASİK YAPITLAR DİZİSİ

MIGUEL DE CERVANTES SAAVEDRA

Örnek Alınacak Hikâyeler

Türkçesi: Nazlı Hülya Soydan

] kırmızı (

Miguel de Cervantes Saavedra

29 Eylül 1547'de İspanya'nın Alcalá de Henares kasabasında doğdu. Edebiyat çalışmalarına genç yaşta başlayan Cervantes, yazıları ve tiyatro oyunları ile kısa zamanda tanınan bir yazar oldu. Düzenli bir eğitim yaşamı olmadığı için kendi kendini yetiştirdi. Orduda görev aldığı sırada çıkan 1571 İnebahtı Deniz Savaşı'na katıldı. Savaş sırasında ağır yaralanan Cervantes, dönüş yolculuğu sırasında esir düştü ve iki yıl Cezayir'de esir olarak yaşadı. Özgürlüğüne kavuştuktan sonra İsyanya'ya döndü ve yazarlık serüveni de bu dönemde başladı. İlk eserlerini tiyatro oyunu ve romans türünde verdi. İlk büyük çalışması olan pastoral romansı *La Galatea* 1585 yılında yayımlandı. Ardından, modern romanın ilk örneği olarak kabul edilen *Don Quijote*'yi, dolandırıcılık suçlamasıyla girdiği hapishanede kaleme aldı. 1605 yılında birinci bölümü yayımlanan *Don Quijote*'nin ikinci bölümü 1615 yılında yayımlandı. *Novelas Ejemplares* (*Örnek Alınacak Hikâyeler,* 1613), *Viaje del Parnaso* (şiir, 1614), *Los Trabajos de Persiles y Sigismunda* (*Persiles ve Sigismunda'nın Seyahatleri,* 1616) Cervantes'in diğer yapıtları arasında yer alır. Cervantes son yapıtı olan *Los Trabajos de Persiles y Sigismunda* yayımlanmadan bir süre önce, 23 Nisan 1616'da Madrid'de öldü.

Resim: Don Juan de Jáuregui, 1600

Nazlı Hülya Soydan

1982'de İzmit'te doğdu. Haziran 2000'de Özel Seyrnen Lisesi'ni bitirdi. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İspanyol Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'ndan 2007 yılında mezun oldu. Mezuniyet tezi olarak, Vicente Blasco Ibáñez'in *La Catedral* adlı eserini Türkçeye çevirdi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Turizm ve Otel İşletmeciliği eğitimini de tamamlayan Nazlı Hülya Soydan, İspanyol edebiyatı üzerine çalışmalarına devam etmektedir.

ÖRNEK ALINACAK HİKÂYELER

MIGUEL DE CERVANTES SAAVEDRA

ÖRNEK ALINACAK HİKÂYELER

ISBN 978-975-8855-28-5

Özgün Adı:
Novelas Ejemplares (1613)

•

ÖRNEK ALINACAK HİKÂYELER / CERVANTES

1. Baskı: Kırmızı Yayınları, Şubat 2010, İstanbul

Dizi Editörü:
Enis BATUR

Genel Yayın Yönetmeni:
Fahri ÖZDEMİR

Kapak Tasarımı:
Serap AKÇURA

Dizgi: Mesut SEVEN
Baskı ve Cilt: Kahraman Ofset
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad. Atahan No: 34 K: 4
Bağcılar - İSTANBUL
Tel: (0212) 629 00 01

© Kırmızı Yayınları, 2010, İstanbul
Bütün hakları saklıdır.

Kırmızı Yayınları
Refik Saydam Cd. Akarca Sk. No. 41
Tepebaşı/Beyoğlu - İSTANBUL
Tel: (0212) 253 53 25
www.kirmiziyayinlari.com

Kırmızı Yayınları bir OPUS LTD. ŞTİ. kuruluşudur.

MIGUEL DE CERVANTES SAAVEDRA

ÖRNEK ALINACAK HİKÂYELER

Türkçesi
NAZLI HÜLYA SOYDAN

NOVELAS EXEMPLARES DE MIGVEL DE Ceruantes Saauedra.

DIRIGIDO A DON PEDRO FERNANdez de Caſtro, Conde de Lemos, de Andrade, y de Villalua, Marques de Sarria, Gentilhombre de la Camara de ſu Mageſtad, Virrey, Gouernador, y Capitan General del Reyno de Napoles, Comendador de la Encomienda de la Zarça de la Orden de Alcantara.

Año 1613.

Cõ priuilegio de Caſtilla, y de los Reynos de la Corona de Aragõ.
EN MADRID, Por Iuan de la Cueſta.

Vendeſe en caſa de Frãciſco de Robles, librero del Rey nro Señor.

OKURA ÖNSÖZ

Sevgili okur, mümkün olsaydı kendimi bu önsözü yazmaktan alıkoymak isterdim; çünkü *Don Quijote*'nin başına koymuş olduğum önsöz benim için pek de iyi olmadığından, aynısını tekrar yapma arzusunda değilim. Bunun kabahati, hayatım boyunca, zekâ ve konumumdan çok, mizacımla edinmiş olduğum sayısız arkadaşımdan biri olan, iyi dostum, ünlü Don Juan de Jáuregui'ye aittir. Kendisine, geleneğe uyarak, bu kitabın kapağı üzerine hak ve tasvir etmesi için portremi vermiştim. Böylece hem benim isteğim yerine gelecek, hem de bunca icatla herkesin gözü önünde dünyaya açılmaya cesaret eden bu kişinin yüzünü ve görünüşünü bilmek isteyecek olan bazı kişilerin arzusu, bu resmin altına şunlar yazılarak yerine getirilmiş olacaktı:

"Burada gördüğünüz kartal yüzlü, kestane rengi saçlı, düz ve geniş alınlı, şen gözlü, orantılı olmakla beraber kıvrık burunlu, yirmi yıl öncesine kadar altın sarısı iken şimdi kır sakallı, palabıyıklı, küçük ağızlı, ne sık ne de seyrek dişli –çünkü kala kala altı tane kalmıştır, onlar da çok kötü durumdadır ve birbirine hiç uymamaktadır– kolları ve bacakları arasında kalan gövdesi ne iri ne de ufak olan, teni esmerden çok beyaza çalan, biraz düşük omuzlu, ayakları pek çevik olmayan adam; *La Galatea* ve *Don Quijote de la Mancha*'nın, César Caporal Perusino eserini taklit ederek yazılmış olan *Viaje del Parnaso*'nun ve büyük olasılıkla sahibinin adını bile taşımadan oradan oraya yayılmış olan diğer birçok eserin yazarıdır. He-

men hemen herkes onu 'Miguel de Cervantes Saavedra' adıyla çağırır. Uzun yıllar askerlik yapmış ve felaket zamanlarında sabırlı olmayı öğrendiği, beş buçuk yıl süren bir esir hayatı yaşamıştır. İnebahtı Savaşı'nda bir arkebüz kurşunuyla sol elini kaybetmiştir. Çirkin görünmesine rağmen kendisinin güzel bulduğu bu yarayı, geçmiş yüzyılların gördüğü, fakat gelecek yüzyılların görmemesini umduğu, en anılmaya değer ve yüce olayda, Kral V. Carlos'un oğlunun bayrakları altında çarpışırken almıştır."

Kendisinden şikâyet ettiğim dostumun aklına, bu söylediklerimden başka bir şey gelmediği takdirde, ben kendi kendime iki düzine şahit bulur, onları kendisine gizlice dinletirim ve bu şekilde adımı daha çok yaymasını, zekâmı ve yeteneklerimi övmesini sağlamış olurum. Bu gibi methiyelerin, gerçekleri olduğu gibi gösterdiklerini söylemek saçmalık olur; çünkü ne övgünün ne de yerginin belirli bir sınırı vardır.

Ama mademki bu fırsat kayboldu ve ben, bembeyaz ve tasvir edilmeden kaldım, o halde kekeme olmakla beraber, işaretle söylendiği zamanlarda bile anlaşılması mümkün olan gerçekleri söylerken kekelemeyen dilimi kullanarak, kendi kendimi tasvir etmek zorundayım. Sana tekrar söylüyorum ki sevgili okur, sunduğum bu hikâyelerle hiçbir zaman bir yemek pişiremeyeceksin; çünkü ne ayakları, ne başı, ne iç organları ne de buna benzer şeyleri vardır. Demek istediğim, bazı hikâyelerde bulacağın gönül maceraları o kadar edepli, Hıristiyan mantığına ve davranış biçimine göre o kadar uygundur ki onları okuyacak olan dikkatli ve dikkatsiz okuru hiçbir kötü düşünceye sürüklemesine imkân yoktur.

Onlara "Örnek Alınacak" adını verdim. Dikkat edersen, kendisinden faydalı bir örnek çıkarılmayacak hiçbir hikâyenin bulunmadığını görürsün. Bu konuyu uzatma korkusu olmasaydı, belki de her birinden tek tek çıkarılabilecek lezzetli ve şerefli meyveyi gösterirdim. Amacım, halkımızın önüne bir hüner masası koymak ve hiçbir zarara uğramadan eğlenmesini sağlamaktır. Ruhun ve bedenin hiçbir zarara uğramaması

diyorum; çünkü dürüst ve hoşa giden çalışmalar, zarar vermekten öte yararlıdırlar.

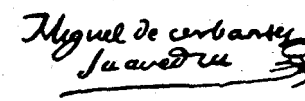
Evet, insan her zaman tapınaklara gitmez, dua edilen yerlerde vakit geçirmez ve ne kadar önemli olursa olsun sürekli iş başında bulunmaz. Yorgun ruhun dinlendiği eğlence ve dinlenme saatleri vardır. Bu amaçla kavak ağaçları dikilir, kaynaklar aranır, yokuşlar düzleştirilir ve özenle bahçeler meydana getirilir. Sana haddim olmayarak bir şey söyleyeceğim: Bu hikâyelerin, onları okuyan kişiyi herhangi bir şekilde kötü bir arzuya ya da düşünceye sevk edeceğini bilsem, onları halka arz etmektense yazmış olan elimi kesmeyi tercih ederim. Öbür dünyayla dalga geçecek bir yaşta değilim, elli beş yaşında olsam yeni bir dokuz yıl ve bir el kazanırdım.

Yeteneğim bu yönde ilerledi, eğilimim beni oraya götürüyor ve dahası, bildiğim kadarıyla ben İspanyolca hikâyeler yazmış olan ilk kişiyim, ki bu gerçektir; çünkü bu dilde basılmakta olan birçok hikâyenin her biri yabancı dillerden çevrilmiştir. Bu hikâyelerse benimdir. Ne taklit ne de çalıntıdır. Hayal gücüm onları tasarladı, kalemim onlara hayat verdi ve basının kolları arasında büyüyüp gidiyorlar. Onların ardından eğer ömrüm vefa ederse sana, Heliodoro ile rekabete cüret eden kitabım *Trabajos de Persiles*'i sunacağım, tabii eğer cüret etmekten ümitsizliğe düşmezse. Bu kitaptan önce, kısa bir zaman içerisinde *Don Quijote'nin Kahramanlıkları ve Sancho Panza'nın Halleri*'nin genişletilmiş şeklini ve *Bahçenin Haftaları*'nı göreceksin. Benim gibi takati kalmamış bir insana göre çok şey vaat ediyorum, ama arzularına kim gem vurabilir ki? Yalnız şunu göz önüne almanı isterim: Mademki bu hikâyeleri büyük Lemos Kontu'na[1] ithaf ediyorum, öyleyse onlarda da değerlerini yükseltecek olan bazı sırlar saklı olmalıdır.

---

[1] Lemos Kontu (Pedro Fernandez Ruiz de Castro): 1576-1622 yılları arasında yaşamıştır. 1610-1616 yılları arasında Napoli Kralı, aynı zamanda 1613-1616 yılları arasında Cervantes'in koruyucusu olmuştur.

Tanrı seni korusun ve bana da dört beş sözde eleştirmen ile yapmacık kişilerin hakkımda söyleyeceği kötü sözlere katlanma sabrı versin, demekten başka bir şey bulamıyorum. Hoşça kal.

Çingene Kızı

Erkeğiyle kadınıyla bütün Çingeneler sanki dünyaya yalnızca hırsız olmak için gelmişlerdir. Hırsız anne babalardan doğarlar, hırsızlarla birlikle büyürler, hırsızlık yapmayı öğrenirler ve sonunda önüne geleni çalacak hale gelmiş birer hırsız olurlar. Çalma isteği ve hırsızlık, ancak ölünce vazgeçebilecekleri bir alışkanlık haline gelir.

İlminden emekliye ayrılacak kadar bilgili, bu milletten ihtiyar bir Çingene kadın olan Caco, Preciosa adını verdiği bir kız çocuğunu kendi torunuymuş gibi büyütmüş ve ona Çingenelere özgü davranışları, aldatma usullerini ve hırsızlık yollarını öğretmişti. Preciosa, Çingene âleminin yegâne çengisi olarak yetişti. Yalnızca Çingeneler arasında değil, güzelliği ve akıllılığıyla nam salmış olanların arasında da en güzeli ve en akıllısıydı. Herkesten çok Çingenelerin maruz kaldığı güneş, rüzgâr ve gökyüzünün diğer bütün sert koşulları onun ne tenini solduruyor ne de ellerini karartıyordu. Dahası, görmüş olduğu kaba terbiye kendisinde bir Çingene kızında olmayan daha üstün bir yaradılış olduğunu ortaya çıkarıyordu; çünkü son derece kibar ve akıllıydı. Aynı zamanda biraz da çapkındı, ama bu herhangi bir namussuzluk derecesine varmıyordu. Zeki bir kız olmasının yanı sıra öylesine namusluydu ki genç olsun yaşlı olsun hiçbir Çingene kadın onun yanında açık saçık şarkılar söyleyemez ya da küfürlü konuşamazdı. Sonunda büyükannesi torununun ne büyük bir hazine olduğunu anladığında, yaşlı kartal, yavru kartalını uçurmaya ve ona kendi pençeleriyle yaşamasını öğretmeye karar verdi.

Preciosa, bildiği birçok Noel ilahilerini, şarkıları, seguidillaları[1] ve zarabandaları[2] ve özellikle romanslardaki birçok dizeyi kendine has bir tarzda söylüyordu. Çünkü kurnaz büyükannesi, torununun genç yaşı ve aşırı güzelliği de eklenince bu gibi oyunların ve hoşlukların kendi servetini çoğaltacak, gönül eğlendiren ve akılları baştan alan hareketler olduğunu görmüştü. Bu sebepten elindeki her imkânı kullanarak bu tip dizeler buldu. Zaten bunları vermeyecek bir şair de yoktu çünkü nasıl ki körler için şairler varsa ve onlar için mucizeler uydurup kazancı bölüşüyorlarsa, Çingenelerle uzlaşıp onlara eserlerini satan şairler de vardı. Dünyada her türlü şey vardır ve açlık, ruhları bazen yeryüzünde bulunmayan şeylere doğru sürükler.

Preciosa çocukluğunu Castilla'nın çeşitli yerlerinde geçirmiş ve on beş yaşına geldiğinde büyükannesi onu Madrid'e, genellikle Santa Bárbara alanına kurulan eski obasının olduğu şehre getirmişti. Her şeyin alınıp satıldığı bu şehirde o da kendi malını satmayı düşünüyordu. Preciosa'nın Madrid'e ilk gelişi şehrin azizesi ve koruyucusu olan Santa Ana gününe denk gelmişti. Şehre giriş, dördü yaşlı dördü genç olmak üzere sekiz Çingene tarafından yapılan ve aralarında onlara yol gösteren ve büyük bir köçek olan Çingene bir adamın da bulunduğu dans gösterisiyle gerçekleşti. Hepsi tertemizdi ve iyi süslenmişti. Preciosa da öyle bir süslenmişti ki bütün gözler ona çevrilmişti, o kadar ki bakan gözlerde yavaş yavaş aşk belirmeye başlıyordu. Davulun, kastanyetin[3] sesi ve dansın ateşi arasında Çingene kızın güzelliğini ve zarafetini öven bir fısıltı yükseliyordu ve delikanlılar onu görmeye, yetişkin erkekler ise seyretmeye koşuyorlardı. Dans şarkılı olduğu için sesini duydukları an hepsinin aklı başından gitti. Çingene kızın ünü

[1] seguidilla: Bir İspanyol halk dansı ve şarkısı.
[2] zarabanda: Ağır tempolu eski bir İspanyol halk dansı ve aynı tempoda söylenen şarkı.
[3] kastanyet: Parmaklara takılarak çalınan bir tür zil.

hemen yayıldı. Festival yetkililerinin ortak kararıyla kendisine en iyi dansçı ödülü ve mücevheri verildi. Preciosa, Santa María Kilisesi'ne vardıklarında, diğerlerinin Santa Ana tasviri önünde yaptıkları danstan sonra, eline zilleri alıp bu sesler arasında uzun ve çevik dönüşlerle dans ederek şu romansı[4] söyledi:

Meyve vermekte geciken o kıymetli ağaç,
seneler boyunca seni mateme büründürdü.
Kocasının temiz arzularını ve umutlarını
yerine getirmekte geç kaldı.
Bu gecikme öyle bir tatsızlık doğurmuştu ki
attırmıştı mabetten en adil adamı.
Aziz verimsiz toprak sonunda verdi bize
yeryüzünü besleyen bütün bereketi.
Bir darphane olup işledi
Tanrı'nın insan suretine büründüğü kalıbı.
Tanrı'nın büyüklükler göstermek istediği için
bedenini seçtiği bir kızın annesi olan Ana,
acılarımızın şifa bulduğu sığınak sendedir ve kızındadır.
Şüphesiz ki erkek torununun üzerinde
dindar bir devlet ve adalet var, bu kesindir.
Büyük sarayın ortağı olduğun için,
binlerce akraban seninle olmak istiyor.
Ah o nasıl bir kız, nasıl bir torun, nasıl bir damat!
Adil olmasından dolayı bu başarıyı hemen dile getirmeli.
Ama siz o kadar mütevazısınız ki
kızımız alçakgönüllü olmasını sizden öğrendi.
Şimdi onun yanında, Tanrı'nın daha yakınında,
tahmin edemediğim bir mertebeye eriştin.

[4] Bu küçük romansta, Meryem Ana'nın annesi ve babasından, Meryem Ana'nın dünyaya gelişinden ve Hz. İsa'dan bahsedilir.

Preciosa, şarkısını dinleyenleri kendine hayran bırakmıştı. Bazıları, "Tanrı seni kutsasın kızım!" diyor, bazıları ise, "Bu çocuğun Çingene olması ne yazık! Aslında büyük bir beyin kızı olmalıydı," diyordu. Daha kaba olan bazı kimseler ise, "Bırakın da kız büyüsün, büyüsün de marifetlerini göstersin! Gönülleri avlamak için etrafa ağını atıyor!" diyorlardı. Daha kaba ve daha uyuşuk başka bir adam ise kızın bu kadar hızlı dans ettiğini görünce, "Ha şöyle kızım, ha şöyle! Yürü aşkım, etrafı toza bula!" dedi. Bunu üzerine Preciosa, dans etmeyi bırakmadan, "Tozu dumana bularım!"[5] dedi.

Dualar ve Santa Ana festivali bitmişti, ama Preciosa da biraz yorgun düşmüştü. Fakat güzelliği, zekâsı, akıllılığı ve dansı ile öyle bir nam salmıştı ki, şehirde kendisinden başka bir şey konuşulmuyordu. Bundan on beş gün sonra Preciosa, kendisiyle birlikte gelen üç kızla beraber, ellerinde ziller ve yeni bir dansla Madrid'e döndüler. Hepsi de güzel sözlü romanslar ve neşeli şarkılar hazırlamışlardı. Preciosa yanındakilerin uygunsuz şarkılar söylemesine izin vermezdi, kendisi de asla söylemezdi. İnsanlar buna çok dikkat etmiş ve onu beğenmişlerdi.

Birisi onun aklını çeler ya da onu kaçırır korkusuyla yaşlı Çingene, tıpkı onun Argos'u[6] gibi Preciosa'nın yanından hiç ayrılmıyordu. Ona torunum diyor, kız da onu büyükannesi zannediyordu. Toledo Caddesi'nde, gölgede dans etmeye başladıklarında, peşlerine takılanlardan etraflarında büyük bir kalabalık oluşmuştu. Kızlar dans ederken, yaşlı kadın da izleyenlerden para topluyordu. Üzerlerine, sahneye yağan taşlar gibi para yağıyordu. Güzellik, insanın içinde uyuyan iyiliği uyandırır.

Dansın bitiminde Preciosa şöyle dedi:

– Eğer bana dört çeyreklik verirseniz, size bizzat kendim

---

[5] Bu, eski bir şarkının nakaratıdır ve Cervantes'in "La elección de los alcaldes de Daganzo" adlı piyesinin bir bölümünde bir Çingene tarafından söylenmektedir.

[6] Argos Panoptis: Yunan mitolojisinde, yüz gözlü bir canavar. Panoptis sıfatı "her şeyi gören" anlamını taşır ve onun etkin bir gözetmen olduğunu gösterir. Uykudayken bile birkaç gözü açık kalır, uyanıklık timsalidir.

bir romans söyleyeceğim. Bu son derece güzel romans, kraliçemiz Margarita'nın Valladolid'deyken lohusa duası için San Llorente'ye gidişinden bahseder. Bu ünlü romans, işinin ehli büyük bir şair tarafından yazılmıştır.

Bunu söyler söylemez etraftakiler hep bir ağızdan "Söyle Preciosa, işte dört çeyrekliğin," dediler. Çeyreklikler, kızın üzerine yağmur gibi yağmaya başladı, öyle ki yaşlı kadın bunları toplamakta güçlük çekiyordu. Preciosa, ganimetlerini topladıktan sonra zillerini takıp akıcı bir şekilde ve çılgınca şu romansı söylemeye başladı:

Çıktı lohusa duasına Avrupa'nın büyük kraliçesi[7],
hem adıyla hem de değeriyle pahalı ve kıymetli bir inci.
Gözleri alıp götürür hayran olan gönülleri
onun ibadetine ve görkemine bakan kimseleri.
Göstermek için bütün dünyaya gökyüzüne ait olduğunu
gezdirir bir yanında Avusturya güneşini[8]*, bir yanında da taze şafağı*[9]
ardı sıra onu izleyen öyle bir Venüs[10] *ki*
yerin ve göğün ağladığı bir günün gecesinde[11]
vakitsiz dünyaya gelmiş.
Eğer varsa gökyüzünde parıldayan arabalar çizen yıldızlar
başka arabalarda da onun göğünü aydınlatan yıldızlar vardır.
Yaşlı Satürn[12] *burada sakalını tarar ve gençleşir,*
her ne kadar gecikse de çevik ilerlemektedir,
sevinç, bir damlayı bile iyileştirir.
Geveze ilah sevgi dolu ve iltifatkâr sözler söyleyerek ilerlerken,
Cupido[13] *taşır yakut ve incilerle süslü izler.*

---

[7] İspanya Kraliçesi ve Avusturya Arşidüşesi Margarita de Austria (1584-1611).
[8] İspanya Kralı III. Felipe (1578-1621).
[9] O sırada dört yaşında olan Prenses Ana María Mauricia.
[10] İleride IV. Felipe olarak anılacak olan Veliaht Prens Felipe.
[11] Veliaht Prens Felipe, İsa'nın çarmıha gerildiği gün olan "Kutsal Cuma Günü" (Viernes Santo) dünyaya gelmiştir.
[12] Kardinal Başpiskopos D. Bernardo de Sandoval y Rojas.
[13] Cupido: Roma mitolojisinde, Aşk Tanrısı. Yunan mitolojisindeki Eros'la eşdeğerdir.

Öfkeli Mars[14] *da oradan gider,*
kendi gölgesinden çekinen bir delikanlıdan
daha dikkatli bir edada.
Jüpiter[15]*, güneşin evinin*[16] *yanından gider,*
zorlukla yapılmış o gözdeden
daha kıymetli bir şey yoktur.
Ay, şu ya da bu tanrıçanın yanaklarında ilerlerken,
Venüs de gökyüzünden yapılan güzellikte gider.
Küçük Ganimedes'ler[17] *gider ve döner*
kavuşurlar mucizevi kürenin altın kakma kuşağında.
Her şey şaşkına çevirsin
ve hayran etsin kendine diye,
hiçbir şey yok ki geçmeye görsün
cömertlikten cimriliğe.
Zengin kumaşları ve özenli kıyafetleriyle Milano,
elmaslarıyla Hindistan
ve kokularıyla Arabistan
kemiren kıskançlık kötü niyetlilerle ilerlerken,
iyilik de İspanyol sadakatinin kalbinde yol alır.
Evrensel neşe o sokak senin bu meydan benim gezer,
dolaşır umursamaz bir deli gibi sıkıntıdan kaçışarak.
Bin hayır duası açar sessiz ağızları
ve çocuklar da büyüklerin bu dualarını tekrarlar.
Biri der ki: "Bereketli asma büyü, yüksel, sarıl sarmala
ve dokun mutlu gürgen ağacına
ki gölge olsun sana binlerce yıl boyunca.
Senin ihtişamın, İspanya'nın iyiliği,
kilisenin birliği ve Muhammed'in gölgesi için."

---

[14] Falces Markisi ve ordu okçularının kumandanı.

[15] Lerma Dükü D. Francisco de Sandoval y Rojas.

[16] İspanya Kralı III. Felipe.

[17] Ganimedes: Yunan mitolojisinde, Troya Kralı Tros'un oğlu. Olağanüstü güzelliği nedeniyle, tanrılar ya da kartal biçimine bürünen Zeus tarafından kaçırılıp tanrılara şarap sunmakla görevlendirilmiştir.

Başka bir dil ise haykırarak şöyle der:
"Yaşa ey beyaz güvercin!
Bizlere yavru olarak çift taçlı kartallar verdin.
Vahşi ve yırtıcı kuşları havadan kovsun,
korkutulmuş fazileti kanatlarıyla örtsün diye."
Daha akıllı ve ciddi, daha keskin ve özenli başka bir dilse
ağzından ve gözlerinden neşe saçarak şöyle der:
"Avusturya sedefi, bize verdiğin bu biricik inci
ne planlar bozar, kötülükleri yok eder!
Ümit verir! Arzuları yarım bırakır!
Korkuları artırır, kötü niyetleri ortadan kaldırır!"
Kraliçe bu şekilde, Roma'da yakılan ama
namı hâlâ yüriiyen Aziz Fénix'in mabedine vardı.
Hayatın suretine, gökyüzünün hanımefendisine,
mütevazılığından dolayı şimdi yıldızlarda olana,
hem anne hem de bakire olana,
Tanrı'nın hem kızı hem de karısı olana,
diz çökerek Margarita, şöyle dua etti:
"Daima cömert olan el, bana verdiklerini sana sunuyorum.
Senin iyiliğinin eksildiği yerde sefalet çıkagelir.
İlk meyvelerini sana sunarım, güzel bakire,
onları oldukları gibi gör ve kabul et,
onları koru ve ıslah et.
Bunca krallığın ve uzak iklimlerin ağırlığı altında
insani bir Atlas[18] *olan babalarını*[19] *sana emanet ediyorum.*
Bilirim ki Kral'ın yüreği Tanrı'nın avuçlarındadır
ve bilirim ki Tanrı sana her zaman dileğini verir."
Bu dua sona erince buna benzer marşlar ve sesler
gösterir ki onun ihtişamı yeryüzündedir
bir kral ihtişamı içerisindeki bu tören sona erince
yerine döndü bu gökyüzü ve bu muhteşem küre.

---

[18] Yunan mitolojisinde, göğün taşıyıcısı.
[19] Kral III. Felipe.

Preciosa romansını bitirir bitirmez saygıdeğer ve ağırbaşlı dinleyiciler tek bir ağızdan "Bir daha söyle Preciosica, söyle ki çeyreklikler eksik olmasın!" dediler.

İki yüzden fazla insan Çingene kızların dansını izliyor ve şarkılarını dinliyordu. Gösterinin en hararetli anında tesadüfen oradan geçmekte olan bir şehir vekili bu kadar insanın toplandığını görünce neler olup bittiğini sordu ve şarkı söyleyen güzel Çingene kızını dinlemekte oldukları yanıtını aldı. Vekil, meraklı bir şekilde bir süre dinledi ama konumuna yakışmayacak korkusuyla uzun süre kalmadı. Ancak Çingene kızı çok beğendiğinden akşam olunca evine gelmelerini, karısı Doña Clara'nın kendilerini dinlemek istediğini yaşlı Çingene'ye bildirmesi için bir uşağını görevlendirdi. Uşak bu isteği bildirince yaşlı kadın geleceklerini söyledi.

Dans ve şarkı bitince yer değiştirdiler. O sırada, çok iyi giyimli olan uşak, Preciosa'ya yaklaşıp, ona katlanmış bir kâğıt verdi ve şöyle dedi:

– Preciosica, bunun içerisindeki romans çok güzeldir, onu oku. Ara sıra gelip sana bu romanslardan veririm. Bunlarla dünyanın en iyi romans şarkıcısı olarak nam salarsın.

Preciosa:

– Bunu büyük bir istekle öğreneceğim. Bakın beyefendi, bana onları ancak münasip olmaları koşuluyla verin. Eğer romanslar için bir ödeme yapmamı istiyorsanız da düzine başına anlaşalım. Bir düzine şarkı söyleyip, bir düzine parası veririm; çünkü peşin para ödeyeceğimi düşünmek imkânsızı istemek olur.

Uşak:

– Sevgili Preciosica, bana yalnızca kâğıdın parasını verseniz bile bundan memnun kalırım. Bunun dışında iyi ve temiz olmayan şarkılar hesaba bile katılamaz.

Preciosa:

– Onları seçmek bana düşer.

Bunun ardından Çingene kızlar bir sokak öteye gittiler.

Burada birkaç beyefendi bir parmaklıktan onları çağırdı. Preciosa, parmaklığa yaklaşınca çok iyi döşenmiş, ferah bir salonda, birkaç beyefendi gördü. Bazıları dolaşıyor bazıları ise çeşitli oyunlar oynuyorlardı.

Preciosa:

– Beyefendiler bana bozukluklarını vermek isterler mi?

Preciosa, Çingenelere özgü tarzda, onların yapmacık bir şekilde konuştukları gibi peltek konuşuyordu.

Bu sesi duyan herkes uğraştığı işi bırakıp onu görmek için parmaklığa koştu; çünkü Preciosa'dan çokça bahsedildiğini duymuşlardı.

– Girin kızlar, girin. Size bozuklukları burada vereceğiz.

Preciosa:

– Bizi sıkıştırmaya kalkarsanız o bozuklular size pahalıya patlar ama.

– Hayır, dedi içlerinden biri, bir beyefendi olarak ayakkabınızın topuğuna bile dokunulmayacağına göğsümdeki nişanın namına ant içerim kızım, içeri girebilirsiniz.

Bu sözün ardından, elini, göğsündeki Calatrava nişanına götürdü.

Preciosa'yla beraber gelen üç Çingene kızdan biri:

– Sen girmek istiyorsan gir Preciosa, yolun açık olsun ama ben bu kadar erkeğin olduğu yere girmem.

Preciosa:

– Bak Cristina, korkman gereken şey tek bir erkektir ve sadece bir erkekle yalnız kalmaktır. Bir sürü erkeğin olduğu yerlerden korkman gerekmez; çünkü birçok erkeğin olduğu bir yerde bulunmak hakarete uğrama korkusunu ve şüphesini ortadan kaldırır. Bir şeyi aklından hiç çıkarma ve ondan emin ol Cristina: Saygı görmeye karar vermiş olan bir kadın, bir ordu erkeğin içerisinde de namuslu kalabilir. Şu bir gerçek ki, bazı fırsatlardan sakınmak gerekir. Ama herkesin içinde yapılanlardan değil, gizli olanlarından.

Cristina:

– Girelim o zaman, sen bir âlimden daha çok şey bilirsin.

Yaşlı Çingene de onları cesaretlendirdi ve içeri girdiler. Preciosa içeri henüz adımını atmıştı ki askeri üniformalı olan beyefendi onun göğsünde taşıdığı kâğıdı gördü ve onu aldı. Bunun üzerine Preciosa:

– Onu benden almayın efendim. Bu bana az önce verilen bir romanstır. Henüz okumadım bile.

– Sen okuma bilir misin, diye sordu içlerinden biri.

Yaşlı kadın:

– Yazmasını da bilir. Ben torunumu okumuş bir adamın kızıymış gibi büyüttüm.

Beyefendi kâğıdı açtı ve içinden altın bir eskudo[20] çıktığını görünce şöyle dedi:

– Gerçekten de mektubun pulu zarfın içindeymiş Preciosa. Romansla gelen bu eskudoyu al.

Preciosa:

– Yeter! Şair beni fakir zannetmiş olsa gerek. Şairin birinin bana bir eskudo vermesi benim onu kabul edişimden daha büyük bir mucizedir. Eğer bütün romanslar böyle altınlarla gelecekse, bana yeryüzündeki bütün romansları yazıp birer birer yollasın. Hepsini yoklarım ve iyi olduklarına kanaat getirirsem onları kabul etmekte de anlayışlı davranırım.

Çingene kızı dinleyenler onun zarafetine ve nazik sözlerine hayran kalıyorlardı.

Preciosa:

– Okuyun efendim, yüksek sesle okuyun da bu şair cömert olduğu kadar akıllı mıymış hep birlikte görelim.

Bunun üzerine beyefendi okumaya başladı:

Güzelliğinden dolayı seni kutlarlar,
mücevher gibi olduğundan
adına Preciosa derler, Çingene kızı.

---

[20] eskudo: Eski bir altın para.

Senin bu görünüşün bana güven vermekte,
güzelliğinle gururun birbirinden ayrılmıyor.
Eğer yükselen değerler gibi senin kibirin de artarsa,
içinde doğduğun bu yüzyılın iyilikleri sana erişmesin.
İçinde bakışıyla can alan bir Basilisk[21] *büyümekte*
ve bir imparatorluk ki hem yumuşak hem de gaddardır.
Fakirlerin ve Çingenelerin arasından
nasıl doğabildi böylesi bir güzellik?
Nasıl yarattı böyle bir parçayı
alçakgönüllü Manzanares[22]*?*
İşte bu yüzden yaldızlı Tajo[23] *kadar ünlenecek*
ve Ganj'ın engin sularının kıymeti Preciosa ile bilinecek.
İyi haberi de kötü haberi de sen verirsin,
güzelliğinle amaçların aynı yolda yürümez.
Çünkü sana bakmanın
ve düşüncelerine hayran olmanın büyük tehlikesi
kabahatlerini örter, güzelliğin ölüm verir.
Senin milletinin insanları büyücü olur derler
ama senin büyün daha güçlü, daha gerçek.
Öyle ki sana bakan herkesten aldıklarını götürmek için,
öyle bir büyü yaparsın ki ey güzel,
senin gözlerin büyülüdür.
Bunun gücüyle ilerler,
oynarken bizi kendimizden geçirirsin,
bakışınla bizi öldürür, şarkılarınla büyülersin.
Yüz binlerce ayrı sihirle konuşur, susar, söyler, bakarsın.
Bir yakınlaşır bir uzaklaşır
aşk ateşini körüklersin.
En geniş gönülde

---

[21] Basilisk: Efsanevi bir canavar.

[22] Manzanares: İspanya'nın Kastilya-La Mancha Özerk Bölgesi'nde Ciudad Real'e (Kraliyet Şehri) bağlı bir belediye.

[23] Tajo: İspanya'da doğan ve Portekiz'de Atlas Okyanusu'na dökülen, İber Yarımadası'nın en uzun nehri.

senin hâkimiyetin ve emirlerin geçerlidir,
senin hükümranlığına tutkun olan
benim gönlüm de buna şahittir.
Aşk mücevheri Preciosa,
bu garip âşık bunları tevazuuyla yazar,
o fakir ki senin için yaşar, senin için ölür.

– Son dize "fakir" sözüyle bitiyor, dedi o esnada Preciosa. Bu çok kötüye işarettir. Hiçbir âşık fakir olduğunu söylememelidir; çünkü bana göre başlangıçta fakirlik aşkın düşmanıdır.

– Sana bunları kim öğretiyor kız, diye sordu içlerinden biri.

Preciosa:

– Kim mi öğretiyor? Benim bedenimde ruhum yok mu? Ben on beş yaşında değil miyim? Ben ne çolağım, ne topalım ne de akıl fukarasıyım. Çingene kızların zekâları başkalarınınkinden ayrıdır. Yaşlarına göre daha ileridir. Aptal Çingene bir erkek olmadığı gibi, hantal Çingene bir kadın da yoktur. Hayatlarını uyanıklık, kurnazlık ve dolandırıcılıkla kazandıkları için akıllarını hep çalıştırırlar ve hiçbir zaman paslanmasına izin vermezler. Sesini çıkarmadan duran ve budala gibi görünen şu iki arkadaşımı görüyor musunuz? Parmaklarınızı ağızlarına sokun da bir yoklayın bakalım. İşte o zaman görürsünüz. On iki yaşındaki hiçbir kız, bu kızlar gibi yirmi beş yaşındaki birinin bilgisine sahip olamaz; çünkü onların ustaları ve öğretmenleri şeytan ile tecrübedir. Bu sayede, bir senede öğrenilecek şeyleri bir saatte öğrenirler.

Çingene kız, bu sözleriyle dinleyenleri kendine hayran bırakmıştı. Orada oyun oynayan, oynamayan herkes ona para verdi. Yaşlı Çingene'nin kesesinde otuz real[24] birikmişti ve bu yüzden de paskalya çiçeklerinden daha zengin ve daha mutlu

[24] real: Eski bir gümüş para.

bir şekilde kızlarını da yanına alarak vekil efendinin evinin yolunu tuttu. Gitmeden önce de bu cömert beyefendileri memnun etmek için başka bir gün kızlarıyla beraber yine geleceğini söyledi.

Evine Çingene kızlarının geleceği haberi vekil efendinin karısı olan Doña Clara'ya verilmişti. Komşusu olan bir hanım, kızları ve kâhya kadınlarla birlikte sabırsızlıkla Preciosa'yı görecekleri anı bekliyorlardı. Çingeneler içeri girer girmez Preciosa diğerlerinin içinde, ışıkların arasındaki bir meşale gibi parlayıverdi. Bütün kadınlar hemen ona doğru koştular. Bir kısmı ona sarıldı, bir kısmı hayranlıkla bakıyor, bazıları ona hayır dualarını ederken, bazıları da onu övüyordu.

Doña Clara:

– Bunlara altın saçlar, bunlara da zümrüt gözler demek gerek!

Doña Clara'nın komşusu olan hanım ise Preciosa'yı iyice süzüyor, bütün uzuvlarını gözden geçiriyordu. Çenesinde küçük bir çiçek bozuğu görünce övmek için şöyle söyledi:

– Ah, şu çukura da bir bakın! Preciosa'ya bakan herkesin gözü bu çiçek bozuğuna takılacak.

Doña Clara'nın hizmetinde çalışan, yaşlı ve uzun sakallı bir emir eri bu sözleri duyunca şöyle dedi:

– Siz buna çukur mu diyorsunuz hanımefendiciğim. Ben çiçek bozuğu yarasından pek anlamam ama bu bir çukur değil, olsa olsa arzuların mezarıdır. Tanrı biliyor ya bu Çingene kızı o kadar güzel ki, şekerden ya da gümüşten yapılmış olsaydı bile bundan daha güzel olamazdı. Fal bakmasını biliyor musun kızım?

Preciosa:

– Üç dört çeşit bilirim.

Doña Clara:

– Daha ne olsun? Altın kız, gümüş kız, inci kız ve en iyisi ise gökyüzünün kızı, kocam vekil efendinin hatırına falıma bakacaksın.

Yaşlı Çingene:

– Elinizi kıza uzatın ve içine de falınıza daha iyi bakılabilmesi için bir şeyler koyun. Göreceksiniz size neler neler söyleyecek. Bir doktordan daha çok şey bilir.

Doña Clara elini cebine götürdü ve cebinde hiç para olmadığını fark etti. Hizmetçilerinden bir çeyreklik istedi fakat ne onlarda ne de diğerlerinde para vardı. Preciosa bu durum üzerine:

– Hanımefendilerim şunu bilmelidirler ki avuç içine bakır para koymak hem falın değerini azaltır hem de benim kısmetimi kapatır. Bu yüzden ilk olarak bir altın bir eskudo ya da sekizlik bir real, en azından bir çeyreklik real isterim. Bağış iyi olunca, sevinen kilise kayyumları gibiyim.

Komşu kadın:

– İlahi kız, ne şakacı şeysin sen, dedi ve emir erine dönerek, Bay Contreras, elinizde bir çeyreklik real var mı? Varsa veriniz. Kocam doktor bey gelince size geri verir.

Contreras:

– Evet, var ama dün akşam yediğim yemekten dolayı o paranın yirmi iki maravedisini[25] borçlandım. Siz bana onu verseniz bile ben havalara uçarım.

Doña Clara:

– Bizde bir çeyreklik bile yokken, siz bir de yirmi iki maravedi mi istiyorsunuz? Hadi oradan Contreras, hep böyle terbiyesizlik ediyorsunuz.

Evdekilerin bu çaresizliğini gören bir hizmetçi:

– Gümüş bir yüksük versem, bana bir şeyler söyler misin kız?

Preciosa:

– Eğer gümüş yüksüklerden çok varsa, dünyanın en iyi haçları yapılabilir.

Hizmetçi:

---

[25] maravedi: Eski bir İspanyol parası.

– Eğer yeterli olacaksa bende bir tane var. Al ama bir şartla, benim de falıma bakacaksın.

Yaşlı Çingene:

– Bir yüksüğe bunca fal mı bakılacak? İşini çabuk bitir torun, gece oluyor.

Preciosa, yüksüğü ve Doña Clara'nın elini alarak şunları söyledi:

Güzel kız, güzel kız,
gümüş eli tatlı kız,
pek sever kocan seni
Alpujarras kralından daha çok.
Kusursuz bir güvercinsin
ama kimi zaman gelince
Orán'ın aslanına,
Ocaña'nın[26] *kaplanına benzersin.*
Ama bir göz açıp kapayıncaya kadar
kızgınlığın geçiverir.
İşte o zaman meleyen bir kuzu gibi,
pamuk gibi olursun.
Didişmeyi seversin, az yemek yersin,
biraz da kıskançsın
vekil efendi de biraz şakacıdır
ama sever bastonuna dayanmayı.
Sen genç bir kızken,
ay yüzlü biri sana sevdalanmış.
Zevki sefayı bozanlar
gün yüzü görmez olsun.
Eğer bir rahibe olsaydın
bütün manastıra hükmederdin
çünkü senin mayanda
bunun bin bir türlü izi var.

[26] Cervantes burada, Hircania kaplanı yerine Ocaña kaplanı demiştir. Aynısı, ileride okuyacağınız "Rinconete ve Cortadillo" isimli hikâyede de geçecektir.

Söylemek istemiyorum ama
neyse söyleyeyim söylemesem ne fayda.
Dul kalacaksın sen,
bakarsın evlenirsin bir kez daha.
Ağlamayın hanımcağım,
biz Çingenelerin sözleri
her zaman vahiy değildir.
Ağlama hanımım, yeter
vekil efendiden önce ölüverirsen eğer
kurtulursun o zaman dul kalma derdinden.
Üç vakte kadar büyük bir mirasa konacaksın.
Bir oğlun din adamı olacak,
kilisesini fal göstermiyor
ama yeri Toledo değil.
Bir kızın olacak sarı saçlı,
hem de pamuk tenli
o da Tanrı yolunu seçerse,
olacak bir baş rahibe.
Kocan ölmez ise şayet
dört hafta içerisinde,
baş hâkim olduğunu göreceksin
Burgos'ta ya da Salamanca'da.
Bir benin var, ne de güzel
Yüce Tanrım bu ne parlak bir ay!
Bir güneş ki hem kutupları
hem de karanlık vadileri aydınlatır!
İki körden fazlası onu görmek için
dört metelikten fazla verir.
Şimdi gülme zamanıdır!
Ah, mutluluk saracak her yanı!
Dikkat edin de düşmeyesiniz,
hem de sırtüstü
Zira çok tehlikeli olur
asil hanımların düşüşü.

Daha fazlasını duymak isterseniz,
beni cuma günü beklersiniz.
Hem hoş, hem nahoş söyleyecek çok şey var.

Preciosa falını bitirdiğinde, orada bulunan bütün kadınlar fal baktırmak için yanıp tutuşuyordu. Kendisinden rica ettiklerinde Preciosa bu işi cuma gününe bıraktı. Onlar da cuma günü kendisine gümüş real vereceklerine dair söz verdiler.

O sırada vekil efendi geldi. Hanımlar, ona Preciosa'nın marifetlerini anlattılar. O da kızları biraz dans ettirdikten sonra Preciosa'ya edilen iltifatların doğru ve yerinde olduğuna karar verdi. Elini cebine götürüp kıza biraz para vermek istedi, ama defalarca cebini yoklasa dahi parası olmadığını gördü.

– Tanrı aşkına, dedi, tek bir kuruşum bile kalmamış. Kıza bir real veriniz Doña Clara. Ben size daha sonra geri veririm.

Doña Clara:

– Tam yerine geldiniz efendim. Alın size bir real. Fal baktırmak için bir çeyreklik bile bulamadık. Bir real bizde ne arar?

Vekil efendi:

– Öyleyse ona bir broş ya da küçük bir şey verin. Preciosa başka bir gün bizi yine ziyarete geldiğinde ona daha güzel şeyler veririz.

Bunun üzerine Doña Clara:

– Başka bir gün yine gelsin diye ona şimdi bir şey vermek istemiyorum, dedi.

Preciosa:

– Önce şunu söyleyeyim, eğer bana bir şey vermezseniz bir daha gelmem. Eğer gelirsem bile böyle aziz efendilere hizmet etmek için gelirim, böylelikle bana bir şey vermeyeceklerini aklımın bir köşesinde tutup kendilerinden bir şey bekleme zahmetine katlanmamış olurum. Rüşvet alın vekil efendi, rüşvet alın ki paranız olsun. Eski köye yeni âdet getirmeyin yoksa açlıktan ölürsünüz. Bakın hanımefendi, burada duy-

duğuma göre ki yaşım küçük olsa da duyduklarımın iyi şeyler olmadığını anlayabilecek yaştayım, hesapların görülme zamanı geldiğinde mahkûmiyetleri ödemek ve başka mevkilere terfi etmek için para koparmak gerekiyormuş.

Vekil efendi:

– Vicdansız insanlar böyle söyler ve yapar. Sicili temiz olan hâkim böyle karalamaların bedelini ödemez. Üstelik görevini layığıyla yerine getirmiş olduğu için de başka insanların işine örnek olur.

Preciosa:

– Bir aziz gibi konuşuyorsunuz efendim. Siz böyle devam edin de eski hayafetlerinizi kutsal emanetler gibi saklayalım.

Vekil efendi:

– Sen ne de çok şey biliyorsun öyle. Sus da majesteleri seni görsün diye elimden geleni yapayım. Sen krallara layık bir parçasın.[27]

Preciosa:

– Eğer majesteleri beni soytarıları olarak almak isterlerse, soytarılık bilmediğim için her şey mahvolabilir. Ama zekâm hoşlarına giderse beni alabilirler. Bazı saraylarda akıllı kişilerden ziyade soytarılar daha çok beğeniliyormuş. Ben Çingene ve fakir olmaktan, kaderimin çizgisinde ilerlemekten dolayı halimden memnunum.

Yaşlı Çingene:

– Eh be kızım, sus artık, ne çok konuştun. Sana öğrettiğimden daha fazlasını biliyorsun. Bu kadar sivrilme, kopuverirsin sonra. Yaşına uygun şeylerden bahset. Fazla yükseklere çıkma. Unutma ki insanın düşemeyeceği hiçbir yükseklik yoktur.

Bu sözler üzerine vekil efendi:

– Bu Çingenelerin içinde şeytan olmalı, dedi.

---

[27] Burada kullanılan "pieza" sözcüğünün, "parça" anlamı olduğu gibi "soytarı" anlamı da vardır.

Çingene kızlar izin isteyip gidecekleri sırada, kendisine yüksüğü veren hizmetçi kız:

– Preciosa, ya benim falıma bak ya da yüksüğümü geri ver. Dikiş dikmek için başka şeyim yok.

Preciosa:

– Hizmetçi hanım, sen de falına baktığımı farz et ve kendine başka bir yüksük bul ya da cumaya kadar elişi yapma. Döneceğim ve size şövalyelik kitabındakinden daha çok macera anlatıp gelecekten haber vereceğim.

Evden çıktılar ve Ave María dualarının edildiği bir vakit Madrid'den çıkıp köylerine dönen birçok işçi kadının arasına katıldılar. Çingene kadınlar, bu işçi kadınlarla beraber güven içerisinde dönerlerdi; çünkü yaşlı Çingene kadının içinde Preciosa'sını elinden alacakları korkusu yer etmişti.

Başka bir gün, Çingene kadınlarla birlikte mahsul toplamak için Madrid'e gitmekte oldukları bir sabah, şehre varmadan beş yüz adımlık bir mesafede bulunan küçük bir vadide, şık bir yol kıyafeti giymiş yakışıklı bir delikanlı gördüler. Kılıcı ve kaması altından bir ateş gibiydi. Şapkasında zengin işlemeli bir şerit ve rengârenk tüyler vardı. Çingeneler onu görünce durup bakmaya başladılar. Böylesine yakışıklı bir delikanlının böyle bir yerde tek başına ve üstelik yaya olarak bulunmasına şaşırmışlardı. Delikanlı onlara doğru yürüdü ve yaşlı Çingene kadına dönüp şunları söyledi:

– Tanrı aşkına, ablacığım, sizin ve Preciosa'nın iyiliği için söyleyeceğim birkaç sözü dinler misiniz?

Yaşlı Çingene:

– Bizi çok geciktirmeyecek ya da yolumuzdan etmeyecekse, seve seve.

Preciosa'yı da çağırarak diğerlerinden birkaç adım uzaklaştılar. Delikanlı ayaküstü şunları söyledi:

– Preciosa'nın zekâsına ve güzelliğine kapılmış bir halde size geldim. Bu hale düşmemek için kendimi o kadar zorladığım halde ona olan tutkunluğum daha da arttı ve buna karşı

koymaya gücüm yetmedi. Hanımefendilerim, eğer Tanrı izin verirse size daima böyle hitap edeceğim ki ben, bu nişanın da size göstermiş olduğu gibi bir şövalyeyim. (Bunları söylerken pelerinini açarak, göğsünde duran, İspanya'nın en ünlü nişanlarından birini gösterdi.) Falanca kişinin oğluyum, (burada, iyi niyetimizden dolayı adını söylemiyoruz) onun vesayeti ve koruması altındayım yani onun biricik oğluyum. Beni ileride hatırı sayılır bir miras bekliyor. Babam burada, sarayda bir vazife bekliyor. Kendisi, krala yetkili kişiler tarafında önerilmiş olduğu için beklemekte olduğu vazifeyi elde edeceğini umuyor. Size bahsetmiş olduğum ve sizin de ne olduğunu anlamaya çalıştığınız bir sıfat ve asaletim var. Buna rağmen, Preciosa'nın mütevazılığını, onu kendi hanımefendim yapıp kendimle eşit hale getirmek kaydıyla, kendi asalet dereceme çıkartabilmek için daha büyük bir beyefendi olmak isterdim. Bunu alay etmek için söylemiyorum. Ona karşı beslediğim sevgi her şeyi yapmaya kadirdir. Onu memnun edecek bir şekilde kendisine hizmet etmek isterim. Onun arzusu benim de arzumdur. Preciosa söz konusu olduğundan ruhum bir balmumundan yapılmış gibidir, üzerine istediği şeyi kazıyabilir. Ama iş bu isteği korumaya ve saklamaya gelince bir balmumuna değil bir mermere kazınmış gibi olacaktır. Mermerin sertliği zamanın sürekliliğine karşı dayanacaktır. Eğer sözlerimin doğruluğuna inanırsanız ümidim hiç sarsılmaz. Ama bana inanmazsanız, bu şüpheniz bende daima bir korku yaratacak. Benim adım budur –ve adını söyledi– babamın adını da size biraz önce söylemiştim. Yaşadığım ev şu sokaktadır, evimiz şöyle bir evdir. Ayrıca bu konuda kendilerinden bilgi edinebileceğiniz komşularımız da vardır. Komşumuz olmayan insanlara da sorabilirsiniz; çünkü hem babamın adı ve sanı hem de benim adım, saray avlularında ve bütün şehirde bilinmektedir. Size vaat ettiğim şeylerin bir işareti olarak üzerimde bulunan yüz altın eskudoyu vermek istiyorum. Canını feda edecek olan kimse malını saklamaz.

Şövalyenin bunları söylediği sırada Preciosa dikkatle onu inceliyordu. Şüphesiz ne sözleri ne de görüntüsü kötüydü. Büyükannesine dönerek şunları söyledi:

– Büyükanneciğim, böylesine âşık bir beyefendiye cevap vermeye iznini aldığım için beni bağışla.

Yaşlı kadın:

– İstediğin cevabı verebilirsin torun. Senin aklının her şeye erdiğini biliyorum.

Preciosa:

– Sayın şövalye ben fakir bir Çingene ve mütevazı şartlarda doğmuş biri olsam da şurada kafamın içinde beni büyük şeylere eriştiren garip bir aklım var. Ne vaatler benim aklımı başımdan alır, ne hediyeler kendimden geçirir, ne teslimiyet beni devirir ne de aşk sözleri hayran eder. Büyükannemin hesap ettiğine göre gelecek San Miguel günü on beşimi dolduracağım ve on beş yaşında olmama rağmen düşüncelerimde olgunum. Aklım, yaşımın gerektirdiğinden daha ileriye gidebilir. Bunu tecrübemle değil tabiatım sayesinde yapabiliyorum. Fakat hem tecrübelerimle öğrendiğim hem de tabiatımdan gelerek bildiğim bir şey var ki, taze âşıkların tutkuları, insanın iradesini zorlayan delice hazlar gibidir. İrade, uzak durulması gereken yasakları çiğneyip kendini kaybetmiş bir şekilde arzuladığı şeyin peşinden koşar. Gözleriyle cennete ulaştığını zannederken kendini kederin cehenneminde bulur. Arzu ettiği şeyi elde ettiğindeyse ona kavuşmanın verdiği rahatlıkla hevesi azalmaya başlar. Kim bilir, aklın gözü açıldığında önceleri tapındığı şeyden nefret etmenin belki daha iyi olacağını düşünür. Bunun korkusu benim gözümü öyle bir açıyor ki hiçbir söze inanamıyor ve her şeyden şüpheleniyorum. Benim tek bir hazinem var ve bu hazineye canımdan daha fazla kıymet veriyorum. O da benim namusun ve bekâretimin hazinesidir. Bunu en sonunda kaybedeceksem eğer, vaatlere ve hediyelere satacak değilim; çünkü satılık olsaydı bu kadar kıymetli olmazdı. Tuzaklar ve hileler onu benden alamaz.

Onu hayallerin ve tatlı düşleri süsleyen rüyaların okşamasındansa mezara ve hatta gökyüzüne beraberimde götürmeyi tercih ederim. Bekâret öyle bir çiçektir ki, mümkün olsa da insan ona hayalle bile el sürdürmese. Dalından koparılan bir gül nasıl ki kısa bir sürede solarsa bekâret de öyledir. Biri ona dokunur, diğeri koklar, başkası yapraklarını koparır ve sonunda kaba eller arasında mahvolur gider. Sizin geliş sebebiniz bu mücevherse eğer, ona ancak ve ancak nikâhla sahip olabileceğinizi bilin. Bir gün bekâretin boyun eğmesi gerekirse, bunu ancak kutsal esaret altında yapabilir. Bu ise bekâreti kaybetmek değil, iyi bir şey uğrunda kullanmak demek olur. Eğer benim kocam olmak istiyorsanız ben de sizin karınız olurum. Ancak bunun gerçekleşebilmesi için öncelikle şartların yerine getirilmesi ve gerekli araştırmaların yapılması gerekmektedir. Öncelikle gerçekten söylediğiniz kişi olup olmadığınızı bilmeliyim. Bunun doğruluğu kanıtlanınca atanızın evini bırakıp bizim obamıza yerleşmelisiniz. Çingene giysileri giyerek iki yıl boyunca bizim okulumuzu okumalısınız. Bu süre zarfında, birbirimizin gidişatından memnun olmalıyız. Eğer bu sürenin sonunda birbirimizden memnun kalmışsak kendimi karınız olarak size teslim ederim. Ama bu sürenin bitimine kadar bana kardeşiniz gibi davranacaksınız, ben de sizin mütevazı bir hizmetkârınız olacağım. Bu iki yıllık süre boyunca, şu an kararmış olan gözlerinizin açılması ve bulanan aklınızın yerine gelmesi mümkündür. Şimdi peşinden yana yana koştuğunuz şeyden kaçmak size daha uygun gelebilir. Kaybolan özgürlük yeniden kazanıldığında hissedilen pişmanlık bütün kabahatlerinizi affettirecektir. Eğer bu şartlar altında bizim taburumuza bir asker olarak gelmek isterseniz bu ancak sizin elinizdedir. Ancak size bahsettiğim şartlardan herhangi birini yerine getirmezseniz bir parmağıma bile dokunamazsınız.

Delikanlı onun bu sözlerine hayran kalmıştı ve söyleyecek bir şey bulamadan ona bakakaldı. Preciosa bu durumu görünce sözlerine devam etti:

– Bu mesele, böyle kısa bir süre içerisinde halledilecek ya da halledilmesi gereken bir mesele değildir. Evinize dönün efendim ve sizin için neyin uygun olduğunu uzun uzun düşünün. Her şenlik zamanı Madrid'e giderken ve oradan dönerken aynı yerde benimle konuşabilirsiniz.

Asilzade bu sözlere şöyle yanıt verdi:

– Benden talep ettiğin şeyleri isteyebileceğin hiç aklıma gelmemişti. Ancak Tanrı benim seni sevmemi istediği gün Preciosa'm, senin benden isteyeceğin her şeyi yapmaya karar vermiştim. Mademki arzularımın seninkilere uygun olmasını istiyorsun o halde bana şimdiden bir Çingeneymişim gibi bakabilir ve beni mutlaka yapmak istediğin bütün sınavlardan geçirebilirsin. Beni daima şu an karşında konuşan adam olarak göreceksin. Bana ne zaman kılığımı değiştirmemi istediğini söyle. Bunu hemen yapabilirim. Flanders'e[28] gideceğim bahanesiyle ailemi kandırır ve birkaç günlük masrafıma yetecek kadar da para alırım. Evden ayrılma hazırlıklarıyla sekiz gün kadar gecikebilirim. Benimle beraber gelecek olanları da kararımı yerine getirecek şekilde ikna ederim. Eğer senden bir şey isteme ya da senden bir ricada bulunma hakkını bana veriyorsan dileğim şudur ki, benim ve atalarımın kimler olduğu konusunda bilgi toplamak için Madrid'e gideceğin bugünden sonra bir daha oraya hiç gitmemendir. Orada karşına çıkabilecek çeşitli fırsatların, benim bu kadar değer verdiğim güzel talihimi elimden almasını istemiyorum.

Preciosa:

– Bunu yapamam yakışıklı. Özgürlük kapısı benim için daima açık olmalı. Kıskançlık illeti onu hiçbir zaman kapatmamalı. Ben öyle rahat hareket edeceğim ki namusum ve hafifliğim yan yana giderken uzaktan bakıldığında bile fark edilecek. Size vereceğim ilk görev bana güvenmenizdir. Bir sevgili işe kıskançlıkla başlıyorsa ya çok saftır ya da çok kibirli.

---

[28] Flanders: Belçika'nın üç bölgesinden biri.

Yaşlı kadın:

– Senin içine şeytan girmiş kız. Salamanca Üniversitesi'ndeki hocalar bile senin bu söylediklerini söyleyemez. Aşktan, kıskançlıktan, güvenden bahsediyorsun. Nasıl oluyor bu? Beni deli ediyorsun. Seni, bilmediği halde Latince konuşan bir medyumu dinler gibi dinliyorum.

Preciosa:

– Sus büyükanne. İçimde saklayıp da söylemediğim daha gerçek olan hislerimin yanında şu an bu söylediklerim bir hiç, bir şaka gibi kalır.

Preciosa'nın söylediği her şey ve bu akıllı görüntüsü, âşık şövalyenin yüreğinde yanan ateşe körükle gider gibiydi. En sonunda sekiz günün ardından aynı yerde buluşmayı kararlaştırdılar. O zamana kadar şövalye kendi işlerinin ne durumda olduğunu bildirecek, Çingene kadınlar da şövalyenin anlattıklarının gerçek olup olmadığını araştıracak vakit bulmuş olacaklardı. Delikanlı, sırmalı bir kese çıkarıp içerisinde yüz altın eskudo olduğunu söyleyerek onu yaşlı kadına verdi. Preciosa altınların alınmasını kabul etmiyordu. Bunun üzerine yaşlı kadın ona şöyle söyledi:

– Sus kızım, bu beyefendinin teslim olduğuna dair bize verebileceği en iyi işaret, teslim olacağı yere silahlarını bırakmış olmasıdır. Vermek işi her zaman cömert yüreklerin işidir. Şu sözü unutma: "Tanrı verir, kul yapar." Dahası yüzyıllar boyunca Çingene kadınların kazanmış olduğu açgözlülük ve çıkarcılık ünü sırf benim yüzümden zedelenmemeli. Sen benden, iki real bile değeri olmayan bir gömleğe iliştirilip götürülebilecekken bu yüz çil altını sokağa atmamı mı istiyorsun? Extremadura topraklarından hissem varmış gibi onları orada mı saklayayım Preciosa? Peki, eğer çocuklarımızdan, torunlarımızdan ya da akrabalarımızdan birinin başına bir bela gelir de adaletin pençesine düşerse, hangi hâkimin ya da kâtibin kulağına kesesine bu eskudoların girmesinden daha iyi bir tavsiye erişebilir ki? Kendimi tam üç defa farklı farklı suç-

lardan dolayı kamçılanmak üzere bir eşeğin sırtına bindirilirken buldum. Birinde beni gümüş bir maşrapa, ötekinde inci bir kolye, bir diğerinde ise yirmi realden fazlası bozukluk olmak üzere çeyrekliklerle değiştirdiğim sekizlik toplam kırk real kurtarmıştı. Bak evladım, biz çok tehlikeli tuzaklarla ve zorlu tesadüflerle dolu bir iş yapıyoruz. Bizi büyük Filipo'nun[29] yenilmez silahları kadar koruyup hemen imdadımıza yetişecek onun *plus ultra*'sından[30] öteye geçebilecek bir savunma aracı yoktur. Bizim gibi zavallı Çingeneler için birer yırtıcı kuş olan, yol kesen bir hayduttansa bizim derimizi yüzmeye ve bizi soymaya çalışan bir savcının ve bizi idam cezasına çarptıran bütün hâkimlerin asık yüzleri, iki taraflı bir doblon[31] görünce gülümseyiverir. Bizi ne kadar berbat ve perişan bir halde görseler de fakir olduğumuza asla inanmazlar ve Belmonte köylülerinin, yırtık pırtık, pis ama cepleri doblon dolu ceketler gibi olduğunu sanırlar.

Preciosa:

– Büyükanne Tanrı aşkına daha fazla konuşma. Bir kenara para atabilmek için imparatorlarınkini bile tüketecek kadar kanun çıkarabilirsin. Parayı al ve hayrını gör. Umarım onu saklayacağın yerden bir daha çıkartman gerekmez. Bu arkadaşlara da bir şeyler vermek lazım. Bizi ne zamandır bekliyorlar ve kızgın olmalılar.

Yaşlı kadın:

– Onlar şu an bir Türk'ü nasıl göreceklerse parayı da ancak öyle görürler. Bu iyi kalpli beyefendi, üzerinde birkaç gümüş para olup olmadığına bir baksın da onları da bu kızlara dağıtsın. En azından biraz memnun kalırlar.

Delikanlı:

– Eğer üzerimde varsa.

---

[29] Felipe.

[30] I. Carlos zamanında (İmparator V. Carlos olarak da bilinir) paraların üzerinde yazılı olan bir slogan.

[31] doblon: İki altın eskudo ya da otuz iki reale tekabül eden eski bir İspanyol altın parası.

Bunu söyledikten sonra kemerinden üç tane sekizlik real çıkardı ve bunları üç Çingene kız arasında paylaştırdı. Kızlar, bu durumdan çok hoşnut kalmışlardı.

Sonuç olarak, yukarıda da dediğimiz gibi sekiz gün sonra tekrar buluşmaya karar verdiler. Çingene olduktan sonra delikanlıya Andrés Caballero adı verilecekti.

Andrés –onu bundan sonra bu isimle anacağız– ayrılırken Preciosa'ya sarılmaya cesaret edemedi, ama bakışlarıyla ona ruhunu yollayıp, daha doğru bir söyleyişle ruhunu oracıkta bırakıp kadınların yanından ayrıldı ve Madrid'e döndü. Kadınlar da hallerinden memnun bir şekilde Madrid'e doğru gittiler. Preciosa, Andrés'in bu güvenilir tavırları karşısında aşktan çok, şefkat hissediyor ve onun gerçekten dediği kişi olup olmadığını öğrenmek istiyordu. Madrid'e girince birkaç sokak ilerledikten sonra parayla şiirler dağıtan şaire rastladı. Şair, Preciosa'yı görünce yanına geldi ve şöyle söyledi:

– Hoş geldin Preciosa. Sana geçen gün verdiğim şiiri okuma fırsatın oldu mu?

Preciosa:

– Bundan önce size bir şey soracağım. Bana en sevdiğiniz insan üzerine yemin eder misiniz?

Şair:

– Vereceğim yanıt hayatıma mal olsa da size gerçeği söylemekten çekinmeyeceğim.

Preciosa:

– O halde sizden öğrenmek istediğim şey, tesadüfen şair olup olmadığınızdır.

Şair:

– Benim şair oluşum tamamen tesadüflere dayanır, ama şunu bilmelisin ki Preciosa çok az insan şair ismine layıktır. Ben bir şair sayılmam, ama bir şiir âşığıyım. Kendi ihtiyaçlarım için başkalarından şiir istemem ya da aramam. Sana vermiş olduğum ve birazdan vereceğim şiirlerin hepsi bana aittir. Ama buna rağmen bir şair değilim, Tanrı korusun.

Preciosa:

– Şair olmak o kadar kötü bir şey mi?

Şair:

– Kötü değil, ama yalnızca şair olmayı pek doğru bulmuyorum. Şair dediğin, şiirini çok kıymetli bir hazine gibi kullanmalıdır. Onu her gün yanında taşıyıp olur olmaz yerlerde herkese göstermemelidir. Ancak uygun bir zaman gelirse ve geçerli bir sebep olursa göstermelidir. Şiir, temiz, onurlu, ölçülü, inzivaya çekilmiş ve kendini ağırbaşlılığın en yüksek sınırları içersinde tutan güzel bir kadın gibidir. O, yalnızlığın dostudur; pınarlar ona eşlik eder, çimenler onu avutur, ağaçlar onu yatıştırır, çiçekler neşelendirir ve bunun sonunda şiir kendisiyle kalanlara bir zevk ve bilgi verebilir.

Preciosa:

– Bütün bunların yanında, ben, şairin bir fukara olduğunu ve tıpkı dilenci kadınlara benzediğini de duymuştum.

Şair:

– Bunun tam tersidir aslında. Zengin olmayan tek bir şair yoktur; çünkü hepsi kendi halinden memnun bir şekilde yaşar. Bu felsefeye çok az kişi erişir. Peki, seni bunları sormaya iten şey nedir Preciosa?

Preciosa:

– Beni bunları sormaya iten şey şudur: Ben bütün şairlerin ya da şairlerin büyük bir çoğunluğunun fakir olduğunu zannediyordum. Bu yüzden de şiirinizin arasında bana sarılı olarak verdiğiniz altın eskudoyu görünce çok şaşırdım. Oysaki şimdi şair olmadığınızı ve yalnızca bir şiir sever olduğunuzu öğreniyorum. Muhtemelen siz zengin birisinizdir. Gerçi bundan da şüpheliyim; çünkü şiir yazmanız elinizdeki bütün serveti israf etmenizi gerektirir ki, sahip olduğu serveti koruyabilen ya da sahip olmadığı kadar servet toplayabilen bir şair de yoktur.

Şair:

– Ben onlardan biri değilim. Şiir yazarım ama ne zengin

ne de fakirim. Cenovalıların davetlilerine yaptıkları gibi, onlara acımadan ve hesaba yazmadan canımın istediğine bir ya da iki eskudo veririm. Benim şair olup olmadığımı düşünmeden önce bu ikinci kâğıdı ve eskudoyu da alın, inci Preciosa. Yalnızca şunu düşünmenizi ve şuna inanmanızı isterim ki bunu size veren kişi daha fazlasını da verebilmek için Midas'ın hazinelerine sahip olmak istemektedir.

Bunu söyledikten sonra kâğıdı çıkarıp Preciosa'ya verdi. Preciosa kâğıdın içini eliyle yoklayınca içerisinde para olduğunu anladı ve şunları söyledi:

– Bu kâğıdın uzun yıllar yaşaması gerek; çünkü içerisinde iki ruh taşımaktadır: biri eskudonun ruhu biri de mısraların ruhu ki daima *ruhlarla* ve *gönüllerle* birlikte gelirler. Ancak şunu bilmelisiniz ki beraberimde bu kadar ruh istemiyorum. Eğer birini eksiltmezseniz diğerini kabul edeceğimden korkmalısınız. Sizi cömert biri olduğunuz için değil bir şair olduğunuz için seviyorum. Dostluğumuz ancak o zaman baki kalır. Bir romanstan mahrum kalmaktansa ne kadar sağlam olursa olsun bir eskudonun eksikliğini hissetmek daha iyidir.

Şair:

– Mademki zorla fakir olmamı istiyorsun, o zaman kâğıdın içindeki ruhu reddetmeyip bana eskudoyu geri ver Preciosa. Ömrüm vefa ettiği sürece, parmaklarının değdiği bu eskudoyu kutsal bir emanet olarak saklayacağım.

Preciosa eskudoyu kâğıdın arasından çıkardı. Elinde yalnızca o kâğıt parçası kalmıştı. Onu sokak ortasında okumak istemiyordu. Şair, Preciosa'nın böyle güzel konuşmasından dolayı kendisine tutulduğunu zannederek halinden memnun bir şekilde oradan ayrıldı.

Preciosa dans etmek için hiçbir yerde durmadan doğruca Andrés'in babasının evini aramaya koyuldu. Sonunda kendisinin de çok iyi bildiği sokağa geldiğinde tarif edildiği gibi parlak demir balkonlara doğru başını kaldırdığında, elli yaşlarında, göğsünde renkli haç bulunan bir elbise giymiş, beyefendi

görünümlü bir şövalye gördü. Şövalye, Çingene kızı görürü görmez şöyle seslendi:

– Yukarı gelin kızlar. Burada size sadaka verecekler.

Bu söz üzerine balkona üç tane daha şövalye çıkmıştı. İçlerinde Andrés de vardı. Preciosa'yı görür görmez rengi değişti. O kadar heyecanlanmıştı ki neredeyse kendinden geçecekti. Andrés'in durumu hakkında hizmetçilerden bilgi koparmak için aşağıda kalan yaşlı Çingene dışında kızların hepsi yukarı çıktı. Salona girdikleri zaman yaşlı şövalye diğerlerine:

– Madrid'de dolaştığı söylenen güzel Çingene kızı bu olsa gerek, dedi.

Andrés:

– Evet, ta kendisidir. Şüphesiz şimdiye kadar görülmüş olan en güzel yaratıktır.

İçeri girerken Andrés'in bu sözlerini duyan Preciosa:

– Eğer böyle diyorlarsa söylediklerinin yarısı kadar yanılmış oluyorlar. Biraz güzel bir şey olduğumu biliyorum, ama dedikleri kadar güzel olduğumu hiç sanmıyorum.

Yaşlı şövalye:

– Oğlum Don Juanico'nun başı için, sen söylediklerinden de daha güzelsin tatlı Çingene.

Preciosa:

– Oğlunuz Don Juanico da kim?

Yaşlı şövalye:

– Yanında duran delikanlı.

Preciosa:

– Aslını söylemek gerekirse sizin iki yaşındaki bir çocuğun üzerine yemin ettiğinizi sanmıştım efendim. Baksanıza Don Juanico ne de parlak bir delikanlı! Bana kalırsa şimdiye dek çoktan evlenmiş olmalıydı, ama alnındaki çizgilere bakacak olursak üç yıl içerisinde zevkine uygun birisiyle evlenmiş olacak. Yeter ki o ana kadar hevesini kaybetmesin ve değişmesin.

– Bu kadar yeter, dedi oradakilerden biri. Çingene kızı çizgilerden ne anlarmış?

O sırada Preciosa ile birlikte gelen diğer üç Çingene kız salonun bir köşesine çekilerek başkalarının duymayacağı bir biçimde aralarında fısıldaşmaya başladılar.

Cristina:

– Kızlar, bu adam, bu sabah bize üç tane sekizlik real veren şövalyedir.

– Doğru, dedi diğer kızlar, ama bunu hatırlatmayalım ve eğer kendisi bir şey söylemezse biz de bir laf etmeyelim. Kendisinin bunu belli edip etmemek istediğini nereden bilebilirizki?

Üç kız aralarında bunları konuşurken, Preciosa, kendisine çizgilerden bahseden kişiye şu yanıtı veriyordu:

– Ben gözlerimle görür parmaklarımla tahmin ederim. Don Juanico hakkında çizgiler olmadan şunları söylemek gerekirse kendisi ayran gönüllü, atılgan ve hızlıdır. İmkânsız olan şeylerin büyük vaat edicisidir. Tanrı'dan dilerim ki kendisi küçük bir yalancı çıkmasın; çünkü işin en kötü yanı da budur. Şimdi buradan çok uzaklara bir yolculuk yapması gerekmektedir. Atın düşündüğü buysa eğer, vuranın düşündüğü başkadır. İnsan niyet eder, Tanrı emreder. Oñéz'e diye yola çıkarsın bir de bakmışsın Gamboa'ya varırsın.

Bunun üzerine Don Juan:

– Aslında benim durumumla ilgili birçok şeyi doğru tahmin ettin Çingene kızı, ancak yalancılık konusuna gelince gerçeklerden çok uzaklaştın. Ben daima doğruyu söylemekle övünmüşümdür. Uzun yola çıkacağımı doğru tahmin ettin. Gerçi bana yolumu değiştireceğimi söylesen de Tanrı izin verirse dört ya da beş güne kalmaz Flanders'e hareket edeceğim. Başıma bunu bozacak bir şeyin gelmesini istemiyorum.

Preciosa:

– Susun küçük bey, kendinizi Tanrı'ya havale edin. Her şey yoluna girecektir. Şunu da bilmek gerekir ki ben bu söylediklerimin hiçbirini bilmiyorum. Fazla konuştuğum için bazı şeyleri doğru tahmin etmeme şaşırmamak gerek. Bu yolculuğa çıkmamanız ve heyecanınızı dindirip yaşlılıklarını huzur

içerisinde geçirsinler diye ailenizin yanında kalmanız konusunda sizi ikna edebilmeyi isterdim. Flanders'e gidip gelme fikrini, özellikle bu yaştaki genç bir delikanlı için, doğru bulmuyorum. Savaşın zorluklarına katlanmak için biraz daha büyümeyi bekle. Zaten evinde yeteri kadar savaş vardır. Aşk savaşları da yüreğini yeterince sarsmaktadır. Sakin ol delikanlı, sakin ol. Evlenmeden önce ne yapacağına çok dikkat et. Hem Tanrı'nın izni hem de kendi isteğin için bize küçük bir sadaka ver. Soylu bir aileden geldiğine inanıyorum. Dürüstlüğünü de buna katarsak senin için dediklerimin doğru çıkacağını söyleyebilirim.

Adı Andrés Caballero olması gereken Don Juan:

– Sana daha önce de dedim, dürüst olmadığım konusundaki tahminlerin dışında geri kalanlarının hepsi doğrudur. Dürüst olmamam konusunda yanıldığından şüphe yok. Ben yolda verdiğim sözü şehirde de tutarım. Nerede olursa olsun tutarım ve benden istenmeden yerine getiririm; çünkü yalan söylemek gibi bir zaafı olan kişi şövalyelik unvanına layık olamaz. Babam, Tanrı rızası için ve benim başım için size sadaka verecektir. Benim üzerimdeki bütün parayı bu sabah bazı hanımefendilere verdim. Bu hanımların hele de içlerinden bir tanesinin daha güzel ya da daha büyüleyici olduğu konusunda bahse giremeyeceğim.

Bunu duyan Cristina, az evvelki tedbiriyle diğer kızlara şunu söyledi:

– Ah kızlar, eğer bu sözleri sabah bize verdiği sekizlik üç real için söylemiyorsa ölüm çıksın!

Diğer kızlardan biri:

– Öyle değil; çünkü onların hanımefendi olduklarını söyledi. Biz hanımefendi değiliz ki. Dürüst biri olduğunu söylediğine göre bu konuda yalan söylemesine gerek yoktu.

Cristina:

– Kimseye zararı dokunmayacaksa ve söyleyen kişinin işine yarayacaksa ufak bir yalan o kadar da önemli sayılmaz, ama bütün bunlara rağmen, hâlâ bize para verilmediğini ve oynamamızın istenmediğini de görüyorum.

O sırada yaşlı Çingene yukarı çıkarak şunları söyledi:

– Haydi, torun, bu kadar yeter. Vakit geç oldu. Daha yapılacak çok iş ve söylenecek çok şey var.

Preciosa:

– Ne var büyük anne? Kız mı erkek mi?[32]

Yaşlı Çingene:

– Erkek, hem de çok hoş bir erkek. Gel Preciosa, gerçek harikalar duyacaksın.

Preciosa:

– Tanrı yardım etse de doğumdan sonra ölmese.

Yaşlı Çingene:

– Hepsine çok iyi bakılacak. Şimdiye kadar her şey yolunda gitti. Çocuk ise bir altın parçası gibi.

Andrés Caballero:

– Birisi doğum mu yaptı?

Yaşlı Çingene:

– Evet efendim, ama doğum o kadar gizli gerçekleşti ki, yalnızca Preciosa, ben ve bir kişi daha biliyor. O yüzden kim olduğunu size söyleyemeyiz.

Orada bekleyenlerden biri:

– Zaten onun kim olduğunu burada merak eden kimse yok. Ancak, sırrını sizin dilinize ve namusunu yardımlarınıza bırakan kişiye yazık.

Preciosa:

– Biz kötü kadınlar değiliz. Bizim aramızda sır saklamak ve samimiyet konusunda belki de bu salondaki erkeklerden daha fazla şeref duyarımız da vardır. Haydi, gidelim büyükanne. Burada bize saygı göstermiyorlar. Esasen biz ne hırsızız ne de kimseden bir şey isteriz.

Andrés'in babası:

---

[32] Burada bir ironi yapılmaktadır. Aslında gerçekleşen ya da gerçekleşecek bir doğum yoktur. Söylenecek olan şey bir kız çocuğu veya erkek çocuğu kadar büyük ve önemli midir anlamak için sorulan soru.

– Kızmayın Preciosa. Sizin hakkınızda bir kötülük düşünüleceğini hiç zannetmiyorum. Güzel yüzünüz iyi işlerinizin kefilidir ve bizi onlara inandırır. Küçük Preciosa haydi bizim için arkadaşlarınızla dans edin. Burada ikiyüzlü bir doblonum var. Bunlar iki kralın yüzü olsa da hiçbirisi sizinki gibi değildir.

Yaşlı Çingene bunu duyar duymaz:

– Haydi, o zaman kızlar. Eteklerinizi kıvırın ve beyefendileri memnun edin.

Preciosa tefini eline aldı ve hepsi dans etmeye başladılar. Kızlar öylesine şuh ve zarif bir şekilde dans ediyorlardı ki onları izleyenlerin gözleri, kızların adımlarının peşine takılıyordu. Özellikle Andrés'in gözleri, sanki mutluluğun kaynağı orasıymış gibi, Preciosa'nın adımları arasında sürünüyordu. Ama kötü kader bu güzel anı birden cehenneme çevirdi. Preciosa dans ederken az önce şairin kendisine vermiş olduğu kâğıdı yanlışlıkla yere düşürdü. Çingene kızlar hakkında kötü konuşan beyefendilerden biri kâğıt yere düşer düşmez onu aldı ve açtı:

– Ne kadar güzel, küçük bir sone! Dans etmeyi bırakın da dinleyin. İlk mısraya bakarsak hiç de saçma bir şiire benzemiyor.

Bu durum, kâğıdın üzerinde ne yazdığını bilmeyen Preciosa'nın hiç hoşuna gitmemişti. Beyefendiye kâğıdı kendisine geri vermesini söyledi ve bunu o kadar büyük bir ısrarla yaptı ki Andrés kâğıtta ne yazdığını daha çok merak eder olmuştu. Sonunda şövalye soneyi yüksek sesle okumaya başladı:

Preciosa tefini çalarken
ve tatlı ses boş havaları vururken
elleriyle serptiği incilerdir,
ağzıyla yolladığı çiçeklerdir.
Ruhu esir eder, zekâsı deliye döndürür,
temiz, şerefli ve sağlam olduğundan
o erişilmez tatlı halleriyle ünü göklere erişir.
Bir tel saçında binlerce âşık sallanır,

ayaklarının dibinde aşkın esiri oklar yatar.
Güzel güneşleriyle göz kamaştırır ve aydınlatır,
aşk bununla hükümdarlığını sürdürür
ve bakar daha kim bilir ne hazineler var.

– Tanrı aşkına, dedi soneyi okuyan şövalye, bunu yazan şair pek de zarifmiş.

Preciosa:

– O bir şair değil efendim. Yalnızca âşık bir uşak, ayrıca da çok iyi bir insandır.

(Söylediklerinize ve söyleyeceklerinize dikkat edin Preciosa. Bunlar o uşağı öven sözler değil Andrés'in kalbini delen mızraklardır. Onu görmek ister misiniz kızlar? O halde gözlerinizi çevirin de bir bakın. Onu sandalyenin üzerinde ecel terleri dökerken bulacaksınız. Sizi yalandan sevdiğini, ufak bir dikkatsizliğinizin kalbini parçalamayacağını ya da onu yaralamayacağını zannetmeyin küçük hanım. Haydi, gidip kulağına, kalbine ulaşıp onu kendine getirecek bir şeyler söyleyin ya da gidip her gün sizi öven şiirler getirip onu ne hale soktuğunuzu bir görün.)

Aynen burada söylendiği gibi oldu ve Andrés soneyi dinlediğinde kıskançlıktan deliye döndü. Bayılmadı fakat beti benzi öyle bir attı ki onu gören babası:

– Don Juan neyin var? Rengin soldu yoksa bayılacak mısın?

Preciosa:

– Bekleyin. Bırakın da kulağına bir iki söz söyleyeyim. Bayılmayacağını göreceksiniz.

Yanına yaklaşıp dudaklarını neredeyse hiç kıpırdatmadan şunları söyledi:

– Benim biricik Çingenem Andrés, bir kâğıt parçasının işkencesine dayanamıyorsan kumaş işkencesine[33] nasıl dayanacaksın?

---

[33] Su işkencesi olarak da bilinir. Bir insanın boğazından ıslak kumaş parçası sarkıtıp su içirmeye çalışarak yapılan bir işkencedir.

Bunu söyledikten sonra Andrés'in göğsünde haç çıkararak yanından ayrıldı. Andrés şimdi kendini biraz ferahlamış ve Preciosa'dan duyduğu sözlerle daha iyi hissediyordu.

Bu işin sonunda Preciosa'ya ikiyüzlü bir doblon verdiler. O da arkadaşlarına doblonu bozdurup aralarında pay edeceğini söyledi.

Andrés'in babası Preciosa'dan oğluna söylediği sözleri ne olursa olsun kendisine belki gerekir diye yazılı olarak vermesini istedi. Preciosa ise onları büyük bir zevkle kendisine de söyleyeceğini ayrıca her ne kadar alaycı görünseler de bu sözlerde kalp acısına ve baş dönmesine iyi gelen mucizevi bir şifa olduğunu da belirtti. Sözler şöyle idi:

Küçük baş, küçük baş
kendine gel,
sallanma dur.
Ve kutsal sabrın
iki direğini kur.
İyi güveni
ara dur.
Kötü fikirlere
Yönelme.
Tanrı'nın ve Aziz Cristóbal'in lütfuyla
mucizeye dönecek şeyler gör.

Preciosa:

– Başı dönen birisine bu sözlerin yarısını söyler ve ardından kalbinin üzerinden altı defa haç çıkarırsanız, o kişi bir elma gibi parlar.

Yaşlı Çingene bu büyülü sözleri ve uydurulmuş yalanları duyunca donakalmıştı. Bunların Preciosa'nın keskin zekâsının bir ürünü olduğunu anlayan Andrés ise ondan daha fazla şaşırmıştı. Sone onlarda kaldı; çünkü Preciosa, Andrés'e bir kötülük daha yapmamak için onu geri vermelerini isteme-

mişti. Kendisine öğretilmediği halde tutkulu âşıklar için heyecanların ve endişelerin ne demek olduğunu iyi biliyordu.

Çingene kadınlar izin isteyip giderlerken Preciosa, Don Juan'a şöyle söyledi:

– Bakın efendim, bu haftanın herhangi bir günü sizin yolculuğunuz için hayırlıdır, hiçbiri uğursuz değildir. Mümkün olduğunca çabuk yola çıkın. Ferah, özgür ve zevkli bir hayat sizi bekliyor, tabii eğer siz bu hayatı isterseniz.

Don Juan:

– Askerlik hayatı bence o kadar da özgür bir hayat değildir. O hayatta özgürlükten çok itaat vardır, ama ne yapmak gerekiyorsa yapacağım.

Preciosa:

– Düşündüğünüzden daha çok şey göreceksiniz. Tanrı sizi layık olduğunuz esenliğe kavuştursun.

Preciosa'nın söylediği bu son sözler Andrés'in neşesini yerine getirmişti. Çingene kızlar hallerinden memnun bir şekilde oradan ayrıldılar. Altını bozdurup aralarında bölüştüler. Yaşlı Çingene eşit şekilde bölünen paradan her zaman bir buçuk kat pay alırdı; çünkü o hem Çingene kızların korumasıydı hem de yaşının büyüklüğü sebebiyle kızlara danslarının, şakalarının ve hatta yalanlarının oluşturduğu bu okyanusta rehberlik ediyordu.

Nihayet beklenen gün geldi ve Andrés Caballero yanında hiçbir uşak olmadan bir sabah kiralık bir katırın üzerinde yola koyuldu. Gidip Preciosa ile büyükannesini buldu ve onlar da Andrés'i büyük bir memnuniyetle karşıladılar. Andrés, gün daha fazla aydınlanmadan ve eğer kendisini arayan olursa bulamasın diye bir an önce obaya götürülmesini istedi. Önceden haberleri varmış gibi oraya yalnız gelmiş olan kadınlar da bunun üzerine yola koyulup bir süre gittikten sonra kulübelerine vardılar.

Andrés obanın en büyük kulübesine girdi. Ardından onu görmek için on iki Çingene daha içeri girmişti. Hepsi de boy-

lu poslu, yakışıklı delikanlılardı. İhtiyar kadın, bu sırrı saklamalarını onlara öğütlemeye gerek görmeden yeni gelecek olan delikanlının kim olduğunu anlatmıştı. Önceden de söylendiği gibi Çingeneler, sırlarını hiç görülmemiş bir ustalık ve dürüstlükle saklarlar. Andrés'in katırını görünce içlerinden biri:

– Bu katırı perşembe günü Toledo'da satarız, dedi.

Andrés:

– Öyle şey olmaz; çünkü İspanya'da dolaşan katırcılar kiralık katırları hemen tanırlar.

Çingenelerden biri:

– Tanrı aşkına Bay Andrés, katırın üzerinde kıyamet gününe kadar çıkmayacak olan izler olsa bile biz onu öyle bir değiştiririz ki onu ne kendisini doğurmuş olan annesi ne de büyütmüş olan sahibi tanıyabilir.

Andrés:

– Gene de bu sefer benim istediğim şekilde yapılmalı. Bu eşek derhal öldürülmeli ve kemiklerinin bir daha asla bulunamayacağı bir yere gömülmeli.

Diğer bir Çingene:

– Ne yazık! Zavallı masum bir hayvanın canını mı alacağız? İyi kalpli Andrés, bırakın da bildiğimiz gibi yapalım. Siz bu katıra, bütün işaretleri aklınıza kazınacak kadar dikkatli bakın ve sonra da ben onu alıp götüreyim. İki saat sonra size getirdiğimde eğer onu tanıyabilirseniz beni kaçak zenci döver gibi dövsünler.

Andrés:

– Beni katırın değişeceğine ne kadar inandırsanız da bu dediğiniz hiçbir zaman olmayacak. Eğer katırın üzeri toprakla örtülmezse bu korku hep içimde kalır. Eğer onun satışından gelecek olan paradan mahrum kalacağınızdan korkuyorsanız buraya dört katırın değerinden daha fazla bir giriş ücreti ödeyebilecek parayla geldim.

Başka bir Çingene:

– Madem Andrés Caballero bu kadar çok istiyor o halde

masum katır ölsün. Yalnız hiçbir yeri nasır tutmadığına göre genç bir katır olmalı (kiralık katırlar arasında nadir görülen bir şey) ayrıca böğründe sopa izleri, kamında da mahmuz yaraları olmadığı için az yol almışa benziyor. Hal böyle iken bu duruma ne kadar üzülürüm Tanrı bilir.

Katırın öldürülme işi geceye ertelendi ve günün geri kalanında Andrés'in Çingeneliğe geçiş töreni yapıldı. En iyi çadırlardan birini boşaltıp onu dallarla ve sazlarla donattılar. Andrés'i bir mantar meşesinin üzerine oturtup eline çekiç ile kerpeten verdiler ve iki Çingene'nin çaldığı gitar sesi eşliğinde iki kere takla attırdılar. Ardından bir kolunu sıyırıp ipek bir kurdeleyle bağladılar ve onu iki defa yavaşça döndürdüler.

Bütün bunlar yapılırken Preciosa ve yaşlısıyla genciyle daha birçok Çingene kadın da orada bulunuyordu. Bazıları hayretle bazıları ise sevgiyle Andrés'e bakıyordu. Andrés'in bu etkileyici hali hoşlarına gitmişti.

Bu tören sona erdiğinde yaşlı bir erkek Çingene, Preciosa'nın elini avcuna alıp Andrés'in karşına geçti ve şunları söyledi:

– İspanya'da yaşadığını bildiğimiz bütün Çingene kadınlarının güzelliklerinin çiçeği ve balı olan bu kızı sana hem eş hem de dost olarak emanet ediyorum. Bu konuda istediğini yapabilirsin; çünkü bizim özgür ve geniş hayatımızda ne yapmacıklık barınabilir ne de fazla merasime yer vardır. Ona iyi bak. Hoşuna gidip gitmediğini ve onda seni memnun etmeyen bir şeyler olup olmadığını gör. Eğer böyle bir şey varsa burada duran kızlar arasından seni en çok memnun edecek olanı seç. Seçtiğini sana veririz. Ama şunu iyi bil ki bir kez birini seçtiğin zaman artık onu başka bir kişi için terk edemezsin ve evli kadınlara ya da genç kızlara yakınlık gösteremezsin. Biz dostluğun kanunlarını asla bozulmayacak şekilde koruruz. Kimse kimsenin malına yan gözle bakmaz. Biz kıskançlığın acı vebasından korunarak yaşarız. Aramızda akrabalar arası ilişki çoktur, ama kimse zina yapmaz. Karımız ya da sevgilimiz bizi al-

dattığında adaletin kapısına koşmayız; çünkü biz onların hem hâkimi hem de celladıyız. Onları zararlı hayvanlarmış gibi kolayca öldürür, dağlara ve çöllere gömeriz. Öçlerini alacak bir akrabaları ya da ölümlerinin tazminatını isteyecek bir baba yoktur. Kadınlarımız bu korkuyla namuslu yaşamaya çalışırlar. Biz de biraz evvel dediğim gibi gönül rahatlığı içerisinde yaşarız. Kader onu hangi erkeğe vermişse ona ait olmasını dilediğimiz eşlerimiz ve sevgililerimizden başka geri kalan birçok şeyimizi birbirimizle paylaşırız. Ölüm kadar yaşlılık da bizim için bir ayrılma sebebidir. Genç bir erkek, isterse yaşlı karısını bırakıp yaşına uygun başka bir kadın seçebilir. Bu ve buna bezer kurallarımız ve alışkanlıklarımızla kendimizi neşeli tutarız. Bizler tarlaların, ekinlerin, ormanların, dağların, kaynakların ve ırmakların efendileriyiz. Dağlar bize yakacak odun, ağaçlar yemiş, bağlar üzüm, bahçeler sebze, kaynaklar su, ırmaklar balık, girilmesi yasak olan yerler av hayvanı, kayalar gölgelik, kuytular serinlik, mağaralar ise yuva sağlar. Havanın bütün sert koşulları, bizim için ılık rüzgârlar gibidir. Karlar serinlik verici, yağmurlar banyomuzdur; gök gürültüsü müzik, şimşek ise meşale görevini görür. Sert toprak bizim kuş tüyü yatağımızdır. Vücutlarımızın kalın derisi, içine hiçbir şeyin kolay kolay işleyemeyeceği, bizi koruyan bir zırh gibidir. Bizim çevikliğimize ne parmaklıklar ne nehirler engel olur, ne de duvarlar karşı koyar. Bizim cesaretimizi ipler kıramaz, makaralar azaltamaz, tıkaçlar boğamaz ya da darağaçları hüküm altına alamaz. Eğer bizim için uygunsa evet ile hayır arasında bir fark yoktur. Günahlarını itiraf edenlerden çok, kurban olmakla övünürüz. Binek hayvanları ovalarda bizim için büyütülür, şehirlerde cüzdanlar bizim için doldurulur. Bizim çıkarımıza olan fırsatların üzerine öyle bir atılırız ki, önüne çıkan ava bu kadar hızlı saldıracak ne bir kartal ne de bir yırtıcı kuş vardır. Bize talihli bir gelecek vaat eden birçok yeteneğimiz vardır; çünkü hapishanede şarkı söyler, darağacında susarız; gündüz çalışır gece çalarız. Daha doğrusu biz, insanların

servetlerini koydukları yerlere daha fazla dikkat etmelerini sağlarız. Onurumuzu kaybetme korkusuyla tükenmez, onu çoğaltma hırsıyla yanıp tutuşmayız. Uyarılar yapmak, büyük başlara eşlik etmek ya da iyilik istemek için şafakla birlikte uyanmak zorunda değiliz. Bu kulübeler ve seyyar çadırlar, bizim için, ışıldayan tavanlar ve görkemli saraylar gibidir. Attığımız her adımda gözümüze çarpan ve doğanın bize yüksek kayalarda, karlı dağlarda, upuzun çayırlarda ve sık ormanlarda sunduğu tablolar bizim için Flanders'in tabloları ve manzaraları gibidir. Bizler köylü astrologlarız; çünkü sürekli olarak açıkta yatmaktan gündüzün ve gecenin kaçında olduğumuzu her an bilebiliriz. Şafağın ışıklarının gökyüzündeki yıldızları nasıl sildiğini ve arkadaşı tan ile birlikte havayı şenlendirip, suyu serinletip, toprağı nemlendirerek nasıl yükseldiğini, ardından güneşin tepeleri parlatarak ve bir başka şairin de dediği gibi dağlara örtü giydirerek doğduğunu görürüz. Güneş ışınları bize dokunduğunda yokluğunda üşüyeceğimiz ya da tepemizdeyken yanacağımız için korkmayız. Bizler güneşe de, soğuğa da, açlığa da, bolluğa da aynı yüzü gösteririz. Sonuçta bizler, çalışmalarıyla geçimini sağlayan insanlarız. "Ya kilise ya deniz ya da saray" diyen eski atasözüyle ilgilenmeden istediğimizi elde ederiz; çünkü elde ettiklerimizden memnun kalırız. Cömert delikanlı, bunları size içine girdiğiniz hayatı ve uymanız gereken kuralları bilesiniz diye anlatıyorum. Ben kabaca anlattım ama birçok şeyi de bu hayatın içine girdiğinizde zamanla öğreneceksiniz ki, onlar da en az bu anlattıklarım kadar saygıdeğerdir.

Güzel konuşan yaşlı Çingene bunları söyledikten sonra sustu. Çömez ise bu takdire şayan durumların kendisine öğretilmesinden çok memnun kaldığını söyledi. Mantığa ve siyasi temellere dayanan bu tarikata girmek istiyordu. Onu üzen şey bu neşeli hayattan daha önce haberdar edilmemiş olduğuydu; çünkü bu hayatı tanıdığı anda şövalyeliği ve ünlü soyunu terk etmişti. Artık her şeyi onların boyunduruğu altında ve onların koydukları yasaların doğrultusundaydı. Onlar ilahi

Preciosa'yı vererek kendisine en büyük ödülü bahşetmişlerdi, bu sayede de onlara hizmet etme arzusunu tatmin ediyordu; çünkü o, uğruna taçlardan ve imparatorluklardan vazgeçilecek ve kendisine hizmet edilecek biriydi.

Preciosa bu sözlere şöyle yanıt verdi:

– Mademki bu yasaları koyanlar kendi koydukları yasalara göre benim senin olmamı uygun bulmuşlar ve beni sana vermişler, öyleyse ben de bütün bu yasaların en zoru olan kendi arzularının yasasına uyarak, buraya gelmeden önce aramızda anlaştığımız şartlar altında senin olmayı uygun buluyorum. Benim nimetlerimden faydalanmadan önce aramızda iki sene geçirmen gerek; çünkü ne sen davranışlarının hafifliğinden dolayı pişmanlık duy, ne de ben acele ettiğimden dolayı aldanayım. Şartlar yasaları yıkar ki benim sana koyduğum şartları da biliyorsun. Eğer bu şartlara uyarsan benim senin olmam için senin de benim olman için bir imkân olabilir. Ancak bunun aksi olursa katır hâlâ yaşıyor, kıyafetlerin duruyor ve parandan da hiçbir şey eksilmemiştir. Ortadan kayboluşunun üzerinden henüz uzun zaman geçmedi. Bugünün geri kalanını sana hangi yolun daha uygun olduğunu düşünmekle geçirebilirsin. Bu efendiler bedenimi sana vermiş olabilir, ama özgür doğan, hep özgür yaşamış olan ve ben istediğim sürece de özgür yaşayacak olan ruhumu sana veremezler. Kalırsan seni takdir ederim ama gidersen de hakkında kötü düşünmem; çünkü sevgi dolu hareketler herhangi bir aldanma ya da yargılamayla karşılaşıncaya dek doludizgin giderler. Benimle birlikteyken, peşine düştüğü tavşanı yakalayınca onu bırakan ve kendisinden kaçan başka tavşanın peşine düşen bir avcı gibi olmanı istemem. Bazen insan ince pirinci altınmış gibi görür, ama çok geçmeden gerçeğiyle sahtesini ayırt eder. Güzelliğimi güneşten daha kıymetli, altından daha değerli buluyorsun. Peki ya bir gün bu güzelliğin sana bir gölge gibi görünmeyeceğini ve ona dokunduğunda bunun bir simya işi olduğunu düşünmeyeceğini kim bilebilir? Kabul etme ya da red-

deme konusundaki kararını düşünüp tartman ve gözden geçirmen için sana iki sene mühlet veriyorum; çünkü bir kere satın aldığımız şeyden ölene dek ayrılamayız. Bu yüzden ona tekrar tekrar bakıp kusurlarını ve erdemlerini görebilmek için çok ama çok uzun zamana sahip olman senin için çok iyi. Akrabalarımın canları istediğinde kadınlarını bırakmak ya da onları cezalandırmak konusunda bu barbarca, bu haddini bilmez tavırları bana göre değil. Ben ceza alacak bir davranışta bulunmayı düşünmediğim için keyfine göre beni bırakacak bir eş almak da istemem.

Andrés:

– Ah Preciosa, ne kadar haklısın! Senin emirlerine harfiyen uyacağıma seni temin ederim. Seni korkularından ve şüphelerinden kurtarmam için nasıl yemin edeceğimi ya da sana nasıl bir güvence verebileceğimi bana söyle; ben, bunun uğruna her şeyi yapmaya hazırım.

Preciosa:

– Bir mahkûmun özgürlük uğruna ettiği yeminler ve sözler, özgür kaldıktan sonra nasıl nadiren yerine getiriliyorsa, bir âşığın ettiği yeminler ve vaatler de benim gözümde böyledir. Âşık, isteklerine kavuşabilmek içim Merkür'ün kanatlarını ve Jüpiter'in ışınlarını vaat edecektir bi şairin biri de bana böyle vaatlerde bulunuyor ve Stiks Nehri'nin[34] üzerine ant içiyordu. Ben ne yeminler isterim ne de vaatler Bay Andrés. Ben sadece her şeyi bu çıraklık dönemine bırakmak istiyorum. Eğer bir hatanız olursa kendimi korumak bana düşer.

Andrés:

– Dediğiniz gibi olsun. Buradaki efendilerimden ve arkadaşlarımdan istediğim tek şey beni en azından ilk ayımda hırsızlık yapmaya zorlamamalarıdır; çünkü bu işi iyice öğrenmeden yapabileceğimi sanmıyorum.

---

[34] Stiks Nehri: Mitolojik öykülerde üzerine ant içilen nehir. Mitolojiye göre, bu nehrin üzerine edilen yeminlerin geri dönüşü olmazdı.

Yaşlı Çingene adam:

– Sus oğlum biz seni bu işte bir kartal olacak şekilde eğiteceğiz ve alıştıktan sonra ise tadı, parmaklarını yiyeceğin kadar hoşuna gidecektir. O saatten sonra çadırdan elin boş çıkıp akşama sırtın yüklü bir şekilde dönmen de işten bile değildir.

Andrés:

– Bazılarının da kamçı izleriyle döndüğünü gördüm.

Yaşlı Çingene:

– Her gün alabalık yakalayamazsın. Hayatta her türlü tehlikeyle karşılaşabilirsin. Hırsızlar da yaptıklarına karşılık kürek cezası, dayak ve darağacı gibi tehlikelerle karşı karşıyadırlar. Bir gemi fırtınaya yakalandı ve battı diye başka gemilerin denize açılmaktan korkmalarına gerek yok. Savaşlar, insanları ve hayvanları telef edecek diye asker bulundurmamak daha mı iyi? Bizim aramızda adaletin kamçısını yemiş olan kişiler bu izleri sırtında özellikle bir nişan gibi taşır ki bu nişan kendisine göğüste taşınan nişanlardan daha onurlu görünür. Önemli olan, ilk gençlik yıllarında ve ilk vukuatlarında yakalanmamaktır. Yoksa biz ne sırtımıza vurulan kamçıları umursarız ne de kadırgalardaki kürek cezalarını. Andrés, oğlum, siz şimdi bu yuvada kanatlarımızın altında dinlenin ki zamanı gelince sizi uçuralım. Hem de öyle yerlere uçuralım ki oralardan avsız dönmeyin ve daha önce de dediğim gibi bir hırsızlığın ardından parmaklarınızı yalayacak kadar zevk alın.

Andrés:

– O halde hırsızlıktan muaf tutulduğum günler boyunca, çalabileceklerimi ödemek için çadırlarınızda kalan bütün erkeklere iki yüz altın eskudo dağıtmak istiyorum.

Andrés bu sözleri söyler söylemez, Çingeneler onun üzerine atıldılar ve onu omuzlarına alarak "Yaşa büyük Andrés" ve "Yaşasın Preciosa! Andrés'in sevgilisi" diye bağırmaya başladılar. Çingene kadınlar da bunun aynısını Preciosa'ya yapıyorlardı. Fakat yine de bütün bunlar, Cristina ve diğer kızların

kıskançlıklarına engel olmadı. Hasetlik denilen şey prenslerin saraylarında nasıl varsa, barbarların çadırlarında ve çobanların saman kulübelerinde de vardır. Benden daha fazla yeteneği olduğunu düşünmediğim komşumun benden daha iyi şartlarda yaşıyor olduğunu görmek insana dokunur.

Bunların ardından bolca yemek yediler ve Andrés'in bahsettiği parayı adilce aralarında pay ettiler. Andrés'i övüp Preciosa'yı göklere çıkardılar. Gece olduğunda katırı öldürdüler ve Andrés'in bu katır yüzünden bulunabilme ihtimalini ortadan kaldıracak şekilde onu gömdüler. Katırı, mezarına en kıymetli hazineleriyle gömülen Hintliler gibi, kendi süsleri sayılan eyeri, dizginleri ve kemeriyle gömmüşlerdi.

Andrés, bütün bu gördüklerinden ve duyduklarından sonra Çingenelerin zekâlarına ve yeteneklerine hayret etmişti. Amaç edindiği şeyi yerine getirebilmek ve istediğine kavuşabilmek için onların alışkanlık edindiği işlere karışmamaya ya da en azından karışmamak için her yolu denemeye, kendisine emredecekleri yanlış işleri yapmamak ama yapmadığı halde itaatkâr çizgiden çıkmamak için parasını kullanmaya karar verdi.

Aradan birkaç gün geçtikten sonra Andrés, onlardan, kaldıkları yeri değiştirip başka bir yere taşınmalarını rica etti. Orada kaldığı sürece yakalanabileceğinden korkuyordu. Onlar da Toledo dağlarına ve etrafındaki uygun yerlere yerleşmeye karar vermiş olduklarını söylediler. Böylelikle çadırlarını toplayıp kaldırdılar ve Andrés'e de bir eşek verdiler. Ama o Preciosa'nın ardından bir uşak gibi yayan olarak gitmeyi tercih ettiği için eşeğe binmek istemedi. Başka bir eşeğe binmiş olan Preciosa, yakışıklı seyisine karşı kazanmış olduğu zaferden memnun, Andrés ise arzularının hanımefendisi olarak seçtiği kadının yanında olmaktan memnun bir şekilde, ilerliyorlardı.

Ah acılığın tatlı tanrısı diye anılan güçlü kuvvet! Bu unvanı ona bizim tembelliğimiz ve aldırmazlığımız verdi. Bizi nasıl zalimce esaretin altına alıp nasıl da saygısızca davranıyorsun! Andrés bir şövalyedir ve çok anlayışlı bir gençtir. Bütün haya-

tı boyunca sarayda anne ve babasının yanında büyümüştü, ama dünden bugüne o kadar değişti ki dostlarını ve uşaklarını kandırdı, anne ve babasının güzel ümitlerini boşa çıkardı. Kendisine fayda sağlayacak ve soyunun şerefini yükseltecek bir yer olan Flanders yolunu bırakıp, çok güzel olsa da en nihayetinde bir Çingene kızın ayaklarına kapandı ve onun ardından giden bir uşak oldu; çünkü en özgür iradeyi bile saçından tutup yere çalmak, güzelliğin en büyük ayrıcalığıdır.

On dört gün içerisinde Toledo'ya iki fersah mesafede bulunan bir yere varıp orada çadır kurdular. Oraya çadır kurmak için oranın belediye başkanına, kasabada ve kasaba sınırları içerisinde bulunan başka bir yerde hırsızlık yapmayacaklarına dair söz verip birkaç gümüşü de rehin bırakmışlardı. Bunun ardından yaşlı Çingene kadınların hepsi, bazı genç kızlar ve erkekler, çadırlarını kurdukları yerden dört beş fersah mesafe uzaklığa kadar dağıldılar. Andrés de ilk hırsızlık eğitimini almak için onlarla birlikte gitmişti. Bu ilk seferlerinde kendisine ne kadar ders verirlerse versinler hiçbir işe yaramadı. Aksine ustalarının yaptığı her hırsızlığı gördüğünde temiz vicdanını dinlediği için içi sızlıyordu. Öyle zamanlar olmuştu ki, dostlarının çaldıklarının ardından gözyaşı döken mal sahiplerini görünce, bunların bedelini kendi parasıyla ödemişti. Bunu gören Çingeneler ise Andrés'in bu yaptıklarının kalplerine iyilikseverliğin girmesine engel olan yasalara ve emirlere aykırı bir davranış olduğunu söyleyerek ümitsizliğe düşüyorlardı; çünkü eğer bir Çingene iyiliksever olmaya karar verirse hırsızlık yapmayı bırakması gerekir ve bu da hiçbir şekilde onların işine yaramaz.

Andrés, gidişatı görünce, tek başına hırsızlık yapmak istediğini söyledi. Tehlikelerden kaçmak için yeterince çevik, hırsızlık yapmak içinse cesurdu. Böylelikle çalacaklarının ödülünün ve cezasının yalnızca kendisine ait olmasını istiyordu.

Bu durum üzerine diğer Çingeneler, onu, hem hırsızlık yaparken hem de kendini korumaya çalışırken bir arkadaşa

ihtiyaç duyulduğunu ve bir kişinin tek başına büyük vurgun yapamayacağını söyleyerek bu fikrinden vazgeçirmeye çalıştılar. Ama buna rağmen Andrés ekipten ayrılmaya kararlıydı. Çaldığını söyleyeceği şeyleri parasıyla satın alacaktı. Bu şekilde kendi vicdanına göre daha az günah işleyeceği için tek başına çalışmak istiyordu.

Andrés, bu fikir sayesinde bir aydan daha kısa bir süre içerisinde onlara en yetenekli dört tane hırsızın getirebileceğinden daha çok şey getirmişti. Şefkatli sevgilisinin bu kadar iyi ve yetenekli bir hırsız olduğunu gören Preciosa da bu duruma çok seviniyordu. Ama yine de başına bir kötülük gelmesinden korkuyordu; çünkü Andrés'in kendisine yaptığı hizmetlerden ve verdiği hediyelerden dolayı ona karşı iyiliksever olma mecburiyetini hissediyor ve Venedik'in bütün hazinelerine mal olsa da onun hakarete uğradığını görmek istemiyordu.

Toledo civarında bir aydan daha kısa bir süre kaldılar. Ekinleri toplayıp daha sıcak ve zengin bir yer olan Extremadura'ya gittiler. Andrés, Preciosa'yla çok terbiyeli, ağırbaşlı ve âşık bir halde konuşuyor, Preciosa ise âşığının bu ağırbaşlı ve nazik tavırlarına gitgide tutulmaya başlıyordu. Preciosa'nın namusluluğu, ağırbaşlılığı ve güzelliği sayesinde de Andrés'in ona olan aşkı büyüyordu ve aynı şekilde büyümeye devam edecekti. Andrés, gittikleri her yerde koşma ve sıçrama ödüllerini kazanıyor ve iddialarda herkesten daha çok para elde ediyordu. Gülle ve top oyunlarını iyi oynuyor, ciritte büyük bir güç ve yetenek sergiliyordu. Ünü kısa sürede bütün şehre yayılmıştı. Extremadura'da Çingene şövalye Andrés'in yakışıklılığından, tatlılığından ve yeteneklerinden bahsedilmeyen yer yoktu. Andrés'in bu şöhretinin yanında Çingene kızın şöhreti de aynı şekilde yayılıyordu. Öyle ki, aziz festivallerinin ve özel şenliklerin düzenlendiği köy, kasaba ve şehirlerin hepsine çağırılıyorlardı. Bu şekilde Çingene obası zengin olmuş, hayatından memnun refah içerisinde yaşıyor, âşıklar ise yalnızca birbirlerine bakmaktan bile zevk duyuyorlardı.

Çadırlarını yoldan oldukça uzakta meşe ağaçlarının arasına kuran Çingeneler bir akşam, gece yarısına doğru, köpeklerin her zamankinden daha çok havladıklarını duydular. Kime havladıklarını görmek için Andrés ve birkaç Çingene daha dışarı çıktıklarında beyazlar içerisinde ve bir bacağına iki tane köpeğin saldırdığı bir adamın kendini korumaya çalıştığını gördüler ve hemen yanına gidip onu kurtardılar.

Çingenelerden biri ona şunu sordu:

– Bu saatte hangi şeytan seni yolundan saptırıp buralara getirdi be adam? Hırsızlık yapmaya mı geldin? Eğer öyleyse tam yerine düşmüşsün.

Yaralı adam:

– Hırsızlık yapmaya gelmedim. Yolumu kaybettiğimi gördüm fakat yoldan ne kadar uzaklaştığımı bilmiyorum. Bana söyler misiniz efendiler, buralarda yatabileceğim ve köpeklerinizin açtığı yaraları tedavi edebileceğim bir han ya da başka bir yer var mıdır?

Andrés:

– Sizi gönderebileceğimiz bir yer ya da bir han yok, ama sizi bu gece yatırabilecek ve yaralarınızı tedavi edebilecek konfor bizim çadırlarımızda da mevcuttur. Çingene olsak da hayırseverlik konusunda Çingene değiliz.

Yaralı adam:

– Tanrı sizin yanınızda olsun. Beni istediğiniz yere götürün; çünkü bacağımın acısından duramıyorum.

Şeytanlar arasında birbirinden kötüleri nasıl bulunuyorsa kötü insanlar arasında da iyi olan birine tesadüf edilebildiği için Andrés ve iyi kalpli başka bir Çingene onu alıp taşıdılar. Ay ışığı geceyi aydınlatıyordu ve bu sayede adamın sevimli yüzünü ve yakışıklı bir delikanlı olduğunu görebildiler. Beyaz kumaştan bir kıyafet giymişti ve üzerinde tersine çevrilip omuzlarından sarkıtılmış ve göğsünün üzerinden bağlanmış bir gömlek ve yelek vardı. Andrés'in çadırına geldiklerinde bir mum yaktılar. O sırada bir yaralı olduğu haberini alan Pre-

ciosa'nın büyükannesi, ona bakmak için içeri girdi. Köpeklerden aldığı birkaç kılı zeytinyağında kaynattı. Yaralının sol bacağındaki ısırıkları önce şarapla yıkadıktan sonra kılları zeytinyağıyla birlikte yaranın üzerine koydu. Onun üzerine de biraz yeşil, çiğnenmiş kekik bastırdı. Temiz bezlerle yarayı iyice sararak yaranın üzerine bir dua okudu ve yaralıya şöyle söyledi:

– Uyu dostum. Tanrı'nın izniyle hiçbir şeyin kalmayacak.

Yaralı tedavi edilirken Preciosa da orada bulunuyordu ve adama dikkatle bakıyordu. Yaralı adam da Preciosa'ya dikkatli bir şekilde bakıyordu. Bu bakışma Andrés'in gözünden kaçmadı. Gözleri üzerine çeken, Preciosa'nın üstün güzelliğiydi. Nihayet yaranın tedavisi bittikten sonra yaralı adamı ottan yapılmış bir yatağa yatırdılar ve şimdilik ona yolculuğu ya da başka bir şey hakkında soru sormak istemediler.

Yaralının yanından ayrılır ayrılmaz, Preciosa, Andrés'i bir köşeye çekerek şunları söyledi:

– Senin evinde arkadaşlarımla dans ederken cebimden düşen ve zannımca senin fenalaşmana neden olan o kâğıdı hatırlıyor musun Andrés?

Andrés:

– Evet hatırlıyorum. Sana övgüler yağdıran bir soneydi ve hiç de kötü değildi.

Preciosa:

– O halde şunu bilmelisin ki bana o soneyi yazan kişi şu an çadırda yatan, köpeklerin ısırdığı adamdır Andrés. Yanılmıyorum; çünkü Madrid'deyken benimle birkaç defa konuşmuştu ve bana çok güzel bir romans vermişti. Zannedersem Madrid'de uşaklık yapıyordu, ama herhangi bir uşak değil prenslerden birinin uşağıydı. Gerçekten sana şunu söyleyebilirim ki ağırbaşlı, akıllı ve son derece namuslu biridir. Buraya gelişinden ve bu durumda oluşundan dolayı ne düşünmem gerektiğini bilemiyorum.

Andrés:

– Ne düşünebilirsin ki Preciosa? Beni Çingene olmaya, onu da değirmenci kılığına sokup seni aramaya sevk eden kuvvetten başka ne düşünebilirsin ki? Ah Preciosa, Preciosa! Birden fazla esire sahip olmakla ne kadar övündüğün yavaş yavaş ortaya çıkıyor. Eğer böyleyse önce beni sonra da onu öldür ve güzelliğinle değil aldatışınla ikimizi de kurban etme.

Preciosa:

– Tanrı aşkına! Kıskançlığın keskin kılıcının kalbine bu kadar kolay saplandığına bakılırsa çok narin olduğunu, ümitlerinin ve bana olan inancının pamuk ipliğine bağlı olduğunu düşünmek gerek. Söyle bana Andrés, eğer söylediklerimde bir yalan ya da aldatma olsa ben konuşur muydum hiç? Bu delikanlının kim olduğunu sana söyler miydim? İyi niyetimi ve iyi yürekliliğimi tehlikeye düşürecek bir duruma kendimi sokacak kadar budala biri miyim ben? Tanrı aşkına sus Andrés ve yarın sabah, bence sakınman gereken bu insandan nereye gittiğini ve buraya neden geldiğini öğrenmeye çalış. Onun bahsettiğim kişi olduğundan ne kadar eminsem senin şüphelerinde yanılıyor olduğundan da o kadar eminim. Madem seni memnun edecek bir dereceye ulaştım, seni daha çok memnun edebilmem için bu delikanlıyı ne amaçla gelmiş olursa olsun bir şekilde buradan gönder. Burada sana herkes saygı duyuyor. Bu yüzden de sen istemedikten sonra ona kimse çadırında yer veremez. Eğer gitmezse ben çadırımdan çıkmamaya, onun gözüne ve beni görmesini istemediğin başka insanların gözüne görünmemeye söz veririm. Bak Andrés, seni kıskanç bir halde görmek beni üzmüyor. Beni üzen şey, seni akılsız görmektir.

Andrés:

– Kıskançlığın acı ve sert şüphesinin nerelere vardığını ve bana neler çektirdiğini görmen için benim delirdiğimi görmelisin Preciosa. Onun dışında gördüklerin hiçbir şeydir. Bunun dışında bana ne emrettiysen onu yapacağım ve bu şair uşağın ne istediğini, nereye gittiğini ve ne aradığını öğreneceğim. Ağzından kaçırıp elime vereceği bir ipucuyla, beni korkuya dü-

şürmesinden, korktuğum tuzağı elde etmeyi belki başarabilirim.

Preciosa:

– Sanırım kıskançlık, olayları oldukları gibi anlama yeteneğini daima engelleyecektir. Kıskanç insanlar hayata küçük olayları büyük, cüceleri dev ve şüpheleri gerçek yapan bir dürbünle bakarlar. İkimizin hatırı için bu konuda bizi ilgilendiren bütün konularda dikkatli ve sağduyulu ol. Eğer böyle yaparsan sonunda bana doğru, dürüst ve ahlaklı bir ödül vermen gerekeceğinden eminim.

Preciosa bu sözlerin ardından Andrés'in yanından ayrıldı. Andrés de içinde kopan fırtınalar ve birbirine ters düşen düşüncelerle yaralı adamın itirafını öğrenmek üzere sabahın olmasını bekledi. Uşağın, oraya Preciosa'nın güzelliğinin düşkünü olarak gelmiş olmasından başka bir şeye inanmıyordu. Bir hırsız, herkesi hırsız zanneder. Diğer taraftan Preciosa'nın kendisine vermiş olduğu teselli o kadar memnun ediciydi ki bu teselli, hayatını kendinden emin bir şekilde yaşamaya devam etmeye ve bütün mutluluğunu Preciosa'ya adamaya onu mecbur bırakıyordu.

Sabah olunca yaralının yanına gitti ve adının ne olduğunu, nereye gitmekte olduğunu ve nasıl olur da gecenin o saatinde yolunu kaybetmiş bir şekilde dolaştığını sordu. Bunları sormadan önce de durumunu ve ısırıkların acı verip vermediğini sormuştu. Delikanlı bunlara karşılık olarak ısırıkların kendisini yoluna devam etmekten alıkoymayacağı kadar iyi olduğunu söyledi. Adının ne olduğu ve nereye gitmekte olduğu konusundaysa "Nuestra Señora de la Peña de Francia"ya gitmek için yola çıktığını, dün gece yolunu kaybedip tesadüfen çadırlarını gördüğünü ve buradaki köpeklerin kendisine neler yaptığını anlatmaktan başka bir şey söylemedi.

Andrés bu açıklamaların tek bir kelimesine bile inanmamıştı. Aksine bunlar kendisine oldukça uydurma geliyordu. Şüpheleri bir kez daha içini kemirmeye başladığı için ona şunları söyledi:

– Kardeş, eğer ben bir yargıç olsaydım, siz de benim adalet yetkilerim altına gelmiş olsaydınız ve işlediğiniz suç yüzünden benim yaptığım gibi bir sorgu yapılmış olsaydı verdiğiniz cevaplar yüzünden beni ipleri çekmeye mecbur bırakırdınız. Ben aslında sizin kim olduğunuzu, adınızı ve nereye gittiğinizi bilmek istemiyorum. Ama size şunu söyleyeyim ki eğer bu yolculukta yalan söylemek mecburiyetine düşerseniz gerçeklere daha yakın yalanlar söyleyin. Siz Peña de Francia'ya gitmek istediğinizi söylüyorsunuz, ama bahsettiğiniz yer buradan otuz fersah uzaklıkta, arkanızda sağ tarafta kalıyor. Gideceğiniz yere bir an önce varmak için gece yolculuk yaptığınızı söylüyorsunuz ama yoldan değil bir patika bile olmayan ormanların ve meşe ağaçlarının içerisinden geçip yoldan çıkıyorsunuz. Kalkın dostum, yalan söylemeyi öğrenin ve yolunuza gidin. Size verdiğim bu güzel öğütten sonra bana hâlâ gerçeği söylemeyecek misiniz? Madem yalan söylemeyi beceremiyorsunuz o zaman doğruları söyleyin. Siz birkaç kez sarayda görmüş olduğum, yarı uşak yarı şövalye, büyük bir şair diye ün salmış olan, son zamanlarda Madrid'de dolaşan ve inanılmaz güzellikte bir Çingene kıza soneler ve romanslar yazan kişi olmayasınız? Anlatın bana. Çingene bir şövalye namına söz veriyorum ki bu sırrı en iyi şekilde saklayacağım. Sizin bahsettiğim kişi olduğunuz konusundaki gerçeği benden saklamanız hiçbir işinize yaramaz; çünkü burada karşımda duran yüz, Madrid'de gördüğüm yüzün aynısıdır. Şüphesiz ki zekânızın büyük şöhreti, size, gıpta edilen ünlü birine bakar gibi bakmama neden olmuştur. Şu an ki kılığınız o zamanki kıyafetinizden farklı olsa da yüzünüz aklımda kaldığı için sizi tanıdım. Sakin olun. Biraz cesaretlenin. Hırsızlar yuvasına değil de sizi herkesten koruyacak bir sığınağa geldiğinizi düşünün. Bakın benim aklımda bir şey var ve eğer düşündüğüm doğruysa bana rastlamakla iyi talihinize rastlamışsınız demektir. Uğruna şiirler yazdığınız şu güzel Çingene kızı Preciosa'ya olan aşkınızdan dolayı buraya geldiğinizi düşünüyorum. Bu

durumdan dolayı sizi küçük görmeyecek, aksine daha çok saygı göstereceğim. Çingene olsam da tecrübelerim bana aşkın nelere kadir olduğunu ve boyunduruğu altına aldığı insanları nasıl değiştirdiğini göstermiştir. Eğer durum böyleyse ki ben böyle olduğunu düşünüyorum, Çingene kız buradadır.

Yaralı adam:

– Evet, burada, dün gece onu gördüm.

Bu sözleri duyan Andrés şüphelerinin daha da kuvvetlendiğini görerek kaskatı kesilmişti.

– Dün gece onu gördüm, ama kim olduğumu kendisine söylemeye cesaret edemedim; çünkü durum buna uygun değildi.

Andrés:

– Öyleyse siz o sözünü ettiğim şairsiniz.

Genç adam:

– Evet, ben oyum. Bunu inkâr edemem. İnkâr etmek de istemiyorum. Ormanlarda dostluğun, dağlarda misafirliğin olduğu doğruysa benim mahvolduğumu zannettiğim yerde feraha çıkmam da mümkün olabilir.

Andrés:

– Vardır elbet. Dünyanın en büyük sırları biz Çingenelerin arasında korunur. Buna güvenerek bana içinizi dökebilirsiniz efendim. Kalbimde görmek istediğinizi hiçbir riyakârlık olmadan bulacaksınız. Çingene kız benim akrabamdır. Ben kendisine ne yapmak istersem o buna uyar. Eğer onun karınız olmasını istiyorsanız ben dahil bütün akrabalarım buna seviniriz. Eğer sevgiliniz olmasını istiyorsanız paranızın olması şartıyla buna da ses çıkarmayız. Para hırsı bizim çadırlarımızdan hiç çıkmaz.

Delikanlı:

– Param var. Belime sardığım bu gömleğin kollarında dört yüz altın eskudo var.

Yanında bu kadar çok para taşıdığı için sevdiğinin gönlünü kazanmaktan ya da onu satın almaktan başka bir amacının

olmadığını anlayan Andrés için bu son darbe olmuştu. Şaşkın bir şekilde şunları söyledi:

– İyi para... Geriye kim olduğunuzu ve amacınızı açıklamaktan başka bir şey kalmıyor. Ama hiç de budala olmayan bu kız sizin olmayı ister mi istemez mi onu kendi bilir.

Delikanlı:

– Ah dostum! Şunu bilin ki bana kılık değiştirten güç, sizin dediğiniz gibi ne aşkın gücü ne de Preciosa'ya karşı duyduğum arzudur. Akrabanızın güzelliğinin bugüne kadar gördüklerimin en iyisi olduğunu itiraf ederim, ama Madrid'de dünyalar güzeli Çingene kızlardan başka en az onlar kadar gönül fethetmesini ve ruh okşamasını bilen kadınlar da vardır. Beni bu kılıkta tutan, yaya yürüten ve köpekler tarafından ısırılmama neden olan şey aşk değil bir felakettir.

Delikanlı bunları söyledikçe Andrés hayal ettiğinden daha farklı bir yola doğru ilerlediklerini görüp biraz olsun rahatlamıştı. İçinde bulunduğu karmaşık durumdan çıkmayı arzu ettiği için karşısındaki çocuğa kim olduğunu rahatça açıklayabilecek güveni vermeye çalıştı. Delikanlı sözlerine şu şekilde devam etti:

– Ben Madrid'deyken bir asilzadenin evinde yaşıyordum. Ona efendim gibi değil bir akrabam gibi hizmet ediyordum. Bu asilzade beyefendinin vâris olarak tek bir oğlu vardı. Hem akraba olmamızdan, hem de aynı yaşta ve konumda olmamızdan dolayı bana çok yakın ve dostane davranıyordu. Bu şövalye bir gün asil bir kıza âşık oldu. Eğer bu isteği, kedisini daha yüksek asalette bir kızla evlendirmek isteyen ailesinin isteğine uysaydı onu kendi eşi yapmaktan büyük bir mutluluk duyacaktı. Buna rağmen delikanlı, kıza karşı olan duygularını dillendirebilecek, bütün gözlerden uzak bir şekilde genç kıza kur yapıyordu. Onun bu davranışına yalnızca benim gözlerim şahit olmuştu. Şanssızlığın, birazdan size anlatacağım olay için seçmiş olduğu bir gece, ikimiz birlikte size bahsettiğim hanımefendinin sokağından ve evinin önünden geçiyorduk ki

uzun boylu gibi görünen iki adamın, hanımefendinin evinin kapısına sırtlarını dayamış bir şekilde durduklarını gördük. Akrabam onların kim olduğunu anlayabilmek için yanlarına doğru ilerleyince, ellerini büyük bir hızla kılıçlarına ve kalkanlarına atıp bize doğru gelmeye başladılar. Biz de aynını yaptık ve aynı silahlarla dövüşmeye başladık. Kavga kısa sürmüştü çünkü rakiplerimizin hayatı fazla uzun sürmemişti. Akrabam olan kişinin kıskançlığının izinden giden iki kılıç darbesi, ardından da garip ve görülmemiş olsa da benim savunmam, onların sonunu getirdi. İstemediğimiz bu kavgadan zaferle ayrılmış olan bizler evimize döndük ve yanımıza alabileceğimiz kadar para alıp gizlice San Jerónimo'ya kaçtık. Orada olayın ortaya çıkışını ve katillerin kim olduğu ihtimalinin etrafa yayılacağı günü beklemeye başladık ve bize dair hiçbir izin olmadığını öğrendik. Orada bulunan birkaç tedbirli din adamı bize evimize dönmemizi, bu kaçışımızın şüphe uyandırmasına fırsat vermememizi tembih etti. Biz de tam bu öğüde uyup evimize dönecektik ki, şehirdeki belediye başkanının, genç hanımefendiyi ve annesi ile babasını, kendi evinde tutukladığı haberi geldi. Hizmetçilerin ifadelerini aldıklarında, genç kızın hizmetçilerinden biri, hanımının penceresi altında, benim akrabam olduğunu söylediğim kişinin sürekli olarak geçmekte olduğunu anlamış. Bunun üzerine bizi aramaya gelmişler ve bizim, bulunduğumuz yerden kaçtığımıza dair izlere rastlamışlar. Dolayısıyla o iki asilzadenin katillerinin –ki kendileri çok önemli asilzadelerdenmiş– bizim olduğumuz ortaya çıkmış. Manastırda on beş gün saklandıktan sonra akrabam olan kontun ve diğer rahiplerin öğütleriyle arkadaşım rahip kılığına girip başka bir rahiple birlikte İtalya'ya ve oradan da olayların sonucunun ne şekil alacağını anlamak için Flanders üzerinden geçerek Aragón'a gitti. Ben de kaderimizin aynı yenilgiyle devam etmemesi için yollarımızı kesip ayırmak istedim. Böylelikle arkadaşımın yolundan ayrı bir yol çizdim ve rahip çırağı kıyafetleri giyip başka bir rahiple birlik-

te yola çıktım. Rahip beni Talavera'ya kadar getirdi ve orada ayrıldı. Ben yoluma yalnız devam ettim ve anayoldan ayrıldım. Dün gece bu meşe korusuna gelince başıma gördüğünüz olay geldi. Sorduğunuz soruya cevap verebilmek için Peña de Francia'dan bahsettim. Halbuki oranın Salamanca'nın daha yukarısında bulunduğunu bilirim, ama onun dışında hakkında başka bir şey bilmem.

Andrés:

– Evet doğru. Onu sağ tarafınızda, buradan hemen hemen yirmi fersah ötenizde bıraktınız; çünkü oraya gidiyor olsaydınız ne kadar da doğru bir yol almış olacağınızı görürdünüz.

Delikanlı:

– Benim gitmeyi düşündüğüm yer aslında Sevilla'dır. Orada, akrabam olan kontun bir tanıdığı olan Cenovalı bir şövalye var. Kendisi, Cenova'yla çok miktarda gümüş ticareti yapıyor. Ben de gidip ondan beni gümüş sevkıyatı yapanlarla birlikte, sanki onlardan biriymişim gibi, göndermesini isteyecektim. Böylece, güvenli bir şekilde Kartaca'ya, oradan da İtalya'ya geçebileceğim. Çok yakında, bahsettiğim gümüşleri yüklemek üzere iki tane kadırga gelecek. İşte iyi kalpli dostum, benim hikâyem budur. Artık bu hikâyenin karmaşık aşk işlerinden çok, bir felaket üzerine kurulduğu konusunda gerçeği söyleyip söylemediğime siz karar verin. Eğer bu Çingene efendiler Sevilla'ya gidiyorlarsa ve beni beraberlerinde götürürlerse bunun karşılığını fazlasıyla öderim. Onların yanındayken daha güven içerisinde ve korkusuzca seyahat edeceğimi zannediyorum.

Andrés:

– Evet, sizi beraberlerinde götürürler. Benim kervanımla olmasa bile ki Endülüs'e gidilip gidilmeyeceğini henüz bilemiyorum, iki güne kadar rastlayacağımızı sandığım başka bir kervanla gidersiniz. Eğer elinizdeki paradan onlara da bir miktar verirseniz daha büyük zorlukları da aşabilirsiniz.

Andrés, yaralının yanından ayrıldıktan sonra Çingenelerin yanına gitti ve onlara delikanlının kendisine söylediklerini, onlardan ne istediğini ve bunun karşılığında da vereceği parayı anlattı. Preciosa dışında herkes, delikanlının kalmasına razı oldu. Yalnızca Preciosa bunun aksini istedi. Preciosa'nın büyükannesi, Sevilla'da çok tanındığı için buraya gidemeyeceğini söyledi. Birkaç sene önce orada Triguillos adındaki bir şakacıya oynamış olduğu oyundan dolayı bu şehre ya da civarındaki bir yere gidemiyordu. Yaşlı kadın şakacıyı boğazına kadar su dolu bir fıçının içine çırılçıplak sokturmuş ve başına servi dallarından bir çelenk taktırmıştı. Onu evinin yanında bir hazine olduğuna inandırmış ve ona, saat gece yarısını geçtiğinde fıçıdan çıkmasını söylemişti. Yaşlı kadının anlattığına göre saf adam sabah duasının çanları çalınır çalınmaz fırsat bu fırsat deyip fıçıdan çıkmış ama öyle bir hızla çıkmış ki fıçıyla birlikte yere yuvarlanmış. Düşüp çırpınırken etlerini yırtmış ve su her yere saçılınca boğulduğunu zannetmiş. Karısı ve komşusu ellerinde ışıklarla koşmuşlar ve geldiklerinde onu soluk soluğa yerde yüzükoyun bir halde, kollarını ve bacaklarını yüzermiş gibi hareket ettirirken bulmuşlar. Bunu yaparken de "İmdat efendiler, boğuluyorum!" diye bağırıyormuş. O kadar korkmuş ki gerçekten boğulduğunu sanmış. Onu tutup kaldırmışlar. O da kendine geldiğinde Çingene kadının kendisine oynadığı oyunu anlatmış. Bütün bu olanlara ve etraftaki insanların bunun Çingene kadının bir oyunu olduğunu söylemelerine rağmen, hazinenin bulunduğunu söylediği yeri bir adam boyundan fazla kazmış. Komşusunun temellerine kadar ulaştığı için ev sahibi buna engel olmasaymış iki evi de yıkacakmış. Olay bütün şehre yayılmış ve çocuklara varıncaya kadar herkes onu parmakla gösterip onun saflığını ve Çingene kadının kurnazlığını anlatıp durmuş.

Yaşlı Çingene'nin anlattığı bu hikâye, onun Sevilla'ya gitmeme bahanesiydi. Delikanlının üzerinde çok para taşıdığını şövalye Andrés'ten öğrenen Çingeneler, onu hemen yanlarına

kabul edip kendisini koruyacaklarını ve saklayacaklarını söylemişlerdi. Bunun üzerine yollarını sola çevirip Mancha'ya, Murcia krallığına gitmeye karar verdiler.

Delikanlıyı yanlarına çağırdılar ve onun için yapmayı planladıkları şeyi anlattılar. Delikanlı buna teşekkür ederek aralarında paylaşmaları için onlara yüz altın eskudo verdi. Çingeneler bu ödül karşısında bir kürkten daha yumuşak hale gelmişlerdi. Delikanlı, adının Don Sancho olduğunu söylemişti ama Çingeneler bu ismi kendi aralarında Clemente olarak değiştirdiler ve kendisini o saatten sonra bu isimle anmaya başladılar. Yalnızca Preciosa onun kalışından memnun değildi. Bu durum, Andrés'in de hoşuna gitmiyordu. Kafasında canlandırdığı şüphelerinden pek de önemli olmayan sebeplerden dolayı vazgeçtiğini düşünüyordu. Clemente ise sanki Andrés'in aklından geçenleri okuyormuş gibi Murcia Krallığı'na gidiyor olmaktan dolayı mutluluk duyduğunu, oranın Kartaca'ya yakın olduğunu ve vardıklarında eğer kadırgalar gelmişse, ki gelmiş olmaları gerek, onlarla rahatça İtalya'ya geçebileceğini söylüyordu. Andrés en sonunda Clemente'yi gözünün önünden ayırmamak, yaptıklarını görmek ve kafasından geçirdiklerini anlayabilmek için onunla arkadaş olmak istedi. Clemente bu dostluğu büyük bir iyilik olarak görüyordu. Hep bir arada oluyorlar, çok para harcayıp her yere eskudolar saçıyorlardı. Herhangi bir Çingene'den daha iyi koşuyor, atlıyor, dans ediyor ve demir atıyorlardı. Çingene kadınlar arasında çok sevilip, Çingene erkekler arasında da saygı görüyorlardı.

Sonunda Extremadura'dan ayrılıp Mancha'ya girdiler ve ağır ağır Murcia Krallığı'na doğru ilerlediler. Geçtikleri köylerde ve kasabalarda top, eskrim, koşu, atlama, cirit karşılaşmaları ve insanların başka başka yeteneklerini ve güçlerini gösterebilecekleri yarışmalar vardı. Yalnızca Andrés'in kazandığını söylediğimiz yarışları artık hem Andrés hem de Clemente kazanıyordu. Bir buçuk aydan daha fazla süren bu süre boyunca Clemente, Preciosa'yla tek bir kelime bile konuşma fır-

satı bulamamış, zaten böyle bir fırsatı da kollamamıştı. Ancak Andrés ile Preciosa'nın yan yana oldukları bir gün kendisini çağırmış oldukları için Clemente de Preciosa ile konuştu.

Preciosa ona şöyle dedi:

– Aramıza katıldığın an seni ilk bakışta tanıdım Clemente ve o zaman bana Madrid'deyken verdiğin şiirler aklıma geldi, ama obamıza ne amaçla geldiğini bilmediğim için bu konuda bir şey söylemek istemedim. Başına gelen felaketi öğrenince üzüldüm ama dünyada nasıl Andrés'lere dönüşen Don Juan' lar varsa, başka isimler alan Don Sancho'ların da olduğunu düşününce içim rahatladı. Seninle bu şekilde konuşuyorum; çünkü Andrés bana kendi kimliğini ve neden Çingene olup bizim arasına karıştığını sana söylediğini anlattı. (Gerçek de aynen böyle idi. Andrés sırf sohbet etmek amacıyla Clemente'ye kendi başından geçen hikâyeyi anlatmıştı.) Seni tanıyor olmamın sana hiçbir faydasının dokunmadığını zannetme. Burada bana duyulan saygı ve senin hakkında söylediklerim senin aramıza katılışını kolaylaştırmıştır. Tanrı'dan sana aramızda kaldığın müddetçe bütün istediklerini vermesini dilerim. Bu iyi dileklerime karşın senden istediğim bir şey var. Andrés'e hiçbir suretle vermiş olduğu kararın yanlış olduğunu söyleyerek onu küçük düşürmeyeceksin ve bu duruma devam etmesinin kendisine yakışmadığı tarzında sözler söylemeyeceksin. Onun arzularının benim arzularımın kilidi altında tutulduğunu bilsem de eğer kendisinde bir pişmanlık belirtisi görürsem, bu belirti ne kadar küçük de olsa, onu görmekten dolayı büyük bir üzüntüye kapılırım.

Clemente buna şöyle yanıt verdi:

– Don Juan'ın kendi kimliğini bana laf olsun diye anlattığını sanma biricik Preciosa. O bana anlatmadan önce ben onu tanımıştım ve verdiği kararları gözleri den okumuştum. Ona kim olduğu u önce ben söylemiştim ve senin de şimdi dediğin gibi arzularının kilit altında olduğunu bundan çok önce keşfetmiştim. Andrés bana karşı hissetmesi gereken güveni

hissetti ve benim sırrımı kendi sırrıymış gibi sakladı. Onun aldığı kararı ve seçimini beğenip beğenmediğimin en iyi şahidi kendisidir. Ah Preciosa, ben güzelliğin gücünün nerelere varacağını bilemeyecek kadar yarım akıllı değilim. En yüce güzelliğin bile sınırlarını aşabilen bir güzellik, en büyük hataları affetmek için yeterlidir ki eğer bu kadar zor şartlar altında yapılan şeylere hata demek mümkünse. Benim hakkımda söylediğin iyi şeylerden dolayı sana minnettarım hanımefendi. Bu minnettarlığın borcunu senin için, bu sevdalı hilelerin mutlu bir sona varmasını, senin Andrés'le, Andrés'in de anne ve babasının iznini ve gönlünü alarak Preciosa'sıyla mutlu olmasını, bu güzel birliktelikten iyi niyetli tabiatın dünyaya verebileceği en iyi filizleri getirebilmenizi dileyerek ödediğimi düşünüyorum. Benim düşüncelerim bunlardır Preciosa. Senin Andrés'ine daima söyleyeceğim şeyler de doğru düşüncelerinden vazgeçirecek şeyler değil, yine bunlar olacaktır.

Clemente bu sözleri öyle bir tatlılıkla söylemişti ki, Andrés onun bu sözleri bir âşık gibi mi yoksa sadece iyi niyetle mi söylediği konusunda şüpheye düşmüştü. Korkunç kıskançlık hastalığı öyle hassas bir şeydir ki sanki güneşin zerreciklerine yapışır ve sevdalı kişi, sevgiliye dokunan her şeyden üzüntü duyar ve ümitsizliğe düşer. Bütün bunlara rağmen Andrés boşuna kıskançlık duyduğunu görüyordu; çünkü kendi kaderinden çok Preciosa'ya güveniyordu. Âşıklar arzu ettiklerine kavuşamadıkları müddetçe kendilerini mutsuz sayarlar. Sonunda Andrés ile Clemente iyi birer dost oldular. Clemente'nin iyi niyetleri, Preciosa'nın akıllılığı ve sezgileri Andrés'i bu dostluğa inandırıyordu. Preciosa ise Andrés'in kıskanacağı hiçbir duruma izin vermiyordu.

Clemente'nin içinde Preciosa'ya yazdığı şiirlerden de anlaşıldığı üzere şairane bir ruh vardı. Andrés de biraz olsun şiirden anlardı ve ikisi de müziği seviyorlardı. Çingeneler çadırlarını Murcia'dan dört fersah uzaklıkta bir vadiye kurmuşlardı. Bir gece Andrés vakit geçirmek için bir mantar ağacının

dibine oturmuştu. Clemente de onun yanında, bir meşe ağacının dibinde oturuyordu. İkisinde de birer gitar vardı ve gecenin sükûnetinin davetkârlığı onlara şu mısraları söyletti:

Andrés:

Bak Clemente
bu soğuk gecenin gün ile yarışarak,
güzel ışıklarla göğü süslediği parlak örtüye
eğer tanrısal yeteneğin ulaşabilirse böyle bir benzeyişe,
böylesine güzel bir yüz düşle.

Clemente:

Böylesine büyük bir güzelliğin
ve böyle Kıymetli[35] *bir namusun*
bütün iyilikseverliğiyle birleştiği bir yüzü,
tanrısal, ulu, nadir, ağırbaşlı ve garip olmayan
insanı bir yetenek göklere çıkaramaz.

Andrés:

Ulu, nadir, ağırbaşlı, garip ve hiç kullanılmamış bir üslupla,
tatlı ve benzersiz bir şekilde dünyadan göklere yükselen adını
–ah Preciosa–
dilerim ki şöhret korku, şaşkınlık ve harikalar yaratarak
gökyüzünün sekizinci katına eriştirsin.

Clemente:

Doğru ve yerinde olur göğün sekizinci katına erişmesi
adının söylendiği oralarda duyulduğunda
göklere mutluluk katsın.

[35] Kıymetli sözü İspanyolcada "Preciosa" demektir.

Güzel adının yankısı yeryüzüne yansıdığında
kulaklara müzik olsun,
ruhlara huzur ve duygulara neşe katsın.

Andrés:

Bu güzel kadın ruhların huzuru, duyguların neşesidir.
Şarkı mırıldandığında büyüleyip uyutur en aklı başında erkekleri bile.
Benim Preciosa'm öyledir ki güzel olmaya ne de az özenir.
Benim tatlı hediyem
zarafet tacı, gençliğin onuru.

Clemente:

Sen zarafetin tacı, gençliğin onurusun güzel kız
sabahın serinliği, kavuran yazın tatlı esintisisin.
Buz kesmiş kalpleri ateşe çeviren kör aşkın ışığı
sen öyle bir güçsün ki ağır ağır öldürür,
ama yine de memnun edersin.

Onları dinlemekte olan Preciosa'nın sesi arkadan duyulmamış olsaydı, ne özgür ne de tutsak adam şiirini bitirecek gibi duruyordu. Onun sesini duyunca durdular ve şaşkınlık içerisinde hiç kıpırdamadan onu dinlemeye başladılar. Preciosa, okuduğu mısraları başkasından mı almıştı yoksa onları kendi mi yazmıştı bilmiyorum, ama onları büyük bir incelikle ve sanki onlara yanıt vermek istermiş gibi okuyordu:

Aşk ile oyalandığım
bu sevdalı macerada
güzellikten çok namusu
büyük şans sayarım.
Mütevazı bitkiler
yükselmeye yüz tuttuğunda

güzelliği ve doğası
onu göklere çeker.
Benim bakırımın minesi
alçakgönüllülükse eğer
iyi dilek eksik olmaz
bundan daha büyük servet olmaz.
Beni sevip saymamak
bende acı yaratmaz;
çünkü kaderimi ve iyi talihimi
ben kendim yaratırım.
Ben dilediğimi yapayım,
hayırlı yollar bana açılsın,
gerisi Tanrı'nın bileceği iş
ne isterse onu yapsın.
Görmek istiyorum acaba
güzelliğin bir ayrıcalığı var mıdır?
Beni göklere yükseltecek
ya da beni kibirli yapacak kadar.
Gönüller bir olduğu müddetçe
bir işçiyle bir imparator
aynıdır benim gözümde.
Ruhumda hissediyorum ki
benim yerim yüksektedir.
Çünkü aşk ile krala
aynı tahtta yer yoktur.

Preciosa şarkısını bitirdiğinde Andrés ve Clemente onu karşılamak için ayağa kalktılar. Üçü arasında geçen akıl dolu konuşmada Preciosa, söylediği sözlerle kendi kibarlığını, ahlakını ve mantığını göstermiş oldu. Böylelikle Andrés'in hayatını değiştirme konusunda vermiş olduğu karar, Clemente'nin gözünde bir mazeret bulmuştu; çünkü o güne kadar bu sıra dışı kararı akıllı bir adımdan çok, gençlik hevesi olarak görüyordu.

Aynı gecenin sabahında çadırlarını toplayarak Murcia'nın

içerisinde aynı ismi taşıyan ve şehirde, üç fersah uzaklıkta bulunan başka bir yere yerleştiler. Burada Andrés'in başına gelen bir talihsizlik neredeyse hayatına mal oluyordu. Orada, gittikleri her yerde âdet olduğu üzere rüşvet olarak bazı gümüş vazolar ve eşyalar bıraktıktan sonra Preciosa, büyükannesi, Cristina ve iki Çingene kız, yanlarına Clemente ve Andrés'i de alarak zengin ve dul bir kadının hanına gittiler. Bu kadının on altı ya da on sekiz yaşları arasında, güzel olmaktan çok küstah olan Juana Carducha adında bir kızı vardı. Bu kız, Çingenelerin oynayışını izlerken şeytana uyarak Andrés'e tutuldu. Ona öyle şiddetle âşık olmuştu ki duygularını ona açmaya ve ailesi kızsa da onunla evlenmeye karar verdi. Böylelikle onunla konuşmak için bir fırsat kolladı ve Andrés'i iki eşek istemek için avluya girdiği esnada yakaladı. Yanına yaklaştı ve kimse görmesin diye çabucak şunları söyledi:

– Andrés –adını çoktan öğrenmişti– ben bir genç kızım ve zenginim. Annemin tek çocuğuyum. Bu han ona ait ve bundan başka tarlaları ve iki de evi var. Senden çok hoşlandım. Beni eşin olarak almak istersen işte buradayım. Bana hemen bir cevap ver. Eğer birazcık aklın varsa burada kalırsın ve nasıl bir hayat süreceğini görürsün.

Carducha'nın söyledikleriyle donakalan Andrés ona istediği hızda cevabını verdi:

– Küçük hanım, ben evlenmek için başkasına söz verdim. Kaldı ki biz Çingeneler, Çingene'den başkasıyla evlenemeyiz. Bana yapmak istediğiniz ama benim layık olmadığım iyilik için Tanrı'nın merhameti sizinle olsun.

Carducha, Andrés'in bu kesin reddini duyunca neredeyse düşüp bayılacaktı. Avluya Çingene kızların girdiğini görmeseydi bu sözlere bir cevap da verecekti. Utanmış ve üzgün bir halde oradan ayrıldı ama eğer yapabilseydi büyük bir zevkle intikam alırdı. Akıllı Andrés, şeytanın bu fırsatından yararlanarak arayı açıp oradan uzaklaşmaya karar verdi; çünkü evlenmeseler bile kızın kendisini teslim etmeye hazır olduğunu

anlamıştı. Bu düello meydanında onunla baş başa kalmak istemediği için Çingenelerden aynı gece oradan ayrılmalarını rica etti. Onlar da Andrés'in isteklerine saygı gösterdiklerinden, rehin bıraktıkları eşyaları alıp oradan ayrıldılar.

Andrés'in gidişiyle ruhunun yarısının da gittiğini ve isteğine kavuşabilmek için artık zamanının kalmadığını anlayan Carducha, güzellikle ikna edemediği Andrés'i orada zorla tutmaya karar verdi. Kötü niyetinin kendisine gösterdiği bütün hile, hüner ve sırları kullanarak Andrés'in eşyalarının arasına değerli mercanlar, iki gümüş tabak ve başka kıymetli eşyalar koydu ve onlar handan ayrılır ayrılmaz Çingenelerin değerli eşyalarını çaldıklarını söyleyerek bağırmaya başladı. Bu bağırışların üzerine kasaba halkı ve polisler oraya doluştu.

Çingeneler durdular ve hiçbir şey çalmadıklarına dair yemin edip kendilerine ait olan bütün eşyaları açıp göstermeye hazır olduklarını söylediler. Yaşlı Çingene kadın telaşlanmıştı; çünkü Preciosa'ya ait olan, büyük bir gizlilik ve özenle sakladığı bazı kıymetli eşyaların ve Andrés'in kıyafetlerinin arama sonunda ortaya çıkacağından korkuyordu. Ama Carducha işi fazla uzatmayıp ikinci bohçanın da aranmasından sonra iyi dansçı olan Çingene'nin bohçasının hangisi olduğunu sordu. Onu iki defa odasına girerken gördüğünü söyledi. Bu sözlerin kendisi için söylendiğini anlayan Andrés ona gülerek şu yanıtı verdi:

– Küçük hanım işte bu benim heybem bu da eşeğimdir. Eğer kaybettiğinizi bu ikisinden birinde bulursanız kanunun bir hırsıza vereceği cezayı beklemenin dışında size onların yedi mislini de geri öderim.

Adalet görevlileri eşeğin üzerinde bulunan eşyaları aramaya başladıktan kısa bir süre sonra çalınan malları ortaya çıkardılar. Andrés hem çok şaşırmış hem de korkmuştu. O kadar ki adeta kayadan yapılan bir heykel gibi kalakalmıştı.

Carducha:

– Şüphelerimde haklı mıymışım? Bakın bu usta hırsız nasıl da masum bir yüzün ardına saklanıyor.

Bu esnada orada olan belediye başkanı da hem Andrés'e hem de diğer Çingenelere alenen hırsız ve haydut diyerek hakaret etmeye başladı. Dalgın ve düşünceli bir halde olan Andrés susuyor ve Carducha'nın bu ihanetine bir anlam veremiyordu. O sırada belediye başkanının yeğeni olan cesur bir asker yanına yaklaşarak:

– Çingenecik hırsızlıktan ne hale gelmiş görmüyor musunuz, dedi. Suçüstü yakalanmasına rağmen üste çıkacağına ve suçunu inkâr edeceğine bahse girerim. Hepinizi kadırgalara yollamayana aşk olsun. Bakın şu densize! Sokak sokak dolaşıp dans edeceği, hanlardan dağlara kadar her yerde hırsızlık yapacağına kadırgalarda majestelerine hizmet etsin daha iyi! Askerlik şerefim için ona bir sille indireyim de ayaklarıma serilsin.

Bu sözleri söyledi ve elini kaldırarak Andrés'i içinde bulunduğu bu şaşkınlıktan çıkarıp, şövalye Andrés değil de Don Juan olduğunu kendisine hatırlatan bir tokat attı. Andrés ani bir hareketle sinirli bir şekilde kılıcını kınından çıkararak askerin üzerine atıldı ve kılıcını ona saplayarak askeri cansız bir şekilde yere serdi.

İnsanların bağrışmaları, amcanın sinirden köpürmesi, Preciosa'nın fenalaşması, bunu gören Andrés'in telaşlanması ve herkesin kılıçlarına sarılıp katilin üzerine saldırması aynı anda gerçekleşti. Herkes birbirine girdi, çığlıklar yükseldi ve Preciosa'nın bayıldığını görüp yardıma koşan Andrés kendini savunmayı unutuverdi. Ne tesadüftür ki eşyalarıyla birlikte kasabadan ayrılmış olan Clemente bu olaylar olurken orada bulunmuyordu. Sonunda bir sürü insan Andrés'in üzerine atılıp onu yakaladı ve ellerine iki büyük kelepçe taktı. Belediye başkanı elinden gelseydi onu hemen oracıkta astırmak isterdi. Ama mecburen onu bağlı bulunduğu Murcia yargısına teslim etti. Andrés'i ertesi gün oraya götürdüler ki o ana kadar kızgın belediye başkanının, onun adamlarının ve yöre halkının işkencelerine ve hakaretlerine katlanmak zorunda kaldı.

Belediye başkanı yakalayabildiği bütün Çingeneleri tutuklamıştı. Aralarında Clemente'nin de bulunduğu birçok Çingene de yakalanma korkusuyla kaçmışlardı.

Sonunda olayın soruşturmasına bakan zabit, belediye başkanı ve elçileri büyük bir Çingene kafilesi ve silahlı topluluk ile Murcia'ya girdiler. Çingeneler arasında Preciosa ve bir katırın üzerinde kelepçeli, ayakları prangalı zavallı Andrés de vardı. Askerin ölüm haberi kendilerinden önce Murcia'ya ulaştığı için herkes tutukluları görmeye çıkmıştı. Ama o gün Preciosa'nın güzelliği o kadar çok dikkat çekmişti ki ona bakıp da dua etmeyen tek bir kişi bile yoktu ve bu güzelliğin haberi başyargıcın karısının kulağına kadar gitmişti. Onu görebilmek için kocasından bu kız hariç bütün Çingenelerin tutuklanmasını sağlamasını rica etti. Andrés'i o kadar küçük bir hücreye atmışlardı ki hücrenin karanlığı ve Preciosa'nın ışığının yoksunluğu ile oradan ancak ölünce çıkabileceğini düşünüyordu. Preciosa ve büyükannesini başyargıcın karısının karşısına çıkardılar. Kadın, Preciosa'yı görünce şöyle dedi:

– Onun güzelliğini övmekte haklılarmış.

Yanına çağırıp ona sıkıca sarıldı. Ona bakmaya doyamıyordu. Büyükannesine onun kaç yaşında olduğunu sordu.

– On beş yaşında girecek, dedi Çingene kadın, az çok iki ay sonra.

Başyargıcın karısı:

– Talihsiz Costanza'm da bu yaşlarda olacaktı. Ah dostlarım, bu kız bana kadersizliğimi hatırlatıyor.

Preciosa bunun üzerine kadının ellerini tutup gözyaşlarıyla öperek şunları söyledi:

– Hanımın, tutuklanan Çingene'nin bir suçu yok. Onun üzerine gittiler ve ona hırsız dediler. O aslında hırsız değildir. Onun yüzüne tokat attılar. Halbuki o öyle bir yüzdür ki bakınca ruhundaki iyiliği okuyabilirsiniz. Tanrı aşkına hanımefendi, ona adaletli davranılsın ve sayın başyargıç ona yasaların hükmettiği cezayı verirken acele etmesin. Benim güzelliğimi

beğendiyseniz bu güzelliği tutuklu adamı affettirerek koruyun; çünkü benim geleceğim onun hayatına bağlıdır. Onun şimdiye dek benim kocam olması gerekiyordu ama bazı geçerli sebepler yüzünden bunun olması geçikti. Eğer onun affedilmesi için para gerekiyorsa neyimiz var neyimiz yoksa satıp gereken paradan daha fazlasını da veririz. Hanımefendiciğim, eğer aşkın ne demek olduğunu biliyorsanız, bir kere bile âşık olduysanız ve kocanızı seviyorsanız bana merhamet edin; çünkü ben de kendi kocamı aynı şefkatle ve namusla seviyorum.

Preciosa bunları söylerken başyargıcın karısının ellerini bırakmamış ve onun gözlerinin içine bakarak kanlı gözyaşları dökmüştü. Hanımefendi de onun ellerini bırakmamış ve sıkıca tutarak aynı özlemle onun gözlerinin içine bakarak ağlamıştı. Onlar bu vaziyetteyken başyargıç içeri girdi ve Preciosa ile karısını birbirine sarılıp ağladığını ve Preciosa'nın bu güzelliğini görünce çok şaşırdı. Bu durumun sebebini sorduğunda Preciosa, hanımefendinin ellerini bırakıp başyargıcın ayaklarına kapanarak şu sözleri söyledi:

– Merhamet efendim, merhamet! Eğer kocam ölürse ben de ölürüm! Onun bir suçu yoktur. Eğer bir suçu varsa cezayı bana verin. Eğer bu da mümkün değilse onun kurtarılması için gerekli olan ne varsa sağlanıncaya kadar en azından yargılanmasını biraz geciktirin. Tanrı'nın merhameti, kötü niyetle günah işlememiş olan birine erişir.

Başyargıç, Çingene kızın bu mantıklı sözlerini şaşkınlıkla dinliyordu. Eğer zayıf biri gibi görünmekten korkmasaydı gözyaşlarına hâkim olamayacaktı.

O esnada yaşlı Çingene kadın kafasında bazı şeyler tasarlıyordu. Bu kısa süreli durgun ve düşünceli halinden sonra şunları söyle:

– Beni biraz bekleyiniz efendilerim. Hayatıma da mal olsa bu gözyaşlarını gülümseyişe çevireceğim.

Bu sözlerin ardından olduğu yerde hafifçe dönerek dışarı

çıktı. Kendisini dinleyenler şaşkınlık içerisindeydi. Preciosa, büyükannesinin geri dönüşünü beklerken ağlamaya ve kocasının yargılanmasının geciktirilmesi için yalvarmaya devam etti. Amacı Andrés'in babasına haber göndererek davada bulunmasını sağlamaktı. Yaşlı Çingene kadın kolunun altında ufak bir sandıkla döndü. Baş yargıca kendisi ve eşiyle beraber yalnız kalacakları bir yere gitmelerini, orada kendilerine anlatacağı önemli bir şey olduğunu söyledi. Başyargıç, Çingene kadının sırf tutuklunun yargılanışına yardımı dokunsun diye bazı Çingenelerin yaptıkları hırsızlıkları ihbar edeceğini zannederek hemen onun istediği şekilde karısıyla birlikte başka bir odaya gitti. Yaşlı kadın onların önünde dizlerinin üzerine çökerek şunları söyledi:

– Efendilerim, eğer şimdi size vereceğim müjdeli haber büyük günahının affedilmesini sağlamazsa, o zaman bana vereceğiniz cezayı görmek için burada hazır bulunuyorum. Size bunu itiraf etmeden önce bu mücevherleri tanıyıp tanımadığınızı söylemenizi isterim.

Bunu söyledikten sonra Preciosa'nın mücevherlerinin olduğu sandığı çıkararak başyargıcın ayaklarının ucuna bıraktı. Başyargıç sandığı açınca içerisinde bazı çocuk mücevherlerinin olduğunu gördü ama bunların ne anlama geldiğini anlayamadı. Karısı da bir anlam verememişti ve şunları söyledi:

– Bunlar yeni doğan bir bebeğin mücevherleridir.

Çingene kadın:

– Evet doğru, ama hangi bebeğe ait olduklarını size içerisinde katlanmış bulunan kâğıtta yazılı olan sözler anlatacak.

Başyargıç hemen kâğıdı açtı ve içerisinde şunların yazılı olduğunu gördü:

Kızın adı: Doña Costanza de Azevedo y de Meneses
Annesinin adı: Doña Guiomar de Meneses
Babasının adı: Calavatra nişanlı şövalye Don Fernando de Azevedo

Kızı, 1595 yılında, la Ascensión del Señor gününde[36], saat sabahın sekizinde çaldım. Üzerinde bu sandıkta sakladığım mücevherler vardı.

Başyargıcın karısı, kâğıtta yazılanları duyunca mücevherleri tanıdı. Onları dudaklarına götürerek defalarca öptü ve yere yığılıverdi. Kocası Çingene kadına kızıyla ilgili bir şey soramadan hemen karısına koştu. Kendine gelen kadın şunları söyledi:

– Bir Çingene değil bir melek olan iyi kalpli kadın, bu mücevherlerin sahibi olan kız nerede?

Çingene kadın:

– Nerede mi hanımefendi? O kız sizin evinizdedir. Gözyaşları içerisinde olan Çingene kız o mücevherlerin sahibi ve sizin kızınızdır. Onu Madrid'deki evinizden kâğıtta yazılı olan gün ve saatte çaldık.

Acılı kadın bunları duyunca ayakkabılarını fırlatarak uçarcasına, uşaklarla hizmetçilerin arasında hâlâ ağlıyor olan Preciosa'yı bıraktığı salona koştu. Onun üzerine atılıp tek bir söz bile söylemeden alelacele göğsünü açtı ve sol memesinin altında doğuştan gelen beyaz bir izin olup olmadığına baktı ve zamanla genişlemiş olan izi buldu. Ardından aynı hızla çoraplarını çıkararak kalıptan çıkmış kar renginde mermerden ayaklarını ortaya çıkardı ve orada da aradığını buldu. Sol ayağının son iki parmağı ufak bir et parçasıyla birleşmişti. O küçükken bu et parçasını canı acır korkusuyla kestirmek istememişlerdi. Kızın göğsü, ayak parmakları, mücevherler, kaçırıldığı gün, Çingene kadının itirafı ve Preciosa'yı gördüklerinde duydukları heyecan onun kendi kızı olduğunu ispat ediyordu. Onu kollarına alarak başyargıcın ve Çingene kadının olduğu odaya döndü.

Kendi üzerinde yapılan bu araştırmaların nedenini bilmeyen Preciosa, başyargıcın karısının kollarında odaya götürü-

[36] Hz. İsa'nın göğe yükseldiği gün.

lürken defalarca öpüldüğü için şaşkınlık içerisindeydi. Doña Guiomar kollarındaki kıymetli bedenle odaya girdiğinde onu kocasının kollarına vererek:

– Kızınız Costanza'yı kabul ediniz efendim, dedi. Onun kendi kızınız olduğundan şüphe bile etmeyin; çünkü birleşik parmakları ve göğsündeki izi gördüm. Ayrıca onu ilk gördüğüm andan itibaren ruhum da aynı şeyi söylüyordu.

Başyargıç, Preciosa'yı kollarının arasına alarak şunları söyledi:

– Bundan hiç şüphe etmiyorum; çünkü sizin ruhunuzda hissettiklerinizi ben de hissettim. Onun dışında bunca şeyin birbirine uyması sizce bir mucizeden başka ne olabilir ki?

Ev ahalisi şaşkınlık içerisindeydi. Bu olanların ne anlama geldiğini birbirlerine soruyor ve gerçek olmaktan çok uzak yorumlar yapıyorlardı; çünkü bir Çingene kızının kendi efendilerinin kızı olabileceğini kim düşünebilirdi ki? Başyargıç, karısına, kızına ve Çingene kadına bu meselenin kendisinin açıklayacağı ana kadar aralarında kalmasını istediğini söyledi. Ayrıca yaşlı Çingene'ye kızını kaçırmakla kendisine yapmış olduğu kötülükten dolayı onu affettiğini; çünkü onu kendisine geri vermekle daha büyük bir iyilik yapmış olduğunu söyledi. Ama her şeye rağmen kendisini ayıpladığı bir konu vardı oda Preciosa'nın kim olduğunu bildiği halde onu bir Çingene, bir hırsız üstelik bir katille evlendirmiş olmasaydı.

Preciosa:

– Ah efendim, o birini öldürmüş olsa da ne bir hırsızdır ne de Çingene. O kendi onurunu ayaklar altına alan birini öldürmüştür ki, elinden, onu öldürmekten başka bir şey gelmezdi.

Doña Guiomar:

– Nasıl o bir Çingene olmaz, kızım?

Bunun üzerine yaşlı Çingene kadın kısaca şövalye Andrés'in hikâyesini anlattı. Kendisinin, Santiago nişanı taşıyan Don Francisco de Cárcamo'nun oğlu olduğunu, adının Don

Juan de Cárcamo olduğunu ve babasıyla aynı nişanı taşıdığını söyledi. Ayrıca Çingene kıyafetleriyle değiştirdiği şövalye giysilerinin de kendisinde bulunduğunu belirtti. Bunların dışında evlenip evlenmemek konusunda iki senelik bir deneme süresi konusunda Preciosa ile Don Juan'ın kendi aralarında anlaştığını, ne kadar namuslu olduklarını ve Don Juan'ın hoş davranışlarını da anlattı.

Başyargıç ve karısı bu duruma en az kızlarının bulunuşu kadar sevinmişlerdi. Başyargıç, yaşlı Çingene kadını Don Juan'ın giysilerini getirmeye gönderdi. O da gidip kıyafetleri taşıyan başka bir Çingene'yle birlikte geri döndü.

O gidip dönünceye kadar annesi ve babası Preciosa'ya yüz binlerce soru sordular. Preciosa ise kendisine sorulan her soruya öyle bir zarafet ve tatlılıkla cevap veriyordu ki kendi kızları olmasaydı bile yine onu seveceklerdi. Don Juan'ı sevip sevmediğini sorduklarında, uğruna Çingene olmaya bile razı olmuş bir insana karşı duyacağı hissedilmesi gereken şükran duygusundan daha fazla bir sevgisinin olmadığını ve bu sevginin anne ve babasının isteğinden daha ileri gitmeyeceğini söyledi.

Babası:

– Sus kızım Preciosa. Preciosa isminin, kayboluşunun ve ardından bulunuşunun anısına sende kalmasını istiyorum. Baban olarak seni kimliğine uygun bir duruma getirme işini üzerime alıyorum.

Preciosa bunu duyunca içini çekti. Durumu anlayan annesi onun bu iç çekişinin Don Juan'a duyduğu aşktan kaynaklandığını fark etti ve kocasına dönüp şöyle dedi:

– Efendim, Don Juan de Cárcamo asil bir aileden geliyor ve kızımı bu kadar seviyorken onunla evlenmesi pek kötü olmayacak.

Kocası buna şöyle yanıt verdi:

– Onu daha bugün bulduk. Hemen kaybetmemizi mi istiyorsun? Bir süre onun tadını çıkaralım; çünkü evlenince artık bize değil kocasına ait olacak.

– Haklısınız efendim, dedi karısı, ama en azından daracık bir hücreye atılmış olması gereken Don Juan'ın çıkarılmasına izin verin.

Preciosa:

– Tabii ki daracık bir hücrede olacak; çünkü bir hırsıza, katile ve Çingene'ye daha iyisi verilemez.

Başyargıç:

– Gidip onu sorgulama bahanesiyle görmek istiyorum. Size tekrar hatırlatıyorum hanımefendi, ben aksini söyleyinceye kadar bu macerayı kimse bilmeyecek.

Bunları söyledi ve Preciosa'ya sarılıp hapishanenin yolunu tuttu. Juan'ın bulunduğu hücreye girdi ve yanına kimsenin gelmesine izin vermedi. Onu ayakları bir tahtaya bağlı ve elleri kelepçeli bir halde buldu. Prangası hâlâ üzerinde duruyordu. İçerisi kapkaranlıktı, ama başyargıç ışığın girmesi için yukarıdan bir delik açtırınca içeri hafif bir aydınlık girmeye başladı. Andrés'in yüzünü görünce ona şunları söyledi:

– İşler nasıl gidiyor bakalım? Neron'un Roma'ya tek bir hamlede yaptığını ben de Çingenelere yapmak isterdim. İspanya'daki bütün Çingeneleri ipe dizip bir günde ortadan kaldırabilsem. Kibar hırsız, bil ki ben bu şehrin başyargıcıyım ve buraya sizin içinizden bir Çingene kızın senin karın olup olmadığını öğrenmeye geldim.

Andrés bunu duyduğunda başyargıcın Preciosa'ya âşık olduğunu zannetti; çünkü kıskançlık öyle ince vücutludur ki hiç kırılmadan, bükülmeden ve bölünmeden başka bedenlere girer. Ama buna rağmen Andrés şöyle yanıt verdi:

– Eğer o kocası olduğumu söylediyse doğrudur. Söylemediyse yine doğrudur; çünkü Preciosa'nın yalan söylemesi imkânsızdır.

Başyargıç:

– O kadar doğrucudur yani? Bir Çingene'nin dürüstlüğünün o kadar da önemi yok. Gelgelelim o sizin karınız olduğunu söyledi ama aranızda nikâh yokmuş. Suçunuzun cezasının

ölüm olduğunu bildiğinden dolayı siz idam edilmeden önce sizinle evlendirilmesi için bana yalvardı. Kendileri sizin gibi usta bir hırsızın dul karısı olmayı çok istiyormuş.

Andrés:

– Sayın başyargıç o zaman onun isteğini yerine getirin. Onunla evlendikten sonra kâğıt üzerinde de olsa ona ait olarak bu dünyadan ayrılırsam öbür tarafa mutlu giderim.

Başyargıç:

– Onu çok seviyor olmalısın.

Andrés:

– Öyle çok seviyorum ki anlatamam. Benim meselem gerçekten sona ersin sayın başyargıç. Ben onurumla oynayan birini öldürdüm ve bu Çingene kıza da tapıyorum. Eğer onun iyiliğiyle ölürsem mutlu ölmüş olacağım. Biliyorum ki Tanrı iyiliğini bizden esirgemeyecek; çünkü biz birbirimize söz verdiğimiz şeyleri onurumuzla ve sadakatimizle yerine getirmiş olacağız.

Başyargıç:

– O zaman bu gece sizi aldırır ve evimde Preciosa ile evlendiririm. Yarın da idam edilirsiniz. Böylelikle hem yasaların emirlerini hem de sizin isteğinizi yerine getirmiş olurum.

Andrés ona minnettarlığını gösterdi ve başyargıç da evine dönüp Don Juan ile arasında geçen konuşmayı, yapmayı planladığı şeyi karısına anlattı. Onun Don Juan'ın yanında bulunduğu esnada Preciosa annesine hayatının nasıl geçtiğini, her zaman bir Çingene olduğunu sandığını ve o yaşlı kadını da büyükannesi bildiğini anlattı. Ama kendini hep bir Çingene kızından daha üstün görmüştü. Annesi ondan Don Juan de Cárcamo'yu gerçekten sevip sevmediğini söylemesini istedi. Bunun üzerine Preciosa biraz utanarak ve başını öne eğerek kendini bir Çingene kızı zannettiği için Don Juan de Cárcamo gibi asil kandan biriyle evlenirse hayatının daha iyi olacağını düşündüğünü söyledi. Don Juan'ın iyi huylarına ve onurlu davranışlarına bizzat şahit olduğu için kendisine za-

man zaman seven bir genç kız gözüyle bakmış olduğunu, ama sonuçta daha önce de söylemiş olduğu gibi anne ve babasının isteğinden başka hiçbir isteğinin olmadığını söyledi.

Gece olup da saat ona yaklaştığında Andrés'i hücreden çıkardılar ve üzerinde bulunan kelepçelerle prangaları söktüler, ama onun yerine ayaklarından vücuduna dolanan büyük bir zincir taktılar. Onu getirenlerden başka kimseye görünmeden başyargıcın evine geldiler ve sessizce, büyük bir özenle tek başına bir odaya soktular. Bir süre sonra içeri bir rahip girdi ve ona günah çıkarması gerektiğini; çünkü ertesi gün infaz edileceğini söyledi. Bunun üzerine Andrés şu yanıtı verdi:

– Günahlarımı seve seve itiraf ederim ama neden bundan önce evlendirilmiyorum? Eğer beni evlendirirlerse, beni bekleyen düğün yatağı çok kötüdür.

Olan bitenden haberdar olan Doña Guiomar, Don Juan'a yaşattıkları bu korkunun çok fazla olduğunu, bunun biraz hafifletilmesi gerektiğini aksi halde delikanlının hayatını kaybedebileceğini kocasına söyledi. Başyargıç bu tedirginliği haklı buldu ve Don Juan'ın günahını çıkaracak olan rahibi çağırarak Çingene'nin önce Preciosa ile evlendirilmesini ardından da günah çıkarmasını söyledi. Kendini bütün benliğiyle Tanrı'ya emanet etmeliydi; çünkü Tanrı'nın hikmetinin ve merhametinin umudun en çok tükendiği zamanlarda ortaya çıktığını söyledi.

Gerçekten de Andrés, Doña Guiomar'ın, başyargıcın, Preciosa'nın ve evde bulunan diğer iki uşağın bulunduğu salona çıkarıldı. Preciosa, Don Juan'ı böyle zincire vurulmuş, solgun ve ağlamış bir şekilde gördüğünde elini kalbine götürüp yanında duran annesinin koluna tutundu. Annesi ona sarılarak şunları söyledi:

– Kendine gel kızım; çünkü bütün bu gördüklerin senin yararına olan işlere dönüşecek.

Olan bitenden habersiz olan Preciosa kendini nasıl avutacağını bilemiyordu. Yaşlı Çingene şaşkındı. Evin içindeki herkes bu olayın sonunun nereye varacağını merakla bekliyordu.

Başyargıç şöyle dedi:

– Sayın rahip, evlendireceğiniz kişiler bu Çingene kızla erkektir.

Rahip:

– Evlendirme işlemi için gerekli olan tören yerine getirilmeden önce onları evlendiremem. Evlenme kâğıtları nereye asıldı? Evliliğin gerçekleştirilmesi için üst makam tarafından verilen izin kâğıdı nerede?

Başyargıç:

– Bu benim ihmalimdir, ama vekilin bu izni vermesini sağlayacağım.

Rahip:

– Bu izin alınıncaya kadar izninizi istiyorum o zaman.

Bunu söyledikten sonra bir skandal çıkmaması için başka bir şey demeyip evden çıktı. Herkes şaşakalmıştı.

O sırada başyargıç şunları söyledi:

– Rahibin bu yaptığı çok iyi oldu. Bu olay Andrés'in bırakılması için Tanrı'nın bir lütfu olmalı; çünkü Preciosa ile evlenebilmesi için önce evlenme ilanlarının asılması gerekir. Bu şekilde biraz daha zaman kazanacak. Zamanın, birçok acı zorluğu güzel neticelere vardırdığı görülmüştür. Bütün bunlara rağmen biz Andrés'in bu dertler ve heyecanlar olmadan da kaderin onu Preciosa'nın kocası yapacak şekilde ilerlediğini farz edelim. Hal böyleyken Andrés, şövalye Andrés mi yoksa Don Juan de Cárcamo olarak mı anılmak ister?

Andrés adının söylendiğini duyunca şunları söyledi:

– Eğer Preciosa sessizlik sınırları içerisinde kalmak istemeyip size kim olduğumu açıkladıysa, bu iyilik beni dünyanın hâkimi de yapsa ben Tanrı'nın iyiliğinden başka bir iyilik istemeye cesaret edemem, ama kendisine saygı gösteririm.

Başyargıç:

– Don Juan de Cárcamo, bu cömertliğinizden dolayı sizin Preciosa'nın resmi kocası olmanızı sağlayacağım. Onu şimdi size yuvamın, hayatımın ve ruhumun en değerli hazinesi olarak veri-

yorum ve teslim ediyorum. Ona söylediğiniz gibi davranın; çünkü size biricik kızım Doña Costanza de Meneses'i veriyorum. Sevgisiyle size ne kadar layıksa soyuyla da o kadar layıktır.

Andrés kendisine gösterilen bu sevgiden dolayı çok şaşırmıştı. Doña Guiomar, Andrés'e kısaca kızının kayboluşunu ve onun çalınışı hakkında yaşlı Çingene kadının kendisine göstermiş olduğu kesin belirtileri anlattı. Don Juan duyduklarına şaşırdı ama aynı zamanda da çok sevindi. Kayınvalidesini ve kayınpederini kucaklayarak onlara ailemsiniz ve efendilerimsiniz dedi. Gözyaşları içerisinde Andrés'in ellerini arayan Preciosa'nın ellerini öptü.

Sır bozulmuş ve odadaki uşakların dışarı çıkmalarıyla birlikte de bütün şehre yayılmıştı. Bu bilgi ölen askerin amcası olan belediye başkanının kulağına gittiğinde bütün intikam yollarının elinden alındığını gördü; çünkü başyargıç damadına karşı yasaların şiddetinin kullanılmasına izin vermezdi.

Don Juan, Çingene kadının getirttiği kıyafetlerini giydi. Hapishanenin prangaları ve kelepçeleri özgürlüğe ve altın zincirlere dönüşmüştü. Tutuklanan Çingenelerin de üzüntüsü neşeye döndü; çünkü ertesi gün onları kefaletle serbest bırakmışlardı. Ölen askerin amcasına da davasından vazgeçmesi ve Don Juan'ı affetmesi için iki bin dukado sözü verildi. Arkadaşı Don Clemente'yi de unutmayan Don Juan onu arattırdı, ancak kendisinden bir haber alamadı. Ona ne olduğunu kimse bilemedi. Ancak bundan dört gün sonra Kartaca limanından iki Cenova kadırgasına bindiğinin kesin haberi geldi.

Başyargıç, Don Juan'a, babası Don Francisco de Cárcamo'nun o şehre başyargıç olarak atandığına dair kesin haberler aldığını ve evliliğin onun izniyle gerçekleşmesi için şehre gelişinin beklenmesini istediğini söyledi. Don Juan onun emirlerinden dışarı çıkmak istemediğini ama her şeyden önce Preciosa ile evlenmesi gerektiğini söyledi. Başpiskopos evliliğin tek bir ilanla yapılmasına izin verdi. Halk başyargıcı çok sevdiği için, nikâh günü, ışıkları yakarak, boğa güreşleri ve atlı

geçiş alayı düzenleyerek şenlikler yaptı. Yaşlı Çingene onlarla kaldı çünkü torunundan ayrılmak istemiyordu.

Çingene kızın bu hikâyesi ve evlilik haberi saraya kadar gitti. Don Francisco de Cárcamo bu Çingene'nin kendi oğlu ve gördüğü Çingene kızının ise Preciosa olduğunu öğrendi. Flanders'e gitmediği için kaybolduğunu zannettiği oğlunun yaptığı bu saygısızlığı genç kızın güzelliği affettirmişti. Dahası kendi oğlunun, Don Francisco de Azevedo gibi çok büyük ve zengin bir şövalyenin kızıyla evlenmesinin çok uygun olduğunu görmüştü. Gençleri bir an önce görebilmek için hareket hazırlıklarını hızlandırdı ve yirmi gün sonra Murcia'ya vardı. Onun gelişiyle birlikte şenlikler tekrarlandı, düğün yapıldı ve evli çiftin hikâyesi bütün şehirde anlatıldı. Oradaki bazı iyi ve hem de çok iyi şairler bu az görülmüş macerayla birlikte genç kızın benzersiz güzelliğini tasvir etme görevini üstlendiler. Ünlü lisansiye Pozo, böylece kalemi eline aldı. Onun mısralarıyla Preciosa'nın namı yüzyıllar boyunca anlatılacaktır.

Az kalsın, Andrés'e âşık olan hancı kızın, mahkemede Çingene Andrés'in hırsızlık yaptığının doğru olmadığını, ona olan aşkını ve suçunu itiraf ettiğini söylemeyi unutuyordum. Kendisine hiçbir ceza verilmedi; çünkü intikam hırsı, evlendirilen gençlerin kavuşmasının verdiği sevinç içerisinde gömülmüş, yerine şefkat ve merhamet doğmuştu.

CÖMERT ÂŞIK

– Ey yiğit ve talihsiz savunucularınızın kanları henüz kurumuş olan zavallı Lefkoşa'nın içler acısı harabeleri! Eğer sizin de duygularınız olsaydı, şimdi içerisinde bulunduğumuz bu ıssızlıkta dertlerimizi paylaşırdık ve belki de bu dert ortaklığı acımızı hafifletirdi. Sizi, uğrunda yıktıkları kadar haklı bir savunma için olmasa bile ey yıkılan kuleler, yeniden yükseldiğinizi görme ümidi içimizde kalmış olabilir! Zavallı ben! Bu halimden önceki halime dönsem de bulunduğum sonsuz sefalet içerisinde ne umabilirim ki? Öyle bir bedbahtlık ki özgürlükte mutluluk nedir bilmedim, esarette ise bunu ummak bile boşuna.

Bu sözleri, kaybedilen Lefkoşa'nın harap surlarını tepeden seyreden bir Hıristiyan esiri söylüyordu ve surlar kendisini anlayabiliyorlarmış gibi onlarla konuşuyor ve acınacak halini onlarınkiyle kıyaslıyordu. Bu davranış, acı çeken insanların davranışıdır. Hayallerinin peşinden giden böyle insanlar akıl almaz şeyler yapar ve söylerler.

O sırada, ovaya kurulmuş olan dört çadırdan birinden çok iyi görünümlü ve yakışıklı bir Türk delikanlı çıktı ve Hıristiyan esire yaklaşarak:

– Ricardo dostum, bahse girerim ki seni buralara o her zamanki düşüncelerin getirmiştir.

Esirin adı Ricardo idi ve şöyle yanıt verdi:

– Evet, öyle ama nereye gidersem gideyim bu düşünceler yüzünden huzur bulamadığıma ve görünen bu harabeler düşüncelerimi ve acımı çoğaltttığına göre neye yarar?

– Lefkoşa harabelerinden mi bahsediyorsun, dedi Türk.

Ricardo:

– Görünen başka bir harabe olmadığına göre neyden bahsediyor olabilirim?

Türk:

– Eğer bu düşüncelere dalarsan daha çok ağlarsın, çünkü iki yıl önce bu ünlü ve zengin Kıbrıs adasını huzur ve sükûnet içerisinde, ada sakinlerini ise beşeri mutluluğun onlara bahşedebileceği her şeyden faydalanır bir halde görmüş olanlar, şimdi o insanları adadan sürgün edilmiş, esir tutulmuş veya sefalet içerisinde bırakılmış bir halde görürse onların felaket ve talihsizliklerine acımayıp da ne yapabilir ki? Ama mademki elimizden bir şey gelmiyor öyleyse bunu bırakıp senin meselene gelelim. Senin derdinin bir dermanı var mı bilmek istiyorum. Sana göstermiş olduğum iyi niyetimden, ayrıca aynı memleketin insanı olduğumuz ve çocukluğumuzun beraber geçmiş olmasından dolayı seni bu kadar üzen şeyin nedenini bana söylemeni istiyorum. Dünyanın en neşeli gönlünü kedere büründürmek için sadece esaretin yeterli olduğu bilenen bir şey olsa da senin felaketinin daha uzak bir sebepten kaynaklandığını tahmin ediyorum. Çünkü seninki gibi cömert ruhların olağan felaketler karşısında boyun eğmeleri alışılmış bir şey değildir. Kurtuluşun için gerekli olan parayı bulamayacak kadar fakir olmadığını bilmem beni buna inandırıyor. Ayrıca arzu ettiğin özgürlüğe geç kavuşacak ya da hiçbir zaman kavuşamayacak saygın bir esir gibi Karadeniz'in kulelerine kapatılmış da değilsin. Kötü kader senin ellerinden özgürlüğe kavuşma umudunu almamış olmasına rağmen yine de mutsuzluğun o kadar büyük ki bunu görünce, çektiğin acının kaybettiğin özgürlüğünden başka bir sebepten kaynaklandığını tahmin etmek hiç de zor değil. Yalvarırım, bana bunun sebebini söyle. Sana elimden geldiği kadar yardım edeceğim. Kim bilir belki de kader beni, sana yardım etmem için bu nefret ettiğim kıyafetin içine sokmuştur. Biliyorsun Ricardo benim

efendim bu şehrin kadısıdır, yani sizin piskoposunuzla aynı. Onun nüfuzunu ve benim onun üzerindeki etkimi de bilirsin. Bununla beraber içinde bulunduğum bu durumdan dolayı ölmemek için içimde yanan arzuyu da bilmiyor değilsin. Çünkü artık dayanamayacağım gün geldiğinde, küçük yaşımda ve aklımın ermediği zamanlarda beni ayırdıkları İsa dinini haykırarak itiraf edip etrafa yaymak zorunda kalacağım, ama biliyorum ki bu itiraf hayatıma mal olacak. Fakat ruhumu yitireceğime hayatımı kaybetmeyi yeğlerim. Bütün bu söylediklerimden şu sonucu çıkarmanı ve düşünmeni istiyorum, dostluğumun sana faydası dokunabilir. Felaketine nasıl bir çare ve teselli bulunabileceğini anlamak için nasıl ki bir doktorun hastasının açıklamalarına ihtiyacı varsa senin de bana derdini anlatman gerek. Sana söz veriyorum ki onu büyük bir gizlilikle saklayacağım.

Bütün bu sözlerin karşısında susan Ricardo kendini bir cevap vermeye mecbur görerek şunları söyledi:

– Ah dostum Mahmut, felaketimi tahmin etmekte gösterdiğin isabeti onun çaresini bulmakta da gösterebilseydin eğer, özgürlüğümü kaybettiğim için kendimi mutlu sayar ve derdimi, hayal edilebilecek en büyük mutluluğa bile değişmezdim. Felaketimi herkes bilse bile dünya üzerinde buna değil bir çare, bir teselli bulacak biri bile yok. Ne dediğimi anlayabilmen için sana onu kısaca anlatacağım. Fakat başıma gelen kötülüklerin dolambacına girmeden önce, efendim olan Hasan Paşa'nın, Türklerin valilere hitap ettiği gibi bir vali ya da paşa olarak atandığı Lefkoşa'ya girmeden önce, bu ovaya bu çadırları ya da otağları neden kurduğunu bana söyler misin?

– Kısaca anlatarak seni memnun etmeye çalışayım, dedi Mahmut. Bilmelisin ki herhangi bir şehre vali olarak atanan kişinin, kendinden öncekilerin oturduğu şehre, selefleri oradan çıkmadan ve kendi iradelerine özgürce hesap vermeden önce girmemesi Türkler arasında âdettir. Yeni paşa soruşturma yaparken eskisi, kendisine yöneltilen suçlama ve şikâyet-

lerin neticesini beklemek üzere ovada oturur. Eğer daha önceden yapılmamışsa bu suçlama ve şikâyetler, paşayı yanıltacak rüşvetin veya dostlukların araya girmesine müsaade etmeden gerçekleştirilir. Soruşturma sona erdiğinde bunun neticesi kapalı ve mühürlü bir parşömen evrak içerisinde, görevden alınan paşaya verilir. Paşa, bu evrakla beraber padişahın kapısına yani büyük Türk Meclisi olan Divan'a gider. Bu evrak, İspanya'daki kral meclisi başkanı ve müşavirleriyle aynı düzeyde olan vezir paşa ve ondan daha alt seviyede dört paşa tarafından görüldükten sonra, soruşturma raporuna göre görevden alınan vali ya ödüllendirilir ya da cezalandırılır. Eğer söz konusu vali suçlu çıkarsa para cezası ödeyerek affedilir, aynı düzen içerisinde suçlu bulunmaz ve ödüllendirilmezse o zaman çeşitli hediyelerle en çok istediği memuriyeti elde eder. Çünkü orada mevkii ve memuriyetler, layık olunduğu için değil para için verilir. Her şey satılır ve her şey satın alınır. Mevkii ve memuriyetleri veren kişiler buralara tayin ettikleri kişileri soyarlar, onlar da kâr vaat eden işleri satın alacak olan parayı, tayin edildikleri memuriyetlerinden çıkarırlar. Her şey anlattığım şekilde oluyor. Bütün bu imparatorluk şiddet üzerine kurulmuştur ve bu da onun sürekli olmayacağının kanıtıdır. Ama bana kalırsa ki gerçek de böyle olmalı, onu omuzlar üzerinde tutan bizim günahlarımızdır, yani demek istediğim Tanrı'yı benim gibi yüzsüzce ve şiddetle gücendirenlerin günahlarıdır. Tanrı, kendi kudreti içerisinde bizi hatırlasın! Söylemiş olduğum bu sebepten dolayı, efendin Hasan Paşa dört günden beri bu ovada kalmaktadır. Lefkoşa Paşası yapması gerektiği şekilde şehri terk etmedi çünkü ağır hastaydı, ama şimdi iyileşti ve şüphesiz bugün yarın çıkacak ve bu bayırın arkasında kurulu olan, senin görmediğin çadırlarda kalacaktır. Efendin de ondan sonra şehre girecek. Bana sorduğun şeyler içerisinde bilmen gerekenler bundan ibarettir.

– Öyleyse dinle beni, dedi Ricardo, başımdan geçenleri sana birkaç sözle anlatacağıma dair verdiğim sözü tutabilecek

miyim bilmiyorum. Çünkü felaketim o kadar uzun ve karışık ki basit sözlerle anlatılamaz. Bununla beraber zamanın müsaade ettiği müddetçe elimden geleni yapacağım. İlk önce sana, memleketimiz Trápana'da bütün Sicilya'nın en güzel kızı olarak tanınan bir genç kızı tanıyıp tanımadığını sorayım. Bu öyle bir genç kız ki bütün meraklı diller onun geçmiş dönemlerin be bugünün sahip olduğu ve geleceğinse sahip olmayı umut ettiği en mükemmel güzellik olduğunu söylüyor ve en nadir anlayışlar da bunu onaylıyordu. Bir genç kız ki, şairler onun için saçlarının altın, gözlerinin parlayan iki güneş, yanaklarının kırmızı gül, dişlerinin inci, dudaklarının yakut ve boynunun beyaz mermer olduğunu mırıldanıyorlardı. Bir genç kız ki, parçaları bütünüyle bütünü ise parçalarıyla şaşırtıcı bir biçimde uyum içerisindeydi. Doğa, bu bütüne renklerden oluşan öyle doğal ve mükemmel bir tatlılık vermişti ki kıskançlık bile onda lekeleyecek bir şey bulamamıştı. Onun kim olduğu ve adının ne olduğu hakkında bana henüz bir şey söylememiş olman mümkün mü Mahmut? Ya beni dinlemiyorsun ya da Trápana'da olduğun yıllarda duygudan mahrum yaşıyordun.

– Aslında Ricardo, dedi Mahmut, böyle sonsuz bir güzelliğe sahip olduğunu söylediğin kişi Rodolfo Florenci'nun kızı Leonisa değilse eğer, kim olduğunu bilmiyorum, çünkü anlattığın gibi bir şöhret yalnızca onda vardı.

– Aynen o işte, ah Mahmut, dedi Ricardo. İşte o dostum, bütün mutluluğumun ve felaketimin başlıca sebebi o. Gözlerimin hesapsızca gözyaşı dökmüş olduğu, hâlâ döktüğü ve dökeceği, uğruna iç çekişlerimin yakın ve uzak havayı yaktıkları, sözlerimin onları dinleyen gökyüzünü ve işiten kulakları kendisi için rahatsız ettiği şey, kaybedilen özgürlüğüm değil, o genç kızın ta kendisidir. Beni deli ya da en azından cesareti kırılmış ve zayıf ruhlu sanmanın sebebi de odur. Beni bu sefil ve perişan hale sokan, bana göre dişi aslan başkalarına göreyse uysal bir kuzu olan Leonisa'dır. Çünkü şunu bilmelisin ki

ben en genç yaşımdan beri ya da hiç değilse aklımı kullanmaya başladığımdan beri onu yalnızca sevmekle kalmadım, yeryüzünde ve gökyüzünde hizmet edilip tapılacak başka bir kutsal varlık yokmuşçasına ona taptım ve hizmet ettim. Onun ailesi ve akrabaları benim bu arzumu biliyor fakat bundan rahatsız olmuyorlardı, çünkü arzularımın namuslu ve erdemli bir amacı olduğunu anlamışlardı. Birçok defa beni eş olarak kabul etmesi için bunu Leonisa'ya söylediklerini de biliyorum. Ama Leonisa, senin de yakından tanıdığın yakışıklı, terbiyeli, zarif elli, kıvırcık saçlı, tatlı sesli, şiir sözlü ve tabii ki kehribar ve şekerlemeden yapılmış gibi olan sırmalı kıyafetler giyen Ascanio Rótulo'nun oğlu Cornelio'dan gözlerini alamıyordu. Gözlerini, Cornelio'nun ki kadar zarif olmayan benim yüzüme çevirmek istemediği gibi, kendisine birçok defa ve sürekli olarak yapmış olduğum hizmetlerime teşekkür etmek şöyle dursun aşkıma hakaret ve nefretle karşılık veriyordu. Ona olan aşkım o kadar şiddetliydi ki, Cornelio'ya terbiyeli bir şekilde de olsa açıkça iltifat ettiğini görmektense, beni hakaretleri ve nankörlüğüyle ezmesini neredeyse mutluluk sayıyordum. Hakaret ve nefret gibi eziyetlerin üzerine kıskançlığın en büyük ve en acımasız taşkınlığı da eklenince bu iki ölümcül vebanın kemirdiği ruhumun ne hale geldiğini bir de sen düşün. Leonisa'nın ailesi kızlarının Cornelio'ya gösterdiği yakınlığa müsamaha gösteriyorlardı. Haklı olarak genç adamın, kızın eşsiz ve mükemmel güzelliğinin cazibesine kapılarak onunla evlenmek istediğini zannediyorlardı. Böylelikle benden daha zengin bir damat bulmuş olacaklardı. Bu pekâlâ da böyle olabilirdi, ama alçakgönüllülüğü bir kenara bırakırsam şunu söyleyebilirim ki onda ne benden daha iyi bir durum, ne daha yüce duygular, ne de benimki gibi herkesçe bilinen bir yararlılık vardı. Bu taleplerim sırasında bir mayıs günü ki bugün itibariyle bir yıl üç gün ve beş saat oluyor, Leonisa ve ailesinin, Cornelio ve ailesiyle birlikte, yanlarına bütün akrabalarını ve hizmetçilerini de alarak Ascanio'nun, tuzlalar yolundaki sahile

yakın bir yerde bulunan bahçesine gezmeye gittiklerini öğrendim.

– Orayı ben de iyi biliyorum, dedi Mahmut. Tanrı'nın isteğiyle orada dört günden fazla iyi vakit geçirmişliğim vardır.

– Bunu öğrenir öğrenmez, dedi Ricardo, ruhumu öyle şiddetli ve kuvvetli bir kıskançlık öfkesi ve cehennemi kapladı ki ne yapacağımı bilemez bir hale geldim ve hemen onların bulunduklarını duyduğum bahçeye koştum. Bahçeye vardığımda orada bulunanların eğlenmekte olduklarını ve Cornelio ile Leonisa'nın ise bir ceviz ağacının altında birbirlerinden biraz uzak bir şekilde oturduklarını gördüm. Onlar beni görünce ne yaptılar bilmiyorum, ama onları gördüğüm andan itibaren artık gözlerim görmez olmuştu. Adeta hiçbir söz söyleyemeyen ve hareket edemeyen bir heykele dönmüştüm. Fakat öfkenin hiddeti, hiddetin kalbimdeki kanı, kanın nefreti, nefretin ise ellerimi ve dilimi harekete geçirmesi çok uzun sürmedi. Önümde duran güzel yüze saygı gösterilmesi gerektiği düşüncesi ellerimi bağlı tutsa da dilim şu sözlerle sessizliğini bozmuştu:

"Gözlerimin daima acı içerisinde gözyaşı döktüren sebebi, kendi gözlerinin önünde bu kadar sakince bulundurduğun için memnun olmalısın ey benim huzurumun ölümcül düşmanı! Yaklaş, biraz daha yaklaş zalim ve seni arayan bu yararsız bedenin etrafına ağlarını ör. Seni isteksizce arzu eden bu Ganimedes'in[1] saçlarını tara ve ona kâküller yap. Kendini, hayran hayran baktığın bu erkeğin çapkın yıllarına bırak artık. Çünkü böylelikle, sana ulaşma ümidimi kaybettiğim için artık nefret ettiğim hayatıma bir son vermiş olursun. Dünyada bu gibi durumlarda kullanılan kanunların ve hakların senin uğruna bozulup göz ardı edileceğini mi zannediyorsun kibirli ve

[1] Ganimedes: Yunan mitolojisinde, Troya Kralı Tros'un oğlu. Olağanüstü güzelliği nedeniyle, tanrılar ya da kartal biçimine bürünen Zeus tarafından kaçırılıp tanrılara şarap sunmakla görevlendirilmiştir.

saygısız kadın? Zenginliğinden dolayı kibirli, âşıkane tavırlarından dolayı küstah, gençliğinden dolayı tecrübesiz ve soyundan dolayı kendine güvenen bu gencin seveceğini, sevmeye gücünün yeteceğini, aşkınızı sağlamca koruyabileceğini, paha biçilemez olana değer vereceğini, olgun ve tecrübeli yılların bildiklerini öğrenebileceğini mi sanıyorsun? Eğer böyle düşünüyorsan yanılıyorsun, çünkü dünya her zaman yaptıklarını tekrar eder çünkü bir insan ancak kendi cesareti yüzünden aldanır. Yaşı genç olan insanlarda kararsızlık, zenginlerde gurur, küstahlarda kibir, güzellerdeyse hor görme vardır. Bütün bunlara sahip olan insanlardaysa bütün kötülüklerin anası olan aptallık vardır. Ve sen, senin boş heveslerinden çok benim gönül isteklerime yakışan bu hediyeyi zahmetsizce kazanmayı düşünen delikanlı! Neden üzerinde uzandığın o çiçeklerle bezeli yerden kalkıp da canından bu kadar nefret eden canımı almaya gelmiyorsun? Senden nefret edişimin sebebi yaptıkların değil, kaderin sana bahşettiği güzelliğe değer vermeyi bilmeyişindir. Zarif kıyafetinin kalıbı bozulacak korkusuyla onu savunmaya koşmak istemeyişin ona pek az değer verdiğini açıkça gösteriyor. Senin bu rahat tavırların Akhilleus'de[2] olsaydı, Odysseus[3] ona ne kadar parıldayan silah ve çelikten kılıç gösterse de girişiminin başarısızlıkla sonuçlanacağından emin olurdu. Git, git de annenin hanım kızları arasında eğlen. Orada saçlarınla ve sert bir kılıcı kavramaktan çok yumuşak ipeği sarmasını bilen ellerinle ilgilen.

Cornelio, bütün bu sözlere rağmen oturduğu yerden hiç kalkmadı. Üstelik bana sinirlenmiş gibi bakıp sakince hiç kımıldamadan oturdu. Bu sözleri kendisine yüksek sesle söylediğim için bahçede bulunan insanlar etrafımıza toplanmaya ve Cornelio'ya söylediğim daha ağır sözleri dinlemeye

---

[2] Akhilleus (Aşil): Ölümlü bir baba olan Peleus ile bir tanrıça olan Thetis'in yarı tanrı yarı insan oğlu. Yunan mitolojisinin ve Truva Savaşı'nın en önemli kahramanlarından biri.

[3] Odysseus: Yunan mitolojisinde, İthaka Kralı.

başladılar. Etrafımıza toplanan insanların hepsi ya da büyük bir kısmı Cornelio'nun akrabaları, uşakları ve tanıdıkları olduğu için Cornelio bundan cesaret alarak ayağa kalkacakmış gibi bir hareket yaptı. Ama o henüz ayağa kalkamadan ben elimi kılıcıma götürüp yalnızca ona değil, orada bulunan herkese saldırmaya başladım. Kılıcımın parladığını görür görmez Leonisa'nın baygınlık geçirmesi bana daha çok cesaret vermiş ve küçümseme duygumu artırmıştı. Kendilerini çılgın bir adamdan korumaya çalışanlar gibi bana saldırmış olan birçok kişi, kendilerini savunmaktan başka bir çare göremedikleri için mi, şansımın ve yeteneğimin yardımıyla mı, yoksa beni daha büyük felaketler için saklayan Tanrı'nın bir iyiliği midir bilinmez, sana söylemeyeceğim; çünkü onlardan yedi sekiz tanesini yaraladım. Cornelio, kendi çevikliğinden faydalanarak öyle bir kaçtı ki elimden ancak kurtuldu.

Böylesine aleni bir tehlike içerisinde bulunduğum ve hakarete uğradıkları için benden intikam almak isteyen düşmanlarım tarafından kuşatılmış olduğum bir anda kader derdime öyle bir çareyle koştu ki hayatımı akıl almaz bir şekilde kurtardım. Ama hayatımı her saatte bir defa kaybedeceğime orada ölseydim daha iyiydi. O an Biserta korsanlarına ait olan iki küçük kadırganın içerisinden limandaki nöbetçilere görünmeden, sahil muhafızlarına fark ettirmeden yakınlardaki bir koydan karaya çıkmış olan bir sürü Türk çıkıp bahçeye girdi. Türklerin geldiğini gören düşmanların beni bırakıp kaçmaya başladılar. Türkler de baygın bir halde yatan Leonisa ve ondan başka üç kişi dışında kimseyi yakalayamadılar. Beni ise dört derin yara almış bir durumda ele geçirdiler, ama ben o yaraların intikamını yakalanmadan önce yere serdiğim dört Türk'le almıştım. Türkler bu hücumu kendilerine has bir hızda gerçekleştirmişlerdi, ama elde ettiklerinden pek de memnun kalmayarak gemilerine binip denize açıldılar. Hem küreklerle hem de yelkenle ilerleyerek kısa bir süre sonra Fabiana'ya vardılar. Aralarından kimlerin eksildiğine dair bir yoklama

yaptıklarında "levent" denilen geminin en iyi ve en cesur askerlerinden dördünün olmadığını fark ettiler. Onların öldüklerini anlayınca intikamı benden almak istediler ve kaptan gemisinin reisi beni asmaları için yelken indirilmesini emretti.

Leonisa kendine gelmiş, olan biteni izliyor, korsanların eline düştüğü için sürekli gözyaşı döküyordu. Narin ellerini bükmüş, tek bir söz bile söylemeden dikkatle Türklerin söylediklerini anlamaya çalışıyordu. O sırada Hıristiyan kürek mahkûmlarından bir tanesi ona dönüp beni göstererek reisin bu Hıristiyan'ın asılmasını emrettiğini; çünkü kendini savunurken kadırgadaki en iyi dört askerin ölümüne sebep olduğunu söylediğini duydum ve anladım. Leonisa bunu duyduğunda ilk kez bana acırmış gibi görünerek beni asmamalarını; çünkü asarlarsa büyük bir kurtarma fidyesini kaybedeceklerini, Trápana'ya döndüklerinde bu fidyeyi kendilerine vereceğini Türklere söylemesini istedi. Bu hareket Leonisa'nın bana karşı yaptığı ilk ve son iyilik oldu ve daha büyük felaketlere yol açtı. Türkler, Hıristiyan esirin bu sözlerini duyunca ona inandılar ve bu düşünce onların hırslarını daha da artırdı. Ertesi gün bir beyaz bayrak çekerek Trápana'ya döndüler. O geceyi hayal edilemeyecek derecede acılar içerisinde geçirdim. Ama bu acı, yaralarımın verdiği acıdan çok, en zalim düşmanım olan kadının o barbarların elinde yaşayabileceği tehlikeleri düşünmekten kaynaklanan bir acıydı.

Şehre girdiğimizde kadırgalardan biri limana girdi, diğeri ise limanın dışında bekledi. Bütün kıyı Hıristiyanlarla dolup taşmıştı. Yakışıklı Cornelio da orada uzaktan kadırgalarda olup bitenleri izliyor olmalıydı. Uşaklarından bir tanesi kurtarılmamla ilgili konuşmak üzere yanıma geldi. Ben de ondan, kurtuluşumla ilgilenmemesini, Leonisa'nın özgürlüğünü konuşmasını ve bunun için bütün malımı bedel olarak göstermesini istedim. Ona hemen karaya çıkıp Leonisa'nın anne ve babasına onun kurtuluşunu düşünmemelerini ve bu işi bana bırakmalarını söylemesini emrettim. Bunun üzerine Rum'dan

devşirme Yusuf adındaki baş reis, Leonisa için altı bin, benim için ise dört bin eskudo istedi ve birimizi bırakamayacağını ancak ikimizi birden özgür bırakabileceğini söyledi. Sonradan öğrendiğime göre bu kadar çok para istemesinin sebebi Leonisa'ya âşık oluşu ve onu bırakmak istemeyişiymiş. Bu işten elde edeceği parayı diğer kadırganın reisiyle yarı yarıya paylaşmak zorunda olan Yusuf, beni dört bin eskudo karşılığında, bin eskudo da nakit verilecek şekilde –ki toplamda beş bin eskudo ediyordu– öteki reise verecekti ve Leonisa kendisinde kalacaktı. İkimize birden on bin eskudoluk bir değer biçmesinin nedeni buydu. Uşağımın Leonisa'nın kurtuluşuyla ilgili ailesine söylediği sözlerden sonra kızları için hiçbir ücret vermeyi teklif etmediler. Cornelio da Leonisa için kılını kıpırdatmadı. Bunun üzerine birçok istek ve cevabın ardından uşağım, Leonisa için beş bin, benim içinse üç bin eskudo vermeyi teklif etti.

Arkadaşlarının ısrarı ve askerlerin zoruyla Yusuf bu parayı kabul etti, ama bu kadar nakit para uşağımın elinde olmadığından mallarımı yok pahasına satıp bu parayı toplayabilmek için kendisinden üç gün mühlet istedi. Yusuf da bu süre içerisinde bu pazarlığın devam etmemesi için nasıl olsa geçerli bir sebep bulacağı düşüncesiyle uşağımın teklifini memnuniyetle kabul etti ve Fabiana Adası'na döneceklerini ve üç günün sonunda parayı almaya geleceklerini söyledi. Ama bana kötülük etmekten hâlâ yorulmamış olan nankör kader, adanın yüksek bir yerinde nöbet tutan bir Türk askerinin, uzaklardan gelen altı Latin yelkenliyi keşfetmesini istemişti. Bunların ya Malta ya da Sicilya filosu olduklarını düşündüm ki bu da doğru çıktı. Nöbetçi asker, telaş içerisinde bunu haber vermek için aşağı indiğinde askerlerin kimisi yemek yapıyor, kimisi de çamaşır yıkıyordu. Bunu duyunca hemen gemilere binip hiç görülmemiş bir hızla ve yetenekle demir alıp kürekleri suya daldırdılar ve yelken açtılar. Pruvayı Berberis-

tan'a[4] doğru çevirdiler ve iki saatten kısa bir sürede gözden kayboldular. Hem adayı, hem de gecenin karanlığını siper ederek, yaklaşmakta olan tehlikeden kendilerini kurtarmışlardı.

Ah Mahmut, dostum, beklediğimden daha talihsiz geçen bu yolculukta, özellikle ertesi gün iki kadırganın güney yönünde bulunan Pantanalea Adası'na geldiğinde, Türklerin dediğine göre, et ve yakacak almak için karaya çıktıkları ve reislerinin sahilde ganimetleri paylaştıkları zaman, ruhumun ne hale gelmiş olabileceğini düşünmeyi sana bırakıyorum. Her hareketleri benim için ölümden beterdi. Ben ve Leonisa'nın paylaşılma olayına gelindiğinde Yusuf beni, dördü kürek mahkûmu ve diğer ikisi çok güzel iki Korsikalı oğlan olmak üzere toplam altı Hıristiyan'ı Fetala'ya yani diğer kadırganın reisine verdi ki kendisi bu durumdan gayet memnun kalmıştı. Her hareketlerinde orda bulunmama rağmen, söylediklerini ve bölüştükleri şeyleri anlayamamıştım ta ki Fetala yanıma gelip İtalyanca, "Sen artık benim malımsın Hıristiyan. Seni bana iki bin eskudo değerindesin diye verdiler. Eğer özgür kalmak istiyorsan bana dört bin vermelisin yoksa seni şuracıkta öldürürüm," dememiş olsaydı ne yaptıklarını anlayamayacaktım. Ona Hıristiyan kadının da kendisine ait olup olmadığını sorduğumda bana hayır dedi. Kadını Yusuf'un aldığını, onu Müslüman yapıp nikâhlamak istediğini söyledi. Durum gerçekten de böyleydi; çünkü Türkçe anlayan kürek mahkûmlarından biri bana bunu anlatmıştı. O da bunu Yusuf ile Fetala'nın konuşmalarından duymuştu. Ben de sahibim olan Fetala'ya Hıristiyan kadını kurtarmasını, yalnızca onun başı için on bin eskudo vereceğimi söyledim. O ise bana bunun imkânsız olduğunu, ama yine de yapmış olduğu bu büyük miktardaki teklifi Yusuf'a ileteceğini söyledi ve dediğini yaptıktan sonra kadırgasındaki herkesin binmesini ve bir an

[4] Berberistan: Eskiden Cezayir'e verilen ad.

önce hareket etmelerini söyledi. Memleketi olan Trablusgarp'a gitmek istiyordu. Kim bilir belki de Yusuf bu teklifimi faydalı bulur ve fikrini değiştirirdi. Yusuf da Biserta'ya gitmeye karar vermişti. Bunun üzerine korktukları herhangi bir kadırga ya da soyacakları bir gemi gördüklerinde nasıl hızla davranıyorlarsa, yine aynı hızla gemiye bindiler. Havanın en az onlarınki kadar hızlı değişmesi onları harekete geçirmişti.

Leonisa karada bulunuyordu, ama kendisini görebileceğim bir yerde durmuyordu. Onunla sadece gemiye binerken yan yana geldik. Yeni efendisi ve âşığı onu elinden tutmuş götürüyordu. Karadan gemiye doğru uzanan iskeleye bineceği sırada bana baktı. Gözlerinden ayrılmayan gözlerim ona öyle sevgi ve acıyla bakmışlardı ki birdenbire nasıl olduğunu anlayamadığım bir şekilde görme yetimi kaybettim ve yere yığıldım. Sonradan bana Leonisa'nın da fenalık geçirdiğini söylediler. İskelenin üzerinden denize düşmüş ve ardından Yusuf denize atlayıp onu kollarının arasına alıp dışarı çıkarmış. Bunları bana, hiçbir şey hissetmeden bindiğim efendimin kadırgasında anlattılar. Ama ben kendime gelip de kadırgada yalnız olduğumu ve diğer kadırganın da ruhumun yarısını daha doğrusu tamamını alıp başka bir rotaya doğru ilerlediğini gördüğümde, tekrar kendimden geçtim. Kaderime bir kez daha lanet ediyor ve bağırarak ölümü çağırıyordum. Üzüntümü ve çektiğim acıyı dinlemekten bıkıp usanan efendim, eline büyük bir sopa alarak eğer susmazsam beni çok kötü dövmekle tehdit etti. Ben de gözyaşlarıma hâkim olup, çığlıklarımı bastırarak, bunları yaparken harcadığım güçle mahvolacağımı ve böylelikle bu zavallı vücudumu terk etmeyi isteyen canıma bir fırsat vereceğimi zannediyordum. Ancak beni böylesine devasız dertlere düşürmüş olan kader bu durumdan memnun olmamış olacak ki geri kalan teselli ümitlerimi de elimden almak istedi. Nihayet korkuyla beklenen fırtına patlak vermişti. Güney yönünden esen ve pruva kısmından üzerimize doğru gelen rüzgâr öyle bir şiddetlenmişti ki, geminin

arkasını rüzgâra doğru vermeye ve rüzgârın götüreceği yöne doğru gitmeye mecbur kaldık.

Reisin niyeti adanın önünden geçerek kuzey kısmına sığınmaktı, ama durum bunun tam tersi şekilde gerçekleşti; çünkü rüzgâr öyle sert esmeye başlamıştı ki iki günde kat ettiğimiz yolu on dört saatten daha kısa bir süre içerisinde giderek, kendimizi çıktığımız adadan altı yedi fersah mesafede bulduk. Fakat adaya ya da kumsala doğru değil de bir kurtuluş çaresi olmadan, bizi kaçınılmaz ölümle tehdit eden sarp kayalıklara doğru ilerliyorduk. Hemen yanımızda içerisinde Leonisa'nın da bulunduğu kadırgayı gördük. Bütün kürek mahkûmları ve Türkler kayalıklara çarpmamak için uğraşıyorlardı. Bizim kadırgadakiler de aynı çaba içerisindeydiler, ama görünüşe göre bizimkiler daha başarılıydı; çünkü uğraşmaktan yorulmuş, fırtınaya ve rüzgâra yenilerek kürekleri bırakan diğer gemidekiler gözlerimizin önünde kayalıklara çarptılar. Öyle büyük bir gürültü kopmuştu ki kadırga paramparça olmuştu. Gece olmaya başlamıştı ve kaybolanların çığlıkları ile gemimizde batma korkusu içerisinde bulunanların heyecanı büyüktü. Öyle ki, hiç kimse reisi duymuyor ve dediklerini yapmıyordu. Herkes bir yandan kürekleri bırakmamaya, bir yandan da pruvayı rüzgâra doğru çevirip iki demiri de atarak beklenen ölümü en azından bir süreliğine durdurmaya çalışıyordu. Ben hariç herkes yüreğinde alenen bir ölüm korkusu yaşıyordu; çünkü bir süre önce ayrılmış olduğum kadınla öbür dünyada karşılaşacak olmamın o aldatıcı ümidi ve kadırganın batmak ya da kayalara çarpmakta geciktiği her bir an benim için en azaplı ölüm şekliydi. Hem geminin hem de benim üzerimden yükselen büyük dalgalara bakıyor ve zavallı Leonisa'nın vücudunun onların arasında gelip gelmediğini görmeye çalışıyordum.

Ah Mahmut! Başıma gelen felaketleri sana kısaca anlatacağım konusunda daha önce vermiş olduğum söze karşı gelmemek için, o uzun ve acı dolu gecede yaşadığım ve hisset-

tiğim duyguları, korkuları, acıları ve düşünceleri uzun uzun anlatmayacağım. Sadece şunu söylesem yeterli olur; eğer ecel o an gelmiş olsaydı, canımı almak için fazla bir şey yapmasına gerek kalmayacaktı.

Gün ağardığında fırtına bir önceki geceye nazaran daha da kötüleşmişti ve geminin kayalıklardan iyice uzaklaşıp adanın başka bir tarafına gelerek yön değiştirmiş olduğunu fark ettik. Gemide bulunan Türkler ve Hıristiyanlar adanın burnundan dönmek üzere olduklarını görünce ümitlenmiş ve hırslanmışlardı. Altı saatlik bir uğraşın sonunda burundan dönüp daha sakin ve dingin sularda ilerlemeye başladık. Küreklerle daha rahat ilerliyorduk. Adanın bize dalgakıran görevi görmesinden istifade eden Türkler, karaya yanaşıp kayalara çarpan kadırgadan geriye bir şey kalıp kalmadığına bakmak istemişlerdi. Tanrı, Leonisa'nın vücudunu kollarıma alarak teselli bulmamı istememişti. Oysaki ben o bedeni ölü ya da parçalanmış görmekten dolayı bile mutluluk duyacaktım; çünkü bu sayede temiz duygularımın hak ettiği o bedenle birleşmemem için kaderimin yazdığı o yazgıyı değiştirmiş olacaktım. İşte bu düşüncelerle, karaya çıkmak isteyen bir devşirmeden Leonisa'yı aramasını ve dalgaların onu kıyıya atıp atmadığına bakmasını rica ettim. Ama daha önce de dediğim gibi Tanrı bunların hepsini benden esirgedi; çünkü tam o an rüzgâr yeniden sertleşmeye başladı. O kadar ki, adanın bile artık bize bir faydası kalmamıştı. Fetala, bunu görünce artık daha fazla kadere karşı koymak istemedi. Sereni pruva direğine koymalarını ve yelken açmalarını emretti. Böylelikle pruvayı denize, pupayı rüzgâra doğru çevirip dümene geçti ve önüne hiçbir engelin çıkmayacağından emin bir şekilde gemiyi açık denizlere doğru götürdü. Herkes sıralara ve mazgallara oturmuş aynı anda kürek çekiyor ve etrafta, daha iyi bir güvenlik sağlayabilmek için pupa direğine sıkıca bağlanan nöbetçiden başka kimseler görünmüyordu. Gemi öylesine uçarcasına ilerliyordu ki, üç gün üç gece boyunca Trápana, Melazo ve Pa-

lermo'yu göreceğimiz bir mesafeden geçerek hem gemidekilerin hem de karadan izleyenlerin şaşkın bakışları arasında Micina fenerinin önünden boğaza girdik.

Sonuç olarak, sözü fırtınanın inatçılığı gibi uzatmamak için şunu söyleyebilirim; hemen hemen bütün Sicilya adasını dolaştıktan sonra yorgun, aç ve perişan bir şekilde Berberistan'daki Trablus'a vardık. Efendim leventleriyle birlikte elde ettikleri ganimeti hesaplamadan, onlara kendi hisselerini vermeden ve âdet olduğu üzere padişaha ait olan beşte bir payı da göndermeden önce, öyle bir sancıya yakalanmıştı ki üç gün içerisinde cehennemi boylamıştı. Bunun üzerine Trablus Kralı ve ardında mirasçı bırakmayanların mallarının tek sahibi olan padişah, onun bütün malına el koydu. Bu ikisi efendim Fetala'nın bütün malının sahibi olunca ben de Trablus Valisi'nin malı olmuş oldum ve kendisi Kıbrıs Valiliği'ne atandığından, on beş gün içerisinde onunla birlikte Kıbrıs'a geldim. Fetala'nın emrindeki askerler valiye benim önemli bir kişi olduğumu söyledikleri için bana sürekli beni azat edeceğini söylüyordu, ama ben bunu her defasında reddettim hatta ona bunu diyenlerin kendisini kandırmış olduklarını söyledim. Eğer aklımdan geçen her şeyi söylememi istersen Mahmut, şunu bilmelisin ki beni hiçbir şekilde avutamayacak bir yere dönmeyi istemiyordum. Leonisa'nın ölümünün peşimi bırakmayan anıları bu esir hayatıma karıştığı için bana bu hayatı yeniden sevdirecek hiçbir şeyi istemiyordum. Çekilen sonsuz acıların bir şekilde bitmesi ve bu acıları çekeni yok etmesi diye bir şey varsa, benim acılarım bunu neden yapamasın diye düşünüyordum; çünkü isteğim dışında taşıdığım bu zavallı cana birkaç gün içerisinde kıymayı planlıyordum.

İşte böyle Mahmut kardeş! Benim hazin öyküm budur. Bunlar benim haykırışlarımın ve gözyaşlarımın sebebidir. Bunları kalbimin derinliklerinden söküp çıkarmak ve yaralı göğsümün çoraklığında onlara can vermek için bu maceranın yeterli olup olmadığını şimdi sen gör ve bir düşün. Leonisa

öldü ve onunla beraber benim yaşama umudum da. O hayattayken benim umudum en azından bir pamuk ipliğine bağlıydı ama artık, artık...

Bu son sözü söylerken dili damağına yapıştı ve ne sözlerine devam edebildi ne de gözyaşlarını saklayabildi. Gözünden damlayan o yaşlar, hep söylendiği gibi sel olup akıyordu sanki. Mahmut da onunla birlikte ağlasa da bu hazin öyküyle canlanan hatıralardan kaynaklanan gözyaşları dindiğinde, Ricardo'yu en güzel sözlerle avutmaya çalıştı ama Ricardo onun sözlerini keserek şunları söyledi:

– Dostum, benim senden istediğim tek şey, efendimin ve konuştuğum bütün insanların gözünden düşmem için ne yapmam gerektiğini söylemen. Onun ve diğerlerinin bütün öfkesi ve nefreti benim üzerime çevrilsin, bana öyle kötü davransınlar ve bana o kadar acı çektirsinler ki bu derdime yeni dertler, acılarıma da yeni acılar katılsın ve ben de arzu ettiğim ölüme bir an önce kavuşayım.

Mahmut:

– İnsan hissettiği gibi konuşurmuş derler. Şimdi bu sözün doğruluğuna inanıyorum. Bazen duygular dili bastırsa da, acıların söylediklerin kadar olsa ya da söylediklerin acılarından daha fazla olsa da, ben her zaman hem sana yardım edecek hem de öğüt verecek bir dostun olacağım. Yaşımın küçüklüğü ve bu görevi üstlenirken tutunduğum tavır, sana sunduğum öğüt ve yardım taleplerine güvenmemek ve benden böyle bir şey beklememek gibi bir his uyandırabilir. Ama şüphelerinde yanılıyor olduğuna seni temin ederim. Kendisine istediği değil de uygun olan şey verilen bir hastaya nasıl davranılıyorsa, sana da en uygun olan şekilde davranacağım. Sen istemiyorsun diye yardım etmeyecek ya da öğüt vermekten vazgeçecek değilim. Bu şehirde benim efendim olan kadıdan daha faydalı ve daha itibar sahibi biri bulunmaz. Hatta buraya vali olarak gelen senin efendinin bile bu kadar gücü yoktur. Durum böyle olunca ben de bu şehrin en güçlü insanı sa-

yılırım; çünkü efendime istediğimi yaptırabilirim. Bunu sana, efendimin emri altına girip onun esiri olabilme imkânını sağlayabileceğim için söylüyorum. Benim dostluğum yanında olduğu müddetçe, zaman bize, senin teselli bulman için ne yapmamız gerektiğini söyleyecektir ki, eğer bir teselli bulmak istersen ya da avunabilirsen. Ayrıca benim bu hayattan daha iyi bir hayata ya da en azından bu hayatı terk ettiğimde, daha güvende olacağım bir yere varmam için neyin gerekli olduğunu da söyleyecektir.

Ricardo:

– Ne yaparsan yap bana hiçbir faydasının dokunmayacağından emin olsam da göstermiş olduğun dostluktan dolayı sana minnettarım Mahmut. Şimdilik burada bırakalım ve çadırlara dönelim; çünkü görünüşe göre şehirden büyük bir kalabalık çıkıyor. Efendimi, şehre girerken karşılamak üzere eski vali çıkıyor olmalı.

Mahmut:

– Evet öyle. Gel Ricardo, onların nasıl bir törenle karşılandıklarını gör. Sanırım hoşuna gidecek.

Ricardo:

– Gidelim öyleyse. Efendimin Korsikalı bir devşirme olan zalim esir gardiyanı benim orada olmadığımı görürse sana ihtiyacım olabilir.

Bunun üzerine sohbeti bırakarak tam vaktinde çadırlara geldiler. Onlar vardığında eski vali çadırlara doğru yaklaşıyor ve yenisi de onu çadırın kapısında karşılamaya çıkıyordu. Ali Paşa'ya (görevi bırakanın adı buydu), Lefkoşa'nın Türkler tarafından alınışından beri oranın olağan garnizonunu oluşturan ve sayıları beş yüzü bulan bütün yeniçeriler eşlik ediyordu. Bazıları tüfeklerle bazılarıysa kınsız hançerlerle iki kanat ya da sıra halinde ilerliyorlardı. Yeni paşa olan Hasan'ın kapısına gelerek etrafını sardılar. Ali Paşa eğilerek Hasan Paşa'ya selam verdi. Hasan Paşa da hafifçe eğilip onu selamladı. Bunun ardından Ali Paşa, Hasan Paşa'nın çadırına girdi ve

Türkler de Hasan Paşa'yı oldukça zengin bir şekilde süslenmiş olan bir atın üzerine bindirerek onu çadırın etrafında ve arazinin büyük bir kısmında dolaştırdılar. Bunu yaparken kendi dillerinde "Çok yaşa, çok yaşa Sultan Süleyman! Onun adında çok yaşa Hasan Paşa!" diye bağırıyorlardı. Bu sözleri, seslerini ve bağırışlarını yükselterek defalarca tekrarladılar ve ardından kendisini Ali Paşa'nın bulunduğu çadıra götürdüler. Ali Paşa, Hasan Paşa ve Kadı, çadırın içinde bir saat kaldılar. Mahmut, Ricardo'ya Ali Paşa'nın şehirde yapmaya başladığı işlerle ilgili en uygun olanı görüşmek üzere çadıra kapandıklarını söyledi. Bundan kısa bir süre sonra Kadı, çadırın kapısına çıkarak Türkçe, Arapça ve Rumca yüksek sesle Ali Paşa'nın aleyhinde adalet ya da herhangi bir şey talep edecek olanların rahatça içeri girebileceklerini, padişahın Kıbrıs'a vali olarak gönderdiği Hasan Paşa'nın içeride olduğunu ve kendilerine istedikleri hak ve adaleti sağlayacağını söyledi. Bu iznin ardından, yeniçeriler çadırın kapısını açık bırakarak, isteyenlerin içeri girmesine müsaade etti. Mahmut, Ricardo'nun da kendisiyle birlikte içeri girmesini sağladı. Hasan Paşa'nın esiri olduğu için içeri girmesine karşı çıkmadılar.

Bazı Türkler gibi Hıristiyan Rumlar da adalet istemek için içeri girmişlerdi. Hepsi de o kadar önemsiz şeylerden yakınıyorlardı ki Kadı bunların çoğunu şikâyet edilen tarafa bildirmeden, dava etmeden, ricasız ve yanıtsız bir şekilde halletti. Evlilikle ilgili olanlar hariç, hepsi herhangi bir yasaya gerek duymadan deneyimli kimselerin adaletiyle ayaküstü çarçabuk halledilebilecek meselelerdi. Bu barbarlar arasında, Kadı, bütün meselelerde yetkili hâkimdi ve kararları başka bir mahkemece temyiz edilmeksizin her şeyi hızla özetler ve hemen hüküm verirdi.

O esnada içeri bir çavuş girdi ve çadırın kapısında güzeller güzeli bir Hıristiyan kızı satmak isteyen bir Yahudi'nin olduğunu söyledi. Kadı onun içeri alınmasını emretti. Bunun üzerine çavuş çıktı ve kısa bir süre sonra dönerek üzerinde

Berberi giysileri olan bir kadını kolundan sürükleyen saygıdeğer bir Yahudi'yle içeri girdi. Kadın öyle süslü ve şık giyimliydi ki, Cezayirli kadınlar çok sayıdaki incileriyle ünlü olmalarına rağmen, süslenme konusunda bütün Arap kadınlarını geride bırakan Fesli ya da Marakeşli[5] en zengin Arap kadınları bile onun kadar iyi süslenemezlerdi. Yüzü kırmızı bir taftayla örtülüydü. Ayak bileklerinde saf altın gibi duran iki bilezik görünüyordu. İnce tülden bir gömleğin altından görünen ya da parlayan kollarındaysa üzerleri incilerle süslü başka bilezikler vardı. Kıyafetine gelince o da son derece zengin ve zarif işlemeliydi.

Bu ilk görünüşe hayran kalan Kadı ve diğer paşalar, herhangi bir şey söylemeden ya da sormadan önce Yahudi'ye Hıristiyan kadının peçesini çıkarmasını emrettiler. Yahudi peçeyi açınca, tıpkı zifiri karanlıktan sonra kapalı bulutlar arasından kendini arzu edenlerin gözlerine sunan bir güneş gibi, etrafta bulunanların gözlerini kamaştıran ve kalplere neşe saçan bir yüz ortaya çıktı. Hıristiyan esirin güzelliği, canlılığı ve havası aynen böyleydi. Ama ortaya çıkan bu olağanüstü ışığın en çok etkilediği kişi, onu herkesten daha fazla tanıyan zavallı Ricardo idi. Çünkü bu kadın, uğruna defalarca gözyaşı döktüğü ve öldüğünü zannettiği, onun zalim ve sevgili Leonisa'sıydı.

Hıristiyan kadının eşsiz güzelliğini birdenbire görünce Ali Paşa'nın yüreği delinmiş ve bu güzelliğe teslim olmuştu. Hasan Paşa'nın da gönlünde aynı yara açılmıştı. Kadı'nınki ise diğerlerinin aşk yarasından daha aşağı kalmıyordu, ama en çok şaşkına dönen de oydu. Öyle ki gözlerini Leonisa'nın güzel gözlerinden alamıyordu. Aşkın değerini ve gücünü yükseltmek için şunu bilmek gerekir ki, tam o anda üçünün de yüreğinde Leonisa'ya ulaşıp onu elde etme umudu doğdu. Bu yüzden kadının nasıl, nerede ve ne zaman bu Yahudi'nin eli-

[5] Fes ve Marakeş, Fas'ın büyük şehirlerindendir.

ne geçtiğini öğrenme isteği bile duymadan ona ne fiyat biçildiğini sordular.

Açgözlü Yahudi dört bin doblon cevabını verdi. Bu da iki bin eskudo ediyordu. Yahudi cevabı verir vermez Ali Paşa, kadın için istenilen parayı vereceğini ve daha sonra parayı almak için çadırına gelmesini söyledi. Bununla beraber kadını bırakmayacakmış gibi görünen Hasan Paşa, hayati bir maceraya atılarak şöyle dedi:

– Bu kadın için Yahudi'nin istediği dört bin doblonu ben de veriyorum. Eğer Ali Paşa'nın da bana hak vereceği sebepler, beni zorlamamış olsaydı, ben ne bu paraları verir ne de Ali Paşa'ya karşı gelirdim. Bu güzel köle kadın, içimizden hiç kimseye ait değildir. O sadece padişahındır. Bu yüzden onu padişah adına satın alıyorum. Bakalım şimdi onu benim elimden almaya kalkacak cüretkâr kim olacak?

– Ben, dedi Ali Paşa; çünkü ben de onu aynı sebeple satın alıyorum. Onu alıp hemen İstanbul'a götürme kolaylığından dolayı, bu hediyeyi padişaha sunmak ve bu sayede onun sevgisini kazanmak benim için daha iyi olur. Gördüğün gibi Hasan Paşa, işsiz kalan bir adam olarak bunu elde etmenin yollarını aramak zorundayım. Sen ise üç sene boyunca güven içinde olacaksın; çünkü bugün bu zengin Kıbrıs krallığına hükmetmeye ve onu yönetmeye başlayacaksın. Yani hem bu sebepten hem de köle kadına ilk olarak ben fiyat verdiğim nedeniyle o benim hakkımdır Hasan Paşa!

– Kadını alıp padişaha göndermek, dedi Hasan Paşa, ve bunu hiçbir menfaat sağlamadan yapmak beni daha memnun eder. Onu götürme kolaylığına gelecek olursak, ben yalnızca kendi adamlarımın ve esirlerimin olduğu küçük bir kadırgayla onu göndereceğim.

Bu sözlere çok sinirlenen Ali Paşa ayağa kalkarak elini hançerine götürdü ve bağırarak şunları söyledi:

– Hasan Paşa! İkimizin de niyeti aynıysa, ikimizin de istediği Hıristiyan kadını alıp padişaha sunmak ve hediye etmek-

se, ilk alıcı ben olduğum için onu bana bırakman hem hakka hem de adalete uygundur. Eğer bu kararında ısrar edecek olursan elimde gördüğün bu hançerle hakkımı arayacak ve senin bu cüretkârlığını cezalandıracağım.

O sırada olan biteni izleyen ve en az onlar kadar yüreği yanan Kadı, Hıristiyan kadını kaybetmekten korkarak, yanan bu büyük ateşi nasıl söndüreceğini, bununla beraber bu kötü niyetini kimseye sezdirmeden köle kadını nasıl elde edebileceğini düşündü. Bunun üzerine ayağa kalkarak zaten o sırada ayakta olan iki adamın arasına girdi ve şunları söyledi:

– Sakin ol Hasan Paşa ve sen Ali Paşa, sen de dur. Ben buradayım ve ikinizi de aranızdaki anlaşmazlıkları giderecek ve isteklerinizi yerine getirecek şekilde uzlaştıracağım. Padişaha arzu ettiğiniz gibi hizmet edeceksiniz.

Kadı'nın sözlerine derhal itaat edildi. Aralarında bundan daha büyük bir anlaşmazlık olsaydı bile, yine aynı şeyi yaparlardı; çünkü bu insanların kadılara gösterdikleri saygı bu derecedir. Kadı, bunun üzerine sözlerine şöyle devam etti:

– Ali Paşa, sen bu kadını padişah adına istediğini söylüyorsun. Hasan Paşa da aynısını söylüyor. Sana göre ilk fiyat veren sen olduğun için onun sana ait olması gerekiyor, Hasan Paşa da bunun tam tersini söylüyor. Sözlerini bir temele oturtamazsa da ben onun da seninle aynı hakka sahip olduğunu düşünüyorum. Bu hak, şüphesiz ki seninkiyle aynı anda doğmuş olması gereken, köle kadını aynı amaç uğruna satın alma niyetidir. Sen yalnızca kendini burada ilk alıcı olarak gösterme üstünlüğüne sahipsin, ama yine de bu, onun şerefli isteğinin yerine gelmesinden mahrum kalmasına sebep olmamalıdır. Bu yüzden şu şekilde bir orta yol bulmamızın daha iyi olacağını düşünüyorum: Köle kadın ikinizin olsun ve onun nasıl kullanılacağı da kendisi için satın alınan padişahın takdirine kalsın. Kadına ne olacağını ancak o emredebilir. Böylelikle Hasan Paşa sen iki bin doblon ödeyeceksin. Ali Paşa da iki bin doblon verecek. Köle kadın da ikiniz adına İstanbul'a

gönderilmek üzere bende kalacak; çünkü böylelikle ben de burada bulunmuş olduğum için ödülsüz kalmamış olurum. Köle kadının gönderileceği kişiye karşı gösterilmesi gereken görkem ve nezaket ile onu yollama işini ben üzerime alıyorum. Padişaha burada olan bitenleri ve kendisine hizmet edebilmek için göstermiş olduğunuz gayreti yazacağım.

İki sevdalı Türk bu durum karşısında ne bir şey söyledi ne de söylemek istedi. Bu uğurda amaçlarına ulaşamayacaklarını görmelerine rağmen kendi kendilerine şüpheye kapılsalar da yine de yanan arzularına ulaşmayı umut ederek Kadı'nın sözlerine boyun eğmeye mecbur kaldılar. Vali olarak Kıbrıs'ta kalacak olan Hasan Paşa, Kadı'ya öylesine hediyeler sunacaktı ki Kadı da bunun karşılığında kendisini köle kadını ona vermek mecburiyetinde hissedecekti. Ali Paşa ise arzuladığı kişiyle birlikte yola çıkabilmesini sağlayacak şeyler düşünüyordu. İkisi de kendi düşüncelerinin gerçekleşmesine kesin gözüyle baktıkları için Kadı'nın isteğine kolayca rıza gösterdiler ve kendi istekleriyle köle kadını Kadı'ya teslim edip Yahudi'ye de ikişer bin doblon verdiler. Yahudi, kadını üzerindeki kıyafetle veremeyeceğini; çünkü bu giysilerin de en az iki bin doblon değerinde olduğunu söyledi. Gerçekten de öyleydi. Kadının, bir kısmı çözülmüş bir şekilde omuzlarına düşen, bir kısmı ise örgülü olarak alnından geçen saçlarında, onlarla son derece uyumlu bir şekilde sarmalanmış inciler diziliydi. Aynı şekilde ayaklarındaki ve ellerindeki bileziklerde iri incilerle doluydu. Elbisesi düz yeşil kumaş üzerine altın sırma işlemeliydi. Öyle ki, Yahudi'nin elbise için biçtiği fiyat herkese az gelmişti. Kadı, hem diğerleri kadar cömert görünebilmek hem de Hıristiyan kadının padişahın karşısına bu kıyafetle çıkması için bu ücreti ödemek istediğini söyledi. Her şeyin kendi istedikleri gibi olacağını sanan iki rakip de bu kararı yerinde buldular.

Şimdi geriye Ricardo'nun ruhunun açık artırmaya çıkarıldığını görmekten dolayı neler hissettiğini, o sırada aklına ne-

lerin geldiğini, sevgilisini, onu tamamen kaybetmek için bulduğunu görmesinden kaynaklanan korkularını ve endişelerini anlatmak kaldı. Ricardo gördüklerinin verdiği şaşkınlıkla, rüyada mı yoksa uyanık mı bilemiyordu; çünkü gözlerini sonsuza dek yummuş olduğunu zannettiği kadının hiç beklenmedik bir anda karşısına çıktığını görmek ona imkânsızmış gibi geliyordu. O sırada arkadaşı Mahmut'a yaklaşarak:

– Onu tanıyor musun dostum, diye sordu.

Mahmut:

– Tanımıyorum.

Ricardo:

– O zaman şunu bil: Bu kız, Leonisa'dır.

Mahmut:

– Sen ne diyorsun Ricardo?

Ricardo:

– Duyduğun şeyi söylüyorum.

Mahmut:

– O zaman sus ve onu açığa çıkarma. Kader onun iyi ve zengin bir şekilde senin eline geçmesini istiyor olmalı ki efendimin emri altına giriyor.

Ricardo:

– Onun beni görebileceği bir yerde durmamı uygun buluyor musun?

Mahmut:

– Hayır, çünkü o da sen de heyecanlanmamalısınız. Ayrıca onu tanıdığını ve önceden görmüş olduğunu belli etme; çünkü bu, benim tasarladığım şeye bozabilir.

Ricardo:

– Sözünü dinleyeceğim, dedi ve gözlerinin Leonisa'nın gözlerine değmesinden kaçındı.

Bütün bunların olduğu esnada, Leonisa, başlarını gözyaşları içinde yere dikmişti. Kadı, yanına yaklaşıp elini tuttu ve onu Mahmut'a teslim etti. Mahmut'a onu şehre götürüp eşi Halime'ye teslim etmesini ve ona padişahın esiriymiş gibi

muamele etmesini tembihlemesini emretti. Mahmut, emirleri yerine getirerek Ricardo'yu yalnız bıraktı. O ise, yıldızını Lefkoşa'nın surları ardında gözden kaybolduncaya kadar izledi. Daha sonra Yahudi'nin yanına gidip bu Hıristiyan kadını nereden aldığını ya da onu nasıl ele geçirdiğini sordu. Yahudi, onu Pantanalea Adası'nda kazaya uğramış olan birkaç Türk'ten satın aldığını söyledi. Tam sözlerine devam edecekken, Ricardo'nun öğrenmeye çalıştıklarının aynını sormak isteyen paşalar tarafından çağırılınca, sözlerini bitirmeden Ricardo'nun yanından ayrıldı.

Çadırlardan şehre giden yol boyunca, Mahmut, Leonisa'ya İtalyanca hangi şehirden gelmekte olduğunu sorma fırsatı bulmuştu. Leonisa bu soruya, Trápana şehrinden geldiğini söyleyerek yanıt verdi. Bunun üzerine Mahmut da o şehirden Ricardo adında zengin ve asil bir şövalye tanıyıp tanımadığını sordu. Leonisa bunu duyunca derin bir nefes aldı ve şunları söyledi:

– Evet, felaketim adına tanıyorum.

Mahmut:

– Nasıl felaketiniz adına?

Leonisa:

– O beni ben de onu felaketimiz için tanıdık çünkü.

Mahmut:

– Peki, aynı şehirde Cornelio adında nazik tavırları olan, ailesi zengin, çok cesur, çok cömert ve çok zeki başka bir şövalye tanıyor musunuz?

Leonisa:

– Onu da tanıyorum. Ricardo'dan çok, felaketime asıl o sebep olmuştur diyebilirim. Peki ya her ikisini de tanıyan ve bana onlar hakkında sorular soran siz kimsiniz beyefendi?

Mahmut:

– Ben aslen Palermoluyum. Çeşitli tesadüflerden dolayı taşınam gerekenden farklı olan bu kılık kıyafette bulunuyorum. Onları tanıyorum; çünkü birkaç gün önce benim em-

rimdeydiler. Berberistan Trablusu'ndan gelen birkaç Arap, Cornelio'yu esir aldı ve onu bir Türk'e sattılar. Rodoslu bir tüccar olan Türk de bir sürü ticari yükle birlikte onu bu adaya getirdi ve mallarını ona emanet etti.

Leonisa:

– O mallara gözü gibi bakacaktır; çünkü kendisine ait olana sahip çıkmasını iyi bilir. Söyleyin bana efendim peki Ricardo bu adaya nasıl ve kiminle geldi?

Mahmut:

– O da buraya Trápana sahilindeki bir bahçede kendisini esir alan bir korsanla geldi. Bana adını asla söylemediği bir genç hanımı da kendisiyle birlikte esir aldıklarını anlattı. Medine şehrinde bulunan Muhammed'in kabrini ziyaret etmekte olan efendisiyle birlikte burada birkaç gün kaldı. Tam ayrılacakları sırada Ricardo o kadar hastalandı ve rahatsızlandı ki efendisi onu benimle aynı topraklardan geldiği için, tedavi edeyim ve kendisi dönünceye kadar bakayım diye bana bıraktı. Eğer dönmezse onu İstanbul'a gönderecektim, o da vardığında bana haber yollayacaktı. Ama kader böyle yazmamış olacak ki zavallı Ricardo, başına hiçbir kaza gelmeden Leonisa diye diye birkaç gün içerisinde hayata gözlerini yumdu. Bana hayatından ve canından çok sevdiği Leonisa'nın, Pantanalea Adası'nda bir kadırganın alabora olması sonucu boğulduğunu söylemişti. Sürekli onun ölümüne ağlardı, ta ki hayatını kaybedinceye kadar. Onda kalp acısından başka hiçbir hastalık yoktu.

Leonisa:

– Söyleyin bana efendim, bu bahsettiğiniz diğer adam[6], aranızda geçen konuşmalar esnasında, ki aynı memleketten olduğunuz için çok konuşmuş olmalısınız, size hiç Leonisa diye birinden bahsetti mi? Peki ya kendisinin, Leonisa'nın ve Ricardo'nun nasıl esir alındığını anlattı mı?

---

[6] Cornelio.

Mahmut:

– Evet, ondan bahsetmişti. Bana şu isimde ve şu görünüşte bir Hıristiyan kadının bu adaya çıkıp çıkmadığını sordu. Onu bulup satın almaktan mutluluk duyacaktı ki bunun olabilmesi için kadını esir alan efendinin, onun yeterince zengin olmadığını öğrenip hayal kırıklığına uğraması gerekirdi ya da belki kadını bulup ona sahip olursa efendisi ona eskisi kadar değer vermeyip satmak isterdi. Üç yüz ya da dört yüz eskudoyu geçmediği takdirde kadın için bu parayı kolaylıkla verecekti; çünkü bir zamanlar ondan hoşlanıyordu.

Leonisa:

– Eğer dört yüz eskudoyu geçmiyorsa kadını çok az sevmiş olmalı. Oysa Ricardo daha cömert, daha cesur ve daha nazikti. Tanrı onun ölümüne sebep olan kişiyi affetsin; çünkü o kişi benim. Ölümü için gözyaşı döktüğü talihsiz kadın da benim. Tanrı biliyor ya benim talihsizliğim karşısında göstermiş olduğu duyguya duygularımla karşılık verebilmek için, sağ olsaydı ne kadar sevinirdim. Ben efendim, tıpkı size söylediğim gibi, Cornelio'nun çok az sevdiği, Ricardo'nun uğruna gözyaşları döktüğü kadınım ve birçok sebepten dolayı gördüğünüz bu sefil hale düştüm. Bu durumum çok tehlikeli olmasına rağmen, Tanrı'nın merhameti sayesinde şerefimi ve namusumu kurtardım. Bu sefilliğe rağmen halimden memnunum. Şimdi nerede olduğumu, sahibimin kim olduğunu ve bana karşı koyan kaderimin beni nereye götürdüğünü bilmiyorum. Bu yüzden efendim, sizden taşıdığınız Hıristiyan kanı adına rica ediyorum, bana yaşadıklarım için bir öğüt verin. Yaşadığım olaylar her ne kadar beni dikkatli yapsa da, her an öyle şeyler başıma geliyor ki, bunları nasıl kabulleneceğimi bilemiyorum.

Mahmut, Leonisa'nın bu sözlerine, bütün zekâsı ve var gücüyle akıl verip yardım ederek hizmet için elinden geleni yapacağı yanıtını verdi. Ona, kendi yüzünden iki paşa arasın-

da çıkan anlaşmazlığı ve İstanbul'da Padişah Sultan Selim'e[7] sunulmak üzere kendi efendisi olan Kadı'nın elinde nasıl kaldığını anlattı. Ama her şeye rağmen, çok iyi bir Hıristiyan olmasa da inandığı Tanrı'nın, işleri yoluna sokacağını umuyordu. Leonisa'ya İstanbul'a gönderilinceye kadar emri altında bulunacağı efendisi olan Kadı'nın karısı Halime'yle iyi geçinmesini tembihledi. Ona Halime hakkında bildiklerini anlattı ve efendisinin emriyle Leonisa'yı Halime'nin ellerine teslim edinceye kadar, kendisine fayda sağlayacak daha başka şeyler de söyledi ki Halime de onu böylesine şık giyinmiş ve son derece güzel görünce, çok iyi karşıladı.

Mahmut da bunun üzerine Leonisa'yla aralarında geçenleri Ricardo'ya anlatmak için çadırlara döndü. Onu bulup her şeyi harfiyen anlattı. Ricardo'nun öldüğünü söylediğinde Leonisa'nın nasıl duygulandığını anlatınca, Ricardo neredeyse ağlayacaktı. Cornelio'nun esir edildiğine dair anlattığı hikâyeyi de sırf Leonisa'nın neler hissedeceğini görebilmek için uydurduğunu, Cornelio'nun ilgisizliğine ve kötülüğüne özellikle dikkat çektiğini söyledi. Bütün bunlar Ricardo'nun kanayan yüreğine merhem olmuştu ve Mahmut'a şöyle söyledi:

– Mahmut, dostum, babamın bana anlattığı bir hikâyeyi hatırladım. Bilirsin kendisi çok meraklı biriydi. Birçok şerefli savaş görevinde kendisine hizmet ettiği İmparator V. Carlos tarafından da çok takdir edildiğini duymuşsundur. Bana şöyle anlatmıştı: İmparatorun Tunus üzerine vardığı ve Goleta'nın[8] gücüyle onu ele geçirdiği günlerde, arazideki çadırında bulunduğu bir gün, kendisine sunulmak üzere eşsiz güzellikte bir Arap kadınını getirmişler. O esnada çadırın bir tarafından içeri, kadının saçlarına doğru yansıyan ışık onu sarışınlıkta güneşin ışığıyla yarışırmış gibi göstermiş. Siyah saçlarıyla ünlü olan Arap kadınları için bu yeni bir şeymiş. Babamın anlattığına

[7] II. Selim (1524-1574).
[8] La Goulette Limanı.

göre o sırada çadırda buluna birçok şövalye arasında biri Endülüslü biri de Katalan olan iki İspanyol şövalyesi de varmış. Her ikisi de yetenekli birer şairmiş. Endülüslü olan, Arap kadını görünce büyük bir hayranlıkla İspanyolların *coplas* dedikleri, zor kafiyeli mısralar okumaya başlamış. Şiirin beşinci mısrasına geldiğinde cümlesini bitiremeden durmuş; çünkü kafiye için gerekli olan sözler aklına gelmiyormuş. O sırada yanında bulunan ve okuduğu mısraları duyan diğer şövalye, onun duraksadığını görünce mısrayı ağzından çalar gibi onu kendi kafiyeleriyle tamamlamış. Bu olayı, güzeller güzeli Leonisa'nın paşanın çadırından girdiğini gördüğümde hatırladım. Işığıyla sadece güneşin ışınlarını değil, neredeyse bütün yıldızları gölgede bırakacaktı.

Mahmut:

– Ricardo dostum yavaşla biraz, kendine hâkim ol. Güzel Leonisa'nı överken sınırları o kadar aşıyorsun ki Hıristiyanlıktan çıkıp putperest olmandan korkuyorum. İstersen bana bu mısraları ya da *coplas*ları –adına her ne diyorsan– oku da ondan sonra belki daha eğlenceli ya da daha faydalı başka şeyler konuşuruz.

Ricardo:

– Peki, öyleyse, ancak bir şeyi hatırlatman gerek, mısraların beş tanesi bir şövalye, diğer beş tanesi ise diğer şövalye tarafından ve tamamı hazırlıksız bir şekilde söylenmiştir.

Alçak bir tepenin ardından
güneşin yüzünü gösterişi gibi
bizi ansızın alıp götüren
görünüşüyle boyun eğdiren
bizi kendimizden geçiren
içinde kurt olmayan
değerli bir taş gibi
bir yüzün var senin Ayşe
Muhammed'in sert mızrağı gibi
bağrımı delip geçen

Mahmut:

– Kulağa pek hoş geliyor. Senin şiir okuduğunu görmekse bundan daha hoş geliyor Ricardo; çünkü şiir yazmak ya da okumak için kendini aşktan arındırmış bir ruh gereklidir.

Ricardo:

– İlahiler söylemek kadar ağıt yakmak da âdettir ve bunların hepsi birer şiirdir. Ama bunu bırakalım bir yana da sen bana bizim meseleyle ilgili ne düşündüğünü söyle. Paşanın çadırında konuşulanları anlamadığım için, sen Leonisa'yı götürürken, bana olup bitenleri o an orada bulunan ve iyi Türkçe bilen, efendimin hizmetindeki bir Venedik dönmesi anlattı. Her şeyden önce Leonisa'nın padişahın eline geçmesini önlemek için bir yol bulmak gerekiyor.

Mahmut:

– İlk işimiz, senin, efendimin emri altına girmeni sağlamaktır. Bunun ardından yapılması en uygun olan şey ne ise bunu birbirimize danışırız.

Bu sırada Hasan Paşa'nın Hıristiyan esirlerinin muhafızı gelip Ricardo'yu götürdü. Kadı, Hasan Paşa'yla birlikte şehre dönmüştü. Hasan Paşa birkaç gün içerisinde Ali Paşa'nın işlerini halletti ve İstanbul'a gitmesi için hesapları ona kapalı ve mühürlü bir şekilde teslim etti. Ali Paşa ise Kadı Efendi'yi, Hıristiyan kadını en kısa zamanda İstanbul'a göndermesi ve padişaha kendisini öven bir şeyler yazması konusunda sıkıca tembihleyerek oradan ayrıldı. Kadı Efendi ise yüreğindeki gizli sahtekârlıkla ona bunu yapacağına dair söz verdi; çünkü esir kadın için yanıp tutuşuyordu. Ali Paşa boş ümitlerle oradan ayrılırken, Hasan Paşa'nın yüreği umut doluydu. Mahmut ise, Ricardo'nun kendi efendisinin emrine girmesini sağlamıştı. Günler böylece geçip gidiyor ve Ricardo'nun yüreğindeki Leonisa'yı görebilme isteği öylesine şiddetleniyordu ki içi hiç rahat değildi. Leonisa'yı görmeden önce adının onun kulağına gitmemesi için ismini Mario olarak değiştirdi. Arapların çok kıskanç oluşu ve kadınlarının yüzlerini diğer tüm erkek-

lerden sır gibi saklayışları yüzünden onu görmek gitgide zorlaşıyordu. Oysaki eşlerinin yüzlerinin Hıristiyan erkekler tarafından görülmesinde bir sakınca görmüyorlardı. Belki de Hıristiyan erkekler esir oldukları için onlara gerçek erkek gözüyle bakmıyorlardı.

Gel zaman git zaman Halime Hanım bir gün esiri Mario'yu gördü ve öyle dikkatlice baktı ki sanki onu yüreğine kazıdı ve hafızasına yerleştirdi. İhtiyar kocasının yetersiz kucaklayışlarından memnun olmasa gerek ki, Mario'ya karşı kolaylıkla kötü arzular besleyebildi ve aynı kolaylıkla bu arzularını Leonisa'ya da anlattı. Güzel görünüşü ve terbiyeli davranışlarından dolayı Leonisa'yı çok seviyor ve padişahın malı sayıldığı için ona çok saygı gösteriyordu. Leonisa'ya, Kadı Efendi'nin eve çok hoş ve yakışıklı bir Hıristiyan esiri getirdiğini; onun, hayatında gördüğü en güzel erkek ve çelebi olduğunu (şövalye anlamına gelir); kendisinin, Mahmut'la aynı topraklardan geldiğini, ama Hıristiyan esirin karşısında küçük düşmeden arzularını ona nasıl anlatacağını bilmediğini söyledi. Leonisa esirin adının ne olduğunu sorduğunda Halime ona adının Mario olduğunu söyledi. Bunun üzerine Leonisa şöyle yanıt verdi:

– Eğer o bir şövalyeyse ve dedikleri topraklardan geliyorsa, benim onu tanımam gerekir. Ama Trápana'da Mario isminde kimse yok. Eğer onu görüp konuşmamı sağlarsanız hanımım, size onun kim olduğunu ve kendisinden ne umabileceğinizi söyleyebilirim.

– Dediğin gibi olsun, cuma günü Kadı Efendi camide namazda iken onunla yalnız konuşabilmen için Mario'yu içeriye alırım. Eğer ona karşı olan hislerimi anlatacak olursan, bunu, yapabileceğin en iyi şekilde yap.

Halime'nin Leonisa'ya bunları anlatmasının üzerinden iki saat geçmemişti ki Kadı Efendi, Mahmut ile Mario'yu yanına çağırdı. Halime'nin kalbinden geçenleri Leonisa'ya anlattığı kadar büyük bir içtenlikle yaşlı ve âşık kalbinden geçenleri iki

esirine anlattı. Hıristiyan kadından faydalanmak ve aynı zamanda kadının ait olduğu padişaha karşı olan görevini de yerine getirebilmek için ne yapması gerektiği hakkında onlardan öğüt istedi. Onu padişaha teslim etmektense bin defa ölmeyi yeğlerdi. Arap din adamı kalbini sanki bu iki esire açarcasına aşkını anlatıyordu, oysa esirler onun düşündüğünün tam tersini düşünüyorlardı ve kendi aralarında şöyle bir şeye karar verdiler: Mario kadını tanımasa da onunla aynı topraklardan geldiği için bu işi ele alacak ve ona Kadı Efendi'nin isteklerini bildirecekti. Eğer bu şekilde bir sonuca varılamazsa emri altında olduğu için kendisine karşı kaba kuvvet kullanılacaktı. Hal böyle olunca ölmüş olduğunu bahane ederek, kadını İstanbul'a götürmeyeceklerdi.

Kadı, esirlerin bu fikrini öylesine beğenmişti ki Mahmut'a özgürlüğünü ve ölümünden sonra mallarının yarısını bağışladı. Eğer dileği gerçekleşirse aynı şekilde Mario'ya da özgürlüğünü ve topraklarına zengin, şerefli ve mesut bir şekilde dönebilecek kadar para vaat etti. Kadı Efendi vaat etme konusunda esirlerine ne kadar cömert davrandıysa, onlar da efendilerini sadece Leonisa'ya değil gökyüzündeki aya kavuşturma konusunda sınırsız hizmet etme vaadinde bulundular, yeter ki Kadı Efendi bunun için kendilerine gereken şartları sağlasın.

Kadı Efendi:

– Mario'nun istediği şekilde davranacağım ve Halime'nin birkaç günlüğüne Rum ailesinin yanına gitmesini sağlayacağım. O evde olmadığı için kapıcıya Mario'nun istediği zaman Leonisa'yı alabileceğini, Leonisa'nın da istediği zaman memleketlisiyle konuşabileceğini söyleyeceğim.

Kadı Efendi bu yaptıklarıyla farkında olmadan şans rüzgârlarının Mario'nun lehine esmesini sağlamıştı.

O gün alınan kararları ilk önce yerine getiren Halime oldu. Bu, onun kadın oluşundan ileri geliyordu; çünkü kadının tabiatı istediği bir şeyi elde edebilmek için çok uygun ve atik-

tir. Aynı Kadı Efendi, Halime'ye istediği zaman babasının evine gidip orada bir süre kalabileceğini söyledi, fakat Halime, Leonisa'nın kendisine vermiş olduğu umutların sarhoşluğu içerisinde, değil babasının evine gitmek Muhammed'in cennetine bile gitmek istemiyordu. Bu yüzden Kadı Efendi'ye şu günlerde ailesinin yanına gitmeyi düşünmediğini, gitmek istediğinde bunu kendisine haber vereceğini ve Hıristiyan esir kadını da beraberinde götüreceğini söyledi.

Kadı Efendi:

– Bak bu olmaz işte, diye yanıtladı onu. Padişaha ait bir malın başkaları tarafından götürülmesi doğru değildir. Ayrıca onun Hıristiyanlarla konuşmasına engel olmak gerek; çünkü sen de iyi biliyorsun ki padişahın yanına gittiğinde onun sarayına kapatılacak ve istese de istemese de Müslüman olacak.

Halime:

– Oraya benimle birlikte gideceği için babamın evinde kalmasında ya da onlarla konuşmasında bir sakınca yoktur. Ben de onlarla konuşuyorum ve bu benim iyi bir Türk kadını olmadığım anlamına gelmez. Ayrıca eğer gidersem onlarda en fazla dört ya da beş gün kalırım; çünkü size olan aşkım sizi görmeden orada daha fazla kalmama izin vermez.

Kadı Efendi kendi amaçları konusunda karısını kuşkulandırmak istemediği için bunlara cevap vermek istemedi.

Cuma günü geldi çattı ve Kadı Efendi camiye gitti. Buradan en az dört saat sonra gelirdi. Halime onun evden uzaklaştığını görür görmez Mario'yu çağırttı. Avlunun kapısında bekçilik yapan Korsikalı Hıristiyan'a onu içeri alması için haber göndermeseydi bekçi onu içeri almayacaktı. Bunun üzerine Mario düşman ordularına karşı savaşacakmış gibi endişeli bir şekilde titreyerek içeri girdi.

Leonisa, paşanın çadırına girdiği zaman üzerinde bulunan kıyafetle koridora çıkan büyük mermer merdivenin alt basamağında, kolunu dizlerine dayamış, sağ eliyle başını tutarak oturuyordu. Gözleri Mario'nun girdiği kapının ters istikame-

tine bakıyordu. Mario onun bulunduğu yere gittiği halde Leonisa onu görmedi. Ricardo içeri girer girmez bütün eve şöyle bir baktı. Evde suskun ve dingin bir sessizlikten başka hiçbir şey yoktu. Ardından bakışlarını Leonisa'ya kilitledi. Tüm mutluluğu ve sevinç kaynağı olan Leonisa'nın yirmi adım uzağında olmak âşık Ricardo'nun zihninde öyle düşünceler uyandırmıştı ki zorlukla nefes almaya başlamıştı, ama neşe içerisindeydi. Kendisinin esir olduğunu ve sevgilisinin de başkasının emri altında olduğunu görüyordu. Aklında bunlar tekrarlanıp dururken ağır ağır ona doğru yaklaştı. Korku ile heyecan, neşe ile keder, ürkeklik ve cesaret gibi duygularla birlikte mutluluğunun kaynağını oluşturan Leonisa'ya doğru yaklaşırken Leonisa hiç beklenmedik bir şekilde başını Mario'ya doğru çevirerek, gözlerini, kendisine dikkatli bir şekilde bakan Mario'nun gözlerine dikti. Bakışları karşılaştığında hissettiklerini ikisi de farklı bir şekilde yansıttı. Ricardo bir adım bile atmadan öylece dururken, Mahmut'un anlattığına göre Ricardo'yu ölmüş zanneden Leonisa onu karşısında birdenbire sağ salim görünce korku ve dehşet içerisinde kalarak gözlerini ondan ayırmadan ve ona sırtını dönmeden bulunduğu merdivenin dört beş basamağını çıktı. Karşısında bir hayalet ya da öbür dünyadan gelen başka bir varlık duruyormuş gibi göğsünden çıkardığı haçı defalarca öpüp istavroz çıkardı.

Ricardo birdenbire kendine gelerek ve Leonisa'nın korkma sebebinin kendisi olduğunu hatırlayarak ona şöyle söyledi:

– Ah güzeller güzeli Leonisa! Mahmut'un sana ölümüm hakkında söylediklerinin gerçek olmamasından dolayı çok üzgünüm. Eğer ölseydim, bana gösterdiğin bu şiddetin hâlâ devam edip etmediğini düşünmekten kaynaklanan korkularımdan kurtulmuş olacaktım. Sakin ol hanımefendi ve aşağı in. Eğer hiç yapmamış olduğun şeyi yapıp da bana yaklaşmaya cesaret edebilirsen yaklaş. O zaman bir hayalet olmadığımı göreceksin. Ben Ricardo'yum Leonisa, Ricardo; mutluluğu sana bağlı olan Ricardo.

Bu sözler üzerine Leonisa parmağını dudaklarına götürdü. Ricardo bunun, susması ya da sessiz konuşması için bir işaret olduğunu anlamıştı ve cesaretini toplayarak sesinin işitilebileceği bir mesafeye kadar Leonisa'ya yaklaştı.

Leonisa:

– Sessiz konuş Mario. Sanırım şu an kullandığın isim bu. Benim sana bahsedeceğimden başka hiçbir şeyden bahsetme. Eğer bizi duyarlarsa bu birbirimizi bir daha göremememize sebep olabilir. Efendim Halime'nin bizi dinlediğini sanıyorum. Bana seni tanıdığını söyledi ve beni içinde yanan ateşin sözcüsü tayin etti. Eğer ona karşılık vermek istersen, ruhundan çok, bedenin bundan yararlanacaktır. İstemesen bile, en azından senden bunu rica ettiğim için ve duygularını böylesine açan bir kadın buna layık olduğu için onu istiyormuş gibi görünmelisin.

Ricardo buna şöyle karşılık verdi:

– Benden isteyeceğin şeylerin yerine getirilemeyecek şeyler olduğunu hiçbir zaman düşünmem ve şu an da düşünmüyorum güzel Leonisa. Fakat benden istediğin şey beni uykumdan uyandırdı. Bir kalbin arzuları istenilen yere çekilecek veya taşınacak kadar hafif midir? Böylesine ağır duyguları olan şerefli ve düzgün bir erkeğin yalan söylemesi yakışık alır mı? Eğer böyle bir şeyin yapılması gerektiğini ya da yapılacağını düşünüyorsan en çok istediğini yap; çünkü bu kalbe hükmeden kişi sensin. Ben bu konuda da beni kandırdığını düşünüyorum; çünkü benim isteklerimi hiçbir zaman bilmedin ve şimdi onlarla ne yapman gerektiğini de bilmiyorsun. Fakat ilk emrine itaat etmediğimi söylememen için kendime borçlu olduğum haktan vazgeçerek hem senin hem de Halime'nin arzularını senin dediğin gibi yalandan tatmin etmeye hazırım. Yeter ki seni bu şekilde de olsa görerek mutlu olayım. Sen de yalancı isteğimin hazırladığı yanıtları şimdiden keyfince uydur. Uğruna binlerce kez feda etmiş olduğum ruhumu yeniden verdiğim için ve senin için yapmış olduğum her şeyin –ki

bunlar yapabileceklerimin en azıdır– karşılığı olarak bana korsanların elinden nasıl kurtulduğunu ve seni satan Yahudi'nin eline nasıl düştüğünü kısaca anlat.

Leonisa:

– Başıma gelenleri anlatmak için uzun bir zaman gerekmektedir. Ama yine de biraz olsun merakını gidermek isterim. Sizden ayrıldığımızdan bir gün sonra Yusuf'un gemisi şiddetli bir rüzgârla sizin geminizi de gördüğümüz Pantanalea Adası'na döndü. Ancak bizim gemimiz çaresiz bir şekilde kayalıklara çarptı. Sonunun yaklaştığını gören efendim içi su dolu iki fıçıyı hızla boşaltıp ağızlarını kapadı ve onları iple birbirlerine bağladı. Beni fıçıların arasına koyup son sürat kıyafetlerini çıkardı ve başka bir fıçı alıp kendini bir iple fıçıya ve aynı ipin ucuyla da benim bulunduğum fıçılara bağladı. Korkusuzca denize atlayıp beni de ardından sürükledi fakat ben atlamaya korktuğum için başka bir Türk, Yusuf'un arkasından beni denize attı. Baygın bir şekilde denize düştüm ve kendimi karada iki Türk'ün kolları arasında buluncaya kadar da ayılamadım. Ağzımı yere doğru tutup yuttuğum suları çıkartmaya çalışıyorlardı. Şaşkınlıktan ne yapacağımı bilemeden, korkarak gözlerimi açtığımda hemen yanı başımda kafası parçalanmış olan Yusuf'u gördüm. Öğrendiğime göre karaya yaklaşınca başını kayalara çarparak ölmüş. Türkler beni boğulmak üzereyken iple çekerek kurtarmışlar. Zavallı kadırgadan da yalnızca sekiz kişi kurtulmuş.

Adada kaldığımız sekiz gün boyunca Türkler bana kardeşleri ve hata kardeşten de yakın bir şekilde davrandılar ve saygı gösterdiler. Türkler Hıristiyanların adada bulunan bir kaleden gelip kendilerini esir etmelerinden korktukları için bir mağarada saklandık. Geceleyin çıkıp gemideki denizin sahile bıraktığı ıslanmış ekmekleri topluyorlar ve karınlarını böyle doyuruyorlardı. İstiridye toplamak için kaleden sahile inip Türkler tarafından esir edilen bir çocuktan öğrendiğimize göre, kaledeki yüzbaşı ölmüş, yalnızca yirmiye yakın asker kal-

mıştı. Talihsizliğimin büyüklüğünden olacak ki kader kalenin başsız kalmasını istemişti.

Sekiz günün ardından sahile "Caramuzales" adında bir Arap gemisi yanaştı. Bunu gören Türkler bulundukları yerlerden çıkıp karaya yakın olan gemiye doğru işaret ettiler. Araplar kendilerine işaret edenlerin Türk olduklarını anladılar. Türkler, başlarından geçenleri anlatınca Araplar onları gemiye aldı. Gemide çok zengin Yahudi bir tüccar vardı. Gemideki bütün mallar ya da bu malların büyük bir kısmı kendisine aitti. Türkler aynı gemiyle Trablus'a gittiler ve beni de iki bin doblon karşılığı Yahudi tüccara sattılar. Yahudi'nin bana ilan ettiği aslı kendisini bu kadar cömert yapmasaydı ödediği aslında çok yüksek bir rakamdı.

Gemi, Türkleri Trablus'a bıraktıktan sonra yoluna devam etti. Yahudi ise yüzsüz bir şekilde bana sahip olmak istedi. Bense onun bu arsız isteklerini hak ettiği şekilde reddettim. İstediğini elde edemediği için mutsuzluğa düşen Yahudi beni ilk fırsatta elinden çıkarmaya karar verdi ve Ali ile Hasan Paşa'nın bu adada olduklarını öğrenince buraya geldi. Hem Sakız Adası'nda satmayı düşündüğü mallarını hem de beni burada satabileceğini düşünüyordu. Beni, satın alma isteklerinin artması içinse gördüğün gibi giydirip kuşattı. Kadı Efendi'nin beni padişaha sunmak için satın aldığını öğrendim ve bu beni yeterince korkutuyor. Senin sahte ölüm haberini burada aldım, eğer inanacak olursan buna çok üzüldüm. Sana acımaktan öte özendim. Her ne kadar seni sevmesem de bunu senin kötülüğünü istediğimden yapmadım, hayatındaki bu şanssızlıklardan kurtulduğuna sevinmiştim.

Ricardo:

– Eğer ölüm seni bir kere daha görme mutluluğunu benden almasaydı bunlar ne acı sözler demezdim hanımefendi. Şu an sana bakarken duyduğum bu mutluluğu, sonsuz mutluluk bir tarafa dursun, arzularımın bana bu hayatta ya da ölümde sağlayacağı herhangi bir mutluluktan bile üstün tutarım.

En az seninkiler kadar değişik olayların neticesinde eline düştüğüm Kadı Efendi'nin sana karşı olan arzuları, Halime'nin bana karşı olan arzularıyla aynıdır. Beni bu düşüncelerine tercüman olmak zorunda bıraktı. Bense bu işi ona iyi görünmek için değil, bana seninle konuşma fırsatını verdiği için kabul ettim. Başımıza gelen felaketlerin bizi sürüklediği şu sona bir bak Leonisa. Seni, imkânsız olduğunu bildiğin bir şeyi benden istemeye, beni de aklıma bile getirmediğim, gerçekleştiğini görmektense ölmeyi yeğleyeceğim ama ne yazık ki bana seni görme fırsatını verdiği için şimdi büyük bir mutluluk saydığım bir şey için aracı olmaya itti.

Leonisa:

– Sana ne söyleyeceğimi ve senin de dediğin gibi kısa süren mutluluğumuzun bizi içine koyduğu bu dolambaçtan nasıl çıkacağımızı bilmiyorum. Yalnız şunu söyleyebilirim ki içinde bulunduğumuz bu koşullar altında beklenilmeyen işler yapmamız, sahte davranışlar ve hileli yöntemlere başvurmamız gerekmektedir. Böylece Halime'ye senin ağzından onu umutsuzluğa düşürmeyen, onu oyalayacak sözler söyleyeceğim. Sen de Kadı Efendi'ye benim ağzımdan onu kandıracak ve namusumu koruyacak sözler söylersin. Geçtiğim onca yol ve girdiğim bunca mücadele namusum konusunda sende bir şüphe bırakıyorsa bile mademki onu senin ellerine emanet ettim, onun, elindeki yegâne şey olduğuna ve doğruluğuna inanabilirsin. Konuşmamız kolay olacak ve ben de bundan memnuniyet duyacağım, ancak şunu da erkenden bilmende fayda var ki bana açıkça ifade ettiğin duygularından bir daha bahsetmeni istemiyorum. Eğer bunu yaparsan seninle görüşmekten vazgeçerim; çünkü özgürlükte elde edemediğin değerimin, esaret altında elde edilecek kadar az olduğunu düşünmeni istemiyorum. Tanrı biliyor ya eridikçe saflaşıp arınan altın gibiyim. Eskiden olduğu gibi seninle görüşmenin beni rahatsız etmeyeceğini söylüyorum. Bununla yetin. Seni hep sevimsiz ve küstah biri olarak görmüş olduğumu bilmeni

istiyorum Ricardo. Kendini gereğinden fazla beğeniyordun. Ama yanılmış olduğumu itiraf etmeliyim. Şimdi yaşadığım gerçeğin gözlerimin önüne doğruları sermesiyle bu yanılgıdan sıyrılarak daha insani biri olmam mümkün. Tanrı yardımcın olsun. Halime'nin bizi duymasından korkuyorum; çünkü o Hıristiyan dilini ya da en azından burada kullanılan ve hepimizin anladığı dili bilir.

Ricardo:

– Söylediklerin gayet güzeldi hanımefendi. Beni hatamdan dolayı uyardığın için sana binlerce kez teşekkür ederim ve bunu, seni görmeme izin verişin kadar değerli sayarım. Dediğin gibi, belki de zaman, özellikle sana tapmak için ne kadar sade ve alçakgönüllü olduğumu anlatacaktır. Bana davranışlarım konusunda herhangi bir sınır ya da koşul koymasan bile sana olan davranışlarım o kadar onurlu olacak ki daha iyisini istemeye gerek bile görmeyeceksin. Kadı Efendi'yi oyalama işine gelince, sen o işi merak etme. Halime'ye de aynı şekilde davran. Şunu bilmeni isterim ki hanımefendi, seni gördükten sonra özgürlüğümüze hızla kavuşacağımıza dair içimde bir umut doğmuştur. Tanrı'ya emanet ol. Senden ayrıldıktan sonra ya da daha doğru bir deyişle beni senden ayırdıklarından sonra, kaderin beni içerisinden geçirdiği dolambaçlı yolları sana başka bir zaman güzelce anlatırım.

Bunun üzerine, Leonisa Ricardo'nun hoş davranışlarından, Ricardo da Leonisa'nın ağzından sert bir söz duymamış olmaktan dolayı memnun bir şekilde ayrıldılar.

Halime odasına kapanmış ve Leonisa'ya verdiği görevden iyi bir haberle dönmesi için Muhammed'e dua ediyordu. Kadı camide, karısının dua ettiği şeyin aynını arzuluyor ve mutluluğunu esirinden duymayı umut ettiği şeye bağlıyordu. Esirini Leonisa'yla konuşmaya göndermişti. Karısı evde olsa bile Mahmut onların konuşabilmeleri için kolaylık sağlayacaktı. Leonisa, Mario'nun elinden gelen her şeyi yapacağı konusunda Halime'ye açıkça umut vererek onun şehvet dolu arzula-

rının ve aşkının çoğalmasını sağladı. Ancak Mario'nun kendisinden daha çok arzu ettiği bu şeye kavuşması için, iki ayın geçmesini beklemesi gerekiyordu. Bu zamanı da özgürlüğe kavuşabilmesi için, Tanrı'ya yapacağı ibadet ve dua için istiyordu. Halime, çok sevdiği Mario'sunun bu isteğini çok beğendi. Eğer arzusunu yerine getirirse Mario'ya kendisine teklif ettiği bu süreden önce özgürlük vermeye bile razıydı. Leonisa'dan, Mario'nun bu mühletten vazgeçmesini, bu bekleme süresini azaltmasını ve Kadı Efendi'nin onun özgürlüğü için isteyeceği parayı vereceğini iletmesini rica etti.

Ricardo, efendisine bir şey söylemeden önce bu konuyu Mahmut'la konuştu. İkisi birlikte bir karara vardılar: Ricardo, Kadı Efendi'yi Leonisa konusunda umutsuzluğa düşürecek ve bunun üzerine ona Leonisa'yı mümkün olduğu kadar çabuk bir şekilde İstanbul'a götürmesini öğütleyecek ve yolda ister rızasıyla olsun ister zorla arzularını tatmin edecekti. Padişaha karşı olan görevin yerine getirilmesi için, yolda yeni bir cariye satın alıp onu Leonisa'nın yerine geçirmeye, bu sahte Leonisa'nın hastalanarak öldüğünü ve onu, gecenin bir yarısında denize attıklarını söylemeye karar verdiler. Bu, gerçeğin hiçbir zaman ortaya çıkmayacağı bir şekilde yapılabilirdi ve öyle de yapacaklardı. Kadı Efendi ise böylelikle hem padişaha karşı bir kusur işlememiş ve hem de arzularını tatmin etmiş olacaktı. Bunun ardından, sefa sürebilmesi için daha uygun ve iyi bir yol bulunacaktı. Zavallı yaşlı kadının gözü öyle bir kararmıştı ki kendisine söylenen bunca saçma şeye rağmen arzularını yerine getirebilme şartıyla hepsine inanabilirdi. Üstelik bütün işlerinin yolunda gittiğini ve kendisine iyi bir başarı vaat edildiğini zannediyordu. Eğer ona nasihat veren bu iki adamın niyeti gemiyi isyan ettirmek ve Kadı Efendi'ye çılgın istekleri yerine ölüm sunmak olmasaydı gerçek aynen bu şekilde ilerleyecekti. Kadı Efendi'nin önünde, karşısına çıkabilecek zorluklardan daha büyük bir zorluk vardı ki, o da, karısı Halime'nin onu kendisi olmadan İstanbul'a gönderme-

yeceği düşüncesiydi. Fakat Leonisa için ölecek olan Hıristiyan kadının yerini Halime'nin alabileceğini söyleyerek bunun da bir kolayını buldu. Halime'den kurtulmayı ölümden kurtulmaktan daha çok istiyordu.

Kadı Efendi bunu nasıl bir hızla düşündüyse, Mahmut ve Ricardo da aynı hızla kabul ettiler. Aynı gün Kadı Efendi, Halime'ye Hıristiyan kızı padişaha sunmak için İstanbul'a yapmayı düşündüğü yolculuktan bahsetti. Bu sayede Kahire'ye ya da İstanbul'a başkadı olarak tayin edilmesini bekliyordu. Halime, Kadı Efendi'nin Ricardo'yu evde kendisine bırakacağını sanarak, bu fikrini çok beğendiğini söyledi. Ama ne zaman ki Kadı Efendi, Mahmut ile Ricardo'yu da beraberinde götüreceğini söyledi, işte o zaman Halime'nin de fikri değişti ve az önce kendisine tavsiye ettiği şeyden onu vazgeçirmeye çalıştı. Neticede kendisini de yanında götürmediği takdirde onu asla göndermeyeceğine karar verdi. Kadı Efendi de ona bu isteğini yerine getireceğini söyledi; çünkü kendisi için böylesine ağır bir yük olan bu kadını, böylece omuzlarından silkip atabilecekti.

Hasan Paşa da Hıristiyan kadının kendisine verilmesi için kucak dolusu altın teklif etmekten geri kalmamıştı. Özgürlüğü için iki bin eskudo değer biçtiği Ricardo'yu kendisine bedava vermesinin ardından Hıristiyan kadın için Kadı Efendi'nin padişaha teslim sırasında söyleyeceği yalanın aynını söyleyerek işini kolaylaştırmayı düşünüyordu. Verilen bütün bu hediyeler ve sözler, Kadı Efendi'ye elini çabuk tutması gerektiğinden başka bir şey düşündürmemişti. Bu süre zarfında hem kendi arzuları hem de Hasan Paşa'nın ve Halime'nin kışkırtmalarıyla boğuşarak yirmi gün içerisinde on beş sıralı bir brik[9] hazırlattı ve gemiyi yetenekli kürekçiler, Araplar ve bazı Rumlarla donattı. Bütün servetini gemiye yüklemişti. Halime de evde hiç değerli eşya bırakmamış ve kocasından,

[9] brik: İki direkli, seren yelkenli, birkaç top taşıyan gemi.

ailesinin de İstanbul'u görmeleri için izin istemişti. Halime'nin niyeti de tıpkı Mahmut'la Ricardo'nun niyeti gibi geminin isyan etmesini sağlamaktı. Ama gemiye bininceye kadar bu düşüncesini onlara söylemedi. Kendi Hıristiyan ülkesine dönüp eskiden nasılsa yine aynı kişi olmak ve Ricardo ile evlenmek istiyordu. Bunca servetinin yanında bir de tekrar Hıristiyan olursa Ricardo'nun onu reddetmeyeceğini düşünüyordu.

Bu süre içerisinde Ricardo, Leonisa'yla tekrar görüştü ve ona niyetinden bahsetti. Leonisa'da ona Halime'nin niyetini anlattı. İkisi de birbirlerine bunları sır olarak saklamalarını tavsiye ederek ve birbirlerini Tanrı'ya emanet ederek, geminin hareket gününü beklemeye başladılar. Yolculuk günü gelip çattığında Hasan Paşa bütün askerleriyle beraber limana kadar geldi ve yelkenler açılıp da gemi gözden kaybolunca kadar orada bekleyip gözleriyle gemiyi takip etti. Âşık Arap'ın ah edişlerinin yarattığı rüzgâr, ruhunu çok uzaklara götüren yelkenleri daha büyük bir güçle itiyordu sanki. Ama aşkın uzun bir zaman kendisine rahat vermediği her erkek gibi o da arzularının arasında ölmemek için uzun zamandandır tasarladığı şeyi yapmaya kadar verdi. Başka bir limanda hazırlatmış olduğu on yedi sıralı bir gemiye, onlarca hediye ve vaatle kandırdığı hepsi dost ve ahbap olan elli askeri yerleştirmiş, onlara yola çıkıp Kadı'nın gemisine ve gemide bulunan bütün servete el koymalarını, esir Leonisa hariç herkesi kılıçtan geçirmelerini emretmişti. O brikin taşıdığı sayısız servete karşılık yalnızca Leonisa'yı istiyordu. Askerlerine, brikin kayboluşuyla ilgili herhangi bir iz bırakmayacak şekilde onu batırmalarını emretti. Silahsız olarak yola çıkan ve buna benzer bir olaydan şüphe bile etmeyen gemi ahalisinden çok az bir direnişle karşılaşacaklarını bilen askerlerin yapacakları yağmanın hırsı, ayaklarına güç, yüreklerine cesaret vermişti.

Bir iki gündür yolda olmasına rağmen Kadı Efendi'ye sanki iki yüzyıl geçmiş gibi geliyordu; çünkü isteğini hemen yerine getirme arzusundaydı. Ama esirlerinin ona sonuna ka-

dar inanmaları için önce Leonisa'yı hasta gibi göstermek gerekiyordu. Ölümün, ancak birkaç günlük hastalığın neticesinde gerçekleşmesi uygun olacaktı. Kadı Efendi, Leonisa'nın birdenbire öldüğünü söylemek, her şeyi bir an önce halletmek, karısını öldürmek ve yüreğini ağır ağır yakan bu ateşi söndürmek istiyordu. Ama neticede iki esirin tavsiyelerini dinlemek zorunda kaldı.

Halime de kendi niyetini, Mahmut ile Ricardo'ya anlatmıştı. Onlar da bunu, İskenderiye'nin kıyılarından geçerken ya da Anadolu kalelerine girerken uygulamayı düşündüler. Ama Kadı Efendi o kadar acele ediyordu ki bu isteklerini ellerine geçen ilk fırsatta gerçekleştirmeye karar verdiler. Yolculuğun altıncı gününde, Leonisa'nın sahte hastalığının yeterli inandırıcılığa ulaştığı gün, Kadı Efendi esirlerine Halime'yi öldürmelerini ve onu padişahın cariyesiymiş gibi göstererek bir kefene sarıp denize atmalarını emretti.

Mahmut ve Ricardo, istediklerini elde edecekleri ya da yaşamlarının sonu olacağını sandıkları günün sabahında yelken ve küreklerle kendilerini kovalayan bir gemi gördüler. Geminin Hıristiyan korsanlara ait olmasından korkuyorlardı; çünkü onlardan bir iyilik beklemek imkânsızdı. Araplar esir olmaktan, Hıristiyanlar ise özgürlüklerini korusalar bile çıplak ve soyulmuş kalmaktan korkuyorlardı; çünkü böylesi işlere girişen insanlar hangi din ve ırktan olursa olsun gaddar bir yürek ve sert bir mizaca sahiptir. Kürekleri ellerinden bırakmadan, mümkün olduğu müddetçe kendilerini savunmaya çalıştılar. Ama birkaç saat içinde, yaklaşan geminin top menziline girmişlerdi. Bunu görünce yelkenleri indirip kürekleri bıraktılar. Kadı Efendi'nin, korkmamaları gerektiğini, çünkü geminin Türk gemisi olmasından dolayı kendilerine zarar vermeyeceğini söylemesine rağmen silahlarını ellerine alıp düşmanı beklemeye başladılar. Hem kör hem de açgözlü oldukları için, zayıf bir brike şiddetle saldırmaya gelenler görebilsin diye Kadı Efendi geminin pupa direğine küçük, beyaz bir

barış bayrağının çekilmesini emretti. O esnada Mahmut başını çevirdiğinde doğu yönünden yirmi sıralı bir geminin geldiğini gördü ve bunu gidip Kadı Efendi'ye söyledi. Kürek çeken Hıristiyanlardan bazıları, gelen geminin Hıristiyan gemisi olduğunu söylediler. Tüm bunlar gemide kargaşayı ve içlerindeki korkuyu artırmıştı. Herkes Tanrı'nın onlara verdiği beladan dolayı korku içerisinde ne yapacaklarını bilmez, şaşkın bir halde donakalmıştı.

Bana öyle geliyor ki Kadı Efendi'nin yaşadığı korku öylesine büyüktü ki kendisini tekrar Lefkoşa'da bulabilmek için, yaşayacağı bütün zevkleri o anda feda etmeye hazırdı. Gelen ilk gemi onu içinde bulunduğu bu şaşkınlıktan kurtarmıştı. Barış bayrağını görmezden gelerek kendi gemilerine öyle bir çarpmıştı ki neredeyse alabora olacaklardı. Kadı Efendi kendilerine saldıranların Lefkoşa askerleri olduklarını gördü ve onları tanıdığında bu saldırının sebebinin ne olduğunu tahmin ederek mahvolduğunu hissetti. Askerler öldürmeye başlamadan önce yağma etmeye başlasalar bile yine de kimse hayatta kalmayacaktı. Gemiyi yağmalamaya başladıkları o anda Türklerden biri "Silahlarınıza sarılın askerler! Bir Hıristiyan gemisi bize saldırıyor!" diye bağırmaya başladı.

Gerçekten de böyleydi. Kadı Efendi'nin briki tarafından fark edilen bu gemi, Hıristiyan işaretleri ve bayrakları taşıyordu. Gemi yanaşmadan önce, biri, pruvadan Türkçe olarak o geminin ne gemisi olduğunu sordu. Onlar da Kıbrıs Valisi Hasan Paşa'nın gemisi olduğunu söylediler.

Türk bu söze yanıt verdi:

– İçinde Kıbrıs Kadısı'nın bulunduğunu bildiğiniz bir gemiye Müslüman olduğunuz halde nasıl saldırır, gemiyi nasıl yağmalamaya kalkarsınız?

Onlar da bu soruya, gemiyi esir almak için kendilerine verilmiş olan emirden başka bir şey bilmedikleri yanıtını verdiler. Hasan Paşa'nın askerlerini ve onun yetkisini taşımak sıfatıyla bu emri yerine getirmiş olduklarını söylediler.

Hıristiyan işaretleriyle gelen geminin, merak ettiği şeyi öğrenmekten memnun kalan kaptanı, Hasan Paşa'nın gemisine saldırmayı bırakarak, Kadı'nın gemisine yaklaşmaya başladı. İlk ateşte gemide bulunan Türklerin ondan fazlası öldü. Daha sonra da büyük bir cesaret ve yetenekle geminin içine girdiler. Gemiye adımını atar atmaz Kadı Efendi kendisine saldıranların Hıristiyanlar değil, Leonisa'ya âşık olan Ali Paşa olduğunu anlamıştı. Ali Paşa da Hasan Paşa gibi aynı maksatla onun gelmesini beklemiş, tanınmamak içinse askerlerini Hıristiyan gibi giydirmişti. Bu sayede yapacağı hırsızlık gün yüzüne çıkmayacaktı. Hain âşıkların amacını bilen Kadı Efendi onlara şu şekilde bağırarak kötülüklerini yüzlerine vurdu.

– Alçak Ali Paşa bu yaptığın nedir? Müslüman olduğun halde bana nasıl Hıristiyanmışsın gibi saldırırsın? Ya siz Hasan Paşa'nın hain askerleri hangi şeytan sizi böyle bir hakarette bulunmaya itti? Nasıl olur da sizi buraya yollayan kişinin şehvetini doyurması uğruna en büyük efendinize karşı gelirsiniz?

Bu sözlerin ardından herkes silahlarını indirip birbirine baktı ve o anda birbirlerini tanıdılar; çünkü her biri aynı bayrak uğruna savaşan, aynı hükümdarın askerleriydiler. Kadı Efendi'nin sözleriyle şaşkına dönen askerlerin silahları konuşamaz oldu, cesaretleri söndü. Yalnızca Ali Paşa, gözünü ve kulağını her şeye tıkamıştı. Kadı Efendi'nin üzerine şiddetle saldırarak başına öyle bir kılıç darbesi indirdi ki kendisini koruyan bir kavuk olmasaydı başı ikiye bölünebilirdi. Kadı Efendi bu darbe üzerine geminin sıraları arasına düştü ve şöyle dedi:

– Vay zalim dönek! Vay peygamberimizin baş düşmanı! Bu hainliğini ve büyük küstahlığını cezalandıracak kimse yok mudur? Sen ellerini bir kadıya, Muhammed'in bir hocasına kaldırmaya nasıl cesaret edersin, lanet olasıca?

Kadı'nın bu sözleri ilk söylediklerini de perçinlemişti. Bu sözleri duyan ve kendilerine ait olduğunu düşündükleri gani-

metleri Ali Paşa'nın askerlerine kaptıracaklarından korkan Hasan Paşa'nın askerleri, harekete geçerek her şeyi göze almaya karar verdiler. Önce biri, daha sonra da diğerleri öyle bir hızla ve hiddetle Ali Paşa'nın askerilerine saldırdılar ki kendilerinden sayıca fazla olmalarına rağmen kısa bir sürede pek çoğunu öldürdüler. Ancak hayatta kalan askerler hemen kendilerini toplayıp arkadaşlarının intikamını alarak, Hasan Paşa'nın askerlerinin sadece dört tanesini hayatta bıraktılar. Onlar da ağır bir şekilde yaralıydı.

Birbirine çarpan çelikten çıkan seslerin ne zaman son bulacağını merakla bekleyen Ricardo ve Mahmut, pupa kamarasının kapağını ara sıra kaldırıp onları izliyordu. Ricardo, Türklerin neredeyse tamamının öldüğünü, geri kalanların da ağır yaralı olduğunu gördü. Hepsini birden yenmenin çok kolay bir şey olacağını düşünmüştü. Böylelikle Mahmut'a ve Halime'nin gemiyi isyan ettirmelerine yardımcı olsun diye yanında getirdiği iki yeğeniyle babasına haber saldı. Hep beraber, ölenlerin silahlarını alıp güverteye çıktılar ve Rum kürek esirlerinin de yardımıyla "Özgürlük! Özgürlük!" diye bağırarak hiç yara almadan kolaylıkla hepsini öldürdüler. Ardından, sahipsiz kalan Ali Paşa'nın gemisine atlayarak onu da ele geçirdiler ve içinde bulunan ganimetlere el koydular. Ali Paşa, ikinci çatışmada ölenlerin ilkiydi. Türklerden biri Kadı Efendi'nin intikamını almak için onu kılıç darbeleriyle öldürmüştü.

Ricardo'nun tavsiyesi üzerine, orada bulunan herkes Hasan Paşa'nın ve Kadı Efendi'nin gemisinde bulunan ganimetleri yolculuk için daha müsait olan Ali Paşa'nın gemisine aktardılar. Hıristiyan kürekçiler hem özgürlüklerine kavuştukları hem de Ricardo'nun onlara bahşettiği hediyelerden gayet memnun bir şekilde kendisini değil Trápana'ya, eğer isterse dünyanın öbür ucuna kadar götürebileceklerini söylediler. Bu başarılarından dolayı neşe içerisinde olan Ricardo ve Mahmut hemen Halime'nin yanına giderek eğer Kıbrıs'a dönmek isterse ona bir gemi, iyi kürekçiler ve gemideki ganimetlerin yarısını

vereceklerini söylediler. Fakat Ricardo'ya karşı hissettiği aşkı ve şehveti böylesi büyük bir felaketten sonra bile kaybetmemiş olan Halime, onlarla beraber Hıristiyan topraklarına gitmek istediğini söyledi. Halime'nin anne ve babası da bu durumdan son derece memnundu.

Kadı Efendi kendine geldiğinde, onu, şartların elverdiğince tedavi ettiler ve kendisinden, Hıristiyan topraklarına götürülmeyi ya da kendi gemisiyle Lefkoşa'ya dönmeyi seçmesini istediler. Kadı Efendi öncelikle kendisine bağışladıkları özgürlük için onlara minnettar olduğunu söyledi, ardından da kader kendisini böyle bir felakete sürüklemiş olduğu için Ali ve Hasan Paşaların kendisine yaptığı bu saygısızlığı padişah efendiye şikâyet etmek üzere İstanbul'a gitmek istediğini söyledi. Ancak Halime'nin kendisinden ayrıldığını ve Hıristiyan dinine dönmeye karar verdiğini öğrendiğinde çılgına döndü.

Neticede Kadı Efendi'nin gemisini ihtiyaç duyabileceği her şeyle donattılar ve daha önce kendisine ait olan paranın da yarısını verdiler. Lefkoşa'ya dönmek üzere herkesle vedalaşan Kadı Efendi, son olarak da Leonisa'nın kendisine sarılmasını istedi; çünkü Leonisa'nın bu iyiliği ona bütün felaketini unutturacaktı. Gemide bulunan herkes Leonisa'dan kendisini böylesine seven bir erkeğe bu iyiliği bahşetmesini istedi; çünkü bunu yaptığında şerefine ya da namusuna bir zarar gelmiş olmayacaktı. Leonisa kendisinden rica edileni yaptı. Ardından Kadı Efendi yaralarının ilacı olan ümidini de beraberinde götürebilmek için ona ellerini başının üzerine koymasını istedi. Leonisa, Kadı Efendi kendisinden ne istediyse onu yaptı. Daha sonra Hasan Paşa'nın gemisini batırmak için büyük bir delik açtılar ve ardından da onları kucağına çağırırmış gibi esen serin bir doğu rüzgârının da yardımıyla yelkenleri açıp yola koyularak birkaç saat içerisinde Kadı Efendi'nin gemisini gözden kaybettiler. Geminin ardından bakan Kadı Efendi de rüzgârın bütün malını, yaşama sevincini, karısını ve ruhunu alıp götürüşünü gözyaşları içerisinde izledi.

Kadı Efendi'nin hissettiğinden çok daha farklı duygular içerisinde olan Ricardo ve Mahmut hiçbir limanda karaya çıkmadan İskenderiye Körfezi'nin gözle görülebilecek kadar uzağından geçerek, yelkenleri indirip kürekleri kullanma ihtiyacı bile hissetmeden Korfu Adası'na kadar geldiler. Buradan biraz su alıp, kötü ünüyle bilinen Acroceraunos kayalıklarının önünden geçtiler. İkinci gün, verimli Tinacria Burnu'ndan Paquino'yu gördüler. Bunun ardından ünlü Malta Adası'ndan hızlı bir şekilde geçtiler. O kadar ki şanslı gemi sularda yüzmüyor adeta uçuyordu.

Neticede adanın güneyinden geçerek dört günde Lampadosa'ya, oradan da bir zamanlar açıklarında bulundukları adaya vardılar. Bu adanın uzaktan görünmesiyle Leonisa, daha önce başına gelen felaketi hatırlayarak titremeye başlamıştı. Ertesi gün, çok özledikleri ve sevdikleri vatan toprakları gözlerinin önündeydi. Gönülleri neşeyle doldu ve ruhları duydukları bu memnuniyetle ferahladı. Uzun bir esaret sürecinden sonra vatan topraklarına adım atmak bu hayatta elde edilebilecek en büyük mutluluklardan biriydi. Bu mutluluğa ancak, düşmanı yenerek elde edilen zaferin verdiği mutluluk denk düşebilirdi.

Gemide çeşit çeşit iplerden yapılmış bayraklarla dolu bir sandık bulmuşlardı. Ricardo gemiyi bunlarla süsledi. Gün doğmaya yüz tuttuğunda karadan ancak bir fersah uzaklığa gelebilmişlerdi. Hep birlikte kürek çekerek yer yer neşeli haykırışlarla limana yaklaşmaya başladılar. Bir anda limanda bulunan ve şehirden gelen büyük bir kalabalık gördüler. Böylesine süslenmiş bir geminin uzaktan şehre yaklaşmakta olduğunu duyan herkes rıhtıma doluşmuştu.

Ricardo, Leonisa'ya paşanın çadırına girdiği zaman üzerinde bulunan kıyafetleri giyinip süslenmesi için yalvardı. Leonisa'nın ailesine hoş bir sürpriz yapmak istiyordu. Leonisa onun dediğini yaptı, süsler ve incilere bezenerek, neşeden çoğalan güzelliğine güzellik katarak herkesi şaşkına çevirecek,

hayranlık uyandıracak şekilde giyindi. Ricardo, Türkler gibi giyinmişti. Mahmut ve diğer Hıristiyan kürekçiler de aynı şekilde giyindiler. Ölen Türklerin kıyafetleri hepsine yetmişti. Limana vardıklarında saat sabahın sekiziydi. Gün öyle sakin ve berrak görünüyordu ki sanki onların gelişini dikkatle izler gibiydi. Ricardo limana girmeden önce, gemide bulunan küçük toplarla bir selam atışı yaptı. Şehirden de onlara aynı şekilde top atışıyla bir selam geldi.

Bütün halk bu garip geminin yanaşmasını beklerken bir yandan da şaşkınlık ve tereddüt içerisindeydi. Gelenlerin Türk olduklarını görünce –başlarına bağladıkları beyaz örtüler uzaktan fark edilebiliyordu– korktular ve bunun bir tuzak olmasından kuşkulandılar. Şehirdeki silahlı askerler limana koştu ve atlılar bütün rıhtımı kuşattı. Limana yavaş yavaş yaklaşmakta olan gemide bulunan insanlar hallerinden gayet memnunlardı. Karaya yakın bir yerde demirleyip iskeleden karaya çıkarak, sevinç gözyaşları içerisinde toprağı öpmeye başladılar. Bu, onların gemide isyan etmiş olan Hıristiyanlar olduklarını gösteren aşikâr bir işaretti. Herkesin ardından Halime'nin anne ve babasıyla beraber iki yeğeni çıkmıştı. Hepsi diğerleri gibi Türk kıyafetleri giyinmişlerdi. En arkadan da yüzü kırmızı bir dantelle örtülü olan Leonisa geliyordu. Ricardo ve Mahmut onu aralarına almış getiriyorlardı. Bu manzara, onlara bakan büyük kalabalığın gözlerini peşlerinden sürüklemişti.

Karaya çıkınca diğerlerinin yaptığı gibi diz çöküp toprağı öptüler. Ardından şehrin valisi ve kaptanı onların geminin başı olduklarını düşünerek yanlarına yaklaşınca Ricardo'yu görüp tanıdı ve büyük bir sevinçle kollarını açarak ona sarılmak için yanlarına koştu. Valiyle beraber Cornelio, babası, Leonisa'nın anne ve babası ve bütün akrabaları, ayrıca Ricardo'nun da bütün akrabaları geliyordu. Bu insanlar o şehrin önde gelenleriydi. Ricardo valiye sarıldı ve kendisine hoş geldin diyen herkesle tek tek selamlaştı. Ardından Cornelio' yu elinden yakaladı. Cornelio, Ricardo'yu tanıyıp da onu elinden yakaladığını görünce korku-

dan sapsarı kesilip titremeye başlamıştı. Ricardo diğer eliyle de Leonisa'yı tutarak ona şunları söyledi:

– Efendiler, şehre girmeden önce ve başımıza gelen felaketler sırasında bizden ihsanlarını esirgemeyen Tanrı'ya olan minnetlerimizi sunmak için mabede gitmeden, size söylemek istediğim birkaç sözü dinlemenizi rica ederim.

Vali ona anlatmak istediği ne varsa anlatmasını, herkesin kendisini büyük bir mutluluk ve sessizlikle dinleyeceğini söyledi. Şehrin ileri gelenleri onun etrafında toplandılar. Ricardo sesini biraz yükselterek şunları söyledi:

– Birkaç ay önce Salinas bahçelerinde Leonisa'nın kaçırılışıyla birlikte başıma gelen felaketleri hatırlayın efendiler. Onun özgürlüğünü geri kazanabilmesi için harcadığım emekler hafızalarınızdan silinmiş olmamalıdır. Ben kendi özgürlüğümü unutarak, sırf onun özgürlüğü için bütün malımı mülkümü sundum. Cömertlik gibi görünen bu davranıştan kendi adıma bir böbürlenme çıkaramam, çıkarmamalıyım; çünkü ben bütün servetimi, ruhumu kurtarmak için feda ettim. Bundan sonra ikimizin başına gelenleri anlatmak için daha uzun bir zamana, başka sözlere, başka bir anlatışa ve benimki gibi tutulmamış bir dile ihtiyaç vardır. Size şunu söyleyebilirim ki bir sürü garip olaydan ve felaketimize çare bulma uğruna kaybettiğimiz umutlarımızdan sonra yüce Tanrı bizi hak etmediğimiz kadar büyük bir servet ve neşeyle birlikte hasretini çektiğimiz vatanımıza döndürdü. Duyduğum bu tarif edilemez mutluluk, ne elde ettiğim bu servetten ne de kavuştuğum özgürlükten kaynaklanıyor. Mutluluğum, savaşta ve barışta benim tatlı düşmanım olan bu kadının karşısında ruhumun resmini görmekten ve onun özgür kalmasını sağlamaktan kaynaklanıyor. Ayrıca sefalet günlerimde yanımda olanların duydukları neşeden de neşeleniyorum. Felaketlerin ve acı hikâyelerin, insanın içinde bulunduğu durumu ve şartları değiştirdikleri ve iyi insanları perişan ettikleri doğrudur. Ama bu durum güzel umutlarımın katili olan kişi için geçerli

olmamıştır. O, bu felaketler fırtınasını ve benim birbiri ardına gelen namuslu olduğu kadar ateşli olan tacizlerimi şikâyet etmemiş, işi şakaya alıp aramızdaki ilişkiye zarar getirmemiştir. Diyeceğim şudur ki gelenekleriyle yaşayan insanlar gelenekleri değil gökyüzünü değiştirirler. Söylemiş olduğum sözlerden şu neticeyi çıkarmak isterim: ben onun kurtuluşu için bütün servetimi feda ettim ve ona tüm içtenliğimle ruhumu sundum. Onun özgürlüğü uğruna kendim için yapmayacağım kadar çok tehlikeye atıldım. Herhangi biri için çok önem teşkil edecek bu şeylerin ağırlığı altında ezilmeni istemiyorum. Eğer bana karşı bir minnettarlık duyacaksan bu durumdan dolayı duy.

Bunları söyleyerek elini kaldırdı ve zarif bir hareketle Leonisa'nın yüzündeki örtüyü açtı. Bu, güneşin güzel ışıklarını ara sıra örten bir bulutun çekilmesi gibi bir hava yarattı ve Ricardo sözlerine şöyle devam etti:

– Buraya bak ey Cornelio! Sana değer verilmesi gereken her şeyden daha değerli olan bir şeyi teslim ediyorum. Güzel Leonisa, sana da her zaman hatırında saklamış olduğun kişiyi veriyorum ve evet, bunun bir cömertlik sayılmasını istiyorum. Bu öyle bir cömertliktir ki malını, canını ve şerefini vermek bile bunun yanında bir hiç kalır. Kabul et onu şanslı delikanlı, kabul et! Eğer bir gün onun kıymetini bilecek bir seviyeye ulaşabilirsen kendini dünyanın en şanslı adamı say. Leonisa' nın yanında, Tanrı'nın bize bahşetmiş olduğu ganimetlerden bana düşen kısmın tamamını da veriyorum. Bu, otuz bin eskudodan daha fazla bir ganimettir. Bunların zevkini huzur, sükûnet ve özgürlük içerisinde çıkarabilirsin. Tanrı'dan tek dileğim, bu mutluluk uzun yıllar boyunca sürsün. Talihsiz olan benim; çünkü Leonisa'dan mahrum kalıyorum. Fakir kalmak sorun değil; çünkü Leonisa'sız bir hayatın hiçbir anlamı yoktur.

Bu sözlerin ardından sanki dili damağı kurumuş gibi sustu ve bir süre sessiz kaldıktan sonra kimse henüz bir cevap veremeden sözlerine devam etti:

– Tanrım, böylesi büyük acılar insanın aklını nasıl da bu-

landırıyor. Efendiler, iyilik yapma derdine düşmüş olan ben ne söylediğimin farkına varamadım. Başkasına ait olan bir şeyle cömertlik yapmak imkânsızdır. Leonisa'yı başkasına verecek kadar onun üzerinde nasıl bir hakkım ya da yetkim olabilir ki? Benim olmaktan bu kadar uzak olan bir şeyi nasıl olur da başkasına teklif edebilirim? Leonisa kendisine aittir. Tanrı onlara uzun ömür versin, anne ve babası olmasa onun isteğine hiçbir şey engel olamaz. Akıllı bir kadın olduğu için bana karşı yerine getirmek zorunda olduğunu sandığı herhangi bir mecburiyet varsa, ben onları şu an itibariyle sildim, yok ettim ve hiçe sayıyorum. Böylelikle sözümü geri alıyor ve Cornelio'ya hiçbir şey vermiyorum; çünkü bunu yapamam. Ancak şu iyi bilinsin ki, bütün mallarımı Leonisa'ya bağışlıyorum. Bütün bunların karşılığında, Leonisa'nın, ona karşı olan iyi düşüncelerimin gerçek olduğunu bilmesini ve bu iyi düşüncelerimin hiçbir zaman onun eşsiz namusu, büyük değeri ve sonsuz güzelliği karşısında yanlış bir amaca ya da kötü bir hedefe yönelmemiş olduklarına inanmasını isterim.

Ricardo bunları söyledikten sonra sustu.

Leonisa ise ona şu yanıtı verdi:

– Ricardo, senin beni sevdiğin ve kıskandığın zamanlarda eğer Cornelio'ya herhangi bir şekilde yakınlık göstermiş olduğumu düşündüysen bil ki bunu anne ve babamın isteği ve emri doğrultusunda yaptım. Onlar, Cornelio benimle evlensin diye ona yakınlık göstermemi istemişlerdi. Eğer bu dediklerim senin için yeterli olmuşsa namusum ve dikkatliliğim konusunda edinmiş olduğun tecrübelerin sana öğrettiğinden çok daha fazla mutlu olacaksın. Bunları sana anne ve babamın dışında her zaman kendime ait olmuş olduğumu göstermek için anlatıyorum. Senin iyiliklerin ve cömertliğin sayesinde elde etmiş olduğum özgürlüğümü kullanabilmek için anne ve babama bana izin vermeleri hususunda büyük bir tevazuuyla yalvarırım. Bu onların hakkıdır.

Anne ve babası, istemiş olduğu izni kendisine verdiklerini;

çünkü kızlarının aklına, şerefine sahip olma ve özgürlüğü kendi iyiliği için kullanma konusunda güvendiklerini söylediler.

Leonisa:

– Nankör görünmemek için hafifmişim gibi göründüm diye adımdan kötü bahsedilmesini bu izinle engellemiş oluyorum. Cesur Ricardo, böylelikle şu ana kadar dikkatli ve tereddüt içerisinde bulunmuş şüpheli yüreğimi sana teslim ediyorum. Minnettarlığımı böyle gösteriyorum ki erkekler bütün kadınları nankör zannetmesin. Ben artık seninim Ricardo ve ölünceye kadar da senin olacağım yeter ki tanıdıkların arasından benden daha iyi olan bir kadın kocam olman için sana uzattığım bu eli reddetmeye seni yöneltmesin.

Duyduğu bu sözlerin karşısında kendinden geçmiş gibi Leonisa'nın önünde diz çöken Ricardo gözyaşları içerisinde ellerini öpmekten başka bir şey yapamadı. Cornelio sinirinden, Leonisa'nın ailesi sevinçten ve orada bulunan diğer insanlar da takdir ve memnuniyetten dolayı gözyaşı döküyorlardı. Şehrin piskoposu ve başpiskoposu onları kutsayarak kiliseye götürdü ve evlenmek için beklenilmesi gereken süreyi beklemeyip onları hemen evlendirdi. Bu sevinç bütün kente yayılmıştı. Şehrin ışıkları sabaha kadar yandı. Nikâhlarının devamındaki günlerde, hem Ricardo'nun hem de Leonisa'nın akrabaları tarafından birçok oyun ve eğlence düzenlendi. Halime ve Mahmut kiliseyle barıştılar. Ricardo'nun karısı olma hayallerinin suya düşmüş olduğunu gören Halime, Mahmut'un karısı olmakla yetindi. Ricardo, Halime'nin ailesine ve yeğenlerine kendi payına düşen ganimetlerden onların ömür boyu rahat içerisinde yaşamalarına yetecek kadarını hediye etti.

Bütün bunların neticesinde herkes mutlu ve özgürdü. Ricardo'nun ünü, Sicilya sınırlarını aşarak, *Cömert Âşık* adı altında bütün İtalya'yı dolaştı ve başka ülkelere yayıldı. Bu ün, aklın, namusun, iradenin ve güzelliğin ender bulunur örneklerinden olan Leonisa'nın doğurduğu çocuklar sayesinde de bugüne kadar gelmiştir.

RINCONETE VE CORTADILLO

Yaz mevsiminin sıcak günlerinden birinde Kastilya'dan Endülüs'e giderken karşınıza çıkan ünlü Endülüs ovalarının sınırında bulunan Molinillo Hanı'nda, yaklaşık on dört, on beş yaşlarında iki çocuk karşılaştı. İkisi de çok güzel çocuklar olmalarına rağmen, kıyafetleri kötü ve yırtık pırtıktı. Paltoları yoktu; pantolonları pamuklu bezden çoraplarıysa deridendi. Neyse ki ayakkabılarıyla bunu telafi ediyorlardı; çünkü birininki kenevirdendi ve aşınmış olması ne kadar çok giyildiğini gösteriyordu, diğerininki ise delinmiş ve tabansızdı. Ayakkabıdan başka her şeye benziyorlardı. Birinin başında avcı beresi, diğerininkinde ise şeritsiz, tepesi alçak ve kenarları geniş bir şapka vardı. Birinin omzunda sarı bir heybe vardı. Diğeri yüksüz ve heybesizdi, ama önünde büyük bir çıkıntı görülüyordu. Bu çıkıntının, çok kullanıldığı için aşınmış ve tiftik tiftik olmuş, kir ve yağdan sertleşmiş "valones" dedikleri bir çeşit yakalık olduğu anlaşılıyordu. Yakalığın içine oval oyun kâğıtları saklanmıştı. Fazla kullanılmaktan dolayı kâğıtların uçları yıpranmış ve daha fazla dayanmaları için de uçlar oval biçimde kesilmiş ve o boyda bırakılmıştı. İkisi de güneşten yanmıştı; tırnakları uzamıştı, elleri de pek temiz sayılmazdı. Birisinde hançer, diğerinde ise "vaquero" denilen sarı kabzalı bir bıçak vardı.

İkisi de hanın kapısının önüne çıktılar. Karşı karşıya oturmuşlardı. Yaşça daha büyük görüneni küçüğüne:

– Nerelisiniz beyefendi, nereye gidiyorsunuz, diye sordu.

– Nereli olduğumu bilmiyorum beyefendi, diye yanıt verdi diğeri. Nereye gittiğimi de bilmiyorum.

– Gökten inmediğinize ve burada oturmadığınıza göre yolunuza devam etmeniz de kaçınılmaz olacak doğrusu.

– Doğrudur, dedi küçük olan. Ama size gerçeği söylüyorum. Doğduğum topraklar benim memleketim değil; çünkü orada beni evladı olarak istemeyen bir baba ve üvey anneden başka hiç kimsem yok. Benim yolumu tesadüfler çizecek. Bu sefil hayatı devam ettirmem için gerekli olan şeyleri bana verecek birini bulduğum yerde kalmayı düşünüyorum.

– Bir mesleğin var mı?

Küçüğü yanıt verdi:

– Tavşan gibi koşmaktan, geyik gibi sıçramaktan ve makasla incelikle kesmekten başka bir şey bilmiyorum.

– Bunların hepsi hem iyi, hem faydalı hem de kârlı işler. Kutsal Perşembe günü[1], anıt için kâğıttan çiçekler kesmenize karşılık olarak, size Azizler Günü'nde[2] toplanacak olan sadakaları verecek bir kilise kayyumu bulunabilir.

– Ben başka bir elişçiliği yapıyorum. Babam, Tanrı'nın izniyle bir terzi ve aynı zamanda çorapçıdır. Bana tozluk biçmesini öğretmişti. Sizin de bildiğiniz gibi bunlar ayak kısmı olan yarım pantolon gibidir ve adına tozluk derler. Kötü kader beni bir köşeye atmasaydı bu işin ustası olabilirdim.

– Bu tip şeyler ya da bundan daha kötüleri hep iyilerin başına gelir, dedi büyük olan. Her zaman duyduğumuz gibi iyi yetenekler en hızlı kaybolanlardır, ama siz kaderinizi değiştirebilecek kadar gençsiniz. Eğer hissettiklerim doğruysa ve gözlerim beni yanıltmıyorsa sizde daha pek çok yetenek var, ama siz onları göstermek istemiyorsunuz.

– Evet, var ama sizin de gayet iyi bir şekilde hissettiğiniz gibi onları herkese göstermek istemiyorum.

Büyük olan bunun üzerine şöyle yanıt verdi:

---

[1] Hıristiyanlıkta 13 Nisan Perşembe günü, kutsal bir gün olarak nitelendirilir. Hz. İsa, son akşam yemeğini o gün yemiştir.

[2] 1 Kasım yortusu.

– Peki, öyleyse size şunu söyleyeyim ki ben çok iyi sır tutan biriyimdir. Bana güvenip kalbinizi açmaya sizi zorlamak için önce kendi kalbimi size açıp sizi mecbur bırakmak istiyorum. Kaderin bizi burada tesadüfen karşılaştırdığını zannetmiyorum. Bugünden itibaren hayatımızın sonuna kadar çok iyi birer dost olmamız gerektiğini düşünüyorum. Ben, beyefendi, ünlü yolcuların birbiri ardına geçtikleri bir yer olmakla nam salmış olan Fuenfridalıyım.[3] Adım Pedro del Rincón' dur. Babam önemli bir kişiydi, kutsal Haçlı rahiplerindendi. Demek istediğim, kendisi bir "bulero"[4] ya da halkın söylemiyle "buldero" idi. Bazı günler babama işinde yardım ederdim ve bu işi o kadar iyi öğrendim ki bu mühürleri hazırlayanların içerisinde en iyilerinden biriyim. Ama ben bu mühürlerden çok, onlardan gelen parayla ilgilendiğim için bir gün bir torba parayı kapıp Madrid'in yolunu tuttum. Orada bir insanın yaşayabileceği en büyük keyif ve eğlencelerle birkaç gün içerisinde parayı bitirdim. Parayı korumakla görevli olan adamlar peşime düşüp beni yakaladılar. Gözümün yaşına bakmadılar ama yaşımın küçüklüğünü göz önünde bulundurarak, beni zincire vurmakla ve biraz da sırtımı okşamakla yetindiler. Beni dört yıllığına Madrid'den sürdüler. Bense sabredip boynumu büktüm. Sopalara ve okşanmalara dayandım. Sonunda sürgüne giderken o kadar acele ettim ki kendime bir binek hayvanı aramaya bile zaman bulamadım. Değerli eşyalarım arasından, bana en çok lazım olacakları aldım. Bunların arasında oyun kâğıtlarım vardı. (O sırada, daha önceden bahsettiğimiz yakalık içindeki oyun kâğıtlarını çıkardı.) Bu kâğıtlarla, Madrid'den buraya gelene kadar yol üzerinde bulunan bütün hanlarda ve misafirhanelerde yirmi bir oynayarak haya-

---

[3] Fuenfrida: Guadarrama Dağları üzerinde ve Segovia'ya üç fersah uzaklıkta bulunan, kralın ve kraliyet mensuplarının çiftliklerine gitmek için geçmek zorunda oldukları bir yer.

[4] bulero: Papanın yazacağı resmi emirleri, fermanları ya da bunların üzerindeki mühürleri hazırlayan kişi.

tımı kazandım. Siz onları pis ve kötü şeyler olarak görüyorsunuz, ama aslında dilinden anlayanlar için bu kâğıtlar eşsiz özelliklere sahiptir. En altta birli kalmadan kâğıt kesilmez. Siz bu oyunu biraz biliyorsanız eğer, en altta birli olduğunu bilen biri için ne kadar faydalı bir oyun olduğunu da biliyorsunuzdur; çünkü bir ve on bir, sayı görevini görür ve bu sayede oynanan sayılar yirmi biri bulunca para sizin olur. Bunun dışında büyükelçinin aşçısından *quínolas* ve *andaboba* da denilen *parar* oyunlarındaki bazı hileleri öğrendim. Nasıl ki siz tozluk biçme konusunda ustaysanız ben de *vilhanesca* biliminde ustayımdır. Bu bilgimle açlıktan ölmeyeceğim kesin. Nerede bir çiftliğe gitseniz, kâğıt oynamak isteyecek birileri mutlaka bulunur. Sen ve ben hemen bunu denemeliyiz. Ağımızı atalım ve buradaki katırcılar arasından bir kuş yakalayabiliyor muyuz diye bir bakalım. Yani gerçekten yirmi bir oynuyormuşuz gibi yapalım. Biri gelip de oyuna üçüncü olmak isterse avlayacağımız ilk kuş da o olur.

– Tanrı sizi korusun, dedi küçük olan. Bana hayat hikâyenizi anlatmakla göstermiş olduğunuz incelik çok büyük bir iyiliktir benim için ve bu da beni kendi hayatımı size anlatmaya zorluyor. Kısaca anlatmam gerekirse hikâyem şöyledir:

Ben, Salamanca ile Medina del Campo arasında dindar bir yerde doğdum. Babam bir terziydi ve bana işinin inceliklerini öğretmişti. Ben de keskin zekâm sayesinde kesme biçme işinden yankesiciliğe terfi ettim. Köydeki kısır yaşam ve üvey annemin bana karşı olan kötü davranışları yüzünden köyü terk edip Toledo'ya sanatımı icra etmeye geldim. Burada harika işler çıkardım; çünkü burada ne kadar gizlenmiş olursa olsun, hatta Argos'un[5] gözleriyle korunsa bile elimin gitmeyeceği ve makasımın kesmeyeceği hiçbir cep ya da kutsal şeyle-

[5] Argos Panoptis: Yunan mitolojisinde, yüz gözlü bir canavar. Panoptis sıfatı "her şeyi gören" anlamını taşır ve onun etkin bir gözetmen olduğunu gösterir. Uykudayken bile birkaç gözü açık kalır, uyanıklık timsalidir.

rin içine saklandığı şapka yoktu. O şehirde kaldığım dört ay süresinde hiçbir kapıda yakalanmamış, hiçbir polis tarafından tutuklanmamış ya da takip edilmemiş ve hiçbir dedektif tarafından da ihbar edilmemiştim. Fakat sekiz gün önce ikiyüzlü bir hain benim yeteneklerimden hâkime biraz bahsetmiş. Onun da hoşuna gitmiş ve bu yüzden de beni görmek istemiş. Ben de kendi halinde bir insan olduğum ve bu kadar otorite sahibi insanlar arasında çalışmak istemediğim için onun yanında olmayacak hareketler yaptım ve şehirden öyle bir şekilde kaçtım ki yanıma ne bir hayvan, ne biraz para ne de bir yük arabası alabildim.

Rincón:

– Unut gitsin bunları. Mademki artık birlikte çalışıyoruz o halde artık birbirimize ne hava atmaya ne de büyüklük taslamaya gerek var. Açıkça itiraf edelim ki ne paramız ne de pabucumuz vardı.

– Dediğin gibi olsun, dedi Diego Cortado (küçüğün adı böyleydi). Mademki sizin de dediğiniz gibi dostluğumuzun ölümsüz olması gerekiyor, o halde bunu kutsal ve övgüye değer bir törenle başlatalım Bay Rincón.

İkisi de ayağa kalkarak birbirlerini dostça ve sımsıkı kucakladılar. Ardından da toz ve samandan temiz ama kötülükten daha kirli olan kâğıtlarla *yirmi bir* oynamaya başladılar. Birkaç elin ardından Cortado da tıpkı hocası Rincón gibi desteyi kesip birliyi bulmaya başlamıştı.

O sırada, katırcının biri serinlemek için kapıya çıkmış ve çocukların kâğıt oynadıklarını görünce üçüncü olarak katılmak istediğini söylemişti. Onlar da katırcının bu teklifini memnuniyetle kabul edip yarım saatten daha kısa bir süre içerisinde onun on iki realini ve yirmi iki maravedisini[6] kazanmışlardı. Bu olay katırcının üzerinde on iki mızrak ve yirmi iki sopa darbesi yemiş gibi bir etki yaratmıştı. Çocuk oldukları için

[6] real ve maravedi: Eski, İspanyol paraları.

kendilerini savunamayacaklarını zannederek parasını onlardan geri almak istedi ama çocuklar ellerini bıçaklarına götürerek onu öyle bir köşeye sıkıştırdılar ki arkadaşları gelip kurtarmasa adamın durumu vahimdi.

O esnada yoldan, oradan yarım fersah uzaklıkta bulunan Alcalde Hanı'na giden, atlı yolculardan oluşan bir konvoy geçiyordu. İki çocuk ile katırcı arasında geçen kavgayı görünce durdular ve gidip onları ayırdılar. Daha sonra çocuklara eğer Sevilla'ya doğru gidiyorlarsa kendileriyle birlikte gelebileceklerini söylediler.

Rincón:

– Biz de oraya gidiyoruz. Ayrıca bize emredeceğiniz her konuda da size hizmet edebiliriz, dedi.

Bunun ardından vakit kaybetmeden konvoya katıldılar. Zavallı katırcı kızgındı, hanı kadın ise konvoydaki delikanlıların görgülü davranışlarına hayran kalmıştı; çünkü kadın, fark ettirmeden çocukların arasında geçen konuşmaları dinlemişti. Sonra da katırcıya gidip çocuklardan duyduklarını, kâğıtların hileli olduğunu anlatmıştı. Bu yüzden katırcı da saçını başını yolup onların peşinden gitmek istedi. Ne de olsa iki küçük çocuğun kendisi gibi koca bir adamı kandırmış olması büyük bir hakaret ve çok onur kırıcı bir olaydı. Neyse ki arkadaşları onu tutup sakinleştirdiler ve çocukların peşinden gitmesine engel oldular. Bu sayede beceriksizliğini ve saflığını açığa çıkarmasına da engel olmuşlardı.

Handa bunlar olup biterken, Rincón ve Cortado da konvoydaki yolculara hizmet ediyordu. Onların işlerini o kadar ustalıkla ve seri bir biçimde yapmışlardı ki bunun sayesinde yolun geri kalan kısmını at üstünde giderek tamamlamışlardı. Henüz tam olarak efendileri sayılmayan bu adamların bavullarını karıştırma fırsatı ellerine birkaç defa geçmiş olmasına rağmen bunu yapmadılar; çünkü Sevilla'ya gitmek gibi kolay kolay ele geçmeyecek bir fırsatı kaçırmak istemiyorlardı. Sevilla'ya gitmek onların en büyük arzusuydu.

Öğleden sonra şehre varmışlardı. Cortado, şehre giriş için gerekli olan gümrük denetiminin yapıldığı ve paranın ödendiği aduana[7] kapısında, kendileriyle birlikte konvoyda gelmiş olan bir Fransız'ın atının üzerinde taşıdığı valizi açmaktan kendini alamadı. Sarı kabzalı bıçağıyla valizde öyle geniş ve derin bir kesik açmıştı ki valizin içi dışına çıkmıştı. Valizin içerisinden büyük bir ustalıkla iki gömlek, bir güneş saati ve bir de anı defteri çaldı. Çalınan mallar onlara pek yeterli gelmemişti ve Fransız'ın bu valizi atının sırtında taşımasını göz önünde bulundurarak içerisinde çaldıklarından çok daha değerli şeyler olduğunu düşünüp bavulu tekrar karıştırmak istediler. Ama onlar bunu yapana kadar çalınan mallar çoktan fark edilmiştir endişesiyle bunu yapmaktan vazgeçtiler.

Bu hırsızlığı yapmadan önce kendilerini oraya kadar getirmiş olanlara veda edip yanlarından ayrılmışlardı. Bu iki gömleği ertesi gün Arenal kapısının önünde kurulan pazarda yirmi reale sattılar. Bunun ardından şehri dolaşmaya çıktılar. Ana kilisenin büyüklüğünü ve heybetini, nehir kıyısındaki insanların kalabalığını izlediler. Bu kadar kalabalık olmasının sebebi donanmanın kumanya dağıtım zamanı olmasıydı ve orada altı kadırga bekliyordu. Bütün bunlara hayranlıkla bakıp derin bir iç geçirdiler. Akıllarına, işledikleri suçlar yüzünden bir gün hayatlarının geri kalanını burada geçirmek zorunda kalacakları düşüncesi gelmişti. Aralarda dolaşan çok sayıda işportacı[8] çocuğa büyük bir ilgiyle baktılar. İçlerinden biriyle konuşup bunun nasıl bir meslek olduğu, zor olup olmadığı ve ne kadar kazanç sağladığı konusunda bilgi aldılar.

Kendilerine bu soruların cevaplarını veren Asturyalı çocuk yaptığının rahat bir iş olduğunu, üstelik vergisinin de ol-

---

7 aduana: Gümrük.

8 Burada geçen işporta ve işportacı sözlerinden, açıkta yapılan satış ve bu satışı yapan kişi anlamı çıkarılmamalıdır. Bahsi geçen işporta sözü, gezici satıcıların mallarını koydukları yayvan sepet ya da bu işi görecek olan buna benzer araç, bir nevi küfe anlamında kullanılmıştır. İşportacı ise bu sepeti ya da küfeyi taşıyan kişilere denir.

madığını ve günde beş altı real kazandığını söyledi. Bir efendisi olmadığı için bu parayla istediği saatte, istediği yerde hatta şehrin en küçük dükkânında bile krallar gibi karnını doyurabiliyordu.

Küçük Asturyalının verdiği bilgiler hiç de fena değildi. Üstelik mesleklerini gizli ve güvenli bir biçimde icra etmek için de birebirdi. Bu iş sayesinde bütün evlere kolayca girebilirlerdi. Herhangi bir eğitim almadan yapabilecekleri bir iş olduğu için, gerekli olan malzemeleri almaya karar verdiler. Asturyalıya nelerin gerekli olduğunu sordular. O da küçük, temiz ya da yeni çuvallar ve hurma ağacından yapılmış olan iki küçük bir büyük üç adet işporta almaları gerektiğini söyledi. Eti, balığı ve meyveleri bu işportalara, ekmekleri de çuvala koymak gerektiğini anlattı ve onları, bu bahsettiği malzemeleri satın alacağı yere götürdü. Çocuklar, Fransız'dan çaldıkları eşyaların parasıyla bu malzemeleri aldılar ve iki saat içerisinde işportaları takmak ve çuvalları taşımak konusunda neredeyse uzman oldular. Ayrıca rehberleri onlara gitmeleri gereken yerleri de göstermişti: sabahları mezbahaya ve San Salvador Meydanı'na, balık avlama günleri balıkhaneye ve Costanilla'ya, öğleden sonraları nehre ve perşembe günleri ise pazar yerine gideceklerdi.

Çocuklar bu yerleri ezberleyip sabah ilk iş olarak San Salvador Meydanı'na gittiler. Oraya varır varmaz bu işi yapan diğer çocuklar etraflarını sardı. İşportaların ve çuvalların temizliğinden ve yeniliğinden onların bu işte yeni oldukları anlaşılıyordu. Kendilerine sorulan soruların hepsine dikkatli ve mantıklı cevaplar verdiler. O esnada bir öğrenci ve bir asker yanlarına geldi. İşportaların temizliğinin cazibesine kapılarak öğrenci gibi görünen Cortado'yu, asker olan ise Rincón'u yanına çağırdı. İkisi de "Tanrı'ya şükürler olsun" dediler.

Rincón:

– Mesleğe sizin gibi bir beyefendiyle başladığım için işlerim rast gidecek efendim, dedi.

Asker ise bu sözün üzerine:

– Siftah kötü olmayacak; çünkü hem kumarda kazandım hem de aşkta. Bugün sevdiğim kadının arkadaşlarına bir ziyafet vermek zorundayım.

Rincón:

– Öyleyse bana istediğiniz kadar yük yükleyebilirsiniz. Bu piyasadaki her şeyi taşıyacak kadar cesur ve güçlüyüm. Hatta yemekleri hazırlamak gerekirse onları bile yaparım.

Asker, çocuğun bu terbiyesinden çok memnun kalmıştı ve ona usulünce hizmet edebilirse kendisini bu kötü meslekten kurtarabileceğini söyledi. Rincón ise bunun üzerine, o gün mesleğe adım attığı ilk gün olduğunu, bu işten bu kadar çabuk, en azından iyi ve kötü yönlerini görene kadar ayrılmak istemediğini, ama ola ki bir gün bu işi bırakmak isterse bir din adamına hizmet etmektense kendisine hizmet etmeyi tercih edeceğini söyledi. Rincón ona sadık kalacağına ve iyi iş çıkaracağına dair söz verdi ve askerden üç çeyreklik aldı.

Asker, Rincón'un bu sözlerine gülümseyerek yanıt verdi ve ona taşıyacağı şeyleri yükleyip sevgilisinin evini gösterdi, hatta bundan sonra yolladığında kendi başına gidebilmesi için bu adresi unutmamasını da tembihledi. Rincón, işini bitirdikten sonra başka işleri kaçırmamak için vakit kaybetmeden meydana döndü. Asturyalı, bu işte süratli olmanın işin en temel gereği olduğunu söylemişti. Ayrıca inci balığı, sardalye ya da kum balığı gibi küçük balık taşıdıkları zaman içlerinden birkaç tanesini kendileri için alıp en azından günün yemeğini çıkarabilirlerdi. Bunu yaparken de mesleğin en önemli ayrıntısı olan güveni kaybetmemek için çok dikkatli ve özenli davranmaları gerekiyordu.

Rincón, bir koşuda gidip geldiği halde Cortado'yu bıraktığı yerde bulmuştu. Cortado, ona yaklaşarak işinin nasıl gittiğini sordu, o da avcunu açıp askerin verdiği üç çeyrekliği gösterdi. Cortado bunun üzerine elini koynuna sokup bir kese çıkardı. Bu kese amber kokan ve oldukça dolgun bir keseydi.

Cortado:

– Öğrenci, ödemesini bana iki çeyreklik ve bu kese ile yaptı. Ama ne olur ne olmaz diye keseyi sen al.

Keseyi gizlice Rincón'a verdi. O sırada öğrenci, ter içinde beti benzi atmış bir vaziyette çıkageldi. Cortado'yu görünce içerisinde on beş altın eskudo, üç tane ikilik ile çeyreklik real ve sekiz maravedinin bulunduğu keseyi görüp görmediğini, alışveriş esnasında o keseyi alıp almadığını sordu. Duygularını büyük bir soğukkanlılıkla saklayan Cortado, hareketleriyle hiçbir şey belli etmeden:

– Size bu konuda söyleyebileceğim tek şey onun kaybolmuş olabileceğidir, tabii eğer siz onu güvenmediğiniz insanlara vermediyseniz.

Öğrenci:

– Mutlaka öyle olmuştur. Ah ne kadar günahkârım! Onu benden çaldıklarına göre güvenmediğim kişilere vermişimdir.

Cortado:

– Ben de aynısını söylüyorum zaten, ama bu hayatta ölümden başka her şeye çare bulunur. Siz öncelikle sakin olunuz. Yüce Tanrım bizi bir zerreden yarattı ve günler birbirini kovalarken öyle bir gün gelir ki verenler alır ve öyle bir zaman gelir ki kesenizi çalan kişi pişman olup onu size faiziyle birlikte geri öder.

Öğrenci:

– Faizi onun olsun.

Cortado:

– Bu konuda Papa'nın yazılı emirleri ve aforoz mektupları olmasına rağmen, iyi kaderin anası olan iyi hüner diye bir şey var. Her neyse, ben bu keseyi alan kişi olmak istemezdim; çünkü siz kutsal bir kurumun üyesisiniz ve bu hareket kutsal inançları aşağılamak olurdu.

Öğrenci:

– Bu, kutsal inançları aşağılamaktan başka bir şey değildir. Ben bir rahip değilim, ama birçok rahibenin kayyumu-

yum. Kesenin içerisindeki para bir şapelin üçte bir vergisidir. Yakın arkadaşım olan bir rahip bunun alınması için beni görevlendirmişti. Bu kutsal bir paraydı.

Rincón:

– Bırakın günahı boynuna. Onun çaldığı paraya özenmiyorum; çünkü her şeyin ortaya çıkacağı bir hesap günü vardır. İşte o gün callejas'ın[9] ve şapelin üçte bir vergisini çalıp da harcamaya cüret etmiş olan münasebetsizin kim olduğu ortaya çıkacaktır. Her yıl ne kadar vergi geliri geliyor ki Tanrı aşkına bana söyleyin?

– Elinin körü geliyor, diye yanıt verdi öğrenci. Şimdi bunu düşünecek halde miyim ben? Bir şey biliyorsan söyle kardeşim, bilmiyorsan da sağlıcakla kal. Ben kesenin çalındığını tellal aracılığıyla halka duyurmaya gidiyorum.

Cortado:

– Bu fena fikir değil aslında, ama size kesenin şeklini ve içindeki paranın miktarını unutmamanızı tavsiye ederim; çünkü biraz bile yanılsanız o keseyi dünyanın sonuna kadar bulamazsınız.

Öğrenci:

– Tereddüde gerek yok. Onları kilise çanlarının çalınışını bildiğimden daha iyi biliyorum. Bu konuda biraz bile yanılmam.

Bunu söyledikten sonra yüzünden bir imbikten süzülüyormuş gibi akan teri silmek için cebinden kenarı işlemeli bir mendil çıkardı. Cortado mendili görür görmez onu çalmayı kafasına koymuştu. O gidince peşine düştü ve Las Gradas'a kadar onu izledi. Burada durup onu yanına çağırdı ve ayaküstü kesenin çalınması ve bulunmasıyla ilgili *bernardinas*[10] diye tabir edilen tarzda ve kendisini teselli edecek ama hiçbir so-

---

[9] callejas: Gücüne, otoritesine güvenen ve bununla övünen kişilere verilen bir ad.

[10] bernardinas: Birbirinden bağımsız ve birbiriyle alakası olmayan, ayrıca hiçbir anlam ifade etmeyen, sözlerin dağınıklığıyla dinleyeni aldatan cümleler. Bazı İspanyol yazarlara göre bu ismi Bernardino adındaki bir deliden almıştır.

nuca da varmayacak olan sözleri tekrar edip öyle saçma sapan konuştu ki, adamcağız onu dinlerken şaşkınlıktan kalakalmıştı. Kendisine anlatılanları anlayamadığı için her cümleyi iki üç defa tekrar ettiriyordu. Cortado ise dikkatle onun yüzüne bakıp, gözlerini gözlerinden ayırmıyordu. Kilise kayyumu ise onun sözlerinin etkisi altında aynı şekilde ona bakıyordu. Bu şaşkınlık Cortado'ya işini bitirme fırsatı verdi ve elini usulca onun cebine sokarak mendili aldı. Bunun ardından müsaadesini isteyip oradan ayrıldı. Gitmeden önce de akşam aynı yerde kendisini gelip bulmasını, kendisiyle aynı işi yapan, kendi boylarında ve biraz da hırsız kılıklı bir çocuğun bu keseyi çaldığından şüphe ettiğini söyledi. Bunu en geç birkaç gün içerisinde öğrenecekti.

Kilise kayyumu bu sözlerle biraz olsun avunmuştu ve Cortado'nun yanından ayrıldı. Biraz ileride durup onları izleyen Rincón, Cortado'nun yanına geldi. Onlardan biraz ötede duran başka bir işportacı çocuk ise olan biten her şeyi, Cortado'nun mendili Rincón'a verdiğini görmüştü. Onların yanına yaklaşarak:

– Söylesenize, yoksa siz de mi o sürüdensiniz?

Rincón:

– Sürü derken ne demek istiyorsunuz?

İşportacı çocuk:

– Dediğimi anlamadınız mı Murcialı[11] beyler?

Cortado:

– Biz ne Tebalıyız ne de Murcialı. Başka diyeceğiniz bir şey varsa söyleyin, yoksa haydi yolunuz açık olsun.

İşportacı çocuk:

– Hâlâ anlamadınız mı? O zaman ben size anlatayım da beni daha iyi anlayın. Siz hırsız mısınız değil misiniz? Benim demek istediğim budur efendiler. Bunu size neden sorduğu-

[11] Bu söz, Murcia halkından olan insanlar demek olsa da hırsız anlamına da gelmektedir.

mu bilmiyorum, ama eğer hırsızsanız, söyleyin bana, nasıl olur da Monipodio'nun gümrüğüne uğramadan geçersiniz?

Rincón:

– Bu topraklarda hırsızlık yapmak için para mı ödemek gerekiyor?

İşportacı çocuk:

– Para ödenmese bile bütün hırsızların babası, ustası ve koruyucusu olan Bay Monipodio'ya kendinizi tanıtmalısınız. Size benimle gelip kendisine biat ettiğinizi bildirmenizi öneririm. Onun izni olmadan çalmaya kalkarsanız başınıza kötü işler gelebilir.

Cortado:

– Ben, hırsızlığın vergiden ve ödemelerden muaf olduğunu zannediyordum. Bir bedel ödenecekse bile, bu bir defaya mahsus olmak üzere boyunla ya da sırtla ödenir. Ama mademki burada işler böyle yürüyor, her memleketin kendi geleneği var, o halde biz de bu geleneğe uyarız. Bu şehir, dünyanın en önemli şehirlerinden biri olduğundan, gelenekleri de doğru olmalıdır. Sizin söylediğiniz ve kendi duyduğuma göre çok güçlü, cömert ve işinde usta olan bu kişinin yanına götürün bizi.

İşportacı çocuk:

– Güçlü ve usta da ne demekmiş? O, o kadar güçlüdür ki, bir büyüğümüz ve babamız olarak bizi koruduğu için dört yıldan beri içimizden darağacına giden yalnızca dört kişi var. Sadece otuz kişi kırbaç yemiş ve yetmiş iki kişi kürek cezası almıştır.

Rincón:

– Gerçeği söylemek gerekirse uçmaktan ne anlıyorsan bu sözlerden de onu anlıyoruz beyim.

İşportacı çocuk:

– Yola koyulalım da ben size bunların hepsini ve ayrıca ağzınızdaki lokma kadar iyi bilmeniz gereken başka şeyleri giderken anlatayım.

Uzun yol ve sohbetleri boyunca çocuk, onlara hırsızların kendi aralarında kullandıkları dilde başka sözler söyledi ve bunların anlamlarını açıkladı. Konuşmanın bir bölümünde Rincón çocuğa:

– Yoksa siz de mi hırsızsınız, diye sordu.

– Evet, dedi çocuk. Tanrı'ya ve iyi insanlara hizmet etmek için hırsızlık yapıyorum. Ama çok tecrübeli değilim, henüz çırak sayılırım.

Bunun üzerine Cortado:

– Tanrı'ya ve iyi yürekli insanlara hizmet etmek için hırsızlık yapan insanların bu dünyada var olduğunu yeni öğreniyorum.

İşportacı çocuk:

– Ben din işlerinden pek anlamam efendim, ama herkes kendi mesleğince Tanrı'yı yüceltebilir, özellikle de Monipodio'nun evlatlarına bahşettiği çete içerisinde.

Rincón:

– Hırsızları Tanrı'ya ibadet ettirdiği için bu çetenin kutsallığından şüphe yok.

İşportacı çocuk:

– Bizim çetemiz o kadar iyi ve kutsaldır ki bu işte bundan daha iyi bir çetenin kurulmasına imkân olup olmadığını bilmiyorum. Çete bize çalacağımız her şey için, şehirde var olan en kutsal figürün kandilindeki yağ için sadaka vermemizi emrediyor. Bu yararlı işten çok büyük faydalar sağladık. Mesela geçenlerde iki tane sıpa çalmış olan bir hayvan hırsızı, üç kere kırbaç cezasına çarptırıldı. Zayıf biriydi, üstelik sıtması olduğu halde bu işkenceye direndi ve sesini bile çıkarmadı. Biz onun bu davranışını günah çıkarma olarak yorumluyoruz; çünkü kendisi bir kırbaç darbesini bile kaldıracak güçte değildi. Söylediklerimden bazılarının anlamını bilmeyip bana soracağınız için ben siz sormadan söyleyeyim. *Cuatrero* hayvan hırsızı, *ansia* işkence, *rosnos* ise affınıza sığınarak söylüyorum eşek, *primer desconcierto* ise celladın vurduğu ilk kırbaç darbesi demek-

tir. Dahası da var; mesela biz tespihimizi onu bütün haftaya bölerek çekeriz, cuma günleri hırsızlık yapmayız, María adını taşıyan kadınlarla cumartesi günleri görüşmeyiz.

Cortado:

– Bütün bunlar harika da, ama söylesenize, bundan başka bir kefaret ya da tazmin var mıdır?

İşportacı çocuk:

– İade etmekten söz etmeye gerek yok; çünkü çalınan mal parçalara bölündüğü, elebaşı ile onun yanındakiler kendi paylarına düşeni alıp götürdüğü için böyle bir şey olanaksızdır. Bu yüzden ilk çalan hiçbir şey iade etmez. Bu konuda bize bir söz söyleyecek biri de yok. Biz günah çıkartmayız. Bize aforoz kâğıtları çıkarsalar bile biz bunu bilmeyiz; çünkü bunların ilan edildiği vakitlerde kiliseye gitmeyiz. Bizim kiliseye gittiğimiz günler, oraya birçok insanın gelip de bize kazanç sağlayacağı bayram günleridir.

Cortado:

– Yalnızca bu anlattıklarınızdan dolayı mı hayatınız iyi ve kutsal?

Çocuk:

– Peki, ama kötülük bunun neresinde? Kilise karşıtı ya da inkârcı olmak, anneyi babayı öldürmek ya da *solomiko* olmak daha mı iyi?

Rincón:

– *Sodomita*[12] demek istedin sanırım.

Çocuk:

– Onu diyorum.

Cortado:

– Bunlar çok kötü şeyler ama mademki kader bizim bu çeteye girmemizi istedi, öyleyse adımlarınızı hızlandırın; çünkü erdemlerinden bu kadar bahsettiğiniz Bay Monipodio'yu görmek için sabırsızlanıyorum.

---

[12] sodomita: Oğlancı.

Çocuk:

– İsteğiniz hemen gerçekleşecek; çünkü buradan evi görebiliyorum. Siz kapıda beklersiniz, ben de meşgul olup olmadığına bakmak için içeri girerim. Bu saatler, kendisinin görüşme saatleridir.

Rincón:

– Rast gele o zaman.

Çocuk biraz daha ilerleyerek pek de iyi görünmeyen, aksine çok kötü görünümlü bir eve girdi. Diğer ikisi kapıda beklediler. Çocuk biraz sonra kapıya çıkıp onları çağırdı ve hep birlikte içeri girdiler. Onlara tuğla döşenmiş küçük bir avluda beklemelerini söyledi. Avlu temizdi ve kırmızı renkle parlıyordu. Bir tarafta üç ayaklı bir bank, ağzı kırık, küçük bir testi ve kendisi gibi kırık bir maşrapa vardı. Diğer yanda bir hasır, ortada da Sevilla'da "maceta" adı verilen bir fesleğen saksısı vardı.

Bay Monipodio'nun aşağı inmesini beklerken evi incelemeye başladılar. Rincón onun geciktiğini görünce avluda bulunan iki küçük odadan birine girmeye cesaret etti. Odanın duvarında dört tane çivinin üzerine asılmış olan iki eskrim kılıcı ve mantardan yapılmış iki kalkan olduğunu gördü. İçeride kapağı ve örtüsü olmayan büyük bir sandık, yerde de üç tane hasır vardı. Karşısındaki duvarda Meryem Ana'nın basımı kötü yapılmış bir resmi ve onun aşağısında da hurma dallarından yapılmış bir işporta asılı duruyordu. Duvarın içine kutsal su kaplarına benzer bir su kabı yerleştirilmişti. Rincón, gördüğü işportanın sadaka toplamak, su kabının da kutsal su koymak için kullanıldığını düşündü. Gerçek de aynen böyleydi.

O sırada eve, öğrenci görünümlü, yaklaşık yirmi yaşlarında iki delikanlı girdi. Onların ardından da bir işportacı ile kör girdiler ve hiçbir şey söylemeden avluda dolaşmaya başladılar. Çok geçmemişti ki, üzerlerinde aba olan ve kendilerini çok ağırbaşlı ve saygıdeğermiş gibi gösteren gözlükler takmış iki

yaşlı adam geldi. Sonra da uzun etekli yaşlı bir kadın salona girip hiçbir şey söylemeden kutsal sudan bir parça aldı ve büyük bir imanla Meryem Ana'nın resminin önünde diz çöktü. Uzunca bir süre öyle durduktan sonra ellerini açıp gözlerini yukarı dikti ve ardından işportaya sadakasını bırakıp diğerlerinin yanına avluya çıktı. Kısa bir zaman içerisinde avluda birbirinden farklı kıyafette ve meslekte olan tam on dört kişi toplanmıştı. Son olarak da pos bıyıklı, iki kabadayı ve bir delikanlı girdi. Geniş kenarlı şapkaları, valon yakaları, renkli çorapları ve alışılagelenden daha uzun kılıçları vardı. Her biri bıçak yerine tabanca taşıyor ve kalkanları kemerlerinden sarkıyordu. Bu adamlar, içeri girer girmez, onları tanımadıklarını fark ettirmek istermişçesine, Rincón ve Cortado'ya ters ters baktılar. Yanlarına gelip bu çeteden olup olmadıklarını sorduklarında Rincón evet yanıtını verdi ve kendilerinin çok sadık kulları olduklarını söyledi.

Bu erdemli topluluk tarafından beklenildiği kadar iyi karşılanan Bay Monipodio'nun aşağı inme vakti gelip çatmıştı. Monipodio, yaklaşık kırk beş yaşında, uzun boylu, esmer bir adamdı. Kaşları birleşik, sakallarıysa sık ve siyahtı. Gözlerinin altı çukurlaşmıştı ve göğsü o kadar kıllıydı ki üzerindeki gömleğin göğüs kısmından bir orman fışkırıyordu. Üzerine ayaklarına kadar inen bir aba giymişti. Ayakkabılarının topuğuna basıyordu. Bacaklarını ise topuklarına kadar inen, bezden yapılmış geniş bir şalvar kaplıyordu. Şapkası, tıpkı kabadayıların taktıkları gibi sivri ve geniş kenarlıydı. Omzuna, göğsüne doğru bir kılıç kayışı geçirmiş ve *perilillo* denilen bu kayışın içine de kısa ve geniş bir kılıç asmıştı. Elleri kısa, kıllı parmakları kalın, tırnaklarıysa yassı ve kıvrıktı. Bacaklarının nasıl olduğu görünmese de ayakları çok büyük ve şişti. Uzaktan bakıldığında dünyanın en yontulmamış ve biçimsiz barbarını temsil ediyordu. Kendilerine rehberlik eden çocuk da Monipodio'yla birlikte aşağıya inmişti. Yanlarına gelip onların ellerinden tuttu ve Monipodio'ya tanıttı.

– Efendim Monipodio, bunlar size sözünü ettiğim çocuklar. Siz önce onlara bir bakın, daha sonra aramıza girmeye layık olduklarını göreceksiniz.

– Bunu büyük bir zevkle yapacağım, diye yanıt verdi Monipodio.

Söylemeyi unutuyordum, Monipodio aşağı indiğinde, iki kabadayı dışında geri kalanların hepsi onu yerlere eğilerek selamladılar. İki kabadayı ise, Monipodio'ya aldırış etmez bir tavırla şapkalarını çıkardılar ve avludaki gezintilerine devam ettiler. Monipodio, yeni gelenlere ne iş yaptıklarını, nereli olduklarını ve ailelerini sordu.

Rincón:

– Sizin huzurunuzda bulunduğum için ne meslek icra ettiğim zaten belli oluyor. Eğer iyi bir rütbe elde etmek için her şeyimizi anlatmak gerekmiyorsa nereli olduğumu ve ailemin kimler olduğunu söylemek de gerekmez.

Monipodio:

– Haklısınız oğlum. Kimliğini saklaman mantıklı bir şey; çünkü eğer işler gerektiği gibi yürümez de kâtibin imzası altında ya da girenler defterinde "Şurada oturan falancanın oğlu falan şu gün idam edilmiştir ya da dayak yemiştir" gibi bir sözün yazılı olması ya da buna benzer bir şeyin okunması hiç de iyi değildir. İyi kulaklara bile kötü gelir. Aramızda gizli saklı bir şeyin kalmamış olması gerekse de bazen nereden geldiğini ya da ailenin kim olduğunu saklamak yararlı bir önlem olabilir. Şimdilik en azından ikinizin de adını bilmek isterim.

İkisi de Monipodio'ya isimlerini söylediler.

Monipodio:

– Öyleyse sizden istediğim ve arzu ettiğim şey Rincón'un *Rinconete*, Cortado'nun da *Cortadillo* adını almasıdır. Bunlar yaşınıza ve yazgınıza tıpatıp uyan isimlerdir. Emirlere göre, kardeşlerimizin anne ve babalarının isimlerini bilmemiz gerekir; çünkü geleneklerimize göre her yıl ölülerimizin ve hayırseverlerimizin ruhlarının huzuru için ayin yaparız. Bu ayin-

de dua edecek olan kişinin ücretini kasamızdan veririz. Okutturuldukça ödenen bu gibi dualar sayesinde ölülerimizin ve hayırseverlerimizin ruhuna sevap yazılır. Bu hayırseverler: bizi savunan avukat, bizi vaktinde uyaran polis, bize merhamet eden cellat ve herhangi birimiz yolda kaçarken arkamızdan "Hırsız var! Yakalayın!" dendiğinde "Bırakın zavallıyı, zaten belasını bulmuş! Vebali boynunda kalsın!" deyip kovalayanlardan oluşan insan selinin karşısına dikilen kişidir. Gerek biz hapisteyken gerekse kürek cezasına mahkûm edildiğimiz gemilerde bize ellerinden geldiğince yardım eden kadim dostlarımız, bizi bu dünyaya getiren anne ve babamız ve canı istediğinde kendisi için de suç sayılacak şeyler yaparak bize yardımcı olan kâtip de hayırseverlerimiz arasındadır. Kardeşlerimiz her yıl, bütün bu i sanların yıldönümlerini büyük bir tantana ve törenle anarlar.

Adı Rinconete olarak değiştirilmiş olan Rincón:

– Bunun, sizin sahip olduğunuzu duyduğumuz o ulu ve derin dehanıza yaraşır bir iş olduğundan şüphe yok Bay Monipodio. Ancak ailelerimiz hâlâ hayattalar. Eğer biz onlardan daha uzun süre yaşarsak, sizin bahsetmiş olduğunuz ayinleri, sevapları ve tantanalı töreni yapmak için kardeşlerimizi bu konuda bilgilendireceğiz.

Monipodio:

– Tanrı canımı alsın ki öyle olacaktır, dedi ve Ganchuelo adlı rehber çocuğu yanına çağırdı. Nöbetçiler yerlerinde mi?

Ganchuelo:

– Evet, üç nöbetçi de yerlerindedir. Baskından korkmaya hacet yok.

Monipodio:

– O zaman biz de işimize bakalım. Sizlere yeteneklerinize uygun bir görev verebilmem için neler yapabildiğinizi bilmem gerekir.

Rinconete:

– Ben kumar oynama sanatından biraz anlarım. Kâğıt

hilelerini bilirim ve kâğıtlardaki işaretleri iyi görürüm. Birli, dörtlü ve sekizli oynarım. Kazıma, siğil ve köpekdişi oyunlarında kimse elime su dökemez. Kurdun ağzına[13] evime girermiş gibi kolaylıkla girerim. Napoli alayından daha iyi bir üçüncü alay yapmayı ve kurnaz birine iki real ödünç vererek onu alt edecek bir oyun oynamayı becerebilirim.

Monipodio:

– Temel bilgileri biliyorsun, ama bunlar, her çaylağın bileceği fazla kullanılmış eski nakaratlardır ve sadece gece yarısından sonra kendini öldürtmeye çıkmış olan bir budala üzerinde işe yararlar. Önünüzde çok vakit var. Zamanla daha iyi olacaksınız; çünkü temel bilgilerin üzerine konulan yarım düzine dersle ünlü bir işçi, hatta belki de bir usta olarak karşımıza çıkabilirsiniz.

Rinconete:

– Bunların hepsi size ve çete üyelerine hizmet etmek adına yapılacaktır.

Monipodio:

– Peki, siz neler biliyorsunuz Cortadillo?

Cortadillo:

– Ben "iki koy beş çıkar" oyununu, ayrıca, cepleri büyük bir hüner ve ustalıkla yoklamayı biliyorum.

Monipodio:

– Başka?

Cortadillo:

– Büyük günahlarım üzerine ant içerim ki başka bir şey bilmiyorum.

Monipodio:

– Cesaretini kaybetme oğlum. Öyle güzel bir limana ve okula vardınız ki burada ne batarsınız ne de size gerekecek

[13] Oyun kâğıtlarını kesmeden önce destenin altını bükmek demektir. Bu sayede kâğıdı kesecek olan kişi, farkında olmadan, desteyi karşıdakinin istediği yerden kesmiş olur.

olan bilgilerden mahrum kalırsınız. Peki ya yüreklilik çocuklar? O konuda nasılsınız?

Rinconete:

– O konuda çok iyiyizdir. Sanatımızı ve işimizi icra edeceğimiz zamanlarda bize gerekli olan cesarete sahibiz.

Monipodio:

– Çok güzel ama ben yeri geldiğinde dudaklarınızı aralamadan ve "bu ağız benimdir" demeden bir ton sıkıntıya katlanabilecek kadar yürekli olmanızı isterim.

Cortadillo:

– Biz o sıkıntıların neler olduğunu biliyoruz Bay Monipodio ve hepsine katlanmaya razıyız. Dilin cezasını boynun çektiğini biliriz, o kadar cahil değiliz. Tanrı "cesur" adama sırf ona başka sıfat vermemek için büyük bir iyilikte bulunmuş ve hayatı ya da ölümü onun diline bırakıp "*hayır*"la "*evet*"i eşit uzunlukta yaratmış.[14]

Monipodio:

– Daha fazla söze gerek kalmadı. Yalnızca bu lafınızla bile en yüksek mertebedeki çete üyelerinin arasına derhal alınabilirsiniz. Bu söz sizi bir yıllık çıraklıktan kurtarır ve bizi ikna eder.

Kabadayılardan birisi "Ben de sizinle aynı fikirdeyim," dedi.

Orada bulunup da bu konuşmaları dinleyen herkes Monipodio'dan çocukların bir an önce çete üyelerinin ayrıcalıklarından yararlanmaları için ricada bulundu. Onların bu iyi hal ve hareketleri ve konuşmalarındaki terbiye bütün bunlara layık olduklarını gösteriyordu. Monipodio da onları kırmamak için çocuklara artık ayrıcalıklı üye olduklarını bildirdi ve bu iyiliği suiistimal etmemeleri konusunda da onları uyardı. Bahsedilen bu ayrıcalıklar, bu saatten sonra yapacakları ilk

[14] İspanyolcada "evet" anlamına gelen *"si"* ile "hayır" anlamına gelen *"no"* iki harften oluşur, yani ikisi de eşit uzunlukta kelimelerdir. Evet demek ne kadar kolaysa hayır demek de o kadar kolaydır.

hırsızlığın yarısını ödememek, yıl boyunca ister hapiste olsun ister evde olsun rütbesi yüksek çete üyelerinin ayak işlerini yapmaktan muaf olmak, katışıksız şarap içmek, baştaki reisten izin almadan istedikleri zaman istedikleri yerde kendi kendilerine ziyafet çekmek, tecrübeli kardeşlerin kazandıklarının paylaşımına onlardan biriymiş gibi ortak olmak ve çetenin genel olarak çok iyi saydığı buna benzer ayrıcalıklardan ibaretti. İkisi de Bay Monipodio'ya bu iyilik için minnettar olduklarını söylediler.

O sırada bir çocuk kan ter içerisinde koşarak içeri girdi:

– Serserilerden sorumlu memur buraya doğru geliyor, ama yanında polis yok.

Monipodio:

– Kimse telaşlanmasın. O bizim dostumuzdur. Bize kötülük etmek için geliyor olamaz. Siz sakin olun, ben de çıkıp onunla konuşayım.

Memurun gelmekte olduğunu duyunca telaşa düşen herkes derin bir nefes aldi. Monipodio kapıya çıkıp memurla bir süre konuştuktan sonra içeri girdi ve:

– Bugün San Salvador Meydanı'ndaki sıra kimindi?

Rehber çocuk:

– Benimdi.

Monipodio:

– Peki, o zaman, dedi, nasıl oluyor da bu sabah o meydanda kaybolan ve içinde on beş altın eskudo, iki tane ikilik real ve bilmem kaç tane çeyreklik bulunan güzel kokulu bir kese bana gösterilmiyor?

Rehber çocuk:

– Kesenin bu sabah kaybolduğu doğru, ama onu ben almadım ve kimin aldığını da bilmiyorum.

Monipodio:

– Benim arkamdan iş çevirmeyin! O kese hemen ortaya çıksın! Memur bey bizim dostumuzdur ve her yıl bin defa bizim işimize koşar.

Çocuk, kese hakkında bundan başka hiçbir şey bilmediğine defalarca yemin ettiği halde Monipodio gözlerinden ateş fışkırarak:

– Bu kuralı ihlal etmek konusunda hiç kimse benimle oyun oynamasın yoksa bedelini canıyla öder! Kese ortaya çıksın! Eğer vergi vermemek için saklıyorsanız onun parasını ben vereceğim ve fazlasını da cebimden koyacağım. Memur beyin buradan memnun bir şekilde dönmesi gerekiyor.

Bu anlaşmazlık ve kargaşa içerisinde Rinconete öfkeden kuduran Monipodio'yu sakinleştirmenin iyi bir fikir olduğunu düşündü ve arkadaşı Cortadillo'ya da danışarak onun kilise kayyumundan çaldığı keseyi çıkarıp şöyle söyledi:

– Tartışma sona ersin efendiler. Kese buradadır. İçindeki paralar memur beyin dediği miktardan bir kuruş bile eksilmemiştir. Dostum Cortadillo onu bugün kendisinden aynı zamanda bir de mendil çaldığı bir adamdan arakladı.

Cortadillo hemen mendili çıkardı. Bunu gören Monipodio:

– İyi Cortadillo, şimdiden sonra bu lakapla anılmalısın. Mendili kendine sakla. Bu iyi hizmetinin tazminatı benim hesabıma yazılsın. Keseyi memur beye vereceğim, o da alıp akrabası olan bir kilise kayyumuna götürecek. Ne demişler kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez. Bu memur bizim ona yüz günde vermeyeceğimiz ve veremeyeceğimiz kadar iyilik yapar bize.

Herkes ortak bir kararla iki yeni çete üyesinin yürekliliğini doğruladı ve Monipodio da bu görüşleri onaylayarak keseyi memur beye vermek üzere dışarı çıktı. Cortadillo o vakitten sonra, Tarifa[15] surlarından biricik oğlunun öldürülmesi için hançerini atan "Don Alfonso Pérez de Guzmán[16] el Bueno[17]"

---

[15] Tarifa: İspanya'nın güneybatı köşesinde, Cebelitarık Boğazı üzerinde bulunan Cádiz'e bağlı bir yer.

[16] Don Alfonso Guzmán, VII. Medina Sidonia Dükü ve İspanyol ordusunun başkomutanı idi. Söylendiğine göre Tarifa kuşatmasında tek oğlu, veliaht Don Juan'ın eline esir düşmüş. Kendisine şehri teslim etmesi aksi takdirde oğlunu öldürecekleri söylendiğinde surlardan aşağı kendi hançerini atarak oğlunu bununla öldürmelerini çünkü şehri asla teslim etmeyeceğini söylemiş.

imiş gibi "İyi" lakabıyla anılmaya başladı.

Monipodio işini bitirip içeri girdiğinde yanında yanakları ve dudakları boyalı, göğüsleri pudralı ve üzerlerine yarım manto[18] giymiş ve her yanlarından utanmazlık ve terbiyesizlik akan iki kadın vardı. Rinconete ve Cortadillo, üzerlerindeki işaretlerden onların hayat kadınları olduğunu anladı. Bu düşüncelerinde yanılmıyorlardı. İçeri girer girmez kollarını açarak birisi Chiquiznaque'nin, diğeriyse Maniferro'nun kucağına atladı. Bunlar o iki kabadayıydı. Maniferro'nun bu ismi alması kanunun kestiği elinin yerine demir bir el takmış olmasından kaynaklanıyordu. Adamlar kadınları büyük bir iştahla kucakladılar ve yanlarında boğazlarını ıslatacak bir şey getirip getirmediklerini sordular.

Gananciosa adındaki kadın:

– Getirmez miyiz hiç matadorum benim? Biraz sonra yardımcım Silbatillo, elinde içerisinde Tanrı'nın bize bahşettiği nimetlerle dolu olan bir çamaşır sepeti getirecek.

Gerçekten de dediği gibi oldu. Az sonra içeriye elinde üzeri örtülü bir sepet olan bir uşak girdi.

Silbato'nun gelişiyle birlikte herkes neşelendi. Monipodio hemen odadaki hasırlardan birini alıp avlunun ortasına serdirdi ve herkesin hasırın etrafına oturmasını emretti; çünkü öfke son bulduğunda en uygun olan şeyle oyalanmak gerekir. O sırada Meryem Ana tasvirinin önünde dua etmekte olan kadın:

– Monipodio oğlum, ben eğlenecek durumda değilim. İki gündür beni deli eden bir baş ağrısı çekiyorum. Öğleden sonra da Nuestra Señora de las Aguas'a ve Santo Crucifijo de Santo Agustín'e gidip dua etmem ve mum yakmam gerekiyor. Kar da yağsa fırtına da kopsa bugün bunu yapmam gerek. Buraya gelmemin sebebi de şudur: dün gece Renegado

---

[17] "el Bueno", iyi anlamına gelir.

[18] Anascote denilen bu mantoları, Sevillalı hayat kadınları dışarı çıkarken giyerdi.

ve Centopiés ellerinde bundan daha büyük ve içi beyaz çamaşır dolu bir sepetle evime geldiler. Tanrı biliyor ya sepet üzerinde toz toprakla beraber geldi. Zavallı çocukların onu silkecek vakitleri bile olmamış. Öyle yorulmuşlardı ve öyle terlemişlerdi ki, soluk soluğa içeri girdiklerini görünce içim cız etti. Melek gibi görünüyorlardı. Bana mezbahada henüz koyunlarını satmış olan bir hayvan tüccarını, cebindeki para keselerinden dolayı takip ettiklerini söylediler. Benim vicdanıma güvendikleri için, ne sepetin içini boşalttılar ne de çamaşırı saydılar. Tanrı dualarımı kabul etsin de bizi adaletin pençesinden korusun. Sepete dokunmadım bile. Geldiğinde nasılsa hâlâ öyle duruyor.

Monipodio:

– Sana inanıyorum hanımanne. Sepet orada dursun. Gece olunca ben birilerini yollayıp içine baktırırım. İçinde ne var ne yoksa her zamanki gibi herkese eşit olarak dağıtılır.

Yaşlı kadın:

– Sizin emrettiğiniz gibi olsun. Kahvaltı etmekte geç kaldığım için zayıf olan midemi yatıştıracak bir şeyler varsa bir yudum içerim.

Gananciosa'nın arkadaşı olan Escalanta:

– İstediğini iç anneciğim, dedi.

Deriden yapılmış, tulum şeklindeki sepetin içerisinden iki arroba[19] şarap bulunan bir fıçı ve rahatlıkla bir azumbre[20] alacak kadar bir maşrapa çıktı. Escalanta maşrapayı şarapla doldurarak onu dindar kadının eline verdi. Yaşlı kadın maşrapayı iki eliyle kavrayıp üzerindeki köpüğü üfleyerek "Çok doldurdun be kızım, ama Tanrı her şeye dayanacak gücü verir," dedi. Maşrapayı ağzına götürerek nefes almadan bir dikişte içti ve "Bu Guadalcanal şarabıdır. Yaramazın alçı gibi bir tadı var. Sen beni sevindirdin Tanrı da seni sevindirsin kızım ama

[19] arroba: Yaklaşık olarak 11-12 litrelik bir sıvı ölçüsü birimi.

[20] azumbre: 2 litrelik sıvı ölçüsü birimi.

şarabın bana dokunmasından korkuyorum. Henüz kahvaltı etmedim," dedi.

Monipodio:

– Dokunmaz anne. Üç yıllık eski bir şaraptır.

Yaşlı kadın:

– Hz. Meryem'den öyle umut ederim, dedi ve ekledi: Duamın ardından yakacağım mumlar için bir çeyrekliğinizin olup olmadığına bir bakın kızlar. Dün gece gelen sepetin haberini getirme telaşıyla gelirken kesemi unutmuşum.

Gananciosa:

– Ben de var Bayan Pipota (yaşlı kadının adı buydu). Alın size iki çeyreklik. Bir tanesiyle bana mum alırsınız ve efendimiz Aziz Miguel için dikersiniz. Eğer iki tane alabilirseniz ötekini de efendimiz Aziz Blas için dikin. Onlar benim koruyucularımdır. Azize Lucía efendimize de bir tane dikmenizi isterdim, ama bozukluğum kalmadı. Ona da göz hakkından dolayı bir bağlılığım var. Başka bir gün hepsine karşı olan görevimi yerine getiririm.

Pipota:

– Çok iyi edersin kızım. Sakın cimrilik etme. Herkes dikmesi gereken mumları ölümünden önce dikmeli, bu görevi vârislerine bırakmamalı ya da vasiyetinde yazmamalıdır.

Escalanta:

– Çok doğru söyledin Pipota Anne dedi ve elini kesesine götürerek ona bir çeyreklik verip bununla mum almasını ve kendisine en yararlı gelen ve en çok minnet borçlu olduğu azizlere iki mum dikmesini rica etti.

Pipota:

– Mademki vaktiniz var, eğlenin bakalım çocuklar. Yaşlanıp da tazeliğinizi kaybettiğinizde benim gibi ağlayacaksınız. Dualarınızı benden eksik etmeyin. Ben de hem kendim hem de sizin için aynısını yapacağım. O tehlikeli iş konusunda Tanrı bizi adaletin baskınından korusun ve kollasın.

Pipota da onlara bunları söyleyerek gitti. O gidince hepsi

hasırın etrafına çevrelendiler. Gananciosa bir sofra bezi serdi. Sepetten ilk olarak büyük bir turp demeti ve bir düzine kadar portakal ile limon çıkardı. Ardından kızarmış morina balığı dilimleriyle dolu büyük bir çömlek, yarım kalıp Flanders peyniri, bir tencere meşhur zeytinlerden, bir kap iri karides, kaparili salçayla baharatlandırılmış kaliteli yengeç ve üç tane bembeyaz Gandul ekmeği çıkardı. Rinconete dışında kahvaltı edecek olan on dört kişi de sarı kabzalı bıçaklarını çıkarmıştı, yalnızca o yarım kılıcını çıkardı. Abalı iki yaşlı adam ile rehber çocuğa testinin maşrapasıyla şarap dağıtma işi düşmüştü. Portakalları yemeye henüz başlamışlardı ki kapıya vurulan darbelerle herkes yerinden fırladı. Monipodio sakin olmalarını söyledi. İçerideki odaya girip kalkanını aldıktan sonra elini kılıcına götürerek kapıya doğru yöneldi. Boğuk ve gergin bir sesle "Kim o?" dedi.

Dışarıdan yanıt geldi:

– Kimse değil, benim Bay Monipodio. Bu sabahki nöbetçi Tagarete. Şişko Juliana'nın buraya doğru geldiğini haber vermeye gelmiştim. Üstü başı darmadağın ve gözyaşları içerisinde. Sanırım başına kötü bir şey gelmiş.

O sırada bahsi geçen kadın ağlayarak eve vardı. Onun adını duyan Monipodio hemen kapıyı açtı ve Tagarete'ye yerine dönmesini söyledi ve bundan sonra gelecek olan kişileri haber verirken gürültü patırtı çıkarmamasını tembihledi. O da dediğini yapacağını söyledi. O sırada Juliana içeri girdi. Kendisi tıpkı diğer kızlara benzeyen ve aynı işi yapan bir kızdı. Saçları darmadağındı ve yüzü gözü şişmişti. Avluya adımını atar atmaz kendini yere bıraktı. Gananciosa ve Escalanta hemen yanına koştular. Gömleğinin üst düğmelerini açtıklarında her tarafının morluk ve yara içerisinde olduğunu gördüler. Hemen ayılması için üzerine su döktüler. Kadın kendine gelir gelmez bağırmaya başladı:

– Tanrı'nın ve kralın adaleti o utanmaz hırsızın, o alçak ödleğin, o pis serserinin tepesine düşsün. Onu kaç defa dara-

ğacından kurtardığımı saysak sakalındaki kıllardan daha çok eder. Ah yazık bana! Gençliğimi, en güzel yıllarımı kime harcadığıma bir bakın! Meğer bunca seneyi kalpsiz, iflah olmaz bir cani için harcamışım!

Monipodio:

– Sakin ol Juliana. Ben buradayım ve senin hakkını korurum. Derdin neymiş bir anlat bakalım. İnan ki senin bunu bana anlatacağından daha kısa bir süre içerisinde intikamını alırım. Dostunla aranda bir şey mi oldu? Eğer sana karşı bir suç işlediyse ve intikam almak istiyorsan konuşmaya başlaman gerek.

Juliana:

– Ne dostu? Kuzuların karşısında aslan, insanların karşısında kuzu kesilen o adamın dostu olacağıma cehennemde yanayım. O adamla mı aynı sofradan yemek yiyip aynı yastığa baş koyacağım? Bunu yapacağıma onun mosmor ettiği bu etlerimi çakallar yesin, diyerek eteklerini dizine kadar hatta dizinden biraz daha yukarı kaldırdı ve mosmor olmuş bacaklarını gösterdi.

– Kendisini doğuran anneden çok bana borçlu olan o Repolido alçağı bana bunları yaptı işte. Peki, bunu niçin yaptı zannediyorsunuz? Bunun olmasına ben mi izin verdim? Tabii ki hayır. Bunu yapmasının nedeni kumarda kaybetmesidir. Kaybettiği için uşak Cabrillas'ı gönderip benden otuz real istedi. Ben de yirmi dört realden fazlasını veremedim. O paraları kazanırken çektiğim çilenin ve harcadığım emeğin günahını Tanrı'nın affetmesini dilerim. O ise benim bu nezaketime karşılık olarak kendi kafasında planladığına göre bende daha fazla para olması gerektiğini düşünerek ve geri kalan parayı da sakladığımı zannederek beni bu sabah Güerta del Rey'in arkasındaki çayırlığa götürdü. Orada zeytin ağaçlarının altında beni soyarak belindeki kemerle beni dövdü ve yarı ölü bir halde orada bıraktı. Üstelik kemerin tokasını çıkartmamıştı, demirler, prangalar içinde kalasıca. Bu anlattıklarımın doğruluğuna vücudumdaki morluklar sizi inandırır.

Bunları söyledikten sonra yine yüksek sesle adalet için yalvarmaya başladı. Monipodio ve orada bulunan diğer kabadayılar ona yeniden intikam sözü verdiler. Gananciosa onun elini avuçlarına alıp sevgilisinden aynı davranışları görmesi şartıyla kendisine sahip olduğu en değerli mücevheri vereceğini söyledi.

– Çünkü Juliana kardeşim, eğer bilmiyorsan bilmeni isterim ki, insan ancak sevdiği kişiyi yerden yere vururmuş. Bu çapkın adamlar bize sopa, yumruk ya da tekme attıklarında aslında bize tapınıyorlar. Lütfen bana doğruyu söyle. Repolido seni dövdükten sonra hiç okşadı mı?

Ağlayan kadın:

– Hiç okşadı mı da ne demek? Hem de yüz bin kere... Onunla birlikte tekrar evine gideyim diye bir parmağını feda etmeye bile razıydı. Beni dövdükten sonra gözünden yaş bile geldi.

Gananciosa:

– Ona ne şüphe. Seni ne hale getirdiğini görmüştür de o yüzden ağlamıştır. Bu tip erkekler böyle durumlarda yaptıklarından pişmanlık duyuyorlarsa onları suç işlemiş saymamak lazım. Biz daha buradan ayrılmadan, kendini affettirmek için kuzu kuzu seni aramaya çıktığını göreceksin kardeşim.

Monipodio:

– Gerçek şu ki, o adi sahte kabadayı, işlediği günah için tövbe etmezse bu kapıdan içeri giremez. Ben Juliana'yı böylesine onurlandırırken, işini iyi yapıp iyi para kazanma konusunda Gananciosa'yla yarışabilecek seviyede olan Juliana'nın vücudunu bu hale getirecek kadar cüretkâr mıdır o?

Juliana:

– Bay Monipodio, lütfen o alçak adam hakkında bu kadar kötü konuşmayın. Bütün bu kötülüğüne rağmen onu kendimden daha çok severim. Dostum Gananciosa'nın onun savunmak için söylediği sözler içimi parçaladı. Şimdi gidip onu aramaya hazırım.

Gananciosa:

– Bana kalırsa bunu yapma; çünkü şımaracak, kendini bir şey zannedecek ve sana yine bir ölüyü dövermiş gibi vuracak. Sen sakinleş kardeşim. Az önce de söylediğim gibi çok geçmeden onun pişman bir halde geldiğini göreceksin. Eğer gelmezse ona her satırından zehir fışkıran bir mektup yazarız.

Juliana:

– Evet, söyleyeceğim iki çift laf var.

Monipodio:

– Yazmak gerekirse ben kâtip olurum. Her ne kadar şair olmasam da insan, yeri gelince göz açıp kapayıncaya kadar iki bin beyit yazabiliyor. Eğer beyitleri istediğiniz gibi olmazsa çok büyük bir şair olan berber bir arkadaşım var, o, gerektiği gibi düzeltir. Şimdi başladığımız yemeğimizi bitirelim, sonra her şey yoluna girer.

Juliana memnuniyetle reise itaat etti ve herkes yemeğine döndü. Kısa bir süre içerisinde sepetin ve tulumun dibi görünmüştü. İhtiyarlar sonsuz, delikanlılar bol bol, kadınlar ise tekrar tekrar içtiler. Yaşlı adamlar gitmek için müsaade istediklerinde Monipodio onlara, topluluklarına yararlı olduğunu düşündükleri bir şey görürlerse, hemen gelip bildirmelerini tembihleyerek gitmelerine izin verdi. Onlar da bunu yapacaklarını söyleyip gittiler.

Doğuştan meraklı bir insan olan Rinconete önce özür dileyerek sonra da izin alarak bu iki aksakallı, ağırbaşlı ve kişiliği oturmuş adamın bu çetenin içerisinde ne aradığını sordu. Monipodio bu adamları kendi aralarında *avispones* yani gözlemciler diye çağırdıklarını söyledi. Onların işi gündüzleri bütün şehri dolaşıp geceleri soyabilecekleri evleri aramalarıydı. Ticarethanelerden ya da darphaneden para alanları, bu paraları, nereye götürüp koyduklarını görebilmek için onları izliyorlardı. Böyle bir adama rastladıklarında, girdikleri evin duvarlarının kalınlığını yokluyor ve içeri girmek için en uygun olan yeri araştırıp buluyorlardı. Neticede bunlar en az çete

üyeleri kadar ya da onlardan daha çok değer sahibi kimselerdi. Verdikleri bilgiler neticesinde çalınan her şeyden, tıpkı kralların hazinelerinde yaptıkları gibi beşte bir pay alıyorlardı. Ayrıca bu adamlar doğru, şerefli ve düzgün adamlardı. Vicdanlı oldukları için Tanrı'dan korkar ve her gün kiliseye giderlerdi.

– İçlerinden bazıları, özellikle biraz önce buradan ayrılan o iki kişi, o kadar mütevazı öyle akıllıdırlar ki haklarına düşen payın daha azıyla bile yetinirler. Bunlardan başka iki tane de hamal var. Onlar ev ev dolaşmasalar da iş icabı girdikleri evleri ve gördükleri diğer evlerin giriş çıkış yerlerini, hangilerinin dolu hangilerinin boş olduğunu gelip bildirirlerdi.

Rinconete:

– Bütün bunlar harikulade. Böylesine bir çeteye faydalı olabilirsem ne âlâ.

Monipodio:

– Tanrı iyi dileklere her zaman öncelik tanır.

Bunları konuşurlarken kapı çaldı. Monipodio gelenin kim olduğunu sorduğunda "Açın Bay Monipodio. Ben Repolido'yum" yanıtını aldı. Juliana bu sesi duyduğunda avazı çıktığı kadar bağırarak:

– Açmayın Bay Monipodi! Bu Tarpeya gemicisine, bu Ocaña kaplanına kapıyı açmayın!

Monipodio buna rağmen kapıyı Repolido'ya açtı. Bunu gören Juliana, yerinden fırlayarak kalkanların olduğu odaya girip kapıyı kapattı ve içeride çığlık çığlığa bağırmaya başladı.

– Bu uğursuz suratı, masum insanların celladını, evcil güvercinler korkuluğunu benim gözümün önünden alın!

Maniferro ve Chiquiznaque ne olur ne olmaz diye Juliana'nın yanına gitmek isteyen Repolido'yu tutuyorlardı.

Repolido:

– Yeter bu kızgınlık! Tanrı aşkına sakin ol. Evlenmişsin farz et.

Juliana:

– Evlenmek mi? Alçak! Hem de seninle? Şu ettiği lafa bak! Seninle evleneceğime bir ölüyle evlenirim.

Repolido:

– Hay budala! Haydi, bu kadar yeter, vakit geç oldu. Bu kadar yumuşak dilli olup ayağına kadar geldim, şımarma sakın! Tanrı biliyor ya bir daha gazabıma uğrarsan ilkinden çok daha fena olur. Mütevazı ol, hepimiz de öyle olalım ve şeytanı sevindirmeyelim.

Juliana:

– Şeytan, seni bir daha gözümün görmeyeceği bir yere götürürse ona ziyafet bile çekerim.

Repolido:

– Ben size demedim mi? Tanrı biliyor ya bu satılık kadında, malını satamasa da fiyatını yükseltmek istermiş gibi bir hava var.

Monipodio:

– Benim karşımda bu şekilde konuşamazsınız. Eğer Juliana bu kapıdan çıkarsa tehdit edildiği için değil benim hatırım için çıkacak ve her şey yoluna girecek. Birbirini seven insanlar arasındaki kavga, barıştıktan sonra daha büyük bir zevke ve neşeye dönüşür. Ah Juliana! Ah kızım, benim tombul kızım, hatırım için dışarıya çık. Repolido diz çöküp senden özür dileyecek.

Escalanta:

– Eğer gerçekten diz çöküp af dileyecekse Juliana'nın dışarı çıkması için hepimiz bir olup onu ikna edebiliriz.

Repolido:

– Eğer bu beni aşağılayacak bir şekilde olacaksa, İsviçrelilerden kurulmuş bir orduya teslim olmam. Ama eğer bu Juliana'nın hoşuna gidecekse, diz çökmek bir tarafa, ona hizmet etmek adına alnıma bir çivi bile çaktırabilirim.

Chiquiznaque ve Maniferro bu lafa güldüler. Repolido bu duruma çok bozuldu. Kendisiyle alay ettiklerini düşünerek aşırı sinirli bir biçimde şunları dedi:

– Kim Juliana ile benim aramda geçen sözlerle alay eder ya da alay etmeyi düşünürse, o kişi bizimle alay ettiği ya da alay etmeyi düşündüğü her defa, daha önce de söylediğim gibi ya yalan söylüyordur ya da yalan söyleyecektir.

Chiquiznaque ve Maniferro birbirlerine ters ters baktılar. Monipodio işlerin karışacağını anlayıp olaya el koydu. Aralarına girerek şöyle dedi:

– Daha fazla ileri gitmeyelim beyler, büyük konuşmaları burada bırakıyoruz. Bu sözler dişler arasında kaybolsun. Söylenmiş olan sözlere ise belden aşağı vurmadığı için kimse alınmasın.

Chiquiznaque:

– Ortaya atılan bu tip lafların bizim için söylenmediğinden ya da söylenemeyeceğinden gayet eminiz. Ola ki bizim için söylenmişse size şunu diyebilirim ki davul bile kendini çalabilen elde durur.

Repolido:

– Bizim de davulumuz var Chiquiznaque, gerekirse biz de onu çalmasını biliriz. Az önce ne demiştim? Alay eden kişi yalan söylüyordur. Aksini düşünen beri gelsin. Bir karış kılıçla öyle bir yaparım ki söylenen söz söylendiğiyle kalır.

Bunları söylerken kapıya doğru yönelmiş çıkmak üzereydi. Juliana ise onu dinliyordu, ama kızgın bir şekilde kapıdan çıktığını duyunca:

– Gitmesine izin vermeyin, bir delilik edecek, dedi. Giderken ne kadar sinirli olduğunu ve kahramanlık konularında Judas Macabeo[21] gibi olduğunu bilmiyor musunuz? Gel buraya dünyanın ve benim kahramanım.

Bunu söyledikten sonra onu ceketinden sıkıca tuttu. Monipodio da gitmemesi için Repolido'yu tuttu. Chiquiznaque ve Maniferro buna kızıp kızmama konusunda kararsız kaldılar ve Repolido'nun tepkisinin ne olacağını görmek için du-

[21] Judas Macabeo, bir dövüşçü ve savaşçı olarak nam salmıştır.

rup beklemeye karar verdiler. Juliana ile Monipodio'nun bu ısrarını gören Repolido tekrar konuşmaya başladı:

– İnsan, dostunu hiçbir zaman üzmemeli ve onunla alay etmemelidir. Hele ki dostunun buna kızdığını görüyorsa.

Maniferro:

– Burada dostunu üzecek ya da onu kızdıracak biri yoktur. Madem hepimiz dostuz o halde el ele vermeliyiz.

Monipodio:

– Hepiniz çok iyi birer dost gibi konuştunuz. O halde haydi el ele verin.

Bunun üzerine tokalaştılar. Escalanta takunyasını çıkararak onu tef gibi çalmaya başladı. Gananciosa da bu sese eşlik etmek için orada bulunan hurma dalından yapılma yeni bir süpürgeyi alarak boğuk ve sert bir ses çıkartmaya başladı. Monipodio da bir tabağı iki parçaya ayırarak onlardan bir zil yaptı. Parmaklar arasına konup hafifçe birbirine dokundurulduğunda çok hoş bir ses çıkaran bu ziller takunya ile süpürgeye kontrpuan[22] görevi görüyordu.

Rinconete ve Cortadillo süpürgenin geldiği bu yeni şekli görünce şaşakalmışlardı. Hayatlarında ilk defa böyle bir şey görüyorlardı. Onların bu şaşkınlıklarını fark eden Maniferro:

– Şaşırdınız mı, dedi. Haklısınız; çünkü dünyada bundan daha rahat ve kolay çalınan, üstelik de ucuz olan başka bir şey göremezsiniz. Geçen gün bir öğrenci şöyle demişti: Ne Arauz'u[23] ölüler ülkesinden çıkaran Negrofeo[24], ne yunuslara sanki kiralık katırlara binermiş gibi binip de denize açılan Marión[25], ne de yüz kapısı ve bir o kadar da gizli kapısı bulu-

---

[22] kontrpuan: Çeşitli melodileri birbirine uydurma sanatı.

[23] Arauz (Eurydike): Orpheus'un karısı. Orpheus'la evlendikten sonra yılan soktuğundan ölür. Büyük bir keder içinde olan Orpheus, Eurydike'yi diriltmek için ölüler ülkesine gider.

[24] Negrofeo (Orpheus): Yunan mitolojisinde, sesiyle bitkileri, çiçekleri ve hayvanları büyülediği söylenen şair ve müzisyen.

[25] Marión (Arión): Eski Yunan şairi ve müzisyeni.

nan bir şehir[26] kuran öteki büyük çalgıcı[27], hiçbirisi bu kadar kolay öğrenilip çalınabilen, sol anahtarına ve akorda ihtiyaç duymayan bir müzik tarzını asla yapamazlardı. Üstelik onu, bu şehirli olan ve kendisini müziğin Héctor'u olarak gören biri bulmuştur.

Rinconete:

– Buna katılıyorum. Bakalım bizim müzisyenler ne çalacak. Bir dinleyelim bakalım. Gananciosa yere tükürdü; bu, şarkı söyleyeceğine işaret.

Gerçekten de şarkı söylemeye hazırlanıyordu. Monipodio o günlerde moda olan seguidillalardan birkaçını okumasını istemişti. Şarkıya ilk Escalanta başladı. İncecik titreyen sesiyle şunu söyledi:

Sevillalı bir kumral uğruna yanar durur yüreğim

Gananciosa devam etti:

Yeşile çalan bir esmer uğruna hangi kadın kendinden geçmesin?

Monipodio zil gibi çaldığı tabakları şıngırdatarak:

İki sevgili bir küser bir barışır
Kızgınlık arttıkça zevk ile sefa yarışır

Juliana kendi kavgasının zevkini sessizce çıkarmaktansa eline takunyalarını alıp oynayarak şarkı söyleyenlere eşlik etti:

Dur vurma artık, kızgın!
Bir bak, aslında dövdüğün kendi etindir

Repolido:

– Doğru düzgün şarkı söyleyin. Eskileri karıştırmayın. Gerek yok. Olan oldu, biz önümüze bakalım. Yeter.

---

[26] Eski Mısır'daki Thebai şehri.

[27] Burada kastedilen büyük çalgıcı, Yunan mitolojisinde Zeus ile Antíope'nin oğlu, şair ve müzisyen olan Anfión'dur.

Kapının hızla çalındığını duymasalardı başladıkları şarkıyı bitirmeye hiç niyetleri yoktu. Monipodio kimin geldiğini görmek için hemen dışarı çıktı. Nöbetçi çocuk ona yolun başında adalet yargıcını gördüğünü, yanında Tordillo ve Cernícalo ile umursamaz bir halde buraya doğru geldiklerini söyledi. İçeridekiler bunu duyunca çok telaşlandılar. Juliana ve Escalanta korkudan takunyalarını ters giydi. Gananciosa süpürgesini, Monipodio zilleri bıraktı. Bütün ezgiler susmuştu. Chiquiznaque sessizlik içerisindeydi. Repolido'nun rengi sarardı. Maniferro donakaldı. Hepsi oraya buraya kaçışarak ortadan kayboldular. Kaçıp başka bir yere gitmek için taraçalara, damlara çıkmaya başladılar. Birdenbire patlayan bir arkebüz sesi ya da ani bir gök gürültüsü bile, adalet yargıcının gelmekte olduğu haberinin orada yarattığı korku ve telaşı yaratamazdı. Şaşkın güvercinler gibi ürkmüş çırpınıyorlardı. İki çömez, Rinconete ve Cortadillo ne yapacaklarını bilemediler. Aniden gelen bu fırtınanın nerede duracağını görmek için susup beklediler. Bu fırtına yargıcın oradan tesadüfen geçmekte olduğunun ve kötü bir şeyden şüphelendiği için gelmediğinin haberini veren nöbetçinin sesiyle duruldu.

Nöbetçi, Monipodio'ya bunları anlatırken içeri bir genç bir delikanlı geldi. Üzerinde tabiri caizse köylü kıyafetleri vardı. Monipodio onu içeri buyur etti ve Chiquiznaque, Maniferro ve Repolido'yu yanına çağırdı. Diğerlerinin gelmemesini söyledi. Avludan hiç ayrılmamış oldukları için Rinconete ve Cortadillo da orada kaldılar ve bu sayede aralarında geçen konuşmaları duyabildiler. Delikanlı, Monipodio'ya vermiş olduğu işin neden bu kadar kötü yapıldığını sordu. Monipodio işin nasıl yapıldığı hakkında henüz bir bilgi sahibi olmadığını ancak işi yapan kişinin orada olduğunu ve bunun hesabını kendisinin vereceğini söyledi.

O sırada Chiquiznaque aşağı indi. Monipodio ona, kendisine verdiği şu on dörtlük bıçak yarası işini yapıp yapmadığını sordu.

Chiquiznaque:

– Hangi? Kavşaktaki şu tüccar işi mi?

Delikanlı:

– Ta kendisi.

Chiquiznaque:

– Aslında olay şöyle oldu. Dün akşam onu evinin kapısında bekledim. Eve akşam duasından önce vardı. Ona şöyle bir baktım ve yüzünün çok küçük olduğunu gördüm. Oraya on dörtlük bıçak sokmak imkânsızdı. Ben de görevimi yerine getirmeyeceğim ve tahribatın[28] gereklerini yapamayacağım için...

Delikanlı:

– Talimat demek istiyorsunuz sanırım!

Chiquiznaque:

– Evet, talimat demek istemiştim. Diyeceğim şu ki yüzü dar ve küçük olduğu için on dörtlük bıçağı adama saplayamadığımdan, boşu boşuna gitmiş olmamak için gidip uşağına sapladım. Hem de dillere destan bir şekilde.

Delikanlı:

– Uşağına on dörtlük saplayacağınıza efendisine yedilik bıçak saplasaydınız daha mutlu olurdum. Bana verdiğiniz söz tam anlamıyla yerine getirilmemiştir ama sorun değil. Rehin bıraktığım otuz dukadonun[29] yokluğunu hissedeceğim. Yine de ellerinize sağlık.

Bunu söyledikten sonra şapkasını kaldırıp gitmek üzere arkasını döndü ama Monipodio onu renkli abasından tutup:

– Mademki biz görevimizi layığıyla yerine getirmişiz, dedi, o halde siz de sözünüzü tutun. Bize yirmi dukado daha vereceksiniz ya da en azından onun değerinde başka bir şey.

Delikanlı:

---

[28] Chiquiznaque burada talimat (instrucción) diyeceği yerde tahribat (destrucción) diyor. Üstelik onu da yanlış söyleyip destruicion demektedir.

[29] dukado: Duka altını.

– Siz efendiye saplanması gereken bıçağın uşağa saplanmasına işin layığıyla yerine getirilmesi mi diyorsunuz?

Chiquiznaque:

– Ne de iyi anlamışsın! Görünüşe göre siz "Beltrán'ı seven köpeğini de sever" atasözünü hiç duymamışsınız.

Delikanlı:

– Bununla ne alakası var?

Chiquiznaque:

– Aynı şey değil mi? Beltrán'ın kötülüğünü isteyen, köpeğinin de kötülüğünü istemez mi? Köpeğine vurarak Beltrán'a vurmuş olursun. Borç temizlenmiş, söz yerine getirilmiştir. Parayı ödemekten başka çaren yok.

Monipodio:

– Sözlerinin altına imzamı atarım. Dostum Chiquiznaque benim söyleyeceklerimin aynılarını söyledi. Sen de cesur delikanlı, sana yardım etmiş olan kişilerle ve dostlarınla daha fazla inatlaşma. Benim sözümü dinle ve işinin karşılığını ver. Efendiye yüzünün alabileceği büyüklükte bir bıçak darbesi indirmek gerekiyorsa şimdiden o yaranın açıldığını bil.

Delikanlı:

– Eğer bu dediğiniz olursa hem onun hem de uşağının parasını ödeyeceğimi bilin.

Monipodio:

– Hıristiyanlığımdan nasıl şüphe etmiyorsanız bundan da şüphe etmeyin. Chiquiznaque ona öyle bir bıçak darbesi indirecek ki görenler o izle doğmuş zannedecekler.

Delikanlı:

– Bu sözünüze ve bana verdiğiniz güvenceye dayanarak bu işin kalan yirmi dukadosu ve gelecek bıçaklama için önerdiğim kırk dukadonun kaporası olarak bu kösteği kabul edin. Bin real değerindedir ve sizde kalması olasıdır; çünkü kısa bir süre sonra başka on dörtlülere ihtiyacının olma olasılığı büyük.

Bunu söyledikten sonra boynundan küçük halkalı bir zincir çıkararak onu Monipodio'ya verdi. Monipodio zincire

bakarak hem renginden hem de ağırlığından onun simya ürünü olmadığını anladı. Onu büyük bir memnuniyetle kabul etti; çünkü son derece iyi bir parçaydı. İşin kalan kısmını da aynı gece yapılmak üzere Chiquiznaque'ye havale etti. Delikanlı halinden memnun bir şekilde oradan ayrıldı ve Monipodio da, korkup kaçanları geri çağırdı. Hepsi aşağı indiler. Monipodio ortalarına geçip abasının şapkasında sakladığı bir anı defterini çıkarıp okuması için onu Rinconete'ye verdi; çünkü Monipodio okuma bilmiyordu. Rinconete defteri açınca ilk sayfasında şunların yazılı olduğunu gördü:

BU HAFTA BIÇAKLANACAKLAR HAKKINDA HATIRLATMA:

Birincisi kavşakta oturan tüccara: Değeri elli eskudo. Hesaptan düşülmek üzere otuz eskudo alınmıştır.
İşi yapan: Chiquiznaque.

Monipodio:
– Bir tane daha olacağını sanmıyorum. Bu kısmı geç "SOPA HATIRLATMASI" kısmına gel.

Rinconete sayfayı çevirdi ve öteki sayfada şunun yazılı olduğunu gördü:

SOPA HATIRLATMASI:

Bunun altındaysa şöyle yazıyordu:

Alfalfa meyhanecisine en büyüğünden iki sopa: Her biri bir eskudo değerinde. Hesaptan düşülmek üzere sekiz eskudo verilmiştir.
Süresi: altı gün
İşi yapan: Maniferro.

Maniferro:
– Bunu silebilirsin. Bu işi bu gece halledeceğim.

Monipodio:

– Daha var mı evlat?

Rinconete:

– Evet, var.

"Kötü" lakabıyla tanınan Silguero adlı kambur terziye gerdanlığı bırakan kadın için büyüğünden altı sopa.

İşi yapan: Desmochado.

Monipodio:

– Bunun hâlâ burada durmasına şaşırdım. Desmochado hastalanmış olmalı. Bu işin süresinin bitmesinden iki gün geçmiş olmasına rağmen hâlâ tek bir sayı bile kaydettirmemiş.

Maniferro:

– Onunla dün karşılaştık. Kamburun hastalanmasından dolayı evinden çıkmadığını ve bu yüzden işini bitiremediğini söyledi.

Monipodio:

– Bu söylediğine inanıyorum. Desmochado'yu iyi tanırım. İşinin eridir ve haklı bir nedeni yoksa bundan daha büyük işleri de becerebilir. Başka var mı delikanlı?

Rinconete:

– Hayır efendim.

Monipodio:

– Geç öyleyse, "ADİ SUÇLAR HATIRLATMASI" yazan yere gel.

Rinconete sayfaları çevirip şunların yazılı olduğu yere geldi:

ADİ SUÇLAR HATIRLATMASI:

Şişe Atma[30]*, Ardıç Yağı*[31]*, Sambenito ve Boynuz Çakma*[32]*, Matracas Şiirleri*[33]*, Korkutmalar, Kargaşa, Yalandan Bıçaklamalar, Yergi Yayma vs.*

---

30 İçine kötü kokulu sıvılar konan şişeleri, belirlenen yerlere fırlatmaktır.

31 Ardıç, kötü kokulu ve lekesi geçmeyen bir maddedir.

32 Bir papaz külahı olan "sambenito"nun bir kimsenin kapısına çivilenmesi, o kişinin Yahudi olduğunun göstergesiydi.

33 Kaba ve yergili şiirlerdir.

Monipodio:

– Altında ne yazıyor?

Rinconete:

– Şöyle diyor...

...'nın evine ardıç yağı.

Monipodio:

– Evin neresi olduğunu söylemeye lüzum yok. Ben bu çocukça şeyin *tuáutem*'iyim[34], bu işi yapan kişi benim. Hesaptan düşülmek üzere dört eskudo verilmiş olup toplamda sekiz eskudodur.

Rinconete:

– Doğrudur. Burada bunlar yazıyor. Aşağıda da *"Boynuz çakmak"* yazıyor.

Monipodio:

– Bunun da evini ya da nerede olduğunu okuma. Hakaretin yapılması yeterlidir. Herkese ilan etmeye gerek yok, bu, insanın vicdanında ağır bir yük oluşturur. Ben bile onu kendi anneme söylemektense, işimin ücretini aldıktan sonra yüz boynuz ve bir o kadar da sambenito çakmayı tercih ederim.

Rinconete:

– Bunu yapacak olan kişi Narigueta'dır.

Monipodio:

– Bu iş yapıldı, parası da ödendi. Başka var mı? Yanlış hatırlamıyorsam yirmi eskudoluk bir korkutma işi olacaktı. Yarısı ödenmişti. İşi yapacak olan, bütün çete; zamanı ise bu ay. Bu iş harfiyen yapılacaktır; çünkü şimdiye kadar bu şehirde yapılmış olan işlerin en iyisidir. Defteri bana ver delikanlı. Daha fazla iş olmadığını biliyorum. İşlerin iyi gitmediğini de biliyorum. Gün gelecek istediğimizden daha çok yapacak işimiz olacak. Tanrı izin vermezse bir yaprak bile kımıldamaz. Bizim işimiz bir insanı intikam almaya zorlamak değildir. İn-

[34] İspanya'da, bir işe başlarken söylenmesi âdet olan sözdür.

san kendi evinin kahramanıdır ve kendi yapabileceği işin parasını ödemek istemez.

Repolido:

– Öyledir ama siz yine de bize verecek bir emriniz olup olmadığına bakın Bay Monipodio. Vakit geç oluyor ve hava iyice ısınıyor.

Monipodio:

– Yapılacak şey herkesin tek başına buradan ayrılması ve gelecek pazar gününe kadar da kimsenin yerini değiştirmemesidir. Pazar günü yine burada buluşacağız ve kimsenin hakkını yemeden ne kazandıysak paylaşacağız. *İyi* Rinconete ve Cortadillo'ya gelecek pazara kadar Altın Kule'den Alcazar'a kadar olan bölgeyi veriyorum. Burada oturdukları yerden oyun kâğıtlarıyla çalışabilirler. Onlar kadar becerikli olmayan kişilerin oradan ellerinde hem gümüş para hem de yirmi realden fazla bozuklukla çıktıklarını gördüm, üstelik dört kâğıt eksiği olan bir desteyle. Ganchoso size yeri gösterir. Başkasının bölgesine girmemek gibi bir âdetimiz olsa da San Sebastian ve San Telmo'ya da uzanabilirsiniz. Sorun olmaz.

İkisi de kendilerine yapılan iyiliklere karşı minnettar olarak Monipodio'nun elini öptü ve görevlerini layığıyla, sadık bir şekilde yerine getireceklerine söz verdiler.

Monipodio abasının şapkasından bir kâğıt çıkardı. Bu kâğıdın üzerinde çete üyelerinin adları yazıyordu. Onlara kâğıda isimlerini yazmalarını söyledi. Yanlarında yazacak mürekkep olmadığı için kâğıdı yanlarına almalarını ve gördükleri ilk eczanede üzerine adlarını yazmalarını tembihledi.

Kâğıda şöyle yazacaklardı:

Rinconete ve Cortadillo: çete üyesi, çıraklık yok
Rinconete, kumarbaz; Cortadillo, yankesici
Gün, ay ve yıl

Anne ve babalarının adı sessizce geçiştirilecekti. O sırada yaşlı gözlemcilerden biri içeri girerek şöyle dedi:

– Şimdi Gradas'ta Málagalı Lobillo'yla karşılaştığımı söylemeye geldim. Bana, temiz kâğıtlarla şeytanın bile parasını alacak kadar işinde ilerlediğini söyledi. Ama üstü başı çok kötü olduğu için adını yazdırmaya ve size her zamanki gibi bağlılığını sunmaya gelemiyor. Pazar günü kesinlikle burada olacaktır.

Monipodio:

– Ben daima şu Lobillo'nun işinde tek olması gerektiğini düşünmüşümdür; çünkü sanat için gerekli olan en iyi ve en uygun ellere sahip. İnsanın kendi mesleğinin ehli olabilmesi için onu öğrenecek zekânın yanında onu yapacak araç gerece de ihtiyacı vardır.

Yaşlı adam:

– Ayrıca Tintores Sokağı'ndaki bir handa papaz cüppesi giymiş olan bir Yahudi'ye rastladım. İki Perulunun[35] aynı evde oturduğunu öğrenmiş ve orada kalmaya gitmiş. Onlarla ufak çapta bir kâğıt oyunu oynayıp oynayamayacağına bakmak istiyormuş. Daha sonra daha büyük oyunlar oynayabilirmiş. Ayrıca pazar günü gelip hesap vereceğini de söyledi.

Monipodio:

– Bu Yahudi de iyi yağmacıdır ve büyük bilgisi vardır. Ama günlerdir yanıma uğramıyor. Hiç de iyi etmiyor. Tanrı biliyor ya eğer akıllanmazsa onun o papaz külahını sökerim. Zaten hırsız biri. Papazlıktan, ancak bir Türk kadar anlıyor. Annemden daha fazla da Latince bilmez. Başka yeni haberin var mı?

Yaşlı adam:

– Bildiğim kadarıyla yok.

Monipodio:

– Öyleyse yolunuz açık olsun. Bu sefil parayı alın, her kese bunun içinden kırk real dağıtmıştınız. Gelecek pazar herkes burada olsun. Hak edenler hak ettiklerini alacaklar.

---

[35] Peru'da zengin olup İspanya'ya dönen İspanyollara denirdi.

Herkes ona teşekkür etti. Repolido ile Juliana, Escalanta ile Maniferro ve Gananciosa ile Chiquiznaque kucaklaştılar ve o gece evlerindeki işlerini bitirdikten sonra Pipota'nın evinde buluşmak üzere sözleştiler. Monipodio da çamaşır sepetinin içinde ne olduğuna bakmak için oraya gidecekti. Ayrıca ardıç işini yapıp silmesi gerektiğini de söyledi. Rinconete ve Cortadillo'ya sarılarak onları kutsadı ve gitmelerine izin verdi. Onlara asla aynı yerde ve aynı adreste kalmamalarını tembihledi; çünkü böylesi herkes için daha uygundu. Ganchoso, gidecekleri yeri gösterene kadar onlarla gitti ve pazar günü gelmelerini hatırlattı. Pazar günü Monipodio'nun meslek ve sanatla ilgili önemli dersler vereceğini düşünüyordu. Bunun üzerine iki arkadaşı gördüklerinin şaşkınlığıyla bırakıp gitti.

Rinconete daha çocuk sayılırdı ama küçük yaşına rağmen oldukça anlayışlı ve iyi huyluydu. Mühürleri satmak için babasıyla dolaşa dolaşa güzel konuşmayı öğrenmişti. Monipodio'dan ve onun yanında çalışanlardan duyduğu sözleri hatırlayınca bir kahkaha patlatası geliyordu. Ayrıca yirmi dört reali kazanma uğruna katlandığı zorluklara karşın, "Tanrı işlediğin günahlara saysın" demesi çok hoşuna gitmişti. Bunun yanında hırsızlıklar, cinayetler, Tanrı'ya karşı günah işleyen bu insanların aynı zamanda kusursuz bir şekilde ibadet ediyor olmaları ve cennete gitme konusundaki güven ve inançları da ayrıca hayret verici bir şeydi. Odada dua eden yaşlı kadın Pipota'ya da gülüyordu. Bu kadın çalıntı çamaşır sepetini kendi evinde sakladığı için gidip resimlerin altına mum dikiyordu. Bunu yaparak da cennete gideceğini düşünüyordu. Herkesin, barbar, kaba ve katı yürekli Monipodio'ya gösterdiği bu saygı ve bağlılık da şaşırılmayacak gibi değildi. Onun hatırlatma defterinde okuduklarını ve bütün o insanların yaptıklarını düşünüyordu. Bu kadar ünlü bir şehir olan Sevilla'da adaletin bu kadar umursamaz ve ciddiyetsiz olmasını anlayamıyordu; çünkü böylesine sıra dışı ve tehlikeli insanlar şehrin ortasında

yaşıyorlardı. Bu rezil, kötü, korku verici, başıboş ve kokuşmuş hayatın içerisinde uzun süre kalmamaları konusunda arkadaşıyla konuşmaya karar verdi. Ama buna rağmen küçük yaşı ve deneyimsizliği yüzünden bu hayatın içinde birkaç ay yaşadı. Bu geçen süre içerisinde başına daha uzun yazılarla yazılacak olaylar geldi. Bu yüzden onun hayatını ve yarattığı harikaları, ustası Monipodio'nun ve bu hem kötü hem de ünlü okulun üyelerinin başlarına gelen maceraları anlatmayı başka bir fırsata bırakıyoruz. Bunların hepsi yüksek önem taşıyacak ve onları okuyacak olanlara hem örnek hem de ders görevi görecektir.

İNGİLİZ İSPANYOL KADIN

İngilizlerin Cádiz şehrinden alıp Londra'ya götürdükleri ganimetler arasında, gemi kaptanı olan Clotaldo adındaki bir İngiliz asilzadesi de altı yaşlarında olan bir kız çocuğunu beraberinde götürüyordu. Bunu Leste Kontu'nun bilgisi ve iradesi dışında yapıyordu. Kont, küçük kızı ailesine teslim edebilmek için büyük bir gayret göstererek onu arattırmıştı; çünkü anne ve babası kızlarının kaybolduğunu konta bildirmiş ve kontun yalnız mallarını almakla yetinip insanlara dokunmadığını ileri sürerek, hem fakir kalıp hem de gözlerinin nuru ve bütün şehrin en güzel varlığı olan kızlarının ellerinden alınmasıyla bu talihsiz duruma düşürülmemelerini kendisinden rica etmişlerdi.

Kont bütün donanmaya haber salarak küçük kızı elinde bulunduran kişinin onu derhal teslim etmesini, aksi takdirde idam edileceğini bildirmiş; fakat adı Isabel olan bu kızın eşsiz güzelliğine Hıristiyanca duygularla hayran kalıp onu gemisinde saklayan Clotaldo'ya, kontun emirlerini yerine getirmesi için hiçbir ceza ve korku yeterli olmamıştı. Sonunda anne ve babası, kızlarının yokluğuyla mutsuz ve tesellisiz kalmışlar, Clotaldo ise Londra'ya vardığında, güzel kızı çok değerli bir ganimet gibi son derece mutlu bir şekilde karısına teslim etmişti.

Halkın gözünde kraliçenin izinden gidiyormuş gibi görünmelerine rağmen iyi talih onların gizli birer Katolik olmalarını istemişti. Clotaldo'nun on iki yaşlarında Ricaredo adında bir oğlu vardı. Ailesi ona Tanrı'yı sevmeyi, O'ndan kork-

mayı ve Katolik inancının gereklerine tamamıyla uymayı öğretmişti. Clotaldo'nun eşi Cataliña asil, dini bütün ve akıllı bir kadındı. Isabel'i o kadar çok seviyordu ki onu kendi kızıymış gibi büyütüyor, şımartıyor ve eğitiyordu. Küçük kız da öylesine iyi huyluydu ki kendisine öğretilen her şeyi kolaylıkla öğreniyordu. Zaman geçtikçe ve kendisine gösterilen ilgi arttıkça gerçek ailesinin onun için yaptıklarını yavaş yavaş unutmaya başlıyor; fakat ara sıra onları hatırlayıp özlemekten de geri kalmıyordu. Bir yandan İngilizce öğrenirken diğer yandan İspanyolcayı da unutmuyordu; çünkü Clotaldo kendisiyle görüşsün diye eve gizlice İspanyollar getirmeyi ihmal etmemişti. Böylece yukarıda da söylendiği gibi kendi dilini unutmadan İngilizceyi sanki Londra'da doğmuş biri gibi konuşuyordu.

Kendisine, iyi eğitimli bir genç kızın bilebileceği ve bilmesi gereken bütün elişlerini öğrettikten sonra ortalama bir insandan daha fazla okuyup yazmayı da öğretmişlerdi; fakat en büyük hünerini, bir kadının çalması gereken bütün müzik aletlerini çalmakta göstermişti. Bunu, Tanrı'nın kendisine bahşettiği ve şarkı söylerken etrafı büyüleyen sesinin eşliğinde mükemmel bir tınıyla yapıyordu.

Isabel'in doğuştan gelen ve daha sonra edindiği bütün bu güzellikler yavaş yavaş Ricaredo'nun yüreğini yakmaya başlamıştı. Isabel, Ricaredo'yu efendisinin oğlu gibi seviyor ve ona hizmet ediyordu. Başlarda Isabel'i, onun eşsiz güzelliğini, erdemlerini ve zarafetini görmekten kaynaklanan bir memnuniyet ve hoşlanma duygusuyla, arzuları şeref ve fazilet duygularını aşmadan bir kardeş gibi seviyordu; fakat on iki yaşından beri yanıp tutuşmakta olan Ricaredo'nun hisleri, ona bakarken hissettiği o ilk hayırseverlik, cana yakınlık ve memnuniyet duygusu, Isabel'in büyümesiyle yerini ona sahip olma ve kendini ona adama gibi şiddetli duygulara bıraktı. Ancak bu isteklerine onun kocası olmadan erişmeyi düşünmüyordu; çünkü hem Isabela'nın –ona böyle diyorlardı– mukayese edilemeyecek namusluluğundan başka bir şey beklenemezdi, hem

de kendi asaleti ve Isabela'ya duyduğu saygıdan dolayı ruhunda herhangi kötü bir düşüncenin kök salmasına izin veremezdi.

Ricaredo belki bin defa bu niyetini ailesine açmaya karar verdi ve bin defa da bu kararından vazgeçti; çünkü ailesinin onu kendileri gibi gizlice Hıristiyan olan çok zengin ve asil bir İskoç kızla evlendirmek istediklerini biliyordu. Kendi deyişiyle o hanıma vermeye karar verdikleri şeyi bir esir kıza –Isabela'ya esir demek mümkünse eğer– vermek istemeyecekleri gayet açıktı. Böylesi şaşkın ve düşünceli bir şekilde, güzel niyetlerine ulaşmak için hangi yolu deneyeceğini bilmeden öyle bir hayat yaşıyordu ki, neredeyse onu bile kaybedecekti; fakat tehlikeli bir hal almaya başlayan sağlığı için herhangi bir çareye başvurmadan kendini ölüme terk etmeyi büyük bir korkaklık saydığından, cesaretini toplayıp niyetini Isabela'ya açmaya karar verdi.

Ricaredo'nun hastalığından dolayı evdeki herkes üzüntü ve telaş içerisindeydi. Onu herkes severdi; fakat ailesi hem başka bir çocukları olmadığı için hem de faziletleri, yetenekleri ve zekâsından dolayı onu aşırı derecede seviyorlardı. Doktorlar hastalığına bir teşhis koyamıyor, kendisi ise bunu söylemeye ne cesaret edebiliyor ne de söylemek istiyordu. Sonunda hayalinde canlandırdığı bütün zorlukları yok etme isteğiyle, Isabela'nın kendisine bakmak için yanına geldiği bir gün yalnız olduklarını görünce kısık bir ses ve bulanık bir ifadeyle şunları söyledi:

– Güzel Isabela, senin değerin, büyük faziletin ve güzelliğin beni gördüğün bu hale soktu. Hayatımı hayal edilebilecek en büyük acıların eline bırakmamı istemiyorsan temiz duygularıma karşılık verirsin ki bu duygular seni anne ve babamdan gizli olarak karım yapmaktan başka bir şey değildir. Onlar, senin layık olduğunu bildiğim şeyi bilmedikleri için, benim nazarımda bu kadar önemli olan bir isteği reddederler diye korkuyorum. Benim olacağına söz verirsen eğer, ben de senin

olacağıma dair gerçek ve Katolik bir Hıristiyan olarak hemen şimdi söz veririm. Kilisenin ve ailemin kutsamasıyla bu evlilik gerçekleşinceye kadar sana dokunamasam da ki dokunmayacağım, senin benim olacağına dair hissettiğim güven beni sağlığıma kavuşturmaya, neşeli ve memnun kılmaya yeter.

Ricaredo bunları söylerken Isabela onu dinliyor ve gözlerini yere eğerek namusunun güzelliğine, nezaketinin ise alçakgönüllülüğüne eşit olduğunu gösteriyordu. Ricaredo'nun sustuğunu görünce namuslu, güzel ve dikkatli tavırlarıyla şu sözleri söyledi:

– Tanrı'nın gazabı veya merhameti –böyle söylüyorum zira bu sözcüklerden hangisinin bu sona yakıştığını bilmiyorum– beni ailemden ayırıp sizin ailenize verdiğinden beri bana göstermiş oldukları sonsuz iyiliğe müteşekkir kalarak, isteklerimin onların isteğinin dışına çıkmaması gerektiğine karar verdim Bay Ricaredo. Bu sebepten dolayı bana bahşettiğiniz bu paha biçilmez lütfunuzu, onlar onaylamadıkça kötü bir talih sayarım. Size layık olma mutluluğuna onların bilgisiyle erişirsem bana verdikleri iyilikleri onlara sunmuş olurum. Bunun gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini beklerken oyalayacağınız arzularınız bilmelidir ki, benim arzularım da Tanrı'nın size vermesini istediğiniz iyilik kadar daimi ve temiz olacaktır.

Isabela onurlu bir şekilde ve dikkatle seçtiği sözlerine burada son verirken, başka bir yerde de Ricaredo'nun sağlığı düzelmeye, ailesinin bu hastalık süresince solan ümitleri yeniden yeşermeye başlıyordu.

Ricaredo gözlerinde yaşlarla, Isabela ise Ricaredo'nun ruhunun kendi aşkına bu kadar tutulduğunu görmekten dolayı içinde duyduğu hayranlıkla, nazikçe birbirlerinden ayrıldılar. Anne ve babasına göre mucizevi bir şekilde yataktan kalkan Ricaredo düşüncelerini onlardan daha fazla saklamak istemedi. Böylelikle bir gün duygularını annesine açtı. Uzun süren konuşmasının sonunda, Isabela'yı ondan esirgemekle onu

ölümün kucağına atmanın aynı şey olacağını söyledi. Isabela'nın erdemlerini öylesine sözlerle ve abartıyla göklere çıkardı ki annesi, oğlunun başkasıyla evlenmesiyle Isabela'nın aldatılmış olacağını düşündü ve bu yola babasını da iyilikle döndürebileceği konusunda oğluna ümit verdi. Nitekim dediği gibi oldu. Oğlunun kendisine söylemiş olduğu sözleri aynen kocasına aktararak ve İskoçya'daki genç kızla neredeyse kesinleşmiş olan evliliklerini iptal etmek konusunda bahaneler uydurarak onu, oğlunun bu kadar çok istediği bir şeyi gerçekleştirme konusunda ikna etti.

O sıralar, Isabela on dört, Ricaredo ise yirmi yaşında idi. Daha çiçeği burnunda birer genç oldukları bu yaşta kendi kararlarını verebilme yetenekleri ve hatırı sayılır derecedeki ölçülü davranışları, onları olgun birer birey yapıyordu. Ricaredo'nun anne ve babasının, oğullarının boynunu evliliğin kutsal boyunduruğuna eğmesini istedikleri güne dört gün kalmıştı. Cariyeleri olarak kendi kızlarını seçmiş olmaktan dolayı kendilerini tedbirli ve mutlu sayıyorlar ve onun faziletlerinden oluşan çeyizini İskoçyalı kızın kendilerine getireceği büyük servetten daha üstün tutuyorlardı. Düğün hazırlıkları bitmiş, akrabalar ve dostlar davet edilmişti. Geriye kraliçeyi bu meseleden haberdar etmekten başka hiçbir şey kalmıyordu; çünkü onun bilgisi ve rızası dışında asil kandan gelenler arasında hiçbir izdivaç gerçekleşemezdi. İzin verileceğinden şüphe etmedikleri için bu işi erteleddiler.

Durum böyle iken, düğüne dört gün kala bir akşamüstü kraliçenin bir nazırı kraliçenin Cádiz'li İspanyol esirin ertesi sabah kendi huzuruna çıkartılması konusundaki emrini Clotaldo'ya bildirerek bütün neşelerini kaçırdı. Clotaldo ise bu emre cevaben Majesteleri'nin emrini büyük bir memnuniyetle yerine getirece lerini söyledi. Nazır, herkesin kalbine huzursuzluk, heyecan ve korku doldurarak gitmişti.

– Ah, diyordu Cataliña, kraliçe bu kızı bir Hıristiyan olarak yetiştirdiğimi öğrenir ve böylelikle bütün ev halkının Hı-

ristiyan olduğu sonucuna varırsa? Peki ya kraliçe esir olduğu bu sekiz sene zarfında ne öğrendiğini kendisine sorarsa? Zavallıcık ne kadar akıllı olsa da bizi mahkûm etmemek için ne cevap verir?

Bunu duyan Isabel şöyle söyledi:

– Bu korku sizi üzmesin hanımım. Tanrı'nın, kutsal merhametiyle bana o anda sizi mahkûm ettirecek değil, aksine sizi yüceltecek sözler lütfedeceğine inanıyorum.

Ricaredo sanki bir kötülüğü önceden fark etmiş gibi titriyordu. Clotaldo büyük korkusuna karşılık kendisini cesaretlendirecek yollar arıyor ve onları ancak Tanrı'ya olan büyük güveni ve Isabela'nın akıllı ve ölçülü davranışlarında buluyordu. Isabela'ya Katolik olduklarını anlamamaları ve mahkûm olmamaları için bütün çarelere başvurmasını tembih etmişti; ölmeye ruhen hazır olmakla beraber, bedenen acı çekmekten korkuyordu. Isabela, korktukları ve şüphe ettikleri şeyin kendi yüzünden başlarına gelmeyeceğinden emin olması konusunda Clotaldo'yu defalarca temin etti; çünkü her ne kadar o, böyle bir durumda kendisine sorulacak olan sorulara ne yanıt vermesi gerektiğini bilmese de önceden söylemiş olduğu gibi kendilerine fayda sağlayacak olan cevapları vereceği konusunda tamamen umutluydu.

O gece birçok şey konuştular. Özellikle kraliçenin, kendilerinin Katolik olduklarını bilse bu kadar yumuşak bir emir göndermeyeceğinden bahsettiler ki bundan da anlaşılacağı üzere kraliçe yalnızca Isabela'yı görmek istiyordu. Onun eşsiz güzelliği ve yetenekleri bütün şehre yayıldığı gibi onun da kulağına gitmiş olmalıydı. Şimdiye kadar onu kraliçeye takdim etmemelerinden kaynaklanan suçlarından, onu aldıkları günden itibaren Ricaredo'ya gelin yapmak için sakladıklarını söyleyerek kurtulmayı uygun buldular; fakat bu defa da evliliği kraliçenin izni olmaksızın gerçekleştirmiş olmalarından dolayı suçlu bulunacaklardı. Her ne kadar böyle olsa da bu suçun büyük bir ceza getirmeyeceğini düşündüler.

Bu düşünceyle teselli buldular ve Isabela'nın bir esir gibi mütevazı değil, oğulları gibi bir asilzadenin karısı olacağı için, bir gelin gibi giyinmesine karar verdiler. Bu karar neticesinde, ertesi gün Isabela'yı altın sırma işlemeli ve her tarafı incilerle süslenmiş düz, yeşil bir elbise, elmas gerdanlık, kemer ve kibar İspanyol kadınlarının kullandığı gibi bir yelpazeyle tam bir İspanyol kadını gibi giydirdiler. Dolgun, sarı ve örgülü saçları, aralarına serpiştirilmiş olan elmas ve inci taneleriyle harika görünüyordu. Zengin süsleri, zarif görünümü ve harikulade güzelliğiyle Isabela o gün kendini bir arabadan Londra'ya göstermiş ve ona bakanların ruhlarını ve gözlerini kendisiyle beraber alıp götürmüştü. Arabada Clotaldo, karısı ve Ricaredo, yanlarındaysa at üzerinde gelen birçok akrabası kendisine eşlik ediyordu. Clotaldo bütün bu saygın havayı kraliçenin, kölesine, oğlunun karısı gibi muamele etmesini sağlamak için yaratmıştı.

Saraya, kraliçenin bulunduğu salona vardıklarında Isabela hayal edilebilecek en güzel haliyle içeri girdi. Salon büyük ve genişti. İki adım ilerledikten sonra kendisine eşlik edenler durdular, Isabela ilerledi. Yalnız kaldığında sakin ve sessiz bir gecede ateş bölgesinde hareket eden bir yıldız ya da yıldız kayması gibi veyahut şafak sökerken iki dağ arasından çıkan güneş ışınları gibi görünüyordu. Bunun dışında, orada bulunanların birçoğunun yüreğindeki yangını haber veren bir kuyrukluyıldız gibi görünen aşk, Isabel'in güzel güneşlerinin ışığıyla tutuşuyordu. Alçakgönüllülük ve nezaketle dolu olan Isabela, kraliçenin önünde diz çökerek, İngilizce şöyle söyledi:

– Büyüklüğünüzü görmek mutluluğuna eriştiğinden dolayı, bugünden itibaren kendisini bir hanımefendi olarak kabul edecek olan bu kölesine, Majesteleri ellerini uzatsın.

Kraliçe bir söz söylemeden uzun bir süre baktı. Daha sonra nedimesine söylediğine göre sanki önünde yıldızlı bir gökyüzü varmış gibi geliyordu. Bu gökyüzünün yıldızları Isa-

bela'nın üzerinde taşıdığı inciler ve elmaslar; güzel yüzü ve gözleriyse güneş ile aydı. Isabela'nın bütünü ise güzelliğin yeni bir harikasıydı. Kraliçenin yanında bulunan nedimeler, Isabel'de görülmedik hiçbir şey kalmaması için hep birlikte gözlerini ona dikmişlerdi; kimisi gözlerinin parlaklığını, kimisi teninin rengini, kimisi vücudunun güzelliğini, kimisi ise konuşmasının sevimliliğini övüyordu. Biri de sırf kıskançlığından dolayı şöyle söylemişti:

– İspanyol kız fena değil; ama kıyafetini beğenmedim.

Kraliçenin duraksaması geçince Isabela'yı kaldırarak şöyle söyledi:

– İspanyolca konuş kızım. İspanyolcayı iyi anlarım, ayrıca hoşuma da gider.

Ve Clotaldo'ya dönerek şöyle söyledi:

– Clotaldo, bu hazineyi bunca yıl benden saklı tutarak hata ettiniz. Dahası bu hazine sizi ihtirasa sürüklemiştir. Onu bana iade etmeye mecbursunuz; çünkü hukuken o benimdir.

– Hanımefendi, diye yanıtladı Clotaldo, Majesteleri'nin dediği çok doğrudur. Bu hazineyi, Majesteleri'nden, onun gözüne uygun bir mükemmelliğe erişene kadar saklamak bir suçsa suçumu itiraf ediyorum. O mükemmelliğe şimdi ulaşmış olduğundan dolayı, Majesteleri'nden Isabela'nın oğlum Ricaredo'nun karısı olması iznini rica ederek onu daha mükemmel bir hale getirmeyi ve ikisinin nezdinde yüksek Majesteleri'ne verebileceğim her şeyi sunmayı düşünmüştüm.

– Adı bile hoşuma gitti, dedi kraliçe. Bana göre mükemmellik konusunda hiçbir eksiğinin kalmaması için İspanyol Isabela adını taşımasından başka hiçbir şeye ihtiyacı yok; fakat size şunu bildirmek isterim ki Clotaldo, onu benim iznim olmadan oğlunuzla nişanladığınızı biliyorum.

– Doğrudur efendim, diye cevapladı Clotaldo. Fakat bunu benim ve atalarımın tahta yapmış olduğu, Majesteleri'ni yücelten birçok yüksek hizmetin, bu ve gerçekleşmesi bundan daha zor olan izinleri gerçekleştireceğine güvenerek yap-

tım. Takdir edersiniz ki oğlum henüz evlenmiş değildir.

– Bunu kendisi hak edinceye kadar da Isabela ile evlenmeyecektir, dedi kraliçe. Demek istediğim şu ki bu izin için sizin ve dedelerinizin hizmetlerinden istifade etmenizi istemiyorum. Oğlunuz bizzat bana hizmet etmeye hazır olmalı ve kızım gibi saydığım bu emanete kendisi layık olmalıdır.

Bu son sözleri duyar duymaz yeniden kraliçenin önünde diz çöken Isabela, İspanyolca şunları söyledi:

– Saygıdeğer Kraliçem, bu gibi kefaretlerin getireceği felaketler kötü olmaktan çok iyi olarak addedilmelidir. Majesteleri bana kızım diye seslendiyse bu güvenceye dayanarak, hangi kötülüklerden korkmalı ya da hangi iyilikleri beklememeliyim?

Isabela sözlerini öylesine büyük bir zarafet ve tatlılıkla söylüyordu ki kraliçe onu çok sevdi ve hizmetinde kalmasını emretti. Kendi yaşam tarzını öğretmesi içinse onu büyük bir hanımefendi olan kendi baş nedimesine teslim etti.

Isabela'nın kendisinden koparılışıyla hayatının da elinden alındığını gören Ricaredo az kalsın aklını yitiriyordu. Bu yüzden titreyerek ve heyecan içerisinde kraliçenin önünde diz çöktü ve şunları söyledi:

– Majestelerine hizmet etmem için beni, krallarına hizmet etmiş olan atalarımın ulaştığı mükâfatlardan başka bir şeyle teşvik etmeye lüzum yoktur. Mademki Majesteleri benim kendilerine yeni istekler ve iddialarla hizmet etmemden hoşlanıyor, Majesteleri'nin bana vermiş olduğu görevi nasıl ve ne şekilde gerçekleştirebileceğimi bilmek isterdim.

– İki gemi Korsika'ya gitmek için yola çıkmak üzeredir, diye yanıtladı kraliçe. Onların başına komutan olarak Lansac baronunu tayin ettim. Sizi o gemilerden birinin kaptanı yapıyorum; zira soyunuzun, yaşınızın küçüklüğünü telafi edeceğinden eminim. Size yaptığım şeyin bir iyilik olduğunu bilin; çünkü bununla size, soyunuza layık olduğunuzu kanıtlama, kraliçenize hizmet ederek ustalığınızın ve kişiliğinizin değerini

gösterme ve kanımca arzu ettiğiniz en büyük mükâfata kavuşma fırsatı vermiş oluyorum. Namusunun, kendisinin en kıymetli bekçisi olduğunu göstermekle beraber, Isabela'yı size saklayacağım. Tanrı'ya emanet olun. Mademki tahmin ettiğim kadar âşık olarak gidiyorsunuz, kahramanlığınızdan büyük şeyler bekliyorum. Ne mutlu, ordusunda, zaferlerinin ödülü olarak sevgililerine kavuşmayı bekleyen on bin âşık asker olan savaşçı krala! Kalkın Ricaredo ve Isabela'ya söylemek istediğiniz bir şey olup olmadığını düşünün; zira yarın sabah hareket edeceksiniz.

Ricaredo, kendisine yapılan büyüklüğün hürmetine kraliçenin ellerini öptü ve ardından önünde diz çökmek üzere Isabela'nın yanına gitti. Ona bir şeyler söylemek istedi, ama söyleyemedi; çünkü boğazındaki düğüm dilini bağlamış ve gözlerinde yaşlar birikmişti. Elinden geldiğince gözyaşlarını saklamaya çalışsa da bu, kraliçenin gözünden kaçmadı.

– Ne ağlamaktan utanın ne de böyle zor bir anda yüreğinizdeki ince duyguların ortaya dökülmesinden dolayı kendinizi küçük görün Ricaredo. Düşmanla savaşmak başka, sevdiğin kişiden ayrılmak başkadır. Isabela, Ricaredo'yu kucaklayın ve ona hayır dualarınızı iletin. Hissettikleri buna layıktır.

Kocası gibi sevdiği Ricaredo'nun alçakgönüllülüğünü ve üzüntüsünü görmekten dolayı durgun ve şaşkın olan Isabela, kraliçenin kendisinden yapmasını buyurduğu şeyi anlamamıştı bile. Gözlerinden yaşlar dökülmeye başladı. Bunu o kadar bilinçsizce, o kadar hareketsiz ve katı bir şekilde yapıyordu ki ağlayan beyaz mermerden bir heykel gibiydi. İki sevgilinin bu narin ve âşık halleri, etrafta bulunanların birçoğuna da gözyaşı döktürdü. Ricaredo ne Isabela'ya ne de başkasına tek bir söz söyleyememişti. Clotaldo ve yanındakiler kraliçeye reverans yaparak gözyaşları içerisinde salondan ayrıldılar.

Isabela, ilk hanımının kendisini yetiştirirken öğrettiği âdetleri yeni hanımının değiştireceği korkusuyla anne ve babasını henüz kaybetmiş bir yetim gibi kalmıştı. Nihayet iki gün son-

ra Ricaredo yelken açarak hareket etti. Birçok düşüncesinin yanında, aklını kaybedecek gibi olduğu iki düşünceyle savaşıyordu. Bunlardan biri, Isabela'ya layık olabilmesi için buna uygun kahramanlıklar yapma düşüncesi; diğeri ise Katoliklere kılıç çekmesini yasaklayan Katolik inancı yüzünden hiçbir kahramanlık yapamayacağı düşüncesiydi. Kılıcını çekmezse kendisine Hıristiyan ya da korkak gözüyle bakılacaktı. Bütün bunlar hem hayatına zarar hem de isteğine kavuşmasına engeldi.

Fakat sonunda aşkını, Katolik olma hatırına feda etmeye karar verdi. Kendisine Hıristiyanlık vazifesini yerine getirerek yararlı olduğunu gösterip kraliçesini memnun edecek ve Isabela'yı hak edecek fırsatlar vermesi için Tanrı'ya yalvarıyordu.

İki gemi, Doğu Hindistan'dan gelen Portekiz gemilerinin ve Batı Hindistan'dan gelen diğer gemilerin hiç eksik olmadığı Terceras Adaları'na giden rotayı takip ederek sakin bir rüzgârla altı gün boyunca yol aldı. Altı günün sonunda yandan, Akdeniz'de güney rüzgârı denilen fakat okyanusta başka bir isim verilen çok şiddetli bir rüzgâr almaya başladılar. Bu rüzgâr o kadar sert ve şiddetliydi ki onları adalara varamadan İspanya'ya doğru gitmeye zorluyordu. İspanya sahiline yaklaşıp Cebelitarık Boğazı'nın ağzına geldiklerinde orada birisi büyük ve güçlü, diğer ikisi küçük olmak üzere üç geminin olduğunu fark ettiler. Ricaredo'nun gemisi, komutanlarının gördükleri bu üç gemiye saldırmak isteyip istemediğini öğrenmek için kaptan gemisine yaklaştı. Yaklaşırken büyük gabya[1] yelkeninin üzerine siyah bir bayrak çekildiğini gördüler. Biraz daha yaklaştıklarında gemiden boğuk bir borazan ve trompet sesinin geldiğini fark ettiler. Bunlar, filo kaptanının ya da gemideki başka önemli bir kişinin öldüğünü gösteren kesin işaretlerdi. Bunun şaşkınlığıyla birbirlerine konuşacak kadar yaklaştılar, ki limandan ayrıldıklarından beri birbirleriyle konuşa-

[1] gabya: Ana direk ile babafingo çubuğu arasındaki çubuk veya yelken.

mamışlardı. Kaptan gemisinde bulunanlar Kaptan Ricaredo' nun kendi gemilerine geçmesini istediler; çünkü bir gece önce generalleri felçten dolayı hayatını kaybetmişti. Bu haberden dolayı sevinç duyan Ricaredo hariç herkes üzgündü. Ricaredo'nun bu sevinci komutanının kötülüğünü dilediği için değil, iki gemiyi birden komuta edebilecek özgürlüğe kavuştuğu içindi. Kraliçenin emri, komutanın herhangi bir sebepten dolayı mevcut bulunmaması halinde Ricaredo'nun onun yerine geçmesi doğrultusundaydı. Derhal kaptan gemisine geçen Ricaredo, burada bulunan bazı denizcilerin ölen generallerinin ardından gözyaşı döktüklerini, bazılarının ise yeni generallerinin gelişine sevindiklerini gördü.

Sonunda sevinenler de üzülenler de bağlılık yemini ederek kısa bir törenle generalleri olarak Ricaredo'yu alkışladılar; çünkü bu sırada büyük gemiden ayrılıp kendilerine doğru yaklaşmakta olan diğer iki gemi, daha uzun bir tören yapmalarına fırsat bırakmamıştı.

Bayraklarının üzerinde bulunan hilallerden dolayı bunların Türk kadırgaları olduğunu anladılar. Bu, Ricaredo'nun çok hoşuna gitmişti. Kendisine öyle geliyordu ki Tanrı izin verirse hiçbir Katoliğe kötülük yapmadan hatırı sayılır bir ganimet ele geçirmiş olacaktı. Korsan gemisi olduklarını göstermemek ve onları aldatmak için İngiltere'nin değil İspanya'nın bayraklarını taşıyan iki Türk kadırgası İngiliz gemilerini keşfetmek için yaklaştılar. Türkler, bunların Hindistanlar'dan[2] dönen gemiler olduklarını ve kolayca ele geçirilebileceklerini sandılar. Yavaş yavaş yaklaşıyorlardı. Ricaredo bilerek onların kendi toplarının menziline girmelerine izin verdi ve toplara öyle bir zamanda ateş açtırdı ki kadırgalardan birinin ortasına beş tane gülle isabet etti. Şiddetle çarpan gülleler kadırgayı ortadan ikiye ayırmıştı. Gemi hemen alabanda ederek[3] kendini kurtara-

---

[2] "Las Indias" yani Hindistanlar'dan kasıt, Amerika Kıtası'dır.

[3] Dümeni sağa veya sola, sonuna kadar çevirmek.

madan batmaya başladı. Bu kötü durumu gören öteki kadırga, alelacele bir halat atarak onu büyük geminin yanına kadar çekti. Ancak kürekleri varmışçasına çıkan ve giren gemilerini hazır ve hafif tutan Ricaredo bütün topları yeniden doldurtarak kadırgaları büyük gemiye kadar kovalıyor ve üzerlerine sonsuz sayıda top yağdırıyordu. Delinmiş olan kadırgada bulunanlar gemiye yaklaşınca hızla kadırgayı terk ederek gemiye sığınmaya çalıştılar. Bunu gören Ricaredo, sağlam kalan kadırganın, teslim olmuş olan gemiyle ilgilenmesini fırsat bilerek iki gemiyle üzerlerine saldırdı. Dönmesini beklemeden ve küreklerini kullanmaya fırsat bırakmadan onu ara yere sıkıştırdı. Türkler de kendilerini savunmak için değil de canlarını kurtarmak için gemiye sığınmaktan başka çare görmediler. Kadırganın kürekçileri olan Hıristiyanlar da prangalarını koparıp zincirlerini kırarak Türklerin arasına karışıp büyük gemiye geçiyorlardı. Büyük geminin yanından yukarı çıkarlarken geminin arkebüzleri[4] onlara aynı atış menzili üzerindeymiş gibi ateş ediyordu. En azından Türklere ateş ediliyordu; zira Ricaredo hiç kimsenin Hıristiyanlara ateş etmemesini emretmişti. Böylece Türklerin büyük bir çoğunluğu öldü, büyük gemiye çıkmış olanlarsa, aralarına karışmış olan Hıristiyanlar tarafından kendi silahlarıyla parça parça edildiler. Yiğitlerin gücü, düştüklerinde ayaklananların güçsüzlüğüne geçer. Böylelikle Hıristiyanlar, İngiliz gemilerinin İspanyol oldukları düşüncesinin kendilerine verdiği güçle, özgürlükleri için harikalar yarattılar. Sonuçta hemen hemen bütün Türkler öldürülmüştü. Bazı İspanyollar ise büyük geminin bordasına[5] çıkarak, İspanyol olduğunu düşündükleri kişileri yüksek sesle, zaferin mutluluğunu yaşamak üzere gemiye çağırdılar.

Ricaredo İspanyolca onlara bu geminin ne gemisi olduğunu sorunca, bunun Portekiz Hindistanı'ndan gelen, baharat

---

[4] arkebüz: XV. yüzyılda Fransa'da kullanılmaya başlanan, taşınabilir, ateşli silah.

[5] borda: Geminin veya kayığın yan tarafı.

dolu ve içinde bir sürü incinin, elmasın bulunduğu, değeri bir milyon altından fazla bir gemi olduğunu söylediler. Fırtına yüzünden bu taraflara sürüklenmiş, perişan ve topçusuz olduklarını, topların tayfalar tarafından denize atıldığını ve tayfalarınsa hasta, aç ve susuzluktan ölmek üzere olduklarını anlattılar. Arnavut Mehmet'e[6] ait olan o iki kadırga, büyük gemiyi bir gün önce kendini savunmasına fırsat vermeden ele geçirmişti ve duyduklarına göre Türkler bu kadar serveti iki gemiye sığdıramadıkları için büyük gemiyi yakınlarda bulunan Larache Nehri'ne koymak üzere yanlarında götürüyorlardı.

Ricaredo onlara, eğer kaptanı olduğu o iki geminin İspanyol gemisi olduğunu düşünüyorlarsa yanıldıklarını; çünkü o gemilerin, İngiltere kraliçesinin olduğunu söyledi. Bu haberi duyanları korku ve düşünce sarmıştı. Düşünmekte haklıydılar; çünkü bir tuzaktan başka bir tuzağa düştüklerini sanmışlardı. Ancak Ricaredo onlara korkmamalarını, özgür kalacaklarından emin olmalarını ve bu yüzden savunmaya geçmemelerini söyledi.

– Savunmaya geçmemiz imkânsız, diye yanıtladılar; çünkü daha önce de söylediğimiz gibi ne topçumuz var ne de silahımız. Bu sebepten generalinizin cömertliğine sığınmak durumundayız. Bizi Türklerin dayanılmaz esaretinden kurtaran kişinin bu derece merhametli ve iyi olması elbette ki doğaldır; çünkü onun hatırlanmaya değecek olan bu zaferinin ve bizi korkutan değil, üstün tutan cömertliğinin haberi sonsuz sayıda ülkeye ulaşacak ve ulaştığı her ülkede de onu ünlü yapacaktır.

İspanyol'un bu sözleri ona iyi bir fikir gibi gelmişti. Gemisindekileri çağırıp onlara, Hıristiyanların sayıca fazla olduklarını ve kendilerine karşı ayaklanmaları durumunda, onları hiçbir tehlikeyle karşılaştırmadan İspanya'ya göndermek için neler yapması gerektiğini sordu. Onlarsa Ricaredo'ya, İspan-

[6] Cervantes'i esir alıp Cezayir'e götüren Türk korsanı.

yolları teker teker kendi gemisine geçirmesini ve güvertenin altına inerken onları öldürmesini öğütlediler. Böylece, büyük gemiyi, hiçbir korku ve endişe duymadan Londra'ya götürebilirdi.

Ricaredo buna şu şekilde yanıt verdi:

– Mademki Tanrı, bizim bu kadar çok servet elde etmemizi sağladı, ben de onun bu iyiliğine gaddarca ve nankörce cevap vermek istemem. Ayrıca yetenekle ve tedbirle çözebileceğim bir soruna kılıçları dahil etmeyi doğru bulmuyorum. Onların iyiliğinden çok, kendi iyiliğimi düşündüğüm için, hiçbir Katolik Hıristiyan'ın ölmemesi gerektiğini düşünüyorum. Bugünkü kahramanca hareketimizden sonra yapmamı istediğiniz bu gaddarlığın, bana ve arkadaşlarım olan sizlere, zalimler adını vermesini istemem; çünkü hiç kimse, zalimlerden, faydalı insanlarmış gibi bahsetmez. Yapılması gereken şey şudur: Gemilerimizden birinde bulunan bütün toplar, büyük Portekiz gemisine geçirilecek, bu gemide silah ya da başka bir şey bırakılmayacak. Büyük gemiye kendi adamlarımızı koyacağız ve İngiltere'ye gideceğiz, İspanyollar da İspanya'ya gidecekler.

Kimse Ricaredo'nun önerisine karşı gelmeye cesaret edemedi. Bazıları onu cesur, onurlu ve anlayışlı buldular; bazıları ise onun olması gerektiğinden fazla Katolik olduğunu düşündüler. Ricaredo bu kararından sonra elli arkebüzüyle birlikte fitiller yanık, eller tetikte Portekiz gemisine geçti. Gemide kadırgadan kaçmış olan yaklaşık üç yüz kişi vardı. Ricaredo hemen seyir defterini istedi. Güvertede ilk kez kendisiyle konuşmuş olan adam, seyir defterini kadırgaların korsanının aldığını ve onlarla birlikte sulara gömüldüğünü söyledi. Ricaredo bir çırpıda etrafı düzene soktu ve ikinci gemisini Portekiz gemisine yaklaştırarak hayret verici bir hızla ve güçlü esirlerinin de yardımıyla küçük geminin toplarını büyük gemiye naklettirdi. Sonra kısa bir konuşma yaparak Hıristiyanların boşaltılmış olan gemiye binmelerini emretti. Orada, kendile-

rinden daha fazla kişiye bir aydan çok yetecek yiyecek bulunuyordu. Gemiye binenlerden her birine dört altın İspanyol eskudosu verildi. Bu parayı, yakınlarda bulunan topraklarına vardıklarında ihtiyaçlarını gidersinler diye kendi gemisinden getirmişti. Toprakları fazla uzakta değildi; çünkü bulundukları yerden Abala ve Calpe denilen yüksek dağlar görülüyordu. Hıristiyanların her biri, kendilerine yapılan iyilikten dolayı binlerce kez teşekkür etti. Gemiye en son binen, diğerleri adına konuşan kişiydi ve şöyle söyledi:

– Cesur şövalye, beni İspanya'ya yollamaktansa beraberinde İngiltere'ye götürmeni daha büyük bir mutluluk kabul ederim; çünkü İspanya benim yurdum ve oradan ayrılalı henüz altı gün olmasına rağmen, orada acı ve yalnızlıktan başka bir şey bulmam mümkün değildir.

Efendim, on beş yıl önce meydana gelen Cádiz işgalinde kızımı kaybettim ve muhtemelen İngilizlerin onu İngiltere'ye götürdüklerini düşünüyorum. Onunla birlikte yaşlılığımın tesellisini ve gözlerimin nurunu da kaybetmiş oldum. O gözler ki onu görmediğinden beri hiç güzel bir şey göremedi. Kızımın, en büyük hazinemin kayboluşu beni öyle kederlendirdi ki, ne ticaret yapabildim ne de yapmak istedim. Ticaret beni herkesin gözünde şehrin en zengin tüccarı yapmıştı. Gerçek şu ki yüz binlerce eskudoluk kredinin dışında, evinin kapılarının gerisinde elli bin eskudoluk bir servetim vardı. Hepsini kaybettim. Kızımı kaybetmemiş olsaydım bunların hiçbirini yitirmeyecektim. Bu genel felaketten ve benim kendi kişisel felaketimden sonra o kadar çok çalışıp yorulma ihtiyacı hissettim ki sonunda bu isteğe karşı koyamayarak orada oturmakta olan acı dolu karım ve ben, cömert, yoksulların bilindik sığınağı olan Hindistanlar'a gitmeye karar verdik. Altı gün önce bir avizoya[7] bindik. Gemi Cádiz'den çıktığında bu korsan gemilerine rastladı ve onlar da bizi esir aldılar. Böylece

[7] avizo: Bir tür haberleşme gemisi.

felaketimiz tazelendi ve talihsizliğimiz tekerrür etti. Korsanlar bu Portekiz gemisini esir almamış olsalardı talihsizliğimiz daha büyük olurdu. Gemiyi esir almaları, siz görene kadar onları oyalayarak vakit kaybettirdi.

Ricaredo ona kızının adını sorduğunda Isabela yanıtını aldı. Bunu duyunca kuşkulandığı şeyin doğru olduğunu da anlamış oldu, yani bunları anlatan kişinin sevgili Isabela'nın babası olduğunu. Isabela hakkında hiçbir şey söylemeden kendisini ve karısını arzu ettikleri haberi alacakları Londra'ya memnuniyetle götüreceğini söyledi. Portekiz gemisine yeterli sayıda denizci ve muhafız koyarak İspanyol'u ve karısını kaptan gemisine yerleştirdi.

Aynı gece yelken açarak aceleyle İspanya kıyılarından uzaklaştılar. Kurtarılan esirlerin bulunduğu gemide yirmi civarında Türk bulunuyordu ve Ricaredo İspanyollardan onlara ilk fırsatta özgürlüklerini geri vermelerini rica etti, bunun üzerine Türkler de kendisine teşekkür etti. Ricaredo bu hareketi Katoliklere olan yakınlığından çok, iyi ve cömert bir insan gibi davrandığını göstermek için yapmıştı.

Elverişli ve sürekli olduğu yönünde işaretler vermekte olan rüzgâr biraz olsun durgunlaşmaya ve İngilizlerin yüreklerinde büyük bir korku fırtınası koparmaya başlamıştı. Öz-gür bıraktıkları insanların İspanya'ya vardıklarında olan biteni oradakilere anlatacaklarını ve o an limanda bulunan kalyonların[8] kendilerini aramaya çıkabileceklerini, pusuya düşeceklerini ve sonunda da kaybedeceklerini söyleyerek Ricaredo'yu cömertliğinden dolayı suçluyorlardı. Ricaredo haklı olduklarını biliyordu. Güzel sözler söyleyerek onları teskin etmeye çalıştıysa da onları asıl sakinleştiren şey tekrar esmeye başlayan rüzgâr oldu. Rüzgâr öyle bir esmeye başlamıştı ki yelkenleri trim etmeye[9] bile gerek duymadan hepsini indirip dokuz gün içerisinde Londra kıyılarına vardılar.

---

[8] kalyon: Yelken ve kürekle yol alan savaş gemilerinin en büyüğü.

[9] yelkenleri trim etmek: Yelkenleri rüzgâra göre ayarlamak veya düzeltmek.

Zafer kazanmış olarak döndüklerinde, Londra'dan demir alalı henüz otuz gün olmuştu.

Ricaredo, komutanının ölümünden dolayı limana sevinç işaretleriyle girmek istemedi; bu yüzden sevinç ve yas işaretleri birbirine karışmıştı. Bir kez neşeli klarnetler çalıyorsa bir kez de boğuk borular çalıyordu. Neşeli trompetlerin ve havalara kaldırılan silahların sesine hazin ve acıklı sesleriyle flütler yanıt veriyordu. Üzerinde hilaller bulunan bir bayrak, gabya direklerinden birine ters çevrilmiş olarak asılmıştı. Diğer bir gabya direğindeyse, siyah atlastan yapılmış, uçları suya değen, uzun bir bayrak görünüyordu. Birbirinin bu kadar zıttı olan gösterilerin ve işaretlerin eşliğinde yelkenliler nihayet Londra Nehri'ne girmişlerdi. Büyük gemi, nehrin suyu onu kaldıramayacağından açıkta bekliyordu.

Kendilerini kıyıdan seyreden halk, birbirinin karşıtı olan gösteriler ve işaretlerden dolayı merak içerisinde kalmıştı. Bazı işaretlerden, küçük geminin Lansac Baronu'nun kaptan gemisi olduğunu anlamışlardı; fakat diğer geminin, açıkta bekleyen o büyük gemiye nasıl dönüştüğünü anlayamıyorlardı. Ancak cesur Ricaredo, zengin ve parıldayan silahlarıyla birlikte kayığa atlayınca bu belirsizlikten kurtuldular. Ricaredo kendisini bekleyen sayısız insan arasından yürüyüp geçerek koridorlardan birinde oturdu ve gemiden gelecek haberleri bekleyen kraliçenin bulunduğu saraya gitti.

Kendisine en az İspanyol kıyafetleri kadar yakışan İngiliz kıyafetleri giymiş olan Isabela, kraliçe ve diğer kadınlarla birlikte orada duruyordu. O, saraya varmadan önce başka birisi onlara Ricaredo'nun geldiğini haber vermişti. Ricaredo'nun adını duyunca neşelenen Isabela, kötü şeylerin olmasından korkuyor, ama iyi şeylerin olmasını umut ediyordu.

Ricaredo uzun boylu, kibar ve iyi görünümlüydü. Göğsünde, sırtında, boynunda, kollarında ve kalçalarında on bir vistadan, oymalı ve yaldızlı Milano zırhı taşıdığı için ona bakanlara daha bir güzel görünüyordu. Başında miğfer yoktu,

tam tersine geniş kenarlı, valon[10] tarzı çapraz bir şekilde, çeşitli tüylerle süslenmiş, aslan derisi renginde bir şapka takmıştı. Kılıcı geniş, kemeri zengin işlemeli, çizmeleriyse İsviçre tarzındaydı. Bütün bu süslemeleri ve çevik yürüyüşünü görenler onu savaş tanrısı Marte'ye; yüzündeki güzelliği görenlerse onu dalga geçmek için Marte'nin kılığına girmiş olan Venüs'e benzettiklerini söylüyorlardı. Sonunda kraliçenin önüne geldi ve diz çökerek şunları söyledi:

– Yüce Majesteleri, Lansac Baronu hastalanıp öldükten ve ben cömertliğiniz sayesinde onun yerine geçtikten sonra kader, şansınızın gücüyle ve arzuma uygun olarak karşıma iki Türk kadırgası çıkardı. Bu iki kadırga orada gördüğünüz büyük gemiyi esir almıştı. Onlara saldırdık. Askerleriniz her zamanki gibi savaştılar ve korsanların gemilerini batırdılar. Türklerin elinden kaçan ve gemilerimizden birine yerleştirdiğim Hıristiyanlara sizin adınıza özgürlük bağışladım ve yanımda yalnızca kendi arzularıyla gelip büyüklüğünüzü görmek isteyen bir İspanyol erkekle kadın getirdim. Oradaki gemi, fırtına yüzünden Türklerin eline düşmüş, Portekiz Hindistanı'ndan gelen gemilerden biridir. Türkler az bir çabayla, daha doğrusu hiç çaba sarf etmeden onu teslim almışlar. Portekizlilerden bazılarının dediğine göre, gemide bulunan baharatın, inci ve elmastan yapılmış malların değeri bir milyon altını geçiyormuş. Ne biz bir şeye el sürdük ne de Türkler yanına yaklaşabildi; çünkü Tanrı onları size nasip etmişti ben de Majesteleri için onların korunmasını emrettim. Bana yalnızca tek bir mücevher verirseniz size bunun gibi on tane gemi borçlanmış olurum. O mücevher, Majesteleri'nin bana söz vermiş olduğu sevgili Isabela'mdır. Yaptıklarıma hizmet denirse eğer, yalnızca Majesteleri'ne yapmış olduğum bu hizmetimin karşılığı olarak değil, aynı zamanda yapmayı düşündüğüm daha birçok hizmetin karşılığı olarak, onunla ödüllen-

[10] valon: Belçika'nın üç federal bölgesinden biri.

dirilmiş ve zengin olacağım ki bu hizmetleri, bana bahşettiğiniz mücevherle birlikte verdiğiniz sonsuz bütünün bir parçasını ödeyebilmek için yapacağım.

– Kalkın Ricaredo, dedi kraliçe, şuna inanın ki eğer bir ödül olarak size Isabela'yı vermem gerekseydi, ona biçtiğim değeri ne bu gemidekilerle ne de Hindistanlar'da kalanlarla ödeyebilirdiniz. Onu size söz verdiğim için ve hem onun size hem de sizin ona layık olmanızdan dolayı veriyorum. Sadece sizin verdiğiniz değer onu hak ediyor. Siz geminin mücevherlerini benim için saklamışsınız, ben de sizin mücevherinizi korudum. Size ait olan bir şeyi size geri vermekle büyük bir lütuf göstermediğimi düşünebilirsiniz; ama ben bunu yaparak size büyük bir iyilikte bulunduğumu biliyorum. Arzuyla satın alınan mallar ve satın alan kişinin gönlünde bulunan mallar bir can değerindedir; çünkü bu dünyada cana biçilebilecek bir fiyat yoktur. Isabela sizindir. Onu orada görüyorsunuz. Ne zaman isterseniz ona sahip olabilirsiniz. Sanırım bu onun rızasıyla olacaktır; çünkü aklı başında bir kızdır ve sizin kendisine göstermiş olduğunuz dostluğun karşılığını vermesini bilecektir. Buna iyilik değil, dostluk demeyi uygun buldum; çünkü ona iyilik yapma mertebesine yalnız ben erişmek isterim. Gidip dinlenin ve yarın gelip beni görün. Yaptıklarınızı daha ayrıntılı dinlemek isterim. Sonra da kendi arzularıyla gelip beni görmek istediklerini söylediğiniz o iki kişiyi de bana getirin ki kendilerine teşekkür edebileyim.

Kendisine yaptığı bu iyilikten dolayı Ricaredo kraliçenin ellerini öptü. Kraliçe salona girince orada bulunan nedimeler Ricaredo'nun etrafını sardılar. Isabela'ya karşı büyük bir dostluk besleyen ve içlerinde en akıllı, en çekici ve güzel olan Bayan Tansi şaşırarak:

– Bu nedir Bay Ricaredo? Bu silahlar nedir? Düşmanlarınızla savaşmaya geldiğinizi mi sandınız? Oysaki gerçekte hepimiz sizin dostunuzuz, yalnızca İspanyol olduğu için size karşı iyi duygular beslemek zorunda olmayan Isabela dışında.

– Bayan Tansi, Isabela'nın bana karşı herhangi bir duygu beslemesi bile yeterlidir, dedi Ricaredo, eğer onun hatırında kalırsam, bilirim ki iyi bir duygu besliyordur; çünkü onun yüksek değerine, anlayışına ve nadir bulunan güzelliğine nankörlüğün çirkinliği yakışmaz.

Bu söze Isabela yanıt verdi:

– Bay Ricaredo, mademki beni övdüğünüz ve benim için yaptığınız iyiliklerin karşılığında sizi ödüllendirmem ve sizin olmam gerekiyor, öyleyse benden almak istediğiniz her zevki almak sizin işinizdir.

Ricaredo, Isabela ve diğer nedimeler arasında bu ve bunun gibi seviyeli konuşmalar geçti. Nedimelerin arasında yaşı küçük olan bir genç kız vardı. Orada durduğu sürece Ricaredo'ya bakıyor, zırhtan kalçalığın altında ne olduğunu görmeye çalışıyor, kılıcına dokunuyor, küçük bir kız saflığıyla silahların yansımasında kendini görmek istiyor ve daha yakından bakmak için yaklaşıyordu. Ricaredo gittikten sonra nedimelere dönerek:

– Hanımefendiler, şimdi savaşın çok güzel bir şey olduğunu düşünüyorum; çünkü silahlı erkekler kadınlar arasında bile ilgi görüyor.

– İlgi görüyorlar da laf mı? Ricaredo'ya bir baksanıza. Sanki güneş yeryüzüne inmiş de o kıyafetlerle yolda dolaşıyormuş gibi görünüyor.

Genç kızın sözlerine ve Tansi'nin ilginç benzetmesine bütün kızlar güldüler. Ricaredo'nun saraya silahlı gelmesini küstahlık olarak gören dedikoducu diller de eksik olmadı; ama bu davranışı hoş görenler ve asker olmasından dolayı, büyük kahramanlığını göstermek için bunu yapmış olabileceğini düşünenler de vardı.

Ricaredo, ailesi, dostları, akrabaları ve tanıdıkları tarafından içten bir sevgiyle karşılandı. O gece Londra'da başarısı için eğlenceler düzenlendi. Isabela'nın annesi ve babası Clotaldo'nun evinde bulunuyorlardı. Ricaredo, ailesine onların

kim olduğunu anlattı; fakat annesi Catalina başta olmak üzere evde bulunan diğer kadın ve erkek hizmetkârlara, kendisi haber vermeden onlara Isabela'yla ilgili hiçbir şey söylememelerini tembihledi. Aynı gece, birçok yelkenli, şalupa[11] ve kayık yardımıyla, kendilerini izleyen gözlerin önünde büyük geminin içindeki baharatlar ve diğer değerli ticaret eşyalarının boşaltma işi başladı ve sekiz günde bitmedi.

Ertesi gün Ricaredo, kraliçenin kendilerini görmek istediğini söyleyerek Isabela'nın İngiliz kıyafetleri giymiş olan annesi ve babasını da yanına alarak tekrar saraya gitti. Kraliçenin, nedimelerin ortasında Ricaredo'yu beklediği yere vardılar. Kraliçe, Isabela'yı yanında bulundurarak Ricaredo'nun hoşuna gidecek bir şey yapmak, gururunu okşamak istemişti. Isabela ise Ricaredo'nun geldiği gün giydiği kıyafetini giymişti ve en az o günkü kadar güzel görünüyordu. Isabela'nın anne ve babası, böylesine bir ihtişamı ve büyüklüğü bir arada görmenin şaşkınlığı içindeydiler. Gözlerini Isabela'ya diktiler. Her ne kadar yürekleri, bu kadar yakınlarında bulunan mutluluğun habercisi gibi göğüslerinde hızla çarpsa da onu tanıyamadılar. Bu yürek çarpışı, hüzünlerinden değil, sebebinin ne olduğunu henüz bilmedikleri heyecandan kaynaklanıyordu. Kraliçe, Ricaredo'nun önünde diz çökmüş bir vaziyette daha fazla durmasını istemedi ve onu kaldırarak kendisi için getirilmiş olan sandalyeye oturttu. Kraliçenin kibirli hali göz önünde bulundurulduğunda bu, alışılmışın dışında bir nezaketti ve orada bulunanlar birbirlerine şöyle diyorlardı:

– Ricaredo, kendisine getirilmiş olan sandalyede değil de sanki diken üzerinde oturuyor.

Başka birisi ise yaklaşarak şöyle dedi:

– "Hediyeler kayaları parçalar" diye söylenegelen bir söz vardır. Şimdi o söz doğrulanmış oldu; zira Ricaredo'nun getirdiği hediyeler kraliçemizin sert kalbini yumuşattı.

---

[11] şalupa: Küçük bir gemi gibi kullanılabilen büyük sandal.

Bir başkası ise hemen lafa karışarak şunları ekledi:

– Şimdi bu kadar iyi eyerlendiyse, onu koşturmaya ikiden fazla insan kalkışabilir.

Gerçekten de kraliçenin Ricaredo'ya bahşetmiş olduğu bu yeni onur, onu izlemekte olan kişilerin birçoğunun kalbinde kıskançlığın doğmasına sebep olmuştu; çünkü bir hükümdarın, gözdesine yaptığı her iyilik, kıskanç bir kişinin kalbine saplanan mızrak gibidir.

Kraliçe, korsanlarla yaşanılan çatışmanın nasıl geçtiğini ayrıntılarıyla bilmek istedi. Ricaredo zaferi, Tanrı'ya ve askerlerinin yetenekli kollarına bağlayarak çatışmayı en başından anlattı. Bütün askerlerini överek yüceltti ve içlerinde diğerlerinden daha fazla emek harcamış olanların yaptıklarını da ayrıntılarıyla anlattı. Bunu yaparak, kraliçeyi, çatışmaya katılan herkese özel bir iyilik yapmaya zorlamış oldu. Sıra kraliçenin adına Türklere ve Hıristiyanlara özgürlük bağışladığını anlatmaya gelince Isabela'nın annesi ile babasını işaret ederek şöyle söyledi:

– Orada duran o kadın ve erkek, ihtişamınızı görmek için kendilerini yanımda getirmemi benden rica eden, dün size bahsetmiş olduğum kişilerdir. Kendileri Cádizlidir ve hem bana anlattıklarından hem de kendi gördüklerim ve gözlemlediklerimden kendilerinin Cádiz'in ileri gelenlerinden ve önemli kişilerinden oldukları sonucunu çıkardım.

Kraliçe yaklaşmalarını emretti. Isabela ise, şans eseri anne ve babasını tanıyıp tanımadıklarını öğrenebilme arzusuyla hem İspanyol, üstelik Cádizli olduklarını söyleyen bu kişilere bakmak için başını kaldırdı. Isabela'nın başını kaldırmasıyla annesi de gözlerini ona dikti ve daha dikkatli bakabilmek için yürümeyi bıraktı. Isabela'nın zihninde, o kadını daha önce görmüş olduğunu kendisine hatırlatmak isteyen birtakım hatıralar canlanmaya başladı. Babası, gözlerinin kendisine gösterdiği gerçeğe inanmaya cesaret edemedi; ama kendisi de aynı karışık duygular içerisindeydi. Ricaredo, daha önce tanı-

şıp tanışmadıkları duygusu içine sıkışmış olan bu üç kuşkulu ve şaşkın ruhun hareketlerini ve tepkilerini görebilmek için dikkatlice onlara bakıyordu. Kraliçe, karı kocanın duraklamasını ve ardından Isabela'nın şaşkınlığını fark etti; çünkü hafif hafif terlediğini ve saçlarını düzeltmek için elini birkaç kez kaldırdığını görmüştü.

O esnada Isabela, annesi olduğunu düşündüğü kadının konuşmasını arzu ediyordu. Gözlerinin kuşkusundan onu belki de kulakları kurtarırdı. Kraliçe, Isabela'ya, Ricaredo'nun kendilerine vermiş olduğu özgürlüğü tatmak istememeye kendilerini neyin yönlendirdiğini o kadınla adama İspanyol dilinde sormasını söyledi. Özgürlük, yalnızca akıllı insanlar için değil, aynı zamanda akıldan mahrum olan hayvanlar tarafından da çok sevilen bir şeydi.

Isabela bütün bunları annesine sorduğunda annesi, ona herhangi bir karşılık vermeden dalgın ve yarı baygın bir halde, saygıya, korkulara ve saray kurallarına aldırış etmeden Isabela'nın yanına yaklaştı ve elini onun sağ kulağına götürerek oradaki, kuşkusunu tamamen ortadan kaldıran bene baktı. Isabela'nın kendi kızı olduğunu açık bir şekilde gördüğündeyse onu kucaklayarak yüksek sesle şunları söyledi:

– Ah, canım kızım! Ruhumun değerli hazinesi!

Daha fazla bir şey söyleyemeden baygın bir şekilde Isabela'nın kolları arasına yığıldı.

En az onun kadar duygulu ve dikkatli olan babası ise başka bir söz söylemiyor, hissettiklerini, hafif hafif akarak saygıdeğer yüzünü ve sakalını ıslatan gözyaşlarıyla gösteriyordu. Isabela yüzünü annesinin yüzüne yaklaştırdı ve onları orada görmekten dolayı ruhunda duyduğu zevki ve memnuniyeti anlatırcasına gözlerini babasına çevirerek ona baktı. Olup bitenlerden dolayı hayretler içerisinde kalan kraliçe, Ricaredo'ya dönerek şunları söyledi:

– Bu görüşmelerin sizin sayenizde gerçekleştiğini düşünüyorum Ricaredo. Ancak pek de başarılı oldukları söyle-

nemez. Bilirsiniz ki ani bir sevinç, insanı, kederin öldürdüğü gibi öldürebilir.

Bunu söyledikten sonra Isabela'ya dönerek onu annesinden ayırdı. Yüzüne su serpildikten sonra kendine gelen annesi, zihnini biraz daha toparlayıp kraliçenin önünde diz çökerek şunları söyledi:

– Cüretimi af buyurun Majesteleri. Bir insanın, pek değerli bir hazinesini bulmasının sevinciyle duygularına hâkim olamaması ona çok görülmesin.

Söylenenleri anlayabilmek için Isabela'yı çevirmen olarak kullanan kraliçe, ona hak verdiğini belirtti. Bütün bu olayların sonucunda Isabela anne ve babasını, onlar da kızlarını tanıdılar. Kraliçe, kızlarını istedikleri gibi görebilmeleri, onunla sohbet edip onunla birlikte sevinebilmeleri için sarayda kalmalarını emretti. Ricaredo da bu durumdan son derece memnundu ve kraliçeye Isabela ile evlenme konusunda kendisine vermiş olduğu sözü, eğer buna layık olabilmişse yerine getirmesi, layık olamamışsa kendisine, arzu ettiği şeye kavuşabilmesi için yapılması gereken işler verilmesi için yalvardı. Kraliçe, Ricaredo'nun kendisinden ve yaptığı faydalı işlerden memnun olduğunu, sınamak için başka denemelere gerek olmadığını anlattı. Böylece Ricaredo'ya Isabela'yı dört güne kalmaz kendisine vereceğini ve ikisi için de mümkün olan bütün itibarın gösterileceğini söyledi. Bunun üzerine Ricaredo, sevenlerin en son istediği, sevdiğini kaybetme korkusu olmadan Isabela'yı kendi himayesine verecek yakın umuttan memnun bir biçimde oradan ayrıldı.

Zaman Ricaredo'nun istediği kadar hızlı geçmiyordu; çünkü geleceğe dair umut besleyen insanlar zamanın akıp geçtiğini değil, tam tersine tembel adımlarla yürüdüğünü düşünürler; fakat sonunda beklenen gün geldi. O gün Ricaredo, sadece arzuladığı şeyin nihayete kavuşacağını değil, aynı zamanda Isabela'nın kendisini daha çok sevmesini sağlayacak –ki bundan daha fazla sevebilirse– yeni güzellikler bulmayı dü-

şünüyordu. Tam da şans gemisinin uygun bir rüzgârla istenilen limana doğru yol aldığını zannettiği o kısacık zamanda kötü talih, o denizde bin defa boğulmaktan korkacağı bir fırtına kopardı.

Isabela, kraliçenin baş nedimesine teslim edilmişti ve bu kadının yirmi iki yaşında, Kont Arnesto adında bir oğlu vardı. Büyük arazilere sahip oluşu, asil kandan gelmesi ve annesinin kraliçenin yanında olmasından dolayı sağladığı güç ve saygınlık, Arnesto'yu gereğinden fazla küstah, kibirli ve cüretkâr yapmıştı. Arnesto Isabela'ya yanıp tutuşurcasına âşık olmuştu. Öyle ki ruhu, Isabela'nın gözlerinin ışığında yanıp eriyordu. Her ne kadar Ricaredo'nun yokluğu sırasında Isabela'ya bazı işaretlerle arzusunu belli ettiyse de Isabela buna müsaade etmedi. Aşkın ilk zamanlarında görülen karşı koymalar ve hor görmeler âşıkları yollarından döndürse de Isabela'nın Arnesto'yu birçok kereler ve herkesin bileceği şekilde hor görmesi Arnesto'da tam tersi bir etki yapmıştı; çünkü kendi kıskançlığında yanıp Isabela'nın namusluluğunda tutuşuyordu. Kraliçenin gözünde Ricaredo'nun Isabela'ya uygun olduğunu ve kısa bir süre içerisinde ona eş olarak verileceğini görünce çaresizce hayatına son vermek istedi; fakat bu kadar alçakça ve korkakça bir çareye başvurmadan önce annesine, Isabela'yı kendisine eş olarak vermesi için kraliçeden ricada bulunmasını, aksi takdirde ölümün eşiğine geldiğini bilmesini söyledi. Nedime, oğlunun bu sözleri karşısında şaşkına dönmüştü. Onun bu cüretkâr halinin sertliğini ve ruhunda yanmakta olan arzuların dayanıklılığını çok iyi bildiğinden, bu aşkın uğursuz bir sonla noktalanmasından korkuyordu. Bu nedenle, evlatlarının iyiliğini isteyen ve sağlayan her anne gibi oğluna kraliçeyle konuşacağına dair söz verdi. Bu sözü, kraliçenin vaat ettiği şeyi yerine getirmemesi gibi mümkün olmayan bir şeyi elde etme umuduyla değil, umutsuzluk içerisinde son çarelere başvurmak için vermişti.

Isabela o sabah kraliçenin emriyle, bir kalemin betim-

lemeye cüret edemeyeceği kadar gösterişli bir şekilde giyinmişti. Kraliçenin bizzat kendisi ona yirmi bin dukado değerinde ve gemideki en güzel incilerden yapılmış bir gerdanlık ve değerinin altı bin dukado olduğu tahmin edilen bir pırlanta yüzük takmıştı. Saray kadınları, yaklaşmakta olan evlilik tarihi dolayısıyla yapılmasını bekledikleri düğün ve şenliklerden dolayı sevinç içerisinde bulunurlarken, baş nedime kraliçenin yanına gidip diz çökerek, Isabela'nın evliliğinin iki gün geciktirilmesi için yalvardı ve Majesteleri'nin kendisine bu iyiliği yapmasıyla, kendisini, bugüne kadar yapmış olduğu hizmetlerine karşılık hak ettiği ve beklediği bütün iyiliklerle ödüllendirilmiş sayacağını ve memnun olacağını söyledi.

Kraliçe ilk olarak, Ricaredo'ya vermiş olduğu söze tamamen ters olan bu ertelemeyi neden bu kadar ısrarla istediğini sordu; fakat nedime, kraliçe her ne kadar bunun nedenini öğrenmeyi çok istese de ondan erteleme sözü alana kadar, bunun nedenini söylemek istemedi. Kraliçenin bu nedeni öğrenme isteği çok büyüktü ve böylelikle nedime istediğini elde etti. Ardından kraliçeye oğlunun aşkından, Isabela'yı kendisine eş olarak vermedikleri takdirde umutsuzluğa düşeceğinden ya da rezalet çıkaracağından bahsetti ve o iki günlük süreyi, oğlunun derdine bir çare bulmak için ne gibi bir yol izlemenin uygun olacağı konusunda kraliçenin düşünmesine imkân sağlamak amacıyla istediğini söyledi.

Kraliçe nedimesine, eğer arada kendi verdiği sözler olmasaydı bu daracık labirentte bir çıkış yolu bulabileceğini; fakat dünyanın bütün menfaatleri bunu gerektirse bile verdiği sözden dönmeyeceğini ve Ricaredo'nun umutlarını yıkıp onu aldatmayacağını söyledi. Nedime bu yanıtı oğluna söylediğinde Arnesto, aşk ve heyecanlık duygularıyla yanarak, bir dakika bile kaybetmeden bütün silahlarını kuşanıp güçlü ve güzel bir at üzerinde Clotaldo'nun evinin önüne gitti ve yüksek sesle, Ricaredo'nun pencereye çıkmasını söyledi. O sırada damatlığını giyinmiş, törenin gerektirdiği kişilerle beraber saraya git-

mek üzere olan Ricaredo, kendisine, bağıran kişinin kim olduğu ve nereden geldiği söylenince, biraz heyecanlı bir şekilde pencereye çıktı. Onu gören Arnesto şöyle dedi:

– Ricaredo, sana söylemek istediğim şeye dikkat et! Efendimiz kraliçe, seni kendisine hizmet etmeye ve eşsiz Isabela'yı hak edecek bir şeyler yapmaya zorladı ve sen de gidip gemileri altınlarla doldurarak geri döndün. Bununla Isabela'yı satın aldığını ve onu hak ettiğini sanıyorsun. Efendimiz kraliçe, sana Isabela'yı vaat etmiştir; ancak bunu sarayında daha iyi hizmet edecek ve Isabela'yı daha iyi bir sıfatla hak edecek başka biri olmadığını sandığından yapmıştır; fakat pekâlâ yanılmış olabilir. Gerçek saydığım bu düşünceme dayanarak sana şunu söylüyorum ki sen ne Isabela'ya layık olacak bir şey yaptın ne de seni böyle bir mertebeye yükseltecek bir şey yapabilirsin. Ona layık olmadığın için, eğer bana bunun tersini söylemeye kalkarsan, sana ölümüne çarpışmak için meydan okurum.

Kont sustu ve Ricaredo ona şöyle yanıt verdi:

– Sizin meydan okumanızı kabul etmek gibi bir mecburiyetim yok kont; çünkü itiraf etmeliyim ki Isabela'ya yalnız ben değil, dünyadaki hiçbir erkek layık değildir. Bana söylediklerinize karşılık bir kez daha yineliyorum ki meydan okumanız umurumda bile değil; fakat meydan okumak gibi bir cürete kalkıştığınız için bunu kabul ediyorum.

Bunları söyledikten sonra pencereden çekilerek derhal silahlarını istedi. Akrabaları ve kendisine saraya giderken eşlik etmek için gelmiş olanlar telaşlandılar. Kont Arnesto'yu silahlarını kuşanmış bir şekilde görüp meydan okuma seslerini duyanlardan bazıları, olanları kraliçeye anlatmaktan geri kalmadılar. Bunun üzerine kraliçe muhafız alayı komutanını, Kont Arnesto'yu yakalamak üzere görevlendirdi. Komutan o kadar hızlı hareket etti ki gemisinden indiği zamanki silahlarını kuşanmış ve güzel bir ata binmiş olan Ricaredo evinden çıktığı sırada oraya vardı.

Kont, komutanı görünce niçin geldiğini hemen anlayıp kendisini yakalatmamaya karar verdi ve yüksek sesle Ricaredo'ya şunları söyledi:

– Önümüze çıkan engeli görüyorsun Ricaredo. Beni, cezalandırmak için ararsın. Ben de seni cezalandırmak istediğim için arayacağım. Öyleyse birbirini arayan iki kişi olarak birbirimizi kolaylıkla buluruz. Arzularımızın yerine gelmesini o zamana bırakalım.

– Memnuniyetle, diye yanıtladı Ricaredo.

Bu esnada komutan bütün askerleriyle birlikte oraya vardı ve konta Majesteleri adına kendisini hapsedeceğini söyledi. Kont, ancak kraliçenin huzuruna çıkarılması koşuluyla teslim olacağı yanıtını verdi. Komutan bunu kabul etti ve kendisini askerlerinin arasına alarak onu kraliçenin huzuruna çıkmak üzere saraya götürdü. Kraliçe, genç ve âşık olması nedeniyle büyük hatalar yapmaya hazır olan oğlunu affetmesi için kendisine gözyaşlarıyla yalvarmış olan nedimesinden kontun Isabela'ya karşı duyduğu büyük aşkı öğrenmişti.

Arnesto, kraliçenin huzuruna vardığında kraliçe onunla konuşmaksızın kılıcını çıkarmasını ve onu bir kuleye hapsetmelerini emretti.

Bütün bu olanlar, huzur denizinin ne kadar çabuk bulandığını gören Isabela'nın anne ve babasına ıstırap veriyordu. Nedime, kendi akrabaları ile Ricaredo'nun akrabaları arasında çıkabilecek kötü olayları yatıştırmak amacıyla kraliçeye, bütün bunlara neden olan Isabela'nın İspanya'ya gönderilmesiyle aradaki nedenin ortadan kaldırılması tavsiyesinde bulundu. Böylelikle korkulması gereken sonuçlar yok olacaktı. Sözlerine, Isabela'nın Katolik ve tam bir Hıristiyan ve hiçbir ikna çabasının onu Katolik inancından döndüremeyeceğini ekledi. Kraliçe ise nedimesine, Isabela'yı bundan dolayı takdir ettiğini söyledi; çünkü anne ve babasının kendisine öğrettiklerini korumasını biliyordu. Ayrıca İspanya'ya gönderilmesi söz konusu bile olamazdı; çünkü onun güzel varlığı, birçok yeteneği

ve erdemi kendisinin hoşuna gidiyordu. Şüphesiz, o gün olmasa bile bir gün Isabela'yı söz verdiği gibi Ricaredo ile evlendirecekti.

Kraliçenin bu sözlerinden dolayı fazlasıyla tesellisiz kalan nedime başka bir söz söylemedi; fakat daha önce aklına gelmiş olan fikri düşündü. Isabela ortadan kalkmadıkça oğlunun içinde bulunduğu sert koşulları yumuşatıp Ricaredo ile barış yaparak her şeyi eski haline döndürecek başka bir çare olmadığını görerek, kendisi gibi ileri gelenlerden olan bir kadının aklından hiçbir zaman geçmemiş olan kötülüklerden birini yapmaya karar verdi. Bu karar, Isabel'i zehirleyerek öldürmekti. Çabuk ve kararlı olmak genellikle kadınların yaradılışında olduğundan aynı akşamüzeri Isabela'yı, duyduğu kalp çarpıntılarına iyi gelsin diye yemeye zorladığı konserveyle zehirledi.

Konserveyi yedikten kısa bir süre sonra, Isabela'nın dili ve boğazı şişmeye, dudakları kararmaya, sesi kısılmaya, gözleri bulanmaya ve göğsü sıkışmaya başladı. Bütün bunlar ona zehir verilmiş olduğunun açık belirtileriydi. Nedimeler kraliçeye giderek olanları anlattılar ve bu kötü oyunu baş nedimenin oynadığını söylediler. Kraliçenin buna inanması için fazla bir açıklamaya ihtiyacı yoktu ve derhal can çekişmekte olan Isabel'i görmeye gitti. Hemen doktorları çağırttı ve onlar gelene kadar Isabela'ya bir miktar tek boynuz tozu ve büyük hükümdarların benzer zorluklar için hazır bulundurdukları başka bir panzehir içirtti. Doktorlar gelip Isabela'yı iyileştirmeye çalıştılar ve kraliçeden baş nedimeye ne tür bir zehir verdiğini söyletmesini rica ettiler; çünkü Isabela'yı o kadının zehirlediğinden kuşku duymuyorlardı. Nedime zehirin ne olduğunu söyledi ve bu haber üzerine doktorlar öylesine etkili ilaçlar verdiler ki, bu ilaçlar ve Tanrı'nın yardımıyla Isabela kurtarılmış hayatıyla kaldı ya da en azından kurtarılma umuduyla.

Kraliçe, baş nedimenin, suçuna layık bir biçimde cezalandırılması için derhal yakalanıp sarayın dar bir odasına hap-

sedilmesini emretti. Baş nedime, Isabela'yı öldürüp Tanrı'ya kurban etmekle bir Katolik'i dünya üzerinden sileceğini ve oğlunun kavgalarını ortadan kaldıracağını söyleyerek suçundan kurtulmaya çalışıyordu.

Ricaredo bu acı haberleri duyduğunda aklını yitirecek gibi oldu. Yapılan şeyler ve şikâyet için söylenen sözler çok acıydı. Neticede Isabela hayatını kaybetmemişti; fakat doğa canını bağışlamakla beraber onu kaşsız, kirpiksiz, saçsız, yüzü şişmiş, teni solmuş, derisi soyulmuş ve gözlerini akar bir şekilde bırakmıştı. Sonunda o kadar çirkin kalmıştı ki o güne kadar nasıl bir güzellik harikası görünüyorsa, o günden sonra da bir çirkinlik ucubesi gibi görünmeye başlamıştı. Kendisini tanıyanların birçoğu zehrin onu öldürmeyip bu halde bırakmasını daha büyük bir felaket sayıyorlardı. Her şeye rağmen Ricaredo onu kraliçeden istedi ve eve götürmek için yalvardı. Ona karşı duyduğu aşk, bedenini geçerek ruhuna erişiyordu. Isabela güzelliğini kaybetmiş olabilirdi; ama sonsuz erdemlerini kaybetmiş olamazdı.

– Peki, dedi kraliçe, onu götürün ve götürürken de kaba tahtadan yapılmış bir kutu içerisinde çok kıymetli bir mücevher götürdüğünüzü düşünün. Tanrı biliyor ki onu size, bana vermiş olduğunuz zamanki gibi teslim etmek istemiştim; fakat bu mümkün olmadı. Beni affedin. Belki de bu suçu işleyen kadına vereceğim ceza, intikam alma isteğinizi bir nebze de olsa hafifletmiş olur.

Ricaredo kraliçeye, baş nedimenin kusurlarını affetmesi ve onu bağışlaması için yalvararak birçok şey söyledi; çünkü baş nedimenin özürleri daha büyük suçları bağışlamaya yeterdi. Sonunda Isabela'yı anne ve babasıyla birlikte kendisine verdiler. Kraliçe, Isabela'ya verdiği değerli elmaslara ve incilere başka mücevherler ve elbiseler katarak onu ne kadar çok sevdiğini göstermeye çalışmıştı. Isabela eski güzelliğine dönmeyi umut etmeden çirkinlik içerisinde iki ay geçirdi. Bu süre zarfında kabuk bağlayan derisi düşüp güzel teni görünmeye başlamıştı.

Isabela'nın eski haline dönmesine artık olanak olmadığını düşünen Ricaredo'nun annesi ve babası Ricaredo'dan habersiz, onu daha önce evlendirmeyi düşündükleri İskoçya'daki kızı getirmeye karar verdiler. Yeni nişanlının şimdiki güzelliğinin oğullarına Isabela'nın geçmiş güzelliğini unutturacağından şüphe etmiyorlardı. Isabela'yı ailesiyle birlikte, geçmişteki kayıplarını unutturacak kadar mal ve servet verip İspanya'ya göndermeyi düşünüyorlardı. Aradan henüz bir buçuk ay geçmemişti ki yeni nişanlı, kendine eşlik edenlerle birlikte Ricaredo'dan habersiz içeri giriverdi. O kadar güzeldi ki eskiden güzel olan Isabela'dan sonra bütün Londra'da onun kadar güzeli yoktu. Genç kızın ani gelişi Ricaredo'yu telaşa düşürmüş ve bu gelişin doğuracağı heyecanın Isabela'nın hayatına mal olmasından korkmaya başlamıştı. Bu korkuyu hafifletmek için Isabela'nın anne ve babasıyla birlikte bulunduğu odaya giderek onların önünde şunları söyledi:

– Ruhumun Isabela'sı, bana büyük bir sevgiyle bağlı olan ve sana karşı duyduğum aşkı bilmeyen ailem, ben senin değerini anlamadan önce beni evlendirmeyi düşündükleri İskoçyalı kızı buraya getirdiler. Bunu, o kızın büyük güzelliğinin, senin ruhuma işlemiş olan güzelliğini silmesi amacıyla yaptıklarını sanıyorum. Ben Isabela, seni sevdiğim andan beri, amacı şehvetli iştahın tatmini olan aşktan başka bir aşkla sevdim. Senin dış güzelliğin benim duygularımı köle etmişse, sonsuz erdemlerin de ruhumu tutsak etmiştir. O kadar ki eğer seni güzel olduğun için sevdimse çirkin olduğun için sana taparım. Bu gerçeği yinelemek için bana elini ver.

Isabela ona sağ elini uzattı. Ricaredo onun elini tutarak şöyle söylemeye devam etti:

– Gerektirdiği bütünlükte olmasa bile, Hıristiyan anne ve babamın bana öğrettikleri Katolik inancı adına, Romalı Papa'nın koruduğu, benim yüreğimde itiraf ettiğim, inandığım ve sakladığım, bizi dinlemekte olan Tanrı adına sana kocan olacağıma dair söz veriyorum. Ey Isabela, ruhumun yarısı, beni

senin olma mertebesine çıkarmak istersen eğer, şu andan itibaren senin kocanım.

Ricaredo'nun sözlerine Isabela hayran kalmış, anne ve babası ise hayretler içerisinde kendilerinden geçmişlerdi. Isabela birçok defa Ricaredo'nun elini öpmekten ve gözyaşlarına karışmış bir sesle onu kocası olarak kabul ettiğini ve kendisini esiri olarak ona teslim ettiğini söylemekten başka bir şey yapamadı. Ricaredo onun çirkin yüzünü öptü ki bu yüzü, güzel olduğu için öpmeye hiçbir zaman cesaret edememişti.

Isabela'nın annesi ile babası, sevinç ve gözyaşları içerisinde bu nişan törenini resmileştirdiler. Ricaredo onlara, eve gelen İskoç kızla evlenmeyi sonradan ne olacağını görecekleri bir şekilde geciktireceğini, babası onları İspanya'ya göndermek istediğinde buna itiraz etmemelerini, tam tersine gitmelerini ve onu Cádiz'de ya da Sevilla'da iki yıl beklemelerini, bu süre zarfında Tanrı ömür verirse onların yanına geleceğini; fakat zaman geçip de gelmezse büyük bir engelin çıktığını ya da kaçınılmaz ölümün kendi yolunu kestiğini bilmeleri gerektiğini söyledi.

Isabela ona kendisini yalnız iki yıl değil, artık hayatta olmadığını öğrendiği ana kadar bekleyeceğini; çünkü yaşamadığını öğrendiği anın kendisinin de ölümü olacağını söyledi. Bu acı dolu sözlerle herkesin gözyaşları tazelendi ve Ricaredo vicdanını sağlamlaştırmak için Roma'ya gitmeden önce anne ve babasına İskoçyalı nişanlıyla hiçbir şekilde evlenmeyeceğini ve ona elini vermeyeceğini söylemek üzere oradan ayrıldı. Anne ve babasına ve Clisterna adındaki İskoçyalı kızla birlikte gelenlere öyle sözler söyledi ki, hepsi Katolik oldukları için ona hemen inandılar. Ricaredo bir yıl süre istedi. Clisterna ise o dönene kadar kayınpederinin evinde kalmaktan dolayı memnundu.

Böyle konuşulup anlaşıldıktan sonra Clotaldo, Ricaredo'ya, eğer kraliçe izin verirse Isabela ve ailesini İspanya'ya göndermeye karar verdiğini söyledi. Belki de memleket havası

Isabela'nın yavaş yavaş düzelmeye başlayan sağlığının daha da iyiye gitmesini kolaylaştırır ve hızlandırırdı. Ricaredo, kendi planlarını belli etmemek için babasına ilgisiz bir tavırla ne istiyorsa onu yapmasını söyledi; fakat kraliçenin Isabela'ya verdiği hazinelerin hiçbirine dokunmaması için ricada bulundu. Babası buna söz verdi ve aynı gün hem oğlunu Clisterna ile evlendirmek hem de Isabela'yı ve ailesini İspanya'ya göndermek için kraliçeden izin almaya gitti. Kraliçe, Clotaldo'nun kararını yerinde bularak her şeye rıza gösterdi. Aynı gün avukatların fikrini almadan ve yargılamadan, baş nedimeyi kendi hizmetinde çalışmamaya ve Isabela için on bin altın eskudo ödemeye mahkûm etti. Kont Arnesto'yu da düello davetinden dolayı altı yıllığına İngiltere'den sürdü. Arnesto'nun sürgüne gönderilmesinden ve Isabela için ödenecek olan paranın toplanmasının üzerinden dört gün geçmemişti ki, kraliçe Londra'da oturmakta olan zengin bir Fransız tüccarını çağırdı. Fransa, İtalya ve İspanya'da tanıdıkları olan bu tüccara on bin eskudoyu vererek kendisinden bu paranın Sevilla'da ya da İspanya'nın başka bir yerinde Isabela'nın babasına verilmek üzere bir senet istedi. Tüccar kendi kazancını ve faizi düştükten sonra kraliçeye bu senedin Sevilla'ya kendi adamı olan başka bir Fransız üzerinden kesin ve güvenli bir biçimde ulaşacağını söyledi. Kendisi bu senedin Paris'teki başka bir adamı tarafından düzenlenmesi için oraya yazacaktı. İngiltere ve İspanya krallıkları arasında haberleşme yasak olduğundan senedin İngiltere'de değil, Fransa'da düzenlenmiş olması gerekiyordu. Paris'teki adamı tarafından haberdar edilecek olan Sevilla'daki tüccarın bu parayı hemen vermesi için, kendi imzasını taşıyan, tarihsiz bir haber kâğıdını götürmek yeterli olacaktı.

Sonuçta kraliçe tüccardan bu işin sağlam bir şekilde yapılacağına hiç kuşku bırakmayacak bir güvence aldı. Bununla da yetinmeyip ertesi gün Fransa'ya hareket edecek olan bir Flaman gemisinin sahibini çağırttı. Bu gemi Fransa'ya, İs-

panya'ya girebilmek için İngiltere'den değil de Fransa'dan hareket ettiğini gösterecek olan belgeyi almaya gidiyordu. Kraliçe, geminin sahibinden Isabela ve ailesini almasını, onlara iyi davranarak güvenli bir biçimde İspanya'ya varacakları ilk limana çıkarmalarını istedi.

Kraliçeyi hoşnut etmek isteyen gemi sahibi isteğinin yerine getirileceğini, onları Lizbon'a, Cádiz'e ya da Sevilla'ya çıkaracağını söyledi. Tüccardan bu güvenceyi aldıktan sonra Clotaldo'ya haber göndererek, Isabela'ya vermiş olduğu mücevherlerden ya da elbiselerden hiçbirini almamalarını söyledi.

Ertesi gün Isabela, annesi ve babasıyla beraber kraliçeden izin almaya geldi. Kraliçe onları büyük bir memnuniyetle kabul etti ve onlara tüccarın teminat mektubuyla beraber yolculuk için para ve başka hediyeler verdi. Kendisine her zaman iyilik yapmış olan kraliçeye yeniden minnettar kalan Isabela, ona güzel sözlerle teşekkür etti. Saray nedimeleri de ona veda ettiler; fakat artık Isabela çirkin olduğu için onun gitmesini istemiyorlardı; çünkü artık onun güzelliğine karşı duydukları kıskançlıktan uzak oldukları gibi, onun yeteneklerinden ve akıllılığından yararlanmaktan mutluluk duyacaklardı. Kraliçe üçüne de sarıldı ve onları kaderlerine ve geminin sahibine emanet etti. Isabela'ya İspanya'ya sağ salim vardıklarından ve sağlık durumundan kendisini Fransız tüccar aracılığıyla haberdar etmesini tembihleyerek onlardan ayrıldı. O akşam, Isabela'yı çok seven Clotaldo'nun, karısının ve evdeki diğerlerinin gözyaşları arasında gemiye bindiler. Ricaredo hassas duygularını belli etmemek için onlarla vedalaşmaya gelmemiş, ava gitmek için kendini birkaç arkadaşına davet ettirmişti. Bayan Cataliña'nın Isabela'ya yolculuk için verdiği hediyelerin sayısı pek çok, kucaklaşmalar sonsuz, gözyaşları bol ve mektup yazma tembihleri sayısız oldu. Isabela ve ailesi ise bunlara teşekkürle karşılık verdiler. Gözyaşlarına rağmen memnun bir şekilde ayrıldılar.

Gemi o gece yelken açtı ve elverişli bir rüzgârla Fransa'ya

uğrayıp İspanya'ya gitmek için gerekli olan belgeleri aldıktan otuz gün sonra Isabela ve ailesinin karaya çıkacakları Cádiz limanına girdi. Şehirde onları tanıyan herkes büyük bir sevinçle karşıladı. Ricaredo'nun cömertliği sayesinde özgür bırakılmış olan tutsaklardan öğrendikleri, Isabela'nın bulunuşu, kendilerini esir alan Araplardan ve İngilizlerden kurtulmaları gibi meselelerden dolayı onları tebrik ettiler.

Isabela, eski güzelliğine yeniden kavuşacağı konusunda çevresindekilere umut vermeye başlamıştı. Bir aydan biraz daha fazla bir süre Cádiz'de kalıp deniz yolculuğunun yorgunluğunu attıktan sonra Fransız tüccarın üzerinden gönderilmiş olan on bin dukadonun gelip gelmediğini öğrenmek için Sevilla'ya gittiler. Sevilla'ya geldikten iki gün sonra onu arayıp buldular ve kendisine Londra'daki Fransız tüccarın mektubunu gösterdiler. Tüccar mektubu tanıdı ve Paris'ten yazı ve tebliğ mektubu gelene kadar parayı veremeyeceğini; fakat haberin her an gelebileceğini söyledi.

Isabela'nın ailesi, eşsiz ve son derece güzel sesi olan bir yeğenleri o manastırda rahibe olduğundan, Santa Paulo'nun karşısında büyük bir ev kiraladılar. Ricaredo Isabela'yı aramaya gelirse diye kendisine Sevilla'da olacaklarını, evlerini kendisine, Santa Paulo'da rahibe olan kuzeninin göstereceğini ve onu bulmak için de manastırın en güzel sesli kızının kim olduğunu sormasının yeterli olduğunu; çünkü bunun unutulmayacak bir ses olduğunu söylemişti. Bu yüzden manastırın karşısında bir ev kiralamışlardı. Kırk gün sonra Paris'ten haber kâğıdı geldi ve bunu takip eden iki günde Fransız tüccar on bin dukadoyu Isabela'ya, o da ailesine teslim etti. Isabela'nın babası, bu paranın üzerine Isabela'nın mücevherlerinden bir kısmını satıp elde ettikleri parayı da katarak büyük zararını bilenlerin hayreti ve takdiri içerisinde işyerini yeniden kurdu.

Sonuçta, birkaç ay gibi kısa bir sürede, kaybettiği bütün parayı yeniden kazandı. Isabela'nın güzelliği de eski haline dönmüştü. Öyle ki güzel kadınlardan bahsedildiğinde zafer,

İngiliz İspanyol Kadın'a veriliyordu. Gerek bu ismiyle gerekse güzelliğiyle bütün şehirde tanınır olmuştu. Isabela ve ailesi, Sevilla'daki Fransız tüccar aracılığıyla İngiltere kraliçesine bir mektup yazarak vardıklarını ve kendilerinden görmüş oldukları ihsanların ve iyiliklerin gereği olarak, minnettarlıklarını ve bağlılıklarını bildirdiler. Aynı şekilde, Isabela'nın kendilerine "ailem", anne ve babasının da "efendilerimiz" dediği Clotaldo'ya ve karısı Cataliña'ya da bir mektup yazdılar. Kraliçeden bir yanıt alamadılar; ama Clotaldo ve karısından sağ salim vardıkları için çok memnun olduklarını belirten bir yanıt aldılar. Bu yanıtta ayrıca kendilerinin İspanya'ya doğru yelken açmalarından sonraki gün Ricaredo'nun da Fransa'ya gittiği ve oradan da vicdanının güvenliği açısından gitmesi uygun olacak başka yerlere gideceği yazılıydı. Bu gibi diğer sözlere ise sevgi ve bağlılık dolu başka cümleler eşlik ediyordu. Mektuba en az kendilerinin yazmış olduğu kadar nazik, sevgi ve minnet dolu bir cevap yazmışlardı.

Isabela bunu duyduğunda, Ricaredo'nun kendisini aramak için İngiltere'den İspanya'ya geldiğini düşünüp bunun umuduyla dünyanın en mutlu kadını gibi hissediyor ve Ricaredo Sevilla'ya geldiğinde kulağına çalınan ilk söz evinin yeri değil de kendi erdemlerinin şöhreti olsun diye ona göre yaşamaya çalışıyordu. Manastıra gitmek haricinde evinden dışarı ya çok az çıkıyor ya da hiç çıkmıyordu. Oradaki ayinlerden başka eğlencesi yoktu. Büyük Perhiz'e[12] denk gelen cuma günleri, haçın kutsal durağını ve Kutsal Ruh'un yedi kere inişini evinde veya dua yerinde hayal ediyordu. Nehir kenarına ya da Triana'ya hiç gitmemiş, San Sebastián günü hava iyi olduğu zamanlarda, Tablada Meydanı'nda ya da Jerez Kapısı'nda halkın topluca kutladığı eğlenceleri hiç görmemişti. Kısacası Sevilla'da yapılan hiçbir şenliği ya da bayramı gör-

[12] Hıristiyanlık inancına göre, Paskalya döneminde kırk gün boyunca hayvansal gıdaları yememek kaydıyla tutulan oruç.

memişti. Bütün zamanını Ricaredo'yu bekleyerek ve iyi istekleri için dua ederek geçiriyordu. Onun böylesine inzivaya çekilişi yalnız mahallenin çapkınlarını değil, aynı zamanda onu sadece bir kere görebilmiş olan diğer erkekleri de yakıp kavuruyordu. Bu yüzden sokaklarda geceleri serenatlar, gündüzleri ise yarışlar yapılmaya başlamıştı. Kendisini göstermemesi ve birçoklarının da bunu arzu etmesi, Isabela'yı ilk kez ve herkesten önce istemeye gelebilme şansını elde edecek olan üçüncü şahısların değerini artırmıştı. O kadar ki büyü denilen sihirli ve saçma şeylere başvuranlar bile olmuştu; fakat Isabela bütün bunların karşısında, dalgaların ve rüzgârların dokunup da kımıldatamadıkları denizin ortasındaki bir kaya gibi duruyordu.

Ricaredo'nun Isabela'ya vermiş olduğu iki yıllık sözün bir buçuk yılı umutla geçmiş ve Isabela'nın yüreği o zamana kadar görülmemiş bir hızla atmaya başlamıştı. Isabela, kocasının gelip gözlerinin önünde durduğunu, ona kendisini bu kadar geciktiren engelin ne olduğunu sorduğunu ve kocasının mazeretlerini dinlediğini, sonra onu affedip sarıldığını ve onu ruhunun diğer yarısı olarak kabul ettiğini hayal ettiği bir sırada eline Bayan Cataliña'nın elli gün önce İngiltere'de yazılmış olan mektubu geçti. Mektupta şunlar yazılıydı:

"Canım kızım,

Ricaredo'nun uşağı Guillarte'yi iyi tanıyorsun. Geçen mektubumda sana bildirmiş olduğum, Ricaredo'nun Fransa'ya ve diğer başka yerlere yapmış olduğu seyahatte Guillarte ona eşlik ediyordu. Aynı Guillarte, oğlumuzdan haber alamadığımız on altı ayın sonunda dün evimize gelerek bize Kont Arnesto'nun Fransa'da Ricaredo'yu haince öldürdüğü haberini getirdi. Bu haber üzerine babasının, benim ve karısının ne hale geldiğimizi bir düşün kızım. Böyle bir haber diyorum; çünkü bu haber bize felaketimizden şüphe etmemize de imkân bırakmamıştır. Clotaldo ve benim senden istediğimiz, canım kızım, seni çok sevdiğinden dolayı bu iyiliğe layık olan Ricaredo için Tanrı'ya bütün

varlığınla dua etmendir. Yüce Tanrı'ya, aynı zamanda bize sabır ve hayırlı ölüm nasip etmesi için de dua et. Biz de sana ve ailene uzun ömürler vermesi için Tanrı'ya yalvarıp yakaracağız."

Mektup ve imza kocasının öldüğüne inanmaması için Isabela'da hiçbir şüphe bırakmıyordu. Uşak Guillarte'yi iyi tanırdı, onun doğru dürüst bir adam olduğunu, bu ölümü kendisinin istemiş olması ya da Ricaredo'yu ölmüş gibi göstermiş olması için hiçbir nedenin olmadığını biliyordu. Annesi Cataliña ise böylesine acı dolu bir mektup yollamak için oğlunu ölmüş gibi göstermiş olamazdı. Neticede hiçbir söz ve hiçbir düşünce, Isabela'yı bu felaketin doğru olduğu kararından caydıramadı.

Mektubu bitirdiğinde, gözyaşı dökmeden, acılı duygular göstermeden, dingin ve sakin bir şekilde, oturduğu yerden kalkarak bir dua yerine girdi. Resimli bir haçın önünde diz çöküp rahibe olacağına dair söz verdi. Kendisini artık bir dul saydığından rahibe olabilirdi. Annesi ve babası bu acı haberin kendilerinde yaratmış olduğu hüznü sırf kızlarını avutabilmek için soğukkanlılıkla örtbas ettiler. Isabela ise çektiği acıdan memnunmuş gibi gözüküp, bu acıyı, almış olduğu kutsal ve Hıristiyanca kararla hafifleterek onları teselli etmeye çalışıyordu. Rahibe olma niyetini ailesine açtığında onlar Ricaredo'nun gelmesi için süre olarak koyduğu iki yıl geçinceye kadar beklemesini söylediler; çünkü bu süre zarfında Ricaredo'nun ölüm haberinin gerçekliği kesinleşmiş olur ve böylece kendisi de daha büyük bir güvenle halini değiştirebilirdi. Isabela da aynen böyle yaptı ve iki yılın dolması için geride kalan altı buçuk ayı rahibelere özgü işlerle ilgilenerek ve kuzeninin bulunduğu Santa Paulo Manastırı'na kapanışı için gereken işleri yaparak geçirdi.

İki yıllık süre bitip de rahibe olma günü geldiğinde bu haber şehre yayıldı. Manastırla Isabela'nın evini ayıran küçük mesafe kendisini yakından tanıyan ve yalnızca ününü duymuş

olan insanlarla dolup taşmıştı. Babası kendi dostlarını ve onlar da başkalarını davet ettiklerinden Isabela'ya benzeri durumlarda Sevilla'da yapılmış olan en şerefli törenlerden birini yaptılar. Törende rahip yardımcısı, piskopos yardımcısı ve başpiskopos vekili, şehirdeki bütün asil hanımefendiler ve beyefendilerle birlikte hazır bulundu. Isabela'nın onca zamandır birikmiş olan güzellik güneşini görme arzusu bu kadar büyüktü yani. Rahibe olacak genç kızların, o an gösteriş ve güzelliklerini üzerlerinden atan, ondan sıyrılan ve kendilerini mümkün olduğunca zarif gösteren derli toplu kıyafetler giymeleri âdet olduğundan Isabela da elinden geldiğince buna uygun giyinmek istemişti. Bu yüzden, İngiltere Kraliçesi'ni görmeye gittiği zamanki kıyafetini giydi. Ne kadar zengin işlemeli ve göz alıcı olduğunu daha önce söylemiş olduğumuz bu kıyafetle beraber inciler ve ünlü elmas, yine çok değerli olan gerdanlık ve kemerle birlikte ortaya çıktı.

Isabela bu süs ve güzellikle, kendi nezdinde herkesin Tanrı'yı övmesine sebebiyet vererek yürüyerek evden çıktı. Manastır çok yakın olduğu için arabaya gerek yoktu; fakat halk öyle bir üşüşmüştü ki arabaya binmediklerine pişman oldular. Öylesine bir kalabalık vardı ki manastıra ulaşmalarına imkân vermiyordu. Onları izleyenlerden bazıları Isabela'nın anne ve babasına, bazılarıysa onu böylesine güzel yaratmış olan Tanrı'ya dua ediyorlardı. Bazıları onu görebilmek için parmaklarının ucuna yükselirken bazılarıysa onu gördükten sonra bir kez daha görebilmek için ileriye doğru koşuyorlardı. Bu insanların arasında, diğerlerinin de dikkatini çekecek kadar acele eden, esaretten kurtulmuş insanlara özgü bir kıyafet giymiş ve göğsünde Teslis'in bir işaretini taşıyan bir erkek vardı. Bu, onun esaretten, kurtarıcı rahiplerin topladığı sadakalarla kurtulduğunun işaretiydi. Isabela, önlerinde haç olan başrahibe ve diğer rahibelerin âdet olduğu gibi kendisini karşılamaya çıktıkları manastır kapısından içeri bir adımını atmıştı ki bu esir avazı çıktığı kadar bağırarak:

– Dur Isabela, dur! Ben hayatta olduğum müddetçe rahibe olamazsın, dedi.

Bu sesi duyan Isabela, annesi ve babası gözlerini çevirdiklerinde esirin halkı yararak kendilerine doğru gelmekte olduğunu gördüler. Başındaki mavi yuvarlak şapka düştüğünde altın rengindeki dağınık örgülü saçları ve kar gibi beyaz yüzü meydana çıktı. Bu görünüşüyle herkes onun yabancı biri olduğu hükmüne varmıştı. Düşe kalka Isabela'nın bulunduğu yere kadar gelip onu elinden yakalayarak şöyle söyledi:

– Beni tanıyor musun Isabela? Bak ben Ricaredo'yum, senin kocan.

– Evet tanıyorum, dedi Isabela. Benim huzurumu bozmaya gelen bir hayal olmayasın.

Annesi ve babası adamı tutarak ona dikkatle baktıklarında bu esirin Ricaredo olduğunu anladılar. Gözlerinden yaşlar akan Ricaredo, Isabela'nın önünde diz çökerek üzerindeki tuhaf kıyafetin kendisini tanımasına ve zavallı kaderinin ikisinin arasında verilmiş olan sözü tutmasına engel olmaması için ona yalvardı. Bayan Cataliña'nın, Ricaredo'nun ölüm haberini veren mektubunun kendisinde yaratmış olduğu etkiye karşın Isabela, gözlerinin önündeki gerçeğe daha çok inanmak istiyordu. Bu yüzden esire sarılarak ona şöyle söyledi:

– Siz, şüphesiz benim efendimsiniz ve Hıristiyanca kararıma engel olabilecek tek kişisiniz. Siz efendim, hiç şüphe yok ki ruhumun yarısısınız; çünkü gerçek kocamsınız. Sizi hafızama işledim ve ruhumda saklı tuttum. Benim efendim olan annenizin bana ölümünüzle ilgili vermiş olduğu haber canımı almadıysa da bana rahibelik yolunu seçtirdi ve tam şu an o hayatın içine girmek istiyordum. Mademki Tanrı bunu istemediğini bana bu kadar doğru bir engelle belli ediyor, öyleyse benim açımdan onun isteğine ne karşı gelinebilir ne de karşı gelmek uygun düşer. Ailemin evine gelin efendim, orası sizin evinizdir. Orada kutsal Katolik inancımızın gerekleri içerisinde tüm varlığımı size teslim edeceğim.

Etrafta bulunup da bu konuşulanları duyan rahip yardımcısı, başpiskopos vekili ve piskopos yardımcısı da dahil olmak üzere herkes bu hikâyenin ne olduğunu ve hangi evlilikten bahsedildiğini kendilerine anlatmalarını istediler. Bütün bunlara Isabela'nın babası yanıt vererek hikâyeyi anlatmak için başka bir zamana ve mekâna gerek olduğunu ve bilmek isteyenlerin çok yakında bulunan evlerine gelmelerini, orada kendilerine maceranın büyüklüğüne ve tuhaflığına hayran kalacakları hikâyeyi anlatmaktan memnuniyet duyacağını söyledi. Bunun üzerine orada bulunanlardan biri yüksek sesle şöyle söyledi:

– Efendiler, bu genç adam büyük bir İngiliz korsanıdır, onu tanıyorum. İki yıl önce Hindistanlar'dan gelen Portekiz gemisini Cezayir korsanlarından almış olan kişidir. Onun bu bahsettiğim adam olduğuna şüphe yok. Onu tanıyorum; çünkü bana özgürlüğümü bağışladı ve İspanya'ya gelebilmem için para verdi. Bunu sadece bana değil, orada bulunan üç yüz esire de yaptı.

Bunu duyan halk, şaşkınlık içerisinde kaldı ve herkeste bu karışık meselenin açıklığa kavuşması isteği belirdi. Sonunda, halkın önde gelenleri, rahip yardımcısı ve diğer iki din adamı Isabela'ya evine kadar eşlik ettiler. Rahibeler ise güzel Isabela'yı aralarında görememekten dolayı kaybettiklerinin üzüntüsü ve şaşkınlığıyla gözyaşları içerisinde kaldılar. Evine gelen Isabela, beyefendileri bir salona aldı. Ricaredo hikâyeyi kendisi anlatmak istediyse de İspanyolcayı çok iyi konuşamadığından, bu işi Isabela'nın diline ve aklına bırakmanın daha doğru olacağını düşündü.

Orada bulunanlar susup kendilerini Isabela'nın sözlerine bıraktılar. Böylelikle Isabela hikâyesini anlatmaya başladı. Isabela, Clotaldo'nun kendisini Cádiz'den çaldığı günden, geri geldiği güne kadar başından geçenleri, Ricaredo'nun Türklerle yaptığı savaşı, Hıristiyanlara karşı göstermiş olduğu cömertliği, karı koca olmak için birbirlerine vermiş oldukları

sözü, iki yıl bekleme vaadini ve Ricaredo'nun ölümü hakkında almış olduğu, o kadar kesin saydığı ve kendisini rahibeliğe yönelten haberi anlattı. Kraliçenin cömertliğini ve Ricaredo'nun ailesinin Hıristiyanlığını överek Ricaredo'ya döndü ve Londra'dan çıktığından bugüne, yani kendisini esir kıyafetleri içerisinde ve sadakayla esirlikten kurtulduğunu gösteren bu işaretle gördükleri güne kadar, başından geçenleri anlatmasını söyleyerek sözlerini noktaladı.

– Peki, dedi Ricaredo. Yaşadığım büyük olan sıkıntı ve zorlukları kısa cümlelerle özetleyeceğim.

Ailemin beni evlendirmek istediği, Isabela'nın da bahsetmiş olduğu İskoçyalı Katolik kızla, yani Clisterna ile gerçekleştiremediğim evliliği mazur göstermek için, sonradan ölüm haberimi Londra'ya anneme getiren yol arkadaşım Guillarte'yi de yanıma alarak Londra'dan ayrıldıktan sonra Fransa'yı baştan sona geçerek ruhumu huzura kavuşturup inancımı güçlendireceğim Roma'ya vardım. Papanın ayaklarını öptüm. Baş günah çıkartıcı rahibin önünde bütün günahlarımı itiraf ettim. O da günahlarımı bağışladı ve bana, günah çıkardığıma ve evrensel ana kilisemize bağlı olduğuma dair belge verdi. Bunun ardından kutsal şehirdeki sayısız kutsal yeri ziyaret ettim. Üzerimde bulunan iki bin altın eskudonun bin altı yüzünü bir sarrafa verdim. O da bana bu şehirde yaşayan Floransalı Roqui adında birinin üzerine poliçe verdi. Üzerimde kalan dört yüz eskudoyla İspanya'ya gelme niyetindeydim. Ceneviz'e ait iki geminin oradan İspanya'ya gideceği haberini aldım ve bunun üzerine Ceneviz'e doğru hareket ettim.

Uşağım Guillarte ile birlikte, Roma'dan Floransa'ya giden yol üzerinde Papa'ya ait son yer olan Aquapendente'ye vardık. Konaklamak için indiğim han ya da misafirhane gibi bir yerde can düşmanım olan Kont Arnesto'yla karşılaştım. Katolik olduğundan değil de dikkatli olduğundan dolayı yanındaki dört uşağıyla birlikte kılık değiştirerek Roma'ya gitmekte

olduğunu öğrendim. Kuşkusuz beni tanımadıklarını zannetmiştim. Uşağımla beraber bir odaya yerleştik. Dikkatliydim ve gece olduğunda başka bir hana geçmeye karar verdim; ama bu kararımı yerine getiremedim; çünkü kontun ve uşaklarının beni tanımamış olduklarına güvenmem büyük bir kayıtsızlıkmış. Akşam yemeğini odamda yiyip kapıyı kapadım. Kılıcımı hazırlayıp kendimi Tanrı'ya emanet ederek yatmak istedim. Uşağım uyudu, ben de sandalyenin üzerinde uyuyakalmışım. Gece yarısını çok geçmemişti ki, beni sonsuz uykuya yatırmak isteyen dört el tabanca sesiyle uyandırıldım. Sonradan öğrendiğime göre bu silahlar kont ve uşakları tarafından bana karşı atılmıştı. Beni öldü zannedip hazırda bekleyen atlarına binmişler ve han sahibine soylu olduğum için beni gömmesini söyleyip gitmişler.

Han sahibinin bana sonradan söylediğine göre silah sesine uyanan uşağım korkudan avluya açılan pencereden atlamış ve "Yazıklar olsun bana! Efendimi öldürdüler!" diyerek handan çıkmış. Bu korkuyla Londra'ya kadar gelmiş; zira ölüm haberimi getiren de o olmuştu. Handaki odama gelenler beni dört kurşun ve birçok saçmayla delik deşik bir halde bulmuşlar; fakat kurşunların isabet ettikleri yerlerdeki yaraların hiçbiri tehlikeli değilmiş. Katolik bir Hıristiyan olarak günahlarımı çıkarıp kutsanmak istedim. Bunu yaptılar ve beni tedavi ettiler. Yola çıkmak için iki ayın geçmesine bile gerek kalmamıştı. Bu sürenin sonunda Ceneviz'e geldim. Burada sadece iki filika dışında başka hiçbir yerde yer bulamadığımızdan iki İspanyol soylusuyla beraber bu filikaları kiraladık. Biri keşif için önden yola çıkacaktı, ötekisinde de biz gidecektik.

Bu güven içerisinde filikalara bindik ve fazla açılmamak için karayı gözden kaçırmayarak gitmeye başladık. Fransa kıyısındaki Tres Marías denilen yere geldiğimizde, ilk filikamız önde keşif yapmakta olduğu sırada bir koydan ansızın iki Türk kadırgası çıktı ve biri denizden, biri karadan gelerek bizi

ortalarına aldılar. Biz karaya doğru kaçmak üzere hareket ettiğimiz sırada yolumuzu kesip bizi esir aldılar. Kadırgaya bindiğimizde bizi soydular ve filikanın içinde de ne varsa yağmaladılar. Filikaları batırmayıp onları kıyıya koydular. Türkler, Hıristiyanlardan yağmaladıkları şeylere ganimet adını verir, bu yüzden bu filikaları başka bir seferde elde edecekleri ganimetleri taşımak için kullanacaklarını söylediler. Hem esaret hem de bin altı yüz dukadoluk senetle birlikte teneke bir kutunun içinde sakladığım, Roma'dan aldığım belgelerimin kayboluşu yüreğimi yaktı dersem bana inanın; ama iyi talih bu senedin Hıristiyan bir İspanyol esirin eline geçmesini sağlamıştı. O da bu senedi saklamış eğer saklamasaydı ve Türklerin eline geçseydi kurtulabilmek için o parayı ödemek zorunda kalacaktım; çünkü onlar bu kâğıdın kimin olduğuna bakacaklardı.

Beni Cezayir'e götürdüler. Burada, Kutsal Teslis rahiplerinin esirleri kurtardığını duydum ve onlarla konuşup kim olduğumu söyledim. Bu hayırsever rahipler yabancı biri olmama karşın beni kurtardılar. Yüzünü hemen, iki yüzünü ise sadaka gemisi, rahibi kurtarmak için geri geldiğinde ödenmek üzere üç yüz dukado verdiler. Bu rahip yanında getirdiği dukadolardan daha fazlasını harcamış olduğu için, dört bin dukadoya karşılık olarak Cezayir'de rehin kalıyordu; çünkü bu rahiplerin hayırseverliği böyle bir merhamete ve cömertliğe kadar varıyordu. Başkalarının özgürlüğü uğruna kendi özgürlüklerinden vazgeçip başka tutsakları kurtarmak için kendilerini esir olarak veriyorlardı. Özgürlüğümü geri kazanma sevincime, içinde belgelerin ve senedin bulunduğu kaybolan kutuyu bulma sevincim eklendi. Bunları beni kurtaran aziz rahibe gösterdim ve kurtarılmam için verdiği para dışında, yapacağı diğer yardımlara da katkısı olsun diye, beş yüz dukado verdim.

Sadaka gemisinin gelmesi neredeyse bir yıl gecikti ve bu bir yıl içerisinde başıma gelenleri size anlatsam yeni bir hikâye olur. Sadece şunu söyleyeceğim ki daha önce de söz ettiğimiz, diğer Hıristiyanlarla birlikte serbest bıraktığım yirmi Türk'ten

birisi beni tanıdı; fakat o kadar iyi kalpli bir insanmış ki beni ele vermedi. Çünkü Türkler, benim iki gemilerini batırıp ellerinden büyük Hindistan gemisini alan kişi olduğumu öğrenselerdi ya beni padişaha sunarlardı ya da öldürürlerdi. Padişaha sunulmak ise bir daha asla özgürlüğe kavuşamamak demektir. Nihayet kurtarıcı rahip benimle ve kurtarılmış olan diğer elli kişiyle birlikte İspanya'ya geldi. Valencia'da genel bir ayin yaparak üzerimde görmüş olduğunuz bu özgürlük kıyafetlerini giydik ve her birimiz kendi yolumuza gitmek üzere ayrıldık. Şehre bugün geldim ve karım Isabela'yı görmeyi o kadar istiyordum ki başka bir şey yaparak vakit kaybetmeden ondan haber alabileceğim bu manastırın yerini sordum. Burada başımıza gelenleri siz de gördünüz. Doğru olduğu kadar mucizevi olan hikâyemi gerçek addetmeniz için geriye yalnızca bu belgeler kalıyor.

Bunları söyledikten sonra teneke bir kutudan Roma'dan aldığını söylediği belgeleri çıkararak bunları piskopos yardımcısının ellerine verdi. Piskopos yardımcısı, rahip yardımcısıyla birlikte belgelere baktı ve Ricaredo'nun anlattıklarında kuşkulanılacak bir şey olmadığını gördü. Tanrı, bunu daha da doğrulamak istercesine bin altı yüz dukadoluk senedin adına yazıldığı Floransalı tüccarın da bütün bu olup bitenler esnasında orada bulunmasını istemişti. Senedin kendisine verilmesini isteyen tüccar onu görür görmez tanıdı ve hemen kabul etti; çünkü bunun kendisine bildirilmesinin üzerinden aylar geçmişti. Bütün bu anlatılanlara, üst üste yaşanan hayret ve şaşkınlığı da eklemek gerekir. Ricaredo söz vermiş olduğu beş yüz dukadoyu bağışladığını yeniden söyledi. Rahip yardımcısı, Ricaredo'yu, Isabela'yı, annesini ve babasını kucaklayarak onlara güzel sözler söyledi. Aynısını diğer iki din adamı da yaptı ve Isabela'dan, bütün öyküyü efendileri başpiskoposa yazmalarını rica ettiler. O da yazacağına dair söz verdi.

Etrafta bulunanların bu garip olayı dinlerken takındıkları büyük sessizlik, Tanrı'yı, yarattığı mucizeler adına yüceltmek

için bozuldu. En büyüğünden en küçüğüne kadar herkes Ricaredo'ya, Isabela'ya ve ailesine veda ederek oradan ayrıldı. Isabela'nın ailesi rahip yardımcısından, sekiz gün içerisinde yapmayı düşündükleri düğünü şereflendirmelerini rica ettiler. O da bunu yapmaktan onur duyacağını söyledi ve sekiz gün sonra yapılan düğünde şehrin ileri gelenleriyle birlikte hazır bulundu.

Bütün bu olaylar ve karışıklıklar sayesinde Isabela'nın ailesi kızlarına ve eski servetlerine kavuştu. Isabela ise Tanrı'nın merhameti ve kendi erdemlerinin yardımı sayesinde bütün tersliklere rağmen, Ricaredo gibi soylu bir koca buldu. Bugün hâlâ Santa Paulo'nun karşısında kiralamış oldukları ve daha sonra Burgoslu bir asilzadenin mirasçısı olan Hernando de Cifuentes'ten satın aldıkları evlerinde kocasıyla birlikte yaşadığı sanılmaktadır.

Bu hikâye bize, erdemin ve güzelliğin nelere kadir olduğunu, gerek bir tanesi olsun, gerek ikisi birlikte, her halükârda düşmanlarımızı büyülemeye yeteceğini ve Tanrı'nın en büyük felaketlerimizden bile bize büyük yararlar sağladığını öğretebilir.

KANIN KUVVETİ

Sıcak yaz gecelerinin birinde, yaşlı bir asilzade, karısı, küçük oğlu, on altı yaşındaki kızı ve hizmetçisiyle birlikte Toledo'daki nehir kenarında yaptıkları gezintiden dönüyorlardı. Berrak bir geceydi, saat on biri gösteriyordu ve yol tenhaydı. Nehir kenarında geçirdikleri hoş saatlerin bedelini yorgunlukla ödememek için ağır ağır yürüyorlardı.

Şehrin adaletinin ve iyiliksever halkının verdiği güvenle asilzade ve ailesi, başlarına gelebilecek herhangi bir felaketi düşünmekten çok uzaktılar. Başlarına, akıllarından bile geçmeyen, rahat yaşamlarını bozup onları uzun yıllar ağlatacak bir felaket geldi.

Bu şehirde yirmi iki yaşlarında bir şövalye yaşardı. Zenginliği, kötü eğilimleri, sonsuz özgürlüğü ve çapkın arkadaşlarının, kendisine ve damarlarında akan asil kana yakışmayacak cüretkârlıklar yaptırması ona kötü bir şöhret getirmişti.

Şimdilik saygımızdan adını saklı tutacağımız ve kendisine Rodolfo diyeceğimiz bu şövalye, hepsi de genç, neşeli ve küstah olan dört arkadaşıyla beraber asilzadenin çıktığı yokuştan inmekteydiler.

İki taraf, yani koyun sürüsü ile kurt sürüsü karşılaştığında Rodolfo ve arkadaşları utanmaz bir küstahlıkla, yüzlerini örten anneye, kıza ve hizmetçisine baktı. Bu duruma öfkelenen yaşlı adam, onların bu küstahlıklarını kınadı. Yaşlı adamın bu tepkisine yüzlerini buruşturup alay ederek karşılık veren gençler, daha fazla ileri gitmeden yollarına devam ettiler; fakat Rodolfo'nun gördüğü Leocadia'nın yüzünün muhteşem

güzelliği –ki asilzadenin kızının adının böyle olması isteniyor– zihnine öyle bir kazındı ki tüm iradesine karşın aklını başından aldı ve bütün sakıncalarına rağmen, içinde ona sahip olma isteği uyandırdı. Hemen bu düşüncesini arkadaşlarıyla paylaştı ve arkadaşları da Rodolfo'nun hoşuna gitsin diye geri dönüp kızı kaçırmaya karar verdiler; çünkü cömert zenginlerin yanında daima haksızlıklarını bir marifet ve kötü zevkleriniyse iyi bir şeymiş gibi gösterecek insanlar bulunurdu. Bu kötü fikrin doğması, arkadaşlara bildirilmesi ve herkes tarafından kabul edilip karar verilmesiyle Leocadia'nın kaçırılması bir oldu.

Mendillerini yüzlerine örtüp kılıçlarını kınlarından çekerek döndüler ve birkaç adımda kendilerini bu küstahların ellerinden kurtardığı için Tanrı'ya şükreden yaşlı asilzade ve ailesinin yanına vardılar. Rodolfo, Leocadia'nın üzerine atıldı ve onu kollarının arasına alarak kaçmaya başladı. Genç kızın kendisini savunacak kuvveti yoktu. Korku, sesini, hatta gözlerinin ışığını bile yok etmişti. Ardından bayılıp kendinden geçti ve ne kendisini kimin kaçırdığını ne de nereye götürüldüğünü görebildi. Babası yardım çağırıyor, annesi feryat ediyor, erkek kardeşi ağlıyor, hizmetçi kadın ise dövünüyordu; fakat ne yardım çağıran sesler işitildi, ne çığlıklar duyuldu, ne gözyaşlarına merhamet eden biri vardı, ne de dövünmelerin bir faydası dokundu; çünkü her şey o yerin ıssızlığı, gecenin sessizliği ve kötülük eden zalimlerin içlerinde yok olup gitmişti.

Sonunda bazıları neşe içerisinde çekip giderken bazıları acı içerisinde kalakalmıştı. Rodolfo hiçbir engelle karşılaşmadan evine vardı, öte yandan Leocadia'nın ailesiyse acı içinde, üzgün ve ümitsiz kendi evlerine geldiler. Gözlerinin nuru biricik kızları olmadan kör gibiydiler. Leocadia onların tatlı ve neşeli arkadaşlarıydı. Başlarına gelen bu felaketi adalet makamlarına bildirip bildirmeme konusunda kararsızdılar; zira bu onur kırıcı olayın herkes tarafından öğrenilmesine sebebiyet vermekten korkuyorlardı. Bütün yoksul asilzadeler gibi yardıma muhtaçlardı. Kötü talihlerini kime şikâyet edecekle-

rini bilemiyorlardı. Rodolfo ise Leocadia'yı evine götürmüş, odasına çıkarmıştı. Onu taşırken baygın olduğunu hissetmiş, geçtiği yolları, geldiği evi ve odayı görmemesi için gözlerini bir mendille bağlamıştı. Hâlâ yaşamakta olan babasının evinde sadece kendisine ait olan ayrı bir odası vardı ve hem odasının hem de diğer bütün odaların anahtarları daima kendisinde bulunurdu. (İhmalkâr babalar, oğullarının rahatça inzivaya çekilebilmelerini isterler.) Böylelikle kimseye görünmeden odasına çıkan Rodolfo, Leocadia uyanmadan önce hevesini tatmin etti; çünkü gençliğin edepsiz coşkunluğu onları kışkırtan, kamçılayan gereksinimlere ve rahatlığa az defalar aldırış eder ya da hiç etmez. Aklın ışığı tarafından kör edilen Rodolfo, karanlıkta Leocadia'nın en kıymetli hazinesini çaldı. Şehvetin günahları çoğunlukla tatmin edildiği çizgiden daha öteye geçmediği için Rodolfo Leocadia'nın bir anda ortadan kaybolmasını istedi ve aklına onu bu baygın haliyle sokağa bırakmak geldi. Tam bunu yapmak üzereyken genç kızın inleyerek kendine geldiğini fark etti.

– Neredeyim, zavallı ben? Etrafımı saran bu karanlık da nedir? Masumiyetimin kabrinde[1] mi, yoksa günahlarımın cehenneminde miyim? Tanrım! Bana kim dokunuyor? Bir yataktayım ve kirletildim öyle mi? Anneciğim ve Yüce Meryem beni dinliyor musunuz? Sevgili babacığım sesimi duyuyor musun? Ah talihsiz ben! Görüyorum ki annem ve babam beni duymuyorlar ve düşmanlarım bana dokunmakta. Gözlerim güneşin doğuşunu bir kez daha göremeden bu karanlığın sonsuza kadar sürmesinden ve bulunduğum yer her neresiyse buranın şerefimin ve namusumun mezarı olmasından ne kadar da memnun olurdum; çünkü bilinmeden başa gelen şerefsizlik, halkın şüphesini çeken şereften daha iyidir. Şimdi hatır-

[1] Orijinal metinde "limbo" olarak geçen sözcük, Katolik inanışına göre vaftiz edilmeden ölen çocukların veya İsa'dan önce yaşamış olan insanların ruhlarının bulunduğu yer anlamına gelir.

lıyorum (keşke hiçbir zaman hatırlamasaydım) az önce ailemin yanındaydım. Üzerime atıldıklarını hatırlıyorum. Şimdi tasavvur ediyor ve görüyorum ki artık beni başkalarının görmesi hiç de iyi olmaz. Burada benim yanımda duran sen her kimsen (ve bu esnada kuvvetle Rodolfo'nun ellerini sıkıyordu) eğer ruhun bir yakarışı işitebilecekse sana yalvarıyorum, madem namusumu elimden aldın, canımı da al! Derhal canımı al, zira onursuz bir kadını yaşatmak hiç iyi değildir. Üstelik bana tecavüz ederken duyduğun vahşiliğin şiddeti beni öldürmekle duyacağın merhametle hafifleyecektir, böylelikle aynı anda hem gaddar hem de merhametli olacaksın!

Leocadia'nın sözleri Rodolfo'yu şaşkına çevirmişti. Tecrübesiz bir delikanlı olduğundan, ne söyleyeceğini ve ne yapacağını bilemiyordu. Bu sessizlikten şaşkına dönmüş olan ve yanıldığını zanneden Leocadia, yanındakinin bir hayal mi, yoksa bir gölge mi olduğunu anlayabilmek için ellerini uzattı; fakat elleri bir bedene değdiği an ailesiyle evine dönerken uğradığı şiddeti hatırladı ve talihsizliğinin gerçekliğine vardı. Bu düşünceyle hıçkırıkların ve iniltilerin kesmiş olduğu sözlerini toparladı ve şöyle dedi:

– Cüretkâr delikanlı, davranışlarından yaşının küçük olduğu sonucunu çıkarıyor ve bana yaptığın bu hakareti bağışlıyorum. Ancak bunu nasıl bir karanlık içerisine gizlediysen, hiç kimseye söylemeksizin ömür boyu sürecek bir sessizlikle saklayacağına dair bana söz vermeli ve yemin etmelisin. Bu kadar büyük bir zarara karşın senden küçük bir mükâfat istiyorum; fakat bu, senden isteyebileceğim ve senin bana verebileceğin en büyük şeydir. Şunu bil ki kesinlikle yüzünü görmedim ve görmek de istemiyorum; çünkü bu bana, uğradığım hakareti hatırlatır. Ne bu onur kırıcı davranışı hatırlamak ne de onun failini zihnimde saklamak isterim. Yakarışlarım, başkalarına duyurmaksızın benimle Tanrı arasında kalacaktır; çünkü insanlar olayları oldukları gibi değil kendi izlenimlerine göre yargılarlar. Yaşanmış birçok tecrübe ve uzun

yıllar gerektiren bu tip gerçekleri sana nasıl söylediğimi bilmiyorum. Yaşım on yediye bile varmıyor. Buradan şunu anlıyorum ki acı, bir insanın dilini nasıl bağlıyorsa aynı hızla çözüyor. İnsan bazen çektiği acıya başkalarını inandırabilmek için onu abartarak anlatır, bazen de derdine deva olmayacağını düşünerek ondan hiç bahsetmez. Ne şekilde olursa olsun, konuşayım ya da susayım, seni bana inanmaya ve derdime bir çare bulmaya yönlendirebileceğimi sanıyorum; çünkü bana inanmamak cahillik, derdime çare bulmamak ise bir avuntuyu imkânsız kılmak olur. Ümitsizliğe kapılmak istemiyorum; çünkü bana onu vermek sana çok aza mal olacak. O da şudur: Zaman geçtikçe sana karşı olan haklı öfkemin azalmasını bekleme ya da buna güvenme, hakaretlere de öfkelenme. Benden giderek daha az zevk aldıkça ki zaten zevkini almış bulunuyorsun, arzuların da daha az alevlenecek. Beni, mantık olmadan kazara incittiğini farz et. Ben bu dünyaya hiç gelmediğimi, gelmişsem bile mutsuz olmak için doğduğumu farz edeceğim. Daha sonra beni sokağa ya da hiç olmazsa büyük bir kilisenin yanına bırak; çünkü oradan evime dönmeyi daha iyi biliyorum; fakat sen de bana, beni takip etmeyeceğine, evimin yerini öğrenmeyeceğine, ne anne ve babamın ne benim ne de akrabalarımın adını sormayacağına dair yemin etmelisin. Akrabalarım asil oldukları kadar zengin olsalardı, benim yüzümden başlarına bu felaket gelmezdi. Cevap ver. Eğer konuşunca seni tanıyacağımı sanıyorsan bil ki hayatım boyunca babamdan ve günah çıkardığım pederden başka bir erkekle konuşmadım ve seslerinden ayırt edecek kadar yakından konuşan çok az erkek duydum.

Zavallı Leocadia'nın anlayışlı cümlelerine karşın Rodolfo'nun verdiği yanıt, kendisindeki zevki ve kızdaki aşağılanmayı doğrulamak istediğini gösterircesine onu tekrar kucaklamaktan başka bir şey olmadı. Bunu gören Leocadia, genç yaşından beklenmeyecek kadar büyük bir kuvvetle ayakları, elleri, dişleri ve sözleriyle kendini savundu:

– Sen, hain ve kalpsiz adam, kim olursan ol benden alıp götürdüğün şeyin hisleri olmayan bir ağaç kütüğünden ya da bir sütundan alabileceğin şeyler olduğunu, bundan kaynaklanan galibiyet ve zafer duygusunun ise senin alçaklığını ve haysiyetsizliğini ortaya çıkardığını hesap et; fakat şu an elde etmeye çalıştığın zafere ben ölmeden erişemeyeceksin. Baygınken beni ayaklar altına aldın ve çiğnedin. Şimdi gücüm yerine geldi. Beni öldürmeden yenemezsin. Eğer ben ayılmış olduğum bu anda kendimi senin iğrenç arzularına teslim edersem, beni kirletme cesaretini gösterdiğin zaman bayılmış numarası yapmış olduğumu düşünebilirdin.

Leocadia öylesine cesurca ve inatla direndi ki, sonunda Rodolfo'nun gücü ve arzuları şiddetini yitirdi. Leocadia'ya karşı kullandığı şiddet, şehvetli bir atılımdan başka bir şeyden kaynaklanmıyordu. Böyle bir davranıştan asla bir aşk doğmazdı. Zira gelip geçici bir hevesten sonra pişmanlık olmasa da en azından kıza yardım etme isteği kalırdı; fakat yorgun ve üşümüş olan Rodolfo hiçbir söz söylemeden Leocadia'yı evinde, yatağında bıraktı ve odayı kapatarak ne yapması gerektiğini danışmak üzere arkadaşlarını aramaya gitti.

Leocadia tek başına kalmış ve hapsedilmiş olduğunu anladı. Yataktan kalkarak çıkılacak bir kapı ya da atlanacak bir pencere bulunup bulunmadığını anlamak için elleriyle duvarları yoklayıp bütün odayı dolaştı. Kapıyı buldu; fakat sıkı sıkı kapatılmıştı. Bir pencereye rastlayıp açtığında ayın parlaklığı içeri yansıdı. O kadar parlaktı ki Leocadia odayı süsleyen bazı Şam ipeklerinin renklerini ayırt edebildi. Yatağın yaldızlı olduğunu gördü ve öyle zengince süslenmişti ki herhangi bir şövalyeden çok, bir prensin yatağını andırıyordu. Sandalyeleri ve masaları saydı. Kapının hangi tarafta olduğunu tespit etti. Duvarlardaki seçkin tabloları görmesine rağmen üzerlerindeki tasvirleri ayırt edemedi. Pencere büyük, demir parmaklıklarla donatılmış ve muhafazalı idi ve yine yüksek duvarlarla çevrilmiş bir bahçeye bakıyordu. Bu zorluklar sokağa atlama iste-

ğini engelliyordu. Odanın genişliği ve zengin dekorasyonu konusunda gördüğü ve fark ettiği her şey ona, efendisinin tam manasıyla asil ve zengin biri olduğunu anlatıyordu. Pencerenin yanındaki yazı masasının üzerinde tamamen gümüşten yapılmış olan küçük bir haç gördü. Onu alıp elbisesinin koluna soktu. Bunu dindar ya da hırsız olduğu için değil, bir amaç tarafından kışkırtıldığı için yapmıştı. Bunu yaptıktan sonra pencereyi eskisi gibi kapatıp kötü başlayan olayın sonunu beklemek üzere yatağa döndü.

Kendisine göre yarım saat geçmemişti ki odanın kapısının açıldığını ve içeri birinin girdiğini fark etti. Gelen kişi tek bir söz bile söylemeden bir mendille gözlerini bağlayıp onu kolundan tutarak odadan dışarı çıkardı. Kapıyı kapatmak üzere döndüğünü duydu. Bu Rodolfo idi. Arkadaşlarını aramaya gitmiş olmasına rağmen bu kızla arasında geçenlere tanık olmalarının iyi olmayacağını düşündüğünden onlarla karşılaşmak istemedi. Bu kötü davranıştan dolayı pişmanlık duyduğunu ve gözyaşlarına acıyarak, onu yolun ortasına bıraktığını söylemeye karar verdi. Bu kararla, şafak sökmeden ve gün ışığı kızı sokağa atmasına mani olup da ertesi geceye kadar onu kendi odasında tutmaya mecbur etmeden önce, tıpkı Leocadia'nın kendisinden istediği gibi, onu büyük kilisenin yanına bırakmak için çabucak döndü. Bu süre zarfında ne bir kez daha kuvvet kullanmak ne de onu tanımak istiyordu. Onu Ayuntamiento'nun[2] bulunduğu meydana kadar götürdü ve orada, yarı Portekizli yarı İspanyol bir aksan ve uydurma bir ses tonuyla evine güvenle gidebileceğini, zira kendisini kimsenin takip etmeyeceğini söyledi. Leocadia gözündeki mendili çözmeye imkân bulamadan önce Rodolfo çoktan görünmeyeceği bir yere gitmişti bile.

Yalnız kalan Leocadia gözlerindeki bağı çözdü ve bırakıldığı yeri tanıdı. Her yana baktı; fakat kimseyi göremedi. Yine

---

[2] Belediye binası.

de uzaktan uzağa kendisini takip etmelerinden şüphelenerek, bulunduğu yerden çok da uzakta olmayan evine varana kadar her adımda durdu. Eğer takip ediyorlarsa diye casusları aldatmak için kapısı açık olan bir eve girdi ve bir süre sonra oradan kendi evine gitti. Orada ailesini şaşkın, üzerlerini değiştirmemiş ve biraz dinlenmeyi bile akıllarından geçirmemiş bir halde buldu.

Leocadia'yı görünce, gözyaşları içerisinde, kollarını açarak ona doğru koştular. Korku ve şaşkınlık içerisinde olan Leocadia, anne ve babasından kendisiyle birlikte bir köşeye çekilmelerini istedi ve orada kısa cümleler kurarak bütün ayrıntılarıyla başına gelen bu hazin olayı ve o namus hırsızı saldırgan hakkında hiçbir bilgisi olmadığını anlattı. Felaket tragedyasının oynandığı tiyatro sahnesinde gördüklerinden –pencereden, bahçeden, parmaklıklardan, masalardan, yataktan, Şam ipeklerinden– bahsetti ve sonunda onlara, beraberinde getirmiş olduğu haçı gösterdi. Bu tasvir karşısında, gözlerinde yinelenen gözyaşları ve yakarışlarla intikam ve mucizevi cezalar dilediler. Leocadia, kendisine saldıran kişinin kim olduğunu bilmek istemediğini söylemesine rağmen eğer ailesi onun kim olduğunu öğrenmenin iyi bir fikir olduğunu düşünüyorsa getirmiş olduğu haç aracılığıyla düşmanının evini ve hatta kim olduğunu öğrenebileceklerini, bunu, şehirdeki bütün bölge kiliselerinde bulunan kilise kayyumlarının kürsülerinden böyle bir haç kaybetmiş olanlara, haçın rahibin elinde olduğunu duyurmalarıyla gerçekleştirebileceklerini söyledi. Buna karşılık babası şöyle yanıt verdi:

– Kızım, eğer senin bu akıllıca davranışına adi kurnazlık karşı koymasaydı söylediklerin çok doğru olurdu; çünkü hiç şüphe yok ki bugün bu haçın bahsettiğin odada bulunmadığı fark edilecek ve sahibi onu odada kendisiyle birlikte olan kişinin götürmüş olduğuna kesin gözüyle bakacaktır. Haçın bir rahibin elinde olduğu haberinin yayılması, onu kaybetmiş olan sahibini ortaya çıkarmaktan çok, onu bulduğunu söyle-

yen kişinin bilinmesini sağlayacak; çünkü haçın sahibinin tarifiyle onu aramaya başka birisinin gelmesi mümkündür. Şüphe duyduğumuz bu hileyi biz kullansak, yani haçı rahibe üçüncü bir kişi aracılığıyla göndersek bile bilgi edinmekten çok, tereddüt içinde kalmış olacağız. Senin yapacağın şey kızım, onu saklayıp kendini ona teslim etmektir; çünkü o senin talihsizliğine şahit olduysa, sana adaleti getirecek olan yargıcın bulunmasına da izin verecektir. Düşün ki kızım, bir ons[3] aleni onursuzluk, bir arroba[4] gizlenmiş namus lekesinden çok daha acı vericidir; çünkü Tanrı'ya göre halk önünde lekesiz bir insan olarak yaşayabiliyorsan, kendine göre lekelenmiş olmaktan dolayı üzülme: gerçek onursuzluk günahta, gerçek onur ise fazilettedir. Tanrı sözle, arzuyla ve eylemle incitilir. Mademki sen onu sözlerinle, düşüncelerinle ve de hareketlerinle incitmedin, öyleyse kendini namuslu bir insan olarak kabul edebilirsin. Ben de öz baban olarak seni her zaman öyle kabul edeceğim.

Babası Leocadia'yı bu mantıklı cümlelerle, annesi ise kucaklayarak avutmaya çalıştı. Leocadia ise ağladı, inledi ve söylendiği gibi, başını örtüp anne babasının himayesine sığındı. Onurlu bir fakir gibi giyinip inzivaya çekilerek yaşamaya karar verdi.

Bu sırada evine dönmüş olan Rodolfo, haçın yerinde olmadığını görür görmez onu kimin almış olabileceğini tahmin etti; fakat zengin bir insan olarak bunu hesaba katmadı ve aldırış etmedi. Ailesi, aradan üç gün geçtikten sonra Rodolfo İtalya'ya gitmek için yola çıkarken, odasında kalan her şeyi hizmetçiye teslim ettiğinde haçın nerede olduğunu sormadı.

Rodolfo İtalya'ya gitmeye uzun zaman önce karar vermişti. Daha önce İtalya'da bulunmuş olan babası, Rodolfo'yu, yalnız kendi memleketinde değil yabancı bir memlekette

---

[3] ons: Bir ağırlık ölçüsü birimi.

[4] arroba: Sıvılar için bir ölçü birimi.

ihtiyaç duyulan gerçek bir şövalyedir, diyerek kandırmaya çalışıyordu. Bu ve benzeri nedenlerden ötürü Rodolfo babasının bu isteğini yerine getirmeye karar verdi. Babası Barselona, Cenova, Roma ve Napoli'ye gitmesi için kesenin ağzını açmıştı. İtalya ve Fransa'daki bolluk ve İspanyolların oradaki bazı konaklarda elde ettikleri rahatlık hakkında birkaç askerden duyduklarının iştahıyla iki arkadaşını da yanına alarak yola çıktı. İtalya'dan İspanya'ya gelen askerlerin, İspanya'daki hanların ve misafirhanelerin darlığı ve rahatsızlığı karşısında söyledikleri "*Ecco li buoni polastr, picioni, presuto e salcicie*"[5] sözü ve bu gibi diğer sözler kulağa hoş geliyordu. Sonunda Rodolfo, Leocadia ile olup bitenlerin, sanki hiç yaşanmamış gibi, çok azını anımsayarak gitti.

Bu süre zarfında Leocadia yaşamını, başına gelen felaketi yüzünden okuyacakları korkusuyla hiç kimseyle görüşmeden ailesinin evinde mümkün olduğunca inzivaya çekilerek geçiriyordu; fakat birkaç ay sonra şimdiye kadar isteyerek yapmış olduğu şeyi zorunlu olarak yapmaya başladı. Gebe kaldığını anlamıştı ve bu yüzden saklı ve münzevi hayatın kendisi için en uygun şey olduğuna karar verdi. Bu durumdan sonra, az da olsa unutulmuş olan iç çekişler, feryatlar ve gözyaşları tekrar belirir oldu. İyi kalpli annesinin çabaları bile onu avutmaya yetmiyordu. Rüzgâr yeniden yüzüne çarpar olmuştu. Zaman su gibi akıp geçti ve doğum anı geldi çattı. Doğumu o kadar gizliyorlardı ki ebe kadına bile güvenmediler. Ebelik görevini annesi üstlendi ve Leocadia, görülebilecek en güzel erkek çocuğunu dünyaya getirdi. Doğum esnasında gösterilen tedbir ve gizlilikle, çocuk, dört yaşına kadar kalacağı bir köye götürüldü. Bu sürenin sonunda, büyükbabası onu yeğen adı altında, fakir, ama bir o kadar da faziletli büyütüleceği evine getirdi.

Kendisine büyükbabasının ismi verilen Luis, güler yüzlü,

---

[5] *"Ecco i buoni pollastri i piccione il prosciutto e le salsicce"*, "İşte iyi tavuk, güvercin, jambon ve sosis" anlamına gelir.

yumuşak tabiatlı, parlak zekâlı bir çocuktu. Küçücük yaşına rağmen sergilediği bütün hal ve hareketleriyle asil bir babanın oğlu olduğunu gösteriyordu. Güzelliği, tatlılığı ve akıllılığıyla kendisini büyükanne ve büyükbabasına o kadar sevdirmişti ki neticede böyle bir torun sahibi oldukları için, kızlarının başına gelen o talihsizliği bile bir mutluluk saymaya başlamışlardı. Sokağa çıktığı vakit üzerine binlerce hayır duası yağıyordu: Bazıları onun güzelliğini, bazıları onu doğuran anneyi, bazıları ona hayat veren babayı, bazıları ise onu bu kadar iyi yetiştirenleri kutsuyordu. Kendisini tanıyan tanımayan herkesin alkışıyla çocuk yedi yaşına geldi. Bu yaşta Latince ve İspanyolca okumayı, düzgün ve çok iyi yazmayı biliyordu. Büyükanne ve büyükbabasının gayesi, onu zengin bir çocuk yapamayacaklarsa, o zaman faziletli ve âlim bir insan olarak yetiştirmekti; öyle ki bilgelik ve fazilet, nüfuzu olmayan hırsızların ve kader denilen şeyin yanında zenginlik değilmiş gibi.

Çocuk bir gün, büyükannesinin bir alacak işi için bir akrabasına doğru giderken şövalyelerin at yarışı yaptıkları bir sokağa geldi ve onları seyretmeye koyuldu. Daha iyi görebilmek için bir taraftan diğer tarafa geçerken öyle bir an geldi ki bir atın altında kalmaktan kurtulamadı. At o kadar hızlı koşuyordu ki sahibi de onu durduramamıştı. At, onu başından akan kanlarla ölü gibi yere sermişti. Olay henüz gerçekleşmişti ki yarışı izlemekte olan yaşlı bir şövalye, görülmemiş bir hızla atından atlayarak çocuğun yanına geldi ve onu kendisinden önce kaldırmış olan birinin kollarından kendi kollarına aldı. Hizmetlilerine, kendisini bırakıp yaralı çocuğu tedavi edecek bir cerrah bulmalarını emretti ve ağarmış saçlarına ve yüksek otoritesine aldırmaksızın geniş adımlarla evine doğru yürüdü. Bu kadar güzel bir çocuğun başına gelen felakete üzülen birçok şövalye de onun arkasından gitti; çünkü yaralanan çocuğun, büyükbabasının adıyla anılan falanca şövalyenin torunu Luisico olduğu haberi çabuk yayılmıştı. Bu olay, büyükanne ve büyükbabasının ve saklanan annesinin

kulağına gelene kadar ağızdan ağıza yayıldı. Olayı öğrendiklerinde deliye dönmüş bir halde şuursuzca sevgili yavrularını aramaya çıktılar. Çocuğu alıp götüren şövalye çok asil ve çok tanınmış biri olduğundan, karşılaştıkları herkes onlara evin yolunu gösterdi. Eve vardıklarında cerrah çoktan çocuğu tedavi etmeye başlamıştı bile.

Evin sahibi olan şövalye ve karısı, çocuğun ebeveyni olduğunu düşündüğü bu kişilerden ağlamamalarını ve yakınıp seslerini yükseltmemelerini rica ettiler; çünkü bunun çocuğa hiçbir faydası yoktu. Alanında çok ünlü olan cerrah, çocuğun yarasını büyük bir özen ve ustalıkla tedavi ettikten sonra yaranın ilk bakışta korktuğu kadar büyük olmadığını söyledi. Tedavinin ortasından o ana kadar baygın olan Luis kendine geldi. Ağlayarak kendisini nasıl hissettiğini soran amcasını ve teyzesini görmekten dolayı mutlu olmuştu. Onlara iyi olduğunu, fakat vücudunun ve başının çok ağrıdığını söyledi. Doktor onlara çocukla konuşmamalarını ve onu dinlenmesi için yalnız bırakmalarını emretti. Onlar da doktorun dediğini yaptılar. Büyükbaba ev sahibine torununa yapmış olduğu hayırseverlikten dolayı teşekkür etmeye başladı. Şövalye ona kendisine teşekkür etmesine gerek olmadığını; çünkü çocuğun yere düştüğünü gördüğünde çok sevdiği oğlunun yüzünü görür gibi olduğunu, bu duygunun kendisini onu eve götürmeye sevk ettiğini, tedavi süresince çocuğun kendi evinde kalacağını ve ona mümkün olan en iyi şekilde bakılacağını söyledi. Asil bir bayan olan karısı da aynı şeyi söyledi ve hatta daha mühim vaatlerde bulundu.

Büyükanne ve büyükbaba kendilerine böyle Hıristiyanca davranılmasına hayran kaldılar; fakat annenin şaşkınlığı daha büyüktü. Cerrahın verdiği iyi haberler üzerine yüreğindeki korku ve heyecan biraz yatışınca, oğlunun yattığı odaya daha iyi bakma fırsatı buldu ve birçok işaretten, bu odanın namusunun bitip felaketinin başladığı oda olduğunu net bir şekilde anladı. O zamanlar Şam ipekleriyle döşenmiş olmama-

sına rağmen Leocadia odanın düzenini tanıdı. Bahçeye bakan parmaklıklı pencereyi gördü. Yaralı çocuk yüzünden kapalı tutulan pencerenin bahçeye bakıp bakmadığını sordu ve evet cevabını aldı; fakat en iyi tanıdığı şey, kendi mezartaşı olarak kabul ettiği yatakla üzerindeki haçı alıp götürdüğü masanın aynı yerde duruyor oluşuydu.

Nihayet, kendisini odadan gözleri kapalı olarak çıkardıkları zaman saymış olduğu merdiven basamakları (oradan sokağa kadar olan ve kendisinin akıllılık edip de saydığı merdiven basamaklarından bahsediyorum) bütün şüphelerinin gerçek olduğunu ortaya çıkardı. Oğlunu bırakıp evine dönerken onları yeniden saydığında aynı sayıya ulaştığını gördü.

Bu işaretleri diğerleriyle karşılaştırınca her şeyin, aklından geçenlerin doğru olduğuna işaret ettiğini gördü ve bunları bütün ayrıntısıyla annesine anlattı. Akıllı bir kadın olan annesi, torununun yanında bulunduğu şövalyenin bir oğlu olup olmadığı konusunda bilgi toplayıp Rodolfo adında bir oğlu olduğunu ve İtalya'da bulunduğunu öğrendi. Rodolfo'nun İspanya'dan ayrıldığı tarihi hesap ettiklerinde bunun torunun yaşına denk geldiğini gördüler.

Büyükanne, bütün bu olan bitenden kocasını haberdar etti ve kızlarıyla beraber, Tanrı'nın yaralı çocuğa ne yapacağını beklemeye karar verdiler. Çocuk, kazanın on beşinci gününde tehlikeyi atlatmış, otuzuncu gününde ayağa kalkmıştı. Bütün bu süre zarfında annesi ve büyükannesi tarafından sık sık ziyaret edilmiş ve ev sahiplerinden kendi oğullarıymış gibi muamele görmüştü. Şövalyenin karısı olan Doña Estefanía, Leocadia ile konuşurken bazen bu çocuğun, kendisinin İtalya'da bulunan oğluna çok benzediğini ve hatta ona baktığında kendi oğlunu görmediği tek bir an bile olmadığını söylüyordu. Bu sözleri kendine bahane eden Leocadia, Doña Estefanía ile yalnız kaldığı bir anda ailesiyle birlikte kararlaştırdığı bu ve buna benzer sözleri söyledi:

– Hanımefendi, ailem yeğenlerinin perişan halde olduğu

söylentilerini duydukları günün, gökyüzünün kapanıp dünyanın başlarına yıkıldığı gün olduğunu düşünmüşlerdi. Başka anne babaların kendi çocuklarını sevdiğinden kat kat daha fazla bir sevgiyle sevdikleri, gözlerinin nuru ve yaşlılık dayanakları olan yeğenlerini kaybettiklerini sanmışlardı; fakat tıpkı dedikleri gibi Tanrı dert veriyorsa dermanını da veriyor, o çocuk bu evde dermanını bulurken ben de hayatım boyunca unutamayacağım bazı hatıraların izlerini buldum. Ben asil bir insanım hanımefendi; çünkü ailem ve atalarım da asildir ve kaderin bahşettiği orta derecedeki servetleriyle, yaşamış oldukları her yerde şereflerini mutlulukla korumuşlardır.

Doña Estefanía, Leocadia'nın sözlerini hayret ve şaşkınlık içerisinde dinliyor ve karşısında oturmasına rağmen aşağı yukarı yirmi yaşlarında olduğunu tahmin ettiği bu kızın bu küçücük yaşında böyle cümleler kurmasına inanamıyordu. Hiç cevap vermeden söylemek istediği her şeyi söylemesini bekledi. Bu sözler, oğlunun saldırısını, kızın namusunun lekelenişini, kaçırılmasını, gözlerinin bağlanmasını, bir odaya götürülmesini, o odanın kendisinin şüphelendiği oda olduğunu gösteren işaretleri anlatan sözler oldu. Söylediklerini sağlamlaştırmak için alıp götürmüş olduğu haçı göğsünden çıkararak şunları söyledi:

– Bana uygulanan şiddetin tanığı olan sen, Yüce Tanrım! Bana ödenmesi gereken bedelin yargıcı ol! Seni o yazı masasının üstünden, uğradığım haksız muameleyi daima hatırlatsın diye aldım. Bunu senden intikamımı almanı dilemek için değil, yalnızca talihsizliğime sabır içerisinde dayanabilmem için bir teselli veresin diye yaptım.

Hayırseverliğinizin en üst seviyesini göstermiş olduğunuz bu çocuk, sizin öz torununuzdur hanımefendi. Onun bir atın altında kalıp yaralanmasından dolayı evinize getirilmesi ve bu sayede benim felaketimin çaresini değil, ama en azından ona katlanabileceğim bir sebebi bu evde bulmam, Tanrı'nın bir mucizesidir.

Bunları söyledikten sonra haçı sımsıkı kavrayarak baygın

bir halde Estefanía'nın kollarına düştü. Bir erkekte zalimliğin mevcut olması ne kadar doğalsa, asil bir kadında da şefkat ve merhametin mevcut olması doğaldı ve sonunda Leocadia'nın bayıldığını gören Estefanía, yüzünü onun yüzüne yaklaştırarak o kadar çok gözyaşı döktü ki Leocadia'nın kendine gelmesi için yüzüne daha fazla su dökmeye gerek bile kalmadı.

Onlar bu durumdayken Estefanía'nın kocası olan şövalye, Luisico'nun elinden tutarak içeri girdi. Leocadia'nın bayılmış olduğunu ve Estefanía'nın ağladığını görünce derhal kendisine bunun sebebini söylemelerini istedi. Çocuk, annesine teyzesi gibi, büyükannesine de hayırsever bir insana sarılır gibi sarılarak neden ağladıklarını soruyordu.

Estefanía kocasına "Size söylemem gereken önemli şeyler var efendim," diye cevap verdi. "Söylemek istediklerimi, bu baygın yatan bayanın sizin kızınız ve bu çocuğun ise sizin torununuz olduğu şeklinde özetleyebilirim. Size anlattığım bu gerçeği bana bu bayan söyledi ve yüzünde oğlumuzun yüzünü gördüğümüz bu çocuk ise onun anlattıklarını doğrulamaktadır."

– Sözlerinizi daha fazla açıklamalısınız hanımefendi, sizi anlayamıyorum, diye cevap verdi şövalye.

Bu sırada Leocadia kendine geldi. Kucağındaki haçla adeta gözyaşı denizine dönmüş gibiydi. Bütün bu olanlar şövalyeyi şaşkına çevirmişti ve bu şaşkınlıktan ancak karısının, Leocadia'nın anlatmış olduğu şeyleri kendisine anlatması sayesinde kurtuldu. Bütün bu anlatılanlara, göklerin ilahi izniyle ve birçok doğru tanıkla kendisine ispat edilmişçesine inandı. Leocadia'yı kucaklayıp avuttu, torununu öptü ve aynı gün oğullarına derhal geri gelmesini, zira kendisini olağanüstü güzel ve kendisine uygun bir kızla evlendirmeye karar verdiklerini bildirmesi için Napoli'ye bir ulak yolladı. Ne Leocadia'nın ne de oğlunun baba evine geri dönmelerine razı oldular; zaten Leocadia'nın ailesi de kızlarının başına gelen bu talihli olaydan ötürü durmaksızın Tanrı'ya sonsuz şükranlarını sunuyorlardı.

Ulak Napoli'ye ulaşıp da mektubu Rodolfo'ya verdiğinde

Rodolfo, babasının kendisine bildirdiği kadar güzel olan bir kadının tadına bakma oburluğuyla iki gün sonra İspanya'ya gitmek üzere olan dört kadırgadan yararlanıp hâlâ kendisiyle birlikte olan arkadaşlarını da yanına alarak sakin bir yolculukla on iki günde Barcelona'ya ve oradan da postayla, yedi günde Toledo'ya vardı. Babasının evine öylesine yakışıklı ve yiğit bir erkek görünümünde girmişti ki, yakışıklılığın ve yiğitliğin son raddeleri kendisinde birleşmiş gibiydi.

Anne ve babası oğullarının sağ salim gelmesinden dolayı mutluluk duyuyorlardı. Leocadia, Doña Estefanía'nın sözünden ve kendisine vermiş olduğu emirden çıkmamak için gizli bir köşeden Rodolfo'ya bakarak bekliyordu. Rodolfo'nun arkadaşları hemen evlerine gitmek istediyseler de Estefanía tasarladığı şeyi gerçekleştirebilmek için onlara ihtiyaç duyduğundan buna izin vermedi. Rodolfo eve vardığında vakit gece yarısına geliyordu. Akşam yemeğinin hazırlanması esnasında Estefanía oğlunun iki arkadaşını bir kenara çekerek kendilerine şu kadar yıl önce bir gece vakti oğlunun bir kadını kaçırdığını hatırlayıp hatırlamadıklarını söylemelerini rica etti. Bu çocukların, Leocadia'nın kaçırıldığı gece yanlarında bulunduğunu söylediği üç delikanlıdan ikisi olduğunu sanıyordu. Zira bu olayın gerçek yüzünü bilmek, bütün akrabalarının iç huzuru ve şerefi açısından çok önemliydi. Onlara gerçeği söylemeleri için öylesine ısrar etti ve bunu yaparlarsa kendilerine hiçbir zarar gelmeyeceği konusunda kendilerini öylesine temin etti ki, onlar da gerçeği itiraf etmenin en iyi yol olduğunu gördüler ve bir yaz gecesi (kendisinin bahsettiğiyle aynı gece) ikisi, bir başka arkadaşları daha Rodolfo ile beraber giderlerken bir kızı kaçırdıklarını, kendilerinin bağırıp çağırarak kızlarını korumak isteyen aile fertlerini durdurdukları esnada Rodolfo'nun da kızı alıp götürdüğünü ve ertesi gün Rodolfo'nun kızı evine götürmüş olduğunu söylediğini itiraf ettikten sonra, kendilerine sorulan soruya verecekleri cevabın bundan ibaret olduğunu da eklediler.

Bu iki delikanlının itirafı, Doña Estefanía'nın bu olay üzerindeki şüphelerini bir anahtarla açarmış gibi açığa kavuşturmuştu. Bu yüzden aklındaki düşünceyi gerçekleştirmek için bir karar aldı ve akşam yemeğine oturmadan önce oğlunu yalnız kalabilecekleri bir odaya götürüp eline bir resim tutuşturdu ve ona şöyle söyledi:

– Ben, oğlum Rodolfo, karının resmini göstererek sana lezzetli bir yemek sunmak istiyorum. Bu onun gerçek bir portresidir; fakat sana şunu söylemek isterim ki güzelliğinde bir eksiklik varsa o da faziletinin büyüklüğündendir. Soylu, akıllı ve orta derecede zengindir. Baban ve ben sana onu seçtik ve onun sana uygun olduğu konusunda seni temin ederim.

Rodolfo resme dikkatle bakarak şöyle söyledi:

– Çizdikleri yüzler için güzellik israfına fazlaca alışık olan ressamlar eğer bu yüzü çizerken de bu kadar cömert davranmışlarsa, hiç şüphesiz aslı çirkinliğin ta kendisidir sanırım. Gayet tabii, oğulların, kendilerinden yapmalarını istedikleri şeyler konusunda anne ve babalarının sözünden çıkmamaları doğru ve iyidir anneciğim; fakat anne ve babaların da oğullarına hoşlanacakları imkânları yaratmaları daha yerindedir. Mademki evlilik ancak ölümün çözdüğü bir düğümdür, öyleyse bağların eşit ve aynı iplikten yapılmış olması daha da iyi olur. Fazilet, asalet, akıllılık ve servet gibi şeyleri karısıyla paylaşmak bir erkeğe mantıken hoş görünebilir; ama karısının çirkinliğinin bir erkeğin gözüne hoş görünmesi fikri bana imkânsız geliyor. Ben gencim, fakat bir karı kocanın tatması gereken dinen de caiz olan zevkin, evliliğin kutsallığıyla uyum sağlaması gerektiğini iyi bilirim. Eğer bu eksik olursa evlilik tökezler ve ikinci amacından geri kalır; çünkü salonda, sofrada, yatakta ve günün her saati gözünün önünde olması gereken çirkin bir yüzse, tekrar söylüyorum bu neredeyse imkânsızdır. Tanrı aşkına anneciğim, bana beni rahatsız etmeyecek, aksine mutlu edecek bir eş veriniz ki Tanrı'nın bize bahşettiği boyunduruğu sağa sola sapmadan eşit olarak ve

doğru yolda taşıyabilelim. Dediğiniz gibi bu bayan eğer asil, akıllı ve zengin ise benden farklı huylara sahip olan bir eşten mahrum kalmayacaktır. Bazı erkekler asalet ister, bazıları akıllılık, bazıları para, bazıları ise güzellik. Ben bu sonuncusuyum; çünkü eğer asaletten bahsediyorsak Tanrı'ya şükürler olsun ki atalarım ve ailem bana onu miras bıraktılar. Zekâya gelince, bir kadının budala, aptal ve ahmak olmaması şartıyla ukalalık edecek kadar sivri zekâlı ve hiçbir işe yaramayacak kadar cahil olmaması yeterlidir. Zenginliğe gelince, anne ve babamın zenginliği fakirlikten korkmayacağım kadardır. Aradığım şey güzelliktir. Dürüstlük ve iyi huyla yoğrulmuş bir güzellikten başka çeyiz istemem. Eğer karımda bu olursa Tanrı'ya şevkle hizmet ederim ve aileme mutlu bir ihtiyarlık sağlarım.

Annesi, Rodolfo'nun bu sözlerinden, iyi bir neticeye doğru gittiğini anlayarak son derece memnun oldu. Ona kendisini arzu ettiği gibi bir kızla evlendirmeye çalışacağını ve hiç dert etmemesini, zira bu hanımla evlenmesi için yapmış oldukları anlaşmanın bozulmasının çok kolay olduğunu söyledi. Rodolfo buna çok sevindi ve akşam yemeği saati gelmiş olduğundan birlikte masaya doğru ilerlediler. Rodolfo ve iki arkadaşı sofraya henüz oturmuşlardı ki Doña Estefanía önemli bir şeyi unutmuş gibi şu cümleleri söyledi:

– Ne kadar kabahatliyim! Misafirimi ne de güzel ağırlıyorum! (Hizmetkârlarından birine dönerek) Gidin ve Doña Leocadia'ya teklife gerek olmadan gelip bu sofraya şeref vermelerini söyleyin. Bu sofradakiler benim oğullarımdır ve her biri kendisinin hizmetindedir.

Bütün bunlar Doña Estefanía'nın planıydı ve Leocadia ne yapması gerektiği konusunda bilgilendirilmişti. Leocadia masaya gelmekte, şıklığının ve doğal güzelliğinin beklenmeyen ve olağanüstü nişanını vermekte gecikmedi.

Kış mevsiminde olduklarından, her tarafı altın düğmelerle ve incilerle süslü, kemerinde ve yakasında elmaslar bulunan

uzun siyah kadifeden bir elbise giymişti. Uzun ve fazla sarı olmayan saçları hem süs hem de başörtüsü görevi görüyordu. Örgülerinin, kâküllerinin şekli ve onların arasındaki elmasların parıltısı kendisine bakan gözleri kamaştırıyordu. Leocadia zarif, endamlı ve narindi. Oğlunun elinden tutmuştu. İki oda hizmetçisi ellerinde taşıdıkları, üzerinde ikişer mum olan iki şamdanla beraber Leocadia'nın önünden ilerleyerek yolunu aydınlatıyorlardı.

Sanki o gökyüzünden gelmiş ve karşılarında duran bir mucizeymiş gibi herkes onu selamlamak için ayağa kalktı. Ona bakarken donup kaldıkları ve şaşkına döndükleri için hiçbiri tek bir kelime bile söyleyemedi. Leocadia edalı bir yumuşaklık ve sevimli bir nezaketle eğildi. Estefanía onu elinden tutarak kendi yanına Rodolfo'nun karşısına, çocuğu da dedesinin yanına oturttu.

Leocadia'nın eşsiz güzelliğine daha yakından bakma imkânı bulan Rodolfo kendi içinden "Eğer bu güzelliğin yarısı annemin bana seçtiği eşte olsaydı kendimi dünyanın en mutlu erkeği sayardım. Aman Tanrım! Bu gördüğüm nedir? Hayranlıkla bakmakta olduğum, yoksa insan şekline bürünmüş bir melek mi?" diyordu. Leocadia'nın güzel sureti Rodolfo'nun gözlerinden girerek ruhunu teslim alıyordu. Yemek boyunca sık sık kaçamak bakışlarla onu süzen bu gözlerdeki ışıktan daha çok sevdiği erkeğe kendini bu kadar yakın hisseden Leocadia, Rodolfo ile aralarında geçenleri zihninden geçirmeye başladı. Rodolfo'nun kocası olacağı konusunda annesinin vermiş olduğu ümitler, talihinin kısalığına karşılık gelecek korkusuyla ruhunda yok olmaya başladı. Sonsuza dek mutlu ya da mutsuz olmaya ne kadar yakın olduğunu düşünüyordu. Bu düşünce o kadar derin ve altüst ediciydi ki, yüreğini sıkıştırdı ve bir anda terlemeye, sararmaya başladı. Baygınlık geçirmek üzereyken başını Doña Estefanía'nın kolları arasına yaslamaya zorladı. Bunu gören Doña Estefanía telaşla Leocadia'nın başını kolları arasına aldı.

Herkesi bir telaş sarmıştı. Yemeği bırakarak yardıma koştular, fakat en çok kaygılanan Rodolfo olmuştu. Leocadia'nın yanına hızla varmaya çalışırken iki kere ayağı takıldı ve yere düştü. Düğmelerini çözüp yüzüne su döktülerse de Leocadia kendine gelmedi. Nefessiz göğsü ve atmayan nabzı ölümün kesin bir işareti gibi görünüyordu. Evin hizmetlileri düşüncesizce bağırıp çağırmaya ve ölüm haberini yaymaya başladılar. Bu acı haber, Doña Estefanía'nın daha sevindirici bir haber için evin bir odasında saklanmalarını istediği Leocadia'nın ailesinin kulağına kadar ulaştı. Onlar da Estefanía'nın emrini bozarak yanlarındaki mahalle papazıyla birlikte salona çıktılar.

Leocadia'nın günahlarını affetmek ve bunlardan pişmanlık duyup duymadığına dair bir işaret görebilmek için salona ilk varan papaz oldu. Bir baygın kişi görmeyi beklerken iki bayılmış insan buldu; çünkü Rodolfo, yüzünü Leocadia'nın göğsüne dayamış, baygın bir şekilde yatıyordu. Annesi kendisine ait olması gereken bir şeymiş gibi oğlunun Leocadia'ya yaklaşmasına izin vermişti; fakat onun da baygın olduğunu görünce çıldıracak gibi oldu ve kendine gelmek üzere olduğunu görmeseydi çıldıracaktı da. Rodolfo, aşırı duygusallık gösterdiğini başkalarının görmesinden utanarak ayıldı.

Fakat annesi, oğlunun hissettiklerini anlamış gibi ona şunları söyledi:

– Göstermiş olduğun bu heyecandan utanma oğlum. Ancak, bunu açıklamayı daha mutlu bir zamana bırakmayı düşündüğüm şeyi öğrenince utanabilirsin. Şunu bilmelisin ki benim canım oğlum, kollarımın arasında tuttuğum bu baygın kadın senin gerçek karındır. Gerçek diyorum; çünkü ben ve baban onu sana seçmiş bulunuyoruz. Resimdeki o kadın sahtedir.

Bunu duyan Rodolfo, "koca" sözcüğünün, namus ve ahlak kurallarının kendilerine koyduğu engelleri kaldırdığını düşünerek, aşkı ve yanan arzusuna kapılmış bir şekilde Leocadia'nın yüzüne doğru eğilip ruhunun onun ruhuna geçmesini

bekliyormuşçasına dudaklarını onun dudaklarına götürdü. Tam da herkes çektiği acıyla gözyaşlarına boğulmuş, acı dolu haykırışlar artmış, Leocadia'nın anne ve babasının saçları yolunmaktan dolayı ellerinde kalmış ve oğlunun feryatları göklere yükselmişken Leocadia bir anda gözlerini açtı. Leocadia'nın ayılmasıyla, herkesin yüreğinden uçup gitmiş olan neşe ve mutluluk geri geldi.

Kendini Rodolfo'nun kollarında bulan Leocadia, nazik bir zorlayışla kurtulmaya çalıştı; fakat Rodolfo ona şu sözleri söyledi:

– Hayır, hanımefendi, böyle olmamalı. Sizi ruhunda taşıyan bir insanın kollarından kurtulmaya çalışmanız doğru değil.

Bu söz üzerine Leocadia tamamen kendine geldi. İlk kararını bir an önce gerçekleştirmek isteyen Doña Estefanía, papaza, bir an önce oğlunu Leocadia ile evlendirmesini söyledi. Bu olay, şimdilerde kullanılan doğru ve kutsal işlemlere, tedbirlere gerek duyulmaksızın, evliliklerin sadece tarafların rızasıyla yapıldığı zamanlarda gerçekleştiğinden ve evlenmeye engel bir durum olmadığından bu evlilik hemen gerçekleşti. Evliliğin gerçekleşmesiyle orada bulunan insanların sevincini, Leocadia'nın anne ve babasının Rodolfo'yu bağırlarına basışlarını, Tanrı'ya ve Rodolfo'nun ailesine olan şükranlarını, iki tarafın birbirlerine sundukları ikramları, Rodolfo'nun arkadaşlarının vardıkları gece hiç beklemedikleri halde böyle güzel bir nikâha tanıklık etmekten ve dahası Estefanía'nın herkesin önünde oğluyla beraber kaçırdıkları kızın Leocadia olduğunu söylemesinden dolayı duydukları şaşkınlığı –ki Rodolfo da en az onlar kadar şaşkındı– anlatmayı başka bir kaleme ve benimkinden daha ince olan bir zekâya bırakıyorum. Anne ve babasının yeterince araştırma yaptığını düşünen Rodolfo, bu gerçekten daha emin olabilmek için Leocadia'dan kendisinin hiç şüphe etmediği şeyi nasıl öğrendiğine dair bir işaret göstermesini istedi. Leocadia şöyle cevap verdi:

– Sizin kollarınızda ilk defa ayılıp kendime geldiğimde

bayım, kendimi lekelenmiş olarak bulmuştum; fakat bundan dolayı artık üzüntü duymuyorum. Çünkü şimdi sizin kollarınızda ayılıp kendime geldiğimde şerefli bir insan olarak buldum kendimi. Eğer bir işaret yetmiyorsa sizden ancak benim çalabileceğim bir haçı göstermem yeterli olur sanırım. Hanımefendimin elinde tuttuğuyla aynı olan haçın, o sabah yerinde olmadığını fark etmiş olmalısınız.

– Siz ruhumum tasvirisiniz ve Tanrı'nın bana verdiği ömür süresince benim olacaksınız, dedi ve bir kez daha hayır duaları ve tebrikler arasında Leocadia'yı kucakladı.

Akşam yemeğine oturduklarında bu münasebetle çağrılmış olan müzisyenler de gelmişti. Rodolfo, oğlunun yüzünde kendisini görüyordu. Büyükanne ve büyükbabaları mutluluktan ağlıyorlardı. Neşe, sevinç ve mutluluk, evin her köşesinde dolaşıyordu. Gece, hafif ve siyah kanatlarıyla uçuyordu; fakat sevgili karısıyla başbaşa kalma arzusu Rodolfo'nun içinde o kadar büyük bir yer kaplıyordu ki o kanatlarla uçmuyor; ancak destekle yürüyor gibiydi.

Nihayet beklenen saat geldi, çünkü gelmeyen hiçbir son yoktur. Herkes yatmaya gitti ve bütün ev sessizliğe gömüldü; fakat bu hikâyenin sonu sessizlik içinde kalmayacaktır, çünkü Toledo'da bıraktıkları bir sürü çocuk ve ünlü nesil buna izin vermeyecektir. Birbirleriyle, çocuklarıyla ve torunlarıyla uzun ve mutlu seneler geçiren bu talihli çift hâlâ Toledo'da yaşamaktadır. Bu, Tanrı'nın izni ve Luisico'nun ünlü ve güçlü Hıristiyan dedesinin yeryüzünde yayılmakta olduğunu gördüğü "kanın kuvveti" sayesinde gerçekleşmiştir.

KISKANÇ EXTREMADURALI

Soylu bir aileye mensup olan bir asilzade, Extremadura'nın bir köyünden çıkıp gideli henüz birkaç yıl olmuştu. Bu asilzade tıpkı diğer Pródigolar[1] gibi, İspanya'nın, İtalya'nın ve Flanders'in çeşitli yerlerinde dolaşarak yıllarını geçirmiş ve uzun geziler sonunda anne babası öldüğü ve mirasları da çoktan bittiği için, elinde kalan çok az miktardaki parayı rahatlıkla harcayabileceği büyük Sevilla şehrine dönmüştü. Çok az parası kaldığını ve hiç arkadaşı olmadığını görünce o şehirde bulunan diğer bütün hovardaların başvurduğu çareye yöneldi. Bu çare, İspanya'daki ümitsizlerin sığınağı, müflislerin kilisesi, katillerin serbestçe dolaşabildiği, bu sanatta ustalaşmış olanların "Kesin kazanır" dediği kumarbazların yatağı ve örtüsü olan, sahipsiz kadınların birçoğunun tuzağa düştüğü, birçoklarının aldandığı; fakat çok az kişinin deva bulduğu Hindistanlar'a gitmek...

Nihayet bir filonun Tierrafirme'ye hareket edeceği zaman geldiğinde, amiralle anlaştı ve kumanyasını, hasırdan hamağını hazırlayıp Cádiz'den bir gemiye bindi. Filo, İspanya'yı selamlayarak neşe içerisinde hareket etti. Hafif ve tatlı esen rüzgâr sayesinde kara birkaç saat içerisinde gözden kaybolmuş ve suların en yücesi olan okyanusun geniş ve engin düzlükleri önlerine serilmişti.

Düşünceli yolcumuz, seyahat ettiği yıllar boyunca başından geçen tehlikeleri ve hayatını ne kadar da kötü yönettiğini

[1] Uzun bir sefahat yaşamından sonra ailesine dönen genç.

düşünerek yoluna devam ediyordu. Kendi kendisiyle yaptığı bu hesaplaşmanın sonucunda yaşam tarzını değiştirmeye, Tanrı'nın kendisine bağışlayacağı serveti korumak için başka bir yol izlemeye ve kadınlara karşı o güne kadar olduğundan daha fazla temkinli olmaya karar verdi.

Filo sakince yoluna devam ederken, hikâyemizin kahramanı olan Felipo de Carrizales'in içinde bu fırtınalar kopuyordu. Rüzgâr yeniden esmeye başlamıştı. Gemileri öylesine kuvvetle itiyordu ki, kimse yerine oturamıyordu. Böylelikle hayal kurmayı bir kenara bırakan Carrizales, yolculuğun gereklerini yerine getirmek zorunda kaldı. Sonuçta yolculuk iyi geçti. Herhangi bir aksilik ya da kaza yaşanmadan Kartaca'ya vardılar. Konumuzu ilgilendirmeyen şeyleri şu şekilde özetleyebiliriz: Hindistanlar'a vardığında aşağı yukarı kırk sekiz yaşlarında olan Felipo, orada kaldığı yirmi yılda, çalışkanlığı ve yetenekleri sayesinde yüz elli bin altın pesodan daha fazla kazanmıştı.

Zenginlik ve refaha kavuşunca, birçoklarının yurda dönmek için duyduğu hasretle, büyük çıkarlarını bir kenara bırakıp karşılaşabileceği elverişsiz durumlara karşı altın ve gümüşe çevirdiği servetini sigorta ettirerek, büyük paralar kazandığı Peru'dan İspanya'ya döndü. Sanlúcar'dan karaya çıkıp yaşı kadar büyük olan servetiyle birlikte Sevilla'ya geldi. Yanında getirdiklerini tehlikelerden uzak bir yere bıraktıktan sonra dostlarını aradı; fakat hepsi ölmüştü. Ölümün hiçbir tanıdık yüz bırakmadığı haberini almış olmasına rağmen, topraklarına dönmek istemişti. Fakir ve muhtaç bir durumda Hindistanlar'a giderken dalgaların ortasında kendisine rahat vermeyen düşüncelerle boğuştuğu zamanlardaki gibi, şimdi memleketinin sükûneti içerisinde farklı sebeplerden de olsa yine aynı düşüncelerle boğuşuyordu. O zamanlar yoksulluktan dolayı uyuyamıyordu, şimdiyse zengin olduğu için huzuru kalmamıştı; çünkü zenginlik, ona sahip olmaya alışık olmayan veya onu kullanmasını bilmeyen kimselere yoksul bir insanın yoksulluğu hissettiği kadar ağır bir yüktür. Altının varlığı dert, ek-

sikliğiyse kaygı getirir; fakat eksikliğinin getirdiği dertlere az bir mal varlığıyla deva bulunur; oysa zenginliğin getirdiği kaygılar, servet arttıkça çoğalır.

Carrizales cimri olduğundan değil –zira askerlik yaptığı birkaç yılda cömert olmayı öğrenmişti– onlarla ne yapacağını bilmediği için, külçelere hayran hayran bakıyordu. Onları bu şekilde saklamak kazançlı bir iş olmadığı gibi, külçelerin evde bulunması açgözlü kişiler için bir yem, hırsızlar içinse bir alarm vazifesi görüyordu.

Ticaret işlerine dönme isteği tamamen yok olmuştu, ayrıca geçinmek için gereğinden fazla parası vardı. Ömrünü bu topraklarda, parasını buraya yatırarak ve dünyaya mecbur olduğundan daha fazlasını vermiş olan Tanrı'ya, verebileceği her şeyini vererek huzur ve sükûnet içerisinde geçirmek istiyordu. Öte yandan, memleketin büyük bir darboğaz içerisinde ve halkın çok fakir olduğunu görüyordu. Gidip orada yaşamanın, hele ki oralarda sefaletleri yüzünden yardım isteyecek başka biri olmayınca, genellikle zenginlerle komşu olan fakirlerin yaratacağı her türlü sıkıntıya kendisini hedef göstermek olacağını da biliyordu. Ölümünden sonra mallarını bırakabileceği biri olsun istiyor ve bu arzuyla kendi gücünü kontrol edip hâlâ evliliğin yükünü kaldırıp kaldıramayacağını düşünüyordu. Bu fikir ne zaman aklına gelse öyle büyük bir korkuya kapılıyordu ki, rüzgârın sisi dağıtması gibi bu düşünceyi derhal aklından silip atıyordu; çünkü hiç evlenmemiş olmasına rağmen dünyanın en kıskanç adamıydı. Evli olduğunu hayal ettiği anda, kıskançlık saldırmaya, şüpheler yormaya ve hayaller üşüşmeye başlıyordu. Bu, o kadar etkili ve şiddetli bir duyguydu ki, evlenmemeye kesin olarak karar verdi.

Evlenmemeye karar vermiş, fakat hayatının gidişatı konusunda ne yapacağını bilemez bir durumdayken, kader bir gün, yoldan geçerken başını kaldırıp bir pencerede on üç on dört yaşlarında bir genç kızı görmesini istemişti. Bu genç kız öylesine hoş görünümlü ve öylesine güzeldi ki kendisini koruma

gücünden mahrum kalan yaşlı Carrizales, yılların verdiği güçsüzlüğü Leonora'nın gençliğine teslim etti. Birdenbire elinde olmadan çeşitli fikirler yürütmeye ve kendi kendine şöyle demeye başladı:

– İşte güzel bir kız. Evin görünüşüne bakılırsa zengin de değil. O henüz bir çocuk. Yaşının küçüklüğü şüphelerimi yatıştırabilir. Onunla evlenmeliyim. Onu kapatırım ve kendi huylarıma alıştırırım. Böylelikle benim ona öğreteceklerimden daha fazlasını öğrenemez. Mirasıma konacak çocuklarımın olması ümidini kaybedecek kadar yaşlı değilim. Mademki Tanrı bana her şeye yetecek kadar servet verdi, öyleyse çeyizinin olup olmamasının da bir önemi yok. Zengin insanlar evliliklerinde zenginlik değil, zevk aramalıdırlar; çünkü zevk ve sefa ömrü uzatır, karı koca arasındaki geçimsizliklerse kısaltır. Haydi, öyleyse şansım açıldı. Bu, Tanrı'nın bana verdiği kısmettir.

Kendi kendine konuştuklarını bir değil yüz defa tekrarlamasının ardından birkaç gün sonra Leonora'nın ailesiyle görüşmeye gitti ve onların fakir olmakla beraber asil olduklarını da öğrendi. Onlara kim olduğunu, niyetini ve servetini anlatarak kızlarını kendisine vermelerini rica etti. Kızın ailesi Carrizales hakkında, Carrizales ise onların asaletleri hakkında bilgi toplamak için mühlet istediler. İki taraf da birbirlerinden müsaade isteyip ayrıldılar ve birbirlerine anlattıklarının doğru olduğunu gördüler. Nihayetinde Leonora, Carrizales'in kendisine çeyiz olarak verdiği yirmi bin duka altınıyla onun karısı oldu. Kıskanç ihtiyar adamın yüreği öylesine yanıyordu ki yalnızca kocalara mahsus olan *"evet"* sözünü söyler söylemez delicesine bir kıskançlık dalgası vücudunu sarmış, sebepsiz yere titremeye ve o zamana kadar hiç hissetmediği büyük korkular duymaya başlamıştı. Kıskançlığın ilk işareti, karısına yaptırmayı düşündüğü kıyafetlerin ölçüsünü erkek terzilerin almamasını istemesi oldu. Bu yüzden çevreyi dolaşarak az çok Leonora'nın boylarında ve onun ölçülerine sahip bir ka-

dın aradı ve fakir bir kadın bulup onun ölçüleri üzerinden bir elbise diktirdi. Kıyafeti karısına denettirip üzerine uyduğunu görünce aynı ölçülerle öylesine çok ve zengin işlemeli elbiseler yaptırdı ki gelinin ailesi, kızlarının ve kendilerinin mutluluğu için böyle bir damada rastladıklarından dolayı kendilerini çok şanslı görüyorlardı. Leonora, o zamana kadar giydikleri kaba kumaştan bir eteklik ve taftadan bir elbiseden öteye geçmediği için, bu zengin işlemeli elbiseleri görmekten dolayı hayretler içerisindeydi.

Felipo'nun kıskançlığın ikinci işaretiyse karısına ayrı bir ev kuruncaya kadar ona yaklaşmak istememesi oldu. On iki bin duka altını vererek şehrin başlıca mahallelerinden birinden, içinde kaynak suyu ve portakal ağaçlarının bulunduğu bir ev satın aldı. Sokağa bakan bütün pencereleri üst kısımlarından gökyüzünü görecek kadar bir yer bırakarak kapattırdı ve aynısını diğer bütün pencerelere de yaptırdı. Sevilla'da *"ev kapısı"* denilen sokak kapısının girişinde dişi katır için bir ahır, onun önünde bir samanlık, katıra bakacak olan yaşlı ve hadım edilmiş zencinin kalması içinse bir oda yaptırdı. Taraçaların duvarlarını o kadar yükseltti ki, eve giren biri yukarı baksa gökyüzünden başka hiçbir şey göremezdi. Büyük kapıya, iç avluya açılan bir dolap yaptırdı.

Evi süslemek için pahalı eşyalar satın aldı: evin büyük bir beyefendiye ait olduğunu gösteren halılar, misafir odası eşyaları ve örtüler. Aynı zamanda yüzlerini damgaladığı dört beyaz, iki tane de tecrübesiz zenci köle satın aldı. Kendisine yiyecek alıp getirecek bir vekilharçla anlaştı. Bu vekilharç evde kalmayacak, yalnızca getirdiklerini avluya açılan dolaba koyacak kadar eve girecekti. Bütün bunları yaptırdıktan sonra servetinin bir kısmını arazi kiralamak gibi bazı iyi işlerde kullandı, bir kısmını bankaya yatırdı, kalan kısmınıysa başlarına gelebilecek şeyler için sakladı. Aynı zamanda bütün ev için büyük bir anahtar yaptırıp bütün yılın erzağı olarak her mevsimde toptan satın alınması âdet olan şeyleri alıp kilitledi.

Böylece her şey hazır olduğunda, karısını, anne ve babasından istemeye gitti. Leonora'nın ailesi kızlarını ona gözyaşları içerisinde teslim etti; çünkü onlara sanki evlatlarını mezara götürüyorlarmış gibi geliyordu.

Genç Leonora başına geleceklerden bihaber anne ve babasıyla beraber gözyaşı dökerek hayır dualarını aldı ve onlara veda edip kocasının elini tutarak, etrafı köleler ve hizmetçilerle çevrili olan evine geldi. Carrizales eve girer girmez bütün kadınlara vaaz vererek onları Leonora'nın hizmetine soktu ve ikinci kapıdan hadım zenci de dahil olmak üzere kimsenin hiçbir suretle içeri alınmamasını tembih etti. Leonora'nın korunması ve eğlendirilmesiyle görevlendirilen asıl kişi, büyük bir ihtiyat ve ciddiyet sahibi olan bir kâhya kadındı. Carrizales bu kadını, Leonora'ya mürebbiyelik yapsın, evde yapılan her şeye göz kulak olsun ve Leonora'ya arkadaşlık etsin diye alınan iki esir kızı yönetsin diye almıştı. Hepsine kilit altına alınmış olduklarını hissettirmeyecek şekilde davranacağına, onlara hediyeler getireceğine ve bayramlar da dahil olmak üzere hiç aksatmadan kiliseye götüreceğine dair söz verdi. Ancak kiliseye o kadar erken bir saatte gideceklerdi ki, onları sadece gün ışığı görecekti. Hizmetçiler ve köleler de kendilerine emredilen her şeyi hiç sıkıntı duymadan, büyük hevesle canıgönülden yapacaklarına dair söz verdiler. Yeni gelinse omuzlarını silkerek başını eğdi ve kendisine, daima itaat edeceği kocası ve efendisinin isteğinden başka isteği olmadığını söyledi.

Bu tedbir ve önlemler alındıktan ve Extremaduralı evine kapandıktan sonra evliliğin meyvelerinden elinden geldiğince tatmaya başladı. Bu meyveler, Leonora için, başka bir tecrübesi olmadığından ne lezzetliydi ne de tatsız. Kâhya kadınla, kızlarla ve kölelerle vaktini geçiriyordu. Onlarsa vakit daha iyi geçsin diye kendilerini oburluğa vermişlerdi. Bal ve şekerin lezzet kattığı binlerce şey yapmadıkları çok az gün vardı. Efendilerine göre bu kadınlar, kapatılmış hayatlarını akıllarına bile getirmeden kendilerini eğlendirip meşgul ediyorlardı.

Leonora hizmetindeki kadınlara eşit muamele ediyor ve onlarla birlikte iyi vakit geçiriyordu. Hatta masum karakterini ve genç yaşını gösteren sadeliğiyle oyuncak bebekler ve ardından başka çocukluklar yapmaya başladı. Bütün bunlar kıskanç kocaya büyük bir memnuniyet veriyordu. Hayal edebileceği en iyi hayatı seçmiş olduğunu, hatta insan elinden gelebilecek olan kurnazlığın ve kötülüğün bile bunu bozmasına imkân olmadığını düşünüyordu. Böylelikle yalnızca, eşine hediyeler getirmeyi düşünüyor ve ona aklına gelen her şeyi kendisinden istemesini ve hepsini yerine getireceğini söylüyordu. Leonora'nın alacakaranlıkta kiliseye gittiği günler ailesi de geliyor ve kocasının önünde kızlarıyla konuşuyorlardı. Carrizales ise onlara o kadar çok hediye götürüyordu ki bir yandan içinde yaşadığı bu mahkûmiyet hayatından dolayı kızlarına üzülürken, diğer yandan da cömert damatlarının kendilerine getirdikleriyle acıları hafifliyordu.

Carrizales sabahları erken kalkıyor ve vekilharcın gelmesini bekliyordu. Bir gece öncesinden vekilharca ertesi gün ne getirmesi gerektiğini bildiren bir not yazıp dolaba bırakıyor ve vekilharç geldikten sonraysa sokak kapısı ve orta kapı olmak üzere iki kapıyı da kilitleyerek genellikle yayan olarak evden çıkıyordu. Zenci ise bu iki kapı arasında kapalı kalıyordu. Dışarıda ufak tefek işlerini halleden Carrizales, kısa bir yürüyüşün ardından eve geri dönüyordu. Evine kapanarak karısına hediyeler vermekten ve hizmetçilerini şımartmaktan hoşlanıyordu. Onlar da sade ve iyi huylu insanlar olduklarından, her şeyin ötesinde, kendilerine karşı bu kadar cömert davranmasından dolayı efendilerini çok seviyorlardı.

Bu şekilde bir çömezlik yılı geçirdiler, hayatlarıyla meşgul oldular ve ömürlerinin sonuna kadar bu hayatı sürmeye karar verdiler. Şimdi duyacağınız insanoğlunun düzen bozan kurnazlığı olmasaydı böyle de devam edecekti...

Şimdi bana kendini en akıllı ve en tedbirli sanan kimse söylesin: Evinin içinde bir erkek hayvan bulunmasına bile

izin vermeyen ihtiyar Felipo, kendi güvenliği için daha fazla nasıl bir önlem alabilirdi ki? Ne evdeki fareleri bir erkek kedi kovaladı ne de evde bir erkek köpek havlaması duyuldu; hepsi dişiydi. Carrizales gündüzleri düşünüyor, geceleri uyuyordu. Evin devriyesi ve nöbetçisi, çok sevdiği karısının Argos'uydu[2]. Avlunun kapısından asla bir erkek girmedi. Dostlarıyla olan işlerini dışarıda hallederdi. Salonlarını ve odalarını süsleyen kilimlerin üzerindeki desenlerde hep kadınlar, çiçekler ve kır resimleri vardı. Bütün ev şeref, inziva ve ihtiyat kokuyordu. Uzun kış gecelerinde şömine başında hizmetçilerin anlattıkları masalların hiçbirinde şehvet içeren bir şey yoktu. İhtiyarın gümüş rengi saçları Leonora'ya altınmış gibi görünürdü; çünkü genç kızların ilk sevgileri, ruhlarına mührün balmumuna basılması gibi basılırdı. Kocasının onu fazla koruyor olması Leonora'ya gerekli bir tedbir gibi görünüyordu. Kendisine yapılanların, yeni evlenmiş olan bütün kadınlara yapıldığını düşünüyor ve öyle zannediyordu. Düşünceleri evinin duvarlarını aşmadığı gibi istekleri de kocasının isteklerinden farklı değildi. Sokakları ancak kiliseye gittiği günlerde görüyordu. O da o kadar erken bir saatte oluyordu ki kilise dönüşü olmasa sokakları görebilecek ışık bile olmayacaktı.

Böyle bir manastır, böyle inzivaya çekilmiş rahibeler, böylesine korunan altın elmalar hiç görülmemiştir. Her şeye rağmen Carrizales korktuğu duruma düşmekten ya da en azından düşmüş olduğunu düşünmekten kendini alıkoyamıyordu.

Sevilla'da kendilerine "mahalle halkı" denilen tembel ve işsiz bir kesim vardı. Bunlar hem kilise yardımlarıyla geçinenlerin hem de zenginlerin çocukları olan serseri, çapkın ve tatlı dilli gençlerdi. Giyim kuşamları, yaşam tarzları, karakterleri ve kendi aralarındaki kuralları hakkında söylenecek çok

---

[2] Argos Panoptis: Yunan mitolojisinde, yüz gözlü bir canavar. Panoptis sıfatı "her şeyi gören" anlamını taşır ve onun etkin bir gözetmen olduğunu gösterir; çünkü uykudayken bile birkaç gözü açık kalır.

şey var; fakat saygımızdan dolayı bunları bir kenara bırakıyoruz.

Kendi aralarında *"virote"*[3] dedikleri bu çapkınlar arasından bir delikanlı –bekâr olanlara *"virote"* evli olanlara ise *"matón"*[4] derlerdi– tedbirli bir insan olan Carrizales'in evini gözetlemeye ve sürekli olarak kapalı olduğundan içinde kimin yaşadığını merak etmeye başladı. Öylesine büyük bir istek ve merakla araştırmaya koyuldu ki sonunda öğrenmek istediği her şeyi öğrendi. Öğrendiği her şey, ihtiyarın kıskançlığı, karısının güzelliği ve onu nasıl sakladığı, içinde, imkânsız olana bakma arzusunu ateşlemişti. Yakın arkadaşı olan iki *virote* ve bir *matón*'a bu isteğini anlatarak onlarla, bunu gerçekleştirme konusunda anlaştı. Bu gibi işlerde öğüt verenler ve yardım edenler asla eksik olmaz.

Böylesine zorlu bir işi gerçekleştirmek için gerekli olan şeyleri bulma konusunda güçlük çekiyorlardı. Defalarca kendi aralarında konuştuktan sonra şu karara vardılar: İsmi Loaysa olan *virote,* birkaç günlüğüne şehirden ayrılmış gibi yapıp arkadaşlarına görünmeyecekti. Öyle de yaptı. Temiz bezden bir pantolon ve gömlek giyip onların üzerine, yırtık pırtık ve yamalı bir kıyafet geçirdi; şehirde bulunan hiçbir fakir bu kadar perişan görünemezdi. Biraz sakallarını kazıdı, bir gözünü sargı beziyle kapadı ve bacağının birini bezle sımsıkı sarıp koltuk değneklerine dayanarak öylesine zavallı bir kötürüme dönüştü ki gerçekten sakat bir insan bile ona yetişemezdi.

Her gece akşam duası esnasında bu kıyafetle, Carrizales'in, adı Luis olan zenciyi arada bırakarak kilitlemiş olduğu kapısının önünde duruyordu. Kendisinde biraz müzisyenlik olduğundan üzeri yağ lekeli ve birkaç teli eksik olan küçük gitarını çıkarıp durduğu yerde neşeli ve eğlenceli şarkılar çalıyor, tanınmamak için sesini değiştiriyordu. Arapların söy-

---

[3] virote: Eğlenceye ve avareliğe düşkün yakışıklı delikanlı.

[4] matón: Kabadayı, zorba.

lediği romansları delicesine ve öylesine güzel söylüyordu ki yoldan geçenler durup onu dinliyor ve şarkı söylediği müddetçe etrafını çocuklar sarıyordu. Zenci Luis ise iki kapı arasından kulak kabartıp *virote*'nin müziğini dinliyordu. Kapıyı açıp onu daha yakından gönlünce görebilmek için bir kolunu feda edebilirdi. Zencilerin müzisyen olma konusundaki eğilimleri bu derece büyüktür. Loaysa dinleyicilerin dağılmalarını istediğinde, şarkı söylemeyi bırakıp gitarını kılıfına koyuyor ve koltuk değneklerine dayanarak gidiyordu.

Dört veya beş defa zenciye serenat yapmıştı. Aslında zaten onun için şarkı söylüyordu; zira o binayı yıkmak için önce zenciden başlamak gerektiğini düşünüyordu. Bu düşüncesi boşa çıkmadı, çünkü her gece yaptığı gibi oraya varıp gitarını akort etmeye başlayınca zencinin kendisine kulak kabarttığını fark etti. Kapının menteşesine yaklaşarak kısık sesle:

– Bana biraz su vermen mümkün mü Luis? Susuzluktan ölüyorum ve şarkı söyleyemiyorum.

Zenci:

– Hayır, dedi. Bu kapının anahtarı bende olmadığı gibi size su verecek bir delik de yok.

Loaysa:

– Peki, anahtar kimde, diye sordu.

Zenci:

– Dünyanın en kıskanç adamı olan efendimde, cevabını verdi. Burada biriyle konuştuğumu duyarsa hayatımın sonu gelmiş demektir. Peki, ya benden su isteyen siz kimsiniz?

Loaysa:

– Ben, dedi, bir bacağı sakat zavallı bir kötürümüm. Hayatımı iyiliksever insanlardan Tanrı'nın rızası için dilenerek kazanırım. Aynı zamanda bazı zencilere ve diğer fakirlere çalgı çalmayı öğretirim. Yirmidörtler'den[5] üçünün kölesi olan üç zencim var ki onlara balolarda ya da meyhanelerde çala-

[5] Sevilla'da belediye üyelerine verilen isim.

bilecek kadar öğrettim. Karşılığında da bana iyi para verdiler.

– Ders alabilseydim size daha çok para verirdim, dedi Luis, fakat mümkün değil; çünkü efendim sabah çıkarken sokak kapısını kilitler ve döndüğünde de beni iki kapı arasında kapalı bırakır.

– Tanrı aşkına Luis, diye karşılık verdi Loaysa, size ders vermek için bazı geceler içeri girmeme izin verirseniz, on beş günden daha kısa bir sürede gitar çalma konusunda sizi o kadar usta yaparım ki herhangi bir köşe başında hiç utanıp sıkılmadan çalabilirsiniz; çünkü sizi temin ederim, öğretme konusunda çok büyük bir yeteneğim var. Ayrıca bundan başka yetenekleriniz olduğunu da bir yerde duydum. Çok keskin bir sesiniz olduğunu düşünüyorum. Bu sesle çok güzel şarkı söylersiniz.

– Çok da fena söylemiyorum, diye yanıtladı zenci, fakat *"Venüs Yıldızı"*, *"Yeşil Bir Çayırdan"* ve şimdi söyleyeceğim şarkıdan başka şarkı bilmedikten sonra neye yarar?

Titreyen elleriyle
Pencerenin parmaklıklarını kavrayarak...

– Size öğreteceğim şarkıların yanında bunların hepsi havadır, dedi; çünkü ben Arap Abindarráez'in sevgilisi Jarifa'ya yaptığı bütün şarkıları, büyük sofu Tomunibeyo'nun menkıbesi üzerine söylenen şarkıları ve kutsal sayılacak zarabanda şarkılarını bilirim. Bu güzel şarkılar Portekizlileri bile eğlendirir. Bunları öylesine bir metotla ve kolaylıkla öğretirim ki üç dört moyo[6] tuz yiyecek bir zaman içerisinde her türlü gitarda kendinizi usta bir çalgıcı olarak bulursunuz.

Bunu duyan zenci iç geçirdi:

– Sizi eve nasıl sokacağımı bilmedikten sonra bunlar neye yarar?

---

[6] moyo: Eski bir ölçü birimi.

– Bunun iyi bir çözümü var, dedi Loaysa. Efendinizden anahtarları almaya çalışın. Ben size bir balmumu getiririm, siz de anahtarı bunun içine kalıbı çıkacak şekilde bastırırsınız. Size kanım kaynadığı için çilingir olan bir arkadaşıma anahtarların aynısını yaptıracağım. Böylece geceleri içeri girer ve size rahip Juan de las Indias'tan daha iyi şarkı öğretirim; çünkü sahip olduğunuz bu ses, gitar sesi eşlik etmeden yok olup giderse çok yazık olur diye düşünüyorum. Şunu bilmeni isterim ki kardeşim Luis, dünyanın en iyi sesi bile bir gitar veya klavsen, bir org, bir arp gibi herhangi bir müzik aleti eşlik etmezse değerini yitirir.

– Ben de aynı fikirdeyim, diye yanıtladı zenci, ama imkânsız; çünkü anahtar hiçbir zaman benim elime geçmez. Efendim gündüzleri onu elinden bırakmaz, geceleri ise yastığının altına koyar.

– O zaman başka bir yol deneyeceksin, dedi Loaysa, tabii eğer mükemmel bir çalgıcı olma arzusundaysan. Sende böyle bir arzu yoksa öğüt vererek kendimi yormam faydasız.

– Arzun varsa da ne demek, cevabını verdi zenci. Çalgıcı olmayı o kadar istiyorum ki bunun için elimden gelen her şeyi yaparım.

– Öyleyse, dedi *virote*, menteşeden biraz toprak çıkarırsanız kapıların arasından size bir kerpetenle çekiç vereceğimi söyleyebilirim. Bunlarla geceleyin kurt kilidinin çivilerini kolayca söker ve yine yerine koyarsınız. Böylelikle sökülmüş olduğunu kimse anlamaz. İçerde samanlıkta ya da yattığınız yerde sizinle kaldığımda işimi öylesine büyük bir hevesle yapacağım ki hem kendim kazanç sağlayacağım hem de sizin beceriniz artacak ve size anlattıklarımdan çok daha fazlasını göreceksiniz. Yiyecek konusunda tasalanmayın. İkimize de sekiz günden fazla yetecek kadar erzak getiririm. Dostlarım ve öğrencilerim beni sıkıntıda bırakmazlar.

– Yemek konusunu dert etmeye gerek yok, diye yanıtladı zenci. Efendimin verdiği tahin ve köle kadınların artıklarıyla

bizden başka iki kişi bile doyar. Bahsettiğiniz kerpetenle çekiç gelsin, ben menteşeye yakın bir yerde onların geçebileceği bir delik açar, sonra da orasını çamurla kapatıp sıvarım. Kilidi sökerken biraz darbe sesi çıksa bile efendim bu kapıdan o kadar uzakta uyuyor ki o sesi duyması bir mucize olur ya da bizim için büyük bir felaket.

– Peki, öyleyse, Tanrı'ya emanet ol, dedi Loaysa. İki güne kalmaz erdemli amacımızı yerine getirebilmemiz için gereken her şeyimiz hazır olacak Luis. Yalnız çok sıcak şeyler yememeye dikkat et; çünkü bunun sese bir yararı olmadığı gibi aksine zararı dokunur.

– Sesimi şarap kadar kısan hiçbir şey yok, dedi zenci; ama yeryüzündeki hiçbir ses için ondan vazgeçemem.

– Onu demiyorum, dedi Loaysa. Tanrı esirgesin. İçin oğlum Luis, için tabii ki. Afiyet olsun. Ölçülü içilen şarap asla zarar vermez.

– Ölçülü içiyorum, diye yanıtladı zenci. Tam bir azumbre[7] alan bir testim var burada. Köle kadınlar efendimden habersiz onu dolduruyorlar, vekilharç da gizli gizli bana iki litrelik bir şişe getiriyor. Onunla da testinin kalanını doldurup yorum.

– Benim de hayatım böyle olsaydı keşke, dedi Loaysa; çünkü kuru boğaz ne sitem eder ne de şarkı söyler.

– Tanrı'ya emanet olun, dedi zenci; ama buradan içeri girmek için yapacağınız şeyleri getirmekte geciktiğiniz gecelerde de buraya gelip şarkı söylemeyi ihmal etmeyin. Parmaklarımın gitarın tellerine dokunduğunu görmek arzusuyla yanıp tutuşuyorum.

– Nasıl gelmem? Yeni şarkılarla geleceğim, dedi Loaysa.

– Benim de istediğim bu, diye yanıtladı Luis. Şimdi bana bir şeyler çalın da rahatça uyuyayım. Ücrete gelince fakir efendi, şunu bilin ki ben size bir zenginden daha iyi para veririm.

---

[7] azumbre: İki litrelik sıvı ölçüsü birimi.

– Ben o kadarına dikkat etmem, dedi Loaysa. Size öğreteceklerime göre para verirsiniz. Şimdilik bu küçük şarkıyı dinleyin de içerdeyken yaratacağım harikaları görün.

– Sağlıcakla kalın, dedi zenci.

Loaysa bu uzun sohbete bir son vermek üzere küçük, neşeli bir şarkı okudu. Bununla zenciyi o kadar memnun etti ki zenci artık kapının açılacağı saatten başka bir şey düşünemiyordu.

Loaysa kapıdan uzaklaşır uzaklaşmaz koltuk değnekleri elverdiğince çevik bir şekilde arkadaşlarının yanına, ümit ettiği iyi sonun müjdecisi olan başlangıcı anlatmaya gitti. Onları bulup zenciyle kararlaştırdıklarını anlattı. Ertesi gün, bir çiviyi rahatlıkla kırabilecek aletleri buldular.

Virote, geri gelip zenciye gitar çalmayı, zenci de ustasının kendisine vereceği şeylerin geçirilmesi için gereken deliği açmayı ihmal etmedi. Açtığı deliği o kadar iyi kapattı ki şüpheli bir gözle bakmadıkça belli olmuyordu.

İkinci gece Loaysa Luis'e aletleri verdi. Luis aletleri deneyerek hiçbir zorluk çekmeden çivilerin sökülüp kilidin elinde kaldığını gördü. Kapıyı açıp Orfeo'sunu[8] ve efendisini içeri aldı. Onu koltuk değnekleri, paramparça kıyafetleri ve sargılı bacağıyla görünce hayretler içerisinde kaldı. Loaysa'nın gözünde sargı bezi yoktu; çünkü buna gerek kalmamıştı. İçeri girer girmez öğrencisine sarılıp öptü ve eline bir şarap fıçısı, içinde iyice doldurulmuş bir kutu konserve ve tatlılar bulunan bir heybe tutuşturdu. Koltuk değneklerini bir kenara bırakarak hiç zorluk çekmiyormuş gibi zıplamaya başladı. Bunu görüp şaşıran zenciye de şunları söyledi:

– Şunu bilmeni isterim ki Luis kardeş, sakatlığım ya da topallamam hastalıktan değildir. Bu kurnazlığım sayesinde Tanrı rızası için dilenerek ekmeğimi kazanıyorum. Bu kurnazlığımın ve müzik yeteneğimin yardımıyla, kurnaz ve düzenbaz

[8] Orfeo (Orpheus): Yunan mitolojisinde, sesiyle bitkileri, çiçekleri ve hayvanları büyülediği söylenen şair ve müzisyen.

olmayanların açlıktan öldüğü bu dünyanın en iyi hayatını yaşıyorum. Bunu dostluğumuz süresince de göreceksin.

– Bunu göreceğiz, dedi zenci. Şimdi kilidi yerine takalım ki kimse onu çıkardığımızı görmesin.

– Haklısın, dedi Loaysa.

Heybesinden çivileri çıkararak kilidi eskisinden daha güzel bir şekilde yerine taktılar. Zencinin içi rahatlamıştı. Loaysa, zencinin bulunduğu samanlığa çıkarak buraya elinden geldiği kadar rahat bir şekilde yerleşti.

Luis balmumundan bir sicim yaktı, Loaysa ise daha fazla vakit kaybetmeden gitarını çıkarıp yavaş ve tatlı bir şekilde çalarak, dinlerken kendinden geçen zavallı zenciyi büyüledi. Biraz çaldıktan sonra yeniden yiyecek çıkarıp çırağına ikram etti.

Luis, Loaysa'nın en son ikram ettiği şekerlemelerden yedikten sonra o kadar çok şarap içti ki kendinden geçti. Bunu gören Loaysa, Luis'in derhal derse odaklanmasını istedi; fakat zavallı zencinin beyninde dört parmak şarap olduğundan gitarın perdelerini bile bulamıyordu. Buna rağmen Loaysa onu daha şimdiden en azından iki şarkı çalmasını bildiğine inandırdı. Asıl ilginç olan, zenci de buna inanıyordu ve bütün gece tellerini bile bulamadığı akortsuz gitarı çalıp durdu.

Gecenin geri kalanını uyuyarak geçirdiler. Sabah altıya doğru Carrizales aşağıya indi ve orta kapı ile sokak kapısını açıp vekilharcın gelmesini beklemeye başladı. Biraz sonra vekilharç geldi ve yiyecekleri dolaba bıraktıktan sonra gitti. Carrizales dişi katırın arpasını ve kendi tahinini alması için zenciyi aşağıya çağırdı. Zenci erzakları aldıktan sonra ihtiyar Carrizales, sokak kapısına yapılanları fark etmeden iki kapıyı da kilitleyerek gitti. Bu, Loaysa ile Luis'i çok sevindirmişti.

Ev sahibi çıkar çıkmaz Luis gitarı kapıp öyle bir çalmaya başladı ki bunu duyan hizmetçi kadınlar dolap arasından şöyle seslendiler:

– Bu ne Luis? Ne zamandan beri orada bir gitarın vardı ya da sana bunu kim verdi?

– Bana bunu kim mi verdi? Dünyada bulunabilecek en iyi müzisyen ki o müzisyen bana altı günden daha kısa bir sürede altı binden daha fazla şarkı öğretecek.

– Nerede bu müzisyen, diye sordu kâhya kadın.

– Çok uzakta değil, cevabını verdi zenci. Utanmasam ve efendimden korkmasam hemen şimdi onu size gösterirdim belki ve Tanrı şahittir ki onu gördüğünüze de çok memnun olurdunuz.

– Bu eve hiçbir zaman efendimizden başka bir erkek girmediğine göre o nerede ki biz onu görelim?

– Peki, öyleyse, dedi zenci. Neler bildiğimi ve size söylediğim süre zarfında neler öğrendiğimi gösterene kadar bir şey söylemek istemiyorum.

– Tabii ya. Eğer sana bunları öğretecek olan kişi şeytanın ta kendisi değilse bu kadar kısa zamanda seni müzisyen yapacak olan kişisin kim olduğunu bilmemem çok doğal.

– Gidin işinize, dedi zenci. Bir gün onu dinlediğinizde görürsünüz.

– Böyle bir şey olamaz, dedi başka bir hizmetçi kız. Sokaktan geçen herhangi birini görecek ya da işitecek bir penceremiz bile yok.

– Ne güzel, dedi zenci. Ölümden başka her şeye çare vardır, ancak susmayı bilirseniz ve isterseniz.

– Nasıl susmayız Luis kardeş, dedi köle kadınlardan bir tanesi. Tabii ki susacağız, çünkü seni temin ederim ki güzel bir ses dinlemek için ölüyorum. Bizi bu dört duvar arasına kapattıklarından beri kuş cıvıltısı bile duymadık.

Loaysa bütün bu konuşulanları büyük bir memnuniyetle dinliyordu ve ona öyle geliyordu ki bütün her şey amacının gerçekleşmesine doğru ilerliyor ve kader onları ellerinden tutarak, kendi istediği şeyin tam ortasına getiriyordu.

Hizmetçi kadınlar, zencinin, hiç beklemedikleri bir anda kendilerini güzel bir ses dinlemeye çağıracağı vaadiyle kapının oradan ayrıldılar. Zenci ise efendisinin dönüp orada kendisini

hizmetçi kadınlarla konuşurken göreceği korkusuyla odasına dönüp inzivaya çekildi. Derse devam etmek istedi; fakat efendisi duyar diye çalmaya cesaret edemedi. Carrizales biraz sonra gelip her zaman yaptığı gibi kapıları kilitleyip eve kapandı. Luis o gün dolaptan kendisine yemek veren zenci kadınlara, akşam olup da efendisi uyuyunca bütün kadınları toplayıp aşağıya dolap başına inmelerini ve kendilerine söz verdiği sesi dinlemelerini tembih etti. Gerçek şu ki hizmetçi kadınlara bunu söylemeden önce, ustasına, onlara enfes bir müzik ziyafeti çekeceği konusunda vereceği sözü tutsun ve dolabın yanında şarkı söylesin diye yalvarmış ve hizmetçi kadınların onu hediyeye boğacağını vaat etmişti. Usta, zencinin bu isteğini gerçekleştirmeden önce onu biraz yalvartmış ve sonunda çırağının istediğini yapacağını, onu memnun etmekten başka bir şey istemediğini söylemişti. Zenci, kendisine yapılan bu iyiliğin verdiği mutlulukla ustasını kucaklayıp yanağından öpmüştü. O gün Loaysa evinde yediği kadar, hatta belki de daha iyi yemekler yedi; çünkü evinde her zaman bu kadar iyi yemekler bulunmayabiliyordu.

Gece olunca ya da gece yarısından biraz önce dolabın etrafında fısıltılar duyulmaya başladı. Luis, kafilenin gelmiş olduğunu anladı. Ustasını çağırdı ve telleri takılıp akort edilmiş olan gitarı da alıp samanlıktan aşağı indiler. Loaysa, dinleyenlerin kim olduğunu ve kaç kişi olduklarını sordu. Kocasıyla yatmakta olan hanımlarından başka herkesin orda olduğu cevabını aldı. Bu cevap Loaysa'nın canını sıkmıştı; ama buna rağmen tasarladığı şeye başlamak ve çırağını memnun etmek adına gitarını hafif ve tatlı bir şekilde çalarak öylesine güzel şarkılar okudu ki zenciyi şaşkın, kendisini dinleyen kadınları ise hayran bıraktı.

Peki ya *'Pesame dello'*[9] şarkısını çaldığını ve bu şarkıyı o günlerde İspanya'da çok meşhur olan zarabandanın şeytani

[9] Pesame dello (İsp.): Ondan dertliyim.

ezgileriyle bitirdiğini ve o an kadınların neler hissettiğini nasıl anlatırım? İhtiyar adam uyanırsa kendilerine haber versin diye kapıya nöbetçiler ve gözcüler dikerek, tamamen sağır ve garip bir sessizlik içerisinde dans etmeyen yaşlı kadın ve kendini parçalamayan genç kız kalmamıştı. Loaysa aynı zamanda seguida[10] dizeleri okuyor ve kendisini dinleyen kadınları zevkin son raddelerine getiriyordu. Zenciden ısrarla bu müzisyenin kim olduğunu kendilerine söylemesini istediler. Zenci, onun zavallı bir dilenci olduğunu; ama Sevilla şehrinin fakirleri arasındaki en kibar ve zarif adam olduğunu söyledi. Hizmetçi kadınlar onu tekrar dinlemek istediklerini söyleyip onu on beş gün hiçbir yere bırakmamasını rica ettiler ve kendisine bir sürü hediye, hatta neye ihtiyacı olursa onu vereceklerini vaat ettiler. Onu nasıl eve soktuğunu sorduklarında zenci bu konuda tek kelime bile etmedi, öte yandan onu görebilmeleri için dolapta bir delik açıp sonra da balmumuyla tıkamalarını ve müzisyeni evde tutma konusunu da halledeceğini söyledi.

Loaysa da onlarla konuşup hizmetini sundu ve bunu öylesine güzel sözlerle yaptı ki kadınlar bu sözlerin fakir bir dilencinin ağzından çıkmış olamayacağını anladılar. Ondan ertesi gece aynı yere gelmesini rica ettiler. Efendisinin ihtiyarlığından değil de kıskançlığından ileri gelen hafif uykusuna rağmen hanımlarını, kendisini dinlemek üzere aşağıya getirmeye çalışacaklarını söylediler. Onların bu sözüne karşın Loaysa, ihtiyar adamdan korkmadan kendisini dinlemekten hoşlanıyorlarsa, onlara bir toz vereceğini ve bu tozu şarap içine atarlarsa ihtiyarın normalden daha uzun bir süre ağır bir şekilde uyuyacağını söyledi.

– Yüce İsa, bize yardım et, dedi kızlardan bir tanesi. Eğer bu doğru ise farkında olmadan, hatta layık olmadığımız bir şekilde kapımızdan içeri ne büyük bir talih girmiş olacak! O toz, ihtiyar adam için bir uyku tozu değil, bizim ve o ihtiyarın

[10] seguida veya seguidilla: Bir İspanyol halk dansı ve şarkısı.

ne gölgede ne de güneşte yalnız bırakmadığı ve bir an olsun gözünün önünden ayırmadığı karısı, zavallı hanımımız Leonora için bir hayat tozu olacaktır. Ah ruhumun efendisi, bize o tozu getirin, Tanrı da size bütün istediklerinizi versin! Gidin ve geç kalmayın, bize onu getirin efendim. Onu şaraba katıp ihtiyarın kadehine dökme görevini ben üstleniyorum. Dilerim o ihtiyar adam üç gün üç gece uyur ve bizim de keyif sürecek o kadar zamanımız olur.

– Peki, dedi Loaysa, tozu getireceğim. Bu öyle bir tozdur ki onu içen insanı uyutmaktan başka ne iyiliği ne de kötülüğü vardır.

Tozu en kısa zamanda getirmesi için ona yalvardılar. Ertesi gece, dolapta delgiyle bir delik açmayı ve kendisini görüp dinlemesi için hanımlarını getirmeyi kararlaştırdıktan sonra da müzisyenden müsaade isteyip gittiler. Gün ağarmak üzere olduğu halde zenci biraz ders almak istedi. Loaysa da ona ders verdi ve bütün öğrencileri arasında kendisininkinden daha iyi bir kulak olmadığına onu inandırdı. Halbuki zavallı adam gitarı doğru düzgün tutmayı bile bilmediği gibi hiçbir zaman da öğrenemeyecekti.

Loaysa'nın arkadaşları geceleyin sokak kapısına gelip onu dinlemeye ve kendilerinden isteyecek bir şeyi olup olmadığını sormaya özen gösteriyorlardı. Aralarında bir parola kararlaştırmışlardı ve Loaysa onların kapıya geldiklerini o parola sayesinde anlıyordu. Kapı eşiğinden işlerin iyi gittiğini kısaca anlatarak, Carrizales'e içirmek için uyku getirecek bir şeyler getirmelerini istedi ve bu amaç için kullanılan bazı tozlar olduğunu söyledi. Onlar da doktor bir arkadaşları olduğunu ve eğer böyle bir ilaç varsa onun en âlâsını getireceklerini söylediler. Böyle devam etmesi için onu yüreklendirip ertesi gece gerekli olan şeylerle birlikte döneceklerini söyleyerek aceleyle oradan ayrıldılar.

Gece olunca güvercin sürüsü gitar sesine koştu. Ürkek, saf ve kocasının uyanacağı korkusuyla titreyen Leonora da

onlarla geldi. Başlarda korkusuna yenilerek gelmek istememiş olmasına rağmen hizmetçi kadınların anlattıklarına kanarak ikna olmuş ve asla aklından geçmeyecek bir şeyi yapmak zorunda kalmıştı. Bilhassa kâhya kadın, Loaysa'yı görmüş olduğu için onu öylesine övmüştü ki onu Absalón ve Orfeo'nun üstüne çıkararak, müzisyenin yakışıklılığından ve müziğinin güzelliğinden bahsetmişti. İlk yaptıkları şey, müzisyeni görebilmek için dolapta bir delik açmak oldu. Müzisyen artık eski püskü kıyafetler içerisinde değildi. Aslan derisi renginde, taftadan, gemicilerin giydikleri gibi geniş bir pantolon ve yine aynı kumaştan altın sırmalı bir ceket giymiş; aynı renkte saten bir şapka ve iri uçlu, kolalanmış bir yakalık takmıştı. Bütün bunları, kıyafetini değiştirmesi gerekebileceğini düşünerek heybesinde getirmişti.

Loaysa yakışıklı ve iyi görünümlü bir delikanlıydı. Oradaki bütün kadınların gözü uzun bir zamandan beri ihtiyar efendilerinden başka erkek görmediği için delikanlı onlara bir melekmiş gibi görünüyordu. Onu görebilmek için açtıkları deliğe biri geliyor biri gidiyordu. Zenci, onu daha iyi görebilsinler diye balmumundan bir sicim yakarak Loaysa'nın üzerinde dolaştırıyordu. Ülkelerinden yeni getirilen zenci kadınlar da dahil olmak üzere orada bulunan bütün kadınlar onu seyrettikten sonra Loaysa gitarını eline alarak öyle güzel şarkılar söyledi ki hem yaşlı kadınları hem de genç kızları hayranlık içerisinde bıraktı. Hepsi, kendisini bir iğne deliğinden değil de daha yakından görebilmek ve dinleyebilmek için, usta efendisini içeri almanın bir yolunu bulması konusunda Luis'e yalvardılar. Çaldıkları şey hâlâ ellerindeyken kendilerini yakalayabilecek olan efendilerinden korkmuyorlardı; çünkü kendisini içeride sakladıkları takdirde bu korktukları başlarına gelmeyecekti.

Luis buna kesin bir dille karşı çıkıp böyle bir şeyin yapılmasına ve Loaysa'nın içeri girmesine müsaade edemeyeceğini söyledi; çünkü böyle bir durumda vicdan azabı çekecekti.

Zaten buradan müzisyeni güven içerisinde ve şereflerini tehlikeye atmadan görebiliyorlardı.

– Ne şerefi, dedi kâhya kadın, kralda o dediğinden yeterince var. Siz Matusalén'inizle[11] kalın ve bizi eğlencemize bırakın. Ayrıca bu beyefendi o kadar şerefli görünüyor ki bizim istediğimizden başka bir şey istemeyecektir.

– Hanımlar, dedi Loaysa, ben buraya eşi benzeri görülmemiş inzivanıza ve bu kapalı hayat içerisinde kaybolan zamanınıza acıyarak canla başla hizmet etme niyetiyle geldim. Babamın üzerine yemin ederim, ben öylesine saf, nazik, terbiyeli ve söz dinleyen biriyimdir ki bana emredilenden başka hiçbir şey yapmam. Hanımefendilerinizden biri bana, "Usta buraya otur; şuraya geç; oraya git" derse Fransa kralı için zıplayan en evcil, en terbiyeli köpek gibi bunu yaparım.

– O halde müzik üstadı beyefendinin içeri girebilmesi için ne yapılabilir, dedi cahil Leonora.

– İyi bir yol biliyorum, dedi Loaysa. Hanımefendilerimiz orta kapının anahtarının kalıbını bir balmumu üzerine çıkarmaya çalışsınlar. Ben de yarın akşama kadar işimizi görecek bir anahtar yaptırayım.

– Bu anahtarı yaptırmakla evin bütün anahtarlarını yaptırmış olursunuz; bu ana anahtardır, dedi kızlardan bir tanesi.

– Bunda ne kötülük var ki, diye sordu Loaysa.

– Doğru, dedi Leonora; fakat önce bu beyefendi bu kapıdan içeri girdikten sonra kendisinden istendiği zamanlarda şarkı söyleyip gitar çalmaktan başka bir şey yapmayacağına ve kendisini koyduğumuz yerde kapalı bir şekilde sessiz duracağına dair yemin etmelidir.

– Evet, yemin ederim, dedi Loaysa.

– Bu yemin bir şeye yaramaz. Hepimizin gözü önünde babasının ve kutsal haçın üzerine yemin etmeli ve haçı öpmelidir, dedi Leonora.

---

[11] Eski Ahit'te bahsi geçen çok yaşlı bir kişi.

– Babamın başı ve kirli ağzımla öptüğüm bu haç üzerine yemin ederim, diyerek iki parmağıyla haç işareti yaparak haçı üç defa öptü.

Bunun üzerine kızlardan biri:

– Bakın efendim, o tozu getirmeyi unutmayın. Her şeyin *tuâutem*'i[12] odur.

Bu yeminle beraber o geceki konuşma sona erdi. Herkes bu anlaşmadan çok memnundu. Loaysa'nın işlerini gitgide daha iyiye götüren kader, saat gecenin ikisi olduğu halde arkadaşlarını o sokağa getirmişti. Parolaları Paris borusunu çalmaktı. Loaysa bu sesi duyduğunda onlarla konuşmaya gitti ve planlarının ne durumda olduğunu anlatarak Carrizales'i uyutmak için istediği tozu ve başka bir şey getirip getirmediklerini sordu. Onlara aynı zamanda evin ana anahtarından da bahsetti. Arkadaşları da ona uyku için gerekli olan tozun veya merhemin ertesi gece geleceğini söylediler. Bu öyle bir merhemdi ki nabız yerlerine veya şakaklara sürüldüğünde derin bir uyku yapıyor, sirkeyle yıkanmadığı müddetçe uyuyan kişi iki gün uyanmıyordu. Anahtarın kalıbını ise ellerine geçtiğinde kolayca yaptırabileceklerini söylediler ve müsaade isteyip gittiler. Loaysa, anahtar hakkında verdikleri sözün yerine getirilip getirilmeyeceğini görmek için merakla ertesi günü beklemeye başladı ve gecenin geri kalan kısmını çırağıyla birlikte uyuyarak geçirdi. Bekleyen kişi için zaman tembeldir ve yavaş ilerler; fakat en nihayetinde düşünceyle başa baş gider ve arzu edilen sona ulaşır; çünkü zaman, durup dinlenmek bilmez.

Gece olup da dolap başına gidilecek saat geldiğinde genci yaşlısı, siyahı beyazı, müzisyen beyefendiyi saraylarının içinde görmek için yanıp tutuşan evin bütün kadınları oraya geldi, bir tek Leonora hariç. Loaysa onun nerede olduğunu sorduğunda kocasıyla yattığını söylediler. Kocası yattıkları odanın

[12] "Tu autem, Domine, miserere nobis", Katolik Kilisesi'nde okunan günlük dua kitaplarında sıkça geçen dua.

kapısını kilitleyip anahtarı da yastığın altına koyuyordu; fakat Leonora onlara ihtiyar uyuduktan sonra anahtarı alıp hazırlamış olduğu yumuşak balmumuyla kalıbını çıkarmaya çalışacağını ve bir süre sonra kedilerin girmesi için yapılmış olan kapı aralığından gelip onu almalarını söylemişti.

Loaysa, ihtiyarın bu kadar tedbirli ve dikkatli olmasına şaşırmıştı; ama bu, arzusunu ve hevesini azaltmıyordu. Paris borusunun çaldığını duyunca yerine koşup arkadaşlarını buldu. Kendisine, küçük bir şişe içerisinde daha önce özelliğinden bahsetmiş oldukları merhemi verdiler. Loaysa ilacı aldı ve onlara ana anahtarı getireceğini söyleyerek biraz beklemelerini istedi. Dolaba dönüp kendisinin içeri girmesini en çok isteyen kişi olan kâhya kadına, merhemi Leonora'ya götürmesini, merhemin tesirlerini anlatmasını ve kocasını uyandırmayacak şekilde hafif fafif sürmesini, merhemin mucizesini göreceğini söyledi. Kâhya kadın kendisinden istenen şeyi yaptı ve kedi deliğine yaklaştığında Leonora'nın yerde boylu boyunca uzanıp yüzünü deliğe koymuş halde onu beklediğini gördü. O da aynı şekilde yere uzanıp ağzını hanımının kulağına yaklaştırarak alçak sesle merhemi getirdiğini ve nasıl kullanılacağını anlattı. Leonora merhemi aldı ve kâhya kadına anahtarları alamadığını; çünkü kocasının anahtarları her zaman yaptığı gibi yastığın altına değil de tam vücudunun altına gelecek şekilde iki şiltenin arasına koyduğunu söyledi; fakat merhem, dedikleri kadar etkili olursa anahtarları istedikleri zaman rahatlıkla alabileceklerini, böylelikle kalıbını çıkarmaya gerek kalmayacağını ustaya söylemesini istedi. Gidip bunları ustaya anlattıktan sonra merhemin etkisini görmek için hemen geri gelmesini; çünkü birazdan merhemi süreceğini sözlerine ekledi.

Kâhya kadın aşağı inip hanımının söylediklerini anlatınca Loaysa anahtarı beklemekte olan arkadaşlarını gönderdi. Leonora titreyerek, nefes bile almadan, yavaş yavaş kıskanç kocasının şakaklarına ve burun deliklerine merhemi sürdü. Tam burun deliklerine merhemi sürerken kocasının kımıldadığını

ve yakalandığını zannedip korkudan donakaldı. En iyi etkiyi göstermesi için sürülmesi gereken her yere bu merhemden itinayla sürdü. Bunu yaparken kendini bir ölüyü ilaçlıyormuş gibi hissediyordu.

Afyonlu merhem etkisini göstermekte gecikmedi; ihtiyar aniden öylesine bir gürültüyle horlamaya başladı ki sesi sokaktan bile işitilebilirdi. O an bu horlama sesi, Leonora'nın kulağına, zencinin ustasının çaldığı müzikten daha ahenkli gelmişti. Kadın, gördüklerinden pek emin olamayarak kocasına yaklaştı ve onu sarstı. Önce biraz, sonra biraz daha, sonra biraz daha fazla sarstı. Hatta daha fazlasına cüret ederek onu öbür yanına döndürdü ve uyanmadığını gördüğünde kedi deliğine gidip ilk seferindeki kadar alçak olmayan bir sesle onu beklemekte olan kâhya kadına şöyle söyledi:

– Beni tebrik et kardeşim, Carrizales ölü gibi uyuyor.

– Öyleyse anahtarı almak için daha ne bekliyorsunuz hanımım? Müzisyen bir saatten fazladır bekliyor.

– Bekle, hemen anahtarı aramaya gidiyorum.

Yatağa dönerek elini iki şiltenin arasına soktu ve ihtiyara hissettirmeden anahtarları çıkardı. Sevinçten hoplayıp zıplamaya başladı ve daha fazla oyalanmadan kapıyı açarak onları, dünyanın en büyük sevinciyle kabul eden kâhya kadına verdi.

Leonora, kâhya kadına, müzisyene kapıyı açmak için gitmesini ve onu koridorlara kadar getirmesini emretti; çünkü ne olur ne olmaz diye oradan fazla uzaklaşmaya cesaret edemiyordu. Her şeyden önce kâhya kadından, Loaysa'nın kendilerinin emrettiğinden başka bir şey yapmayacağına dair etmiş olduğu yemini tekrar ettirmesini ve yeminini tekrar etmediği takdirde bu kapının ona asla açılmayacağını söylemesini istedi.

– Öyle olacak, dedi kâhya kadın. Tanrı şahidim olsun önce yemin edip sonra bu yeminini tekrarlamaz ve haçı altı defa öpmezse buraya giremez.

– Zorlamaya gerek yok, dedi Leonora. Tabii ki öpecek. İstediği kadar öpsün. Anne ve babasının veya en çok sevdiği

şeyin üzerine ant içmesine dikkat et. Böylece güven içerisinde olur, şarkısını ve müziğini doya doya dinleriz. İçten söylüyorum ki bunu çok tatlı yapıyor. Git hadi, fazla oyalanma. Geceyi gevezelikle geçirmeyelim.

Kâhya kadın eteklerini tutarak, görülmemiş bir hafiflikle, bütün ev halkının kendisini beklemekte olduğu dolap başına koştu. Onlara elinde tuttuğu anahtarı gösterip özellikle onun bir eşini yapmaya gerek kalmadığını; çünkü ihtiyarın uyuyuşuna bakılırsa istedikleri her an o anahtardan faydalanabileceklerini söylediğinde o kadar sevindiler ki onu, kucaklayıp "Yaşa, yaşa!" diye bağırdılar.

– Öyleyse haydi dostum, kapı açılsın ve çoktandır burada bekleyen beyefendi içeri girsin, dedi oradaki kızlardan biri. Biz de kendimize güzel bir müzik ziyafeti çekelim ve görülmedik hiçbir şey kalmasın.

– Görüleceklerden daha önemli bir şey var, dedi kâhya kadın. Geçen geceki gibi ona ant içtirmeliyiz.

– O, o kadar iyi biri ki yemin etmekten çekinmeyecektir, dedi köle kızlardan biri.

Kâhya kadın kapıyı açıp yarı aralık tutarak, dolabın deliğinden bütün konuşulanları duymuş olan Loaysa'yı çağırdı. Loaysa kapıya yaklaştığında içeri girmeye davranınca kâhya kadın elini onun göğsüne koyarak şunları söyledi:

– Siz efendim, şunu biliniz ki hanımın hariç, bu evin içerisinde bulunan bütün kadınların annelerinden doğduğu gibi bakire olduğu hususunda Tanrım ve vicdanım üzerine yemin ederim. Otuz yaşımı bitirmeme daha iki buçuk ay var. Otuz yaşında bile olmadığım halde kırk yaşında gösteren günahkâr ben de bakireyim. Böyle yaşlı görünüyorsam bu, sıkıntıların, işlerin ve tatsızlıkların yıllara canlarının istediği gibi bir ya da bazen iki sıfır koymalarındandır. Hal böyle olunca iki, üç, bilemedin dört şarkı dinleyeceğiz diye burada bulunan bütün bakireleri, hatta Guiomar adındaki şu zenci kız da bakiredir, kaybetmeyi göze alacak değiliz. Öyleyse gönlümün

efendisi, ülkemize ayak basmadan önce size emredeceğimizden başka bir şey yapmayacağınıza dair içten bir yemin etmelisiniz. Sizden istenenlerin çok olduğunu düşünüyorsanız eğer, bizlerin göze aldıklarının daha büyük olduğunu düşünmelisiniz. Eğer niyetiniz iyi ise ant içmekten duyacağınız acı da az olur. Sadık ödeyiciye rehin vermek zor gelmez.

– Bayan Marialonso çok güzel söyledi, dedi kızlardan biri. Nihayetinde akıllı ve her şeyi gerektiği zaman yapan biri gibi konuştu. Beyefendi ant içmek istemiyorsa buradan içeri giremez.

Bu arada pek de akıllı olmayan zenci kız Guiomar şöyle söyledi:

– Bence isterse yemin etmesin ve şeytanla birlikte girsin. Yemin etse de etmese de buraya girdiğinde her şeyi unutur.

Bayan Marialonso'nun sözlerini büyük bir sükûnet, ağırbaşlılık ve otorite ile dinlemiş olan Loaysa şöyle cevap verdi:

– Şüphesiz kız kardeşlerim ve arkadaşlarım, benim amacım size yeterince zevk ve memnuniyet vermekten başka bir şey olmamıştır ve olmayacaktır. Bu yüzden benden istenilen yemini etmekte hiç zorluk çekmeyeceğim, ama sözüme biraz da olsa güvenilmesini isterdim; çünkü benim verdiğim sözler kanun gibidir. Şunu bilmenizi isterim ki abanın altındaki şey budur ve kötü bir pelerinin altında iyi bir içkicinin olması âdettendir. Ayrıca iyi niyetime güvenmeniz için iyi bir Katolik ve erkek olarak ant içmeye karar verdim. Ettiğim yeminden dönmeyeceğime ve buradaki hanımların en küçüğünün ve en güçsüzünün bile emrinden dışarı çıkmayacağıma en kutsal ve cömertçe edilmiş olan yeminlerin en lekesiz tesirliliği üzerine; kutsal Lübnan Dağı'nın girişleri ve çıkışları üzerine; dev Fierabrás'ın ölümü de dahil, Şarlman'ın gerçek tarihinin önsözündeki her şey üzerine ant içerim. Şimdiden o zamana ya da o zamandan şimdiye kadar bir şey yapar veya yapmak istersem, olmamış ve hükümsüz sayarım.

Ettiği yemini buralara kadar getiren iyi kalpli Loaysa'yı

dinlemekte olan iki genç kızdan bir tanesi yüksek sesle şunları söyledi:

– İşte taşları bile yumuşatacak bir yemin! Daha fazla yemin etmeni istersem ne olayım; çünkü bu yeminle Cabra Dağı'na bile girersin!

Loaysa'yı giysisinden tutarak içeri çekti ve hemen bütün kadınlar onun etrafını sardı. Sonra, içlerinden biri kocasının uyku bekçiliğini yapmakta olan hanımlarına haber vermeye gitti. Haberci kadın müzisyenin yukarı çıkmakta olduğunu söylediğinde hem sevindi hem de kendini bir garip hissetti ve hemen ant içip içmediğini sordu. Haberci kadın evet cevabını verdi ve hayatında gördüğü en içten yemini etiğini söyledi.

– Yemin ettiğine göre, dedi Leonora, artık bizimdir. Kendisine yemin ettirmekle ne büyük aptallık etmişim.

Bu sırada Luis ile Guiomar'ın ışık tuttuğu bütün kalabalık, müzisyeni ortalarına almış geliyorlardı. Loaysa, Leonora'yı gördüğünde ellerini öpmek için diz çökmeye yeltendi. Leonora tek bir kelime etmeden bir işaretle onu ayağa kaldırdı. Bütün kadınlar, efendilerinin kendilerini duyacağından korkarak konuşmaya cesaret edemiyor, dilsiz gibi duruyorlardı. Bunu fark eden Loaysa yüksek sesle, onlara konuşabileceklerini; çünkü efendilerine sürdükleri merhemin, onu öldürmeden ölü bir adama döndürecek kadar tesirli olduğunu söyledi.

– Buna inanıyorum, dedi Leonora. Eğer öyle olmasaydı şimdiye kadar yirmi defa uyanmış olurdu. Geçirdiği birçok rahatsızlık nedeniyle uykusu çok hafiftir. Ancak kendisine merhemi sürdükten sonra hayvan gibi horluyor.

– Öyleyse şuradaki salona geçelim, dedi kâhya kadın. Orada beyefendinin söyleyeceği şarkıyı dinleyip biraz eğlenebiliriz.

– Gidelim, dedi Leonora, ama Guiomar burada nöbet beklesin ve Carrizales uyanırsa bize haber versin.

Guiomar bunun üzerine şöyle söyledi:

– Ben zenci olduğum için kalıyorum, beyazlar ise gidiyor. Tanrı hepinizi affetsin.

Zenci kız orada kaldı, diğerleri ise zengin eşyalarla dolu olan salona geçtiler. Beyefendi ortaya oturdu, kızlar onun etrafına dizildiler. Marialonso bir mum alarak müzisyeni baştan aşağı süzmeye başladı. İçlerinden biri, "Ah, ne kadar tatlı kıvırcık saçları var!"; başka biri, "Dişleri de ne kadar beyazmış, çam fıstığı mevsiminde olduğumuz için ne kadar kötü; çünkü o dişler bu kadar beyaz ve güzel kalamayacaklar!"; bir diğeri ise, "Ah, ne kadar da iri ve çekik gözler! Annemin üzerine yemin ederim ki yeşildirler; çünkü zümrütten yapılmış gibi duruyorlar!" diyordu. Biri ağzını överken bir diğeri ise ayaklarını övüyordu ve hepsi birlikte Loaysa'nın titiz bir anatomisini çıkarıp incelemesini yapıyorlardı. Yalnızca Leonora susup ona bakıyordu. Genç adam kendisine kocasından daha güzel görünmeye başlamıştı.

Bu sırada kâhya kadın zencinin elindeki gitarı alarak Loaysa'ya verdi ve o sıralarda Sevilla'da çok moda olan *"Başıma bekçi diken annem, anneciğim"* sözleriyle başlayan şarkıyı söylemesini rica etti.

Loaysa onun bu arzusunu yerine getirdi. Bütün kadınlar kalkıp dans etmeye başladılar. Kâhya kadın şarkının sözlerini biliyordu ve onları en tatlı, en hoş sesiyle okumaya başladı:

Başıma bekçi diken
annem, anneciğim,
ben kendimi korumazsam,
koruyamazsınız siz beni.
Derler ki yazılı imiş,
hem de çok doğru imiş,
mahrumiyetin,
iştahı açtığı.
Sonsuz büyür
yasaklanan sevda;
iyisi mi siz
bana yasak koymayın;

ben kendimi korumazsam
koruyamazsınız siz beni.
İrade kendine
hâkim olamaz ise,
ne korku ne de erdem,
bekçilik edemez kimse.
Yıkacak gerçekten,
ölümü bile,
ta ki anlamadığınız
kısmeti buluncaya dek;
ben kendimi korumazsam,
koruyamazsınız siz beni.
Hangi kızın varsa
sevdalı olma isteği,
gider ışığı ardından
bir kelebek gibi.
Bekçiliğini yapanlar
kalabalık olsalar dahi,
benden isteseler
yapamam bu işi;
ben kendimi korumazsam,
koruyamazsınız siz beni.
Aşkın kuvveti
öylesine büyüktür ki,
en güzel kadını bile
döndürür quimera'ya,[13]
gögsü çıraya döner,
arzusu ise ateşe,
elleri yüne döner,
ayakları ise bir keçiye;
ben kendimi korumazsam,
koruyamazsınız siz beni.

[13] quimera: Yunan mitolojisinde aslan, ejderha ve akrep karışımı bir yaratık.

Kâhya kadının önderliğindeki genç kızlar şarkılarını ve danslarını tam da bitirmek üzereyken elleri ve ayakları saralıymış gibi titreyen nöbetçi Guiomar telaş içerisinde çıkageldi ve alçak, boğuk bir sesle şunları söyledi:

– Beyefendi uyandı hanımım. Hanımım beyefendi uyandı. Kalkın, geliyor!

Ancak başka ellerin ektiği tarladan korkusuzca yiyen ve ansızın gürültüyle patlayan bir tüfek sesi duyduğunda korkup, yediği yemi unutup havalanan ve gökyüzünde şaşkın halde oradan oraya uçuşan bir güvercin sürüsünü görmüş olan biri, kendinden geçmiş dans eden korkak kadın sürüsünün Guiomar'ın getirdiği beklenmedik haberi alınca ne hale geldiğini anlayabilir. Şarkı söylemeyi ve gitarını bir kenara bırakıp bu karmaşıklık içerisinde ne yapacağını bilemeyen müzisyeni orada tek başına bırakıp her biri kendi suçlarını ve kurtuluş çarelerini düşünerek evin her bir yanına dağılıp tavan arasına veya başka bir köşesine saklanmaya gittiler.

Leonora güzel ellerini ovuşturuyor, Bayan Marialonso ise hafifçe yüzünü tokatlıyordu. Neticede ortada olan tek şey karışıklık, heyecan ve korku idi; fakat aralarında en kurnaz ve kendine hâkim olabilen kişi oydu. Loaysa'nın kendi odasına gitmesini emretti. Kendisi hanımıyla birlikte salonda kalacak, efendileri salona geldiğinde kendisine söyleyecek bir bahane bulacaktı.

Loaysa saklanmaya gidince kâhya kadın efendisinin gelip gelmediğini dinlemeye başladı. Hiçbir ses işitmeyince tekrar cesaretini toplayıp yavaş ve hızlı adımlar atarak efendisinin odasına gitti ve onun hâlâ eskisi gibi horladığını duydu. Uyuduğundan emin olduktan sonra ise eteklerini tuta tuta koşarak bu müjdeyi hanımına verdi. Bunu duyan hanımı ona bütün kalbiyle teşekkür etti.

Kâhya kadın, müzisyenin sahip olduğunu düşündüğü bütün nimetlerin tadına diğer kızlardan önce bakma fırsatını kaçırmak istemediği için Leonora'ya müzisyeni çağırmak için

kendisini salonda beklemesini söyleyerek delikanlının bulunduğu odaya gitti. Kendisine merhem sürülmüş olan ihtiyarın ne yaptığı haberlerini tedirgin ve düşünceli bir şekilde bekleyen Loaysa, merhemin sahteliğine ve onu Carrizales'ten önce başkasının üzerinde denememek gibi bir hata yapıp arkadaşlarına inandığı için kendine lanet ediyordu.

Bu sırada kâhya kadın gelip ihtiyarın eskisinden daha derin uyuduğunu müzisyene bildirdi. İçi rahatlayan Loaysa, Marialonso'nun kendisine söylediği aşk dolu sözleri dinlemeye koyuldu. Marialonso'nun sözlerinden onun kötü niyetini anlayan Loaysa, onu, hanımını ele geçirmek için bir olta olarak kullanmaya karar verdi. Onlar konuşurken sağa sola saklanmış olan diğer kızlar, efendilerinin uyandığı haberinin doğru olup olmadığını görmek için geri geldiler. Her şeyin sessizlik içerisinde olduğunu görünce hanımlarının bulunduğu salona gidip kendisinden efendilerinin uyuduğu haberini aldılar. Müzisyenin ve kâhya kadının nerede olduklarını öğrendiklerinde ise aynı sessizlikle kâhya kadının odasına gidip kapı aralığından ne konuştuklarını dinlemeye başladılar.

Zenci kız Guiomar da onlarla birlikteydi; fakat efendisinin uyandığı haberini alır almaz gitarını kaptığı gibi samanlığa gidip saklanan ve eski yorganına sarılarak korkudan soğuk terler döken Luis orada değildi. Şeytana emanet olsun, her şeye rağmen müziğe karşı olan sevgisi o kadar büyüktü ki bu haldeyken bile gitarın tellerine dokunmaktan kendini alamıyordu.

Yaşlı kadının Loaysa'ya söylediklerini duyan kızlar ona ağızlarına gelen her şeyi söylediler: ihtiyar, cadı, sakallı, maymun iştahlı ve saygımızdan dolayı burada söyleyemediğimiz başka sıfatlar ve vasıflar... Bu sözler içerisinde en komiği Guiomar'ın sözleriydi. Portekizli saf bir kız olan Guiomar, kâhya kadını kendine has bir sevimlilikle yeriyordu. Loaysa ile kâhya kadının aralarında geçen konuşmanın neticesinde müzisyen önce hanımının üzerinde kendi isteğini gerçekleştirecek sonra ise kâhya kadının isteğini yerine getirecekti.

Müzisyenin isteğini yerine getirmek kâhya kadın için zordu; fakat ruhunu, kemiklerini ve iliklerini etkisi altına almış olan arzusunu yerine getirmesi şartıyla ona hayal edilebilecek en imkânsız şeyleri bile yapmayı vaat edebilirdi. Loaysa'yı orada bırakarak hanımıyla konuşmak üzere kapıya yöneldiğinde kapıda birikmiş olan kızları gördü. Onlara odalarına çekilmelerini, ertesi gece müzisyeni daha az korku ile hatta korkusuzca dinleyebileceklerini; fakat bu gece yaşanan karışıklığın eğlenceyi bozduğunu söyledi.

Hepsi yaşlı kadının yalnız kalmak istediğini anlamıştı, hiçbiri onun sözüne karşı çıkamazdı; çünkü o hepsine hükmeden kişiydi. Kızlar odalarına çekilince kâhya kadın da Leonora'yı, birkaç gündür tasarlanmış gibi duran, uzun ve iyi kurgulanmış bir konuşma ile Loaysa'nın arzusunu yerine getirmeye ikna etmek için salona gitti. Müzisyenin centilmenliğini, cesaretini, zarafetini ve daha birçok güzelliklerini övdü. Genç bir âşığın kollarında olmanın, ihtiyar bir kocanın kollarında olmaktan daha zevkli olacağını, alacağı lezzetin sırrı ve devamlılığı konusunda onu temin ederek anlattı ve diline şeytanın koyduğu, retorik renklerle dolu, öyle ikna edici ve dokunaklı sözler söyledi ki bunlar yalnızca basit ve dikkatsiz Leonora'nın körpe ve tecrübesiz yüreğini değil, sert bir mermeri bile hareket ettirebilirdi. Ey bir sürü temiz ve iyi ruhu mahvetmek için dünyada gelen ve kullanılan kâhya kadınlar! Ey asil hanımların salonlarını ve odalarını düzenlemek için seçilmiş olan uzun boylu sahtekâr kadınlar! İşinizi gerektiği gibi yapacağınıza kötüye kullanıyorsunuz! Sonuçta kâhya kadın, hanımına o kadar güzel bir konuşma yapıp onu öyle iyi kandırdı ki, şerefinin ölüm uykusunu uyuyan akıllı Carrizales'in bütün tedbirlerini yıkarak teslim oldu.

Marialonso, gözlerinden yaşlar süzülen Leonora'yı elinden tutarak, neredeyse zorlayarak Loaysa'nın bulunduğu odaya doğru sürükledi ve şeytani bir gülüşle onları selamlayarak kapıyı kapatıp odadan çıktı. Kendisi ise uyumak, daha doğru-

su kendine düşen zevk payını beklemek üzere koltuğa uzandı; fakat önceki gecelerin uykusuzluğuna yenik düşerek orada uyuyakaldı.

Bu arada eğer uyuduğunu bilmeseydik, Carrizales'e, aldığı onca önlemin, korkularının, şüphelerinin, tembihlerinin, iknalarının, yüksek duvarların, gölgesi dâhil olmak üzere eve erkek namına hiçbir şeyin girmemesinin, dar dolabın, kalın duvarların, ışıksız pencerelerin, aşırı inzivanın, Leonora'ya verdiği çeyizin ve sürekli sunduğu hediyelerin, hizmetçi kadınlara ve esirlere yaptığı iyi muamelelerin ve her daim neye ihtiyaçları varsa ya da ne arzu ederlerse yerine getirmekte kusur etmemesinin neye yaradığını sormak iyi olurdu; fakat dediğimiz gibi, bunu ona soramazdık, çünkü normalden daha derin bir uykudaydı. Farz edelim ki duyup da cevap verdi, omuzlarını silkip kaşlarını çatarak söyleyecekleri şeyler şu sözlerden farklı olmazdı: "Sanırım işsiz sefil bir gencin cesareti, kâhya kadının hilesi ve yalvarılarak kandırılan genç bir kızın saflığı bütün bunları temelinden yıkmıştır." Tanrı her birimizi, onlara karşı kendimizi savunacağımız ihtiyat kalkanı ve keseceğimiz akıl kılıcı olmayan böylesi düşmanlardan korusun!

Fakat her şeye rağmen Leonora'nın gücü kurnaz saldırganın zorbalıklarına karşı öyle uygun bir zamanda kendini gösterdi ki adam boşu boşuna yoruldu ve ona sahip olamadı. Kazanan taraf Leonora oldu ve uyuyakaldılar. Bu sırada Tanrı, Carrizales'in uyanmasını istemişti. Her zaman yaptığı gibi elleriyle yatağı yokladı ve sevgili karısının orada olmadığını görünce ilerlemiş yaşına rağmen büyük bir çeviklikle yataktan fırladı. Karısını odada göremeyen Carrizales kapının açık olduğunu ve anahtarların da şiltenin arasında olmadığını görünce aklını yitireceğini sandı; fakat hemen kendisini toparlayıp koridora çıktı ve sessizce, kâhya kadının uyuduğu salona gitti. Onun yalnız olduğunu ve Leonora'nın orada olmadığını görünce kâhya kadının odasına doğru yöneldi ve yavaşça kapıyı

açıp asla görmek istemeyeceği, hatta görmemek için gözlerinin kör olmasını bile mutluluk sayacağı şeyi gördü: Leonora, Loaysa'nın kollarındaydı. İkisi de öylesine derin uyuyorlardı ki sanki merhem tesirini Carrizales'in üzerinde değil de onların üzerinde gösteriyordu.

Gördüğü acı manzara karşısında Carrizales'in nabzı durmuş, sesi kesilmiş, kolları halsizlikten iki yanına düşmüş ve vücudu soğuk mermerden bir heykele dönmüştü. Öfke her ne kadar ölü olan ruhunu uyandırıp doğal haline döndürse de acısı o kadar büyüktü ki ona nefes aldırmıyordu. Her şeye rağmen bu büyük kötülüğün intikamını alabilmek için bir silahı olsaydı, bunun gereğini yerine getirirdi. Bu yüzden namusunun lekelerini bu iki düşmanın, hatta evdeki herkesin kanıyla temizlemek için bir kama almak üzere odasına dönmeye karar verdi. Bu şerefli ve yerinde karar ile aynı sessizlikle odasına döndü. Acı ve üzüntü yüreğini o kadar sıkmıştı ki odasına girdiğinde hiçbir şey yapamadan baygın bir şekilde yatağa devrildi.

Gün ağarmış ve günahkârlar birbirlerini sarmaş dolaş bulmuşlardı. O sırada Marialonso da uyanmış ve kendine düşen payı almak istemiş; fakat geç olduğunu görünce bunu sonraki geceye bırakmaya karar vermişti. Leonora vaktin bu kadar ilerlediğini görünce telaşlanıp kendisinin ve Tanrı'nın cezası kâhya kadının ihmalkârlığına lanet etti. İkisi de koşarcasına, Carrizales'i horlarken bulmak için dişleri ardından Tanrı'ya dua ederek onun bulunduğu odaya gittiler. Onu yatağın üzerinde sessizce yatarken görünce merhemin etkisinin hâlâ devam ettiğini düşündüler; çünkü uyuyordu. Bunun üzerine iki kadın sevinçle birbirlerine sarıldılar. Leonora kocasına yaklaştı ve uyanıp uyanmayacağını anlamak için, onu kolundan tutarak öbür yanına döndürdü. Bu hareketten sonra Carrizales uyandı. Derin bir nefes alarak acıklı ve baygın bir sesle şunları söyledi:

– Zavallı ben. Kaderim bana ne hazin bir son hazırlamış.

Leonora kocasının sözlerine bir anlam verememişti. Dahası, onu uyanık ve konuşur bir vaziyette görünce merhemin etkisinin anlatıldığı kadar uzun sürmediğine şaşırdı ve kocasına yaklaşıp yüzünü yüzüne dayayarak sıkıca sarıldı.

– Neyiniz var efendim, dedi. Sitem ettiğinizi görüyorum.

Talihsiz ihtiyar, tatlı düşmanının sesini duyunca şaşkın ve büyülenmiş gibi gözlerini açıp büyük bir dikkatle, kirpiklerini bile kırpmadan uzunca bir süre karısına baktı ve ona şöyle söyledi:

– Bana bir iyilik yapın hanımefendi ve derhal ailenizi buraya çağırın; çünkü yüreğimde sebebini bilmediğim ve bana sıkıntı veren bir şey var. Hayatımın yakında beni bırakacağından korkuyorum ve ölmeden önce onları görmek istiyorum.

Leonora, kocasının söylediklerinin gerçek olduğunu zannetti; fakat onu bu hale getiren şeyin görmüş oldukları değil de merhem olduğunu düşündü ve ona emirlerini yerine getireceğini söyledi. Bunun üzerine zenciye, derhal gidip ailesini getirmesini emretti. Kocasının yanına döndüğünde onu dünyada en çok sevdiği şeymiş gibi kucaklayarak hiçbir zaman yapmadığı gibi okşadı, tatlı ve şefkat dolu sözlerle ona, acısının ne olduğunu sordu. Carrizales ise önceki gece gördüklerinin şaşkınlığı içerisinde karısına bakıyor ve onun söylediği her sözün, her okşayışın bir bıçak darbesi gibi yüreğini deldiğini hissediyordu.

Kâhya kadın evde bulunan herkese ve Loaysa'ya efendisinin rahatsızlığından bahsetmişti. Leonora'nın ailesi, kızları evlendiğinden beri o eve hiç gitmedikleri için, haberi duyunca çok şaşırdılar.

Evdeki herkes, efendilerinin hastalığının sebebini tahmin ettikleri için sessizce duruyorlardı. Carrizales ara ara, derin ve acı bir şekilde iç çekiyordu.

Leonora kocasını bu halde gördüğü için ağlıyor; Carrizales ise onun sahte gözyaşlarını gördükçe için için gülüyordu.

Leonora'nın bu sırada eve varan anne ve babası, sokak kapısının, orta kapının açık ve evin ıssızlığa, sessizliğe gömülmüş olduğunu görünce, korkup hayretler içerisinde kaldılar. Damatlarının odasına gittiklerinde daha önce kendilerine söylenmiş olduğu gibi gözleri daima karısının üzerinde, el ele tutuşmuş ve ikisini de gözyaşı dökerken buldular. Leonora kocası hiçbir sebep yokken gözyaşı döktüğü için, Carrizales ise karısının nasıl sahte gözyaşları döktüğünü gördüğü için ağlıyordu.

Leonora'nın ailesi gelince Carrizales şöyle söyledi:

– Buraya oturunuz lütfen. Herkes odayı boşaltsın, yalnızca Bayan Marialonso kalsın.

Dediği gibi yaptılar ve beşi odada yalnız kaldıklarında Carrizales, başka hiç kimsenin konuşmasını beklemeden sakin bir ses tonuyla ve gözyaşları içerinde şunları söyledi:

– Pederlerim ve efendilerim, size söylemek istediğim bir gerçeğe inanmanız için şahitler getirmek gerekmediğine kesinlikle eminim. Bugünden bir yıl, bir ay, beş gün ve dokuz saat önce sevgili kızınızı karım olarak sevgi ve şefkat ile bana teslim ettiğinizi hatırlıyorum ki bunun hafızamdan silinmesi mümkün değil. Ona ne kadar cömertçe çeyiz verdiğimi de bilirsiniz; o, öyle bir çeyizdi ki kızınız gibi olan üç kız daha o çeyizle kendilerini zengin sayarak evlenirlerdi. Yine onun arzu ettiği ve benim uygun bulduğum şeylerle kendisini giydirip kuşatmak konusundaki titizliğimi de hatırlatmak isterim. Az çok bildiğiniz gibi efendiler, bana verdiğiniz bu cevheri tabiatım gereğince şüphesiz ölümüme sebep olacak kötülüğün korkusuyla ve yaşımın, dünyanın garip ve çeşitli olayları içerisinde edindiği tecrübeyle, benim için mümkün olan en büyük tedbirlerle saklamak istedim. Evin duvarlarını yükselttim, pencereleri kaldırdım, kilitleri çoğalttım ve manastırlarda olduğu gibi eve bir dolap yaptım. Erkeğe benzeyen veya erkek denilebilecek her şeyi sonsuza dek evden sürdüm. Hizmet etsinler diye Leonora'ya hizmetçiler, esirler verdim ve benden

istediklerini ne onlardan ne de kendisinden esirgedim. Onu kendimle eşit tutup bütün gizli düşüncelerimi söyledim. Ona servetimi emanet ettim. Dikkat edecek olursanız eğer, bunca şeyi onu güvenle tattığıma emin olarak yaşamak ve onun da bunun karşılığında bana, içime hiçbir kıskançlık korkusu girmesine sebep olmayacak şekilde davranması için yaptım. Arzularını ve beklentilerini ilahi iradeye teslim etmeyen insanları, sonunda yine kendi iradeleri cezalandırır ve bu cezanın önüne insan zekâsı bile geçemez. Bu yüzden benim arzu ve beklentilerimde yanılmış olmam ve şu an canımı almakta olan zehri veren kişinin bizzat ben oluşum, şaşırtıcı bir şey değildir. Sizi, ağzımdan çıkacak olan tek bir söze bakarak şaşkınlık içerisinde görüyorum, öyleyse bu konuşmanın uzun girizgâhını ve üzerine binlerce söz söylenmeyecek olan şeyi söyleyerek sonuçlamak isterim. Evet, efendiler, bütün söylediğim sözler ve bütün yaptığım şeyler, dünyaya huzurumu bozmak ve hayatımı sona erdirmek için gelmiş olan bu kadını –böyle derken karısını işaret ediyordu– bu sabah, bu vebalı kâhya kadının odasında, güzel bir delikanlının kollarında bulmamla sona ermiştir.

Carrizales sözlerini henüz bitirmişti ki Leonora kalbinin durduğunu hissedip kocasının dizleri üzerine bayılıverdi. Marialonso'nun rengi solmuştu. Leonora'nın anne ve babasının ise boğazlarına düğümlenen bir şey, onlara tek bir söz bile söyletmiyordu; fakat Carrizales sözlerine devam etti:

– Bu hakaretin karşılığında almayı düşündüğüm öç, bu gibi hallerde alınması âdet olanlardan değildir ve olmamalıdır. Yaptığım her şeyde çok aşırıya kaçtığım için alacağım öçte de öyle yapacağım. Bu olayda en çok kendimi suçlu bulduğumdan bu öcü kendimden de alacağım; çünkü bu genç kızın on beş yaşının benim seksen yaşıma hiç uymayacağını düşünmeliydim. Ben bir ipekböceği gibi, öleceği evi yapmış olan biriyim ve seni suçlu bulmuyorum ey kötü niyetlerle kandırılmış kız!

Bunu söyleyerek eğilip Leonora'nın yüzünü öptü ve devam etti:

– Seni suçlamıyorum, diyorum; çünkü kırnaz yaşlı kadınların baştan çıkarmaları ve sevdalı delikanlıların ilanı aşkları, genç yaştaki insanların az olan sezgilerini yener ve galip gelir. Herkesin seni ne kadar büyük bir içtenlikle ve kuvvetle sevdiğimi bilmesi için bunu, hayatımın bu son anlarında, iyilik yapmış olmak için değil de dünyaya, hiç duyulmamış ve görülmemiş bir alçakgönüllülük örneği olarak kalmasını sağlayacak şekilde göstermek isterim. Bu vasiyetname ile Leonora'nın çeyizini iki misline çıkarıyorum ve kısa bir süre sonra gerçekleşecek olan ölümümden sonra kendisinin, bu zavallı ihtiyarın ağarmış olan saçlarının asla incitmediği o gençle evlenmesini istiyorum. Kendisi de bunu yaparken zorlanmayacaktır. Böylelikle onun isteğine uygun olan şeyleri hayatta iken nasıl esirgemiyorsam, ölümümden sonra da esirgemediğim görülecektir. Çok sevdiğini sandığım bu insanla mutlu olmasını isterim. Malımın geri kalanını ise hayır işlerine ve size ise efendiler hayatınızın geri kalanını şerefli bir şekilde yaşayabilmeniz için gerekli olacak kadarını bırakıyorum. Derhal bir kâtip gelsin, çünkü duyduğum ıstırap yüzünden daha fazla yürüyemeyerek hayatımın son adımını atacağım.

Bu sözleri söyledikten sonra korkunç bir baygınlık geçirdi ve düşerek Leonora'nın o kadar yakınına geldi ki neredeyse yüzleri birleşecekti. Sevgili kızlarını ve damatlarını izlemekte olan anne baba için ne hazin, ne garip bir manzara! Kötü kalpli kâhya kadın, Leonora'nın anne ve babasından gelecek olan azarlamaları beklemeden odadan çıktı ve olan biteni anlatmak üzere Loaysa'nın yanına gitti. Ona hemen evi terk etmesini ve olan bitenden kendisini Luis vasıtasıyla haberdar edeceğini söyledi; çünkü buna engel olacak kapılar ve kilitler artık yoktu. Bu haberle şaşkına dönen Loaysa tavsiyeyi dinleyerek yine bir fakir gibi giyinip aşklarının garip ve görülmemiş sonucunu anlatmak üzere arkadaşlarının yanına gitti.

Karı koca baygın halde yatarlarken Leonora'nın babası dostlarından bir kâtibi çağırtmış ve bu kâtip tam da onların kendilerine gelmekte oldukları bir anda oraya varmıştı. Carrizales, Leonora'nın yaptığı hatadan söz etmeden, söylemiş olduğu şekilde bir vasiyetname hazırladı. Leonora'dan ise sadece kendisi öldükten sonra gizlice buluştuğu o gençle evlenmesini rica etti ve diledi. Bu sözleri duyunca yüreği göğsünden çıkacak gibi olan Leonora, kocasının ayaklarına kapanarak şunları söyledi:

– Daha çok uzun yıllar yaşayın efendim, her şeyim. Söyleyeceğim hiçbir söze inanmak zorunda değilsiniz, fakat şunu bilin ki size yalnızca düşünceyle hakaret ettim.

Suçunu affettirmeye ve olan biteni ayrıntısıyla anlatmaya başlamıştı ki dilini oynatamamaya başladı ve tekrar bayıldı. Zavallı ihtiyar, baygın karısını kucakladı. Anne ve babası da onları sardı ve öyle acı gözyaşları döktüler ki vasiyetnameyi yazmakta olan kâtip bile ağlamaya başladı.

Carrizales vasiyetnamesinde evdeki bütün hizmetçilere geçinmelerine yetecek kadar para bırakmış, esir kadınları ve zenciyi azat etmiş, Marialonso düzenbazına da ücretinin ödenmesinden başka bir şey vasiyet etmemişti. Ne olursa olsun acı, ihtiyar adamı öylesine kahretmişti ki yedinci günün sonunda onu mezara götürdüler.

Leonora zengin ve kederli bir dul olmuştu. Loaysa kocasının vasiyetinde emrettiği şeyi bildiği için Leonora'nın bunu yerine getirmesini beklerken, onun bir hafta sonra şehrin en sıkı manastırlarından birine rahibe olarak girdiğini gördü. Kendisi de yüzsüz ve aşağılık bir halde Hindistanlar'a gitmek üzere gemiye bindi. Leonora'nın anne ve babası damatlarının kendilerine bıraktığı şeylerle teselli bulsalar da hep keder içerisinde kaldılar. Hizmetçi kadınlar kendilerine vasiyette bırakılan şeylerle, esir kadınlar ve zenci ise özgürlüklerine kavuşmanın mutluluğuyla avundular. Bütün kötü düşüncelerinde yanılmış olan hain kâhya kadın ise fakir bir şekilde kaldı.

Ben ise, arzunun serbest kaldığı zaman kilitlere, dolaplara ve duvarlara ne kadar az güvenileceğinin; körpe ve genç kızlara, hele ki bütün kızların kulaklarına siyah uzun etekli ve beyaz başlıklı kâhya kadınların teşvik dolu fısıltıları ulaşırsa ne kadar az inanılacağının bir örneği ve aynası olan bu maceraya sona erdirme arzusuyla kaldım. Yalnız Leonora'nın suçsuz olduğunu ve bu maceradan ne kadar masum ve temiz bir şekilde çıktığını kocasına niçin daha büyük bir gayretle anlatmadığını bilmiyorum. Belki de şaşkınlık dilini bağlamış ve kocasının çabuk ölümü ise suçsuzluğunu kanıtlamaya imkân vermemiştir.

ÜNLÜ BULAŞIKÇI KIZ

Tanınmış bir şehir olan Burgos'ta, birkaç yıl önce asil ve zengin iki şövalye yaşardı. Birinin adı Don Diego de Carriazo, diğerinin adı ise Don Juan de Avendaño idi. Don Diego'nun bir oğlu oldu ve ona kendi adını verdi. Don Juan'ın da bir oğlu oldu ama o, oğluna Don Tomás de Avendaño adını koydu. Lafı fazla uzatmamak için, hikâyenin başlıca kahramanları olan bu iki delikanlı şövalyeye, biz yalnızca Carriazo ve Avendaño diyeceğiz.

Carriazo henüz on üç yaşındayken pikaresk[1] tarzda bir hayat sürmeye karar verip, anne ve babasının kendisini buna zorlayan hiçbir kötü muamelesi olmamasına rağmen dünyayı dolaşmak üzere evinden ayrıldı. Yaşadığı bu özgür hayattan o kadar memnundu ki, dertleri ve içinde bulunduğu sefalet bile ona babasının evindeki bolluğun eksikliğini hissettirmiyordu. Ne yürümek onu yoruyor, ne soğuk kanına işliyor ne de sıcak bunaltıyordu. Ona göre yılın her mevsimi tatlı ve yumuşak bir ilkbahar günü gibiydi. Ekinlerin üzerinde en az yatağındaki kadar rahat uyuyordu. Bir samanlıkta yatarken bile, kendisini iki Hollanda örtüsünün arasındaymış gibi hissediyordu. Pikaroluğu[2] öylesine iyi beceriyordu ki üniversitede bir kürsü alıp "Alfarache"[3] dersleri verebilirdi.

---

1 pikaresk: Serseri bir hayat süren kişilerin yaşayışına verilen addır. 1554 yılında bulunan ve anonim bir eser olan Lazarillo de Tormes (Tormesli Lazarillo), İspanya'da "Pikaresk Roman" diye adlandırılan bir roman çeşidinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kahramanları genellikle evlerinden ayrılmış ve farklı farklı efendilerin hizmetinde çalışan çocuklar olan pikaresk romanlarda amaç, ülke sorunlarını gözler önüne serebilmektir.

2 pikaro: Pikaresk roman kahramanı. Başka hiçbir dilde karşılığı olmayan "Pikaro" sözcüğü, sefil ve serseri bir hayat süren gezgin çocuk diye çevirilebilir.

3 Guzmán de Alfarache: Mateo Alemán adlı yazar tarafından kaleme alınan bir pikaresk roman kahramanı.

Evinden uzak geçirdiği üç yıl içerisinde Madrid'de *taba,* Toledo'nun hanlarında *rentoy,* Sevilla'nın sur diplerinde ise *presa y pinta* gibi kâğıt oyunlarını oynamayı öğrendi. Sefalet ve sıkıntı, bu tarz bir hayatın parçası olsa da Carriazo kendi işlerinde bir prens olduğunu her yerde gösteriyordu. Bir tüfek menzili uzaklıktan bile onun asil bir aileden gelmiş olduğu belli oluyordu, çünkü arkadaşlarına karşı cömert ve paylaşımcıydı. Baco'nun keşiş kulübelerini pek fazla ziyaret etmez, şarabı çok az içerdi. Şarabı fazla kaçırdığında yüzleri zincifre[4] ve kırmızı toprak ile sıvanmışa dönen ve kendilerine zavallı adı verilen insanların arasında fazla vakit geçirmezdi. Kısacası herkes Carriazo'yu erdemli, temiz, iyi terbiye görmüş ve normalden biraz daha zeki bir pikaro olarak tanırdı. Pikareskin "*finibusterrae*"si[5] sayılan Zahara'da tonbalığı avlama işinden ustalığa gelinceye kadar bütün pikaroluk mertebelerinden geçmişti.

Ey mutfağın kirli, yağlı ve parlak pikaroları, sözde fakirler ve sahte sakatlar, Zocodover ve Madrid meydanlarının yankesicileri, gösterişli dilenciler, Sevilla'nın işportacıları, hırsız çetelerinin uşakları ve pikaro adında birleşen sayısız kalabalık! Tonbalığı akademisinde iki yıl ders görmediyseniz çadırlarınızı sökün, yelkenlerinizi indirin ve kendinize pikaro adını vermeyin. Orada! Çalışkanlık tembelliğin yanında, oranın merkezinde! Temiz kirlilik, yuvarlak şişmanlık, hazır açlık, bol tokluk, gizli ayıp, sürekli kumar, her an kavga, her an cinayet, her adımda küfür, düğünlerdeki danslar, basmakalıp seguidilla'lar, üzengili romanslar, konusuz şiirler oradadır. Bir yanda şarkılar söylenir, bir yanda küfredilir, bir yanda kavga edilirken, bir yanda kumar oynanır ama her yanda hırsızlık vardır. Orada özgürlük vardır, çalışma vardır. Bütün asil babalar ora-

---

[4] zincifre: Kırmızı renkli, doğal civa sülfür.

[5] Latince "arzın sonu" anlamına gelen bu sözcük, bu cümlede, bir işin en son noktası, en son derecesi anlamında kullanılmıştır.

ya çocuklarını aramaya giderler ya da aratmak için bir adam gönderirler. Sonunda onları bulduklarında bu çocuklar, bu dünyadan ayrılıp ölüme gidiyormuş gibi üzülürler.

Çizdiğim bütün bu tatlılığın, onu acılaştıran lezzetsiz bir yanı vardı. O da Zahara'dan Berbería'ya götürülme korkusu olmadan rahat bir uyku uyuyamamak. Sırf bu yüzden geceleri sahildeki kulelere sığınırlardı. Gözcüler ve nöbetçiler dikip ancak onların gözlerine güvenerek kendi gözlerini kaparlardı. Bazen öyle anlar gelirdi ki nöbetçiler, gözcüler, pikarolar, liderler, kayıklar ve ağlar, orada çalışan herkesle birlikte İspanya'da güneşin batışını ve Tetuán'da güneşin doğuşunu görürlerdi. Ama bu korku bile bizim Carriazo'nun orada üç yazı hoşça geçirmesine engel olmamıştı. Şansı bir anda öyle bir dönmüştü ki kumarda yaklaşık yedi yüz real kazanmıştı. Bu parayla kendisine giyecek bir şeyler alıp Burgos'a, kendisi için gözyaşı döken annesine dönmek istedi. Çok sayıda iyi arkadaşından izin alarak ve ölüm ya da hastalık kendisine engel olmazsa ertesi yaz tekrar birlikte olacaklarına söz vererek oradan ayrıldı. Ruhunun yarısını onlarla bırakmış ve bütün arzularını, kendisine Campos Elíseos'unkilerden daha taze ve yeşil görünen o kumsala emanet etmişti. Yayan yürümeye alışık olduğundan kenevir pabuçlarının üzerinde hızla ilerleyerek ve *"Üç ördek, anneciğim"* şarkısını tutturarak Zahara'dan Valladolid'e geldi.

Yüzünün rengini melezden Flaman'a döndürmek ve üstüne başına çekidüzen verip serseri kılığından temiz bir şövalyeye dönüşmek için orada on beş gün geçirdi. Bunların hepsini Valladolid'e ulaştığında cebinde olan beş yüz reale güvenerek ve onun verdiği rahatlık ve kolaylıkla yapmıştı. Yüz realini ise bir katır ve bir uşak tutmak için saklamıştı. Bütün bunların ardından onurlu ve mutlu bir şekilde anne ve babasının karşısına çıktı. Onu büyük bir sevinçle karşıladılar. Bütün dostları ve akrabaları, oğulları Don Diego de Carriazo'nun eve sağ salim dönüşünü kutlamaya geliyordu. Şunu be-

lirmekte fayda var: Don Diego, evden uzak yaşadığı yıllarda Carriazo adını Urdiales olarak değiştirmişti ve gerçek adını bilmeyenler onu bu isimle tanıyorlardı.

Yeni gelen genci karşılayanlar arasında Don Juan de Avendaño ve oğlu Don Tomás da vardı. Bu gençle yaşıt ve komşu olmalarından dolayı hemen kaynaşmış, çok sıkı dost olmuşlardı. Carriazo, ailesine ve etrafındakilere üç yıllık yokluğu sırasında başına gelenlerle ilgili binlerce muhteşem ve sonu gelmez yalanlar söyledi. Ama tonbalıkçılığı konusuna hiç değinmedi bile. Halbuki arkadaşlarına dönmek için söz verdiği tarih yaklaştığı zamanlarda aklı hep oradaydı. Babasının kendisini beraberinde götürdüğü av partilerinden zevk almadığı gibi, şehirde düzenlenmesi âdet olan saygın ve zevkli ziyafetlerden de hoşlanmıyordu. Bütün bu eğlence tarzı onu yoruyor, tonbalıkçılığı yaparken tatmış olduğu zevki kendisine sunulan en iyi eğlencelere bile tercih ediyordu.

Dostu Avendaño, onu mahzun ve düşünceli gördüğü zamanlarda dostluklarına güvenerek birçok kereler bunun sebebini sorma cüretini gösterdi ve hatta eğer gerekliyse canını ortaya koyup bunun bir çaresini bulmayı bile üstlendi. Carriazo, aralarındaki dostluğun bozulmaması için bunun sebebini saklı tutmak istemedi ve ona balıkçılık günlerini ayrıntısıyla anlattı. Bütün üzüntüsünün ve düşünceli halinin o hayata dönmek arzusundan kaynaklandığını söyledi. Onu öyle bir anlattı ki sözlerini bitirdiğinde Avendaño, onu ayıplamayıp aksine övdü.

Nihayet konuşmanın sonunda Avendaño'nun isteği, Carriazo'nun ona anlatmış olduğu o mutlu hayatı tadabilmek için bir yaz süresince kendisiyle birlikte gitmek oldu. Carriazo ise, kararını övecek bir savunma şahidi bulduğu için bu durumdan son derece memnundu. Ellerine geçecek olan bütün parayı biriktirmeye karar verdiler. Buldukları çare de şuydu: Avendaño'nun iki ay sonra Salamanca'ya gitmesi gerekiyordu. Burada kendi isteğiyle üç yıl kalarak Yunan ve Latin dillerini

öğrenmişti. Babası bu eğitimine devam etmesini ve arzu ettiği üniversiteye gitmesini istiyordu. Bunun için ona vereceği para, yapmak istedikleri şeylere yetecekti.

Aynı zamanlarda, Carriazo da babasına Avendaño ile birlikte Salamanca'ya gidip okumak istediğini söyledi. Babası bu fikri sevinçle kabul etti ve Avendaño'nun babasıyla konuştuktan sonra oğullarının yaşaması gereken koşulları sağlayarak onları Salamanca'da bir eve yerleştirmeye karar verdiler.

Hareket vakti geldiğinde onlara para verdiler ve yanlarında kendilerine yardım edecek bir öğretmen yolladılar. Bu kişi zeki olmaktan çok, iyi bir adamdı. Babaları, bütün öğrencilerin, ama özellikle asil doğmuş olan öğrencilerin çalışmalarından ve uykusuz geçen gecelerinden elde edecekleri faziletten ve bilgilerden ders alabilmeleri için, onlara ne yapmaları ve nasıl hareket etmeleri gerektiği konusunda uyarılarda bulundular. Çocuklar alçakgönüllü ve uysal göründüler. Anneler ise ağladı. Yanlarında, yaptığı işe yücelik katmak için sakal bırakmış olan öğretmen ve iki oda hizmetçisi ile birlikte katırlara binerek yola çıktılar. Valladolid şehrine vardıklarında öğretmenlerine, şehri görmek için orada birkaç gün kalmak istediklerini, çünkü bu şehre daha önce hiç gelmediklerini söylediler. Öğretmen ise onlara saçma sapan şeyler görmeye değil bir an önce eğitim almaya gittiklerini söyleyerek, değil birkaç gün bir saat bile orada kalmayacaklarını söyledi ve onları sert bir şekilde azarladı. Onları bir an bile gözünün önünden ayırmak vicdan azabı çekmesine sebep olacaktı, bu yüzden bir an önce yola koyulmalıydılar yoksa işin sonu kötüydü.

Öğretmen beyin ya da böyle çağırılması daha çok hoşunuza gideceği için, kâhyanın yetkisi buraya kadar sürmüştü. Hasadı ve bağbozumunu çoktan yapmış olan delikanlılar, kâhyaya kendilerine yalnızca bir gün izin vermesini istediler, ayrıca kâhyanın üzerinde taşıdığı dört yüz altın eskudoyu da çalmışlardı. Şehre büyük ve geniş su kemerleriyle taşınmaya başlanan Argales kaynağını görmek istiyorlardı. Öğretmen onlara

istemeye istemeye de olsa izin verdi. Çünkü o geceyi orada geçirmektense Valdeastillas'ta geçirmeyi tercih ediyordu. Daha sonra Valladolid'e kadar olan yirmi iki fersahlık yolu değil, Valdeastillas'tan Salamanca'ya kadar olan on sekiz fersahlık yolu iki güne bölüştürmek istiyordu. Ama tayın düşündüğü başka, seyisin düşündüğü başka olduğu için, olaylar öğretmenin istediğinin tam tersi gelişti.

Delikanlılar yanlarına yalnızca bir uşak, güzel ve evde yetiştirilmiş iki katır alarak, rakipleri arasında bulunan Mancha' daki Corpa ve Pizarra pınarlarının bile bu rekabet karşısında susacağı Caño Dorado, saygıdeğer Priora, ruhu şad olsun Leganitos ve sonsuz güzellikteki Castellana pınarlarına rağmen eskiliği ve sularıyla ünlü Argales kaynağını görmeye gittiler. Argales'e vardıkları zaman uşak, Avendaño'nun heybesinden içecek bir şey çıkarttığını sandığı bir anda onun kapalı bir zarf çıkardığını gördü. Bu zarfı uşağa vererek hemen şehre dönmesini ve bu mektubu öğretmene vermesini, ardından da kendilerini Campo kapısında beklemesini söyledi.

Uşak bu emre uyup mektubu aldı ve şehre döndü. Onlar da dizginleri çevirip geceyi Mojados'a gittiler ve geçirdiler. Oradan iki günde Madrid'e vardılar ve burada da dört gün kalıp katırları pazarda sattılar. Kendilerine gerçek fiyatından altı eskudo fazla verenler de, gerçek fiyatını verenler de oldu. Kısa yelek, geniş pantolon ve gri kumaştan yapılmış çoraplarla köylü kıyafetlerine büründüler. Sabahleyin kıyafetlerini satın alan eskici akşama kadar onları öyle bir değiştirmişti ki anneleri bile gelse kendilerini tanıyamazdı. Böylelikle hafif hafif Avendaño'nun istediği ve bildiği tarzda giyinerek *ad pedem literae*[6] ve kılıçsız, Toledo yoluna koyuldular. Eskici, kendi zanaatı olmamasına rağmen kılıçlarını da almıştı.

Onlar mutlu mesut yola koyulduklarına göre şimdilik onları bırakalım da uşağın kendisine götürmüş olduğu aşağıda

---

[6] Yayan olarak.

yazılı olan mektubu okuduğu zaman, öğretmenin ne yaptığını anlatalım:

"Saygıdeğer efendimiz Bay Pedro Alonso,

Metin olunuz ve Burgos'a döndüğünüzde babalarımıza biz oğullarının, kılıcın bir şövalyenin eline kalemden daha çok yakıştığını düşündüğümüzü sağlam bir kafayla düşünüp taşındıktan sonra Salamanca'yı Brüksel'e karşı ve İspanya'yı Flanders'e karşı değiştirmeye karar verdiğimizi söyleyiniz.

Dört yüz eskudoyu beraberimizde götürüyoruz ve katırları da satmayı düşünüyoruz. Alçak olmayan hiç kimse bunu bir hata olarak değerlendirmese de soylu amacımız ve uzun yolculuğumuz hatamızı mazur göstermeye yetecektir. Şimdi yola çıkıyoruz ve dönüşümüz Tanrı ne zaman nasip ederse o zaman olacaktır. Tanrı sizi bizim gibi iyi öğrencilerinizin dileğine mümkün olduğu kadar uygun korusun.

Argales kaynağından, ayakları üzengide, Flanders'e doğru yola çıkmak üzere olan...

Carriazo ve Avendaño"

Pedro Alonso mektubu okuduğunda şaşkına döndü ve hemen valizine koştu. Boş olduğunu görünce mektubun şaka olmadığını anladı. Hemen katırına binerek efendilerine haber vermek üzere, belki onlar bir çare ararlar ya da oğullarına yetişirler düşüncesiyle süratle Burgos'a doğru hareket etti.

Ama iş bu ki, hikâyenin yazarı onun hakkında daha başka bir şey söylemiyor çünkü Pedro Alonso'yu ata binmiş olarak bıraktıktan sonra Illescas'a girerken Carriazo ve Avendaño' nun başına gelenleri anlatmaya dönüyor ve şehrin kapısından girerken Endülüslü gibi giyinmiş olan iki katırcı çocuğa rastladıklarını söylüyor.

Rastladıkları bu çocuklar geniş pantolon, kolsuz ve yırtık aba giymişlerdi; geyik dersinden yakalık, kabzası halkalı birer kama ve askısız kılıç taşıyorlardı. Biri Sevilla'dan yeni gelmişti, diğeri ise oraya gidiyordu. Giden, gelene şöyle dedi:

– Efendilerim bu kadar ileride olmasaydı senden öğrenmek istediğim binlerce şeyi sormak için burada biraz daha kalırdım. Çünkü kontun, Alonso Genís ve Ribera'yı temyiz haklarını vermeden astırdığı hakkında söylediklerin beni hayrete düşürdü.

Sevillalı buna şöyle cevap verdi:

– Ah zavallı günahkâr ben! Kont onlara bir çelme taktı ve onları kendi yetki alanı içerisindeyken yakaladı. Asker oldukları için kaçaklıkla suçlandılar ve yüksek mahkeme onları kontun elinden alamadı. Bilmelisin ki dostum bu Puñonrostro Kontu'nun içinde Bercebú[7] var. Yumruğunun parmaklarını yüreğimize sokuyor. Sevilla ve on fersahlık mesafedeki bütün hırsızları silip süpürdü. Herkes ondan ateşten korkarmış gibi korkuyor. Bir de valinin yakında görevini bırakacağına dair söylentiler var. Çünkü her dakika yüksek mahkemenin ileri gelenleriyle tartışmak niyetinde değilmiş.

Sevilla'ya gitmek üzere olan şöyle dedi:

– Bin yıl yaşasınlar. Onlar sefillerin babası ve kadersizlerin dayanağıdırlar. Yanlış bilgilendirilmiş ya da duygularına fazla kapılmış olan mutlak hâkim ve baş yargıçların öfkesi yüzünden, şimdi ağızlarına toprak dolmuş olan kaç tane zavallı var kim bilir! Ayrıca birkaç göz bir gözden daha iyi görür. Adaletsizliğin zehri birçok gönlü bir gönlü fethettiği kadar çabuk fethedemez.

Sevillalı:

– Sen de başımıza vaiz kesildin, dedi, tespihi çekişine bakılırsa susacağa da benzemiyorsun. Ama ben seni bekleyemeyeceğim. Bu gece her gece gittiğin yere gitme. Sevillalı Hanı'na git. Orada, bilinen en güzel bulaşıkçı kızı göreceksin. Tejada Hanı'ndaki Marinilla bile onun yanında çirkin kalır. Yalnız sana şunu söyleyeyim, bir yargıcın oğlu bu bulaşıkçı kız için çıldırıyormuş. İleri gelen efendilerimden biri Endü-

[7] Bercebú: Kötü ruhların başı sayılan şeytan.

lüs'e dönerken onu doya doya izlemek için bu handa kalacağına yemin ediyor. Ben bulaşıkçı kıza arkadaşlık işareti olarak bir çimdik atıyorum, karşılığında da yüzümde tokat izlerini taşıyorum. O, mermer gibi sert, Sayagolu bir köylü kadın kadar vahşi ve ısırgan otu kadar da acıdır. Ama neşeli olduğu zamanlarda öyle tatlı bir hal alıyor ki bir yanağında güneş, bir yanağında ay var sanırsın. Bir yanağı gülden, diğeri karanfilden yapılmış gibidir. Her ikisinde de leylaklar ve yaseminler açar. Onu görmen gerek demekten başka bir şey söyleyemeyeceğim. Görmen gerek çünkü onun hakkında sana söyleyebileceklerimin hiçbirini söyleyemedim. Onu bana eş olarak vermek isteseler, benim olduğunu bildiğin iki katırı seve seve çeyiz olarak veririm. Ama onu bana vermeyeceklerini biliyorum, çünkü o bir başpapaza ya da bir konta layık. Ben gidiyorum. Hoşça kal.

Bunun üzerine katırcılar ayrıldı. Onların aralarında geçen konuşmayı dinleyen ve katırcının bulaşıkçı kızın güzelliği hakkında söylediklerini duyan iki arkadaşın dilleri tutuldu. Özellikle Avendaño'nun içinde onu görmek için şiddetli bir arzu uyanmıştı. Carriazo da onu görmek istemişti, ama Mısır Piramitleri'ni, dünyanın yedi harikasından birini ya da hepsini durup görmek için ton balığı avladıkları yere bir an önce gitmek istemeyecek kadar değil tabii.

Katırcıların sözlerini tekrarlayarak ve onların hal ve hareketlerini taklit ederek Toledo'ya kadar eğlenerek gittiler. Bu şehre daha önce gelmiş olan Carriazo'nun rehberliğinde *Sangre del Cristo* yolundan aşağı inip Sevillalı Hanı'na vardılar. Ama kıyafetlerinin eskiliğinden dolayı oradan bir oda istemeye cesaret edemediler.

Gece oluyordu. Carriazo, Avendaño'yu başka bir han aramaya zorladıysa da, bu kadar ün salmış olan bulaşıkçı kızı tesadüfen de olsa görebilme ümidi onu hanın kapısından ayırmadı. Gece olmuştu ve bulaşıkçı kız ortalarda görünmüyordu. Carriazo ümitsizliğe kapılmaya başlamıştı, Avendaño

ise sessiz ve hareketsiz bekliyordu. Onu görebilmek için, Sevilla'ya giden bazı Burgoslu şövalyeler hakkında bilgi alma bahanesiyle hanın avlusuna girdi. Avluya henüz ayak basmıştı ki, köylü kıyafetleri içerisinde, elinde bir şamdan, içinde de yanan bir mum taşıyan on beş yaşlarında bir kızın avluya bakan bir salondan dışarı çıkmakta olduğunu gördü.

Avendaño gözlerini kızın kıyafetine değil yüzüne dikti. Yüzünde, meleklerin tasvir edildiği yüzlerden birini görür gibi oldu. Güzelliğine hayranlıkla baktı ve şaşakaldı. Öylesine şaşırmış ve büyülenmişti ki ona soracak bir şey bulamadı. Genç kız önünde duran adamı görünce:

– Ne arıyorsun, kardeş, diye sordu. Yoksa buradaki misafirlerden birinin uşağı mısın?

Şaşkınlık ve hayranlık içerisindeki Avendaño:

– Sizden başka kimsenin uşağı değilim, dedi.

Bunun duyan genç kız:

– Gidin kardeşim, teşekkürler ama hizmetçilerin uşaklara ihtiyacı olmaz, dedi ve efendisine seslenerek:

– Bakın efendim, bu adam ne arıyormuş?

Efendisi çıktı ve delikanlıya ne aradığını sordu. Delikanlı, Burgos'tan Sevilla'ya giden bazı şövalyeleri aradığını, onlardan birinin kendi efendisi olduğunu, kendisini bir iş için Alcalá de Henares'e yolladığını söyledi. Güya efendisi ona Toledo'ya gelmesini ve onun gelişini Sevillalı Han'ında beklemesini emretmişti. Efendisinin o gece veya en geç ertesi gece geleceğini düşündüğünü söyledi. Avendaño yalanını öyle iyi söylemişti ki hanın kapıları onlara açıldı.

Hancı:

– Burada, handa kalın dostum. Efendiniz gelinceye kadar bekleyebilirsiniz.

Avendaño:

– Çok teşekkür ederim, dedi. Emredin de bana ve benimle birlikte gelmiş olan, dışarıda bekleyen arkadaşıma bir oda verilsin. Bizim de öteki yolcular gibi ödeyecek paramız var.

– Derhal, dedi hancı ve kıza dönerek: Costancica, Argüello'ya söyle de bu delikanlıları köşedeki odaya götürsün ve temiz çarşaflar sersin.

– Peki, efendim, dedi Costanza ve efendisine reverans yaparak gitti.

Güneşin batmasıyla hazin ve karanlık gecenin gelmesi bir yolcuya ne hissettirirse, Costanza'nın gidişi de Avendaño'ya aynı duyguyu hissettirmişti. Gördüğü ve hancıyla konuştuğu şeyleri Carriazo'ya anlatmak üzere dışarı çıktı. Carriazo, arkadaşının aşk vebasına yakalanmış olduğunu her halinden anlamıştı, ama Costanza'nın, Avendaño'nun söylediği, güzelliğini göklere çıkaran övgülere ve böylesine büyük abartılara layık olup olmadığını görünceye kadar bir şey söylemek istemedi.

Sonunda hana girdiler. Kırk beş yaşlarında bir kadın olan ve odalardaki yataklardan, mobilyalardan sorumlu olan Argüello, onları şövalyelere ve uşaklara verilen odaların ortasında, sıradan insanlara ayrılan odalardan birine götürdü. Akşam yemeği istediler. Argüello onlara handa misafirlerin dışarıdan getirdikleri yiyeceklerin pişirilip hazırlandığını, onun dışında handa kimseye yemek verilmediğini, ama oraya yakın lokantalar veya aşevleri bulunduğunu, hiç tereddüt etmeden gidip orada istediklerini yiyebileceklerini söyledi.

İkisi Argüello'nun dediğini yaptılar ve bir lokantaya gittiler. Carriazo akşam yemeğini yedi, Avendaño'nun ise hayalleri ve düşünceleriyle içi içini yedi. Avendaño'nun çok az yemesi ya da hiç yememesi Carriazo'yu şaşırtıyordu. Dostunun aklından geçenleri tamamıyla anlamak için hana dönünce ona şöyle dedi:

– Öğlen sıcağına yakalanmadan önce Orgaz'da olabilmemiz için sabah erken kalkmalıyız.

Avendaño:

– Ben bu işte yokum, dedi. Çünkü buradan gitmeden önce *Sagrario, Juanelo, Vistillas de San Agustín, Huerta del Rey* ve

Vega gibi bu şehirde ünlü oldukları söylenen yerleri görmek istiyorum.

Carriazo:

– Peki, dedi. Bu iki gün sürebilir.

Avendaño:

– Aslına bakarsan, dedi, sanki Roma'ya boş bir yer kapmaya gidiyormuşuz gibi bu kadar acele etmeye pek de gerek görmüyorum.

Carriazo:

– Tamam! Dostum, eğer siz bu yolculuğuna devam etmektense Toledo'da kalmayı arzu etmiyorsanız beni öldürsünler.

Avendaño:

– Gerçeği söylemek gerekirse öyle, cevabını verdi. Sevap işlemeden cennete gitmek nasıl mümkün değilse, bu kızın yüzünü gördükten sonra ondan vazgeçmek de öylesine imkânsızdır.

Carriazo:

– Mükemmel bir benzetme ve sizin kadar cömert bir yüreğe layık bir karar! Don Juan de Avendaño'nun oğlu, yeterince zengin, etrafındakilere neşe saçacak kadar delikanlı, hayranlık uyandıracak kadar akıllı, ünlü şövalye Don Tomás de Avendaño, Sevillalı Hanı'nda hizmetçilik yapan bir bulaşıkçı kıza âşık olsun ha! Çok yakışır!

Avendaño:

– Ben de aynı şeyleri Alcántara nişanını taşıyan bir şövalyenin oğlu, babasının servetine konacak olan ve onunla aynı ismi taşıyan, dış güzelliği ruh güzelliğinden az olmayan Don Diego de Carriazo için düşünüyordum. Bütün bu cömert niteliklerine rağmen kime âşık oldu dersiniz? Kraliçe Ginebra'ya mı? Tabii ki hayır, sanırım Aziz Antón'un korkusundan daha da çirkin olan tonbalığına...

Carriazo:

– Şimdi eşit olduk dostum. Seni yaraladığım kılıçla beni öldürdün. Tartışmayı burada kesip yatalım. Sabah olsun ve Tanrı işimizi rast getirsin.

Avendaño:

– Bak, Carriazo. Sen daha Costanza'yı görmedin. Onu gördükten sonra bana istediğin gibi bağırıp çağırmana izin vereceğim.

Carriazo:

– Bunun sonunda ne olacağını daha şimdiden biliyorum.

Avendaño:

– Ne olacakmış?

Carriazo:

– Ben balıkçılık yerime gideceğim, sen de burada bulaşıkçı kızınla kalacaksın.

Avendaño:

– O kadar şanslı olamayacağım.

Carriazo:

– Senin kötü zevkinin arkasına takılmak için kendi iyi zevkimden vazgeçecek kadar aptal değilim.

Böyle diye diye hana vardılar ve gecenin kalan yarısını da buna benzer konuşmalarla geçirdiler. Bir saatten biraz daha fazla uyumuşlardı ki sokaktan gelen zurna sesleriyle uyandılar. Yataklarında doğrulup sese kulak kabarttılar.

Carriazo:

– Bahse girerim sabah oldu, buraya yakın bir yerlerde olan Nuestra Señora del Carmen Manastırı'nda bir festival merasimi yapılıyor ve bu sesler de oradan geliyor, dedi.

Avendaño:

– Öyle olduğunu zannetmiyorum, dedi, çünkü sabah olacak kadar çok uyumadık.

O sırada odalarının kapısının vurulduğunu duydular. Kim olduğunu sorduklarında ise dışarıdan "Delikanlılar, eğer güzel bir müzik dinlemek istiyorsanız kalkıp tam karşınızdaki salondan, sokağa bakan parmaklıklara çıkın; salonda kimse yok," diye bir cevap geldi.

Kalkıp kapıyı açtıklarında kimseyi bulamadılar ve kendilerine seslenen kişinin kim olduğunu anlayamadılar. Ama bir

arp sesi duyduklarında müziğin gerçek olduğuna inandılar. Böylece yataktan kalktıkları kıyafetleriyle salona gittiler. Bu arada üç dört kişi kendilerinden önce gelip pencerenin önüne oturmuştu. Onlar da kendilerine birer yer bulup oturdular ve kısa bir süre sonra arpın ve gitarın eşliğinde yumuşak bir sesin bir sonat okuduğunu duydular. Bu sonat Avendaño'nun aklından hiç çıkmadı:

Tabiatın yaratırken kendisini aştığı
Güzelliğini bu kadar yücelten,
Ve onu gökyüzüne erdiren
Sen ey eşsiz ve alçakgönüllü yaratık;

Konuşsan, gülsen, şarkı söylesen,
İster yumuşak olsan, ister sertlik göstersen
(kibarlığından olsa gerek)
Ruhun bütün gücünü büyülersin sen.

Daha çok bilinsin diye
Eşsiz güzelliğin, övündüğün namusun,
Hizmetçilik yapmayı bırak.
Ellerinin ve şakaklarının
Asalarla ve taçlarla parıldadığını görenler,
Sana hizmet etsinler.

Bu şarkının Costanza için çalındığını, birisinin söylemesine gerek yoktu. Şarkı bunu açıkça belirtiyordu. Sonat, Avendaño'nun kulaklarında öyle bir çınlıyordu ki, onu duymuş olmamak için sağır doğmuş olmaya ve ömrünün kalan günlerini sağır olarak geçirmeye bile razıydı. Çünkü o andan itibaren ömrünü, yüreği kıskançlığın sert mızrağıyla parçalanmış biri olarak geçirmeye başlayacaktı. Asıl kötü olan kimi kıskanacağını ya da kıskanması gerektiğini bile bilmiyordu. Ama pencerenin parmaklıklarında duran biri şunları söyleyerek onu bu meraktan kurtardı:

– Belediye başkanının oğlunun, bu bulaşıkçı kıza serenatlar söyleyecek kadar basitleşmiş olması ilginç! Gerçi ben çok güzel kızlar gördüm, ama bu kız hepsinden daha güzel. Yine de bunu bu kadar alenen göstermemeliydi.

Parmaklıklarda duran başka biri bu söze şunları ekledi:

– Aslında şunun kesin olarak söylendiğini duydum, kız oğlana sanki hiç yokmuş gibi aldırış etmiyormuş. Bahse girerim ki o şimdi hanımının yatağının arkasında –hep orada uyuduğunu söylüyorlar– uğruna şarkılar türküler söylendiğinden habersiz, mışıl mışıl uyuyordur.

– En doğrusu da bu, dedi bir başkası. Çünkü bilinen en namuslu kızdır. İşin ilginç tarafı, geleni gideni çok olan ve her gün yenilerinin geldiği bu handa, bütün odalara girip çıktığı halde hakkında dünyanın en küçük kötülüğü bile bilinmiyor.

Bütün bu duyduklarından sonra kendine gelen Avendaño, çalgıcıların çeşitli müzik aletleriyle beraber söyledikleri, misafirin dediği gibi, o an dertsiz tasasız uyumakta olan Costanza'ya hitaben söylenen daha birçok şarkıyı dinlemek için kendinde kuvvet buldu.

Gün ağarmaya başladığında çalgıcılar zurnalarını alarak gittiler. Avendaño ve Carriazo uyudukları odaya dönüp sabaha kadar uyudular. Sabah olunca ikisi de Costanza'yı görebilme arzusuyla kalktı. Birinin arzusu meraktan diğerinin ki aşktandı. Costanza ikisini de hayal kırıklığına uğratmadı ve efendisinin bulunduğu salondan öylesine güzel bir halde çıktı ki katırcı çocuğun söylediği bütün övgüler ikisine de az ve abartıdan uzak göründü.

Kıyafeti, yeşil kumaştan bir eteklik ve aynı kumaştan kenarlı bir yelekti. Yeleği kısaydı, ama kıvrık yakalı, siyah, ipek işlemeli gömleği uzundu. Siyah sırça yaldızlardan yapılmış bir gerdanlık beyaz mermer bir sütunun üzerine konmuş gibiydi, zira kızın boynunun mermer beyazından aşağı kalır yanı yoktu. Belindeki San Francisco kuşağının sağ yanından bir anahtar destesi sarkıyordu. Ayağında terlik yoktu, tam aksine çift

tabanlı, renkli bir ayakkabı vardı ve kenarlarından renkli çorapları görülüyordu. Saçlarını beyaz ipek kurdelelerle örmüştü ve örgüleri o kadar uzundu ki belinden aşağı sarkıyordu. Saçlarının rengi, kestaneden daha açık kumrala yakındı, ama o kadar temiz, düz ve iyi taranmış görünüyordu ki, isterse altın tellerden olsun hiçbir saç onun saçına benzemezdi. Kulaklarından inci taneli gibi görünen iki cam küpe sarkıyordu ve saçları ona bir başlık ya da bir başörtüsü vazifesi görüyordu.

Salondan çıkınca istavroz çıkardı ve büyük bir iman ve kalp huzuru içerisinde avlunun duvarlarından birine iliştirilmiş Meryem Ana tasviri önünde eğildi. Gözlerini kaldırdığında kendisine bakmakta olan iki delikanlıyı gördü ve onları görür görmez hemen çekilip salona girdi. Salondan Argüello'ya kalkması için seslendi.

Şimdi Costanza'nın güzelliğinin Carriazo'ya nasıl göründüğünü söylemek kalıyor. Costanza'yı ilk defa görmenin Avendaño da nasıl bir etki yarattığını az önce anlatmıştık. Daha fazla söylenecek bir şey yok, Carriazo'ya da arkadaşına göründüğü kadar güzel göründü, ama o Costanza'dan daha az etkilendi. O kadar az ki geceyi handa geçirmeyip bir an önce balıkçılık yapacakları yere gitmek istedi.

O sırada Costanza'nın seslenmesiyle koridorlara Argüello ile beraber Galiçyalı oldukları söylenen ve hanın hizmetçilerinden olan iki iri yarı kız daha çıktı. Bu kadar çok hizmetçinin olmasının sebebi, Toledo'nun en iyi ve en kalabalık hanlarından biri olan Sevillalılar Hanı'na çok fazla misafirin gelmesiydi. Misafirlerin uşakları arpa istemeye geldi. Hancı, onların yüzünden bir uşağının kaçmış olmasından dolayı hizmetçi kızlara lanet okuyarak arpa vermeye çıktı. Hancıya göre, kaçan uşak, bir tanesini bile boşa harcamadan arpaları ölçerek ve hesaplayarak dağıtıyordu. Bunu duyan Avendaño şöyle dedi:

– Siz zahmet etmeyin hancı, hesap defterini bana verin. Burada bulunacağım süre boyunca arpaların ve samanların

hesabını öyle iyi tutarım ki gittiğini söylediğiniz uşağınızı aramazsınız bile.

Hancı:

– Doğrusunu istersen çok memnun olurum delikanlı, dedi. Ben bununla uğraşamam. Evin dışında görmem gereken bir sürü işim var. Aşağıya inin de size defteri vereyim. Ama dikkatli olun. Bu katırcı oğlanlar şeytanın ta kendisidir. Bir kile[8] arpayı sanki samanmış gibi hiç çekinmeden gözünüzün önünden çalıverirler.

Avendaño avluya indi ve arpayı su gibi dağıtıp hesabını öyle güzel tutmaya başladı ki, onu seyretmekte olan hancı bundan çok memnun kalarak:

– Keşke efendiniz gelmese de siz de bu handa kalmak isteseniz. Tanrı izin verse de size başka horoz ötse. Çünkü sekiz ay oluyor ki, giden uşak buraya üstü başı yırtık bir şekilde gelmişti. Şimdi ise iki kat elbiseyle kunduz gibi semirmiş bir şekilde gidiyor. Şunu bil ki, bu handan alacağın ücretten başka burada daha birçok kazanç yolu var.

Avendaño:

– Ben kalırsam, dedi, para için kalmam. İspanya'nın en güzel şehri olduğunu söyledikleri bu şehirde kalmak olsun yeter ki, ben her şeye razı olurum.

Hancı:

– En azından İspanya'daki en güzel ve en bereketli şehirlerden biridir, diye yanıtladı. Ama şimdi başka bir eksiğimiz daha var, o da bize nehirden su taşıyacak birini bulmak. Ünlü eşeğimle birlikte kaçmış olan başka bir uşağım, küplerdeki suları döke döke evi göle çevirirdi. Katırcı çocukların, efendilerini bu hana getirmeyi sevmelerinin bir sebebi de burada daima bol miktarda suyun bulunmasıdır. Çünkü böylelikle hayvanlarını nehre götürmez, hanın içerisindeki yalaklardan su içirirler.

---

[8] kile: Genellikle tahıl ölçmede kullanılan, belirli hacimdeki kap, ölçek.

Bütün bunları duyan Carriazo, Avendaño'nun bir eve yerleşip bir de iş bulduğunu görünce açıkta kalmak istemedi. Bunun dışında bir de arzu ettiği şeye ulaşması için yardımcı olarak, Avendaño'yu ne kadar mutlu edeceğini düşündü ve hancıya:

– Eşeği getirin, hancı, dedi. Arkadaşım ticaret mallarını deftere geçirmeyi nasıl biliyorsa ben de eşeğe eyer vurmasını ve yük taşıtmasını bilirim.

Avendaño:

– Evet, dedi. Arkadaşım Asturyalı Lope su taşıma konusunda size bir prens gibi hizmet edecektir. Ben kefilim.

Koridorda durup bütün bu konuşmaları dikkatle dinleyen Argüello, Avendaño'nun, arkadaşına kefil olduğunu duyunca:

– Söyle bakalım asilzade, sana kim kefil olacak, diye sordu. Doğrusunu istersen bana öyle geliyor ki siz başkasına kefil olmaktan çok, kendiniz kefil göstermeye muhtaçsınız.

Hancı:

– Sus Argüello, dedi. Seni ilgilendirmeyen şeylere karışma. Ben ikisine de güveniyorum. Asıl siz kendi iyiliğiniz için evin erkekleriyle haşır neşir olmayın. Sizin yüzünüzden hepsi kaçıyor.

– Ne, dedi başka bir kız. Bu çocuklar, bu evde mi kalacak? İstavroz aşkına, ben bunlarla yola çıksam onlara şarap tulumumu asla emanet etmezdim.

Hancı:

– Saçmalamayı bırak da kendi işine bak, Galiçyalı, dedi. Delikanlılara karışma yoksa dayaktan gebertirim.

Galiçyalı:

– Ona ne şüphe, diye yanıtladı. Elinize geçen şu mücevherlere de bakın! Bana karşı beslediğiniz bu kötü şüphelere rağmen beni ne evin ne de dışarının erkekleriyle oynaşırken gördünüz. Onlar çapkın, işe yaramazlardı ve bizim hiçbir suçumuz yokken canları isteyince çekip gittiler. Bunlar, hiç beklemediğiniz bir sabah vakti efendilerini bırakıp gitmek için kışkırtılmaya ihtiyacı olmayan küçük kimselerdir.

Hancı:

– Çok konuşuyorsun Galiçyalı kız, dedi. Çeneni tut da işini yap.

O sırada Carriazo eşeği semerlemiş ve bir sıçrayışta üzerine binmişti. Bu güzel kararı vermiş olmakla Avendaño'yu mutlu bir şekilde bırakarak nehre doğru yola koyuldu.

İşte böyle: Avendaño'nun Tomás Pedro adıyla –adının bu olduğunu söylemişti– uşak, Carriazo'nun ise Asturyalı Lope adıyla saka[9] oluşunu bir güzel anlattık. Dönüşümler, koca burunlu şairinkilere[10] karşı kullanılmaya değer.

Argüello, iki delikanlının evde kalacağını duyar duymaz Asturyalıyı gözüne kestirdi ve kendisi için ayırdı. Ona öyle iyi davranmaya karar verdi ki delikanlı mağrur ve çekingen olsa bile onu bir eldivenden daha yumuşak bir hale getirecekti. Galiçyalı nazlı kız ise aynı şeyleri Avendaño için düşünüyordu. İkisi de aynı odada kaldıkları, birlikte uyuyup sohbet ettikleri için iyi arkadaşlardı ve biri diğerine hemen bu sevdalı niyetinden bahsetti. O geceden itibaren aşka uzak kalmış olan sevgililerinin gönlünü fethetmeye başlamaya karar verdiler. Fakat ilk olarak delikanlılardan istemeye karar verdikleri şey, kendilerine yapılacak olan herhangi bir şeyi kıskanmamaları oldu. Çünkü dışarıdakilerden haraç almadan evin içindeki delikanlıları ödüllendiremezlerdi. Kızlar, sanki delikanlılar onların yanında erkekleri veya nikâhsız eşleri olarak duruyorlarmış gibi, "Susun kardeşlerim" dediler. "Susun ve gözlerinizi kapayın. Tefi çalmasını bilene dansı ise anlayana bırakın. Bu şehirde size bizim bakacağımız kadar iyi bakacak bir çift azize bulamazsınız."

Galiçyalı ve Argüello bu ve buna benzer sözler söylediler. O sırada iyi kalpli Lope Asturiano'muz ise balıkçılık yaptığı yerler ve hayatındaki bu ani değişiklikle ilgili düşüncelere dal-

---

[9] saka: Evlere, çeşmeden su taşımayı iş edinmiş olan kimse.

[10] Cervantes, Publio Ovidio Nasón'un *Metamorphoses* adlı eserine atıfta bulunuyor.

mış bir şekilde Carmen yokuşundan aşağı, nehre doğru ilerliyordu. Belki bu sebepten, belki de kaderin öyle istemesinden dolayı yokuştan inerken, yüklü bir şekilde yokuşu çıkmakta olan bir saka eşeğine rastladı. Az çalışıp çok dinlenmiş güçlü eşeğiyle yokuş inmekte olduğu için yokuşu çıkan yorgun ve zayıf eşeğe çarpıp onu yere devirdi. Testilerin kırılmasıyla su her yere saçılmıştı. Bu duruma çok üzülüp öfkelenen yaşlı saka, henüz eşeğinden inmemiş olan tecrübesiz sakayı dövmeye başladı ve eşeğinden inene kadar ona sopa attı. Bu durum, Asturyalının hiç hoşuna gitmemişti.

Sonunda eşeğinden inip düşmanına öyle kötü bir niyetle saldırdı ki iki eliyle gırtlağını sıkıp onu yere fırlattı. Sakanın başı taşa çarpıp yarılmıştı. O kadar çok kan akıyordu ki Lope onu öldürdüğünü zannetmişti. Oradan geçmekte olan diğer sakalar ise arkadaşlarının bu durumunu görüp Lope'nin üzerine atıldılar ve onu sıkıca tutup "Adalet! Adalet! Bu saka, adam öldürdü!" diye bağırmaya başladılar.

Bu bağırış çağırışın arasında Lope'yi yumruk ve sopalarla dövüyorlardı. Diğerleri, yerde baygın bir şekilde yatan adamın yanına koştuklarında başının yarıldığını ve zor nefes aldığını gördüler. Bağrışmalar ağızdan ağza dolaşırken yokuşun yukarısına kadar ulaşıp Carmen meydanında bulunan bir polisin kulağına kadar gitti. Polis, yanına iki kişi daha alarak koşar adım olay yerine geldi. Vardığında yaralı adamı eşeğin üzerine yanlamasına bindirmişler, Lope'nin eşeğini yakalamışlardı. Yirmiden fazla adam da Lope'nin etrafını çevirmişti. Lope'nin kıpırdamasına izin vermedikleri gibi, sopalarını onun kaburgalarına öyle bir indiriyorlardı ki, başkasının yediği dayağın öcünü almaya çalışan bu insanların yumrukları ve sopaları yüzünden yaralının hayatından çok, Lope'nin hayatından korkulabilirdi.

Polis gelip halkı ayırdı ve Asturyalıyı yardımcılarına teslim etti. Lope'nin eşeğini ve kendi eşeği üzerinde yatan yaralı sakayı önüne katarak onları hapishaneye götürdü. Ardından ge-

lenler ve peşlerine takılan çocuklar o kadar çoktu ki sokakta zorlukla ilerleyebiliyordu.

İnsanların gürültüsünü duyan Tomás Pedro ve efendisi, bu seslerin nereden geldiğini görmek için kapıya çıktıklarında ağzı yüzü kanlar içerisinde kalmış olan Lope'yi iki polisin arasında giderken gördüler. Hancının gözleri hemen eşeğini aradı ve onu, kalabalığın peşinden giden başka bir polisin elinde gördü. Bu tutuklamanın sebebini sorduğunda kendisine bütün olayı anlattılar. Eşeğini kaybedeceğinden ya da onu kaybetmemek için değerinin üzerinde bir masraf yapacağından korkan hancının keyfi kaçmıştı.

Tomás Pedro arkadaşının peşinden gitti, çünkü kendisine bir şey söylemek için yaklaştığında oradaki insanlar ve özellikle Lope'yi götüren polisler buna engel olmuşlardı. Arkadaşının, çift kat kelepçelenmiş bir halde hapishanenin zindanına, yaralının da bir hastaneye yerleştirildiğini görünceye kadar onların peşini bırakmadı. Yaralının tedavisi sırasında hastanede kaldı ve burada yarasının çok ama çok tehlikeli olduğunu gördü ki cerrah da aynı fikirdeydi.

Polis iki eşeği ve yardımcılarının Lope'nin üzerinde bulup aldıkları beş adet sekizlik reali evine götürdü. Tomás Pedro ise dağılmış ve üzgün bir halde hana döndü. Gittiğinde, artık efendisi olarak gördüğü hancıyı da en az kendisi kadar keder içerisinde bulmuştu. Ona arkadaşının durumunu, yaralının ölüm tehlikesini ve eşeğe olanları anlattı. Bunlardan başka, derdine en az bu dert kadar can sıkıcı olan başka birinin daha katıldığını da sözlerine ekledi. Bu kişi babasının önemli bir dostuydu. Ona yolda rastlamıştı ve kendisine babasının iki fersahlık yoldan tasarruf etmek için Madrid'den Azeca kayığıyla nehri geçtiğini, aynı gece Orgaz'da kaldığını söylemişti. Ayrıca kendisini beklediği Sevilla'ya götürmesi emriyle ona on iki eskudo verdiğini de söyledi.

– Ama böyle bir şey olamaz, diye ekledi Tomás. Çünkü arkadaşımı, yoldaşımı hapiste ve böylesi bir tehlike içerisinde

bırakmam için bir sebep yok. Babam beni şimdilik mazur görür. Kendisi öylesine iyi ve şerefli biridir ki arkadaşıma karşı bir kusur işlememek için kendisine karşı işleyeceğim kusuru bağışlayacaktır. Efendim, lütfen bu parayı alın ve bu işi yapın. Siz onu harcarken ben de babama olup biteni yazarım. Bana, bizi tehlikelerden kurtaracak kadar para göndereceğini biliyorum.

Hancı, kaybolan eşeğinin yarattığı zararın kısmen telafi edildiğini görmenin verdiği zevkle gözlerini bir karış açmıştı. Parayı alıp Tomás'a, Toledo'da nüfuz sahibi kişileri tanıdığını ve onların adalet makamlarına birçok şey yaptırabilecek kişiler olduklarını söyleyerek, onu avuttu. Bu kişiler arasında özellikle belediye başkanının akrabası olan ve ona istediği şekilde emredebilen bir rahibe vardı. Bu rahibenin bulunduğu manastırda çalışan çamaşırcı kadının kızı, bahsi geçen rahibenin günah çıkarıcısının tanıdığı ve akrabası olan bir keşişin kız kardeşinin yakın dostuydu. Bu çamaşırcı kadın aynı zamanda hanın da çamaşırlarını yıkıyordu. Çamaşırcı kadın kızından keşişin kız kardeşinin bu konuda bir şeyler yapması için ağabeyine rica etmesini söylese, kız kardeş ağabeyi olan keşişten rica etse, keşiş de günah çıkarıcıdan rica etse, günah çıkarıcı da rahibeden istese –ki bunu muhakkak yapar– rahibe de belediye başkanına bu konuda bir pusula yazsa –ki bu da kolaylıkla olur– bu pusulada Tomás'ın işiyle ilgilenmesini ısrarla rica etse, şüphesiz ki bunun neticesinde iyi bir sonuç beklenebilir. Fakat işin bir de şu kısmı vardı: saka ölmemeliydi ve bu işle ilgilenen bütün adalet memurlarını yağlamak için yağ eksik edilmemeliydi. Çünkü yağlanmazlarsa kağnı arabalarından daha çok gıcırdarlar.

Kendisine yapılan bu iyilik tekliflerinden ve bu iyiliğin geçtiği sonsuz ve dolambaçlı yollardan dolayı Tomás kendini borçlu hissediyor, hancının saflıktan çok, kurnazca hareket ettiğini bilmesine rağmen iyi kalpliliğine minnettar kalarak ona daha önce söylemiş olduğu gibi babasına karşı duyduğu güvene dayanarak daha çok para geleceğine söz veriyordu.

Yeni sevgilisinin prangaya vurulduğunu gören Argüello, ona yiyecek bir şeyler götürmek üzere hapishaneye koştu ama onu görmesine izin vermediler. Kız, bundan dolayı üzgün ve küsmüş olarak geri döndü, ama yine de iyi niyetinden vazgeçmedi.

Sonuçta yaralı, on beş gün sonra tehlikeyi atlattı ve yirminci günün sonunda cerrahın deyişiyle tamamen iyileşti. Bu süre zarfında Tomás, Sevilla'dan elli eskudo getirmenin bir çaresini bulmuştu. Göğsünden çıkardığı paraları, sözde babasından gelen sahte mektuplar ve vesika ile birlikte hancıya verdi. Hancı bu mektuplaşmanın gerçekliğiyle fazla ilgilenmediği için yalnızca parayı aldı. Altın eskudolar çok hoşuna gidiyordu.

Yaralı, altı duka altını karşılığında davasından vazgeçti. Asturyalı ise eşeğin ve mahkeme masraflarının ödenmesi için on duka altını ödeme cezasına çarptırıldı. Hapisten çıktı, ama arkadaşıyla birlikte kalmak üzere hana dönmek istemedi. Buna gerekçe olarak da Argüello'nun hapiste kaldığı günlerde gelip kendisine aşkını ilan ettiğini ve bunun kendisi için, o kötü kadının aşkına karşılık vermektense asılmayı tercih edecek kadar rahatsız edici ve kötü bir şey olduğunu ileri sürdü. Ama mademki tasarladığı şeyi gerçekleştirmek istiyordu o halde Toledo'da kalacakları süre içerisinde sakalık yapmak için bir eşek almaya karar verdi. Bu şekilde kendisini serseri diye yakalayamazlardı. Bir kere su taşıyarak bile, bütün gün alık alık gezen kadınlara bakarak keyfince şehri dolaşabilirdi.

– İspanya'nın en akıllı kadınlarını barındırmakla ünlü olan bu şehirde, dedi Tomás, ahmaklardan önce güzel kadınlara bakacaksın ki onların zekâları güzellikleriyle eşdeğerdir. Eğer bu dediğimden şüphe ediyorsan Costancica'ya bak. Onun güzelliğinden kalan artıklarla yalnızca bu şehrin kadınları değil, dünyadaki bütün kadınlar zenginleşir.

Lope:

– Ağır olun Bay Tomás. Bulaşıkçı kızı överken biraz ya-

vaş olalım. Tabii eğer sizi deli addettiğim gibi utanmaz addetmemi de istemiyorsanız.

Tomás:

– Lope, kardeşim, Costanza'dan bahsederken ona bulaşıkçı mı dedin? Tanrı seni affedip günahını itiraf ettirsin.

– Nasıl yani? Kendisi bulaşıkçı değil mi, dedi Asturyalı.

Tomás:

– Henüz kendisinin bir tabak yıkadığını bile görmedim.

Lope:

– Bunun önemi yok. İkinci hatta yüzüncü tabağını yıkadığını gördüysen ilk tabağını yıkadığını görmen gerekmez.

Tomás:

– Ben de sana diyorum ki kardeşim, Costanza bulaşık yıkamıyor. Evin işleriyle ve bir sürü gümüş takımıyla ilgilenmekten başka bir şey yapmıyor.

Lope:

– Peki, bulaşık yıkamıyorsa nasıl oluyor da bütün şehir ona *"ünlü bulaşıkçı kız"* diyor? Şüphesiz porselen tabakları değil gümüş tabaları yıkadığı için ona *"ünlü"* adını takmışlardır. Ama bunları bir kenara bırakalım. Söyle bana Tomás bu kızla ilgili ümitlerin ne âlemde?

Tomás:

– Yok olmaya yüz tutmuş durumda. Çünkü senin hapiste kaldığın günler boyunca kendisine tek bir söz bile söyleyemedim. O ise, handa kalan misafirlerin kendisine söyledikleri sözlere gözlerini indirip ağzını açmayarak cevap veriyordu. O kadar namuslu ve dikkatli ki kendisini güzelliğiyle sevdirdiği kadar edebiyle de sevdiriyordu. Benim sabrımın sınırlarını zorlayan şey, belediye başkanının hovarda ve biraz da cüretkâr bir delikanlı olan oğlunun onun için yanıp tutuştuğunu ve ona serenatlar söylediğini bilmek. Ona serenat söylemediği o kadar az gece var ki ve üstüne üstlük bunu o kadar aleni bir şekilde yapıyor ki şarkılarda onun adını söylüyor, onu övüyor ve ününe ün katıyor. Ama o bunları duymuyor bile. Geceden

sabaha kadar hanımının odasından çıkmıyor. Buna rağmen artan kıskançlığın sert okunun kalbimi delip geçmesine hiçbir şey engel olamıyor.

Lope:

– Peki, genç hizmetçi ve bulaşıkçı kız kılığına bürünüp seni kendisine âşık eden, seni korkutup kendinden geçiren bu Porcia'nın[11], Minerva'nın[12], bu yeni Penélope'nin[13] gönlünün fethedilmesi yolunda önüne çıkan bu imkânsızlıklara karşı ne gibi bir yol izlemeyi düşünüyorsun?

Tomás:

– Benimle istediğin kadar dalga geçebilirsin dostum Lope, ama ben tabiat ananın şekil verebildiği en güzel yüze ve şimdilik yeryüzünde bulunabilecek en eşiz namusa âşık olduğumu biliyorum. Onun adı Costanza. Porcia, Minerva ya da Penélope değil. Onun bu handa hizmet ettiğini inkâr etmiyorum, ama kaderin gizli bir güçle, aklın ise bilerek ve seçerek beni ona tapmaya zorladığını düşünüyorsam ne olmuş?

Bak dostum, diye sözlerine devam etti Tomás, aşkın, senin bulaşıkçı dediğin bu basit nesneyi gerçekte göründüğü gibi görmememi ve normalde olduğu gibi tanımamamı sağlayacak şekilde onu nasıl bu kadar yüceltttiğini sana söyleyemem. Nasıl söylenir, onun bu alçak konumunu göz önünde bulundurmak istesem de bir an bile düşünmeme imkân olmuyor. Onun güzelliği, zarafeti, sükûneti, namusu ve yalnızlığı bu düşüncelerimi yok etmeye gelip, bana sert bir kabuk

---

[11] Porcia Catonis, MÖ 70-42 yılları arasında yaşamış, Marcus Porcius Cato Uticencis'in kızı, Jul Sezar'ın ölümünün sorumluları arasında olan Marcus Junius Brutus'un karısıdır. Rivayete göre kocası Brutus'un ölüm haberini aldığında kor halindeki bir kömürü yutarak intihar etmiştir.

[12] Minerva, Roma mitolojisinde hüner ve bilgelik tanrıçasıdır. Yunan mitolojisinde, zaman içerisinde Athena adını almıştır. Kökeni Etrüsklerin savaş, sanat, bilgelik ve sağlık tanrıçası Menrva'ya dayanır.

[13] Penélope, Homeros'un Odysseia destanında adı geçen İthaka Kralı Odysseus'un eşidir. Kocasının Truva Savaşı'nda bulunup evinden uzak kaldığı uzun yıllar boyunca kendisine yapılan bütün evlilik tekliflerini reddederek bir sadakat timsali olmuştur.

altında çok değerli ve güzel ellere layık bir hazinenin kapatılıp gizlenmiş olduğunu anlatırlar. Son olarak ben onu diğer kadınları sevmiş olduğum o bayağı aşkla değil, temiz duygularla seviyorum. Bu temiz duygularım ona hizmet edip kendimi sevdirmekten öteye gitmiyor. Bu namuslu duygularım bana aynen geri dönecektir.

O sırada Asturyalı haykırıyormuş gibi yüksek bir sesle şunlar söyledi:

– Ey platonik aşk! Ey ünlü bulaşıkçı kız! Ey güzel günler, güzelliğin kötü bir niyet olmadan aşkı doğurduğunu, namusun yakmadan yandığını, letafetin kışkırtmadan hoşa gittiğini, mütevazı durumun alçaklığının felek çemberine çıkarılmaya zorlandığını ve mecbur bırakıldığını gördüğünüz şu güzel zamanlar! Ah zavallı tonbalıklarım benim! Aşığınız ve hevesliniz den bu yıl da uzak kalacaksınız. Ama gelecek yıl tutkunu olduğum balık ağlarıyla bunu öyle bir telafi edeceğim ki, patronlarım şikâyet edemeyecek.

Tomás:

– Benimle açık açık nasıl alay ettiğini görüyorum Asturyalı. Sen en iyisi, güzel güzel balık ağlarına dön. Ben burada evimde kalacağım. Dönüşte beni buradan alırsın. Sana ait olan parayı götürmek istiyorsan onu sana veririm. Güle güle git. İkimiz de kaderin bize göstereceği yolu takip edelim.

Lope:

– Seni daha akıllı sanıyordum. Şaka yaptığını görmüyor musun? Ama artık senin ciddi olduğunu anladığım için hoşuna gidecek konularda sana karşı daha ciddi olacağım. Senin hizmetinde yapmayı düşündüğüm birçok şeyin karşılığı olarak senden tek bir şey rica edeceğim: beni Argüello'nun ilanı aşk edeceği ya da arzu edeceği bir duruma sokmaman. Onun arkadaşlığını kabul edecek bir tehlikeye girmektense seninle olan arkadaşlığımı bitirmeyi tercih ederim. Ah Tanrım! Dostum, o kadın bir geveze ve keskin nefesi bir fersah öteden bile duyuluyor. Üst dişlerinin tamamı takma ve sanırım saçları

da peruk. Bana bu kötü niyetini açtıktan sonra kusurlarını düzeltip, eksiklerini gizlemek için beyaz kurşunla boyanmaya başladı. Yüzüne öyle bir sürüyor ki alçıdan yeni çıkmış maskeye benziyor.

Tomás:

– Bütün bunlar doğru. Bana eziyet eden Galiçyalı bile bu kadar çirkin değil. Yapman gereken şey bu gece handa kalıp yarın o bahsettiğin eşeği alarak kendine kalacak bir yer bulmandır. Böylelikle Argüello'nun seni ziyaretlerinden kurtulmuş olursun. Ben de burada kalarak Galiçyalının eziyetine ve Costanza'mın görünüşünün kaçınılmaz ışığına maruz kalırım.

İki dost bu konuda anlaşıp hana gittiler. Asturyalı orada Argüello'nun sevgi dolu hareketleriyle karşılandı. O gece hanın kapısı önünde hem bu hanın hem de civardaki diğer hanlarda bulunan katırcı çocukların düzenlediği bir şenlik vardı. Asturyalı gitar çaldı ve iki Galiçyalı kız ile Argüello'nun dışında diğer handa bulunan üç hizmetçi kız da dans ettiler. Şenlikten çok Costanza'yı görmeye gelmiş olan birçok delikanlı yüzlerini gizleyip, ağızlarını örtmüş bekliyorlardı. Ancak Costanza ne ortalıkta göründü ne de şenliği izlemeye çıktı. Böylelikle birçoklarının arzularını boşa çıkarmış oldu.

Lope gitarı, dediklerine göre, konuşturuyormuş gibi çalıyordu. Kızlar ve özellikle Argüello onun bir romans okumasını istediler. O da eğer kızlar komedyalardaki gibi şarkı söyleyip dans ederse romans okuyacağını, hata yapmamalarını ve romansı okurken ne derse aynen yapmalarını söyledi.

Lope iki defa tükürerek boğazını temizledi ve o sırada ne söyleyeceğini düşündü. Hızlı, pratik ve iyi bir zekâsı olduğundan doğaçlama yaparak şu şekilde söylemeye başladı:

Bir zamanlar kız olan, ama artık olmayan güzel Argüello öne çıksın
Ve bir reverans yaparak ardından iki adım atsın
Barrabás denilen katırcı çocuk, Compás'ın rahibi
Onun elinden tutsun

Handaki iki Galiçyalı kızdan tombul yüzlü olan
Elbiseli ve önlüksüz olan öne çıksın
Torote sarılsın ona ve sırayla dördüne birden
Yer değiştirip sallanarak bir contrapás tutturun

Asturyalının her söylediğini oradaki kızlar ve erkekler harfi harfine yapıyorlardı, fakat contrapás yapmaları söylendiğinde, kötü lakapla anılan dansçı katırcı çocuk Barrabás buna şöyle yanıt verdi[14]:

– Çalgıcı kardeş, sözlerinize dikkat edin ve kimseye kötü giyimli demeyin. Çünkü burada paçavralar giyen kimse yok. Tanrı nasıl yardım etmişse herkes öyle giyinmiştir.

Katırcı çocuğun cahilliğini fark eden hancı:

– Delikanlı, *contrapás* bir çeşit danstır, kötü giyinenlerin lakabı değildir, dedi.

Delikanlı:

– Öyleyse, bilgi sahibi olmadığımız şeyleri bize yaptırmanın lüzumu yok. Bildiğimiz zarabandaları[15], chacona dansını[16], folía dansını[17] çalıp kâseyi istedikleri gibi doldursunlar. Burada da ölçeği ağzına kadar doldurmasını bilenler vardır.

Asturyalı, bu sözlere karşılık vermeden şarkısına devam etti:

Bütün kızlar ve erkekler başlasınlar öyleyse
Çünkü chacona dansı uzanır engin denizlere
Ziller çalmaya, eller inmeye başlasın

---

[14] Katırcı Barrabás, "contrapás" sözünü yanlış anlayıp "con trapos" yani "yırtık elbiseli" olarak duymuştur.

[15] zarabanda: Ağır tempolu eski bir İspanyol halk dansı ve aynı tempoda söylenen şarkı.

[16] XIV. yüzyılda yaşamış olan İtalyan besteci F. Alfonso Ciacone tarafından yaratılmış bir dans türüdür. Guatemala ve Meksika'da popülerlik kazandıktan sonra Kral III. Felipe'nin düğününde çalınmış ve zaman içerisinde İspanya'da popülerleşmiştir. Cervantes, *Don Kişot*'ta bu dansı hakir gördüğünü ortaya koymuştur.

[17] Bir Portekiz dansıdır. Tef ve birçok değişik enstrüman eşliğinde çok fazla ayak hareketi kullanıldığı için, çok gürültülü bir dans olarak bilinir.

Bir parça kuma ya da toprağa değsin
Herkes çok güzel yaptı ki, azarlayacağım kimse yok
Haç çıkarın ve şeytana incirlikten iki incir atın
Eğer aâdetse kopmamak chacona dansından asla
Tükürün öyleyse kötü kadına bırakın eğlencemizle baş başa
Havayı değiştirin, azize Argüello
Sen bir hastaneden bile daha güzelsin
Mademki benim yeni Musa'mısın
Öyleyse bana bir iyilik yap
Chacona dansı insanı iyi bir hayata bağlar
Sağlığın gerektirdiği egzersiz buradadır
İnsan vücudundaki gevşek tembelliği yok eden
Dans edenin ve çalanın, göğsünden kahkaha kopar
Bakanın ve dinleyenin, yüreğinde müzik çınlar
Ayaklardan cevalar dökülsün, vücutlar erisin
Efendilerin memnuniyetiyle pabuçlar sökülsün
Neşe ve hercailik yaşlılarda tazelensin
Gençlerde ise bu neşe çılgınlığa kadar yükselsin
Chacona dansı insanı iyi bir hayata bağlar
Neşeli bir zarabanda, pésame ve perra mora[18] *ile*
Kaç defa kalkıştı bu asil bayan[19]*, dini bütün evlerin*
çatlaklarından içeri girmeye
Sırf kutsal odalarda oturanların namusunu bozsun diye
Ona tapınanlar, defalarca kınayanlarla aynı kişiydi
Çünkü hovarda hayal etmişti ve budalanın da canı öyle istemişti
Chacona dansı insanı iyi bir hayata bağlar
Kutsal olana saldırması ve Aroba'nın ettiği hakaretlerden çok
Yüksek sesiyle ünlenen bu Hint melezi kadın[20]
Bulaşıkçılar topluluğunu, uşaklar sürüsünü

---

18 Pésame ve perra mora, eski İspanyol danslarından bazılarıdır. Pésame, üzüntü ifade eden bir sözdür. Perra mora ise siyah dişi köpek anlamına gelir.

19 Asil bayandan kasıt, chacona dansıdır.

20 Chacona dansına Hint melezi denmesinin sebebi, İspanya'ya Güney Amerikalılar tarafından getirilmiş olmasıdır.

Ve hizmetçi kalabalığını kendine esir eden kadın
Mağrur zambapalonun[21] *kendisine rağmen zambapalo*
Söyler yemin ederek patlayıp filiz vermeden
Bahçenin en iyi çiçeği olduğunu
Chacona dansı insanı iyi bir hayata bağlar

Lope şarkısı söylerken, sayıları on ikiye varan katırcı çocuklar ve hizmetçi kızlar da kendilerinden geçercesine dans ediyorlardı. Lope, şimdiye kadar söylediklerinden daha değerli, daha özlü ve daha dikkate değer şarkılar söylemeye hazırlanırken, dansı seyretmekte olan maskeli erkeklerden biri yüzündeki örtüyü indirmeden:

– Sus sarhoş! Sus et torbası! Sus şarap fıçısı, antika şair, sahte müzisyen!

Bunun ardından başkaları da lafa karıştı ve öylesine hakaretler edip o kadar dalga geçtiler ki Lope, susmanın daha doğru olacağını düşündü. Ama katırcı çocuklar bu sözlere gücenmişlerdi. Eğer hancı onları sakinleştirmeseydi işler daha da sarpa saracaktı. Hatta polis gelip kalabalığı dağıtmasaydı belki de kavga çıkacaktı.

Kalabalık henüz dağılmıştı ki hâlâ uyanık olanların kulaklarına bir erkek sesi ilişti. Sevillalı Han'ın karşısında, bir taş üzerine oturmuş olan bu erkek, şaşkınlık verici bir şekilde ve öylesine yumuşak bir ahenkle şarkı söylüyordu ki herkesi hayran bırakıp kendisini dinlemeye zorluyordu. Ama onu en dikkatli dinleyen, yalnızca dinlemeyip bir de sözleri anlamak isteyen tek bir kişi vardı: o da Tomás Pedro idi. Kendisi için bu bir şarkı değil, ruhunu yakan aforoz hükümlerini dinlemek gibi bir şeydi. Müzisyenin okuduğu romans şöyleydi:

Nerelerdesin? Hiç görünmüyorsun
Güzellik abidesi, dünyevi hayatın ilahi ışığı
Aşkın yerini sağlam tuttuğu gökyüzü

[21] Chacona'ya çok benzeyen bir dans.

Ardından talihi sürükleyen ilk sebep
Duru suların aşkın ateşini serinlettikleri
Büyütüp arıttıkları billur mekân
Yıldızların birleşip, hiçbir ışık almadan
Yeri ve göğü aydınlattığı, yeni ve güzel sema
Çocuklarına mezar veren babanın
Şaşkın üzüntüsüne karşı koyan neşe
Büyük Jüpiter'in[22] *yüceliğine*
İyi kalpliliğiyle direnen alçakgönüllülük
Savaşlar kazanmış olan ve zina eden savaşçıyı
Çetin hapislere koyan ince ve görünmez ağ
Birdenbire göründüğünde
İlk güneşi karanlıkta bırakan
Dördüncü gök, ikinci güneş
Seni görmek bir olaydır, seni görmek şanstır
Görülmemiş bir tedbirle konuşan ağırbaşlı elçi
Susarak kandırırsın sen, istediğinden daha fazlasını
İkinci göğün güzelliği seninkinden az değildir
Birincisinde ise, ayın ışığı sende daha çoktur
Costanza, siz bir abidesiniz
Kaderin haksızlığı sizi kısmetinizi kapatacak bir yere koymuş
Kendi kaderinizi kendiniz çizin
Mükemmelliğin yaşama biçimine
Hor gören gözün şefkate dönmesine razı olarak
Böylece göreceksiniz, hanımefendi
Soylarıyla kibirlenip, güzellikleriyle övünenlerin
Sizin talihinizi kıskandıklarını
Eğer yolu kısaltmak isterseniz
Kendi aşkımı size sunacağım
Herhangi bir ruhta görülebilecek aşklardan
Daha zengin daha saf olan

---

[22] Jupiter Optimus Maximus, Roma mitolojisinin baş tanrısıdır. En yüce, en büyük olarak anılırdı.

Son mısranın bitmesiyle, iki kiremidin müzisyenin kafasına fırlatılması bir oldu. Eğer ayaklarının dibine düşeceğine başına isabet etseydi, aklından hem müziği hem de bu şiiri çıkarmış olacaktı. Zavallı adamcağız korkusundan yokuş yukarı öyle bir koşmaya başladı ki, ardından tazılar bile koşsa ona yetişemezlerdi. Müzisyenler, sürekli olarak buna benzer saldırılara, kötü muamelelere maruz kalıyorlardı. Tıpkı talihsiz yarasalar ve baykuşlar gibi...

Romansı dinleyenlerin hepsi taşlanan adamın sesini beğenmişti, ama bu sesten en çok hoşlanan kişi Tomás Pedro oldu. Bunlardan hiçbiri, hiçbir vakit Costanza'nın kulağına erişmemiş olsa da, Tomás bu serenatlara başka bir kızın sebep olmasını isterdi. Müziği dinleyen katırcı Barrabás ise bunun aksini düşünüyor olmalıydı ki müzisyenin kaçtığını görünce ardından:

– Defol budala! Yehuda'nın şairi! Gözlerini pireler yiyesice! Bulaşıkçı kıza feleğin çarkı, ay gibi isimler vererek abide gibi, gökyüzü gibi şeyler söylemeyi sana hangi iblis öğretti? Sana da şiirini beğenen herkese de lanet olsun. Eğer onun bir kuşkonmaz gibi sert, kuş tüyü gibi ahenkli, süt kadar beyaz, papaz çırağı kadar namuslu, kiralık bir dişi katır gibi narin, yabani ve bir parça harç kadar katı olduğunu söyleseydin, o bunları anlar ve sevinirdi. Ama ona elçi, ağ, asalet, yükseklik ve alçaklık adlarını verirsen, bunlar bir bulaşıkçı kızdan çok, bir âlim evladına yakışır. Aslında dünyada öyle şairler vardır ki hiçbir şeytanın anlayamayacağı şiirler yazarlar. Barrabás olmama rağmen bu müzisyenin okuduğu şiirden hiçbir şey anlamadım. Siz bir de zavallı Costanza'nın ne yapacağını düşünün. Ama en iyisini o yapıyor; yatağında yatıp Preste de las Indias'ın kendisiyle dalga geçiyor. Bu müzisyenin söyledikleri, belediye başkanının oğlununkilere hiç benzemiyor. Onların sayıları çok ve ara sıra ne söyledikleri anlaşılıyor. Ama bu, beni deli etti!

Barrabás'ı dinleyenler ona hak verdiler, düşüncelerini ve eleştirilerini yerinde buldular.

Bunun üzerine herkes odasına çekildi. Ortalık henüz sessizleşmişti ki Lope kapısının hafifçe vurulduğunu duydu. Kim olduğunu sorduğunda alçak bir ses şu yanıtı verdi:

– Argüello ve Galiçyalı. Kapıyı açın, soğuktan donuyoruz.

Lope:

– Siz ciddi misiniz? Yazın ortasındayız!

Galiçyalı:

– Bırak da girelim. Kalkıp kapıyı aç. Arşidüşesler gibi süslendik de geldik.

Lope:

– Arşidüşesler gibi mi? Hem de bu saatte? Ben hiç de öyle olduğunuzu sanmıyorum. Siz ya büyücü ya da kötü kadınlarsınız. Derhal burayı terk edin. Eğer gitmezseniz yemin ederim ki... Kalkarsam kemerimin tokasıyla kaba etlerinizi gelinciğe çeviririm!

Kızlar kendilerine böylesine sert ve hayal ettiklerinin dışında bir cevap verildiğini görünce, Asturyalının öfkesinden korkup üzgün ve talihsiz bir halde yataklarına döndüler. Umutları boşa çıkmıştı. Ama kapının önünden ayrılmadan önce Argüello burnunu anahtar deliğine dayayarak:

– Eşek hoşaftan ne anlar, dedi.[23]

Bu sözle sanki büyük bir laf etmiş ve haklı intikamını almış gibi bir edayla yatağına, az önce de söylendiği gibi, kasvetli yatağına döndü.

Gittiklerini duyan Lope, henüz uyumamış olan Tomás Pedro'ya:

– Bakın Tomás, beni iki devle karşı karşıya getirin ya da sizin hizmetiniz uğruna yarım hatta bir düzine aslanın çenesini kırmak zorunda kalayım. Bunları bir kadeh şarap içer gibi kolaylıkla yaparım. Ama beni Argüello'nun belini kavramak

[23] İspanyolca metinde, "No es la miel para la boca del asno" yani "Bal, eşeğin ağzı için değildir" şeklinde geçiyor.

zorunda bırakmayın. Beni oklarla öldürseler de buna razı olamam. Baksanıza bu gece talih bize ne Danimarka bakireleri[24] sundu! Her ne ise, Tanrı'nın izniyle sabah bir olsun da neler olacağını görelim.

Tomás:

– Sana söylemiştim dostum. İstersen keyfine bak, istersen de karar verdiğin gibi bir eşek alıp sakalık yap ve yoluna devam et.

Lope:

– Saka olmaya karar verdim. Şimdi gecenin kalan kısmını uyuyarak geçirelim çünkü başım kazan gibi. Seninle tartışacak durumda değilim.

Böylelikle uykuya daldılar. Gün ağarınca kalkıp yakınlarda bulunan hayvan pazarına gittiler. Tomás arpa alacaktı, Lope'nin ise, işine yarayacak bir eşek satın alması gerekiyordu.

Onlar pazardayken şöyle bir olay gelişti: Tomás, bir gün öğlen rehavetinin sessizliği içerisinde düşüncelere dalmış ve bazı aşk mısraları yazmıştı. Bunları da arpa hesaplarını tuttuğu deftere not etmişti. Amacı, mısraları başka bir kâğıda geçirir geçirmez onları arpa defterinden silmekti. Ama o bunu gerçekleştiremeden önce evden çıkmak zorunda kalmış ve arpa defterini sandığın üzerinde unutmuştu. Efendisi defteri görüp arpa hesaplarının ne durumda olduğuna bakmak için defteri açtığında, gözü mısralara ilişmiş, okudukları kendisini şaşkına çevirmişti. Mısraları alıp karısının yanına gitti, ama ondan önce Costanza'yı çağırdı. Tehditle karışık önemli tavsiyelerle arpalara bakan delikanlı Tomás Pedro'nun kendisine ilanı aşk edip etmediğini, uygunsuz bir söz söyleyip söylemediğini ya da kendisinden herhangi bir sevgi işareti görüp görmediğini sordu. Costanza, Tomás Pedro'nun herhangi bir ko-

[24] Yazar, İspanyol ortaçağ yazınının önemli bir eseri olan *Amadís de Gaula* adındaki romana atıfta bulunuyor. Romandaki kahraman Amadís'in sevgilisi Oriana da Danimarkalıydı.

nuda kendisine tek bir söz bile etmediği, hiçbir şekilde hatta gözle bile kendisine kötü bir niyet göstermemiş olduğu konusunda yemin etti.

Efendileri, sordukları her şeyde Costanza'dan daima doğru yanıtlar aldıkları için onun bu sözlerine inandılar ve gitmesini söylediler. Hancı, karısına dönüp:

– Ne söyleyeceğimi bilemiyorum. Şunu bilmelisiniz ki hanımefendi, Tomás Pedro bu arpa defterine, ben de Costancica'yı sevdiği şüphesini uyandıran bazı mısralar yazmıştır.

Hancının karısı:

– Mısralara bir bakalım da onların ne anlama geldiklerini size söyleyeyim.

Hancı:

– Ona ne şüphe? Şair olduğunuz için hemen ne anlama geldiğini kavrarsınız.

Hancının karısı:

– Şair değilim ama zeki olduğumu ve dört duayı Latince okuduğumu bilirsiniz.

Hancı:

– Onları kendi dilimizde okusanız daha iyi edersiniz. Üstelik papaz amcanız size Latince dua ettiğinizde bir sürü yanlış yaptığınızı ve bu yüzden de dua etmiş sayılmadığınızı söyledi.

Hancının karısı:

– Bu ok, Latince dua kitabını elime aldığımı ve oradaki duaları bağ bozumunun ardından bir bağda dolaşır gibi okuduğumu görüp kıskanan papazın yeğeninin kılıfından çıkmıştır.

Hancı:

– Nasıl istiyorsanız öyle olsun. İşte mısralar, dikkatle okuyun.

Aşkın mutluluğuna kim erişir?
Susan kişi
Onun şiddetinden kim korunur?
Sağlam kişi
Onun mutluluğuna kim erişir?
Sebat eden kişi
Bu şekilde ruhum susar,
dayanır ve inat ederse
Mutlu zaferi umabilir
Aşk ne ile beslenir?
İyilikle
Aşkın öfkesi ne ile azaltılır?
Hakaretle
Hor görerek çoğalır mı?
Azalır
Açıkça görülüyor ki
Aşkım ölümsüz olacaktır
Çünkü bana kötü gelecek
Ne bir hakarete uğrar, ne de iyilik görür
Ümitsiz kişi neyi bekler?
Mutlak ölümü
Ama derde deva hangi ölümle gelir?
Bir yarının ölmesiyle
Öyleyse ölmekten daha iyi olan nedir?
Daha iyi olan acı çekmektir
Çünkü daima söylenen ve bilinen bir gerçek vardır ki
Şiddetli fırtınanın ardından daima sessizlik gelir
Aşkımı itiraf etmeli miyim fırsat elime geçerse?
Peki, bu fırsat hiç gelmezse?
Eğer gelirse, onunla birlikte ölüm de gelecek
Saf inancın ve ümidin öylesine yükselsin ki
Costanza
Bunu öğrendiğinde, gözyaşlarını kahkahaya çevirsin

– Bu kadar mı, diye sordu hancı kadın.

Hancı:

– Evet. Peki, bu mısralardan ne anladınız?

Hancının karısı:

– Her şeyden önce bunların Tomás Pedro'ya ait olup olmadığını öğrenmek gerek.

Hancı:

– Buna şüphe yok çünkü arpa hesaplarındaki elyazısıyla mısralardaki yazı inkâr edilemeyecek şekilde benzer.

Hancının karısı:

– Bakın kocacığım, görünüşe göre mısralarda Costancica'nın adı kullanılmış. Bu durum bize mısraların ona hitaben yazıldığını düşündürebilir. Ama onları, yazılırken görmüşüz gibi gerçek kabul edemeyiz. Dahası, bu dünyada bizimkinden daha başka Costanza'lar da var. Bizim Costanza'mız için yazılmış olsalar bile, içerisinde onun şerefini lekeleyecek hiçbir şey bulunmamakta ve ondan kendisi için önemli olan hiçbir şey istenmemektedir. Dikkatli davranalım ve kızı bundan haberdar edelim. Çünkü eğer bu çocuk bu kıza âşıksa bundan başka şiirler de yazacaktır ve onları kıza vermeye çalışacaktır.

Hancı:

– Oğlanı işten kovup kendimizi bu dertten kurtarsak daha iyi olmaz mı?

Hancının karısı:

– Orası size kalmış. Ama gerçek şu ki, dediğinize göre çocuk çok iyi hizmet ediyormuş. Onu böyle sudan bir sebepten dolayı kovmak vicdansızlık olur.

Hancı:

– Peki, öyleyse, dediğiniz gibi gözümüzü üzerinden ayırmayız. Ne yapmamız gerektiğini bize zaman gösterir.

Bu konuda bir karara vardıktan sonra, hancı, defteri bulduğu yere bıraktı.

Tomás, telaş içerisinde defteri aramak için geri geldiğinde

onu bıraktığı yerde buldu. Ardından kendisini bir daha zor durumda bırakmaması için içerisinde bulunan mısraları başka bir kâğıda geçirdi, sonra da yaprakları yırtıp attı. Karşısına çıkacak olan ilk fırsatta, Costanza'ya olan aşkını açmak gibi bir tehlikeye atılmaya karar vermişti. Ama Costanza namusluluğu ve ihtiyatı hiç elden bırakmadığı için kendisiyle konuşmak bir yana dursun, kimsenin bakmasına bile imkân vermiyordu. Handa bu kadar çok insanın ve bakışın önünde onunla konuşmak daha da zorlaşıyordu. Bu yüzden zavallı âşık çaresizlik içerisindeydi.

O gün Costanza yanaklarını bir bezle bağlamış ve soranlara da dişinin çok ağrıdığını söylemişti. Arzuları zekâsını hareketlendiren Tomás da birden ne yapması gerektiğini düşünüp ardından:

– Bayan Costanza size yazılı bir dua vereceğim, dedi. Onu iki defa okuduğunuzda ağrınız hemen geçecek.

Costanza:

– Çok iyi olur. Okuma yazma bildiğim için onu okuyabilirim.

Tomás:

– Ama onu hiç kimseye göstermemeniz gerek. Çok değer verdiğim bir duadır ve başkalarının eline düşüp kıymetini yitirmesini istemem.

Costanza:

– Kimseye vermeyeceğim konusunda sizi temin ederim, Tomás. Duayı hemen verin çünkü bu ağrı beni mahvediyor.

Tomás:

– Onu ezberimden yazıp hemen size getiririm.

Bu sözler, Tomás'ın handa bulunduğu yirmi dört günden beri Costanza'ya ve Costanza'nın da Tomás'a söyledikleri ilk sözlerdi. Tomás gidip duayı yazdı ve kimse görmeden bunu Costanza'ya vermenin bir yolunu buldu. Genç kız ise büyük bir memnuniyet ve dindarlıkla duayı okumak için odasına çekildiğinde kâğıtta şunların yazılı olduğunu gördü:

"Kalbimin hanımefendisi,

Ben Burgoslu bir beyefendiyim. Eğer sağ kalırsam, babamdan sonra altı bin dukalık bir servete sahip olacağım. Fersahlarca öteye yayılan güzelliğinizin namına kapılarak yurdumu bırakıp, kılığımı değiştirip, beni gördüğünüz bu kıyafetler içerisinde size hizmet etmeye geldim. Namus ve haysiyetinize en yakışacak biçimde benim hanımım olmak isterseniz, sizi bu gerçeğe inandırmak için ne gibi kanıtlar istediğinizi bana bildirin. Bu gerçeğe inandığınız zaman eğer isterseniz sizin kocanız olur ve kendimi dünyanın en mutlu adamı sayarım. Sizden şimdilik bu sevdalı ve temiz düşüncelerimi bir kenara atmamanızı rica ederim. Eğer efendiniz bu düşüncelerimi öğrenir ve onlara inanmazsa, beni sizin huzurunuzdan ayrılmaya mahkûm eder ki bu da beni ölüme mahkûm etmekten farksızdır. Size tapmaktan başka bir suç işlememiş olan bu insanın sizi görmemek gibi ağır bir cezaya layık olmadığını düşünün ve bana inanıncaya kadar sizi görmeme izin verin hanımefendi. Size bakan diğer gözlerden gizli bir şekilde bana gözlerinizle yanıt verebilirsiniz; çünkü sizin gözleriniz kızdığında öldüren, şefkat gösterdiğinde ise dirilten bir güce sahiptir."

Costanza'nın kâğıtta yazılanları okumak için gittiği andan itibaren, Tomás'ın yüreği, ölüm ilamını ya da yaşam kararını bekler gibi korkuyla çarpıyordu. O sırada Costanza çıktı. Yüzünü bağlamış olmasına rağmen o kadar güzeldi ki, eğer güzellik herhangi bir sebeple çoğaltılabilen bir şey olsaydı, Costanza'nın güzelliği Tomás'ın kendisine yazdığı notta düşündüğünden farklı bir şey bulmuş olmanın heyecanıyla ancak bu kadar artabilirdi. Costanza, parça parça etmiş olduğu kâğıdı avuçlarının içerisinde tutarak, ayakta zorlukla duran Tomás'ın yanına gelip şunları söyledi:

– Tomás kardeş, senin bu duan bana kutsal bir duadan çok bir çeşit büyücülük ya da sahtekârlıkmış gibi geldi. Ben böyle şeylere inanmam ve bunları uygulamam. Bu yüzden benden daha saf biri görmesin diye onu yırttım. Bence siz daha kolay dualar öğrenin çünkü bundan fayda görmeniz imkânsız.

Bu sözlerin ardından hanımının yanına gitti. Tomás şaşırmıştı, ama duygularının sırrının Costanza'nın yüreğinde saklı kaldığını görmekten dolayı biraz olsun içi rahatlamıştı. Mademki Costanza bu olayı efendisine haber vermemişti, o zaman en azından evden kovulma tehlikesiyle karşı karşıya bulunmuyordu. Arzu ettiği şeyi gerçekleştirme yolunda büyük bir mesafe kat ettiğini düşünüyordu. Büyük ve şüphe uyandıran işlerin en zor kısmı başlangıç kısmıdır.

Handa bunlar olurken, Asturyalı, pazara eşek bakmaya gitmişti. Birçok eşek bulmasına rağmen hiçbirini beğenmemişti. Hatta Çingene'nin biri kendisine süratli olmasından çok, kulaklarına damlatılan cıvanın etkisiyle yürüyen bir eşeği bile pazarlamaya çalışmıştı. Yürümesinde sorun yoktu, ama cüssesini beğenmemişti, Lope'nin istediği boya posa sahip değildi. Lope, dolu da olsa boş da olsa testilerle beraber kendisini de taşıyabilecek kuvvette bir eşek istiyordu.

O sırada yanına yaklaşan bir genç, kulağına şunları fısıldadı:

– Delikanlı, eğer sakalık için uygun bir hayvan arıyorsanız buranın yakınındaki bir çayırda eşeğim var. Bu şehirde ondan daha sağlıklısını ve irisini bulamazsınız. Çingenelerden satın almanızı hiç tavsiye etmem, çünkü onların hayvanları her ne kadar iyi ve sağlıklı görünse de hastalıklı olurlar. Eğer işinizi görecek bir eşek almak istiyorsanız benimle gelin ve ağzınızı sıkı tutun.

Asturyalı ona inandı ve kendisini, bu kadar övdüğü eşeğin yanına götürmesini söyledi. Huerta del Rey'e ulaşıncaya kadar yan yana yürüdüler. Orada bulunan bir su çarkının gölgesinde dinlenen diğer sakaların ve kırlarda otlayan eşeklerin bulunduğu yere vardıklarında satıcı eşeğini gösterdi. Asturyalı eşeği çok beğenmişti. Orada bulunan herkes de eşeğin çok kuvvetli olduğunu, çok yol yürüdüğünü ve en önemlisi çok iyi beslendiğini söylediler. Bunun üzerine başka bir güvence ya da bilgiye gerek duymadan, diğer sakaların aracılığıyla ken-

di aralarında anlaştılar. Lope, mesleğin gerektirdiği bütün alet edevatla beraber eşek için on altı dukado verdi.

Lope ödemeyi altın eskudolarla yaptıktan sonra sakalar, onu, hem bu alışverişten hem de sakalığa başlamasından dolayı tebrik ettiler. Onun çok uğurlu bir eşek aldığını söylüyorlardı; çünkü eşeği satan çocuk onu sakatlamadan ve öldürmeden, sayesinde bir seneden kısa bir süre içerisinde hem kendisinin hem de eşeğin yiyeceği kadar erzak, iki çift kıyafet ve on altı dukado kazanmıştı. Bu parayla, uzaktan akrabası olan bir kızla evleneceği memleketine gitmeyi planlıyordu.

Arabuluculardan başka orada yere uzanmış bir halde, toprağı masa, ceketlerini de masa örtüsü olarak kullanıp primera[25] oynayan dört tane daha adam vardı. Asturyalı oyuna bakmaya gittiğinde onların saka gibi değil de birer baş diyakoz[26] gibi oynadıklarını gördü; çünkü hepsinin elinde rest olarak yüz realden fazla çeyreklik ve gümüş para bulunuyordu. Herkesin rest dediği bir el gelmişti ve eğer birisi oyundan çekilmeseydi masadakilerin hepsi onun olabilirdi. O restin sonunda iki kişinin parası bitti ve oyundan çekildiler. Eşeği satan adam bu durumu gördüğünde dördüncü bir oyuncu olduğu takdirde kendisinin de oynayabileceğini, çünkü üç kişi oynamanın uğursuz geldiğini söyledi. İtalyanların dediği gibi yemeği bozmayan şeker kıvamında bir insan olan Asturyalı oyuna dördüncü olabileceğini söyledi. Hemen oyuna oturdular. İşler bir süre iyi gitti fakat zaman kaybetmekten çok, para kazanmak isteyen Lope kısa bir süre sonra elindeki altı eskudoyu da kaybetti. Meteliksiz kaldığını gördüğünde de kabul ettikleri takdirde eşeğinin üzerine oynayabileceğini söyledi. Adamlar bu teklifi kabul ettiler. Lope, eşeğin dört parçası üzerine oynamak istediğini söyleyerek bir parçasını rest olarak ortaya koydu. Oyun o kadar kötü gitmişti ki ardı ardına oynağı dört

---

[25] primera: Bir çeşit kâğıt oyunu.

[26] diyakoz: Hıristiyanlıkta papazın yardımcısı olan din adamı.

oyunda eşeğin dört parçasını da kaybetmişti. Üstelik bu parçaların hepsini kazanan da eşeği kendisine satan adamdı. Satıcı adam eşeği almaya kalktığında Lope ona eşeğin yalnızca dört parçasını oyuna koyduğunu ve kuyruğu kendisine bıraktıktan sonra onu güle güle götürebileceğini söyledi.

Bu kuyruk meselesi herkesi güldürmüştü. Aralarında bilgi sahibi olanlar bir koyun ya da bir baş hayvan satıldığında kuyruğun kesilip çıkarılmadığını, mecburen hayvanın dört parçasından biriyle gitmesi gerektiğini söyleyip kendisinin bu talebinde haksız olduğunu düşündüklerini belirttiler. Lope bunlara karşılık Berberistan koyunlarının genellikle beş parçaya ayrıldığını, beşinci parçanın kuyruk olduğunu ve bu koyunların kuyruklarının kesilecekleri zaman herhangi bir parça değerinde olduğu cevabını verdi. Kuyruğun canlı olarak satılan ve kesilmeyecek olan hayvanla beraber götürülmesine bir diyeceği yoktu, ama kendisinin eşeği satılmamıştı, yalnızca üzerine bahse girilmişti ve kuyruğun üzerine bahse girmek aklının ucundan bile geçmemişti. Bu durumda kuyruğu, başlangıç noktası olan beyin ucundan aşağı doğru inen arka kemiği de dahil olmak üzere, ucundaki kıllara varıncaya kadar bütün ayrıntılarıyla birlikte derhal kendisine vermeliydi.

– Sizin dediğiniz gibi olsun, dedi içlerinden biri, kuyruğu istediğiniz şekilde size versinler ve daha sonra eşeğin kalan kısmının yanına gidip oturun.

– Pekâlâ, öyleyse, dedi Lope, kuyruğu çıkarın bakalım. Aksi takdirde Tanrı biliyor ya dünyadaki bütün sakalar da gelse bu eşeği buradan götüremez. Kimse beni kandırabileceğini düşünmesin; çünkü ben birine yaklaşıp kamamı karnına kimden, nereden ve nasıl geldiğini anlamadan iki karış saplamasını da bilen bir adamım. Ayrıca kuyruğun fiyatı neyse ödenmesini de istemiyorum. Aynen benim dediğim gibi eşekten kesip çıkarılarak verilmesini istiyorum.

Kazanan adam ve diğerleri bu işin zorla yapılmasının pek de hayırlı olmayacağını düşündüler; çünkü Asturyalının böyle

bir duruma izin vermeyecek güçte olduğunu görmüşlerdi. Bu çocuk her türlü kavganın ve kargaşanın olduğu, acayip küfürlerin edildiği ton balıkhanelerinin âdetlerine alışık biriydi. Şapkasını öyle bir döndürüp ceketinin içerisinde sakladığı kamasını çıkarıp öyle bir poza bürünmüştü ki bütün o sucu takımının üzerinde korku ve saygı uyandırmıştı. En sonunda içlerinden daha aklıselim ve daha mantıklı gibi görünen biri, eşeğin kuyruk kısmı üzerine *quínola*[27] veya *dos y pasante*[28] oynamaları konusunda onları anlaştırdı. Onlar da bu durumdan memnun oldular. Quinola oyununu Lope kazandı. Diğeri bu durumdan rahatsız olmuştu ve eşeğin diğer bir parçasını da oyuna koydu ve üç oyunun ardından eşeğin tamamını kaybetti. Bunun üzerine parasına oynamak istedi, ama Lope buna yanaşmıyordu. Diğerlerinin yoğun ısrarları sonunda oynamaya mecbur oldu ve oyunun ardından bütün parasını alıp onu güvey olma yoluna uğurladı.[29] Kaybedenin üzüntüsü o kadar büyük oldu ki kendini yere atarak başını toprağa vurmaya başladı. Lope iyi huylu, cömert ve merhametli biri olduğundan onu yerden kaldırıp kendisinden kazanmış olduğu bütün parayı ve eşeğin on altı dukadosunu geri verdi. Elinde kalan parayı ise etrafındakilere dağıttı. Bu şaşkınlık verici cömertlik karşısında herkes şaşkına dönmüştü. Eğer Timur Han zamanında yaşayıp onun durumunda olsaydı sakaların kralı ilan edilirdi.

Lope, büyük bir kalabalıkla birlikte şehre döndü ve başından geçenleri Tomás'a anlattı. O da Costanza ile olan olayları Lope'ye anlattı. Eşeğin üzerine bahis oynanmasının, kuyruk sayesinde yeniden kazanılmasının, Asturyalının gücünün ve cömertliğinin duyulmadığı ne han, ne meyhane, ne de serseri mekânı kalmıştı. Ancak alt tabakadan insanlar çoğu zaman

---

[27] quínola: Bir çeşit kâğıt oyunu.

[28] dos y pasante: Bir çeşit kâğıt oyunu.

[29] Yukarıda da belirttiğimiz gibi, eşeği satan adam bu parayla evlenmek niyetindeydi.

kötü, lanet ve dedikoducu olduğundan akıllarında yüce gönüllü Lope'nin cömertliği, cesareti ya da iyi huyları değil de kuyruk meselesi kalmıştı. Bu yüzden şehirde sadece iki gündür sakalık yapıyor olmasına rağmen birçok insan onu gördüğü zaman parmağıyla işaret edip "İşte kuyruklu saka bu" demeye başlamışlardı. Çoluk çocuk buna hemen dikkat kesilip olayı öğrenmişlerdi ve Lope bir sokak başında görünür görünmez, biri orada, biri buradan koşup sokak boyunca "Asturyalı kuyruğu getirsene. Kuyruğu getir Asturyalı" diye bağırıyorlardı. Dile düşüp ardından laf edildiğini gören Lope, böyle bir küstahlığın sessizlik içinde yok olup gideceğine inanarak susmayı tercih etti, ama bu da işe yaramamıştı; çünkü o sustukça çocuklar daha fazla bağırıyorlardı. Bunun üzerine sabrını öfkeye çevirmeyi deneyen Lope eşeğinden atlayıp çocuklara sopayla vurmaya başladı. Bu hareket, barutu inceltip ateşlemek ve yılanın başını kesmek gibi bir etki yaratmıştı. Öyle ki, bir çocuğu döverek kesmiş olduğu bu başın yerine yedi değil yedi yüz tanesi çıkıyor ve hepsi de büyük bir ısrar ve inatla kendisinden kuyruğu istiyorlardı. Sonunda Argüello'dan kaçmak için arkadaşının bulduğu başka bir handa tuttuğu odaya saklanmayı ve bu kötü olayın etkisinin geçip de şu lanet olası kuyruk meselesi çocukların hafızalarından silininceye kadar da orada kalmayı uygun buldu.

Handan çıkmadan altı gün geçirmişti. Yalnızca geceleri Tomás'ı görüp neler yaptığını sormak için odasından çıkıyordu. Tomás, kâğıdı Costanza'ya verdikten sonra ona tek bir söz bile söyleyemediğini, kızın her zamankinden daha dikkatli davrandığını fark ettiğini anlattı. Her ne kadar bir keresinde yanına yaklaşıp konuşmak için bir fırsat eline geçmiş olsa da Costanza ona uzaktan "Hiç ağrım yok Tomás. Ne sözlerine ne de dualarına ihtiyacım var. Dua et ki seni engizisyonun önüne göndermedim. Kendini daha fazla yorma" diye seslenmişti. Ama bunları söylerken gözlerinde ne bir kızgınlık ne de herhangi bir sertlik belirtisi ve tiksinme vardı. Lope ise şu

meşhur intikamını eşeğin kuyruğunu isteyerek aldığından dolayı çocukların sürekli olarak peşine takılıp kendisinden kuyruğu istediklerini anlattı. Tomás ise ona eşeğiyle birlikte handan çıkmamasını, çıkacaksa bile uzak ve tenha yollardan geçmesini, bu da yeterli olmazsa eğer bu uygunsuz isteğe bir son vermenin tek çaresi olarak ona mesleği bırakmasını tavsiye etti. Lope ona Galiçyalının bir kez daha gelip gelmediğini sorduğunda Tomás "Hayır" yanıtını verdi. Ama kadın, misafirlerden çaldıklarını mutfakta kendisine ikram ederek aklını çelmeye çalışmaktan vazgeçmemişti. Bunun üzerine Lope, handan en azından eşeğiyle beraber altı gün boyunca çıkmamak üzere odasına döndü.

Saat on bir civarında ansızın başlarında belediye başkanı olmak üzere polisler hiç beklenmedik bir şekilde hana girdiler. Hancı ve han sakinleri heyecanlanmışlardı; çünkü nasıl ki kuyruklu yıldızlar gökyüzünde belirdiğinde her daim felaket ve talihsizlik yaratacakları için korkuya sebep oluyorlarsa, polisler ansızın güruh halinde bir yere girdiklerinde de suçsuz olan vicdanlar bile kuşkuya kapılıp korkar. Belediye başkanı bir salona girdi ve hancıyı çağırdı. Hancı, başkanın kendisinden ne istediğini öğrenmek üzere titreyerek yanına gitti. Belediye başkanı onu gördüğünde büyük bir ciddiyetle soru sormaya başladı:

– Hancı siz misiniz?

Hancı:

– Evet efendim. Zatâlinizin emrindeyim.

Belediye başkanı, salonda bulunan herkesin dışarı çıkmasını ve kendisini hancıyla yalnız bırakmalarını emretti. Herkes dışarı çıkıp da salonda yalnız kaldıklarında hancıya:

– Hancı, hanınızda buluna hizmetçiler kimlerdir, diye sordu.

Hancı:

– Efendim, iki tane Galiçyalı kızım, bir kâhya kadınım ve bir de arpa ile samanın hesabını tutan uşağım var.

Belediye başkanı:

– Başka?

Hancı:

– Başka yok efendim.

Belediye başkanı:

– Peki, o halde bu handa çalıştığı ve çok güzel olduğu için şehirde kendisine *ünlü bulaşıkçı kız* adının takıldığı, ayrıca oğlum Don Periquito'nun âşık olduğu ve kendisine serenat yapmadan tek bir gece bile geçirmediği söylenen kız nerede?

Hancı:

– Efendim, bahsettikleri *ünlü bulaşıkçı kızın* bu handa oturduğu doğrudur, ama o benim ne hizmetçimdir ne de değildir.

Belediye başkanı:

– Bulaşıkçı kızın hem hizmetçiniz olduğunu hem de olmadığını belirten sözlerinizden hiçbir şey anlamadım hancı.

Hancı:

– Ben doğruyu söylüyorum. Eğer bana izin verirseniz size hiç kimseye anlatmadığım bu işin aslını anlatayım.

Belediye başkanı:

– İlk önce bulaşıkçı kızı göreyim. Onu buraya çağır.

Hancı salonun kapısına çıkıp seslendi:

– Costancica'yı buraya yolla hanım!

Hancı kadın belediye başkanının Costanza'yı çağırdığını duyduğunda telaşla ellerini ovuşturarak, "Ah, başıma gelenler! Belediye başkanı Costanza'yı yanına çağırıyor, hem de yalnız başına! Çok büyük bir felaket olmuş olmalı. Bu kızın güzelliği erkekleri büyülüyor" diye söylenmeye başladı. Bunu duyan Costanza:

– Dert etmeyin efendim. Ben şimdi gidip kendilerinin ne istediğini öğrenirim. Eğer bir felaket olmuşsa emin olun ki kabahat benim değildir.

Bunu söyledikten sonra kendisini bir daha çağırmalarını beklemeden üzerinde mum yanan gümüş bir şamdan alıp

korkmaktan çok, utanarak belediye başkanının bulunduğu salona gitti.

Belediye başkanı kızı görünce, hancıya, salonun kapısını kapamasını emretti. Kapı kapandıktan sonra ayağa kalkıp Costanza'nın elindeki şamdanı alarak ışığı kızın yüzüne yaklaştırdı ve onu baştan aşağı süzmeye başladı. Costanza heyecandan kıpkırmızı olmuştu, ama o kadar güzel ve namusluydu ki belediye başkanı bir meleğin güzelliğine baktığını zannetmişti. Onu iyice inceledikten sonra:

– Hancı, bu, düşük seviyeli bir handa saklanacak bir mücevher değildir. Aklını bu kadar iyi kullanmasını bildiği için oğlum Periquito'yu takdir ettiğimi itiraf etmeliyim. Kızım, sizi yalnızca *ünlü* değil *çok ünlü* diye anmalıydılar, ama bu sıfatlar bulaşıkçı kız adına değil bir düşes adına söylenmelidir.

Hancı:

– O bulaşıkçı değildir efendim. Onun bu evde, o gümüş takımların anahtarlarını taşımaktan başka işi yoktur. Tanrı'ya şükür birkaç tane gümüş takımım var ve onları sadece hana gelen itibarlı misafirlerime çıkarıyorum.

Belediye başkanı:

– Ayrıca hancı, bu kızın bir handa bulunması münasip değildir. Yoksa sizin akrabanız mı?

Hancı:

– O benim ne akrabam ne de hizmetçimdir. Eğer kim olduğunu bilmek sizi memnun edecekse, benden hem hoşunuza gidecek hem de sizi şaşırtacak şeyler duyacaksınız.

Belediye başkanı:

– Evet, beni memnun edecek. Costancica dışarı çıksın. Benden kendi babasından isteyeceği her şeyi isteyebilir; çünkü onun namusu ve güzelliği kendisini gören herkesi hizmetine sokar.

Hiçbir söz söylemeyen Costanza, belediye başkanını büyük bir nezaketle selamlayarak salondan çıktı ve karşısında belediye başkanının ne istediğini öğrenmek için merakla bek-

leyen hanımını buldu. Genç kız ona olan biteni ve efendisinin kendisinin duymasını istemediği bir şeyden dolayı içeride belediye başkanıyla yalnız kaldığını söyledi. Hancı kadının içi rahatlamamıştı. Bu yüzden belediye başkanı gidene ve kocasıyla yalnız kalana kadar sürekli dua etti. O sırada kocası belediye başkanına şunları söylüyordu:

– Efendim, hesapladığıma göre on beş yıl, bir ay ve dört gün önce bir at arabası içerisinde hacı kıyafetleri giymiş olan bir kadın, dört tane atlı erkek, iki kâhya kadın ve bir hizmetçiyle birlikte bu hana geldi. Ayrıca, şık bir yatak ve mutfak gereçleriyle yüklenmiş ve üzeri zengin işlemeli halı ile örtülü iki yük hayvanı da vardı. Kısacası eşyalar prenslere yakışır cinstendi ve hacı kadının da soylu bir hanım olduğu belliydi. Yaşı kırk veya kırkın üzerindeymiş gibi göstermesine rağmen oldukça güzeldi. Ama öylesine hasta, solgun ve bitkindi ki hemen yatağının hazırlanmasını emretti. Uşakları işte şu salona yatağını hazırladılar. Bana bu şehrin en ünlü doktorunun kim olduğunu sordular. Ben de, de la Fuente adını verdim. Derhal doktoru çağırdılar. Doktor geldiğinde kadın onunla başbaşa kalarak hastalığından bahsetti. Konuşmaları bittikten sonra doktor, kadının yatağının gürültünün erişmeyeceği bir yere yapılmasını emretti. Onu hemen yukarıda ayrı bir bölümde bulunan ve doktorun istediği gibi bir odaya taşıdılar. Uşakların hiçbiri hanımın odasına girmiyor, ona yalnızca iki kâhya kadın ve hizmetçisi hizmet ediyordu.

Karım ve ben uşaklara bu hanımın kim olduğunu, adını, nereden gelip nereye gittiğini, evli, dul ya da bekâr olup olmadığını ve neden bu hacı elbiselerini giydiğini sorduk. Bir veya birden çok defa sorduğumuz bütün bu sorulara cevaben hacı kadının önemli bir hanım olduğu, Eski Castilla'nın zenginlerinden olduğu ve dul olup mirasını bırakacak çocuğunun olmadığından başka yanıt alamadık. Birkaç aydan beri dropsi[30]

[30] dropsi: Vücutta su toplanması, ödem oluşması.

hastalığıyla pençeleşiyordu ve Nuestra Señora de Guadalupe'ye hacca gitmeyi dilediği için bu hacı kıyafetlerini giymişti. Adını söylemeye gelince ise onlara, hacı kadından başka bir isim söylenmemesi emredilmişti.

O zaman, kadar öğrendiklerimiz bunlardan ibaretti, ama hacı kadının odada hasta yattığı üçüncü gün kâhya kadınlardan birisi hanımının adına beni ve karımı çağırdı. Biz de ne istediğine bakmaya gittik. İçeri girip kapıyı kapadığımızda bize hizmetçilerin yanında, gözleri dolu dolu bir şekilde hemen hemen şunları söyledi: "Efendiler, Tanrı şahittir ki hiçbir suçum olmadan şu an size söyleyeceğim zor bir durum içerisinde bulunmaktayım. Hamileyim ve doğum yapmama çok az bir zaman kaldı. Sancılar beni sıkıştırıyor. Benimle gelen uşaklar, ihtiyacım olan şeyi ve de başımdaki felaketi bilmiyorlar; derdimi hizmetçilerimden ne sakladım ne de saklamak istedim. Memleketimdeki kötü gözlerden uzak durmak ve böyle bir durumda orada bulunmamak için, kendimi, Nuestra Señora de Guadalupe'ye gitmeye adadım. Doğumumum bu evde gerçekleşmesi onun isteğidir. Şerefini ellerinize teslim eden bir kadına yardım etmek ve ona çare bulmak size düşer. Bana yapacağınız iyiliğin –ki buna iyilik demek isterim– bedeli olarak, her ne kadar sizden beklediğim bu büyük fedakârlığı karşılamasa da, hiç değilse bir minnettarlık işareti olarak görülebilecek olan bu kese içerisindeki iki yüz eskudonun iyi niyetimin timsali olmasını dilerim." Bu sözlerin ardından yastığının altından altın sırmalı, yeşil bir kese çıkararak onu karımın ellerine tutuşturdu. Karım ise hacı kadının karşısında şaşakaldığından ne yaptığını bilmez bir şekilde, ne teşekkür edebildi ne de nazik bir söz söyleyebildi; saf saf keseyi aldı. Ona, böyle şeylere gerek olmadığını, bizim bir fırsat karşısında hayırseverlikten çok, menfaatini düşündüğü için iyilik yapan insanlardan olmadığımızı söylediğimi hatırlıyorum. O da sözlerine şöyle devam etti: "Dostlarım, doğuracağım çocuğu götüreceğiniz bir yer ve onu bırakacağınız kişiye söyleyeceği-

niz bir de yalan bulmanız gerekmektedir. Bu yer şimdilik şehirde olsun, ama onun daha sonradan bir köye götürülmesini isterim. Daha sonra yapacağınız şeyleri ise Tanrı izin verir de sağlığıma kavuşup adağımı yerine getirirsem Guadalupe'den dönüşümde öğreneceksiniz; çünkü o vakte kadar zaman bana en uygun olanı düşünme ve bulma imkânını vermiş olacaktır. Ebeye ihtiyacım yok, zaten istemiyorum da; çünkü bundan başka şerefli doğumlarımın zorluklarını hizmetçi kızlarımın yardımıyla atlattığımı sanıyorum. Bunun dışında başıma gelenlere daha fazla insanın şahit olmasını önlemiş olacağım."

Zavallı hacı kadın sözlerini burada noktalayıp gözyaşlarına boğulmuştu, ama bu ağlayışla kendine gelen karının teselli dolu sözleri biraz olsun rahatlattı. Sonunda ben de doğacak çocuğu hangi saatte olursa olsun götürecek bir yer bulmak üzere odadan çıktım. Bu iyi kadın o gece on iki ile bir arası, bütün ev halkı uykudayken, gözlerimin o zamana kadar hiç görmediği kadar güzel bir kız çocuğu dünyaya getirdi. O kız çocuğu zatıâlinizin şimdi gördüğü kızdan başkası değildir. Doğum sırasında ne anne, sancı çığlığı attı ne de bebek ağladı. Orada bulunan herkeste bu garip olayın gizliliğine yakışır bir sakinlik ve müthiş bir sessizlik vardı. Hacı kadın altı gün daha yatakta kaldı ve doktor her gün onu ziyarete geldi. Ama bu ziyaretlerin sebebi kadının hastalığı değildi. Zaten doktorun verdiği ilaçların hiçbirini almamıştı. Amaçları uşakları kandırmaktı. Bütün bunları, bana, tehlikeden kurtulduğunu hissettiği zaman kendisi anlatmıştı. Sekiz günün ardından aynı şişlikle ya da buraya geldiği zamankine benzer bir şişlikle ayağa kalktı.

Hacca gitti ve yirmi günün ardından sapasağlam bir şekilde döndü. Uydurma hastalık göstergelerinden tamamen kurtulmuştu. Döndüğü zaman bebek benim emrim üzerine, yeğenim olarak, buradan iki fersah uzaklıktaki bir köye gönderildi. Annesinin isteği üzerine, vaftiz edilirken ona Cos-

tanza adı verildi. Hacı kadın ayrılacağı zaman, yapmış olduğum tüm iyiliklere karşılık bana bugünlere kadar saklayacağım bir altın köstek verdi. Kösteğin altı tane burgusunu koparark bunları bir gün Costanza'yı aramaya gelen kişinin getireceğini söyledi. Aynı zamanda beyaz bir parşömeni dalgalı bir biçimde kesip bana verdi. Parşömenin üzerindeki yazı parmak parmak kesildiği için, birleşik haldeyken okunabilen yazı parçalar birbirinden ayrıldığında okunmaz hale geliyordu. Demek istediğim, parşömenlerin biri diğerine can vazifesi görüyordu. Birleşince okunabiliyorlar, ama ayrılınca diğer yarısı olmadan okunmaz hale geliyorlardı. Bende kalan kösteği şimdiye dek bir işaret bekleyerek sakladım. Kadın bana çocuğunu iki sene içerisinde aldıracağını ve bu süre zarfında onun soyuna yakışır bir şekilde değil de tıpkı bir köylü kızı gibi yetiştirilmesini istediğini söylemişti. Eğer çocuğu o güne kadar herhangi bir şekilde aldırmanın yolunu bulamazsa, büyüyüp aklı erse bile ona ne şekilde dünyaya geldiğinin asla söylenmemesini tembihledi. Adını ve kim olduğunu söylemediği için kendisini mazur görmemi, bunu daha uygun başka bir zamana sakladığını söyledi. Neticede bana dört yüz altın eskudo daha verip, karımı narin gözyaşları içerisinde kucaklayarak buradan ayrıldı. Hepimizi aklı, değeri, güzelliği ve mahcubiyetiyle hayretler içerisinde bırakmıştı.

Costanza iki sene boyunca köyde yaşadıktan sonra onu yanıma aldım. Annesinin bana emrettiği şekilde onu bir köylü kızı gibi giydiriyordum. Gelip onu arayacak olan kişiyi on beş yıl, bir ay ve dört gündür bekliyorum. Bu kadar uzun bir bekleyişten sonra birinin gelip de onu arayacağı ümidini de yitirdim. Eğer bu yıl da gelen olmazsa kendisini evlat edinip, Tanrı'nın izniyle altı bin dukadodan fazla olan malımı ona bırakacağım.

Şimdi ise efendim, eğer mümkün olursa size Costancica'nın iyiliklerini ve erdemlerini anlatmaya sıra geldi. Kendisi ilk önce ve en önemlisi Meryem Ana'ya çok bağlıdır. Her ay

günah çıkartıp, kutsal şaraplı ekmekten yer. Okumasını, yazmasını bilir ve Toledo'da kendisinden daha iyi dantel ören bulunmaz. Dikiş dikerken melekler gibi şarkı söyler. Namuslulukta ise ona eşdeğerde kimse yoktur. Güzellik meselesine gelince onu siz kendi gözlerinizle gördünüz. Oğlunuz Don Pedro, onunla hiç konuşamadı. Zaman zaman ona serenatlar yaptığı doğrudur, ama kız bunların hiçbirini duymadı. Bir sürü asil beyefendi sırf onu görmek için bu hana gelir ve birçok defalar yolculuklarını geciktirirler. Ama şunu çok iyi bilirim ki bu kıza yalnız başına ya da başkalarının yanında bir söz söyleme imkânını bulmakla övünecek tek bir erkek bile yoktur. İşte efendim, bulaşık yıkamayan *ünlü bulaşıkçı kızın* gerçek hikâyesi budur. Bu hikâyeyi anlatırken içerisine fazladan tek bir nokta bile katmadım.

Hancı sustu. Belediye başkanı uzun bir süre onun sözlerine cevap vermedi. Hancının anlatmış olduğu hikâye kendisini hayrete düşürmüştü. Hancıdan, köstekle parşömeni getirmesini istedi. Hancı da onları almaya gitti. Getirdiğinde belediye başkanı onların tıpkı hancının anlattığı şekilde olduğunu gördü. Köstek burgu burguydu ve tuhaf bir şekilde işlenmişti. Parşömenin üzerinde ise boşlukları öteki parça tarafından doldurulması beklenen, birbiri altına sıralanmış yazılar vardı. Yazı aynen şöyleydi:

B G R E İ A E T R

Belediye başkanı bu harflerin anlamının parşömenin diğer yarısıyla yan yana getirildiğinde anlaşılabileceğini görerek, tanınma işaretinin ustaca yapıldığına ve hancıya kösteği veren hacı kadının çok zengin olduğuna kanaat getirdi. Güzel kızı götürecek bir manastır bulduğunda onu handan alma düşüncesiyle şimdilik yalnızca parşömeni yanına alarak gitti. Giderken de hancıya, eğer Costanza'yı aramaya gelirlerse, onu arayan kişinin kim olduğunu kendisine söylemesini ve bunu o

kişiye kösteği göstermeden önce yapmasını emretti. Bu sözlerin ardından *ünlü bulaşıkçı kızın* eşsiz güzelliğine olduğu kadar hayat hikâyesine de hayran kalmış olarak oradan ayrıldı.

Hancının belediye başkanıyla geçirdiği ve Costanza'nın da çağrıldığı bu süre zarfında Tomás, ruhunda hiçbiri kendi zevklerine uymayan binlerce düşünceyle kendinden geçmiş bir vaziyetteydi. Belediye başkanının gittiğini ve Costanza'nın ise hâlâ orada olduğunu gördüğünde kendine geldi. Adeta nabzı yeniden atmaya başlamıştı. Hancıya belediye başkanının ne istediğini sormaya cesaret edemedi zaten hancı da karısından başka kimseye tek bir kelime bile etmedi. Hancının karısı da kendisini böylesi bir korku ve heyecandan kurtarmış olduğu için Tanrı'ya şükrederek toparlandı.

Ertesi gün saat bire doğru beraberlerinde dört atlı adam olan, şık giyimli, iki yaşlı beyefendi geldi. Hana girmeden önce beraberlerinde getirdikleri iki yaya uşaktan biri içeri girip oranın Sevillalı'nın hanı olup olmadığını sordu. "Evet" yanıtını alınca da hep beraber hana girdiler. Dört atlı adam atlarından atlayıp yaşlı adamların inmesine yardım etti. Bu davranıştan bu iki yaşlı beyefendinin diğer altı adamın efendileri oldukları anlaşılıyordu. Costanza her zamanki nezaketiyle yeni gelen misafirleri karşılamaya çıktı. Yaşlı beyefendilerden birisi Costanza'yı görür görmez diğerine:

– Don Juan, sanırım aradığımız şeyi bulduk, dedi.

Atlara yem vermek için koşan Tomás, herkesin önlerinde saygıyla eğildikleri adamlara baktı ve önce babasının iki uşağını, sonra kendi babasını ve ardından da Carriazo'nun babasını gördü. Buraya gelmelerine çok şaşırmıştı. Kendisini ve Carriazo'yu aramak üzere ton balıkhanelere gittiklerini zannetti. Kendilerinin Flanders'te değil de ton balıkhanelerinde olduklarını onlara biri söylemiş olmalıydı. Bu şekilde kendini babasına takdim etmeye cesaret edemediği için her şeyi göze alıp eliyle yüzünü kapayarak önlerinden geçti ve Costanza'yı aramaya gitti. İyi bir tesadüfle onu tek başınayken buldu ve

kendisini konuşturmamasının verdiği korkuyla dili dolanmış gibi alelacele ona şunları söyledi:

– Costanza, az önce buraya gelen iki yaşlı beyefendiden biri benim babamdır. Adının Don Juan de Avendaño olduğunu duyacaksın. Uşaklarından kendisinin Don Tomás de Avendaño diye bir oğlunun olup olmadığını öğren. O benim. Bundan sana kim olduğum konusunda doğru söylemiş olduğum ve sana yapmış olduğum teklifin de gerçek olduğu sonucunu çıkarabilirsin. Tanrı'ya emanet ol. Onlar gidene kadar bu eve dönmeyeceğim.

Ne Costanza bu sözlere bir karşılık verdi ne de Tomás bir karşılık bekledi. Yine eliyle yüzünü örterek dışarı çıktı ve babalarının hana geldiğini haber vermek için Carriazo'nun yanına gitti. Hancı, hayvanlara arpa vermesi için Tomás'ı çağırıp da gelmediğini görünce arpaları kendisi verdi. İki yaşlı beyefendiden bir tanesi Galiçyalı kızlardan birini yanına çağırarak az evvel görmüş olduğu o güzel kızın adını, hancının ya da karısının kızı ya da akrabası olup olmadığını sordu. Galiçyalı:

– Kızın adı Costanza'dır, yanıtını verdi. Ne hancının ne de karısının akrabasıdır. Kim olduğunu ben de bilmiyorum ama bildiğim tek bir şey var ki bu kıran giresice kızda ne varsa bu evde yaşayan kızlardan hiçbirine bir söz söylenmesine fırsat bırakmıyor. Bizim de Tanrı vergisi bir yüzümüz var. Bu hana gelip de bu kızın kim olduğunu sormayan ya da ona "Güzel kız, iyi görünüyor, gerçekten fena değil. Daha süslüler için kötü bir yıl olacak, Tanrı bana daha kötüsünü nasip etmesin." gibi sözler söylemeyen tek bir erkek bile yok. Halbuki bize "Gözüm görmesin sizi şeytanlar, karılar ya da her kimseniz işte!" diyecek biri bile yok.

Beyefendi:

– O halde, anladığım kadarıyla bu kız, misafirlerin kendisine dokunmalarına ve kur yapmalarına izin veriyor.

Galiçyalı:

– Evet, tabii, ayağını nallamak için onu tutun! Kız bu ko-

nuda çok iyidir. Tanrı biliyor ya efendim, eğer en azından kendisine bakmalarına bile izin verseydi altınlar içinde yüzüyor olurdu. O, bir kirpiden daha serttir. Ave María'yı ezberden okur. Bütün gününü nakış işleyerek ve dua ederek geçirir. Mucizeler gerçekleştireceği gün, büyük bir mirasım olmasını dilerdim. Hanımın onun içine sert kıldan bir çul giydiğini söylüyor. Tanrı sizi korusun.

Galiçyalıdan duyduğu sözler karşısında son derece memnun kalan beyefendi, mahmuzlarının çıkarılmasını beklemeden hancıyı çağırdı ve onunla bir salona giderek kendisine:

– Sizden, birkaç yıldır elinizde bulunan bir emaneti almak için geldim hancı, dedi. Onu sizden almanın karşılığı olarak bin altın eskudo, bir köstek ve bir parşömen getirdim.

Bu sözlerin ardından cebinden hancıda bulunan kösteğin diğer altı burgusunu çıkardı. Otelci aynı zamanda parşömeni de tanımıştı ve kendisine bin dukado sunulmasının sevinciyle ona şunları söyledi:

– Efendim, almak istediğiniz emanet burada, ama sizin ortaya çıkmasını istediğinizi düşündüğüm gerçeği kanıtlamaya yarayacak olan köstek ve parşömen yanımda değil. Biraz beklemenizi rica edeceğim. Ben hemen dönerim.

Olup biten olayları ve Costanza'yı aramaya gelen iki yaşlı beyefendinin handa olduklarını haber vermek üzere belediye başkanına gitti.

Hancı vardığında belediye başkanı yemeğini henüz bitirmişti. Bu maceranın sonunu görme isteğiyle, yanına parşömeni de alarak atına bindi ve Sevillalı'nın hanına gitti. Handa, sözü geçen iki beyefendiyi görür görmez kollarını açarak içlerinden birini kucakladı:

– Tanrı'ya şükürler olsun! Sevgili kuzenim, efendim Don Juan de Avendaño! Bu ne güzel bir sürpriz?

Don Juan, aynı sevinçle onu kucaklayarak:

– Ona ne şüphe sevgili kuzenim, dedi. Gelişim çok iyi oldu; çünkü sizi her zaman görmek istediğim kadar iyi gör-

düm. Bu beyefendiyi kucaklayınız kuzenim. Kendisi Don Diego de Carriazo'dur ve benim dostumdur.

Belediye başkanı:

– Don Diego'yu tanırım ve onun sadık bir hizmetkârıyım.

Birbirlerine sarılıp, büyük bir nezaket ve sevgiyle selamlaştıktan sonra bir salona geçtiler. Salonda yalnız kaldıkları zaman elindeki kösteği gösteren hancı:

– Don Diego de Carriazo, dedi, sayın belediye başkanı sizin ne amaçla buraya geldiğiniz biliyor. Siz bu kösteğin eksik olan kısmını çıkarın, sayın belediye başkanı da parşömeni çıkarsın ve yıllardan beri beklediğim şey gerçekleşsin.

Don Diego:

– O zaman geliş nedenimi belediye başkanına da anlatmama gerek olmayacak; çünkü kendisinin her şeyi bildiği anlaşılıyor.

Belediye başkanı:

– Bana bir şeyler anlattı, ama daha öğreneceğim çok şey var. İşte parşömen buradadır.

Don Diego da öteki parçayı çıkardı ve iki parça birleştirilince bir bütün oluştu. Hancının parşömeninde bulunan B G R E İ A E T R harfleri ile Don Diego'nun parşömeninde bulunan U E Ç K Ş R T İ harfleri birbiri arasına girince BU GERÇEK İŞARETTİR[31] sözü okunuyordu. Kösteğin burguları birbiriyle karşılaştırıldığında ise işaretlerin tamamen doğru olduğunu gördüler.

– İşte oldu, dedi belediye başkanı. Şimdi ise bu güzel emanetin anne ve babasının kimler olduğunu öğrenmek kalıyor.

Don Diego:

– Babası benim. Annesi ise artık hayatta değil. Ama yalnızca şunu bilmeniz yeterli olacak: o kadar asil bir kadındı ki ben ancak onun uşağı olabilirdim. İsminin gizlenmesi gibi na-

[31] Esta es la señal verdadera.

minin da gizlenmemesi, kendisinin bariz bir hata ya da kabahatle suçlanmaması için şunu da belirtmekte fayda var, bu kızın annesi büyük bir beyefendinin eşidir. Kendisi dul kalınca büyük bir alçakgönüllülük ve iffet içerisinde köyünde inzivaya çekilmiş, hizmetçileri ve uşakları arasında sessiz sakin bir yaşam sürüyordu. Günün birinde onun toprakları içerisinde gerçekleşen bir avın ardından talih onu ziyaret etmemi emretti. Onun saray denilebilecek kadar büyük evine vardığım zaman öğle uykusu vaktiydi. Atımı uşaklarımdan birine bırakıp, hiç kimseyle karşılaşmadan, onun siyah bir kanepe üzerinde uzanıp uyumakta olduğu odaya kadar çıktım. Çok güzel bir kadındı. Sessizlik, yalnızlık ve imkânlar bende namuslu hislerden çok, cüretkâr duygular uyandırmıştı. Mantıklı bir şeyler düşünmeye fırsat bulamadan kapıyı ardımdan kapattım ve yanına yaklaşıp onu uyandırdım. Onu sıkıca kollarımın arasına alarak "Bağırmayın, hanımefendi. Bağırışlarınız, bu onur kırıcı durumun tellalları olacaktır. Bu odaya girdiğimi hiç kimse görmedi; çünkü size sahip olma mutluluğunu bana bahşeden kader, bütün uşaklarınızın üzerine uyku yağdırmıştır. Çığlıklarınıza koşsalar bile canımı almaktan öteye gidemezler ki bu da ancak sizin kollarınız arasında gerçekleşebilir. Ölümüm ise size kaybedeceğiniz şöhreti geri veremez," dedim. Neticede ona, isteği dışında, zor kullanarak sahip oldum. O, bitkin, teslim olmuş ve bitap olmuş bir şekilde bana tek bir söz bile söylemezken –belki de söylemek istemedi– ben onu sersemlemiş ve nefesi kesilmiş bir şekilde bırakarak, geldiğim yerlerden geçip, o eve iki fersah uzaklıkta olan başka bir arkadaşımın köyüne gittim.

Bu hanım o köyden taşındı. Bir daha onu görmeden ve görmeye de çalışmadan aradan iki sene geçmişti ki öldüğünü haber aldım. Bundan yirmi gün kadar önce, bu hanımın kâhyalarından bir tanesi bana yazarak hayat memat meselesi olduğunu söyleyip beni yanına çağırttı. Söyleyeceği şeyleri aklımdan bile geçirmeden ne istediğini öğrenmeye gittiğimde

onu ölüm döşeğinde buldum. Lafı uzatmamak için kısa cümlelerle bana hanımının ölmeden önce kendisine benimle arasında geçenleri anlattığını, tecavüzün ardından hamile kalıp kaminin şişkinliğini saklamak için hacca gittiğini, doğumun bu handa gerçekleştiğini ve Costanza adında bir kız çocuğu dünyaya getirdiğini anlattı. Kızını bulmama yarayacak olan işaretleri bana verdi ki gördüğünüz üzere bunlar köstek ve parşömendir. Bana aynı zamanda, kızını evlendirmek için hanımının kendisine bıraktığı otuz bin altın eskudoyu da verip bunları kendisine hanımı ölür ölmez vermemesinin ve paylaştığı sırrı daha önce açıklamamasının nedeninin, cimrilik ve paradan faydalanabilmek olduğunu da söyledi. Ancak Tanrı' ya hesap vermek üzere olduğu o an, vicdanını rahatlatmak için parayı bana verip kızını nerede ve nasıl bulabileceğimi anlatmıştır. Bunun üzerine parayı, kösteği ve parşömeni alıp, Don Juan de Avendaño'yu ise kendi isteğimle bu durumdan haberdar edip, birlikte şehre doğru yola koyulduk.

Don Diego bu sözleri söylerken, tam o esnada sokak kapısından birisinin "Arpacı çocuk Tomás Pedro'ya gidin, arkadaşı Asturyalının yakalandığını, hapishaneye götürüldüğünü ve kendisini orada beklediğini söyleyin" diye bağırdığı duyuldu. Hapishane ve yakalanmak sözlerini duyan belediye başkanı, polisin götürdüğü mahkûmun içeri getirilmesini emretti.

Asturyalı, üstü başı perişan, ağzı kanlar içerisinde ve polis tarafından sımsıkı tutulmuş bir şekilde içeri geldi ve salona girer girmez kendi babası ile Tomás'ın babasını gördü. Çok şaşırmıştı ve hemen, tanınmamak için, ağzındaki kanı siliyormuş gibi yaparak bir mendille yüzünü örttü. Belediye başkanı çocuğa neden bu kadar kötü davranıldığını, bunu hak edecek ne yaptığını sordu. Polis, delikanlının Asturyalı adında bir saka olduğunu, çocukların kendisine "Kuyruğu getir Asturyalı, kuyruğu getirsene" dediklerini ve bunun sebebini birkaç cümleyle anlattı. Bu duruma orada bulunan herkes gülmüştü. Ayrıca Alcántara köprüsünü çıkarken çocukların kendisini

"kuyruk kuyruk" diye sıkıştırdıklarını, onun da eşekten inip arkalarından koşarak içlerinden birini öldüresiye dövdüğünü de söyledi. Kendisini yakalamaya çalışanlara karşı koyduğu için bu hale gelmişti.

Belediye başkanı yüzünü açmasını emretti. Delikanlı yüzünü açmamakta direnince polis gelip yüzündeki mendili çekti. Babası hemen onu tanıyıp heyecan içerisinde:

– Diego, oğlum, bu ne hal? Bu nasıl bir kılık? Serserilik günlerini hâlâ unutamadın mı, dedi.

Carriazo diz çöküp babasının ayaklarına kapandı ve uzunca bir süre yaşlı gözlerle birbirlerine sarıldılar. Don Juan de Avendaño, oğlu Don Tomás'ın Don Diego ile birlikte gittiğini bildiği için onun nerede olduğunu sordu. Don Diego, Don Tomás'ın bu handa hayvanlara arpa ve saman veren bir uşak olduğunu söyledi. Asturyalının bu cevabını duyanlar şaşkınlık içerisindeydiler. Belediye başkanının, hancıya, arpacı çocuğun oraya getirilmesini emretmesi üzerine hancı:

– Sanırım handa değil, yanıtını verdi. Ama onu arayacağım.

Derhal çıkıp onu aramaya gitti.

Don Diego de Carriazo, kılık değiştirme, saka ve arpacı olarak bu handa çalışma hikâyesinin aslını oğluna sorduğunda oğlu, Don Diego bu sorulara herkesin yanında cevap veremeyeceğini, ancak baş başa kalırlarsa anlatabileceğini söyledi.

Tomás Pedro, kendi babasının ve Don Diego'nun babasının konuştuklarını, hiç kimseye görünmeden dinlemek için bir odaya saklanmıştı. Belediye başkanının handa olması bütün herkesi ayaklandırdığından, Tomás'ın orada olduğu da hemen kulaklarına gitti. Hancı yanına gidip onu zorla getirmeye çalıştıysa da belediye başkanının bizzat kendisi avluya çıkıp da "Sevgili akrabam, lütfen oradan inin. Sizi burada ne ayılar ne de aslanlar bekliyor" diyerek onu çağırmasaydı ineceği yoktu.

Tomás boynunu eğip gözlerini yere indirerek yanlarına geldi ve babasının önünde diz çöktü. Babası, tıpkı evden ka-

çan çocukların babalarının onlara kavuştuklarında hissettikleri gibi büyük bir sevinçle onu kucakladı.

O sırada belediye başkanını almak için bir araba gelmişti; çünkü büyük festivalin kalabalığı at üzerinde gitmeyi imkânsızlaştırıyordu. Costanza'yı çağırtıp, onu, babasına şu sözlerle takdim etti:

– Don Diego, bu emaneti alın ve onu arzu edilebilecek en değerli elmas farz edin. Siz de, küçük hanım, babanızın elini öpün ve bükük boynunuzu bu kadar şerefli bir olayla yerden kaldırıp yükselttiği için Tanrı'ya şükredin.

Başına gelenlerden bihaber olan Costanza, şaşkınlık içerisinde titreyerek babasının önünde diz çökmekten başka bir şey yapamadı. Avuçlarına aldığı ellerini güzel gözlerinden akıttığı yaşlarla ıslatarak şefkatle öpmeye başladı.

O sırada belediye başkanı, herkesin kendisiyle birlikte evine gelmesi için kuzeni Don Juan'ı ikna etmeye çalışıyordu. Don Juan bu teklifi her ne kadar reddetse de belediye başkanının ikna yeteneği öylesine güçlüydü ki kabul etmek zorunda kaldı. Bu şekilde hep beraber arabaya bindiler. Belediye başkanı, Costanza'ya da arabaya binmesini söylediğinde zavallı kızın yüreği yerinden çıkacaktı. Hanımına sarılıp öyle bir ağlamaya başlamıştı ki görenlerin yüreği parçalanırdı. Hancı kadın:

– Çocuğum, beni bırakıp nasıl gidersin? Seni böylesine sevgiyle büyütmüş olan anneni bırakmaya yüreğin nasıl dayanır?

Costanza da ağlıyor ve en az onunki kadar şefkat dolu sözlerle ona karşılık veriyordu. Bu durumu dayanamayan belediye başkanı, hancı kadının da arabaya binmesini ve mademki onu kızı gibi görüyor öyleyse Toledo'dan ayrılıncaya kadar kızının yanında kalmasını emretti. Böylelikle hancı kadın ve diğerleri de arabaya binerek belediye başkanının evine gittiler ve orada çok asil bir hanımefendi olan eşi tarafından ağırlandılar. Çok şık ve mükellef bir sofrada yemeklerini ye-

dikten sonra Don Diego, babasına, Don Tomás'ın Costanza'ya âşık olduğundan dolayı handa nasıl çalışmaya başladığını anlattı. Onu o kadar çok seviyordu ki Costanza'nın böyle asil bir babanın kızı olduğu anlaşılmasaydı dahi onunla bulaşıkçı kız olarak evlenecekti. Belediye başkanının karısı, Costanza'nın yaşında ve onun boylarında olan kızının kıyafetlerini giydirdi. Köylü kıyafetleri içerisinde dünyalar güzeli görünen Costanza, saray kıyafetleri giydiğinde gökyüzünden inen bir nura benzemişti. Kıyafetler ona o kadar çok yakışmıştı ki doğduğu günden beri bir hanımefendi gibi yetiştirilip modaya uygun giyinmiş zannedilebilirdi.

Fakat bu kadar neşeli insanın arasında bir de kederli biri vardı ki o da belediye başkanının oğlu Don Pedro'ydu. Costanza'nın asla kendisinin olamayacağını düşünüyordu ki gerçek de aynen böyleydi; çünkü belediye başkanı, Don Diego de Carriazo ve Don Juan de Avendaño kendi aralarında anlaşıp bütün çocukları birbirleriyle evlendirmeye karar vermişlerdi. Annesinin kendisine bırakmış olduğu otuz bin eskudoyu babasından alan Costanza, Don Tomás de Avendaño ile; saka olan Don Diego de Carriazo belediye başkanının kızı ile; belediye başkanının oğlu olan Don Pedro ise Don Juan de Avendaño'nun kızı ile evlenecekti.

Böylelikle herkes mutlu olmuştu. Evlilik haberleri ve *ünlü bulaşıkçı kızın* hikâyesi bütün şehre yayılmıştı. Yukarıda da söylediğimiz gibi, giydiği kıyafetlerle ağırbaşlı bir hanımefendi gibi duran Costanza'yı görmek isteyen onlarca insan koşup geliyordu. Gelenler, beyefendi kıyafetleri giyip, Don Tomás de Avendaño adını almış olana arpacı Tomás Pedro'yu; eşeği ile testi küfelerini bırakıp kıyafetini değiştiren Asturyalı Lope'yi de görüp aslında çok kibar beyefendiler olduklarını anladılar. Bütün bunlara rağmen o kalabalık içerisinde bile kuyruğu isteyen kişiler çıkmıştı.

Toledo'da bir ay kaldılar. Bu sürenin sonunda Don Diego de Carriazo ve karısı, babaları Costanza ve kocası Don

Tomás ile birlikte Burgos'a döndüler. Belediye başkanının oğlu Don Pedro da hem akrabası hem de nişanlısı olan kızı görmek istediği için onlarla gelmişti. Sevillalı hancı bin eskudoyla, Costanza'nın hanımım dediği karısı ise kendisine hediye edilen mücevherlerle zengin oldu.

Ünlü bulaşıkçı kızın hikâyesi, parıldayan Tajo Nehri'nin şairlerine kalemlerini, hâlâ iyi kalpli hancı uşağıyla evli olan Costanza'nın eşsiz güzelliğini övüp göklere çıkarma konusunu kullanma fırsatını verdi. Üç çocuk babası olan Carriazo da hâlâ hayattadır. Çocukların hiçbiri babalarının huylarını almadan ve bu dünyada ton balıkhanelerinin olup olmadığından habersiz bugün Salamanca'da öğrencidirler. Babaları ise ne zaman bir saka eşeği görse Toledo'daki eşeği hatırlıyor ve hiç beklemediği bir anda bir şakanın içinden "Kuyruğu getirsene Asturyalı! Asturyalı kuyruğu getir!" sözleri çıkar diye korkuyor.

İki Genç Kız

Sevilla şehrinden beş fersah ötede Castiblanco denilen bir yer vardı. Akşam olurken burada bulunan hanlardan birine, güzel bir ata binmiş olan bir yolcu girdi. Yanında uşağı yoktu ve üzengisini tutmalarını beklemeden büyük bir çeviklikle eyerden atladı.

Akıllı ve dikkatli bir adam olan hancı hemen koştu; ama o daha yetişemeden yolcu, kapının önünde bulunan taş sıra üzerine oturup göğsündeki düğmeleri hızla açtıktan sonra bayılırmış gibi kollarını iki yana bıraktı. Hayırsever bir kadın olan hancının karısı, yolcunun yanına geldi ve yüzüne su serperek onu ayılttı. Tavırlarından, kendisini bu halde görmüş olmalarından utandığı anlaşılan yolcu, dinleneceği, mümkünse yalnız kalabileceği bir oda isteyerek önünü ilikledi.

Hancı kadın bütün evde tek bir odanın kaldığını ve bunun da iki yatağı olduğunu, başka bir misafir geldiği takdirde onu bu yataklardan birine yatırmak zorunda kalacağını söyledi. Yolcu bunun üzerine, iki yatağın da parasını ödeyeceğini söyleyerek bir altın eskudo çıkarıp boş yatağı kimseye vermemesi şartıyla hancı kadına verdi.

Hancı kadın bu ücretten dolayı çok hoşnut oldu ve o gece evine Sevilla'nın manastır başkanı dahi gelse yolcunun istemiş olduğu şeyi yapacağına söz verdi. Kadın, yolcuya akşam yemeği isteyip istemediğini sordu ve ondan hayır yanıtını aldı. Yolcu yalnızca atına çok iyi bakılmasını istemişti. Odanın anahtarını alıp beraberinde getirdiği meşinden yapılmış büyük heybeleri taşıyarak odaya girdi ve ardından kapıyı kapadı.

Sonradan anlaşıldığına göre kapının arkasına da iki tane sandalye dayamıştı.

Yolcu, odasına çekildikten sonra hancı, arpa dağıtan çırak ve tesadüfen orada bulunan iki komşu yeni gelen misafirin yakışıklılığından, kibarlığından bahsetmeye başladılar ve böyle bir güzellik görmedikleri sonucuna vardılar. Yaşını tahmin etmeye çalışıp on altı ila on yedi arasında olduğunda karar kıldılar. Bayılmasının sebebi hakkında geldiler, gittiler, aldılar, verdiler; ama sebebini anlayamadıkları için, yolcunun kibarlığına hayran kalmakla yetindiler.

Komşular evlerine döndüler. Hancı ata bakmaya, hancı kadın ise başka misafirler gelebilir düşüncesiyle yemek hazırlamaya gitti. Aradan çok zaman geçmemişti ki yaşı ilk yolcudan biraz daha büyük ama yakışıklılığı ondan daha az olmayan başka bir yolcu geldi. Hancı kadın onu görür görmez:

– Aman Tanrım, dedi. Bu da ne böyle? Bu gece evime meleklerin gelmesi bir tesadüf mü?

– Neden böyle dediniz hancı kadın, diye sordu şövalye.

Hancı kadın:

– Boşuna söylemiyorum, dedi. Yalnız şunu söyleyeyim ki efendimiz boşuna atından inmesin; çünkü ona verecek yatağımız kalmadı. Elimde kalan son iki yatağı da şimdi o odada yatmakta olan bir şövalye aldı. Bir tek yatağa ihtiyacı olduğu halde sırf içeri kimse girmesin diye ikisinin parasını da ödedi. Yalnızlıktan hoşlanıyor olmalı. Tanrı ve vicdanım şahittir ki onun saklanacak değil, herkes tarafından kutsanacak bir yüzü ve hali var.

Şövalye:

– Demek bu yolcu o kadar tatlı.

Hancı kadın:

– Tatlı da neymiş? Tatlıların tatlısı.

Şövalye:

– Tut şunu oğlum, yerde yatsam bile bu kadar övdükleri adamı görmeliyim, diyerek elindeki üzengiyi beraberinde ge-

len seyise uzatıp atından indi ve kendisine derhal akşam yemeği verilmesini söyledi.

Kendilerinden isteneni yaptılar. Yemeğini yerken, küçük yerlerde âdet olduğu üzere o kasabanın polisi geldi ve yemek yemekte olan şövalyeyle sohbet etmeye başladı. Laf arasında, şövalyenin kendisine ikram ettiği üç bardak şarabı içip bir keklik göğsü ile bir butu da yemişti. Polis, bütün bunların hesabını, Tanrı korusun Türk baskınları sonucu ortaya çıkan Trasilvano olaylarını da unutmayarak Saray ve Flanders savaşları hakkında yeni haberleri sorarak ödedi.

Şövalye yemeğini yiyip susuyordu; çünkü polisin soruları memnun olacağı yerlerden gelmiyordu. O sırada hancı, ata yemini vererek yanlarına girip sohbete dahil olmaya ve bu arada da kendi şarabını polisinkinden küçük olmayan yudumlarla içmeye başladı. Bitirdiği her kadehten sonra başını sol omzuna doğru eğip şarabın güzelliğini övüyordu; ama sulanmaması için onu kadehte uzun süre bırakmaya cesaret edemiyordu. Laf lafı açtı ve içerideki yolcuya geldi. Onun bayılmasından ve odasına kapanıp yemek yemek istememesinden bahsettiler. Heybelerinin gösterişini, atının güzelliğini ve üzerindeki yolculuk kıyafetlerinin ihtişamını övdüler. Bütün bunlar, kendisine hizmet eden bir uşak olmadan seyahat etmemesini gerektiren şeylerdi. Bu abartılı anlatımlar, şövalyenin içinde yeniden onu görme isteğini uyandırdı. Hancıya öteki yatakta yatmasını sağlaması için yalvardı. Eğer dediğini yaparsa kendisine bir altın eskudo verecekti. Para hırsı hancının yatağı vermeme konusundaki direncini kırdıysa da kapının içeriden kilitlenmiş olması bunu imkânsız hale getirdi. Ayrıca içeride uyumakta olan ve iki yatağın ücretini birden ödeyen yolcuyu uyandırma cesaretini gösteremiyordu; ama polis şu sözleri söyleyerek bunları kolaylaştırdı:

– Yapacağımız şey şu: ben adalet mercii olduğumu bildirerek kapıyı çalacağım ve belediye başkanının emriyle bu şövalyeyi bu handa yatırma emrini aldığımı söyleyeceğim. Başka

yatak olmadığı için onun bu yatakta yatmasını emredeceğim. Böylelikle hancı, yatak kiralanmış olduğu ve kiralanan kişiden almak için hiçbir sebep olmadığı için kendisinin buna zorlandığını söyleyerek suçundan kurtulur, siz de arzu ettiğiniz üzere onu görmüş olursunuz.

Hepsi polisin fikrini çok iyi buldular. Odaya girmek isteyen şövalye, polise dört real verdi. Hemen işe koyuldular ve sonunda ilk gelen yolcu son derece canı sıkılmış bir şekilde adalete kapıyı açtı. İkinci yolcu ise kendisini buna zorladığı için sözde özür dileyerek boş olan yatağa yatmaya gitti. İlk yolcu bu sözlere ne bir karşılık verdi ne de yüzünü gösterdi. Kapıyı açar açmaz yatağına dönüp yüzünü duvara çevirerek cevap vermemek için uyuyormuş gibi yaptı. Diğeri ise bu arzusunu sabah kalktıkları zaman gerçekleştirme ümidiyle yattı.

Aralık ayının uzun ve miskin gecelerinden biriydi. Soğuk ve yol yorgunluğu, geceyi rahat geçirmeyi mecbur kılıyordu; fakat misafirlerden birinin rahatı yerinde olmadığı için gece yarısını biraz geçe öyle acı acı hıçkırmaya başladı ki her hıçkırışında ruhunu teslim ediyor sanılırdı. Uyumakta olan ikinci yolcu bu sese uyanarak, ağlayan yolcunun hıçkırıklarını ve kendi kendine söylediği şeyleri hayretle dinledi. Oda karanlıktı ve yatakları birbirinden uzaktı. Buna rağmen diğer sözleri arasında zavallı yolcunun zayıf ve bitkin şu sözleri duyuldu:

– Ah talihsiz! Kaderimin karşı konulmaz gücü beni nereye sürüklüyor? Benim yolum nedir? İçinde bulunduğum bu çıkmazdan nasıl kurtulacağım? Ah, iyi bir sözden ve öğütten aciz zavallı küçük ben! Bu bilinmeyen seyahatin sonu ne olacak? Ah yerlere çalınmış şeref, nankörlükle karşılanan aşk! Ah ayaklar altına alınmış ana baba, akraba saygısı! Arzuların doludizgin sürükleyişine kendini bırakmış olan bana binlerce defa yazıklar olsun! Ey beni sahte olaylara gerçek sanarak karşılık vermeye zorlamış yalancı sözler! Ama kimi şikâyet ediyorum ki? Kendini kandırmak istemiş olan kişi ben değil miyim? Bıçağı elime alıp yaşlı anne babamın ne kadar değerli ol-

duğumla ilgili besledikleri itibarı kesen ve yerlere atan ben değil miyim? Ah hain Marco Antonio! Bana söylediğin o güzel sözlerin içinde kötülüğün ve hakaretin saklı olması mümkün mü? Neredesin hain? Nereye kaçtın? Nerede saklanıyorsun? Seninle konuşan kişiye cevap ver! Duy beni, senin peşindeyim! Tut beni, düşüyorum! Bana olan borcunu öde! Mademki her konuda bana borçlusun, öyleyse bana yardım et!

Bunu söyleyerek sustu; ama iç çekişler ve hıçkırıklar arasında gözlerinin acı gözyaşları döktüğü belli oluyordu. İkinci yolcu, bütün bunları derin bir sessizlik içerisinde dinlemişti. Duyduğu bu sözlerden dolayı, sitemle ağlayan kişinin şüphesiz bir kadın olduğunu anlamıştı. Bu, onu tanıma isteğini daha da artırıyordu. Birçok defa kadın olduğunu düşündüğü kişinin yatağına gitmeye karar verdi. O aralık kadının kalktığını duymasaydı bunu yapacaktı da. Kadın salonun kapısını açarak atını eyerlemesi için han sahibine seslendi. Yola çıkmak istiyordu. Uzunca bir süre han sahibine seslendikten sonra han sahibi ona sakin olmasını, gece yarısı olduğunu ve bu karanlıkta yola çıkmanın büyük bir cesaret olacağını söyledi. Bunun üzerine sakinleşen yolcu kapıyı kapadıktan sonra, kendini ağırlığınca yatağa bıraktı ve derin derin içini çekti.

Dinlemekte olan diğer yolcu ise onunla konuşmanın ve elinden gelen bir yardım varsa yapmayı teklif etmenin çok yerinde bir karar olacağını düşündü. Böylelikle kadının kim olduğu açığa çıkacak ve hikâyesini anlatmaya onu zorlamış olacaktı. Böylelikle ona şöyle dedi:

– Hiç şüphe yok ki bay asilzade, iç çekişleriniz ve söylediğiniz sözler beni, dert yandığınız kötülüklere acındırmamış olsaydı, insani duygulardan mahrum olduğumu ve ruhumun taştan, yüreğimin ise sert bir bronzdan yapılmış olduğunu zannedecektim. Size karşı duyduğum acıma ve eğer bir çaresi var ise bu derdinize bir deva bulma uğrunda canımı ortaya koymak için içimde doğan iyi niyet, mükâfat olarak herhangi bir nezakete layık ise acınızın sebebini hiçbir şey sak-

lamadan açıklayarak bana karşı bu nezaketi göstermeniz için size yalvarırım.

– Çektiğim acı aklımı başımdan almış olmasaydı eğer, dedi sızlanan kişi, bu odada yalnız olmadığımı hatırlayıp dilime gem vurmuş ve hıçkırıklarıma da bir ara vermiş olurdum. Bana en çok gereken yerde aklımın beni terk etmiş olmasının bedelini benden istediğinizi yaparak ödemek isterim; çünkü felaketimin hazin hikâyesini yinelemek belki de hayatıma son verebilir. Eğer benden dilediğiniz şeyi yapmamı istiyorsanız bana bir söz vermelisiniz ki zaten sözlerinizle de bunu vaat ediyorsunuz. Benden ne duyarsanız duyun yatağınızdan kalkmayacak, yanıma gelmeyecek ve anlatacaklarımdan daha fazlasını sormayacaksınız. Bu dediklerimin aksini yaptığınız veya kımıldadığınızı duyduğum takdirde başucumda duran kılıçla göğsünüzü delerim.

Bu kadar arzu ettiği şeyi öğrenebilmek için binbir imkânsızlığı vaat etmeye hazır olan diğer yolcu, kendisinden istenilen şeylerden bir adım bile dışarı çıkmayacağını söyleyerek, binlerce defa yemin etti.

– Sizden bu sözü aldıktan sonra, dedi birinci yolcu, şimdiye kadar yapmamış olduğum bir şeyi yapacağım, yani hayatımı birine anlatacağım. Dinleyin:

"Şunu bilin ki bayım, size söylemiş olacakları gibi ben, bu odaya erkek kıyafetleri giymiş olarak gelen talihsiz bir kızım ya da en azından sekiz gün öncesine kadar kız idim. Düşüncesiz ve çılgın biri olduğum ve hain adamların aldatıcı süslü sözlerine kandığım için artık kız olmaktan çıkmış bulunuyorum. İsmim Teodasia. Neresi olduğunu söylemeyeceğim, ama memleketim, Endülüs'ün başlıca yeridir; çünkü onun neresi olduğunu bilmeniz, onu saklama sebebim kadar önemli değildir. Bir erkek bir de kız çocuk sahibi olan anne ve babam asil ve ortalamanın üzerinde zengin olan kimselerdir. Erkek çocuk huzur ve şerefleri için, kız çocuk ise bunun tam tersi için dünyaya gelmiştir. Oğullarını Salamanca'ya okumaya gönder-

diler. Ben ise evde oturuyordum. Fazilet ve asaletleri gereği beni inziva ve tedbir içerisinde büyütüyorlardı. Ben ise hiçbir üzüntü duymadan daima onlara itaat ettim ve isteklerimi onların isteklerine uydurdum. Namert kader ve benim sonsuz taşkınlığım, ailemden daha zengin ve daha asil olan komşumuzun oğlunu karşıma çıkartıncaya kadar da her şey bu minval üzerinde ilerliyordu.

Ona ilk baktığımda yalnızca onu görmekten kaynaklanan doğal bir memnuniyet duymuştum, o kadar; çünkü onun zarafeti, kibarlığı, yüzü, tarzı, nadir bulunan zekâsı ve nezaketi kasabada çok övülüyor ve saygı görüyordu.

Düşmanımı överek talihsiz maceramı, yani deliliğimin başlangıcını bu boş sözlerle uzatmanın ne yararı var? Sonunda o da beni, benimkinin karşısında olan penceresinden birçok defa gördü. Bana oradan gözlerinin içinden ruhunu gösteriyor gibi geliyordu. Benim gözlerim ise onu ilk gördüklerinde duydukları hazdan daha farklı bir şekilde ona bakmaya başlamış, hatta hareketlerinde ve yüzünde okuduklarının temiz gerçekler olduklarına beni inanmaya zorlamıştı. Bu bakış sözün aracısı oldu. Söz ise arzusunu dile getirdi. Onun arzusu benim arzumu alevlendirmiş ve aşkına inandırmıştı. Ardından vaatler, yeminler, gözyaşları ve iç çekişler geldi, bence âşık bir sevgilinin aşkının sürekliliğini ve yüreğinin sağlamlığını anlatması için yapılması gereken her şeyi yaptı. Kendimi hiçbir zaman buna benzer bir durumda ve zamanda görmemiş olduğum için, söylediği her söz onurumun kalesinin bir yanını yıkan bir topçu atışı, döktüğü her gözyaşı namusumu yakan bir ateş ve her iç çekişi bu yangını artıran bir rüzgâr oldu. Öyle ki o güne kadar dokunulmamış olan bir namusu kirletti ve sonunda anne ve babasının kendisini başka bir kızla evlendirmek istemelerine rağmen benimle evleneceği vaadiyle beni buna razı etti. Ben de nasıl olup bittiğini anlamadan ailemden gizli bir şekilde kendimi ona teslim ettim. Mutluluğumu yerle bir eden adamın adı Marco Antonio'dur ve bu günahımın

onun bir uşağından başka şahidi yoktur. Bana gönlünce sahip olmuştu. İki gün sonra ise ortadan yok oldu. Ne ailesi ne de başka biri gittiği yeri biliyor ya da tahmin edebiliyordu.

Ne hale gelmiş olabileceğimi söyleyebilecek biri varsa çıksın; çünkü onu ancak ben bilebilirim. Hatamın sebebi sanki onlarmış gibi saçlarımı yoldum. Felaketimin bütün sebebi odur diye yüzümü tırmaladım. Kaderime lanet ettim. Acele hareketimi suçladım. Sonsuz gözyaşı döktüm. Bu gözyaşları ile yaralı göğsümden çıkan soluklar arasında kendimi adeta boğuluyormuş gibi hissediyordum. Sessizlik içerisinde Tanrı'ya yalvardım. Derdime herhangi bir yol ya da yöntem bulup bulmayacağını görmek için onunla konuştum. Bulduğum çare, erkek kıyafetlerine bürünerek ailemin evinden ayrılıp bu ikinci aldatan Aeneas'ı[1], bu acımasız ve vefasız Vireno'yu[2], iyi niyetimi, haklı ve yerinde ümitlerimi boşa çıkaran kişiyi aramaya gitmek oldu.

Tesadüfler, önüme erkek kardeşimin yol elbisesini ve babamın atını çıkarınca fazla düşünmeden hemen eyer vurarak çok karanlık bir gecede Salamanca'ya gitme niyetiyle evden çıktım. Sonradan duymuş olduğuma göre Marco Antonio' nun bu şehre gelmiş olduğu sanılıyordu; çünkü kendisi öğrenciydi ve size bahsetmiş olduğum erkek kardeşimin de arkadaşıydı. Beklenilmeyen yolculuğum esnasında başıma gelebilecek her şey için yanıma gerektiği kadar altın para almaktan da geri kalmadım. Beni en çok tedirgin eden şey, anne ve babamın beni takip edip üzerimdeki kıyafet ve yanımdaki at yüzünden yerimi bulmalarıdır. Bundan korkmasam bile Salamanca'daki erkek kardeşimden korkuyorum. Kardeşim beni tanırsa hayatımın nasıl tehlikeye gireceği anlaşılabilir; çünkü mazeretlerimi dinlese bile, şerefine sürülebilecek en ufak bir

---

[1] Aeneas: Kral Anıkhises ile Aphrodite'nin oğlu ve Truva kahramanlarından biri. Truva düştükten sonra şehirden kaçıp yeni bir yurt arayan Truvalıların önderidir.

[2] Vireno/Bireno: Ludovico Ariosto'nun "Orlando Furioso" adlı epik şiirin kahramanlarından biri. Sevgilisi Olimpia'yı ıssız bir adada terk etmiştir.

lekenin kaygısı ona gösterebileceğim bütün mazeretlerin önüne geçer.

Buna rağmen ilk kararım, canım pahasına bile olsa zalim kocamı aramaktır ve elimdeki kanıt tarafından yalanmadan da bunu inkâr edemez. Bu kanıt, üzerinde *"Marco Antonio, Teodosia'nın kocasıdır"* yazılı elmas bir yüzüktür. Eğer onu bulursam, beni bu kadar çabuk terk etmesine sebep olacak bende ne gibi bir kusur bulduğunu soracağım. Kısacası ya o bana verdiği sözü tutup vaadini yerine getirecek ya da ben kendime hakaret ettirmekte gösterdiğim acele gibi, intikam almakta da acele ederek onu öldüreceğim; çünkü anne ve babamdan bana geçmiş olan asil kan bende uğradığım hakaretin ya telafisini ya da intikamını vaat eden bir cesaret uyandırıyor.

İşte öğrenmek istediğiniz gerçek ve acıklı hikâyem budur bay şövalye. Bu hikâye, sizi uykunuzdan uyandıran hıçkırıkların ve sözlerin yeterli bir özrü olmalı. Sizden yalvararak istediğim şey, derdime bir çare bulamadığınıza göre en azından karşıma çıkabilecek olan tehlikelerden kaçınmak, yakalanma korkumu hafifletmek ve bu kadar çok arzu ettiğim ve muhtaç olduğum şeyi elde etme konusunda bana akıl vermenizdir."

Sevdalı Teodosia'nın hikâyesini dinleyen adam, ona tek kelime söylemeden, uzun süre sessiz kaldı. O kadar ki Teodosia onun uykuya dalmış olduğunu, anlattıklarının hiçbirini dinlememiş olduğunu düşündü ve şüphelendiği şeyin doğru olup olmadığını anlamak için ona:

– Uyuyor musunuz bayım, diye sordu. Uyumanızda hiçbir sakınca yok; çünkü felaketlerini, onları işitmeyen birine anlatan sevdalı bir kimsenin, onları dinleyen kişide merhametten çok, uyku hali yaratması doğaldır.

– Uyumuyorum, dedi şövalye, bilakis o kadar uyanığım ve talihsizliğinizi o kadar iyi işitiyorum ki bu size olduğu kadar bana da aynı derecede acı ve üzüntü veriyor diyebilirim. Bu yüzden benden istediğiniz yardım yalnızca akıl vermek olmamalı. Size elimden geldiği kadar yardım etmeliyim. Ma-

cerayı anlatış tarzınızdan, nadir bir zekâya sahip olduğunuz anlaşılıyor. Aşka boyun eğen iradeniz, sizi Marco Antonio'nun kandıran sözlerinden daha çok aldatmış. Buna rağmen yaşınızın küçüklüğünü hatanız için bir özür saymak isterim. Gençler, insanların hainlikleri konusunda tecrübesiz olur. Sakin olun hanımefendi ve gecenin kalan bu az kısmını da uyuyarak geçirin. Sabah olunca birbirimize danışıp nasıl bir çare bulabileceğimize bakarız.

Teodosia ona nasıl teşekkür edeceğini bilemedi ve şövalyenin uyuyabilmesi için biraz sakinleşmeye çalıştı; ama şövalye bir an bile gözünü kırpmamıştı. Aksine, yatakta dönüp içini çekmeye başladı. O kadar ki Teodosia ona neyi olduğunu sormak zorunda kaldı. Eğer bir derdi varsa, buna, kendisine gösterilen aynı iyi niyetle bir çare bulacağını söyledi. Şövalye ise buna şöyle yanıt verdi:

– Bende huzursuzluğa sebep olan kişi siz olmanıza rağmen hanımefendi, ona çare bulacak olan kişi siz değilsiniz. Eğer öyle olsaydı hiçbir acım kalmazdı.

Teodosia bu karışık sözlerin manasını anlayamamıştı; ama adamın bir aşk acısı çektiğini tahmin ediyordu ve hatta buna kendisinin sebep olduğunu düşünüyordu. Bu şüphelenilesi ve düşünülesi bir şeydi; çünkü odanın rahatlığı, tenhalığı, karanlığı ve kendisinin kadın olduğunu bilmesi onda herhangi bir kötü düşünce uyandırmış olabilirdi. Genç kadın bundan korkup sessizce ve aceleyle giyindi. Kılıcı ile kamasını kuşandı ve yatağın üzerine oturarak bu şekilde günün ağarmasını bekledi. Çok geçmemişti ki hanın odalarında bulunan deliklerden giren ışıklar sabah olduğunu haber verdi. Şövalye de Teodosia'nın yaptığı gibi yapmıştı ve odanın gün ışığıyla aydınlandığını görür görmez yataktan kalktı ve:

– Kalkınız Bayan Teodosia, dedi. Yolculuğunuz boyunca size eşlik etmek, Marco Antonio'yu sizin yasal kocanız olarak görünceye veya kendisi ya da ben hayatımızı kaybedinceye kadar yanınızdan ayrılmak istemiyorum. Felaketinizin bana

yüklemiş olduğu borcu ve isteği bu şekilde göreceksiniz.

Bunu söyleyerek odanın pencerelerini ve kapılarını açtı.

Teodosia, bütün gece konuştuğu adamın boyunu bosunu, nasıl biri olduğunu aydınlıkta görebilmek için güneş ışığı istiyordu; fakat adama bakıp da onu tanıdığı an, hiçbir zaman gündüz olmamış olmasını, aksine gözlerinin orada sonsuz bir karanlık içerisinde kapanmış olmasını diledi; çünkü kadını görmek isteyen şövalye, gözlerini ona çevirir çevirmez kadın o adamın çok korktuğu erkek kardeşi olduğunu gördü. Onu görür görmez gözlerinin feri kaybolmuş, hareketsiz ve dilsiz kalmış, yüzünün rengi uçmuştu; fakat tehlike karşısında zekâsı çabuk işlerdi ve bu korkudan cesaret alarak elini kamasına götürüp sivri yerinden tutarak kardeşinin önünde diz çöktü ve korkak bir sesle ona şunları söyledi:

– Sevgili kardeşim, efendim, bu demir parçasıyla yapmış olduklarımın cezasını ver ve hıncını al; çünkü işlediğim büyük günah için merhamet etmek doğru değildir. Ben günahımı itiraf ediyorum ve pişmanlığımın benim için bir mazeret teşkil etmesini istemiyorum. Yalnız sana yalvarırım bu ceza canımı alsın, ama şerefimi almasın. Anne ve babamın evinden kaçarak şerefimi bir derece tehlikeye sokmuş olmama rağmen bana vereceğin ceza gizli kalırsa eğer, şerefim de lekelenmemiş olur.

Erkek kardeşi ona bakıyordu. Kız kardeşinin bu hafifmeşrep ve ahlaksızca hareketi kendisini intikam almaya kışkırtsa da onun suçunu itiraf ederken söylediği o narin ve dokunaklı sözler kalbini öyle yumuşatmıştı ki sevimli bir yüz ifadesi ve sakin bir hareketle onu yerden kaldırdı. Birçok sözünün yanında, deliliğine eşit bir ceza bulamadığından onu şimdilik ertelediğini söyleyerek kardeşini elinden geldiğince teselli etti. Kaderin, bu felakete çare bulunacak olan kapıları henüz tamamıyla kapatmadığını gördüğü için, kız kardeşinin hafifmeşrepliği yüzünden kendi üzerine sıçrayan bu lekenin öcünü almaktansa mümkün olan her yolu deneyerek buna bir çare bulmayı tercih ediyordu.

Aklı başından gitmiş olan Teodosia bu sözler üzerine kendine geldi. Yüzünün rengi eski haline dönmüş ve ölmüş olan ümitleri yeniden canlanmıştı. Don Rafael –kardeşinin adı böyleydi– kız kardeşinin macerası üzerine daha fazla konuşmak istemedi. Ona yalnızca Teodosia olan adını Teodoro olarak değiştirip Marco Antonio'yu aramak için birlikte Salamanca'ya gideceklerini, ancak onun Salamanca'da olduğunu zannetmediğini; öyle olsaydı, arkadaşı olduğu için, bunu kendisine bildirmiş olacağını söyledi. Bununla beraber kendisine etmiş olduğu hakaret onu susturmuş ve onu görme arzusundan vazgeçirmiş olabilirdi. Teodoro, kardeşinin bütün istediklerini yerine getirdi.

Hancı içeri girdi. Kendilerine kahvaltı getirmelerini emrettiler; bir an önce yola çıkmaları gerekiyordu. Seyis atı eğerlemekteyken ve kahvaltı da getirilmek üzereyken içeri yolcu kıyafetleri içerisinde bir şövalye girdi. Don Rafael onu hemen tanıdı. Teodoro da onu tanımıştı ve görünmemek için odasından çıkmaya cesaret edemedi. İki erkek kucaklaştılar. Don Rafael yeni gelen şövalyeye memleketten ne haberler olduğunu sordu. O da Santa María limanından geldiğini, orada Napoli'ye hareket etmek üzere olan dört kadırganın bulunduğunu ve bunlardan birine Don Leonardo Adorno'nun oğlu Marco Antonio'nun bindiğini gördüğünü söyledi. Bu habere çok sevinen Don Rafael, kendisi için bu kadar önemli olan biri hakkında hiç beklemediği bir anda haber almasının, işlerinin iyiye gideceğine işaret olduğunu düşündü. Arkadaşına, kendisinin de iyi bildiği babasının atına karşılık onun katırını almayı teklif etti. Ona Salamanca'dan geldiğini değil Salamanca'ya gittiğini ve bu kadar iyi bir atı böylesine uzun bir yolculuğa götürmek istemediğini söyledi. Kibar bir insan olan arkadaşı bu değiş tokuştan memnun kaldı ve atı alıp babasına verme görevini üstlendi. Bunun ardından birlikte kahvaltı ettiler, Teodoro ise tek başına yedi.

Yola çıkma vakti geldiğinde, arkadaşı, büyük bir servete

sahip olduğu Cazalla'ya doğru yola koyuldu. Don Rafael onunla birlikte gitmedi ve ona eşlik etmemek için, o gün Sevilla'ya gitmesi gerektiğini söyledi. Arkadaşı gittikten sonra hayvanlar da yol için hazırlanmış olduğundan hancıya hesabı ödeyip veda ettiler ve orada bulunanları güzelliklerine ve kibar tavırlarına hayran bırakarak gittiler. Erkek olmasına rağmen Don Rafael'in zarifliğinin, yakışıklılığının, tavır ve hareketlerinin kız kardeşinin güzelliğinden ve zarafetinden aşağı kalır yanı yoktu.

Oradan ayrılır ayrılmaz Don Rafael, kız kardeşine Marco Antonio hakkında kendisine verilmiş olan haberleri anlattı ve mümkün olan en kısa sürede Barcelona'ya doğru yol almalarını, İtalya'dan geçen veya İspanya'ya gelen kadırgaların orada birkaç gün demir attıklarını, eğer gelmemişlerse bekleyeceklerini ve hiç şüphesiz orada Marco Antonio'yu bulacaklarını zannettiğini söyledi. Kız kardeşi ise kendisinin en doğru gelen şeyi yapmasını; çünkü onun isteğinden başka bir isteğinin olmadığını söyledi.

Don Rafael beraberinde getirdiği seyise sabırlı olmasını; çünkü Barcelona'ya geçmek istediğini ve kendisiyle beraber bulunacağı bu sürenin ücretini memnun kalacağı bir şekilde ödeyeceğini vaat etti. Mesleğinin en neşeli insanlarından biri olan ve Don Rafael'in cömertliğini iyi bilen seyis de dünyanın öbür ucuna kadar gelip hizmet edebileceğini söyledi.

Don Rafael kız kardeşine yanında ne kadar parası olduğunu sordu. O da parayı saymadığını; ama elini babasının yazı masasının çekmecesine yedi sekiz defa daldırıp avuç dolusu altın eskudolar çıkardığından başka bir şey bilmediği cevabını verdi. Don Rafael buna göre kız kardeşinin hemen hemen beş yüz eskudosu olduğunu düşündü. Kendisinde de iki yüz eskudo ve bir altın köstek vardı. Bunlarla birlikte pek sıkıntı çekmeyecekler gibi görülüyordu. Barcelona'da Marco Antonio'yu bulacağına da inanıyordu.

Bunun ardından hiç vakit kaybetmeden aceleyle yola ko-

yuldular ve önlerine bir engel ya da bir talihsizlik çıkmadan Barcelona'dan dokuz fersah uzaklıkta bulunan Igualada adında bir kasabanın iki fersah yakınındaki yere geldiler. Yolda giderken Roma'ya büyükelçi olarak giden bir şövalyenin henüz gelmemiş olan kadırgaları Barcelona'da beklemekte olduğunu öğrendiler. Bu haber onları sevindirdi ve bu sevinçle yol üzerinde bulunan bir koruluğa geldiler. Adamın birinin bu koruluktan bitkin bir şekilde arkasına baka baka çıktığını gördüler. Don Rafael, adamın önüne geçerek ona:

– Ne için koşuyorsun mübarek adam, diye sordu. Seni bu derece korkutan ve ayaklarına çeviklik katan nedir?

– Bu ormanda bulunan bir haydut çetesinin elinden mucize eseri kurtuldum, dedi. Ben hızla ve korku içerisinde kaçmayayım da kimler kaçsın?

– Kötü, dedi seyis. Tanrı korusun! Demek bu saatte haydutlar? İstavroz aşkına, bizi anadan üryan soyarlar.

– Dert etmeyin kardeş, dedi ormandan gelen adam. Haydutlar gittiler ve otuzdan fazla yolcuyu üzerlerinde yalnızca gömleklerini bırakarak bu ormandaki ağaçlara bağladılar. İşaretle gösterdikleri bir tepeyi aştıktan sonra yolcuları çözsün diye de birini serbest bıraktılar.

– Öyleyse güven içerisinde geçebiliriz, dedi seyis Calvete; çünkü haydutlar baskın yaptıkları bir yere aradan birkaç gün geçmeden dönmezler. Bunun gerçek olduğuna, onların eline iki defa düşmüş, örf ve âdetlerini iyi bilen bir insan sıfatıyla sizi temin ederim.

– Doğrudur, dedi adam.

Don Rafael, bunu duyunca yola devam etmeye karar verdi. Fazla ilerlememişlerdi ki sayıları kırkı aşan bağlanmış insanla karşılaştılar. Haydutların serbest bıraktıkları kişi onları çözüyordu. Onları görmek çok garip bir manzaraydı: bazıları çırılçıplaktı, bazıları haydutların yırtık kıyafetlerini giymişti, bazıları kendilerini soyulmuş olarak gördükleri için ağlıyorlardı, bazıları diğerlerinin garip kıyafetlerine gülüyorlardı. Biri

kendisinden çalınanları ayrıntılarıyla anlatıyor, diğeri ise kendisinden çalınan sayısız eşya arasında en çok Roma'dan getirdiği bir kutu *agnus*'a[3] acıdığını söylüyordu. Kısacası orada duyulan tek şey, soyulmuş insanların dört bir yandan gelen ağlama sesleri ve iniltileriydi. İki kardeş, Tanrı'nın kendilerini bu kadar büyük ve bu kadar yakına gelen bir tehlikeden koruduğu için ona şükrederek, etrafı seyrediyorlardı. En çok merhamet uyandıran ve özellikle Teodoro'nun acıdığı şey, on altı yaşlarında görünen, üzerinde yalnızca bir gömlek ve ayaklarında bezden ayakkabılar olan ama herkesi kendisine bakmaya zorlayacak ve harekete geçirecek kadar güzel yüzlü bir delikanlının meşe ağacının gövdesine bağlı olduğunu görmek oldu.

Teodoro onu çözmek için atından indi. Delikanlı bu iyiliğe nazik sözlerle yanıt verdi. Teodoro ise yaptığı bu iyiliği tamamlamak için, seyis Calvete'den, ilk uğrayacakları kasabadan bu sevimli delikanlıya başka bir tane alıncaya kadar kendi mantosunu ödünç vermesini istedi. Calvete mantoyu getirdi. Teodoro bu mantoyla delikanlıyı örttü ve ona nereli olduğunu, nereden gelip nereye gittiğini sordu.

Bütün bunlar olurken Don Rafael de yanlarındaydı. Delikanlı, Endülüslü olduğunu söyledi. Yaşadığı yerin adını söylediğinde, kendilerinin oturduğu yerden ancak iki fersah uzaklıkta olduğunu anladılar. Sevilla'dan gelmekteydi ve niyeti, birçok İspanyol'un yaptığı gibi İtalya'ya gidip şansını askerlikte denemekti; fakat talih, karşısına büyük miktarda parası ve üç yüz eskudo verilse bile alınamayacak kadar iyi kıyafetlerini çalan haydutları çıkararak ona acımasız davranmıştı. Her şeye rağmen yoluna devam etmeyi düşünüyordu, çünkü başına gelen ilk felakette ihtirası sönen bir soydan gelmiyordu.

Delikanlının bu sözlerine, onun kendi kasabalarına yakın bir yerden olduğunu duymak ve güzelliğinin uyandırdığı güven de eklenince, iki kardeşte ona ellerinden geldiğince iyi

[3] Agnus Dei: "Tanrı'nın kuzusu" anlamına gelen, Papa tarafından kutsanmış tasvir.

davranma isteği uyandı. En çok ihtiyacı olanlara, özellikle sayısı sekizden fazla olan rahiplere ve din adamlarına bir miktar para dağıttıktan sonra delikanlıyı Calvete'nin katırına bindirdiler ve kısa sürede, konaklayacakları Igualada'ya vardılar. Burada, kadırgaların bir gün önce Barcelona'ya vardıklarını ve limandaki güvensizlik onları daha önce demir almaya zorlamazsa iki gün sonra hareket edeceklerini öğrendiler.

Bu haberler üzerine bütün o geceyi uykusuz, heyecan ve sıkıntı içinde geçirip gün doğmadan yataklarından kalktılar. Bu heyecan ve huzursuzlukları şundan ileri geliyordu: Bir gece önce bağlarını çözmüş oldukları delikanlıyla beraber sofraya oturduklarında Teodoro gözlerini dikkatle delikanlının yüzüne dikmiş ve ona bakarken kulaklarının delik olduğunu fark etmişti. Hem bu hem de delikanlının çekingen bakışlı oluşu, Teodoro'da, onun kadın olduğu şüphesini uyandırmıştı. Şüphelendiği şeyin doğru olup olmadığını anlayabilmek için heyecan içerisinde akşam yemeğinin bitmesini bekliyordu. Don Rafael yemek esnasında ona kimin oğlu olduğunu sormuştu; çünkü eğer söylediği yer doğru ise kendisi o yerde bulunan herkesi tanıyordu. Delikanlı bu soruya, çok tanınmış bir şövalye olan Don Enrique de Cárdenas'ın oğlu olduğunu söyleyerek yanıt vermiş; ancak bunun üzerine Don Rafael kendisinin Don Enrique de Cárdenas'ı iyi tanıdığını, onun hiç oğlu olmadığını bildiğini ve hatta bundan emin olduğunu söylemişti. Eğer delikanlı bunu kim olduğunun ortaya çıkmaması için söylediyse mesele yoktu, ona daha fazla soru sormayacaktı.

Delikanlı cevap verdi:

– Don Enrique'nin oğullarının olmadığı doğrudur; ama kardeşi Don Sancho'nun oğulları vardır.

– Onun da oğulları yoktur, dedi Rafael. Aksine yalnızca bir kızı vardır ve duyduğuma göre de Endülüs'ün en güzel kızlarından biriymiş. Onu yalnızca şöhretinden tanıyorum; çünkü onun memleketine birçok defa gittiğim halde onu hiç görmedim.

Delikanlı:

– Bütün dedikleriniz doğrudur efendim. Don Sancho'nun yalnızca tek bir kusuru vardır; ama söylendiği kadar güzel değildir. Size Don Enrique'nin oğlu olduğumu söyledimse bunu asilzade olduğumu zannetmeniz için yaptım efendilerim. Halbuki ben, Don Sancho'ya uzun yıllar boyunca hizmet etmiş olan bir kâhyanın oğlundan başka bir şey değilim. Onların evinde dünyaya geldim ve babamı kesin olarak gücendirdiğim için fazla miktarda parasını alarak sizlere de söylemiş olduğum gibi İtalya'ya gelip asker olmak istedim. Zannımca mütevazı soydan gelen insanlar bile bu şekilde kendilerini ünlü kılabiliyorlardı.

Teodoro bütün bu sözlere ve söyleniş biçimine dikkat kesiliyor, şüphesi giderek artıyordu.

Yemek sona erdi ve örtüler kaldırıldı. Don Rafael üzerini değiştirirken Teodoro ona bu delikanlı hakkındaki şüphelerinden bahsetti. Ağabeyinin düşüncelerini dinleyip iznini aldıktan sonra delikanlıyı sokağa bakan geniş bir pencerenin balkonuna götürdü. İkisi de parmaklıklara dayandı ve Teodoro, delikanlıyla konuşmaya şu sözlerle başladı:

– Bay Francisco –delikanlı adının böyle olduğunu söylemişti– sormak istediğim veya sormak isteyebileceğim herhangi bir şeyi yanıtlamayı benden esirgemeyecek kadar size iyilik yapmış olmak isterdim; fakat sizi tanıdığım bu kısa süre buna imkân vermedi. Belki önümüzdeki günler içerisinde bu isteğimin neye yarayacağını öğreneceksiniz ve şu anki isteğimi tahmin etmek hoşunuza gitmese bile ben yine de sizin hizmetkârınız olmaya devam edeceğim. Zaten bu konuyu size açmadan önce de size hizmet etmiştim. Yine de şunu bilmenizi isterim ki yaşım sizin yaşınız kadar küçük olmakla birlikte dünya meseleleri üzerinde yaşımın gerektirdiğinden daha fazla tecrübem vardır. İşte bu tecrübem sayesinde sizin, kıyafetinizin göstermiş olduğu gibi erkek değil, bir kadın olduğunuzdan şüpheleniyorum. Güzelliğinin belirttiği kadar asil doğmuş ve kılık değiştirmesinin bize anlattığı kadar talihsiz

bir kadın; çünkü bu kılık değiştirmeler bunu yapan kişiye hiçbir zaman uğur getirmemiştir. Eğer şüphelendiğim şey doğru ise bana söyleyin. Size elimden gelen her konuda yardım ve hizmet edeceğime şövalye şerefi üzerine ant içerim. Kadın olduğunuzu inkâr edemezsiniz; çünkü kulaklarınızdaki deliklerden bu açıkça fark ediliyor. Onları ten renginde baimumuyla kapamamakla büyük dikkatsizlik etmişsiniz; çünkü benim kadar dikkatli olup da benim kadar şerefli olmayan biri sizin bu kadar başarısızca saklamaya çalıştığınız şeyi açığa çıkarabilir. Size yardım etmeyi teklif ettiğimi, bu sırrı saklayacağıma söz verdiğimi bilmenizi ve bana hiç tereddüt etmeden kim olduğunuzu söylemenizi istiyorum.

Delikanlı, Teodoro'nun sözlerini büyük bir dikkatle dinlemişti. Sözlerini bitirdiğini gördüğünde, ona bir karşılık vermeden önce, ellerini avuçlarının içerisine alarak zorla öptü ve onları güzel gözlerinden akan yaşlarla ıslattı. Delikanlının bu garip acısı Teodoro'nun içine öyle bir işledi ki bu gözyaşlarına eşlik etmekten kendini alamadı. Başkalarının acıları ve dertleri karşısında yumuşayarak merhamet etmek asil kadınlara özgü bir davranıştır. Bununla beraber ellerini delikanlının dudaklarından güçlükle kurtardıktan sonra onun vereceği cevaba kulak kesildi. Delikanlı, sayısız nefesle kesilen ve bir inilti halinde çıkan sesiyle şunları söyledi:

– Şüphenizin doğru olmadığını ne inkâr etmek isterim ne de inkâr edebilirim efendim. Ben bir kadınım. Kadınların dünyaya getirmiş oldukları arasında en talihsiz kadınım. Madem ki bana yapmış olduğunuz hizmetler ve ettiğiniz teklifler beni emirlerinize karşı boyun eğmeye zorluyor, öyleyse dinleyin. Eğer başkalarının felaketlerini dinlemek sizi sıkmıyorsa size kim olduğumu söyleyeyim.

– Bunu öğrenme zevki, bu kadar üzüntü içerisinde olmanızdan dolayı duyduğum acıya eşit olmazsa Tanrı beni felaketler içerisinde yaşatsın, diye yanıtladı Teodoro; çünkü onları kendi dertlerimmiş gibi görüyorum.

Ona yeniden sarıldı ve biraz daha sakinleşmiş olan delikanlı şunları anlatmaya başladı:

– Memleketim hakkında size doğruyu söyledim; ama ailem hakkında söylediklerim doğru değildi. Don Enrique benim babam değil, amcamdır. Benim babam, onun kardeşi Don Sancho'dur. Ben, ağabeyinizin de dediği gibi Don Sancho'nun güzelliğiyle nam salmış olan kızıyım. Bu güzelliğin aldatan şöhreti, bende olmayan bir güzellikten kaynaklanmaktadır. Adım Leocadia'dır. Kılık değiştirmemin sebebini ise şimdi öğreneceksiniz.

Endülüs'ün en zengin ve en asil kasabalarından biri, benim memleketime iki fersah mesafede bulunur. Burada, Cenova'nın asil ve köklü Adorno'lar ailesine mensup asil bir şövalye yaşar. Bu şövalyenin bir de oğlu vardır ki şöhret, onu övmekte benim yaptığım gibi ileri gitmiyorsa, en çok arzu edilebilecek erkeklerden biridir. Bu kişi, hem kasabaların birbirine yakın olmasından hem de babam gibi ava meraklı olmasından dolayı bazen bize gelir ve beş altı gün kalırdı. Bu zamanın büyük bir bölümünü babamla beraber kırda geçirirdi. Kaderin, aşkın veya dikkatsizliğimin yol açtığı bu fırsat, beni temiz düşüncelerimin yüksekliğinden şu an içinde bulunduğum bu durumun aşağılığına kadar düşürmeye yeterli oldu; çünkü Marco Antonio'nun güzel görünüşünü ve kibar tavırlarını iyi terbiye görmüş bir kıza izin verildiği kadar inceleyip soyunun asaletini ve babasının servet adı verilen çok sayıdaki malını göz önünde bulundurduktan sonra, eğer o benim kocam olursa arzu ettiğim bütün mutluluğa kavuşacakmışım gibi gelmişti. Bu düşünceyle beraber onu daha dikkatli incelemeye başladım. Şüphesiz bunu yaparken fazla dikkatli olamamışım; çünkü o benim ona baktığımı fark etmişti ve kalbimin sırlarına erişip ruhumun en gizli hazinelerini çalmak için bundan başka bir giriş kapısı aramaya ihtiyaç duymadı.

Aşkımızın ayrıntılarını harfi harfine neden anlattığımı bilmiyorum; ama onun yoğun bir uğraşı ve emek sonucunda

elimden alındığını size söylemeliyim. Çok sağlam ve Hıristiyanca yeminler ederek, beni kocam olacağına inandırıp söz verdikten sonra, istediği şekilde sahip olabilmesi için ona kendimi sundum; fakat onun ettiği yeminler ve söylediği sözler beni tam olarak inandırmamış olacak ki bunların hiçbiri boşa gitmesin diye ona bir senet yazdırdım. Kendi ismiyle imzaladığı bu senet o kadar ayrıntılı ve kuvvetli bir dille yazılmıştı ki beni tatmin etti. Senedi elime aldıktan sonra kendi kasabasından benimkine gelip bahçedeki duvarı aşarak odama girebilmesi için her şeyi hazırladım. Burada yalnızca kendisine adanmış olan meyveyi rahatlıkla toplayabilirdi. Ve nihayet bu kadar arzu ettiğim gece geldi çattı.

Teodoro o ana kadar ruhunu Leocadia'nın sözlerine teslim ederek susmuştu. Leocadia'nın her bir sözüyle Teodoro'nun yüreği dağlanmaktaydı, özellikle de Marco Antonio'nun adını duyduğu ve Leocadia'nın eşsiz güzelliğini görüp değerinin büyüklüğünü anlayıp macerasını anlatış tarzıyla kanıtladığı üstün zekâsını düşündüğünde; ama "nihayet o kadar arzu ettiğim gece geldi çattı" sözlerini işittiğinde artık sabrı tükenecek gibi olmuştu ve elinde olmayarak Leocadia'nın sözünü kesip ona şunları söyledi:

– Peki o mutlu gece geldiğinde o ne yaptı? Dediğiniz gibi içeri girebildi mi? Size sahip oldu mu? Senedini yeniden teyit etti mi? Kendisine ait olduğunu söylediğiniz şeyi elde etmekten memnun kaldı mı? Babanızın bundan haberi oldu mu ya da bu kadar namuslu ve akıllıca başlayan maceranın sonu nereye vardı?

– Beni, gördüğünüz bu hale getirdi, dedi Leocadia. Ne ben ona sahip olabildim ne de o bana; çünkü kararlaştırılan randevuya gelmedi.

Bu cevap üzerine Teodoisa derin bir nefes aldı ve ağır ağır kemiklerine ve iliklerine işleyerek sabrını tamamıyla ele geçiren kıskançlığın kudurmuş vebasıyla kışkırtılan, sıkıştırılan ve kendisini yavaş yavaş terk etmekte olan aklını tekrar

toparladı; ama bu durum bile Leocadia'nın söylediği sözleri sakin bir şekilde dinleyebilecek kadar kendisini rahatlatmamıştı. Leocadia sözlerine şöyle devam etti:

– Yalnızca gelmemekle de kalmadı. Sekiz gün sonra ortadan kaybolduğunu ve asil bir şövalyenin nadir bulunan bir güzelliğe ve zekâya sahip olan Teodosia adındaki kızını babasının evinden kaçırdığını öğrendim. Böylesine asil bir ailenin kızı olduğu için bu kaçırılma haberi benim yaşadığım yere ve benim kulağıma kadar geldi. Bu haberle birlikte kıskançlığın soğuk ve korkunç mızrağı da yüreğime saplanmıştı. Bu mızrak yüreğimi delip geçmiş ve ruhumda öyle bir yangın çıkarmıştı ki şerefim kül, itibarım ise yok olmuş, sabrım taşmış ve aklım başımdan gitmişti. Ah zavallı ben! O an Teodosia'nın güneşten güzel, aklın özünden daha zeki ve her şeyden öte bu kadar talihsiz olan kendimden daha mutlu olduğunu hayal ettim. Derhal senedin üzerindeki sözleri okudum ve onların, içerdikleri vaatlerin karşılığını vermekte kusur etmeyecek kadar sağlam ve güvenilir olduklarını gördüm. Umudum, bu sözlere çok kutsal bir şeymiş gibi sığınsa da Marco Antonio'nun beraberinde götürdüğü tehlikeli yol arkadaşını düşününce bütün umutlarım yok oluyordu. Yüzümü tırmalayıp saçlarımı yoldum ve kaderime lanet ettim. Beni en çok zorlayan şey, babamın her an evde olmasından dolayı bu fedakârlıkları istediğim zaman yapamıyor oluşumdu.

Sonunda rahatça ağlayıp sızlanabilmek ve hayatıma son verebilmek için babamın evinden kaçmaya karar verdim. Sanki bir fırsat, bu kötü niyetimi yerine getirebilmem için bütün zorlukları kolaylaştırıyor ve bütün engelleri kaldırıyordu. Babamın uşaklarından birinin kıyafetlerini ve babamın çokça parasını çaldıktan sonra gecenin karanlık örtüsüne bürünerek evden çıktım ve birkaç fersah yürüyerek Osuna diye anılan bu yere geldim. Buradan bir araba ayarlayarak iki gün sonra Sevilla'ya geçtim. Bu, beni arasalar bile bulamamaları için mümkün olan güvenlik içerisinde bulunmak demekti.

Buradan başka kıyafetler, bir de katır aldım ve düne kadar, İtalya'dan gelen kadırgaları kaçırmamak için hızlı bir şekilde Barcelona'ya giden şövalyelerle birlikte seyahat ettim. Daha sonra başıma gelenleri biliyorsunuz. Haydutlar, üstümde başımda ne varsa, bana güç verip acılarımı hafifleten mücevher olan Marco Antonio'nun senedi de dahil olmak üzere her şeyi aldılar. İtalya'ya gitmeyi, Marco Antonio'yu bulup senedi ona imansızlığının şahidi ve haklılığının garantisi olarak göstermeyi ve bana verdiği sözü yerine getirmesini sağlamayı düşünüyordum; fakat ruhuna kazınması gereken sözleri inkâr eden birinin kâğıt üzerinde yazılı olanları da kolaylıkla inkâr edeceği aklıma geldi. İşin gerçeği şu ki, yanında eşsiz Teodosia olduğuna göre talihsiz Leocadia'nın yüzüne bile bakmak istemezdi. Buna rağmen ya ölmeyi ya da benimle karşılaşmak huzurlarını kaçırır diye karşılarına dikilmeyi düşünüyordum. Rahat ve huzurumun tek düşmanı olan o kadın, bana ait olan bir şeyin tadını bu kadar kolay çıkarabileceğini sanmasın. Onu arayıp bulacağım ve eğer yapabilirsem canını alacağım.

– Peki; ama Teodosia'nın suçu ne? Ya o da sizin gibi Marco Antonio tarafından aldatılmışsa? O zaman ne olacak Bayan Leocadia?

Leocadia:

– Eğer öyle olsaydı onu yanında götürür müydü? Birbirini severek beraber olan insanlar... Bunda nasıl bir aldatma olabilir? Şüphesiz ki ortada bir aldatma yok. Her zaman söylendiği gibi, Libya'nın uzak ve kavurucu çöllerine de gitseler, buz gibi soğuk İskitya'nın[4] ıssız ve tenha ovalarına da gitseler, birlikte oldukları için mutludurlar. O kadının bir erkeği var ve hiç şüphesiz nereye giderse gitsin, onu bulana kadar çektiklerimin cezasını ödeyecek.

[4] Karadeniz'in kuzey ve doğusunu ve Hazar Denizi'ni içeren bölgenin eski adı.

Teodosia:

– Yanılıyor olmanız mümkün. Düşmanınız olduğunu söylediğiniz bu kadını yakından tanıyorum. Ailesinin konumunu ve inziva içerisinde geçen hayatını da iyi biliyorum. Ailesinin evinden kaçıp Marco Antonio'nun isteğini yerine getirme tehlikesine atılacak bir kız değildir. Bunu yapmış olsa bile sizi tanımadığı ve Marco Antonio ile aranızda geçenleri bilmediğinden, sizin onurunuzu kırmış sayılmaz. Ortada bir küçük düşürme yoksa intikam almak da gereksizdir.

Leocadia:

– Bana inzivada geçen hayatından ya da terbiyesinden bahsetmeyin; çünkü ben de diğerleri gibi inziva içerisinde yetişmiş ve namuslu bir kızdım. Bununla beraber duyduklarınızın hepsini de yaptım. Adamın onu kaçırdığına şüphe yok. Olaya duygularıma kapılmadan baktığımda kadının beni küçük düşürmediğini itiraf edebilirim; ama kıskançlıktan duyduğum acı, onu, kanımı delip geçen bir kılıç gibi görmeme sebep oluyor. Bana bu kadar acı veren bir nesneyi girdiği yerden tutup çıkarma ve paramparça etme isteğini bana çok görmemesi gerekir. Ayrıca, bize zarar veren şeyleri kendimizden uzaklaştırmak bir tedbirdir ve iyiliğimizi kötüye çevirenlerden nefret etmek, doğal bir duygudur.

Teodosia:

– Dediğiniz gibi olsun Bayan Leocadia. Duyduğunuz hırs, daha uygun sözler söylemenize engel olduğu için öğüt dinleyecek durumda olmadığınızı düşünüyorum. Size söylemiş olduğum sözü yineleyeceğim: doğru olan ve elimden gelen her konuda size yardım edeceğim ve sizi koruyacağım. Kardeşim için de aynı şeyi vaat ediyorum. Zaten onun tabiatı ve asaleti daha farklı davranmasına elverişli değildir. Güzergâhımız İtalya'dır. Eğer bizimle gelmek isterseniz, arkadaşlığımızın nasıl olacağını az çok biliyorsunuz. Sizden rica ettiğim tek şey başınıza gelenlerden erkek kardeşime bahsetmeme izin vermenizdir ki size layık olduğunuz nezaket ve saygı ile davransın

ve doğal olarak size bakma görevini üstlensin. Bunun dışında kılık değiştirmenizin doğru olmayacağını düşünüyorum. Eğer buralarda sizi giydirip kuşatma imkânı varsa yarın sabah bulunabilecek ve size uyacak en iyi elbiseleri alırım. Geri kalan isteklerinizi ise en umutsuz durumlara bile çare bulmakta büyük bir usta olan zamanın özenine bırakın.

Leocadia, Teodoro olduğunu sandığı Teodosia'ya bütün bu yardım tekliflerinden dolayı teşekkür etti, erkek kardeşine istediğini söylemesi konusunda izin verdi ve kadın olduğu ortaya çıktığı takdirde başına gelebilecek olan tehlikeleri bildiğinden, kendisini bırakmaması için ona yalvardı. Bunun üzerine yatmak için ayrıldılar. Teodosia erkek kardeşinin odasına, Leocadia ise onun yanındaki odaya gitti.

Don Rafael, kadın olduğunu düşündüğü kişi ile aralarında ne geçtiğini öğrenmek için kız kardeşini beklerken henüz uykuya dalmıştı ki Teodosia içeri girdi. Don Rafael yatmadan önce ona neler olduğunu sordu. Teodosia ise, Leocadia'nın kendisine anlatmış olduğu her şeyi, kimin kızı olduğunu, aşklarını, Marco Antonio'nun senedini ve kızın yapmaya niyetli olduğu şeyi harfi harfine anlattı. Şaşkına dönmüş olan Don Rafael kardeşine şunları söyledi:

– Eğer kendisi bahsettiği kişi ise sana şunu söyleyebilirim ki kardeşim, o kız yaşadığı bölgenin en önde gelenlerinden ve bütün Endülüs'ün en asil hanımlarından biridir. Babamız, babasını iyi tanır. Onun yüzünde gördüğümüz güzellik, onun şöhretinin karşılığını şimdi fazlasıyla veriyor. Bu durumda onun Marco Antonio ile bizden önce karşılaşmaması için dikkatli olmamız gerek. Marco Antonio'nun kendisine verdiğini söylediği senet, her ne kadar kaybolmuş olsa da beni düşündürüyor; ama siz sakin olun ve uyuyun kardeşim. Her şeyin çaresi bulunur.

Teodosia, erkek kardeşinin yatma konusunda verdiği emri yerine getirdi; ama huzur bulmak elinde değildi. Kıskançlığın kudurtan hastalığı ruhunu esir almıştı. Leocadia'nın gü-

zelliğini ve Marco Antonio'nun sadakatsizliğini hayalinde ne de çok büyütüyordu! Kendisine vermiş olduğu senedi ne kadar da çok okumuştu ya da okuyormuş gibi yapmıştı! O senedin içerisine onu daha kesin ve daha geçerli kılan ne kadar da çok söz ve cümle eklemişti! Defalarca Leocadia'nın senedi kaybettiğine inanmak istemedi ve defalarca Marco Antonio'nun kendisine karşı olan sorumluluğu hatırlatılmadan diğer kıza verdiği sözü yerine getireceğini düşündü!

Geçenin büyük bir bölümünü uyumadan geçirdi. Don Rafael de geceyi ondan daha rahat geçirmemişti; çünkü Leocadia'nın kim olduğunu öğrenir öğrenmez kalbi, sanki onu daha önceden tanıyormuş gibi aşkla yanmaya başlamıştı. Güzelliğin gücü vardır. Kendisine bakan ya da kendisini tanıyanların arzularını bir anda peşinden sürükler ve ruhu, alevin kuru barutu kolayca yakması gibi, şiddetle yakar.

Don Rafael, kızı, ağaca bağlanmış ve yırtılmış erkek kıyafetleri içerisinde değil, en az kendileri kadar zengin ve asil ailesinin evinde kadın kıyafetleri içerisinde hayal ediyordu. Kendisini tanımasına neden olan konu üzerinde fazla durmuyor, durmak da istemiyordu. Yolculuklarına devam etmek ve Marco Antonio'yu bulmak için sabah olmasını arzu ediyordu. Bu arzu, Marco Antonio'nun kendi eniştesi olmasını istemesinden çok, Leocadia'nın kocası olmasını istememesinden kaynaklanıyordu. Aşk ve kıskançlık onu öyle bir etkisi altına almıştı ki kendisini Leocadia'ya erişme umudunu yitirmiş halde göreceğine, kız kardeşini biçare, Marco Antonio'yu ise cansız görmeye razıydı. Leocadia'ya erişebilme umudu kendisine bu arzunun mutlu bir sonla biteceğini vaat etmekteydi. Bu, güçle, hediyelerle ya da iyi davranışlarla olabilirdi; çünkü bunların hepsini yapacak hem zaman hem de fırsat vardı.

Don Rafael, kendi kendisine verdiği bu sözle biraz daha yatışmıştı. Kısa bir süre sonra sabah oldu ve yataklarından kalktılar. Don Rafael, hancıyı çağırarak haydutların soymuş olduğu bir uşağı bu köyde giydirmenin mümkün olup olma-

dığını sordu. Hancı da kendisinde oldukça iyi bir kıyafetin olduğunu söyledi. Kıyafeti getirdiğinde Leocadia'ya uygun olduğunu gördüler. Don Rafael hancıya ücretini ödedi. Leocadia kıyafeti giydikten sonra kılıcını ve kamasını öyle bir güzellik ve gösterişle kuşandı ki bu, aynı kıyafetleri giymekte olan Don Rafael'i büyülemiş, Teodosia'nın ise kıskançlığını bir kat daha artırmıştı. Calvete atları eyerledi ve sabah saat sekizde Barcelona'ya doğru yola çıktılar. Bu sefer Monserrat Manastırı'na çıkmayarak bu ziyareti, memleketlerine daha huzurlu bir şekilde dönmeyi, Tanrı ne zaman kısmet ederse o zamana bıraktılar.

İki kardeşin aklından geçen düşünceleri ve Leocadia'ya bakarken duydukları farklı hisleri bundan daha iyi anlatmak çok zor. Teodosia ona ölüm, Don Rafael ise yaşam diliyordu. İkisi de kıskanç, ikisi de âşıktı. Teodosia, umudunun tamamen yok olmadığını görmek için onda kusurlar, Don Rafael ise onu her dakika daha çok sevmeye kendini mecbur eden mükemmellikler buluyordu. Bu arada hızlı gitmekten de geri kalmamışlardı. O kadar ki güneş batmadan önce Barcelona'ya vardılar.

Şehrin güzelliğine hayran kaldılar ve onu dünyanın en güzel şehirlerinin çiçeği, İspanya'nın onuru, uzak ve yakın düşmanların korkusu ve dehşeti, içinde yaşayanların zevk ve sefası, yabancıların sığınağı, şövalyelerin okulu, akıllı ve meraklı bir arzunun, büyük, ünlü, zengin ve iyi kurulmuş bir şehirden bekleyebileceği her şeyin memnuniyeti olarak kabul ettiler.

Şehre girerken büyük bir gürültü duydular ve kalabalık bir topluluğun kargaşa içerisinde kaçıştığını gördüler. Bu gürültünün ve kaçışmaların nedenini sorduklarında ise limandaki kadırgalarda bulunan tayfaların ayaklandığını ve şehir halkıyla kavgaya tutuştuğunu öğrendiler. Don Rafael bunu duyunca, ne olup bittiğini görmek istedi. Calvete ona, bunu yapmaması gerektiğini söyledi; çünkü kendisini alenen bir tehlikenin

içerisine atmak doğru değildi. Kadırgalar geldiğinde bu şehirde sık sık görülen bu gibi kavgalara karışan insanların kavgadan ne halde çıktıklarını iyi biliyordu. Calvete'nin tavsiyesi Don Rafael'i durdurmaya yetmedi. Böylelikle hepsi onun peşinden gitti. Deniz kenarına vardıklarında kınlarından çıkarılmış kılıçlarla zalimce birbirini kesen insanlar gördüler. Buna rağmen atlarından inmeden daha yakına gittiler. O kadar yaklaştılar ki dövüşen insanların yüzlerini ayırt edebiliyorlardı; çünkü güneş henüz batmamıştı.

Sayısız insan şehirden yardıma koşmuştu. Kadırgalardan karaya çıkanların sayısı da çoktu. Halbuki onları komuta eden Don Pedro Viqué adındaki Valencialı şövalye, kaptan gemisinin pupasından, arkadaşlarına yardım etmek için kayıklara binen denizcileri, gitmemeleri konusunda tehdit ediyordu; fakat bağrışmaların ve tehditlerin fayda etmediğini görünce kadırgaların pruvalarını şehre doğru çevirip boş bir topa ateş ettirdi ki bu, uzaklaşmadıkları takdirde bir sonraki topun güllesiz patlamayacağının işaretiydi.

O sırada zalim ve sağlam dövüşe dikkatle bakan Don Rafael, kadırgaların yakınlarında en çok göze çarpanlar arasında, yeşil giyinmiş ve görünüşe göre elmasla bezenmiş bir şeritle süslü aynı renkte bir şapka takan, aşağı yukarı yirmi iki yaşlarında bir delikanlının yiğitçe dövüştüğünü gördü. Delikanlının dövüşmedeki yeteneği ve kıyafetinin zarifliği, dövüşü izleyen herkesi kendisine baktırıyordu. Teodosia ve Leocadia'nın gözleri ise ona öyle bir baktı ki aynı anda şunları söylediler:

– Tanrı esirgesin! Ya benim gözlerim kör ya da bu yeşil kıyafetli adam Marco Antonio'nun ta kendisi.

Bunu der demez müthiş bir çeviklikle katırların üzerinden atlayarak kılıçlarını ve kamalarını ellerine alıp korkusuzca kalabalığın içerisine daldılar. Biri Marco Antonio'nun (bahsi geçen yeşil elbiseli delikanlı oydu) bir yanına, öteki ise öbür yanına geçti.

Leocadia yanına vardığında ona:

– Korkmayın Bay Marco Antonio; çünkü yanınızda hayatınızı korumak için kendisini kalkan yapacak biri var, dedi.

Teodosia ise:

– Ben burada oldukça bundan kim şüphe edebilir, diyerek cevap verdi.

Olan biteni görüp duyan Don Rafael de onlara katıldı. Saldırmak ve korunmakla meşgul olan Marco Antonio, iki kızın kendisine söylediği sözleri anlamamıştı. Dövüşü daha da güçlendirerek inanılmayacak şeyler yapmaya başladı; fakat şehir halkı atakta olduğundan kadırgalılar suyun içerisine çekilmek zorunda kaldılar. Marco Antonio istemeye istemeye çekiliyordu, yanında bulunan iki iyi ve yeni Bradamante ve Marfisa[5] ya da Hipólita ve Pantasilea[6] da aynı adımlarla çekiliyorlardı.

O sırada ünlü Cardonas ailesinden Katalonyalı bir şövalye güçlü bir at üzerinde çıkageldi. Tarafların arasına girerek şehirlileri geri çekiyordu. Onu tanıyanlar, isteğine saygı gösteriyorlardı; ama bazıları suyun içine sığınanlara hâlâ taş atmaya devam ediyordu. Kötü talih bu taşlardan birinin Marco Antonio'nun şakağına isabet etmesini istemişti. Şiddetle çarpan taş onu dizlerine kadar gömülmüş olduğu suyun içine düşürdü. Leocadia düştüğünü görür görmez onu kollarının arasına alarak kucakladı. Teodosia da aynını yaptı. Don Rafael ise sonsuz sayıdaki taştan kendini koruyarak yolun biraz daha dışında kalmıştı. Sevdiği kadının, kız kardeşinin ve eniştesinin yardımına koşmak isterken, Katalan şövalye önüne geçerek ona:

– İyi bir askere yaraşır biçimde sakin olun efendim ve yanıma geçme lütfunda bulunun. Sizi bu başına buyruk halkın taşkınlığından ve küstahlığından koruyacağım, dedi.

---

[5] Bradamante ve Marfisa, Ludovico Ariosto'nun *Orlando Furioso* adlı eserindeki iki kadın kahramandır.

[6] Amazonlar, Klasik ve Antik Yunan mitolojisinde bütün dişi savaşçılara verilen addır. Hipólita ve Pantasilea, Amazon Kraliçesi Otrera'nın kızlarıdır.

– Ah efendim, diye yanıt verdi Don Rafael. Bırakın da geçeyim. Hayatta en çok sevdiğim insanların tehlike içerisinde olduklarını görüyorum.

Şövalye geçmesine izin verdi; ama Don Rafael, Marco Antonio ile onu kollarından hiç bırakmamış olan Leocadia'nın kaptan kadırgasının kayığına bindirilmesinden önce onlara yetişemedi. Onlarla gemiye binmek isteyen Teodosia hem bitkin olduğu hem de Marco Antonio'yu yaralı bir halde gördüğü için kendisinde kayığa binecek güç bulamadı. Marco Antonio, Teodosia'nın en büyük düşmanı olan kadınla birlikte gitmişti. Kardeşi vaktinde yetişmeseydi baygın bir şekilde suya düşecekti. Don Rafael de Marco Antonio'yu tanımıştı ve Leocadia'nın onunla gittiğini görünce en az kız kardeşi kadar acı hissetti. Don Rafael'in ve erkek zannettiği kız kardeşinin bu sevimli halini beğenen Katalan şövalye kıyıdan onlara seslenerek yanına gelmelerini rica etti. Onlar da mecburen henüz sakinleşmemiş olan halkın kendilerine saldırmasından korkarak bu teklifi kabul etmek zorunda kaldılar.

Şövalye atından inerek onları yanına aldı ve sadece bir kılıçla, birbirine karışmış olan kalabalığın arasından geçti. Onlara, kenara çekilerek kendilerine yol vermelerini rica etti, onlar da dediğini yaptılar. Don Rafael, Calvete ve katırları görebilmek için her yana baktıysa da bulamadı; çünkü Calvete, efendileri hayvanların üzerinden iner inmez onları toparlayarak her zaman konaklamak için gittikleri hana gitmişti.

Şövalye şehrin en büyük evlerinden biri olan evine geldiklerinde Don Rafael'e hangi kadırgayla geldiklerini sordu. Don Rafael ise hiçbiriyle gelmediklerini, şehre kavganın başladığı an varmış olduklarını, taşla yaralanarak kayığa bindirilen şövalyeyi kavgada görünce kendisini bu tehlikeye attığını söyledi. Bunun ardından da o yaralının karaya çıkarılması için emir vermesini rica etti. Hayatının ve mutluluğunun buna bağlı olduğunu da sözlerine ekledi.

– Bunu seve seve yaparım, dedi şövalye. Generalin ke-

sinlikle onu bana vereceğini biliyorum; çünkü o, ileri gelen asilzadelerden biridir ve benim de akrabamdır.

Bunu söyledikten sonra fazla vakit kaybetmeden kadırgaların yanına gitti ve Marco Antonio'nun tedavi edilmekte olduğunu gördü. Yarası sol şakağındaydı ve oldukça tehlikeliydi. Cerrah da tehlikeli olduğunu söylüyordu. Bunun üzerine Marco Antonio'yu karada tedavi etmek için onu generalden aldı ve büyük bir dikkatle kayığa yerleştirerek dışarı çıkardı. Leocadia da umudunun tek ışığını kovalarcasına peşlerinden ayrılmadı ve onlarla birlikte kayığa bindi. Bunlar olup biterken Don Rafael, Calvete'yi aratmaya başlamıştı. Calvete, efendilerine ne olduğunu merak ederek handa bekliyordu. İyi olduklarını öğrenince çok sevindi ve Don Rafael'in bulunduğu yere gitti.

O sırada evin sahibi, Marco Antonio ve Leocadia ile birlikte gelmişti. Hepsini büyük bir sevgi ve özenle eve yerleştirip şehrin en ünlü cerrahlarından birini Marco Antonio'yu tedavi etmesi için çağırmalarını emretti. Cerrah hemen geldi; ama ertesi güne kadar onu tedavi etmek istemediğini söyledi. Ordu ve donanma cerrahlarının elinden her an birçok yaralı geçtiği için oldukça tecrübeliydiler. Bir gün geçmeden onu tedavi etmeyi uygun bulmuyordu. Yaralının dinlenmek üzere kapalı bir odaya konmasını emretti.

Kadırgadaki cerrah da geldi ve şehrin cerrahına yarayı, onu nasıl sardığını ve yaranın hayati tehlike arz ettiğini anlattı. Bunun üzerine şehrin cerrahı, yaralı adamın iyi tedavi edilmesine rağmen, kendisine anlatılanlardan yola çıkarak hayati tehlikesinin çok büyük olduğuna kanaat getirdi.

Leocadia ve Teodosia sanki ölüm fermanlarını dinliyorlarmış gibi acı içerisindeydiler; ama duygularını dışarı vurmamak için kendilerini tutup sustular. Leocadia, kendi onurunun kurtarılması için uygun olduğunu düşündüğü şeyi yapmaya karar verdi ve cerrahlar gider gitmez Marco Antonio' nun bulunduğu odaya girerek ev sahibinin, Don Rafael'in,

Teodosia'nın ve evdeki diğer kişilerin gözleri önünde yaralının başucuna gidip elini tuttu ve şunları söyledi:

– Çok fazla söz söylenecek ya da söylenmesi gereken bir durumda değilsiniz Bay Marco Antonio Adorno. Bu yüzden, bedeninizin iyileşmesine yardımcı olmasa da ruhunuzun iyileşmesine bir faydası dokunması için söylenmesi gereken birkaç sözü dinlemenizi isterdim; ama bunları söyleyebilmem için önce bana izin vermeniz, sonra da beni dinleyecek bir durumda olmanız gerekir. Sizi tanımış olduğum andan beri iyiliğiniz için çalışmaya gayret ettim ve son olduğunu düşündüğüm bu anda sizin için bir sıkıntı sebebi olmak istemiyorum.

Bu sözler üzerine gözlerini açıp Leocadia'ya dikkatle bakan Marco Antonio, onu, yüzünden çok titreyen sesinden tanıdığı için acı ve cılız bir sesle şunları söyledi:

– İstediğinizi söyleyin bayım. Sizi dinleyemeyecek kadar hayatımın sonuna yaklaşmış değilim. Bu ses ise onu dinlerken sıkıntı verecek kadar tatsız bir ses değildir.

Teodosia bütün konuşulanları dikkatle dinliyordu. Leocadia'nın söylediği her söz kalbini ve aynı zamanda Don Rafael'in ruhunu delen keskin bir ok gibiydi. Leocadia konuşmasına şu sözlerle devam etti:

– Başınıza ya da daha doğrusunu söylemek gerekirse benim ruhuma indirilen darbe, kısa bir zaman önce hazineniz ve varlığınız olduğunu söylediğiniz kadının hayalini hafızanızdan alıp götürmemişse eğer, Leocadia'nın kim olduğunu ve kendi elyazınızla hazırlanan bir senet imzalayarak verdiğiniz sözü hatırlıyor olmanız gerekmektedir Bay Marco Antonio. Atalarının değerini, alçakgönüllülüğünün ve namusunun kusursuzluğunu ve arzu ettiğiniz her şeyde kendisini sizin zevkinize teslim etmiş olduğu için ona olan borcunuzu unutmamak gerekir. Eğer bunları unutmamışsanız, beni bu kadar farklı bir kılıkta görmenize rağmen kolaylıkla tanıyacaksınız ki ben Leocadia'yım. Yeni rastlantıların ve fırsatların, tamamen

bana ait olan bir şeyi elimden almasından korkarak memleketinizden ayrılmış olduğunuzu öğrenir öğrenmez, bütün engelleri hiçe sayarak, sizi buluncaya kadar dünyanın her yerinde aramak için bu kılığa bürünüp peşinize düşmeye karar verdim. Gerçek aşkın gücünün ve aldatılmış bir kadının öfkesinin nerelere varacağını eğer daha önce gördüyseniz buna şaşırmamalısınız. Bu işte birçok zorluğa göğüs gerdim; ama bunları sizi görmüş olmanın verdiği telafiyle rahatlık sayarım. Böyle bir durumda olmanıza rağmen Tanrı sizi bu hayattan daha iyi bir hayata eriştirmeyi dilerse eğer, bana borçlu olduğunuz şeyi yapmanız şartıyla, ölümünüzün ardından, kısa bir süre sonra, sizi bu son ve kaçınılmaz yolculukta takip edecek şekilde bir hayat sürmeyi vaat etmekten büyük bir mutluluk duyarım. Bu yüzden ilk olarak arzularımı ve niyetlerimi yoluna çevirmiş olduğum Tanrı adına, ardından kendinize borçlu olan sizin adınıza ve son olarak da bu dünyada herhangi bir kişiden daha çok borçlu olduğunuz ben Leocadia adına size yalvarırım ki mantığın böylesi, gerçekler ve zorunluluklarla size emretmiş olduğu şeyi adaletin yapmasına izin vermeden beni burada meşru karınız olarak kabul edin.

Leocadia bundan daha fazla konuşamadı. Konuştuğu süre boyunca salonda bulunanlar şaşkınlık verici bir sessizlik içerisinde susmuşlardı ve aynı sessizlikle Marco Antonio'nun cevabını beklediler. Bu cevap şu oldu:

– Sizi tanıdığımı inkâr edemem hanımefendi. Hem sesiniz hem de yüzünüz buna izin vermez. Size borçlu olduğum şeyleri, ailenizin değerini ve tarif edilemez namusluluğunuzu ve inzivanızı da inkâr edemem. Size ait olanlardan çok farklı bir kıyafetle beni aramak için yaptıklarınızdan dolayı sizi ne kınıyorum ne de kınayacağım. Aksine bütün bunlardan dolayı size mümkün olabildiğince saygı duyarım ve duyacağım; ama mademki kötü kader sizin de dediğiniz gibi beni hayatımın sonu olduğunu düşündüğüm bu ana getirmiştir, öyleyse böyle anlarda gerçekleri söylemek gerekir. Size, şu an hoşunuza

gitmese de, sonradan çok faydası dokunabilecek bir gerçeği söylemek istiyorum. Sizi sevmiş olduğumu ve sizin de beni sevmiş olduğunuzu itiraf ediyorum güzel Leocadia ve bununla beraber şunu da itiraf etmeliyim ki size verdiğim senet kendi arzularımdan çok sizin arzularınızı yerine getirmek içindi; çünkü o senedi imzalamadan günler önce bütün arzularımı ve ruhumu, sizin de iyi tanıdığınız, ailesi en az sizin aileniz kadar asil olan, aynı yerde yaşadığım Teodosia adında bir kıza vermiştim. Eğer size ellerimle imzaladığım bir senet verdiysem, ona da özgürlüğümü bu dünyada ondan başka birine vermekten beni men edecek bir şekilde, şahitler huzurunda imzalayıp tasdik etmiş olduğum elimi verdim. Sizinle olan aşkımız, sizin de bildiğiniz çiçeklerden daha öteye gitmeksizin, benim için yalnızca bir vakit geçirmeydi. Bu da sizin ne onurunuzu kırar ne de kırabilir. Teodosia ile aramızda geçenler ise şimdi olduğu gibi onun kocası olma inancı ve güveniyle onun bana verebileceği ve vermesini istediğim meyveye erişmekti. Eğer sizi şaşkınlık içerisinde ve aldatılmış, onu ise korkmuş ve kendi fikrince onuru kırılmış bir halde terk ettiysem, bunu, düşüncesizce ve çocukça bir hareketle yaptım. Bütün bunların benim için önemli olmadığını ve vicdan azabı duymayacağımı zannediyordum. O sırada aklıma gelen başka bir fikir beni bunları yapmaya kışkırttı. O da İtalya'ya gidip gençliğimin birkaç yılını orduda geçirmek ve sonra da Tanrı'nın size ve gerçek karıma ne yaptığını görmek için geri gelmekti; ama şüphesiz Tanrı bana acımış olmalıydı ki beni bu gördüğünüz hale soktu. Öyle bir hal ki siz, size en uygun gelen şeyi yapmanız için bu aldanma duygusundan kurtulup hür kalasınız diye, bu hayatta yapmış olduğum hatalardan doğan gerçekleri itiraf ederek ne kadar borcum varsa ödüyorum. Eğer bir gün Teodosia öldüğümü haber alırsa, sizin ve burada bulunan insanların sayesinde, ona vermiş olduğum sözü ölümde de tuttuğumu öğrenecektir. Hayatımın geri kalan bu kısacık zamanında size herhangi bir konuda hizmet edebilirsem Bayan

Leocadia, bana söyleyin. Sizi eşim olarak almak dışında ki bunu yapamam, gönlünüzü yapmak için elimden gelen herhangi bir şeyi yerine getirmekten geri kalmayacağım.

Marco Antonio sözlerini bitirdiğinde kolu, bilincini kaybettiğini gösteren bir şekilde düştü. Don Rafael hemen koşarak kendisini sıkıca tuttu ve şunları söyledi:

– Kendinize gelin efendim. Dostunuzu ve –mademki öyle olmamı istiyorsunuz– kardeşinizi kucaklayın. Arzunuzun ve karınız olarak kabul ederek kız kardeşine yapmak istediğiniz büyük iyiliğin şahidi olan Don Rafael'i tanıyın.

Marco Antonio kendine geldi ve Don Rafael'i tanıdı. Ona sıkı sıkı sarılarak öptü ve şunları söyledi:

– Kardeşim, efendim, şu an sizi görerek duyduğum bu büyük mutluluğun karşılığı ancak acı olabilir; çünkü her sevincin ardından bir üzüntü gelir derler. Sizi görmekten dolayı duyduğum bu büyük mutluluğun karşılığında nasıl bir üzüntü gelirse gelsin hoş görürüm.

– O halde sevgili karınız olan bu mücevheri size sunarak mutluluğunuzu perçinlemek isterim, diye yanıt verdi Don Rafael.

Bunun üzerine Teodosia'yı aradı ve onu odada bulunan insanların arkasında ağlarken, gördüğü ve söylendiğini işittiği sözlerden kaynaklanan üzüntü ve sevinç içerisinde şaşkın bir halde buldu. Onu elinden tutarak gönlünden geçen yere, yani Marco Antonio'nun önüne götürdü. Marco Antonio onu tanımıştı. İkisi de şefkat dolu ve aşktan doğan gözyaşları dökerek sarıldılar.

Salonda bulunan diğer kişiler de bu garip macerayı görmekten dolayı şaşkına dönmüşlerdi. Bu olayın sonunun nereye varacağını bekleyerek hiçbir şey söylemeden birbirlerine bakıyorlardı. Marco Antonio'nun yaptıklarını ve Don Rafael'in erkek kardeşi sandığı kişiyi, kocası kabul ettiği adamın kollarında kendi gözleriyle görüp hayal kırıklığına uğrayan talihsiz Leocadia, duygularıyla oynandığını ve umutlarını yi-

tirdiğini görünce, uşağa sarılmış olan hasta adamın ne yaptığını seyretmekle meşgul olan insanların bakışlarından sıyrılarak odadan çıktı ve çaresizce dünyayı dolaşıp kimsenin kendisini göremeyeceği bir yere gitme niyetiyle bir anda kendini yola attı. Sokağa henüz çıkmıştı ki onun odada olmadığını gören Don Rafael ruhu elinden kayıp gidiyormuş gibi Leocadia nerede olduğunu sordu; fakat hiç kimse onun nereye gittiğini söyleyemedi. Daha fazla vakit kaybetmeden umutsuz bir halde kızı aramaya çıktı. Kaçabilmek için bir binek hayvanı edinme ihtimali olduğunu düşünerek Calvete'nin gittiği hana koştu. Onu handa bulamayınca her yana bakıp deli gibi sokaklarda koşuşturmaya başladı. Kadırgalara döndüğünü düşünerek sahile gitti. Tam oraya varmak üzereydi ki, karadan yüksek sesle kaptan gemisinin kayığının çağırıldığını duydu ve çağıran kişinin güzel Leocadia olduğunu gördü. Başına bir bela gelmesinden korkan kız, arkasından gelen ayak seslerini işitince elini kılıcına atıp, Don Rafael'in gelmesini bekledi. Gelen kişiyi hemen tanıdı ve kendisini özellikle böyle tenha bir yerde bulmasından dolayı canı sıkıldı; çünkü Don Rafael'in birçok hareketinden kendisini fazlasıyla sevdiğini sezmişti. Marco Antonio kendisini onun kadar sevse daha mutlu olurdu.

Don Rafael'in ruhunda duyduğu aşkı hangi sözlerle ifade ettiğini şimdi sizlere nasıl anlatsam? Bu sözler o kadar çok ve öylesine güzel sözlerdi ki, onları yazmaya cesaret edemem; ama mademki bazılarını söylemek zorundayım, o zaman şu sözleri söyleyebilirim:

– Eğer mutluluktan mahrum kaldığım gibi ruhumun sırlarını açmaktan da mahrum kalsaydım ey güzel Leocadia, sevdalı bir yürekte doğan ve doğabilen en sevgi dolu ve en onurlu arzu bile ebedi unutkanlığın bağrında gömülü kalırdı. Haklı isteğime böylesi bir hakarette bulunmamak için, sert fikirleriniz müsaade ederse eğer size, her ne olursa olsun şunu söylemek isterim ki hanımefendi, Marco Antonio, sizin onu sevmenizden kaynaklanan mutluluk üstünlüğünün dışın-

da hiçbir konuda benden daha üstün değildir. Soyum en az onun soyu kadar yüksek, servet denilen mal mülküm ise en az onunki kadar çoktur. Tabiat ananın bana bahşettiklerini övmek uygun düşmez. Zaten sizin gözünüzde bir değeri yoksa hiç uygun düşmez. Sevdalı kız, size bu sözleri, başınıza gelen bu felaketin son raddesindeyken kaderin size sunmuş olduğu çareyi ve yolu kabul edesiniz diye söylüyorum. Gördüğünüz gibi Marco Antonio sizin kocanız olamayacak; çünkü Tanrı onu kız kardeşime layık görmüştür. Ve onu bugün sizin ellerinizden alan aynı Tanrı kaybınızı benimle telafi etmenizi istiyor. Bense bu hayatta kocanız olarak size hizmet etmekten başka hiçbir şey istemiyorum. Dikkat ettiyseniz bu iyi netice, şimdiye kadar felaketin çalmakta olduğu kapıları çalıyor. Marco Antonio'yu arama konusunda göstermiş olduğunuz cüret, size karşı saygı beslemeyeceğim anlamına gelmesin. Eğer onu arama cesaretini göstermemiş olsaydınız, o zaman, şu an gözümdeki saygınlığınız olmayacaktı. Sizi sonsuza kadar eşim olarak seçip sizinle eşit olmayı istediğim ve kararlaştırdığım vakit, bu konuda gördüğüm ve bildiğim her şeyi unutacağım. Hatta şimdiden unuttum bile. Şunu iyi biliyorum ki beni, ansızın ve doludizgin size tapmaya ve size teslim olmaya iten güçler, sizi de şu an gördüğüm bu hale sokmuştur. Bu yüzden hatanın olmadığı bir yerde özür aramaya da gerek yoktur.

Don Rafael'in bu sözlerine karşılık sessiz kalan Leocadia yalnızca ara ara ciğerlerinin en dibinden gelen derin nefesler alıyordu. Don Rafael onun bir elini avuçlarına alma cesaretini gösterdi. Kızın ise elini çekecek gücü bile kalmamıştı. Don Rafael, Leocadia'nın elini defalarca öperek ona şunları söyledi:

– Ruhumun kadını, bizi saran bu yıldızlı gökyüzünün, bizi dinleyen bu durgun denizin, bizi tutan bu ıslak kumların önünde, hem sizin şerefinize hem de benim mutluluğuma yakışan bir "evet"i bana bağışlayın. Tekrar ediyorum, ben bir şövalyeyim, sizin de bildiğiniz gibi varlıklıyım ve sizi çok seviyorum, en çok değer vermeniz gereken şey de budur. Tek

başınıza, onurunuza yakışmayacak kıyafetler, ailenizin ve akrabalarınızın evinden uzak, muhtaç olduğunuz şeyleri size sağlayacak olan kişiden mahrum bir şekilde, aramakta olduğunuza erişememenin verdiği umutsuzlukla yurdunuza dönmektense kendinize has, onurlu ve gerçek kıyafetlerinizle, seçtiğiniz iyi kocanın yanında, zengin ve saygıdeğer bir şekilde döneceksiniz. Hatta hikâyenizi öğrenen kişiler sizi övecekler. Hal böyleyken neden şüphe ettiğinizi bilmiyorum. Tekrar söylüyorum; beni, sefaletimin yeryüzünden mutluluğun göklerine çıkarın. Böylelikle kendiniz için bir şey yapmış olacaksınız ve kendinizi hem minnettar hem de akıllı göstererek nezaket kurallarına uygun davranmış olacaksınız.

– Peki, dedi şüpheci Leocadia. Tanrı böyle emretmişse böyle olsun. Onun takdirine ne ben ne de başka bir canlı karşı gelebilir. Onun emri üzerine efendim, sizin istediğiniz gibi olsun. Aynı Tanrı, isteğinize nasıl bir utançla razı olduğumu da bilir. Sizin sözünüzü dinleyerek ne kadar yarar sağladığımı anlamıyor değilim. Sizin isteğinize razı olduğum için, bana baktığınız zamanlarda belki şimdiye kadar sizi aldatmış olan gözlerden başka gözlere bakmak zorunda kalmanızdan korkuyorum. Her ne olursa olsun, sonunda Don Rafael Villavicencio'nun meşru karısı olma ismini kaybedemem. Yalnızca bu unvan için bile memnun yaşarım. Sizin olduktan sonra bende göreceğiniz davranışlar bana saygı duymanıza sebep olursa eğer, sizin olma mutluluğuna erişmek için bunca dolambaçtan ve bunca belanın içerisinden geçirdiği için Tanrı'ya şükredeceğim. Don Rafael, benim olduğunuzu göstermek için bana elinizi verin ve sizin olduğumu gösteren elimi alın. Sizin bahsettiğiniz şeyler, gökyüzü, deniz, kumsal ve benim soluklarımla sizin yakarışlarınızın bozduğu sessizlik şahidimiz olsun.

Bunu söyleyerek sarılmasına izin verdi. İkisi de birbirlerine ellerini uzatıp bu noktürnü[7] ve yeni nişanı yaşadıkları üzün-

[7] noktürn: Gece müziği.

tüye rağmen yalnızca sevinç gözyaşlarıyla kutladılar. Bunun ardından, yokluklarından dolayı büyük bir üzüntü içerisinde olan şövalyenin evine döndüler. Artık bir rahip tarafından evlendirilmiş olan Marco Antonio ve Teodosia da aynı şekilde üzüntü içerisindeydi. Bulduğu mutluluğun bir terslikle bozulmasından korkan Teodosia'nın ısrarı üzerine şövalye onları bir an önce evlendirmesi için birini aratmıştı. Don Rafael ve Leocadia içeri girdiklerinde ve Don Rafael, Leocadia ile aralarında geçenleri anlattığında, ev sahibi, onlar sanki kendi akrabalarıymış gibi sevindi; çünkü muhtaç olan yabancılara dostluk göstermesini bilmek ve onlara yardım etmek Katalan asilzadelerine özgü, doğal bir özellikti.

Orada hazır bulunan rahip, Leocadia'dan kıyafetlerini değiştirip kadın elbiseleri giymesini istedi. Şövalye bu duruma hemen bir çare buldu ve kızlara, o krallıkta ünlü ve çok köklü bir aile olan Granollequeslere mensup asilzade bir hanım olan karısının elbiselerinden ikisini verdi. Derhal cerraha haber salındı. Cerrah, hayırsever bir adam olduğundan, yaralının çok konuşup yalnız bırakılmamasından şikâyet ediyordu ve gelir gelmez yaralının sessizlik içerisinde bırakılmasını emretti; fakat böyle olmasını emreden Tanrı, gözlerimizin önünde bir mucize gerçekleştirmek istediğinden, doğanın bile erişemeyeceği eserleri kendine bir araç olarak kullanıp Marco Antonio'nun şen şakraklığının ve konuşkanlığının onu iyileştirmesini emretmişti. Öyle ki, ertesi gün kendisini tedavi etmeye geldiklerinde tehlikenin ortadan kalkmış olduğunu gördüler. On dört gün sonra o kadar sağlam bir şekilde ayağa kalkmıştı ki tereddüt etmeden yola koyuldular.

Şunu bilmek gerekir ki Marco Antonio henüz yatakta iken Tanrı izin verir de iyileşirse Santiago de Galicia'ya yaya olarak hacca gitmeye ant içmişti. Bu yeminini yerine getirirken Marco Antonio'ya Don Rafael, Leocadia ve Teodosia da eşlik ettiler. Hatta katırcı Calvete bile onlara katıldı. (Buna benzer işler yapan kişiler arasında pek az görülen hayırlı bir

iştir.) Çünkü Don Rafael'den görmüş olduğu iyilik ve sadelik onu yurduna dönünceye kadar terk etmemeye zorluyordu. Hacı olmak için yayan gitmek gerektiğini öğrenince Don Rafael'inkiyle beraber onları götürecek birini bulup bütün katırları Salamanca'ya gönderdi.

Yola çıkma günü gelmişti. Pelerinlerini ve gerekli olan bütün eşyalarını alarak kendilerini o güne kadar çok iyi karşılayıp ağırlamış ve adı Don Sancho de Cardona olan asil kanlı, ünlü ve cömert şövalyeye veda ettiler. Her biri kendisine tek tek karşılık veremeyeceğinden, minnettarlıklarını az da olsa gösterebilmek adına, kendisinden gördükleri bu az bulunur iyiliklerin hatıralarını, hem kendilerinin hem de çocuklarının ve torunlarının ölene dek saklayacaklarını vaat ettiler. Don Sancho herkesi kucakladı ve Kastilyalı asilzadeler olarak tanıyıp öyle bildiği bu kişilere, böyle davranışlarda bulunmanın ve belki de bundan daha da iyilerini yapmanın kendi yaradılışından geldiğini söyledi.

Kucaklaşmalar bir kez daha tekrarlandı ve hüzünle karışık bir sevinçle oradan ayrıldılar. İki yeni hacı adayı olan hanımların narinliğinin gerektirdiği önlemleri alarak üç günde Montserrat'a vardılar. Orada üç dört gün kalıp iyi ve Katolik Hıristiyanlara özgü ibadetlerini yaptıktan sonra dönüş yoluna geçtiler ve aynı hızda yürüyerek hiçbir kötülük ve belaya uğramadan Santiago'ya vardılar. Büyük bir dindarlıkla adaklarını yerine getirdikten sonra, ağır ağır, dinlene dinlene ve memnun bir şekilde evlerine gelinceye kadar hacı kıyafetlerini çıkarmak istemediler. Evlerine varmadan önce Teodosia'nın yaşadığı kasabanın bir fersah uzağında bulunan Leocadia'nın kasabasını gözle görebilecekleri bir yere geldiklerinde, bir tepenin üzerine çıkıp iki kasabaya birden baktılar. İki genç ve evli kadın, kasabalarını yeniden görme sevinci ve bu vesileyle hafızalarında canlanan anılarla gözlerine dolan yaşları saklayamadılar.

Durdukları tepeden iki kasabayı birbirinden ayıran vadi görünüyordu. Bu vadide bir zeytin ağacının gölgesinde, sol

elinde bembeyaz oval bir kalkan, sağ elinde kabzası haç şeklinde büyük ve uzun bir mızrak bulunan, güçlü bir ata binmiş çok yakışıklı bir şövalye gördüler. Dikkatle bakıldığında zeytinliklerin arasından aynı silahlar, aynı hareketler ve aynı kıyafetlerle iki şövalyenin daha geldiği görülüyordu. Kısa bir süre sonra üçünün bir araya geldiğini, bir süre yan yana kalıp ardından ayrıldıklarını ve sonradan gelen şövalyelerden birinin zeytin ağacının altında duran şövalyeyle beraber uzaklaştığını gördüler. Bu ikisi, atlarını mahmuzlayıp ölümüne düşman olduklarını gösteren hareketlerle birbirlerine saldırdılar. Cesur ve ustalık isteyen mızrak darbeleri havada uçuşmaya başlamıştı. Hem darbeler savuruyor hem de bu işin ustası olduklarını gösteren hareketlerle darbeleri engelliyorlardı. Üçüncü kişi ise yerinden kıpırdamadan onları izliyordu. Bu kadar hareketli ve tuhaf bir çatışmaya daha fazla seyirci kalamayan Don Rafael uzakta kalmaya dayanamayıp hızla tepeden indi. Karısı ve kız kardeşi de onun peşine düşmüştü. Kısa bir süre sonra yanlarına vardılar. İki şövalye de hafifçe yaralanmıştı. Don Rafael, şövalyelerden birinin başından şapkası ve çelik miğferi düştüğü için başını çevirdiğinde onun babası olduğunu gördü. Marco Antonio da diğerinin kendi babası olduğunu fark etti. Dövüşmeyen diğer şövalyeye dikkatle bakmakta olan Leocadia da onun kendisine hayat vermiş olan babası olduğunu gördü. Dördü de gördükleri karşısında şaşkın bir şekilde donakalmıştı; fakat şaşkınlık yerini akla bıraktığında iki kayınbirader hiç vakit kaybetmeden dövüşenlerin arasına geçip yüksek sesle şunları söylediler:

– Yeter, şövalyeler, durun! Sizden bunu isteyen ve yalvaranlar sizin öz evlatlarınızdır!

Marco Antonio:

– Babacığım, efendim, ben Marco Antonio'yum. Sandığıma göre ağarmış ak saçlarınızın, kendisi uğruna bu çetin tehlikeye atılmış olduğu kişiyim. Öfkenizi yatıştırıp mızrağınızı bırakın ya da onu başka bir düşmana doğrultun; çünkü

önünüzde duran kişinin bugünden itibaren sizin kardeşiniz olması gerekmektedir.

O esnada Don Rafael de benzer sözleri kendi babasına söylüyordu. Bu sözler üzerine şövalyeler durup kendilerine anlatılmakta olanları dinlemeye başladılar ve ardından başlarını çevirdiklerinde, Leocadia'nın babası olan Don Enrique'nin atından indiğini ve hacı olduğunu düşündükleri birine sarıldığını gördüler. O kişi Leocadia idi, babasının yanına gidip kendisini tanıttıktan sonra kısa cümlelerle Don Rafael'in kendi kocası, Marco Antonio'nun ise Teodosia'nın kocası olduğunu söyleyip dövüşenleri barıştırmasını rica etmişti.

Bunları duyan babası atından inmiş ve daha önce de dediğimiz gibi önce kendi kızına sarılmış ve ardından onu bırakıp iki şövalyeyi barıştırmaya gitmişti, ama buna gerek kalmadı; çünkü iki şövalye de oğullarını tanıyıp atlarından inmiş ve sevgiyle karışık sevinç gözyaşlarıyla onlara sarılmışlardı. Hepsi bir araya gelip bir kez daha çocuklarına baktılar. Ne diyeceklerini bilemiyorlardı. Hayal olup olmadıklarını anlamak için elleriyle vücutlarına dokunuyorlardı. Onların birdenbire ortaya çıkmış olmaları, kendilerinde türlü türlü şüpheler uyandırmıştı, ama gördüklerinin hayal olmadığını anladıklarında tekrar gözyaşlarına boğulup birbirlerine sarıldılar.

Tam o sırada vadiye, kimisi yaya kimisi at üzerinde hepsi de silahlı kişiler akın etmeye başladı. Bunlar kendi kasabalarının efendilerini savunmaya gelen kişilerdi; ama efendilerinin hacılar tarafından kucaklandığını ve gözyaşları içerisinde olduklarını görünce durup şaşkın bir şekilde onlara baktılar. Don Enrique onlara, kızının kendisine anlattıklarını kısaca anlattı.

Hepsi birden hacıların yanına gidip tarif edilemeyecek bir sevinçle onları kucakladılar. Don Rafael, zamanın gerektirdiği bir kısalıkla onlara başlarından geçen her şeyi, bütün aşk hikâyelerini, kendisinin Leocadia ile, kız kardeşi Teodosia'nın da Marco Antonio ile nasıl evlendiğini yeniden anlattı. Bu haberler üzerine herkes yeniden sevince boğuldu. Ardından,

yardıma gelenlerin atlarından beş tanesi alınıp hacılara verildi ve Marco Antonio'nun kasabasına gidilmeye karar verildi; çünkü babası iki düğünü de orada yapmayı teklif etmişti. Bu teklif üzerine yola koyuldular. Orada bulunan insanlardan bazıları genç evlilerin akrabalarına ve dostlarına müjde vermeye koştular.

Don Rafael ve Marco Antonio yolda giderken bu dövüşün sebebini de öğrendi. Teodosia'nın ve Leocadia'nın babaları, Marco Antonio'nun babasına giderek oğlunun kızlarını kandırdığından haberdar olduklarını söyleyip onu düelloya davet etmişlerdi. İkisi birden gelip onu tek başına bulduklarında ona karşı sayıca üstün bir şekilde değil de şövalyelere yaraşır bir biçimde tek tek dövüşmek istemişlerdi. Eğer çocukları yetişmiş olmasaydı, bu dövüş, birinin ya da ikisinin birden ölümüyle son bulacaktı.

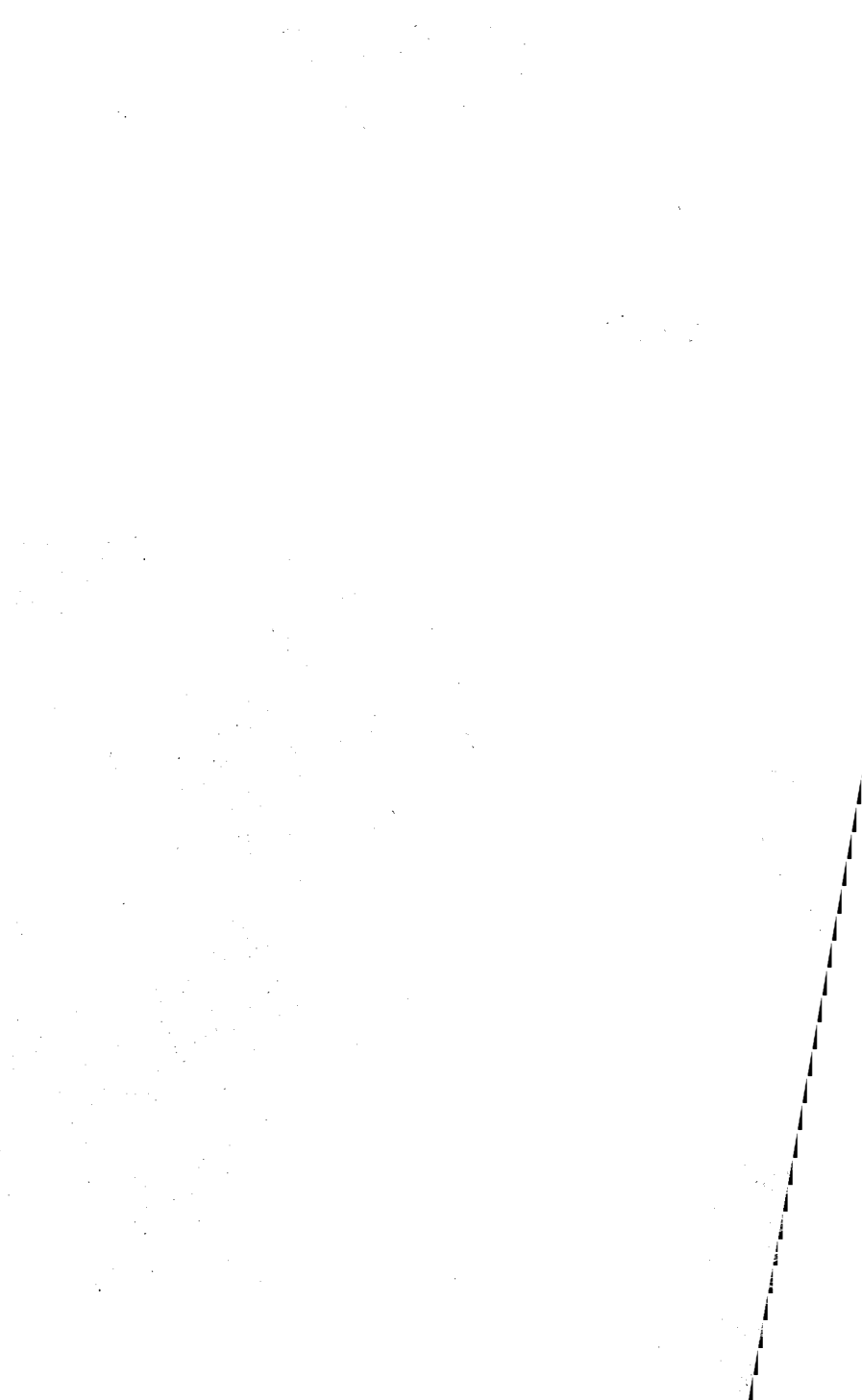
Bu mutlu sondan dolayı dört hacı da Tanrı'ya şükretti. Oraya vardıklarının ertesi günü Marco Antonio'nun babası göz kamaştıran görkem ve gösterişli bir israfla oğlu Marco Antonio ile Teodosia'nın ve Don Rafael ile Leocadia'nın düğününü yaptı.

Bu delikanlılar Endülüs'ün en iyilerinden olan bu iki kasabada hâlâ sürüp gitmekte olan ünlü bir nesil ve soy bırakarak uzun yıllar boyunca mutlu bir şekilde yaşadılar. Eğer burada isimleri söylenmiyorsa o da *iki genç kızın* namusunu korumak içindir; çünkü dedikoducu, saçmasapan ve kuruntulu diller, bu kızları arzularının hafifliğinden ve ansızın kılık değiştirmelerinden dolayı kötülemeye kalkabilir. Bu gibi insanlardan buna benzer serbestlikler gösterenleri, Cupido'nun[8] okları denen şeylerden bir kez isabet edip etmediğine bakıncaya kadar onları ayıplamaya kalkışmamalarını rica ederim. Gerçekte bu, iştahın akıl üzerine yaptığı, eğer böyle adlandırılabilirse –karşı konulamaz– bir güçtür.

---

[8] Cupido: Roma mitolojisinde, aşk ve güzellik tanrısı.

Don Rafael'in Salamanca'ya gönderdiği katırlar ve iki evli erkeğin kendisine vermiş olduğu daha birçok hediye Calvete' ye kaldı. O zamanın şairleri de bu garip maceranın başlıca konusunu oluşturan ve cüretkâr oldukları kadar da namuslu olan bu iki kızın güzelliklerini ve başlarından geçenleri abartarak kalemlerini kullanma fırsatı buldular.

BAYAN CORNELIA

Yüksek ailelere mensup, aynı yaşta, çok akıllı ve birbirinin yakın dostu olan iki şövalye, Don Antonio de Isunza ve Don Juan de Gamboa, Salamanca'da öğrenciyken, delikanlı oldukları için, söylenmesi âdet olduğu gibi dünyayı görme arzusuyla ve herkese yakışan silahların asilzade ve ünlü bir soydan gelenlere daha çok yakıştığını düşünerek Flanders'e gitmek üzere okullarını bıraktılar.

Flanders'e, barış halinde oldukları ya da yakın bir zamanda barış elde etmek için müzakerelere girişmiş oldukları bir zamanda vardılar. Anvers'teyken babalarından aldıkları mektuplarda, içinde bulundukları durumun rahatlığıyla kendilerine haber vermeden okullarını bırakıp yolculuğa çıktıkları için duydukları büyük üzüntü yazıyordu. Sonunda babalarının çektikleri acıyı anlayarak ve Flanders'te yapacak hiçbir şey olmadığı için İspanya'ya dönmeye karar verdiler. Dönmeden önce, İtalya'nın en ünlü şehirlerini görmek istediler ve hepsini gördükten sonra Bolonya'da durdular ve orada bulunan ünlü bir üniversitenin derslerini beğenerek eğitimlerine orada devam etmek istediler. Bu niyetlerini babalarına bildirdiklerinde babaları çok sevindi ve bu sevinçlerini, kendilerine kimin ve hangi babaların oğulları olduklarını gösterecek kadar rahat bir yaşam sürmelerine yetecek bol para göndererek gösterdiler. Okula başladıkları ilk günden itibaren herkes onları şövalye, kibar, akıllı ve iyi terbiye görmüş gençler olarak tanımıştı.

Don Antonio yirmi dört yaşındaydı, Don Juan ise yirmi altısını geçmemişti. Bu güzel yaşlarını kibarlıkları, müzik se-

verlikleri, şairlikleri, yetenekleri ve cesaretleriyle süslüyorlardı. Bu özellikleri, onları, tanıştıkları herkese sevimli gösteriyor ve sevdiriyordu.

Kısa zamanda hem üniversitelerinde okuyan birçok İspanyol öğrenci arasından hem de o şehir halkından veya yabancı öğrencilerden birçok dost edinmişlerdi. Herkese karşı cömert ve terbiyeli davranıyorlardı. İspanyollarda olduğu söylenilen küstahlıktan onlarda eser yoktu. Genç ve neşeli oldukları için şehrin güzellerini tanımaktan da geri kalmıyorlardı. Bolonya'da namusları ve güzellikleriyle tanınan birçok genç kız ve evli bayan vardı; ama bir zamanlar şehrin hâkimi olan Bentibolli adındaki eski ve cömert bir aileden gelen Bayan Cornelia Bentibolli, güzellikte hepsinden üstündü.

Cornelia son derece güzeldi; çok şerefli ve kahraman bir şövalye olan erkek kardeşi Lorenzo Bentibolli'nin koruması ve himayesi altında bulunuyordu. Anne ve babaları yoktu, ama ailelerini erken kaybetmiş olmalarına rağmen onlardan büyük bir miras devralmışlardı ve bu da öksüzlüklerinin en büyük savunmasıydı.

Cornelia'nın çekingenliği o kadar büyük ve erkek kardeşinin onu koruma konusunda gösterdiği özen o kadar fazlaydı ki ne kız kendini gösteriyor ne de kardeşi başka birinin onu görmesine izin veriyordu. Bu şöhret, Don Juan ve Don Antonio'ya kilisede dahi olsa onu görme isteği veriyordu; fakat bütün çabaları sonuçsuz kaldı ve arzuları, ümidin bıçağı olan imkânsızlıkla köreldi. Böylece derslerine karşı olan sevgileri ve birtakım ahlaklı eğlenceleri arasında hem onurlu hem de şen şakrak bir hayat sürmeye devam ettiler. Geceleri çok az dışarı çıkıyorlar ve çıktıklarında ise iyi silahlanmış olarak birlikte dolaşıyorlardı.

Sokağa çıkmaları gerektiği bir gece Don Antonio, Don Juan'a birkaç dua okumak istediğini, kendisinin önden gitmesini ve daha sonra arkasından geleceğini söyledi.

– Sorun değil, dedi Don Juan. Ben sizi beklerim. Bu gece çıkmasak da olur, çok önemli değil.

– Hayır, Tanrı aşkına, dedi Don Antonio. Çıkıp biraz hava alın. Her zaman gittiğimiz yere giderseniz ben de birazdan size yetişirim.

– Nasıl isterseniz, dedi Don Juan. Sağlıcakla kalın. Eğer çıkacak olursanız, ben daha önceki gecelerde gittiğimiz yerde olacağım.

Don Juan gitti ve Don Antonio evde kaldı. Çok karanlık bir geceydi ve saat on birdi. İki ya da üç sokak ilerledikten sonra yalnız olduğunu ve konuşacak kimsenin olmadığını gören Don Juan eve dönmeye karar verdi. Eve dönmek üzere mermer kemerleri olan sokaktan geçerken kapıların birinden kendisine birinin fısıldadığını duydu. Gecenin karanlığı ve kemerlerin sebep olduğu gölge, fısıltının nereden geldiğini tahmine imkân vermiyordu. Biraz durup dikkat kesildikten sonra kapılardan birinin açıldığını gördü ve oraya yaklaşıp alçak bir sesin kendisine şunları söylediğini duydu:

– Acaba siz Fabio musunuz?

Don Juan, evet veya hayır demek arasında gidip geldikten sonra:

– Evet, dedi.

– Öyleyse şunu alın, dedi içerideki ses. Emin bir yere koyun ve sonra dönün. Çok önemli.

Don Juan elini uzattığında bir bohçaya değdi. Bohçayı almaya yeltenince iki eliyle birden tutması gerektiğini görüp öyle aldı. Sesin sahibi, onu ellerine bırakır bırakmaz kapıyı yüzüne kapattı. Don Juan ne olduğunu bilmediği bir şeyi yüklenmiş halde sokak ortasında duruyordu; fakat hemen o anda yeni doğmuş gibi görünen bir bebek ağlamaya başladı. Bu ağlama karşısında ne yapacağını ve böyle bir durumda ne yapılması gerektiğini bilmeyen Don Juan şaşkınlık içerisindeydi. Dönüp kapıyı çalmak bebeğin annesini, orada bırakmak ise bebeğin kendisini tehlikeye sokacak diye düşünüyordu. Eve götürmeye gelince evde ona bakacak kimsesi yoktu. Bütün şehirde de bebeği götürüp bırakabileceği birini tanımıyordu.

Kendisine bebeği emin bir yere götürüp derhal geri gelmesi söylendiğini duyduğu için onu eve götürüp kendilerine hizmet eden kâhya kadına emanet etmeye ve herhangi bir konuda kendi yardımına ihtiyaçları olup olmadığını görmek üzere, bebeği aldığı yere geri dönmeye karar verdi. Kendisini başka biri sandıklarını ve bebeği kendisine yanlışlıkla verdiklerini anlamıştı.

Sonunda, daha fazla muhakeme yapmadan bebekle birlikte eve geldi. Geldiğinde Don Antonio evde yoktu. Odalardan birine girip kâhya kadını çağırdı. Bebeği çıkardığında onun hayatı boyunca gördüğü en güzel bebek olduğunu gördü. Sarılı olduğu kundak bezi, kendisinin zengin bir anne ve babadan dünyaya geldiğini gösteriyordu. Kâhya kadın kundağı açtığında bebeğin erkek olduğunu gördüler.

– Bunun emzirilmesi gerek, dedi Don Juan. O zaman şöyle yapacağız, siz bebeğin üzerindeki zengin bezleri çıkarır ve yerine daha mütevazılarını takarsınız. Sonra onu benim getirdiğimi kimseye söylemeden bir ebe kadının evine götürürsünüz; çünkü ebeler bu gibi benzer ihtiyaçlara daima bir çare bulurlar. Ebeye onu memnun edecek kadar para verirsiniz ve bebeği benim getirmiş olduğumu gizlemek için, istediğiniz anne ve babanın adını söylersiniz.

Kâhya kadın bunu yapacağını söyledi, Don Juan ise kendisine bir defa daha seslenip seslenmeyeceklerini görmek üzere hızlı bir şekilde o sokağa geri gitti; ama kendisini çağırmış oldukları eve varmadan, birilerinin dövüştüğüne işaret eden kılıç sesleri duydu. Dikkat etti, ama hiçbir söz duyamadı. Çatışma sessizlik içerisinde sürüyordu; fakat kılıçların çarptığı taşlardan çıkan kıvılcımların ışığıyla, bir kişiye birçok kişinin saldırdığını fark edebildi ve bu gerçek, duyacağı şu sözlerle daha da kesinleşti:

– Ah hainler, siz kalabalıksınız ve ben tekim! Ama buna rağmen kurnazlığınız fayda etmeyecek.

Bu durumu görüp bu sözü işiten Don Juan, cesur yüre-

ğinin teşvikiyle iki adımda adamın yanına geldi. Bir elini kılıcına götürüp taşıdığı kalkanını diğer eline alarak kendisini savunduğu adama İspanyol olduğunu belli etmemek için İtalyanca şunları söyledi:

– Korkmayın. Size, hayatını kaybedinceye kadar çarpışacak bir yardım geldi. Yumruklarınızı sallayın, çünkü bu hainler çok gibi görünseler de aslında azlar.

Karşı taraftan biri bu sözlere şöyle yanıt verdi:

– Yalan söylüyorsun, burada hain yok. Kaybolan namusu kurtarma isteği her türlü zor kullanmaya ve şiddete izin verir.

Ona daha fazla cevap veremedi; tahminine göre altı kişi kadar olan düşmanla baş etme çabukluğu içerisinde buna imkân yoktu. Arkadaşını öyle köşeye sıkıştırdılar ki göğsüne aynı anda indirdikleri iki darbeyle onu yere düşürdüler. Don Juan, onu öldürdüklerini sanıp büyük bir çeviklik ve şaşkına çeviren bir iyilikle kendisini onların önüne atarak, hem kılıcın ucu hem de keskin tarafıyla indirdiği darbeler yağmuru sayesinde onları püskürttü. İyi talihi olmasaydı ve komşular pencerelerden ışıklar çıkarıp yüksek sesle adalet memurlarını çağırarak Don Juan'a yardım etmeselerdi çevikliği, kendisini savunmaya ve onları kovmaya yetmeyecekti. Bunun üzerine düşmanlar arkalarını dönüp sokağı terk ederek ortadan kayboldular.

Bu arada, yere düşmüş olan adam kalkmıştı, çünkü kılıç darbeleri elmas gibi sert bir zırha çarpmıştı. Don Juan, dövüş esnasında yere düşmüş olan şapkasını ararken bir başkasını buldu ve kendisine ait olup olmadığına dikkat etmeksizin onu başına taktı. Düşmüş olan adam yanına gelip:

– Sayın şövalye, kim olursanız olun, size itiraf etmeliyim ki hayatımı size borçluyum. Bu canı, değer verdiğim sürece ve elimden geldiğince size hizmet etmeye harcayacağım. Kime minnettar olduğumu bilmek için bana adınızı ve kim olduğunuzu söyleme lütfunda bulunun.

Don Juan buna şöyle yanıt verdi:

– Bu işten hiçbir çıkar beklememekle beraber nezaketsiz

davranmak da istemem. Benden istediğinizi yapıp sizi hoşnut etmek için, yalnızca bir İspanyol şövalyesi ve bu şehirde yaşayan bir öğrenci olduğumu söyleyebilirim. Adımı bilmek sizin için bu kadar önemliyse eğer onu da söylerim. Herhangi bir konuda size hizmet etmemi istiyorsanız bilin ki adım Don Juan de Gamboa'dır.

– Bana büyük bir iyilikte bulundunuz, dedi düşen adam, ama ben size adımı ve kim olduğumu söylemek istemiyorum Don Juan de Gamboa. Kim olduğumu başka birinden öğrenmenizden zevk duyacağım ve bunu size bildirmelerine dikkat edeceğim.

Don Juan ilk önce kendisine yaralı olup olmadığını sormuştu, çünkü kılıç ucuyla iki kuvvetli darbe aldığını görmüştü. O ise, ilk önce Tanrı'nın lütfunun, ondan sonra da üzerine giymiş olduğu meşhur zırhın kendisini korumuş olduğu cevabını vermişti. Buna rağmen eğer kendisi yardımına gelmemiş olsaydı düşmanları onu çoktan yenmiş olacaklardı. O sırada kendilerine doğru bir sürü insanın geldiğini görünce Don Juan:

– Eğer bunlar geri gelen düşmanlar ise hazır olun bayım ve adınıza yakışır bir şekilde hareket edin, dedi.

– Sanırım bu gelenler düşman değil, dostlar.

Gerçekten de öyleydi. Sekiz kişiden oluşan grup, düşen adamın etrafını sardılar ve ona bir şeyler söylediler, ama bunu o kadar alçak sesle ve gizli yapıyorlardı ki Don Juan onları duyamıyordu. Savunduğu adam bir süre sonra Don Juan'a dönerek:

– Don Juan, eğer bu dostlarım gelmiş olmasalardı, kendimi emin bir yere sokuncaya kadar sizi asla bırakmazdım, ama şimdi sizden beni bırakıp gitmenizi ısrarla rica ediyorum. Bu benim için çok önemli, dedi.

Bunu söylerken elini başına götürdü ve şapkasının olmadığını fark etti. Gelen arkadaşlarına dönerek kendisine bir şapka vermelerini rica etti, çünkü kendi şapkası düşmüştü.

Bunu söyler söylemez Don Juan sokakta bulduğu şapkayı kendisine verdi. Düşen adam şapkayı kontrol edip onu Don Juan'a geri verdi ve şunları söyledi:

– Bu şapka benim değil. Tanrı aşkına onu bu dövüşmenin bir hediyesi olarak beraberinizde götürün Don Juan, zannımca tanınmış bir şapkadır.

Savunulmuş olan adama başka bir şapka verdiler ve Don Juan kendisinden istenen şeyi yerine getirmek için birkaç kısa ve nazik söz söyleyerek kim olduğunu bilmeden onu bırakıp gitti. Kendisine bebeği veren eve yaklaşmak istemeden kendi evine geldi, çünkü ona öyle geliyordu ki kavgadan dolayı bütün sokak uyanmıştı ve ayaktaydı.

Eve dönerken yolda Don Antonio de Isunza'ya rastladı. Birbirlerini tanıyınca Don Antonio şöyle dedi:

– Don Juan, benimle sokağın başına kadar gelin. Yolda size belki de bütün hayatınız boyunca duymayacağınız kadar garip bir olay anlatacağım.

– Bu gibi hikâyelerden ben de size anlatabilirim, dedi Don Juan, ama istediğiniz yere gidelim de ilk önce siz bana anlatın.

Giderlerken Don Antonio şunları söyledi:

– Siz evden çıktıktan bir saat ya da bir saatten daha fazla bir süre sonra sizi aramaya çıktım. Henüz otuz adım atmamıştım ki bir karaltının acele ve telaş içerisinde bana doğru gelmekte olduğunu gördüm. Biraz daha yaklaşınca, uzun elbise giymiş olan bir kadın olduğunu fark ettim. Kadın hıçkırıklar ve iç çekişler ile kesilen bir sesle bana:

– Bayım, acaba siz yabancı mısınız, yoksa bu şehirden biri misiniz, diye sordu.

Ben:

– Yabancıyım ve İspanyol'um, cevabını verdim.

Kadın:

– Tanrı'ya şükürler olsun ki kutsanmadan ölmemi istemiyor, dedi.

Ben:

– Yaralı mısınız bayan, yoksa başınıza ölümcül bir kötülük mü geldi, diye sordum.

Kadın:

– Üzerimdeki kötülüğe derhal bir çare bulunmazsa ölümcül olabilir. Milletinizden olan insanlarda her zaman görülen nezaket adına size yalvarıyorum İspanyol beyefendi, beni bu sokaktan alın ve bir an önce oturduğunuz yere götürün. Eğer istiyorsanız başıma gelen kötülüğü ve kim olduğumu, itibarım pahasına bile olsa orada size anlatırım, yanıtını verdi.

Bunu duyar duymaz, yalvardığı şeye ihtiyacı olduğunu anlayarak hiçbir şey sormadan onu elinden yakaladığım gibi tenha sokaklardan geçirerek eve getirdim. Uşak Santisteban kapıyı açtığında ona çekilmesini söyledim ve o görmeden kadını odama çıkardım. Odaya girer girmez baygın bir halde kendini yatağa bıraktı. Kadına yaklaşıp pelerinle kapattığı yüzünü açtım ve onda bir insan gözünün görebileceği en büyük güzelliği gördüm. Tahminime göre ya on sekiz yaşında ya da on sekizden daha küçüktü. Bu güzellik harikası karşısında şaşkına dönmüştüm. Yüzüne biraz su serpmeye yeltendim. Bunun üzerine acıklı hıçkırıklarla kendine geldi ve ilk söylediği şu oldu:

– Beni tanıyor musunuz bayım?

– Hayır, dedim, böylesine bir güzelliği tanıma mutluluğuna erişmiş değilim.

Kadın:

– Tanrı'nın, başına büyük felaketler gelsin diye bu kadar güzel yarattığı kadına yazıklar olsun. Şimdi bu güzelliği övme zamanı değil bayım, tam tersi felaketlere bir çare bulma zamanıdır. Kim olursanız olun, beni bu odaya kapatın ve kimsenin beni görmesine izin vermeyin. Hemen beni aldığınız yere geri dönerek orada bazı kişilerin dövüşüp dövüşmediklerine bakın. Dövüşenlerden hiçbirinin tarafını tutmayın, onları barıştırın; çünkü onlardan herhangi birinin zarar görmesi benim felaketimin çoğalmasına sebep olacaktır, dedi.

Ben de bunun üzerine kadını odaya kapatıp dövüşü yatıştırmaya geliyordum.

– Daha söyleyeceğin bir şey var mı Don Antonio, dedi Don Juan.

Don Antonio şöyle yanıt verdi:

– İnsan gözünün görebileceği en güzel kadın şu an odamda kilitli duruyor, derken yeterince söz söylemiş olmuyor muyum Don Juan?

Don Juan:

– Şüphesiz, çok garip bir olay, ama bir de benimkini dinleyin.

Bunun üzerine başına gelen her şeyi, kendisine verilen bebeğin kâhya kadının elinde evde olduğunu, zengin kundak bezlerinin eski bezlerle değiştirilerek çocuğun büyütülecek bir yere götürülmesi ya da hiç olmazsa şu anki ihtiyaçlarına bir çare bulunması konusunda kâhya kadına verdiği emirleri anlattı. Bundan daha fazlasını da söyledi. Don Antonio'nun yatıştırmak üzere geldiği kavganın bitmiş olduğunu, ortalığın yatıştığını, kendisinin de bu kavganın içinde bulunmuş olduğunu ve tahmin ettiğine göre kavgaya karışmış olanların hepsinin asilzade ve cesur erkekler olduklarını anlattı.

İkisi de birbirlerinin başına gelenlerden dolayı hayrete düştüler ve odada kapalı duran kadının neye ihtiyacı olduğunu anlamak üzere eve döndüler. Yolda Don Antonio, kadına kendisi izin vermedikçe kimsenin onu göremeyeceği konusunda söz vermiş olduğunu Don Juan'a söyledi. Don Juan ise:

– Hiç önemli değil, yanıtını verdi. Onu görmenin bir yolunu bulurum. Güzelliğini o kadar çok övdünüz ki onu görmeyi çok istiyorum.

Eve vardıklarında kendilerine hizmet eden üç uşaktan birinin taşıdığı ışığın altında Don Antonio gözlerini Don Juan'ın şapkasına çevirdi ve şapkanın elmaslarla parıldadığını gördü. Don Juan şapkasını çıkardığında bu parıltıların bir dizi

elmastan geldiğini gördüler. Baktılar, bir daha baktılar ve elmasların görüldükleri gibi gerçek olmaları halinde on iki bin dukadodan fazla edeceğini düşündüler. Bu sayede dövüşenlerin ve özellikle Don Juan'ın savunduğu kişinin asilzade olduğu sonucuna vardılar. Don Juan bu kişinin kendisine şapkayı beraberinde götürmesini ve onu saklamasını söylediğini hatırladı. Uşaklara çekilmelerini emrettiler. Don Antonio odasına çıktığında yatağın üzerine oturmuş olan kadını elini şakaklarına götürmüş ince ince gözyaşı dökerken buldu. Don Juan onu görme arzusuyla kapıya yanaşıp başını kapı aralığından içeri soktu. Elmasların parıltısı ağlamakta olan kadının gözüne ilişince başını kaldırıp:

– Girin sayın dük, girin. Sizi görme şerefini neden böyle cimrilikle veriyorsunuz, dedi.

Antonio bu söze şöyle yanıt verdi:

– Burada sizi görmekten kaçınacak bir dük yok hanımefendi.

Kadın:

– Nasıl yok? Şimdi gördüğüm kişi Ferrara Dükü'dür. Şapkasının zenginliği onu zorlukla saklayabilir.

Don Antonio:

– Aslında hanımefendi, sizin görmüş olduğunuz şapkayı hiçbir dük taşımıyor. Eğer onu görmekle yanıldığınızı anlamak istiyorsanız, içeriye girmesine müsaade edin.

Kadın:

– Girsin o zaman. Eğer o dük değilse felaketlerim daha da büyük olacaktır.

Bütün bu sözleri işiten Don Juan, girmesine izin verildiğini görünce şapkasını eline alıp odaya girdi. Kadının önüne geldiğinde kadın onun zengin şapka sahibi olmadığını görünce boğuk bir sesle, alelacele şunları söyledi:

– Ah, zavallı ben! Efendim, beni bekletmeden bir an önce söyleyin, bu şapkanın sahibini tanıyor musunuz? Onu nerede bıraktınız ya da bu şapka sizin elinize nasıl geçti? Acaba

hayatta mı, yoksa bana bununla ölüm haberini mi yolluyor? Ah sevgilim, şu başıma gelenlere bak! Burada senin mücevherlerini görüyorum ve kendimi ise sensiz, bir odaya kapatılmış ve başkalarının elinde buluyorum. Bu kişilerin kibar İspanyollar olduklarını bilmesem namusumu kaybetme korkusu çoktan canımı almış olurdu!

– Sakin olun, hanımefendi, dedi Don Juan. Ne bu şapkanın sahibi öldü ne de siz onursuzluğa uğrayacağınız bir yerdesiniz. Tam tersine şu an size gücümüzün yettiği kadar hizmet edeceğimiz, sizi korumak ve himaye etmek uğruna canımızı feda edeceğimiz bir yerdesiniz. İspanyolların iyilikleri hakkındaki inancınızı boşa çıkarmayacağız. Mademki biz İspanyol'uz ve asilzadeyiz (böbürlenmenin şimdi tam sırasıdır) o halde huzurunuza layık olan saygıyı göreceğinizden emin olun.

– Ben de öyle sanıyorum, dedi kadın. Bununla beraber bana söyleyin bayım, bu zengin şapka elinize nasıl geçti ya da onun sahibi nerede? Ferrara Dükü Alfonso de Este'den başkası değildir.

Bunun üzerine Don Juan, kadını daha fazla merakta bırakmadan şapkayı nasıl bir kavga sonucu elde ettiğini, orada bir şövalyeye destek olup yardım ettiğini, bu şövalyenin kendisinin anlattığına göre şüphesiz Ferrara Dükü olması gerektiğini, kavga sırasında şapkayı kaybettiğini ve onu kendisinin bulduğunu, şövalyenin kendisine şapkayı saklamasını ve tanınmış bir şapka olduğunu söylediğini, kavganın şövalye ve de kendisi yaralanmadan bittiğini ve ardından dük olduğunu düşündüğü kişinin uşakları ve dostları olduğunu sandığı bazı adamların geldiğini anlattı ve "Kendisine ettiğim hizmetten dolayı çok duygulanarak kendisini bırakıp gitmemi söyledi" dedi.

– Bu şapka size anlattığım şekilde elime geçti hanımefendi, diye ekledi Don Juan. Sahibi sizin dediğiniz gibi eğer dük ise, onu bir saat kadar önce iyi ve sağ salim bir şekilde bı-

raktım. Eğer dükün iyi olduğunu bilmek içinizi rahatlatacaksa bu gerçek tesellinizin sebebi olsun.

– Dükün nasıl olduğunu sorma hakkım ve sormaya sebebim olup olmadığını merak ediyorsanız beyefendiler, bana dikkat edin ve anlatılıp anlatılmaması gerektiğini bilmediğim felaketlerle dolu hikâyemi dinleyin.

Bütün bunlar olup biterken kâhya kadın, bebeğin ağzına bir parmak bal çalarak zengin kundağı eski bezlerle değiştirmekle meşguldü. Bebeği tamamen hazırladığında Don Juan'ın emretmiş olduğu gibi onu bir ebe kadının evine götürmek istedi; ama hikâyesine başlamak üzere olan kadının bulunduğu odanın önünden geçerken bebek ağlamaya başladı. Kadın bu sesi duyduğunda ayağa kalkarak dikkatle dinlemeye başladı ve bebeğin sesini daha net bir şekilde duydu:

– Efendilerim, yeni doğmuşa benzeyen bu bebek de nedir, diye sordu.

Bunu Don Juan yanıtladı:

– Bu gece evimizin kapısına bıraktıkları bir bebek. Kâhya kadın onu emzirecek birini aramaya gidiyor.

– Tanrı aşkına onu buraya getirin, dedi kadın. Mademki kader bu iyiliği kendi çocuklarıma yapmamı istemiyor, öyleyse ben de başkalarının çocuklarına yapayım.

Don Juan, kâhya kadını çağırdı ve bebeği ondan alıp kadına uzatarak onun kolları arasına bıraktı ve şunları söyledi:

– Bu gece bize bırakılan hediye budur hanımefendi. Bu ilk değildir. Birkaç ay geçmez ki kapılarımızın önünde buna benzer şeyler bulmayalım.

Kadın bebeği kucağına aldı. Hem yüzüne hem de sarılı olduğu eski ama temiz bezlere dikkatle baktı. O an gözyaşlarını tutamayarak bebeği namuslu bir şekilde emzirebilmek için örtüsünü göğsünün üzerine serdi. Bebeğin ağzını memeye yaklaştırıp yüzünü yüzüne koydu ve bebek memeyi bırakmak isteyinceye kadar başını kaldırmadan bu şekilde kaldı. Bu süre zarfında hepsi sustu, bebek de meme emdi, ama

kadının hiç sütü gelmiyordu; çünkü yeni doğum yapmış olan kadınlar meme veremiyorlardı. Bu yüzden meme veren kadın bunun farkına varıp Don Juan'a dönerek şunları söyledi:

– Boşuna hayırseverlik yapıyorum. Bu işlerde acemiyim. Bayım, izin verin de çocuğun ağzına biraz bal sürsünler. Onu bu saatte sokağa çıkarmalarına müsaade etmeyin. Bırakın sabah olsun. Onu götürmeden önce de bana getirsinler. Onu görerek avunuyorum.

Don Juan, bebeği kâhya kadına vererek, sabah oluncaya kadar bakmasını, eve getirdiği zamanki zengin kundağını giydirmesini ve kendisine haber vermeden çocuğu götürmemesini emretti. Don Juan odaya dönüp de üçü yalnız kaldığında güzel kadın şunları söyledi:

– Konuşmamı istiyorsanız bana yiyecek bir şeyler verin, bayılmak üzereyim. Bunun için yeteri kadar sebebim var.

Don Antonio hemen dolaba koşup oradan birkaç tane konserve çıkardı. Bayılmak üzere olan kadın bunlardan biraz yedi ve bir bardak soğuk su içti. Bunun üzerine kendine gelmiş ve biraz da sakinleşmiş olarak şunları söyledi:

– Oturun, beyler ve beni dinleyin.

Oturdular. Kadın, yatağın üzerinde toparlandı ve elbisesinin eteğini iyice örterek başındaki örtüyü omuzlarına indirdi. Serbest ve açık kalan yüzünde sanki ayın, daha doğrusu güneşin en parlak ve güzel göründüğü zamanlardaki hali görülüyor zannedilebilirdi. Gözlerinden ıslak inciler akıyordu ve bunları o beyaz elleriyle tuttuğu bembeyaz bir mendille siliyordu. Mendille elleri arasındaki farkı ayırt edecek biri, çok dikkatli sayılabilirdi. Sonunda defalarca hıçkırıp da nefesini düzene soktuktan sonra hazin ve boğuk bir sesle şunları söyledi:

– Ben, efendiler, buralarda adını çok kereler duymuş olduğunuz kadınım. Gördüğünüz gibi, güzelliğimin şöhretini yaymayacak pek az dil vardır. Ben aslında Lorenzo Bentibolli'nin kız kardeşi Cornelia Bentibolli'yim. Bunu size söyleyerek iki gerçeği açıklamış oluyorum: birincisi asilzadeliğim,

ikincisi ise güzelliğim. Henüz çok küçük bir yaştayken öksüz ve yetim olarak kardeşimin ellerine kaldım. Kardeşim küçük yaşlardan beri beni koruma konusunda titiz davrandı. Şu bir gerçek ki beni koruma konusunda gösterdiği dikkat ve özenden çok, benim namus ve şeref duyguma güveniyordu.

Nihayetinde duvarlar ve yalnızlıklar arasında ve yalnızca hizmetçi kadınların eşliğinde büyüyordum. Benimle birlikte güzelliğimin ünü de büyüyordu. Bu ünü etrafa hizmetçiler, beni aile içerisinde ziyaret eden erkekler ve kardeşimin, Tanrı beni daha iyi bir hayata eriştirirse bu dünya bensiz kalmasın diye ünlü bir ressama yaptırdığı portre yaymıştı. Eğer erkek kardeşim beni iyi bir niyetle ve saygıdan dolayı kuzenlerimden birinin düğününe götürmeseydi ve Ferrara Dükü oraya sağdıç olarak gelmeseydi, bütün bunların çektiğim azabı hızlandırmada etkisi çok az olacaktı. Orada insanlara baktım ve onlar da beni gördüler. Sanırım gönüller fethettim ve istek uyandırdım. Orada dalkavuk diller tarafından söylense de iltifatların hoşa giden bir şey olduğunu gördüm. En sonunda dükü gördüm ve o da beni gördü. Bu karşılaşma, kendimi şimdiki gözle görmeme sebep oldu. O düğünde dük ile benim aramda filizlenmiş olan arzuları yerine getirebilmek için iki sene boyunca başvurduğumuz çareleri, yolları ve usulleri sizlere anlatmak istemiyorum beyler; çünkü bu, sonu gelmeyen bir işe girişmek olur. Kavuşmamızın önüne ne korumalar, ne tedbirler, ne namus nasihatleri, ne de başka bir insani kuvvet geçebildi ve nihayet bu kavuşma, Ferrara Dükü'nün kocam olmak için bana verdiği sözle olabildi; çünkü bu söz olmadan gururumun yararlı ve onurlu kayasını teslim etmem imkânsız olurdu. Ona bin defa beni erkek kardeşimden alenen istemesini söyledim; çünkü erkek kardeşimin bunu reddetmesi imkânsızdı. Kaldı ki evlenmemizin eşit olmayacağı konusunda insanlara söyleyeceği bir bahanesi de yoktu, çünkü Bentibolli soyunun asaleti, Este soyunun asaletinden daha aşağı değildir. O bana geçerli mazeretlerle yanıt verdi. Ben de

kendini kaptırmış, güvenen bir âşık olarak ona inandım ve kendimi onun arzularına bütün isteğimle teslim ettim. Bunun için bir kadın hizmetkârımı aracı olarak kullanıyordum ki bu kadın, sadakatine karşılık erkek kardeşimin ona sağladığı güvenceye minnettar olacağına, dükün hediyelerine ve vaatlerine minnettar kalan bir kadındı.

Sonuçta, birkaç gün sonra hamile olduğumu hissettim ve kıyafetlerim bu serbestliğimi ortaya çıkarmadan önce ki buna başka isim vermemek için serbestlik diyorum, hasta ve mutsuz numarası yapıp erkek kardeşimin beni dükün sağdıçlık yaptığı kuzenimin evine götürmesini sağladım. Orada düke ne halde olduğumu, beni tehdit eden tehlikeyi, can güvenliğimin olmadığını, zira erkek kardeşimin kötü hareketlerimi sezdiğinden şüphelendiğimi söyledim. Kendi aramızda, hamileliğimin son ayına gelince ona haber yollamamı ve arkadaşlarıyla beraber gelip beni alıp Ferrara'ya götürmesini kararlaştırdık. Orada benimle alenen evlenecek olgunluğu göstereceğini umuyordum.

Bu gece, onun geleceğini kararlaştırdığımız geceydi ve ben onu beklerken erkek kardeşimin, duyduğum şakırtılardan silahlı olduklarını anladığım birçok erkek arkadaşıyla birlikte geldiğini gördüm. Bu korku ve heyecan ani doğum yapmama sebep oldu ve bir anda dünyalar güzeli bir bebek dünyaya getirdim. Yaptıklarımı bilen ve bunlara aracılık eden hizmetçi kadın, bebeği, o gün için hazırlamış olduğu ve sizin kapınıza bırakılan bebeğinkilerden daha farklı kundak bezlerine sararak sokak kapısına çıktı ve söylediğine göre onu dükün bir hizmetkârına teslim etti. Ben de bundan bir süre sonra dükün sokakta beklediğini zannederek kendime elimden geldiğince çekidüzen verdim ve evden çıktım. Halbuki o, kapının önüne gelinceye kadar bunu yapmamam gerekirdi, ama kılıcını boynumun üzerine doğru salladığını sandığım erkek kardeşimin silahlı arkadaşlarının bende yaratmış olduğu korku daha mantıklı düşünmeme imkân bırakmamıştı. Bu şekilde, kendimi

kaybetmiş ve çıldırmış bir halde, başıma görmüş olduğunuz bu olayların geldiği yerden çıktım. Kendimi çocuksuz, kocasız ve daha kötü felaketlerin korkusu içerisinde bulmuştum ki Tanrı'ya şükürler olsun beni sizin ellerinize getirdi. Sizden İspanyol nezaketinden beklenebilecek her şeyi bekleyebilirim, özellikle sizden. Bu nezaketi, göründüğünüz kadar asil olarak yükseltiyorsunuz.

Bunu söyler söylemez boylu boyunca yatağın üzerine yığıldı. İki erkek onun bayıldığını zannedip yanına gittiler, ama bayılmadığını gördüler. Don Juan, acı acı ağlayan kadına:

– Güzel hanımefendi, eğer ben ve arkadaşım Don Antonio şu ana kadar size sırf bir kadın olduğunuz için merhamet edip acıdıysak, şimdiden sonra konumunuzu bildiğimiz için bu acıma ve merhamet duygusu size hizmet etmeye bizi mecbur kılıyor. Cesaretinizi toplayın ve kendinizi bırakmayın. Bu gibi durumlara alışık olmamanıza rağmen onlara ne kadar büyük bir sabırla katlanırsanız kim olduğunuzu o kadar çok ispat etmiş olacaksınız. Bana güvenin hanımefendi, inanıyorum ki bu kadar garip maceraların mutlu bir sonu olması gerekir. Bu kadar güzelliğin heba olmasına ve böylesine onurlu düşüncelerin boşa gitmesine tanrılar izin vermez. Yatın hanımefendi ve kendinize dikkat edin. Dinlenmeye ihtiyacınız var. Size hizmet etmek için bir kâhya kadın buraya gelecek. Ona, bize güvendiğiniz kadar güvenebilirsiniz. Kendisi, ihtiyaçlarınızı gidereceği gibi, başınıza gelen felaketler hakkında da sessizliğini koruyacaktır.

– İhtiyacım olan şey öyle bir şeydir ki beni daha güç şeylere zorluyor, diye yanıt verdi kadın. Kimi istiyorsanız gelsin bayım. Sizin tarafınızdan yollandığına göre ihtiyacım olan şeylerde bana ancak faydası dokunabilir. Bununla beraber kâhya kadından başkasının beni görmemesi için size yalvarıyorum.

– Öyle de olacak, dedi Don Antonio.

Ve bunun üzerine kadını tek başına bırakıp çıktılar. Don Juan, kâhya kadına içeri girmesini ve eğer bebeğe eski zengin

bezlerini giydirdiyse onu da getirmesini söyledi. Kâhya kadın evet yanıtını verdi ve çocuğun nasıl geldiyse o halde olduğunu söyledi. İçeride göreceği hanımın bu bebek hakkında soracağı sorulara ne yanıt vereceğini öğrenerek odaya girdi.

Cornelia kadını görünce şöyle dedi:

– Hoş geldiniz dostum. Bebeği bana verin ve şu ışığı yaklaştırın.

Kâhya kadın onun dediğini yaptı. Cornelia bebeği kucağına aldığında yüzü birden allak bullak oldu. Dehşet içinde bebeğe bakarak kâhya kadına şunları söyledi:

– Söyleyin bayan! Bu bebek, biraz önce getirdiğinizle aynı bebek mi?

– Evet, hanımefendi, diye yanıtladı kâhya kadın.

Cornelia:

– Öyleyse neden kundak bezleri değişmiş? Bana öyle geliyor ki kardeşim, ya bunlar başka bezler ya da bu bebek aynı bebek değil.

Kâhya kadın:

– Her şey olabilir.

Cornelia:

– Zavallı günahkâr ben! Nasıl her şey olabilir? Bu ne demek kâhya kadın? Bunun cevabını öğreninceye kadar kalbim yerinden fırlayacak. Sevdiğiniz insanların başı için bana bunu söyleyin dostum. Bu zengin kundak bezlerinin elinize nasıl geçtiğini söyleyin diyorum; çünkü gözlerim beni yanıltmıyor ve hafızam aldatmıyorsa size bunların bana ait olduklarını söyleyebilirim. Ruhumun sevgili elmasını bunlara ya da bunlara benzeyen başka bezlere sarıp hizmetçi kadına teslim etmiştim. Onları bebeğin üzerinden kim çıkardı? Zavallı ben! Onları buraya kim getirdi? Ah talihsiz başım!

Bütün bu yakarışları duyan Don Juan ve Don Antonio, kadıncağızın daha fazla ağlamasını ve değiştirilmiş olan bezlerin aldatıcılığının onu daha fazla üzmesini istemedikleri için içeri girdiler. Don Juan ona:

– Bayan Cornelia, bu kundak bezleri ve bu bebek size aittir, dedi.

Hizmetçi kadının bebeği teslim ettiği kişinin kendisi olduğunu, onu eve nasıl getirdiğini, kundak bezlerinin değiştirilmesi için kâhya kadına verdiği emri ve bunu yapma sebebini ayrıntısıyla anlattı. Don Juan her ne kadar Bayan Cornelia'nın doğum yaptığını öğrendiği zaman bebeğin ona ait olduğu konusunda bir şüphesi kalmamış olsa bile, çocuğu tanıyıp tanımama konusunda ilk önce tereddüt edip ardından onu tanıyıp sevindiği için bunu ona hemen söylememişti.

Bayan Cornelia o an sevinç gözyaşlarına boğuldu. Oğlunu öperek koruyucu meleklerim diye çağırdığı ve minnettarlığını belirten başka isimler verdiği yardımcılarına sonsuz teşekkürlerini sundu. Don Juan ve Don Antonio, Bayan Cornelia'yı kâhya kadınla birlikte bıraktılar ve ona hanımına iyi bakmasını, elinden geldiği kadar hizmet etmesini tembihlediler. Kendisine gereken özen gösterilsin diye Bayan Cornelia'nın içinde bulunduğu durumu da anlattılar. Kadın olduğu için ne yapılması gerektiğini erkeklerden daha iyi bilirdi.

Bunun ardından, mecbur olmadıkça ve çağırılmadıkça Bayan Cornelia'nın odasına girmemek üzere odadan çıktılar ve gecenin kalanını dinlenerek geçirdiler. Gün ağardığında kâhya kadın kimselere görünmeden çocuğu emzirecek birini bulup getirdi. Don Juan ve Don Antonio, Bayan Cornelia'nın nasıl olduğunu sordular. Kâhya kadın, dinlenmekte olduğunu söyledi. Bunun üzerine okullarına gittiler. Giderken Bayan Cornelia'nın ortadan kayboluşunun duyulup duyulmadığını ve bu konuda söylentilerin olup olmadığını öğrenmek için kavganın edildiği sokaktan ve Bayan Cornelia'nın evinin önünden geçtiler, ama hiçbir şey konuşulduğunu duymadılar. Onlar da üniversitedeki derslerine girdikten sonra evlerine döndüler.

Cornelia ile kâhya kadını yanlarına çağırtıp Bayan Cornelia'nın onuru ve namusuna karşı gösterilmesi gereken saygıya daha çok önem verilmesi için, onun bulunduğu odaya

girmeme kararı aldıklarını söylediler. Bayan Cornelia bu kara-ra gözyaşlarıyla ve odaya gelip kendisini görmeleri için yal-vararak karşılık verdi. Bu, derdine deva olmasa bile teselli bulduğu tek şeydi.

Tam o sırada hizmetlerinde çalışan üç uşaktan bir tanesi odanın kapısına yaklaşarak içeri girmeden şunları söyledi:

– Kapıda, yanında iki uşağı olan bir şövalye var. Adının Lorenzo Bentibolli olduğunu ve efendim Don Juan de Gam-boa'yı görmek istediğini söylüyor.

Bunu duyunca iki yumruğunu sıkarak ağzına götüren Cornelia, yumrukları arasından çıkan alçak ve titrek sesiyle şunları söyledi:

– Kardeşim, beyler, bu benim erkek kardeşim! Burada ol-duğumu öğrendiğine şüphe yok. Canımı almaya geldi. Yar-dım edin beyler, beni koruyun!

– Sakin olun, hanımefendi, dedi Don Antonio. Bu dünyada size en ufak bir kötülüğün bile yapılmasına izin vermeyecek olan kişilerin evinde ve onların himayesinde bulunuyorsunuz. Don Juan, gidin ve şövalyenin ne istediğine bakın. Ben, eğer gerekirse diye Bayan Cornelia'yı korumak için burada kalacağım.

Don Juan hiçbir tepki vermeden aşağı indi ve Don An-tonio ise hemen iki adet dolu silah getirtip uşaklarına kılıç-larını kuşanıp hazır beklemelerini emretti.

Kâhya kadın bütün bu hazırlıkları görerek titriyor, Corne-lia ise kötü bir şey olacağından tedirgin bir halde, korkuyor-du. Sadece Don Antonio ile Don Juan kendilerine hâkim ve yapmaları gereken şeye hazırlıklı idiler. Don Juan, sokak ka-pısına gelince karşısında Don Lorenzo'yu buldu.

Don Lorenzo:

– Karşıda bulunan kiliseye benimle birlikte lütfetmenizi sizden rica ediyorum. Bu, İtalya'da bir nezaket kuralıdır. Ha-yatımın ve onurumun söz konusu olduğu bir meseleyle ilgili sizinle görüşmek istiyorum.

Don Juan:

– Memnuniyetle bayım. İstediğiniz yere gidelim.

Bunu söyledikten sonra birlikte kiliseye gittiler ve kimsenin kendilerini duyamayacağı bir yere oturdular. İlk sözü Don Lorenzo aldı ve şunları söyledi:

– İspanyol beyefendi, ben Lorenzo Bentibolli'yim. Bu şehrin en zenginlerinden biri olmasam bile en asilzadelerinden biriyim. Bunun çok bilinen bir gerçek olması, kendi kendimi övmemi mazur göstermeye yetecektir. Birkaç yıl önce yetim kaldım ve elimde kalan tek şey kız kardeşimdi. Öylesine güzeldir ki bana bu kadar yakın olmasa onu övecek söz bulamazdım. Zira hiçbir söz onun güzelliğini tarif edemez. Benim onurlu bir erkek oluşum ve onun da böylesine genç ve güzel oluşu bütün imkânlarımla onu korumaya beni mecbur bıraktı; ama adı Cornelia olan kız kardeşimin atılgan isteği bütün dikkat ve tedbirlerimi altüst etti.

Bu uzun bir hikâye olacağından hem kısaltmak hem de sizi yormamak için şöyle söyleyeyim, sonunda Ferrara Dükü Alfonso de Este'nin keskin gözleri Argos'un[1] gözlerini yendi ve kız kardeşimi elde ederek göstermiş olduğum bütün gayreti yok etti. Dün gece onu bir hanım akrabamın evinden alıp kaçırdı. Yeni doğum yaptığı söyleniyor. Ben bunu dün gece öğrendim ve dükü aramaya çıktım. Sanırım onu buldum ve ona saldırdım; ama uğramış olduğum hakaretin lekesini onun kanıyla çıkarmamı istemeyen bir melek ona yardım etti. Bütün bu olanları bana anlatan hanım akrabam, dükün kız kardeşimi evlenme vaadiyle kandırdığını söyledi. Böyle bir şeyin gerçekleşeceğini hiç zannetmiyorum, çünkü böyle bir evlilik maddi servet söz konusu olduğunda eşitsizdir. Doğanın bahşettiği servete gelince, Bolonyalı Bentibolli'lerin soyunu bütün dünya bilir. Sanırım dük, ürkek ve çekingen bir kızı av-

[1] Argos Panoptis: Yunan mitolojisinde yüz gözlü bir canavar. Panoptis sıfatı "her şeyi gören" anlamını taşır ve onun etkin bir gözetmen olduğunu gösterir; çünkü uykudayken bile birkaç gözü açık kalır.

lamak isteyen iktidar sahibi erkeklerin başvurduğu yönteme başvurdu: yani adının önüne kulağa hoş gelen "koca" sıfatını koymak... Ve daha sonra bazı sebepler yüzünden hemen evlenemeyeceklerine onu ikna etti. Bunlar, görünürde gerçek, ama aslında sahte ve kötü niyetli yalanlardır. Ne olursa olsun ben kendimi, kız kardeşini ve onurunu yitirmiş bir erkek olarak görüyorum. İşin gerçeği şu ki, bütün bu olanları kendi adıma sakladım ve tamir veya telafi edilebileceğini görünceye kadar da kimseye bu hakaretten bahsetmek istemedim; çünkü onursuzlukların kesin bir şekilde ve ayrıntılı olarak bilinmesindense onların zannedilmesi ya da onlardan şüphe edilmesi daha iyidir. Şüphenin "evet"i ya da "hayır"ı arasında gidip gelirken herkes kendine yakın olan tarafı seçer ve her tarafın kendi taraftarları olur. Sonunda Ferrara'ya gidip dükten yaptığını temizlemesini istemeye, bunu reddettiği takdirde de onu düelloya davet etmeye karar verdim. Bunun için bir grup insan toplamama gerek yok; çünkü bu kadar kişiyi ne toplayabilirim ne de onları besleyebilirim. Bu teke tek bir iş olmalı. Bu yüzden sizden yardım ve yolculuk esnasında da bana eşlik etmenizi rica ediyorum. Edindiğim bilgiye göre hem İspanyol hem de bir şövalyesiniz ve bunu yapacağınızdan eminim. Hiçbir akrabama ya da dostuma haber veremiyorum; çünkü onlardan yalnızca beni vazgeçirmeye çalışan öğütlerin geleceğini biliyorum. Sizde ise, her ne kadar tehlike arz etse de iyi ve şerefli bir hareket bekliyorum. Benimle gelmek lütfunda bulunmalısınız bayım. Yanımda, bana göründüğünüz gibi bir İspanyol götürmekle korunmak için Serhas'ın[2] ordularını götürmüş gibi olacağım. Sizden çok şey istediğimin farkındayım, ama milletinizin yayıla gelmiş olan ününün gereklerini yerine getirmek, sizi daha büyük şeyler yapmaya mecbur ediyor.

[2] Serhas: MÖ 485-465 yılları arasında hüküm sürmüş olan Ahameniş İmparatorluğu'nun Pers kralı.

O zamana kadar araya girmeden dinlemekte olan Don Juan, burada sözünü keserek şunları söyledi:

– Bu kadarı yeterli Bay Lorenzo. Şu andan itibaren sizin koruyucunuz ve öğüt vereniniz oluyorum, ayrıca uğramış olduğunuz hakaretin telafi edilmesi ve intikamınızın alınması görevini üstleniyorum. Bunu yalnızca İspanyol olduğum için değil, aynı zamanda bir şövalye olduğum için, ayrıca sizin de söylediğiniz ve herkesin de bildiği asilzade olmanız gerçeğinden dolayı yapıyorum. Bunun bir an önce yapılması en doğrusudur; çünkü demir, tavında dövülür. Öfkenin ateşi cesareti artırır ve yeni bir hakaret ise intikam duygusunu uyandırır.

Lorenzo ayağa kalkıp Don Juan'ı sıkıca kucaklayarak şunları söyledi:

– Bay Lorenzo, sizinki kadar cömert bir kalbi harekete geçirebilmek için, önüne, bu olayda kazanılacak olan şereften başka bir şey koymaya gerek bile yoktur. Bu şerefi şimdiden size veriyorum ve eğer bu işin içerisinden mutlu bir şekilde çıkarsak sahip olduğum, gücümün yettiği ve değer verdiğim her şeyi önünüze sunuyorum. Yarın hareket edelim ki bugün, seyahat için gereken hazırlıkları yapabilelim.

– İyi olur, dedi Don Juan. Arkadaşım olan bir şövalyeye bunu haber vermem için bana izin verin. Güven ve sessizliğine benimkinden daha çok güvenebilirsiniz.

– Eğer dediğiniz gibiyse Don Juan, üzerinize aldığınız şerefimi istediğiniz gibi kullanın. Ondan istediğiniz şekilde istediğiniz kişiye bahsedebilirsiniz. Arkadaşınıza gelince, hangi şerefli olmayan erkek sizin arkadaşınız olabilir ki?

Bunun üzerine kucaklaştılar ve ertesi gün şehrin dışında ata binmek ve kıyafetlerini değiştirmek üzere sabahleyin kendisini çağırtması konusunda anlaştıktan sonra birbirlerinden izin isteyip ayrıldılar. Don Juan döndüğünde, Don Lorenzo ile aralarında geçen konuşmayı Don Antonio'ya ve Cornelia'ya anlattı.

– Tanrı beni korusun, dedi Cornelia. Nezaketiniz ve inan-

cınız çok büyük bayım, ama nasıl oluyor da büyük zararlara uğrayabileceğiniz bir işe bu kadar çabuk atılabiliyorsunuz? Kardeşimin sizi Ferrara'ya ya da başka bir yere götürdüğünü nerden bileceksiniz? Gerçi nereye götürürse götürsün, sadakatin ta kendisiyle gittiğiniz konusunda sizi temin edebilirim. Zavallı bir kadın olan ben ise güneşin parçaları arasında düşüp kalkıyor ve gölgeden korkuyorum. Eğer hayatım ya da ölümüm dükün bir cevabında ise benden korkmamamı nasıl beklersiniz? Ayrıca dük dikkatli ve ölçülü cevaplar verse bile, kardeşimin öfkesinin akıl ve mantık sınırları içerisinde kalacağından nasıl emin olabilirim? Eğer bu dediğim çıkarsa karşınızda zayıf bir düşman olduğunu mu zannediyorsunuz? Geciktiğiniz her gün, olayın acı ya da tatlı haberlerini bekleyerek heyecan, korku ve telaş içerisinde kalacağımı hiç düşünmediniz mi? Dükü ya da erkek kardeşimi bu kadar az mı seviyorum ki ikisinden birinin uğrayacağı zarardan korkmayayım ya da bu korkuyu ruhumda duymayayım?

– Çok fazla tedirgin oluyor ve korkuyorsunuz Bayan Cornelia, dedi Don Juan. Bu korkular arasında ümide de yer açın. Tanrı'ya, emeğime ve iyi niyetime güvenin ki arzunuzun mutlulukla yerine geldiğini göresiniz. Ferrara yolculuğundan vazgeçemem, ayrıca da erkek kardeşinize yardım etmezlik edemem. Şimdiye kadar dükün niyetinin ne olduğunu ya da kaçtığınızdan haberdar olup olmadığını bilmiyoruz. Bunları kendi ağzından duymak gerek ve bunu, benden başka kimse daha iyi yapamaz. Şunu anlayın ki Bayan Cornelia, kardeşinizin ve dükün iyiliğini, mutluluğunu gözbebeklerimde taşıyorum ve onlara gözüm gibi bakacağım.

– Don Juan, dedi Cornelia, eğer Tanrı size avutmak için verdiği tatlı dil kadar, dertlere derman bulmak için de kudret vermişse kendimi bu acıların içerisindeyken bile mutlu sayarım. Yokluğunuzun korkusunun bana acı vermesine ya da umudun beni heyecanlandırmasına rağmen gidip dönmüş olduğunuzu görmek istiyorum.

Don Antonio, Don Juan'ın kararını yerinde bulmuş ve Lorenzo Bentibolli'nin verdiği güvenin kendisinde bıraktığı iyi izlenimi övmüştü. Bununla beraber başlarına gelebilecek herhangi bir şey için onlara eşlik etmek istediğini de söyledi.

– Böyle bir şey olamaz, dedi Don Juan; çünkü hem Bayan Cornelia'nın yalnız kalması doğru değil, hem de Bay Lorenzo'nun başkasının yardımına ihtiyaç duyduğumu düşünmesini istemiyorum.

– Benim yardımım senin yardımın demek, diye yanıtladı Don Antonio. Böylelikle kıyafet değiştirip uzaktan da olsa sizi takip etmiş olurum. Bu, Bayan Cornelia'nın da hoşuna gider. Ayrıca kendisine hizmet edecek, bakacak ve arkadaşlık edecek kimsesi de yok değil.

Bunun üzerine Cornelia şöyle dedi:

– Beraber gittiğinizi ya da en azından gerekirse birbirinize yardım edecek şekilde gittiğinizi bilirsem içim daha rahat edecek beyler. Gittiğiniz iş bana göre çok tehlikeli bir iştir, bu yüzden bu kutsal hatırayı beraberinizde götürmenizi rica ediyorum.

Bunu söyledikten sonra göğsünden paha biçilmez bir elmaslı haç ile en az onun kadar zengin işlemeli altın kaplama bir *agnus*[3] çıkardı. İki erkek, pahalı mücevherlere bakarak bunları dükün şapkasının şeridindekileri değerlendirdikleri gibi değerlendirdiler ve kadına geri verdiler. Kendilerinin de, bu kadar değerli olmasa bile aynı etkide benzer kutsal eşyalar taşıdıklarını ve kendisinin verdiğini kesinlikle almayacaklarını söylediler. Hediyelerinin kabul edilmemesi Cornelia'yı üzdü; ama sonunda onların isteğine razı oldu.

Kâhya kadın, Cornelia'ya gözü gibi bakıyordu. Efendileri ona nereye gideceklerini bildirmiş, ama gitme sebeplerini söylememişlerdi. O da henüz adını bile bilmediği bu bayana, efendilerinin yokluğunu hissettirmeme görevini üzerine al-

[3] Agnus Dei: "Tanrı'nın kuzusu" anlamına gelen, Papa tarafından kutsanmış tasvir.

mıştı. Ertesi gün sabah erkenden Lorenzo kapıya geldi. Don Juan, şeritli şapkasını takmış ve yol kıyafetlerini giymişti. Şapkayı siyah ve sarı tüylerle süslemiş, şeridi siyah bir örtüyle kapamıştı. Cornelia'dan izin alıp ayrıldılar. Erkek kardeşinin yakınlarda olduğunu hayal etmekten dolayı korku içerisinde olan Cornelia'nın aklına, kendisinden müsaade isteyen erkeklere bir söz söylemek bile gelmedi.

İlk olarak Don Juan çıktı ve Lorenzo ile birlikte şehrin dışına çıktılar. Sapa bir yol üzerinde bulunan bir bahçede kendilerini, iki uşağın sağ elleriyle tuttukları iki at bekliyordu. Atlara binip uşaklar önde, tenha ve patika yollardan geçerek Ferrara'ya doğru yola koyuldular. Don Antonio ise kendisine ait bir at üzerinde başka kıyafetler giymiş ve saklanmaya çalışarak onları takip ediyordu, fakat onların, özellikle de Lorenzo'nun kendisini fark edeceğinden çekindiği için Ferrara'ya giden asıl yolu takip etmeye karar verdi. Orada onlara rastlayacağından emindi.

Don Juan ve Don Lorenzo şehirden henüz çıkmışlardı ki Cornelia başından geçenleri, bebeğin kendisine ve Ferrara düküne ait olduğunu ve hikâyesine dair şimdiye kadar anlatılmış olan her şeyi kâhya kadına ayrıntısıyla anlattı. Ayrıca efendilerinin, Dük Alfonso'yu düelloya davet edecek olan erkek kardeşine eşlik etmek üzere Ferrara'ya gittiklerini de söylemekten çekinmedi. Bunu duyan kâhya kadın, Cornelia'nın çarelerini karıştırmak, engellemek ya da geciktirmek için sanki şeytan emrediyormuş gibi şunları söyledi:

– Ah canım hanımım! Bütün bunlar sizin başınıza geldi ve siz hâlâ ayaklarınızı uzatıp gamsız bir şekilde oturuyorsunuz, öyle mi? Ya ruhunuz yok ya da telaş hissetmeyecek kadar uyuşuksunuz. Nasıl olur da kardeşinizin Ferrara'ya gittiğini düşünebilirsiniz? Tam tersine buraya dönüp canınızı almak için efendilerimi götürüp evden uzaklaştırmak istediğini düşünmelisiniz ve buna inanmalısınız. Hem de bunu tereyağından kıl çeker gibi yapabilir. Kimin koruması altında kaldığı-

nıza bir bakın. Uyuzlarını kaşıyıp kendi üzerlerine vazife olan işten başka bir iş yapmayan üç tane uşağın himayesi ve koruması altındasınız. Kendi adıma söyleyeyim, bu evi tehdit eden tehlikeyi bekleme cesaretini gösteremeyeceğim. İtalyan olan Bay Lorenzo İspanyollara güvenecek ve onlardan yardım isteyecek. Gözümle görsem inanmam, dedi ve kendi kendine el hareketi yaptı. Eğer benden bir öğüt istiyorsanız kızım, sizi kurtaracak bir öğüt söyleyebilirim.

Cornelia, kâhya kadının bu sözleri karşısında şaşırmış, donakalmış ve endişelenmişti. Kâhya kadın, konuşurken öylesine mimikler ve korku ifadeleri yapıyordu ki bu söylenenler Cornelia'ya gerçekmiş gibi görünmüştü. Kim bilir belki de Don Juan ve Don Antonio çoktan ölmüştü ve kardeşi de o kapılardan geçerek kendisini hançerle delik deşik etmeye geliyordu. Bunun üzerine kâhya kadına şöyle dedi:

– Peki, dostum, beni esenliğe kavuşturacak ve gelmek üzere olan felaketi önleyecek ne gibi bir öğüt verebilirsin?

– Size öylesine iyi bir öğüt vereceğim ki bundan daha iyisi olamaz. Hanımım, ben Ferrara'ya iki fersah uzaklıktaki bir köyün *piovano*'suna[4] hizmet etmiştim. Çok iyi ve aziz bir insandır, benim her istediğimi yapar; çünkü bana bir efendiminkinden daha çok borcu vardır. Oraya gidelim. Ben sizi oraya götürecek birini hemen bulurum. Çocuğu emziren kadın da bizimle gelir. Çok fakir bir kadındır ve bizimle dünyanın öbür ucuna kadar gelebilir. Ayrıca bir gün seni bulmaları icap ederse, sandığıma göre fırsatçı olan iki genç İspanyol öğrencinin evinde olmaktansa ölçülü ve şerefli bir din adamının evinde bulmaları daha iyi olur. Şimdi hasta olduğunuz için size saygı göstermişlerdir; ama onların elindeyken iyileşir ve nekahet dönemini atlatırsanız Tanrı yardımcınız olsun. Aslında soğuk tavırlarım, hor gören bakışlarım ve ciddiyetim olmasaydı onlar çoktan benim şerefimi ayaklar altına almış

[4] İtalyanca, köy papazı anlamına gelir.

olurlardı; çünkü onlara göre, parıldayan her şey altın değildir. Bugün bir şey söylerler, yarın başka bir şey yaparlar. Neyse ki karşılarında ben varım. Ben kurnazımdır ve ayağını yaş tahtaya basmam. Her şeyden öte iyi bir aileden geliyorum. Milano'nun Cribelos ailesine mensup olduğum için namusun değerini göklerin on bin fersah üzerinde tutarım. Hanımım, bunu bilerek başıma gelen felaketleri de görmüş oluyorsunuz. Kim olduğumu öğrendiniz, İspanyolların kalfası haline geldim ki onlar bana kâhya kadın diyorlar. Doğrusunu söylemek gerekirse efendilerimden yana bir şikâyetim yok. Sinirli olmadıkları zamanlarda çok aziz insanlardır. Bu halleriyle Vizcaíno'lara[5] benzerler ve dediklerine göre de öyleymişler; ama kim bilir belki de seninle kaldıklarında Galiçyalı oluverirler ki bunlar başka insanlardır ve şöhretlerine de bakılırsa Vizcaíno'lara nazaran daha az sözlerinde duran insanlardır.

Gerçekte öylesine sözler söylemişti ki zavallı Cornelia onun öğüdünü yerine getirmek zorunda kalmıştı. Böylelikle dört saat içerisinde kâhya kadının emri ve sütannenin rızası ile üçü kendilerini bir arabada buldular ve uşaklara hiç belli etmeden papazın köyüne doğru yola çıktılar. Bütün bunlar, kâhya kadının iknası ve parası sayesinde olmuştu; çünkü gitmeden önce efendileri ona bir senelik ücretini ödemişlerdi. Bu sayede de Cornelia'nın kendisine vermiş olduğu mücevheri rehin bırakmak zorunda kalmamıştı. Don Juan'dan Ferrara'ya giderken asıl yolu değil, patika yolları kullanacaklarını öğrenmiş olduğu için asıl yoldan gittiler, ama onlara rastlamamak için ağır ağır ilerlemek istediler. Araba sahibi de onların bu isteğine razı oldu, çünkü sonunda kendisine istediği kadar para vereceklerdi.

Mademki yola koyuldukları kadar cesur bir şekilde gidi-

---

[5] Bütün Baskları ve Bask-Navarrolan tanımlayan genel bir terimdir. İnsanlarda sempati uyandıran asil, onurlu ve doğal insanlardır. Soyadları dikkate alındığında Don Juan de Gamboa ve Don Antonio de Isunza, açıkça Basklılarda özdeşleşmiştir.

yorlar, öyleyse onlar gidedursun biz de Don Juan de Gamboa ile Bay Lorenzo Bentibolli'ye ne oldu, onu öğrenelim. Söylendiğine göre, yolda, dükün Ferrara'da değil Bolonya'da olduğunu öğrendiler ve böylelikle ilerledikleri sapa yolları bırakıp dükün Bolonya'dan dönerken geçeceğini düşündükleri –İtalya'da anayol denen– esas yola geçtiler. Yola girdikten bir süre sonra Bolonya istikametinden kimsenin gelip gelmediğini görebilmek için gözlerini yola diktiler ve atlı bir kalabalığın gelmekte olduğunu gördüler.

Bunun üzerine Don Juan, Lorenzo'ya yoldan çekilmesini, gelen atlılar arasında dükün de bulunması halinde onunla, az uzaklıkta olan Ferrara'ya girmeden önce konuşmak istediğini söyledi. Lorenzo bu fikri kabul etti ve dediğini yaptı. Lorenzo uzaklaştığında Don Juan şapkanın şeridinin üzerine örtmüş olduğu örtüyü kaldırdı ve sonradan söylendiğine göre de bunu dikkatsiz bir şekilde yapmıştı. O sırada atlılar yaklaşmıştı. İçlerinde alaca renkli bir ata binmiş, üzerinde yolcu giysisi ve yüzünde ise belki saklanmak, belki de güneşten ya da rüzgârdan korunmak için ipekli kumaştan bir örtü olan bir kadın bulunuyordu. Don Juan atını yolun ortasında durdurup yüzü açık bir halde yolcuların ulaşmasını bekledi. Yolcuların gözleri, iyice yaklaştıkça İspanyol'un boyuna, havasına, güçlü atına, güzel kıyafetine ve elmasların parıltısına takılmıştı. İçlerinde bulunan Ferrara Dükü gözlerini şapkanın şeridine diktiğinde, onu taşıyan kişinin Don Juan de Gamboa olduğunu tahmin etti. Bu gerçek ona o kadar kesinmiş gibi geliyordu ki başka bir şey düşünmeden atını ona doğru sürdü ve şunları söyledi.

– Eğer size Don Juan de Gamboa dersem yanılmış olacağımı hiç zannetmiyorum şövalye. Yiğit görünüşünüz ve şapkanın süsü bana bunu söylüyor.

– Gerçek de böyledir zaten, diye cevap verdi Don Juan. Zira bugüne kadar adımı ne sakladım ne de saklamak istedim; fakat herhangi bir saygısızlık yapmamam için bana adınızı bağışlayın efendim.

– Saygısızlık yapmanız mümkün değil, hiçbir şekilde saygısızlık yapabileceğinizi zannetmiyorum, dedi dük. Bununla beraber Don Juan, Ferrara Dükü'yüm ve hayatının kalanında size hizmet etmek zorunda olan kişiyim, çünkü o hayatı dört gece önce siz kurtardınız.

Dük sözlerini henüz bitirmişti ki Don Juan son derece çevik bir şekilde atından atlayarak dükün ayaklarını öpmeye yeltendi, fakat çabuk davranmasına rağmen dük çoktan eyerinden kalkmıştı ve birden Don Juan'ın kolları arasına indi. Bu harekete uzaktan bakan ve bunların nezaket icabı değil de öfke sonucu olduğunu düşünen Don Lorenzo atını ileri sürdü, ama daha ilk adımında atını tekrar durdurdu; çünkü dük ile Don Juan'ın sımsıkı sarılmış olduğunu gördü. Dükü tanımıştı. O ise Don Juan'ın omuzları üzerinden Lorenzo'ya baktı ve onu tanıdı. Bundan dolayı biraz telaşlandı, ama sarılmakta olduğu Don Juan'a orada duran Lorenzo Bentibolli'nin kendisiyle birlikte gelip gelmediğini sordu. Don Juan ise şu yanıtı verdi:

– Buradan biraz uzaklaşalım da size önemli şeyler anlatacağım.

Öyle yaptılar ve Don Juan kendisine şunları söyledi:

– Orada gördüğünüz Bay Lorenzo Bentibolli'nin sizinle ilgili pek de küçük olmayan bir şikâyeti var. Dediğine göre dört gece önce kız kardeşi Bayan Cornelia'yı bir kuzeninin evinden almış ve onu kandırarak namusunu lekelemişsiniz. Kendisine uygun düşen hareketi yapmak üzere sizin ne gibi bir şey yapmayı düşündüğünüzü bilmek istiyor. Benden ona yardımcı olmamı ve aracılık etmemi rica etti. Ben de kabul ettim; çünkü kavgayla ilgili bana anlatmış olduğu bazı ayrıntılardan, cömertliğinizden ve nezaketinizden dolayı bende kalmasını istediğiniz bu şapkanın size ait olduğunu anladım efendim. Bu işi benden daha iyi kimsenin halledemeyeceğini düşündüğümden, size dediğim gibi bu teklifi kabul ettim. Şimdi sizden istediğim efendim, bu meseleyle ilgili bildikle-

rinizi ve Don Lorenzo'nun anlattıklarının doğru olup olmadığını söylemenizdir.

– Ah dostum, diye yanıtladı dük, o kadar doğrudur ki istesem de inkâr etmeye cesaret edemem. Ben Cornelia'yı ne kandırdım ne de kaçırdım. Bahsettiğiniz evden kaybolmuş olduğunu biliyorum. Ben onu kandırmadım, çünkü onu kanım olarak görüyorum. Kaçırmadım ve de başına ne geldiğini bilmiyorum. Düğünümüzü alenen yapmamamın sebebi, ölüm döşeğinde olan annemin öbür dünyaya göç etmesini beklememdi. Annem, Mantua Dükü'nün kızı Bayan Livia ile evlenmemi istiyor. Bunun dışında, bu söylediklerimden daha dokunaklı olan ve şu an söylenmesi uygun olmayan başka engeller de vardır. Olay şu ki bana yardım ettiğiniz gece Cornelia'yı alıp Ferrara'ya götürecektim; çünkü Tanrı'nın onun karnına konmasını emrettiği rehineyi dünyaya getireceği ay gelmişti. Ya kavgadan ya da dikkatsizliğimden dolayı olacak ki eve vardığımda, gizli ilişkimizi bilen hizmetçi kadının oradan çıkmakta olduğunu gördüğüm ve ona Cornelia'yı sordum. O da bana Cornelia'nın çıktığını ve o gece dünyalar güzeli bir erkek çocuk dünyaya getirdiğini, bebeği de uşağım Fabio'ya verdiğini söyledi. Kadın oradaydı, Fabio buradaydı; ama bebekle Cornelia ortalarda yoktu. Bolonya'da onu araştırarak ve bir haber bekleyerek iki gün geçirdim, ama hiçbir şey duymadım.

– O halde efendim, dedi Don Juan, Cornelia ve oğlunuz bulunduklarında onları reddetmeyeceksiniz, öyle değil mi?

– Bundan şüphe bile etmeyin, çünkü şövalyeliğimle ne kadar övünürsem Hıristiyanlığımla da o kadar övünürüm. Ayrıca Cornelia öyle bir kadındır ki bir krallığın hükümdarı olmaya layıktır. Onu bulduğumda annem ister hayatta olsun ister olmasın, bütün dünya öğrenecek ki âşık olmasını bildiğim kadar gizlice vermiş olduğum sözleri tutmasını da bilirim.

– O halde bana bu anlattıklarınızı kardeşiniz Bay Lorenzo'ya da anlatır mısınız, diye sordu Don Juan.

Dük ise:

– Beni üzen şey bu gerçeği bilmekte gecikmiş olmasıdır, yanıtını verdi.

Don Juan hemen Don Lorenzo'ya attan inip bulundukları yere gelmesini işaret etti. Don Lorenzo, kendisini bekleyen iyi haberi düşünmekten uzak bir şekilde kendisinden isteneni yaptı. Dük, kollarını açarak onu karşılamak için ilerledi ve ona söylediği ilk söz "Kardeşim" oldu.

Lorenzo, bu içten selama ve bu kadar nazik bir karşılamaya yanıt vermekte zorlandı. Şaşırmıştı ve hiçbir söz söyleyemedi. Don Juan ona:

– Bay Lorenzo, dedi, dük, kardeşiniz Bayan Cornelia ile olan gizli görüşmesini itiraf ediyor ve aynı şekilde eşi olduğunu ve az önce de söylediği gibi zamanı gelince bunu herkesin önünde açıklayacağını da söylüyor. Dört gece önce, onu alıp Ferrara'ya götürmek ve bana söylediği geçerli sayılacak sebeplerden dolayı gecikmiş olan düğünlerini yapma fırsatını beklemek üzere, kuzeninin evinden kaçırmaya gittiğini de kabul ediyor. Sizinle olan dövüşünden sonra Cornelia'yı aramaya gittiğini ve orada, şurada görmüş olduğunuz hizmetçi kadın Sulpicia'ya rastladığını söylüyor. Hizmetçi kadın ona, Cornelia'nın bir saat kadar önce doğum yaptığını, bebeği dükün bir uşağına verdiğini ve ardından da Cornelia'nın dükün orada olduğunu zannederek korku içerisinde evden çıktığını; çünkü sizin Bay Lorenzo, onun gizli işlerini öğrendiğinizden şüphe ettiğini söylemiş. Sulpicia, bebeği dükün uşağına değil, başka birine vermiş. Bayan Cornelia ise ortalarda yok. Dük olan biten her şeyden kendisini sorumlu tutuyor ve dediğine göre, Cornelia ortaya çıkar çıkmaz onu gerçek karısı olarak kabul edecekmiş. Bakın Bay Lorenzo, eğer bundan başka söylenecek ya da arzu edilecek bir şey kaldı ise o da bu iki talihsiz insanın buluşmasıdır.

Don Lorenzo, buna kendisini kaldırmaya çalışan dükün ayaklarına kapanarak yanıt verdi.

– Pek sevgili efendim ve kardeşim! Kız kardeşim ve ben, sizin Hıristiyanca duygularınızdan ve büyüklüğünüzden, bundan daha fazlasını bekleyemezdik ki siz onu kendinize eşit yapıp beni de hizmetinize sokuyorsunuz.

Bunu söylerken gözyaşlarına hâkim olamadı. Dük de öyleydi. Biri eşini kaybetmiş olmaktan, diğeri ise böylesine bir kayınbiradere kavuşmuş olmaktan dolayı duygulanmışlardı. Bu duygunun kendini gözyaşlarıyla dışa vurmasını zayıflık olarak gördüklerinden kendilerini tuttular ve onları yeniden içlerine akıttılar. Don Juan'ın neşe saçan gözleri ise Cornelia ve oğlunun bulunmuş olmasından dolayı sanki müjdesini ister gibiydi, çünkü onları kendi evinde tutuyordu.

Don Antonio de Isunza ufukta göründüğünde, işte böyle bir haldeydiler. Don Juan, atı üzerinde gelen arkadaşını hemen tanıdı. Don Antonio biraz daha yaklaşınca durdu; çünkü Don Juan ve Don Lorenzo'nun atlarının yolun kenarında durduklarını gördü. Don Juan'ı ve Don Lorenzo'yu tanıdı, ama dükü tanıyamadı. Ne yapması gerektiğini ve Don Juan'ın bulunduğu yere gidip gitmeyeceğini bilemiyordu. Dükün uşaklarına yaklaştığında, dükü işaret ederek, ötekilerle birlikte duran şövalyeyi tanıyıp tanımadıklarını sordu. Uşaklar da ona, o kişinin Ferrara Dükü olduğunu söylediler. Bunu duyunca şaşkınlıktan ne yapacağını bilemez bir halde geldi. Neyse ki Don Juan ona adıyla seslenince bu şaşkınlığından kurtuldu. Herkesin ayakta olduğunu gördüğünden dolayı atından indi ve yanlarına gitti. Dük kendisini büyük bir nezaketle karşıladı; çünkü Don Juan ona, gelen şövalyenin, arkadaşı olduğunu söylemişti. Sonunda Don Juan, Don Antonio gelene kadar aralarında geçenleri anlattı ve Don Antonio da bu duruma çok sevinip şunları söyledi:

– Bayan Cornelia'nın ve oğlunun bulunduğu müjdesini vererek bu beylerin sevinç ve mutluluğunu neden son haddine getirmiyorsunuz, Don Juan?

– Siz gelmeseydiniz müjdemi isteyecektim, Don Antonio.

Öyleyse siz isteyin. Eminim ki istediğinizi büyük bir memnuniyetle verecekler.

Dük ve Lorenzo, Cornelia'nın bulunmasından ve müjdeden bahsedildiğini duyunca bunun ne anlama geldiğini sordular.

– Ne olabilir ki, yanıtını verdi Don Antonio. Bu trajik komedyada ben de bir rol üstlenmek istiyorum. Bayan Cornelia'nın ve oğlunun evimde bulunduğu müjdesini vermek bana düşüyor.

Onlara hemen olan biteni ayrıntısıyla anlattılar. Dük ve Bay Lorenzo o kadar mutlu oldular ki Don Lorenzo Don Juan'la, dük ise Don Antonio ile kucaklaştı. Bu müjdeye karşılık dük bütün servetini, Bay Lorenzo ise servetini, hayatını ve canını vaat etti. Don Juan'a bebeği teslim etmiş olan kızı çağırdılar. Kız, Don Lorenzo'yu tanıdığı için korkudan titriyordu. Ona, bebeği vermiş olduğu adamı tanıyıp tanımadığını sordular. Kız, onu tanımadığını; ama ona Fabio olup olmadığını sorduğunu, evet yanıtını aldığında ise iyi niyetle inanarak bebeği ona teslim ettiğini söyledi.

– Gerçek de böyledir, dedi Don Juan. Siz de hemen kapıyı kapadınız ve kapamadan önce de bebeği güvenli bir yere koymamı ve hemen geri gelmemi söylediniz.

Hizmetçi kız gözyaşları içerisinde "Evet, efendim" dedi.

Dük de bunun üzerine:

– Burada gözyaşı dökmeye gerek yok, dedi. Tam tersine, çalıp oynamak gerek. Şimdi o zaman ben Ferrara'ya girmiyorum, hemen Bolonya'ya dönüyorum; çünkü Cornelia'yı görmeden bu ferahlamalar hiçbir işe yaramaz.

Başka bir şey söylemeden herkesin onayı ve katılımıyla Bolonya'ya doğru yola koyuldular.

Dükü ve kardeşini birdenbire karşısında görünce ani bir heyecana kapılmaması için Bayan Cornelia'ya önceden haber vermek üzere ileriden giden Don Antonio, eve vardığında onu bulamadığı gibi uşakların da hiçbir şeyden haberdar

olmamaları üzerine, dünyanın en üzgün ve en mahcup insanı oldu. Kâhya kadının da ortalarda olmadığını görünce Cornelia'nın onunla gittiğini düşündü. Uşaklar, kâhya kadının, kendilerinin yola çıktıkları gün ortadan kaybolduğunu, Cornelia'ya gelince ise onu hiç görmediklerini söylediler. Bir ihtimal, dükün kendilerini yalancı ve düzenbaz yerine koyacağından, belki de kendi şereflerine ve Cornelia'nın itibarına leke sürecek başka kötü şeyler düşüneceğinden korkan Don Antonio kendini kaybetti. Don Antonio bu düşüncelere dalmış bir şekilde otururken içeri dük, Don Juan ve Don Lorenzo girdi. Yanlarındaki kişileri şehrin dışında bırakarak, sapa ve patika yollardan geçerek Don Juan'ın evine vardıklarında Don Antonio'yu bir sandalye üzerine oturup elini yanağına koymuş ve beti benzi atmış bir şekilde buldular.

Don Juan ona, kendisine ne olduğunu ve Cornelia'nın nerede olduğunu sorduğunda Don Antonio şu yanıtı verdi:

– Ne olsa beğenirsin? Cornelia yok. Yanına bıraktığımız kâhya kadınla beraber bizim gittiğimiz gün ortadan yok olmuş.

Dük bu haberi duyduğunda neredeyse olduğu yere yığılacaktı, Lorenzo ise kendini kaybetmek üzereydi. Herkes allak bullak, şaşkın ve dalgın kalakalmıştı. Bu sırada uşaklardan biri Don Antonio'ya yaklaşarak şunları söyledi:

– Don Juan'ın uşağı Santisteban siz gittiğinizden beri güzel bir kadını odasında kapalı tutuyor. Sanırım adı Cornelia; çünkü onu öyle çağırdığını duydum.

Don Antonio yeniden altüst oldu. Uşağın odasında kapalı tuttuğu kadın eğer Cornelia ise orada olmasındansa hiç ortaya çıkmamasını tercih ederdi; ama hiçbir şey söylemedi ve sessizce uşağın odasına gitti. Kapının kilitli olduğunu ve uşağın da evde olmadığını görünce kapıya yaklaşarak alçak bir sesle:

– Açın Bayan Cornelia, dedi, açın ve sizi aramaya gelen kardeşinizi ve kocanız dükü karşılamaya çıkın.

İçeriden şu yanıt geldi:

– Sen benimle dalga mı geçiyorsun? Aslında düklerin ve kontların beni aramayacakları kadar çirkin ve talihsiz değilim. Bu, uşaklarla kıyıştıran birinin layık olduğu şeydir.

Don Antonio, bu sözlerden sonra, cevap veren kişinin Cornelia olmadığını anladı. O sırada uşak Santisteban geldi, hemen odasına koştu ve orada, herhangi birinin uyup uymadığını görmek için evin anahtarlarını isteyen Don Antonio'yu bulunca diz çökerek odanın anahtarlarını uzattı ve şöyle dedi:

– Sizin yokluğunuz ve daha doğrusu çapkınlığım bana, bu üç geceyi benimle geçirmek üzere bir kadın getirtti. Don Antonio de Isunza, İspanya'dan güzel haberler alın, size yalvarırım, eğer efendim Don Juan de Gamboa bunu bilmiyorsa ona söylemeyin. Kadını hemen kovacağım.

Don Antonio:

– Bu kadının adı ne, diye sordu.

Uşak:

– Cornelia diyorlar, yanıtını verdi.

Kadının saklandığını keşfetmiş olan ve Santisteban'ı da pek sevmeyen diğer uşak saflıkla mı yoksa kötülük olsun diye mi bilinmez; ama dükün, Don Lorenzo'nun ve Don Juan'ın bulunduğu yere inerek:

– Tanrı aşkına, uşağı yakalayın, dedi, Bayan Cornelia'yı onun elinden kurtardılar. Meğerse onu saklı tutuyormuş. Sürdüğü keyfi üç dört gün daha uzatmak için eminim ki efendilerinin gelmemiş olmalarını dilerdi.

Bunu duyan Lorenzo:

– Ne diyorsun sen efendi? Cornelia nerede, diye sordu.

Uşak ise:

– Yukarıda, yanıtını verdi.

Dük bunu duyar duymaz, ortaya çıkmış olduğunu hayal ettiği Cornelia'yı görmek için hızla merdivenleri çıktı ve Don Antonio'nun bulunduğu odaya girerek:

– Cornelia nerede? Hayatımın anlamı nerede, diye sordu.

– Cornelia burada, dedi çarşafa sarınmış ve yüzü kapalı

olan kadın. Tanrı aşkına. Öküzünüz mü çalındı? Bir kadının bir uşakla yatması yeni bir şey mi ki bu kadar olay oluyor?

Orada bulunun Lorenzo, nefret ve öfke ile çarşafı bir ucundan tutarak çekti ve genç, pek de kötü görünüşlü olmayan bir kadını ortaya çıkardı. Kadın utanarak elleriyle yüzünü kapadı ve kendisine yastık görevi gören elbiselerini aldı; çünkü yatakta yastık yoktu. Elbiselerine bakıldığında kızın, dünyanın kayıp kadınlarından biri olduğu anlaşılıyordu.

Dük, kendisine, adının Cornelia olduğunun doğru olup olmadığını sordu ve ondan "evet" yanıtını aldı. Ayrıca kadın ona bu şehirde çok şerefli akrabalarının olduğunu ve kimsenin ona "Bu su içilmez" diyemeyeceğini söyledi. Dük bu yanıta o kadar sinirlenmişti ki neredeyse İspanyolların kendisiyle alay edip etmediklerini düşünmeye başlayacaktı; fakat böyle kötü bir şüpheye yer vermemek için arkasını döndü ve hiçbir söz söylemeden, Don Juan ile Don Antonio'yu kendisinden daha mahcup bir durumda bırakarak, Don Lorenzo ile birlikte atlarına binip gittiler. Bunun üzerine Don Juan ve Don Antonio, Cornelia'yı bulup düke haklılıklarını ve iyi niyetlerini kanıtlamak için mümkün olan ya da olmayan her şeyi yapmaya karar verdiler. Terbiyesizliğinden dolayı Santisteban'ı kovdular ve serseri Cornelia'yı da kapı dışarı ettiler. O sırada düke, Cornelia'nın kendilerine verdiği *agnus*'tan ve elmaslı haçtan bahsetmeyi unuttukları akıllarına geldi. Bu şekilde, Cornelia'nın kendi himayelerinde bulunmuş olduğuna ve ortadan kaybolmasında ise kendi kabahatlerinin bulunmadığına onu inandırmış olacaklardı. Bunu söylemek için yola çıktılar, ama dükün orada olacağını sandıkları Lorenzo'nun evinde onu bulamadılar. Lorenzo onlara dükün bir saniye bile beklemeden Ferrara'ya döndüğünü ve giderken kendisine Cornelia'yı bulma emrini verdiğini söyledi.

Söylemek için gittikleri şeyi Lorenzo'ya söylediler. Lorenzo ise dükün hal ve hareketlerinden memnun olduğunu, ikisinin de Cornelia'nın kayboluşunu korkaklığına bağladıklarını,

Tanrı'nın izniyle tekrar bulunacağını, en nihayetinde toprağın Cornelia'yı, bebeği ve kâhya kadını yutmamış olduğunu söyledi ve hepsi bu düşünceyle avundu. Cornelia'yı alenen ilan ederek değil de gizli girişimlerle aramak istediler; çünkü kaybolduğunu kuzeninden başka kimse bilmiyordu. Kız kardeşini bir haberciyle araştırmak, dükün evlenme niyetini bilmeyenler arasında kardeşinin itibarını lekelerdi. Güçlü varsayımların doğurduğu şüpheleri gidermekse dünyanın en zor işiydi.

Kader, yoluna devam etmekte olan dükü, hayatının mutluluğunu koynunda taşıyan köye götürdü. Cornelia, bebeği, sütanne ve öğüt veren kadın bu köyde bulunuyorlardı. Papaza başlarından geçeni anlatmışlar ve ondan ne yapmaları gerektiği konusunda akıl vermesini istemişlerdi.

Dük, papazın yakın arkadaşıydı ve onun evine Ferrara'dan gelmeyi alışkanlık haline getirmişti. Buradan da ava çıkıyordu; çünkü papazın hem meraklı biri oluşu, hem de söylediği ve yaptığı şeylerdeki sevimliliği onun çok hoşuna gidiyordu. Papaz, dükü evinde görmekten dolayı herhangi bir şaşkınlık ya da telaş belirtisi göstermiyordu; dediğimiz gibi, dük oraya ilk defa gelmiyordu. Papaz, onun mutsuz bir şekilde geldiğini görmekten hiç memnun kalmamıştı; ruhunu bir aşka teslim ettiği her halinden anlaşılıyordu.

Cornelia, Ferrara dükünün orada olduğunu duyduğunda ne amaçla geldiğini bilmediği için son derece kuşkulanmıştı. Yumruklarını sıkıp delirmiş biri gibi bir o yana bir bu yana gidiyordu. Cornelia papazla konuşmak istemişti; ama dükle görüşmekte olduğu için, onunla konuşmasına imkân yoktu.

Dük, papaza şöyle dedi:

– Buraya çok üzgün bir şekilde geldim peder. Ferrara'ya girmek istemiyorum. Bu gece misafiriniz olmak istiyorum. Benimle gelenlere Ferrara'ya gitmelerini ve yalnızca Fabio'nun kalmasını söyleyin.

İyi kalpli papaz hemen onun dediğini yapmaya ve ağırlan-

ması için emirler vermeye gitti. Cornelia bu sayede onunla konuşabildi ve ellerini tutarak ona şunları söyledi:

– Ah pederim, efendim! Dükün istediği neymiş? Tanrı aşkına efendim, bana biraz yardım edin ve dükün niyetini açıklamasına, bu konuda bir bilgi edinmeye çalışın. Durumu en iyi şekilde anlayıp zekânızla çözebileceğiniz bir noktaya getirin.

Papaz buna şöyle yanıt verdi:

– Dük buraya çok üzgün bir şekilde geldi, ama şimdiye kadar sebebini söylemedi. Yapacağınız şey şudur: Bu bebeği çok iyi bir şekilde giydirin ve elinizdeki bütün mücevherleri, özellikle dükün size almış olduklarını takın. Sonra da onu bana verin. Bugünün iyi bir gün olmasını Tanrı'dan dileyelim.

Cornelia, papaza sarıldı ve elini öptü, ardından da çocuğunu giydirip süslemek üzere odasına çekildi. Papaz ise yemek saatini beklemek üzere dükle konuşmaya çıktı. Konuşmaları esnasında dükün mutsuzluğunun sebebini öğrenmenin mümkün olup olmadığını sordu; çünkü acılı olduğu, hiç şüphesiz bir fersah uzaklıktan bile belli oluyordu.

– Peder, yürekteki acıların yüze yansıdığı açıktır. Gözlerden ise ruhun içinde bulunan hikâye okunur. İşin kötü tarafı şu ki acımı şu an kimseyle paylaşamam.

– Doğrusunu isterseniz efendim, dedi papaz, hoşa giden bir şey görecek durumda olsaydınız kendim için saklamış olduğum bir tanesini size gösterirdim, ki bundan pek memnun kalırdınız.

– Derdine bir deva bulup da bu devayı kabul etmeyen kişi saf birisi demektir, diye yanıtladı dük. Tanrı aşkına peder, bana bahsetmiş olduğunuz şeyi gösterin. Sizin meraklı işlerinizden biri olmalıdır ki onların hepsi de benim çok hoşuma gider.

Papaz kalkarak Cornelia'nın bulunduğu odaya gitti. Cornelia oğlunu süslemişti. Ona, haç ile *agnus*'un yanı sıra, hepsi de dük tarafından verilmiş olan çok kıymetli üç adet takı daha

takmıştı. Papaz bebeği kucağına alarak dükün bulunduğu odaya çıktı. Kalkmamasını, yalnızca pencerenin ışığına yaklaşmasını söyleyerek kollarındaki bebeği dükün ellerine bıraktı. Dük, mücevherlere bakıp tanıdığı ve bunların Cornelia'ya verdikleriyle aynı mücevherler olduklarını fark ettiği an donakaldı. Biraz daha dikkatli baktığında bebeğin yüzünde kendi yüzünü gördüğünü sandı. Hayretler içerisinde papaza dönerek, üzerindeki süs ve mücevherlerden bir prensin oğlu gibi görünen bu bebeğin kim olduğunu sordu.

Papaz:

– Bilmiyorum, yanıtını verdi. Bildiğim tek şey birkaç gece önce Bolonyalı bir şövalye onu bana getirdi ve beni, ona bakıp büyütmeye mecbur etti. Saygıdeğer bir baba ile asil ve güzel bir annenin oğlu olduğunu söyledi. Şövalye ile beraber bebeğe süt vermek için bir kadın da geldi. Kadına bu çocuğun anne ve babası hakkında herhangi bir şey bilip bilmediğini sorduğumda, bana, bilmiyorum yanıtını verdi. Doğrusu anne, en az sütanne kadar güzelse sanırım İtalya'nın en güzel kadını olmalıdır.

Dük:

– Onu göremez miyim, diye sordu.

Papaz:

– Elbette görebilirsin, yanıtını verdi. Benimle gelin efendim. Eğer bu bebeğin süsü ve güzelliği sizi hayrete düşürüyor ise sütannenin görünüşünün de aynı etkiyi yaratacağını düşünüyorum.

Papaz, bebeği dükten almak istedi, ama dük, bebeği bırakmadı. Onu sımsıkı tutarak öpücüklere boğdu. Biraz önden giden papaz, Cornelia'ya, hiçbir şaşkınlık belirtisi göstermeden çıkıp dükü karşılamasını söyledi. Cornelia, papazın dediğini yaptı. Heyecandan yüzü öyle bir renge bürünmüştü ki bu, onu bir kat daha güzelleştiriyordu. Dük onu görünce kendini kaybetti, Cornelia ise ayaklarına kapanarak onları öpmek istedi. Tek bir söz bile söylemeden bebeği papaza veren dük,

arkasını dönüp hızla odadan çıktı. Bunu gören Cornelia, papaza dönerek:

– Ah efendim, dedi. Dük beni görünce dehşete mi düştü? Yoksa benden nefret mi ediyor? Ben o kadar çirkin mi görünüyorum? Bana karşı olan görevlerini unuttu mu yoksa? Bana bir söz bile söylemeyecek mi? Evladı onu bu kadar mı yordu ki onu böyle kollarından attı?

Dükün kaçmasına çok şaşıran papaz, bu soruların hiçbirine yanıt veremiyordu. Dükün bu hareketinin kaçmaktan başka bir şey olmadığını düşünüyordu, halbuki dük, yalnızca Fabio'yu çağırmak için odadan çıkmıştı. Ona şöyle söyledi:

– Fabio dostum, koş ve hemen Bolonya'ya dön. Lorenzo Bentibolli ile Don Juan de Gamboa ve Don Antonio de Isunza adındaki iki İspanyol şövalyesine hiçbir açıklama yapmadan derhal bu köye gelmelerini söyle. Bak dostum, git ve onları almadan gelme. Bu hayat memat meselesidir.

Fabio oyalanmadan, bir an önce efendisinin emrini yerine getirdi. Dük ise Cornelia'nın ağladığı odaya döndü. Onu kolları arasına alıp gözyaşlarını gözyaşlarına karıştırarak binlerce defa nefesini soludu. Böylesi namuslu ve sevdalı bir sessizlik içerisinde, iki mutlu âşık ve gerçek bir karı koca gibi duruyorlardı.

Dük ile Cornelia'nın arasında geçenlere başka bir odanın kapı aralığından bakmakta olan sütanne ve adı Cribela olan kâhya kadın, mutluluktan başlarını duvarlara vuruyorlar ve akıllarını kaçırmışa benziyorlardı. Papaz, kolunda tuttuğu bebeğe öpücükler konduruyor ve boşta kalan sağ eliyle ise kucaklaşmış olan o iki kişiyi kutsuyordu. Papazın, yemek hazırlamakla meşgul olduğu için bu önemli olayı kaçırmış olan kâhya kadını, yemeği hazırladığında masaya geçmeleri için onları çağırdı. Bu vesileyle sımsıkı kucaklaşmış olan çift ayrıldı ve dük, bebeği papazdan alarak, eksiksiz olmamakla beraber temiz ve iyi hazırlanmış olan yemek süresince onu kollarında tuttu. Cornelia yemek süresince hayal edilebilecek en

onurlu ve sadık bir şekilde kendisine hizmet etmiş, kendisini korumuş ve saklamış olan iki İspanyol şövalyenin yaptıklarını ve kâhya kadının öğüdü üzerine bulundukları eve gelinceye kadar başlarından geçen her şeyi anlattı. Dük de ona o ana kadar başından geçenleri anlattı. Orada hazır bulunan iki kâhya kadın da dükten büyük teklifler ve vaatler aldılar. Olayın mutlu sona ulaşması herkesi sevince boğmuştu. Bu neşeyi tamamlamak ve mükemmel bir halde getirmek için artık Don Lorenzo'yu, Don Juan'ı ve Don Antonio'yu beklemekten başka bir şey kalmamıştı. Beklenen kişiler, dükün Cornelia ile ilgili bir haber alıp almadığını öğrenme arzusuyla yanarak üç gün sonra geldiler. Onları çağırmaya giden Fabio, Cornelia'nın bulunması hakkında hiçbir şey söylememişti; çünkü kendisi de bilmiyordu.

Dük onları Cornelia'nın olduğu odanın önünde bulunan salonda karşıladı. Yüzünde hiçbir mutluluk belirtisi yoktu. Gelenler bunu görünce üzüldüler. Dük onları oturttu ve kendisi de oturup Lorenzo'ya dönerek şunları söyledi:

– Bay Lorenzo Benibolli, bilmelisiniz ki ben kardeşinizi hiçbir zaman kandırmadım. Buna hem Tanrı hem de vicdanım şahittir. Yine, kendisini nasıl bir uğraşla aradığımı ve vaat etmiş olduğum gibi, kendisini bulup evlenmek konusundaki arzumu da biliyorsunuz. O ortalarda yok ve benim bu sözüm de sonsuza kadar geçerli olamaz. Ben genç bir adamım ve her adımda karşıma çıkan lezzetlere kendimi kaptırmayacak kadar da dünya işlerinde tecrübeli değilim. Cornelia'nın kocası olmayı bana arzu ettiren aynı sevgi, beni bu köyden bir kıza Cornelia'dan önce evlenme vaadini vermeye sürükledi. Bu kızla gönül eğlendirdikten sonra Cornelia'nın cazibesine koşmayı düşünüyordum. Bu her ne kadar vicdanın isteğine koşmak değilse de küçük bir aşk da değildi. Kimse ortada olmayan bir kadınla evlenemez ve kendisini bırakan bir kadını, sırf bu rehinenin kendisinden nefret ettiğini görmemek için aramak da hiç mantıklı değildir. Bakın Bay Lorenzo, size etme-

diğim bir hakaret karşılığında –ki hiçbir zaman niyetim bu olmadı– ne verebilirim? Bunun ardından ilk sözümü yerine getirmek ve bu evde bulunan köylü kızıyla evlenmek için bana izin vermenizi dileyeceğim.

Dük bu sözleri söylerken Lorenzo'nun yüzü renkten renge giriyor ve kendini sandalyenin üzerinde zor tutuyordu. Bu, öfkesinin bütün duygularına hâkim olduğunun en büyük kanıtıydı. Don Juan ve Don Antonio da aynı durum içerisindeydi ve dükün canını almak pahasına bile olsa bu hayalin yerine getirilmesine izin vermemeyi düşünüyorlardı. Dük, yüzlerinden niyetlerini okuyunca onlara şunları söyledi:

– Sakin olun Bay Lorenzo. Bana bir şey söylemeden önce karım olmasını istediğim kızın güzelliğinin, sizden istemiş olduğum izni bana vermeye sizi zorlamasını isterim; çünkü güzelliği o kadar büyük ve sonsuzdur ki bundan daha büyük hataları bile hoş gösterebilir.

Bunu söyledikten sonra kalkıp Cornelia'nın bulunduğu odaya gitti. Cornelia, çocuğa takmış olduğu mücevherlerin yanı sıra, başkalarını da takmış, gösterişli bir şekilde süslenmiş olarak bekliyordu. Dük arkasını döner dönmez Don Juan ayağa kalktı ve iki elini Lorenzo'nun sandalyesinin kollarına dayayarak şunları söyledi:

– Santiago de Galicia aşkına, Bay Lorenzo, Hıristiyan dini ve şövalye aşkına, eğer dükün bu niyetini yerine getirmesine izin verirsem Arap[6] olayım. Ya hemen şuracıkta ellerimin arasında canını teslim eder ya da kız kardeşiniz Bayan Cornelia'ya verdiği sözü tutar ve yahut hiç olmazsa bize onu aramak için gerekli olan zamanı verir. Cornelia'nın ölmüş olduğu kesin olarak bilininceye kadar dük evlenemez.

– Ben de aynı fikirdeyim, dedi Lorenzo.

– Arkadaşım Don Antonio da bizimle aynı fikirdedir, diye ekledi Don Juan.

---

[6] ... que así deje yo salir con su intención al duque como volverme *moro*.

O sırada öndeki salondan içeri papazın ve dükün ortasında Cornelia girdi. Papaz onu elinden tutmuştu. Arkalarından Cornelia'nın dük tarafından Ferrara'dan getirilmiş olan hizmetçisi Sulpicia, sütanne ve şövalyelerin kâhya kadını girdiler.

Lorenzo, kardeşini gördüğü ve yüzüne bakıp tanıdığı an sendeleyerek dükün ayaklarına atılmaya gitti; çünkü böyle bir şeyin imkânsızlığı, ilk bakışta gerçeği fark etmesine engel olmuştu. Dük kendisini kaldırıp kız kardeşinin kolları arasına bıraktı. Belirtmek isterim ki kız kardeşi onu sevinçlerin en büyüğüyle kucakladı.

Don Juan ve Don Antonio düke, bunun dünyanın en zekice ve mükemmel şakası olduğunu söylediler. Dük ise Sulpicia'nın kucağında bulunan bebeği Lorenzo'ya vererek:

– Sevgili kardeşim, dedi, yeğeninizi, yani oğlumu kabul edin ve kendisine evlenme sözü vermiş olduğum ilk kız olan bu köylü kızıyla evlenmeme izin vermek isteyip istemediğinizi söyleyin.

Lorenzo'nun ne cevap verdiğini, Don Juan'ın ne sorduğunu, Don Antonio'nun neyi kabul ettiğini, rahibin mutluluğunu, Sulpicia'nın sevincini, öğüt veren kadının memnuniyetini, sütannenin neşesini, Fabio'nun şaşkınlığını ve tabii ki hepsinin kesin olan memnunluğunu anlatmaya kalkışırsak bu hikâyeyi hiçbir zaman bitiremeyiz.

Ardından papaz onları evlendirdi. Don Juan de Gamboa ise bebeğin vaftiz babası oldu. Dükün annesi olan düşesin ölümcül hastalığı bir neticeye ulaşıncaya kadar evliliğin gizli tutulmasına, bu süre zarfında Bayan Cornelia'nın, erkek kardeşiyle birlikte Bolonya'ya dönmesine karar verdiler.

Her şey bu şekilde oldu. Düşes öldü ve Cornelia, görünüşüyle herkesi neşelendirerek Ferrara'ya girdi. Matem elbiseleri bayram kıyafetlerine döndü. Kâhya kadınlar zengin oldu. Sulpicia, Fabio ile evlendi. Don Juan ve Don Antonio, düke hizmet etmekten dolayı çok memnun kaldılar. Dük de onlara, beraberlerinde getirecekleri çok zengin çeyizleri ile iki kuze-

nini eş olarak vermeyi teklif etti; ama onlar Vizcaíno milletinin insanları oldukları için bu teklifi kabul etmediler. Küçük gördükleri için değil; ama Vizcaíno halkı çoğunlukla kendi insanlarıyla evlenirdi ve aksi pek mümkün değildi. Yapılagelmiş olan bu âdeti övmek ve ailelerinin kendilerini çoktan nişanlamış olmaları gereken hanımlarla evlenmek için bu güzel teklifi kabul edemeyeceklerini söylediler.

Dük, onların bu mazeretlerini kabul etti ve her fırsatta Bolonya'ya, şerefli ve kendine yakışır bir biçimde güzel hediyeler yolladı. Bazıları o kadar pahalıydı ve öylesine doğru bir zamanda yollanıyordu ki, ücret alır gibi göründüğü için kabul edilmemeleri gerekirken, hediyelerin geldiği uygun zaman onları kabul etmeyi kolaylaştırıyordu. Özellikle İspanya'ya giderken ve kendilerine veda etmek için Ferrara'ya gittikleri zamanlarda almış oldukları hediyeler bunlar arasında sayılabilirdi. Oraya gittiklerinde Cornelia'yı iki kız annesi ve dükü de daha çok âşık olmuş bir halde bulmuşlardı. Düşes, elmaslı haçı Don Juan'a, *agnus*'u ise Don Antonio'ya verdi. Onlar da çaresiz, bu hediyeleri kabul ettiler.

Memleketleri olan İspanya'ya vardıklarında, burada zengin, asil ve güzel kızlarla evlendiler ve dük, düşes ve Bay Lorenzo Bentibolli ile herkesin büyük neşesi içerisinde daima mektuplaştılar.

SAHTE EVLİLİK

Valladolid'de Campo Kapısı dışında bulunan Resurrección Hastanesi'nden bir asker çıkıyordu. Kılıcını baston olarak kullanmasına, bacaklarının kuvvetsizliğine ve yüzünün sarılığına bakılacak olursa çok sıcak olmamasına rağmen bir saat içerisinde almış olduğu bütün sıvıyı yirmi günde ter[1] olarak atmak zorunda kaldığı belli oluyordu. Nekahet döneminde olan biri gibi küçük adımlar atarak sendeliyordu. Şehrin kapısından girerken altı aydan daha uzun bir süredir görmediği bir arkadaşının kendisine doğru geldiğini gördü. Arkadaşı, kötü bir hayal görüyormuş gibi istavroz çıkararak şunları söyledi:

– Teğmen Campuzano, bu ne hal? Sizin bu topraklarda olmanız mümkün mü? Benim ben oluşum ne kadar gerçekse, sizin burada kılıç sürümektense Flanders'te mızrak kullandığınızı sanmam da o kadar gerçektir. Bu renginiz nedir böyle, ya bu güçsüzlüğünüz?

Campuzano bunlara şöyle yanıt verdi:

– Bu topraklarda olup olmadığımı, beni görmeniz yanıtlıyordur lisansiye[2] Peralta. Diğer sorulara ise bu hastaneden çıkmakta olduğum cevabını vermekten başka söyleyecek bir şeyim yok. Burada kendime seçmiş olduğum bir kadının –ki keşke yapmasaydım– omuzlarıma yüklemiş olduğu on dört kabarcık yükünü terlemiş bulunuyorum.

---

1 Terleterek tedavi etme biçimi.

2 lisansiye (askerlikte): Terhis edilmiş asker.

– Demek sonunda evlendiniz, dedi Peralta.

– Evet, bayım, diye yanıtladı Campuzano.

– Aşk evliliği olmalı, dedi Peralta. Zira bu tip evlilikler kendileriyle beraber pişmanlığı da getirirler.

– Bir aşk evliliği olup olmadığını söyleyemesem de acılarla dolu bir evlilik olduğuna sizi temin edebilirim, dedi teğmen. Bu evlilikten ya da eziyetten dolayı bedenimde ve ruhumda öylesine acılar meydana geldi ki bedenimdeki bu acıları dindirmek bana kırk terlemeye mal oluyor; fakat ruhumdakileri hiç olmazsa biraz dindirmenin bir yolunu bulamıyorum. Sokakta uzun sohbetler edecek bir durumda olmadığımdan beni affedin. Başıma gelenleri size başka bir gün daha rahat bir şekilde anlatırım. Bunlar hayatınız boyunca duyacağınız en yeni ve garip maceralar olacak.

– Böyle olmamalı, dedi lisansiye. Benimle birlikte evime gelmenizi isterim. Orada birlikte günah çıkarırız. Ayrıca her ne kadar iki kişi için hazırlanmış olsa da yahni hastalara çok iyi gelir. Hizmetçiden pasta isteriz ve nekahet müsaade ederse birkaç dilim Rute jambonu ve her şeyden öte yalnız bu seferlik değil, istediğiniz her zaman için soframa sunduğum iyi niyetim iştahınızı açacaktır.

Campuzano teşekkür ederek daveti ve teklifi kabul etti.

San Llorente'ye gidip ayini dinlediler. Peralta onu evine götürdü, vaat ve teklif ettiği şeyleri yineleyerek yerine getirdi. Yemeğin ardından bu kadar abartmış olduğu maceralarını anlatmasını istedi. Campuzano onu fazla yalvartmadan anlatmaya başladı:

– Lisansiye Peralta, şu an Flanders'te bulunan kaptan Pedro de Herrera ile nasıl arkadaş olduğumuzu iyi hatırlarsınız.

– İyi hatırlıyorum, dedi Peralta.

– Bir gün, diye devam etti Campuzano, kaldığımız Solana Hanı'nda yemeğimizi bitirmiştik ki yanlarında nedimeleri bulunan kibar görünümlü iki kadın içeri girdi. İçlerinden bir

tanesi ile kaptan, ayakta, pencereye dayanmış bir şekilde konuşmaya başladılar. Ötekisi ise bana yakın bir sandalyeye oturdu. Mantosunu, mantonun müsaade ettiğinden daha fazla yüzünün görülmesine yer bırakmaksızın çenesine kadar kapatmıştı. Biraz açmasını nezaketen istediğim halde bunu yaptıramadım. Bu duruşu onu görme isteğimi daha da artırıyordu. Bu isteğimi körüklemek için hanımefendi, ustaca ya da tesadüfen, parmaklarında güzel yüzükler bulunan beyaz elini çıkardı. Ben o zamanlar, beni tanımanız gereken o büyük zincir, tüyler ve şeritlerle kaplı şapkam ve asker modasına uygun renkli kıyafetimle öylesine yiğit ve öylesine havalı görünüyordum ki deliliğimin gözüyle bütün kadınları havada avlarım diye düşünüyordum. Bu yüzden kadına kendisini saklamamasını söyledim. O da bana şöyle yanıt verdi: "Münasebetsizliğin lüzumu yok. Bir evim var. Uşağınız beni izlesin. Bu cevabımın size vaat ettiğinden daha şerefli bir kadın olmama rağmen, akıllılığınızın bu güzel kıyafetinize uyup uymadığını görmem için benimle istediğiniz zaman görüşmeniz beni memnun edecektir." Bana göstermiş olduğu bu lütuftan dolayı ellerini öptüm ve karşılığında ona altından dağlar vaat ettim. Kaptan konuşmasını bitirince kadınlar gittiler. Bir uşağım onları takip etti. Kaptan bana, kadının kendisinin kuzeni olduğunu söylediği; fakat sevgilisi olan Flanders'teki başka bir kaptana bir mektup götürmesini istediğini söyledi.

Ben ise görmüş olduğum kar beyazı eller için tutuşuyor ve yüzünü görme arzusuyla ölüyordum. Böylece ertesi gün uşağımın rehberliğinde bana giriş izni verildi. Kendimi, çok iyi döşenmiş bir ev ile kendisini ellerinden tanıdığım aşağı yukarı otuz yaşlarında olan bir kadının karşısında buldum. Aşırı güzel değildi; fakat tanıdıkça âşık olunacak bir kadındı. O kadar tatlı bir ses tonu vardı ki sesi, insanın kulaklarından ruhuna erişiyordu. Onunla uzun uzun ve sevgi dolu bir şekilde konuştuk. Ben kendimi övdüm, abarttım, palavralar attım, teklif ettim, söz verdim ve kendimi ona sevdirmek için ge-

rekli olduğunu düşündüğüm her şeyi yaptım. Oysa o buna benzer veya bundan daha abartılı teklifler ya da sözler duymaya o kadar alışık olmalıydı ki inanmaktan çok, dikkatle dinliyor gibiydi. Sonunda onu ziyaret etmeye devam ettiğim dört gün boyunca süren konuşmalarımız, arzu ettiğim meyveyi koparmaya erişemeden, çiçekler içerisinde kaldı.

Onu ziyaret ettiğim zamanlarda evini daima boş buluyordum. Ne sahte akrabalardan ne de gerçek dostlardan birinin yüzünü görebildim. Yalnızca saf olmaktan çok, kurnaz olan bir kız ona hizmet ediyordu. Sonunda taşınma arifesinde olan bir asker gibi davranarak Doña Estefanía de Caicedo'yu (beni bu hale sokan kadının adı budur) sıkıştırdım ve o da bana şöyle yanıt verdi: "Teğmen Campuzano, kendimi size bir azizeymişim gibi satmak basitlik olur. Ben günahkâr bir kadındım ve hâlâ da öyleyim; fakat komşuların söyledikleri ya da uzaktakilerin sandıkları gibi değil. Ne ailemden ne de başka bir akrabamdan mirasa kondu. Buna rağmen, evimin eşyası tamı tamına iki bin beş yüz eskudo eder. Bunlar öyle eşyalardır ki satışa çıkar çıkmaz artırılıp paraya çevrilmesi bir olur. Bu sahip olduklarımla beraber kendimi teslim edip itaat edeceğim, hayatımı düzeltecek, ona hizmet etmeye ve ikramda bulunmaya can atacağım bir eş arıyorum; çünkü benimkinden daha iştahlı bir aşçı ve kendimi bir ev hanımı gibi göstermek istediğim zaman ise benden daha iyi yahni yapan kimse yoktur. Evde kâhya, mutfakta hizmetçi ve salonda hanımefendi olmasını bilirim. Gerçekte emir vermesini ve itaat etmeleri için gerekeni yapmasını da bilirim. Hiçbir şeyi israf etmem, tutumluyumdur. Benim realim, benim emrimde harcandığında daha fazla değer kazanır. Çok sayıdaki güzel beyaz elbiselerim hiçbir dükkândan ya da bezciden alınma değildir. Onları bu parmaklarla hizmetkârlarımın parmakları eğirmiştir. Dokuması evde yapılabilseydi evde de dokurdum. Bu övgüleri söylüyorum; çünkü söylemek mecburiyetim olduğu için utanılacak bir şey yok. Kısacası demek istediğim, beni koruya-

cak, bana hükmedecek ve beni onurlandıracak bir koca arıyorum, bana hizmet edip sonra da beni kınayacak bir sevgili değil. Eğer size sunduğum fırsatı kabul etme lütfunda bulunursanız, satılığa çıkmadan önce, emredeceğiniz her şeye uymaya hazırım. Satılığa çıkmak diyorum; çünkü görücülerin dilinde dolaşmak, satılığa çıkmakla aynıdır ve her konuda uyum sağlamak için tarafların kendilerinden daha iyi görücü yoktur."

Aklım o zamanlar başımda değil, topuklarımdaydı. Aklıma kelepçeler vurmuş olan zevkin düşündürdüklerinden başka bir şeyi muhakeme edemeden, bir hayal gücünün canlandırabileceğinden daha büyük zevkleri hayal ederek ve çoktan paraya çevrilmiş olduğunu düşündüğüm eşyaları gözümün önüne getirerek ona, Tanrı'nın bana mucize gibi bir eş vermesinden dolayı ne kadar şanslı ve mutlu olduğumu söyledim. Onu arzularımın ve hiçbir şeye yaramayacak kadar az olmayan servetimin hanımı yapacaktım. Boynumda taşıdığım bu zincir, evdeki diğer mücevherler ve bazı askeri giysileri elden çıkarınca iki bin duka altınından daha çok ediyordu. Bunları, kadının iki bin beş yüzüne eklediğimizde doğduğum ve bazı mallara sahip olduğum köyde yaşamamıza yetecek kadar ediyordu. Bu mallar, üzerine biraz daha para koyup meyveleri zamanında sattığımızda, bize mutlu ve huzurlu bir hayat verebilirdi.

Sonuçta o gün evlenmeye karar verdik ve ikimizin de bekâr olduğuna dair belgeler gösterdik. Evleneceğimiz, bunu takip eden üç günlük Paskalya tatili süresince kilisede açıklandı ve dördüncü gün evlendik.[3] Törende benim iki arkadaşım, onunsa kuzeni olduğunu söylediği bir delikanlı vardı. Bu delikanlıya kendimi, o zamana kadar yeni eşime söylemiş olduğum bütün sözler gibi çok kibar sözlerle akrabası olarak tak-

[3] Evliliğe itiraz edecek herhangi bir kimsenin olup olmadığını öğrenmek amacıyla, evlenmek isteyen çiftlerin isimleri ayin sırasında kilisede ilan edilir.

dim ettim. Halbuki bu sözler aslında o kadar çarpık ve hain bir niyetle söylenmişti ki susmak isterim; çünkü gerçekleri anlatmama rağmen bunlar, söylemeden geçemeyeceğim itiraflar değildir.

Uşağım bavulumu handan karımın evine taşıdı. Muhteşem zinciri karımın gözleri önünde bavula koydum ve ona benimki kadar büyük olmayan; fakat işlemeleri daha güzel olan üç dört tane zincir ve çeşitli şekillerde yüzük gösterdim. Şık giysilerimi, tüyleri ortaya çıkardım ve kendisine, eve harcamaları için üzerimde bulunan dört yüz reali verdim. Fakir damadın zengin kayınpederin evinde yaptığı gibi evi dolaşarak, altı gün evlilik pastasının tadına baktım. Değerli halılara basarak Hollanda çarşaflarını buruşturdum ve gümüş şamdanlarla aydınlandım. Yatakta kahvaltı ediyor, on birde kalkıyor, on ikide öğle yemeği yiyor ve ikide de sedirde kestiriyordum. Doña Estefanía ve hizmetçi kız etrafımda dört dönüyorlardı. O zamana kadar tembel ve ağır olarak tanıdığım uşağım bir karacaya dönmüştü. Doña Estefanía yanımda bulunmadığı zamanlar mutfakta, zevkimi uyandıracak ve iştahımı açacak yahniler yapmakla meşgul oluyordu. Gömleklerim, yakalarım ve mendillerim melek suyunda[4] yıkandığı ve üzerlerine portakal çiçeği serpildiği için öyle güzel kokuyorlardı ki yeni bir Aranjuez çiçeği gibiydiler.

Günler, zamanın yılları alıp götürdüğü gibi akıp geçti. O günlerde bana bu kadar hizmet ve ikram yapıldığını gördüğüm için, bu işe başladığım zamanki kötü niyetim iyiye doğru dönmeye başlamıştı. Doña Estefanía ile henüz yatakta bulunduğum bir sabah, sokak kapısı hızlı hızlı vuruldu. Hizmetçi kız pencereye çıktı ve hemen çekilerek şöyle dedi: "Ah, hoş gelmişler! Gördünüz mü geçen gün yazdığından daha çabuk geldi." Ben de "Kızım, gelen kimmiş?" diye sorduğumda "Kim mi?" diye yanıt verdi. Hanımım Doña Clementa Bueso

[4] Çeşitli çiçek aromalarıyla kokulandırılmış su.

ve Don Lope Meléndez de Almendárez gelmişler. Beraberlerinde iki hizmetkâr ve daha önce götürmüş oldukları kâhya kadın Hortigosa'yı da getirmişler." Doña Estefanía anında "Koş kızım, ne duruyorsun. Onlara kapıyı aç" dedi ve bana dönerek "Siz de efendim, Tanrı aşkına öfkelenmeyin ve aleyhimde duyacağınız hiçbir söze benim adıma cevap vermeyin" dedi. "Ben buradayken kim sizi incitebilir? Söyleyin bana gelişlerinden dolayı telaşa düştüğünüz bu kişiler de kim?" Doña Estefanía "Size cevap verecek vaktim yok" dedi. "Sadece şunu bilin ki burada geçecek olan her şey danışıklıdır ve sonradan öğreneceğiniz niyet ve sonuçları amaçlıyor."

Buna cevap vermek istediğim halde, salona giren Doña Clementa Bueso buna müsaade etmedi. Üzerine bir sürü altın sırma şeritler bulunan, yeşil çizgili, saten bir elbise ve aynı şekilde bir manto giymişti. Başında, yeşil, beyaz ve kırmızı tüyler olan zengin sırma şeritli bir şapka vardı ve yüzünü ince bir tülle örtmüştü. İçeri kendisiyle beraber, Don Lope Meléndez de Almendárez de girdi. Üzerinde, zarif olduğu kadar zengin bir yol kıyafeti vardı. İlk konuşan, kâhya kadın Hortigosa oldu ve şunları söyledi: "Yüce Tanrım! Bu da nedir! Hanımım Doña Clementa'nın yatağını birisi mi almış? Üstelik bir erkek! Bugün bu evde mucizeler görüyorum! Gerçekten Doña Estefanía hanımının dostluğuna güvenerek işi iyice ele almış!" "Haklısın Hortigosa!" diye yanıtladı Doña Clementa. "Fakat hata bende. İşlerine geldiği zaman dost olmasını bilen kadınlarla arkadaşlık etmekten asla ders almıyorum." Doña Estefanía bütün bunlara şöyle yanıt verdi: "Hanımım Doña Clementa Bueso lütfen canınızı sıkmayın ve anlayın ki bu evde gördüğünüz şeyde sır yoktur. Biliyorum ki öğrendiğinizde bağışlayacaksınız ve hiçbir şikâyetiniz kalmayacak."

O sırada ben pantolonumu ve ceketimi giymiş bulunuyordum. Doña Estefanía beni elimden tutarak başka bir odaya götürdü ve bana, hanım arkadaşının kendisiyle evlenmek isteyen Don Lope'ye bir oyun oynamak istediğini söyledi. Bu

evin içindeki eşyaların kendisinin olduğunu ve bunları çeyiz olarak getireceğini söyleyecekti. Evlendikten sonra bu yalanın ortaya çıkmasını önemsemiyordu; çünkü Don Lope'nin kendisine duyduğu aşka güveniyordu. "Daha sonra bana ait olan her şey geri verilecek. Hileyle de olsa ne ona ne de onurlu bir koca arayan başka bir kadına kızmamak gerek."

Bense ona yapmakta olduğu şeyin dostluğun son raddesi olduğunu ve yapmadan önce bunu çok iyi düşünmesini; çünkü sonradan mallarını geri alabilmek için adalete başvurmak zorunda kalabileceği cevabını verdim. Fakat bana o kadar çok gerekçe gösterdi ve Doña Clementa'ya daha önemli konularda hizmet etmeye kendini mecbur bırakan öyle yükümlülükler sundu ki içimin yanmasına ve vicdanımın sızlamasına rağmen, Doña Estefanía'nın isteğine razı olmak zorunda kaldım. Beni bu oyunun yalnızca sekiz gün süreceği konusunda temin etti. Bu süre zarfında başka bir hanım arkadaşının evinde kalacaktık. Üzerimizi giyindikten sonra o, Doña Clementa Bueso ve Don Lope Meléndez de Almendárez'den müsaade istemek üzere içeri girdi ve uşağıma, bavulumu alıp kendisini izlemesini emretti. Ben de kimseyle vedalaşmadan uşağın peşinden gittim.

Doña Estefanía, bir hanım arkadaşının evinin önünde durdu ve içeri girmeden önce onunla uzun bir süre konuştu. Bu konuşmanın ardından hizmetçi kız çıkıp, bana ve uşağıma içeri girmemizi söyledi ve bizi küçük bir odaya götürdü. Burada, aralarında ayıracak yer olmadığından neredeyse bir denebilecek kadar birbirine bitişik iki yatak bulunuyordu ve çarşafları birbirine değiyordu. Gerçekten orada altı gün kaldık. Bu süre zarfında, evini ve mallarını, bu kendi annesi bile olsa, başkasına bırakmakla yaptığı aptallığı söyleyerek tartışmadığımız tek bir saat bile olmadı.

Zaman zaman, dönüp dolaşıp yine o anlara geliyordum. O kadar ki Doña Estefanía'nın şu işin ne vaziyette olduğunu görmeye gittiği bir gün, evin sahibi olan hanım, karımla bu kadar kavga etmem için beni kışkırtan şeyin ne olduğunu,

özellikle "dostluktan çok tam bir aptallık" diye azarlamam için ne yapmış olduğunu bilmek istedi. Kendisine bütün hikâyeyi, Doña Estefanía ile evlendiğimi ve getirmiş olduğu çeyizi anlattım. Tam da Doña Estefanía'ya, Don Lope gibi asil bir adamla evlenmesi için bile olsa evini ve bütün malını Doña Clementa'ya bırakmasının bir basitlik olduğunu söylediğimi anlattığım an, kaldığımız evin sahibi hızla haç çıkarmaya ve "Tanrım, Tanrım, bu kötü kadından beni koru!" demeye başladı. Büyük bir telaşa düşmüştüm. Sonunda bana "Teğmen, eğer susarsam vicdanımı rahatsız edeceğini düşündüğüm şeyleri size açıklayarak vicdanıma karşı koyup koyamayacağımı bilmiyorum; fakat Tanrı affetsin. Ne olacaksa olsun. Yaşasın gerçek, ölsün yalan! Gerçek şu ki, Doña Clementa, size çeyiz olarak verilen evin, malların gerçek sahibidir ve Doña Estefanía'nın size söylemiş olduğu her şey yalandır. Onun ne bir evi, ne serveti, ne de üstündekilerden başka giyecek bir şeyi vardır. Size bu yalanı söylemesi için ona zaman ve mekân sağlayan şey, Doña Clementa'nın Plasencia şehrindeki bazı akrabalarını ziyarete, oradan da Nuestra Señora de Guadalupe'ye dokuz günlük bir ibadete gitmiş olmasıdır. Bu süre zarfında Doña Estefanía'yı evine göz kulak olması için orada bırakmıştır ki gerçekte ikisi iyi arkadaştır. Aslında işe iyi tarafından bakınca zavallı kadını suçlamamak gerek, çünkü bu sayede sizin gibi teğmen bir kocası olmuş," dedi.

Burada sözlerine son verdiğinde ben umutsuzluğa kapılmaya başlamıştım. Şüphesiz koruyucu meleğim bana yardım etmekte biraz gecikmiş olsaydı, işte o zaman umutsuzluğa düşecektim. Yardımıma koşarak, bana bir Hıristiyan olduğum için kalbimi dinlememi, insanların en büyük günahının umutsuzluk olduğunu ve umutsuzluğun da şeytanın işi olduğunu söyledi. Bu düşünce veya bu iyi tavsiye beni biraz rahatlatmıştı; fakat Doña Estefanía'ya ibret olarak verilecek bir ceza aramak için mantomu ve kılıcımı almama engel olacak kadar sakinleştirmemişti. İyi mi kötü mü olduğunu bilmiyorum;

ama kader öyle istedi ki Doña Estefanía'yı, bulacağımı düşündüğüm hiçbir yerde bulamadım. San Llorente'ye gidip Meryem Ana'ya sığındım. Bir sıraya oturup sıkıntımın bana verdiği ağırlıkla öyle bir uykuya dalmışım ki beni uyandırmasalardı kolay kolay uyanmazdım.

Kafam düşünceler ve sıkıntılarla dolu bir şekilde Doña Clementa'nın evine gittim. Onu, evin sahibi olduğunu gösteren bir rahatlık içerisinde buldum. Yanında bay Don Lope olduğu için ona bir şey söylemeye cesaret edemedim. Kaldığımız eve geri döndüğümde, ev sahibi bana, hile ve dolandırıcılığı bildiğini Doña Estefanía'ya anlattığını söyledi. Bunun üzerine Doña Estefanía, bu haberi duyunca yüzümün ne şekil aldığını sormuş ve kadın da ona yüzümü astığımı, kötü bir niyet ya da daha kötü bir kararla kendisini aramaya çıktığımı söylemiş. Sonunda bana Doña Estefanía'nın bavulumun içindeki her şeyi alıp götürdüğünü ve bana bir yol kıyafeti bile bırakmadığını söyledi. İşte böyle oldu. Yine Tanrı'nın ellerine düştüm! Bavulumun olduğu odaya gittim ve onu açık bir şekilde, ölü vücut bekleyen bir mezar gibi buldum. Eğer bende felaketimin büyüklüğünü hissedebilecek ve tartabilecek anlayış olsaydı, bu vücut benimki olurdu.

– Doğrusu Doña Estefanía'nın bu kadar zinciri ve değerli eşyayı alıp gitmesi büyük bir felaket olmuş, dedi lisansiye Peralta, ama ne derler bilirsin: Başa gelen çekilir.

Teğmen:

– Bu kayıp beni hiç üzmedi; çünkü şöyle söyleyebilirim ki Don Simueqe beni tek gözlü kızıyla kandırdığını düşündü. Tanrı biliyor ya benim de bir yanım sakat.

Peralta:

– Bunu ne anlamda söylediğinizi anlamıyorum.

Teğmen:

– Şu anlamda söyledim ki bütün o zincirler ve değerli eşyalar kalabalığı en fazla on ya da on iki eskudo değerindedir.

Peralta:

– Bu imkânsız! Çünkü boynunda taşıdığın zincir iki yüz duka altını ağırlığında görünüyordu.

Teğmen:

– Evet, görünenle gerçek birbirine uysaydı öyle olurdu. Parıldayan her şeyin altın olmadığı gibi, o zincirler, yüzükler, ziynet eşyaları ve mücevherler de sahteydi; fakat o kadar iyi yapılmışlardı ki yalnızca bir darbe veya ateş bu sahteliği ortaya çıkarabilirdi.

Peralta:

– O halde siz ve Doña Estefanía beraberesiniz.

Teğmen:

– O kadar ki kâğıtları tekrar karıştırabiliriz. Kötü olan şu ki bay lisansiye, o benim zincirlerimi bozabilir; fakat ben onun oyununu ortaya çıkaramam, çünkü o benim karım ve benim malım.

Peralta:

– Tanrı'ya şükredin ki Bay Campuzano, o ayakları olan bir mal ve sizden kaçmış durumda. Onu aramak zorunda değilsiniz.

Teğmen:

– Orası öyle; fakat her şeye rağmen onu aramadığım halde kendimi sürekli onu düşünürken buluyorum. Nerede olursam olayım uğradığım hakaret gözümün önünden gitmiyor.

Peralta:

– Ne cevap vereceğimi bilmiyorum; ama size Petrarca'nın şu mısralarını hatırlatabilirim: *"Ché, qui prende dicleto di far fiode; non si de lamentar si altri l'ingana."* Bizim dilimizdeki karşılığı şudur: "Başkalarını aldatmaya alışkın olan ve bundan zevk alan bir kimse, aldatıldığında şikâyet etmemelidir."

Teğmen:

– Şikâyet etmiyorum, ama kendime acıyorum. Suçlu olan bir kişi, suçunu itiraf ederek acıdan kurtulamıyor. Şunu iyi biliyorum ki aldatmak istedim ve aldatıldım. Ama ben kendi kendimden şikâyet etmemek için duygularıma sınır koyamıyorum. Neticede, halimin hikâyesine dönmek için (başımdan

geçenlerin anlatılmasına bu ad verilebilir) şunu söyleyebilirim ki Doña Estefanía'yı evlilik törenimize gelen ve bana kuzeni olduğunu söylediği adamın alıp götürdüğünü öğrendim. Bu adam uzun zamandır her konuda onun dostuymuş. Bende eksik olan kötülüğü bulmamak için onu aramak istemedim. Birkaç gün içerisinde yaşadığım yeri ve saçlarımı değiştirdim; çünkü kaşlarım ve kirpiklerim dökülmeye, saçlarım yavaş yavaş beni terk etmeye başlamıştı. *Lupicia* adında bir hastalığa, bir başka deyişle *saçkıran* hastalığına yakalanıp vaktinden önce kel kaldım. Kendimi gerçek anlamda yolunmuş gibi hissediyordum. Ne tarayacak bir sakalım ne de harcayacak param vardı. Hastalığım, ihtiyacımla aynı hızda ilerliyordu. Fakirlik, insanın haysiyetini ayaklar altına aldığı gibi, bazılarını darağacına, bazılarını hastaneye sürüklüyor ve bazılarını da yalvarışlar ve boyun eğmelerle düşmanlarının kapısından geçiriyordu ki bu, bu zavallı adamın başına gelebilecek en büyük sefaletlerden biridir. Sağlıklıyken beni örtmesi ve şereflendirmesi gereken kıyafetlerimi tedavim uğruna harcamamak için, Resurrección Hastanesi'ne girdim ve orada tedavi oldum. Doktorlar kendime iyi bakarsam iyileşeceğimi söylüyorlar. Bir kılıcım var, gerisini ise Tanrı bilir.

Kendisine anlatılan şeylerden dolayı hayretler içerisinde kalan lisansiye, teğmene bir kez daha hizmetlerini sundu.

– Çok küçük şeylerden dolayı hayrete düşüyorsunuz Bay Peralta, dedi teğmen. Size anlatacağım daha öyle şeyler var ki hayal gücünüzün bile ötesine geçer, hatta tabiatın sınırlarını zorlar. Daha fazlasını bilmek bile istemezsiniz. Hastaneye girmeme sebep olan, şimdi anlatacağım şeyi görmemdir ve bütün felaketimi yeniden saydıracak derecededir. Öyle ki ne şimdi ne de başka bir zaman buna inanabilirsiniz, hatta dünya üzerinde buna inanabilecek bir kişi bile bulunmaz.

Teğmenin, gördüklerini anlatmadan önce söylediği giriş cümleleri ve abartıları Peralta'nın merakını daha da uyandırıyordu. O kadar ki en az teğmeninki kadar abartılı sözlerle olayı bir an önce anlatması için ona yalvardı.

– Geceleri Capacha Kardeşler ile dolaşan ve sadaka istediklerinde onları aydınlatsın diye fener taşıyan iki köpeği görmüşsünüzdür, dedi teğmen.

– Evet görmüştüm, dedi Peralta.

– Aynı zamanda bu köpekler hakkında söylenenleri duymuş ya da görmüş olmalısınız. Pencerelerden gelişigüzel atılan sadakaları –eğer yere düşerlerse– hemen aydınlatmaya ve bulmaya giderler; sadaka atılan pencerenin önünde dururlar. Bu işi yaparken onları köpekten çok, kuzuya benzeten sakinlikleri, büyük bir dikkat ve özenle korudukları hastanede onları bir aslana dönüştürüyor.

– Böyle bir şeyin söylendiğini duymuştum, dedi Peralta; ama bu benim hayrete düşmeme sebep olmadı.

– Öyleyse şimdi onlarla ilgili söyleyeceklerim buna sebep olacaktır. Bu yüzden istavroz çıkarmadan ve imkânsızlıkları, zorlukları öne sürmeden inanmaya hazır olun. Cipión ve Berganza adındaki bu köpeklerin, tedavimin bitmesinden bir gece önce yatağımın arkasındaki eski hasırların üzerinde yattıklarını duydum ve bunu gözlerimle gördüm. O gece yarısı karanlıkta, uyanık bir şekilde başımdan geçenleri ve şimdiki felaketimi düşünürken yanımda konuşulduğunu duydum ve konuşanların kim olduklarını görmek, ne konuştuklarını anlayabilmek için dikkat kesildim. Kısa bir süre sonra konuşulan konudan, konuşanların kim olduklarını anladım. Bunlar Cipión ve Berganza adındaki köpeklerdi.

Campuzano sözlerini henüz bitirmişti ki lisansiye ayağa kalkarak şöyle söyledi:

– Tanrı iyiliğinizi versin Bay Campuzano, bu ana kadar evliliğiniz hakkında anlatmış olduğunuz şeylere inanıp inanmamak konusunda şüphe duyuyordum. Köpeklerin konuştuğunu duyduğunuzla ilgili bana anlattıklarınız ise, size hiçbir konuda inanmamam gerektiğini bana gösteriyor. Tanrı aşkına teğmen, bu saçmalıkları, size benim kadar yakın olmayan hiçbir arkadaşınıza anlatmayın.

Campuzano şöyle yanıt verdi:

– Beni, hayvanların bir mucize olmadan konuşamayacaklarını anlamayacak kadar cahil sanmayın. Gayet iyi bilirim ki eğer ardıç kuşları, saksağanlar ve papağanlar konuşuyorlarsa söyledikleri sözler, öğrendikleri ve ezberledikleri sözlerden ibarettir ve bu hayvanların dilleri, bunları telaffuz etmeye müsaittir; fakat yine de bu köpeklerin konuştuğu gibi düzenli cümlelerle konuşup cevap veremezler. Birçok defa onların konuştuklarını duyduktan sonra kendime inanmak istemedim ve gerçekten uyanık olduğumdan bunun bir hayal ürünü olduğunu düşünmek istedim. Tanrı'nın bana vermiş olduğu beş duyuyla onları duydum, dinledim, not aldım ve sonunda tek bir söz bile kaçırmadan sırasıyla bunları yazdım. Bu yüzden, söylediğim gerçeğe sizi inandırmaya ve ikna etmeye sevk edecek yeterli kanıt bulunuyor. Konuştukları konular önemli ve çeşitliydi. Köpeklerin ağızlarından çok, bilgin adamların ağızlarından çıkacak cümlelerdi. Öyle cümlelerdi ki ben onları uyduramazdım. Üzülerek söylüyorum ki düşüncelerime aykırı da olsa rüya görmediğime ve köpeklerin konuştuklarına inanıyorum.

– Vay canına, dedi lisansiye. Balkabaklarının konuştuğu Maricastaña zamanı geldi desene veya horozun tilkiyle ve diğer hayvanların birbiriyle konuştukları Isopo zamanı...

Teğmen:

– Bu zamanın geri geldiğine inansaydım eğer, bu hayvanlardan biri ve en büyüğü ben olurdum. Ancak hem duymuş hem de görmüş olduğum ve inanmazlığı inanca çevirecek ve hatta beni buna mecbur kılacak bir şeye inanmamazlık edersem asıl o zaman hayvanlık etmiş olurum; fakat yanılmış olduğumu, gerçek sandığım şeyin bir rüya ve onu savunuşumun da saçma olduğunu farz etsek bile bu köpeklerin ya da onlar her kim ise konuşmalarının diyalog şeklinde yazılmış olduğunu görmekten keyif almaz mıydınız Bay Peralta?

– Köpeklerin konuştuğunu duyduğunuz konusunda beni daha fazla kandırarak yorulmamanız için bu diyaloğu mem-

nuniyetle dinleyeceğim ki bunun, teğmenin üstün yeteneğiyle yazıp not aldığı için iyi olduğuna kanaat getirdim.

– Fakat bunda başka bir şey daha var, dedi teğmen. Yemiş olduğum bir sürü badem ve kuruüzüm sayesinde daha dikkatli bir insan oldum ve düşünme yeteneğim sayesinde hafızam daha dinç ve keskindi. İşim gücüm olmadığı için, ertesi gün, ezberlediklerimin hepsini, duyduğum aynı sözlerle süslemek için retorik figürler kullanmadan ya da onları daha hoş göstermek için, bir şey eklemeden ve çıkartmadan diyalog haline getirdim. Bu konuşma yalnızca tek bir geceden ibaret değildi. Ardı ardına iki gece devam etti. Buna rağmen ben yalnızca Berganza'nın hayatına ait olan kısmını yazdım. Arkadaşı Cipión'un ikinci gece anlatılmış olan hikâyesini de ilkine inanıldığını ya da en azından saygısızca bakılmadığını gördüğüm zaman yazıya geçirmeyi düşünüyorum. Konuşmayı göğsümde taşıyorum. *"Cipión dedi"*, *"Berganza cevap verdi"* şeklinde yazıyı uzatmamak için, onu bir diyalog haline getirdim.

Bunu söyledikten sonra göğsünden bir defter çıkardı ve Peralta'nın eline verdi. Peralta ise gülerek ve duyduğu hatta az sonra okuyacağını düşündüğü her şeye alaycı bir tavırla bakarak defteri aldı.

Teğmen:

– Siz bu hayal ürünlerini veya saçmalıkları okurken ki okumak isterseniz, ben de bu koltukta dinlenirim. Bunların en azından iyi bir yanı var, o da sizi sıkmaya başlar başlamaz bırakılabilmeleri.

Peralta:

– Siz keyfinize bakın. Ben kısa bir süre içerisinde bunları okurum.

Teğmen koltuğuna yerleşti, lisansiye defteri açtı ve kapağında şu başlığın yazılı olduğunu gördü:

"KÖPEKLERİN KONUŞMASI"

KÖPEKLERİN KONUŞMASI

Bu diyalog, Valladolid şehrindeki Campo Kapısı dışında bulunan Resurrección Hastanesi'nin köpekleri olan ve ekseriyetle "Mahude'nin köpekleri" denilen CIPIÓN ve BERGANZA arasında geçmektedir.

CIPIÓN: Berganza dostum, hastaneyi bu gecelik güvenin korumasına bırakalım ve Tanrı'nın ikimize de aynı anda bahşettiği görülmemiş lütuftan faydalanabileceğimiz, bizi kimselerin duyamayacağı bu yalnızlığa ve hasırların arasına çekilelim.

BERGANZA: Cipión kardeş, konuştuğunu duyuyorum ve seninle konuştuğumu da biliyorum; ama konuşmamız bana, doğanın kanunlarına ters düşüyormuş gibi göründüğü için buna inanamıyorum.

CIPIÓN: Gerçekten de öyle Berganza. Hem yalnız, konuşmakla kalmıyoruz aynı zamanda da akıl yürütebiliyormuşuz gibi mantıklı konuşuyoruz. Halbuki insanlarla hayvanlar arasındaki fark, insanın akıllı, hayvanın da akılsız olmasıdır.

BERGANZA: Söylediğin her sözü anlıyorum Cipión, senin bunları söylüyor ve benim de anlıyor olmam bende yeni bir hayranlık ve hayrete sebep oluyor. Gerçek şu ki hayatım boyunca birçok defa bizim önemli ayrıcalıklarımızdan bahsedildiğini duydum. O kadar ki bazı insanlar doğal içgüdülerimizin olduğunu bile kabul ettiler. Bu içgüdü birçok konuda öylesine canlı ve keskin oluyor ki söz söylemeye yetecek kadar bilmem ne gibi bir anlayışımız olduğunu göstermeye az ihtiyacı olan belirtiler ve işaretler veriyor.

CIPIÓN: Benim, övüldüğünü ve yüceltildiğini duyduğum tek şey büyük hafızamız, minnettarlığımız ve büyük sadakatimizdir. O kadar övülmüştür ki bizi dostluk timsali olarak

tasvir etme alışkanlığı yaratmıştır. Bakmışsan mutlaka görmüşsündür, ölen insanların tasvirlerinin bulunduğu kaymaktaşından yapılan mezarlarda, eğer orada yatan kişiler karı kocaysa, hayatları boyunca birbirlerine karşı bozulmaz bir dostluk ve sadakat beslediklerine dair bir işaret olsun diye ikisinin arasına, ayaklarının dibine bir köpek resmi koyarlar.

BERGANZA: Sahiplerinin cesetleriyle beraber aynı mezara atlayacak kadar minnettar köpekler de biliyorum. Bazıları ise sahiplerinin mezarları başında, onlardan ayrılmamak için yemeden, içmeden, ölünceye kadar kalmışlardır. Şunu da biliyorum ki anlama açısından köpekler, filden sonra birinci sıradadır. Ondan sonra at ve maymun geliyor.

CIPIÓN: Doğrudur; ama şunu itiraf etmeliyim ki bir filin, köpeğin, atın ya da maymunun konuştuğunun söylendiğini ne gördüm ne de duydum. Bundan şu sonucu çıkarıyorum ki bu kadar ani olan konuşmamız, olağandışı diye anılan şeyler arasına girer. Bu gibi şeyler görüldüğünde ya da kendini gösterdiğinde, insanları büyük bir felaketin tehdit ettiği de tecrübeyle sabittir.

BERGANZA: O zaman geçen gün Alcalá de Henares'den geçerken bir öğrencinin söylediğini duyduğum şeyi, pekâlâ olağandışı bir şey olacağına dair bir alamet olarak sayabilirim.

CIPIÓN: Ne söylediğini duydun?

BERGANZA: O sene üniversiteye giden beş bin öğrenciden iki bini tıp okuyormuş.

CIPIÓN: Peki, bundan ne gibi bir sonuç çıkarıyorsun?

BERGANZA: Şöyle ki, ya bu iki bin tane doktorun tedavi edecek hastaları olacak ki bu yeterince büyük bir bela veya felaket demek ya da hepsi açlıktan ölecek.

CIPIÓN: Ama ne olursa olsun, olağanüstü olsun ya da olmasın, biz konuşuyoruz. Tanrı'nın emri yerine gelmelidir. İnsanın ne zekâsı ne de bilgisi onun kudretine karşı koyabilir. Bu yüzden neden ve nasıl konuştuğumuza dair tartışmamıza

gerek yok. Bu hayırlı günün ve gecenin keyfini sürelim. Bu hasırlar üstünde iyi vakit geçiriyoruz ve bu şansımız ne kadar daha devam eder bilmiyoruz. Bu yüzden bu anın tadını çıkaralım ve uzun zamandır istediğim bu şeyden uykunun bizi mahrum bırakmasına fırsat vermeden, bütün gece sohbet edelim.

BERGANZA: Al benden de o kadar. Bir kemiği kemirme yeteneğini kazandığım günden beri hafızamda biriken, orada eskiyip çoğalan ve pas tutup unutulan şeyleri söyleyebilmek için konuşma arzusu duyuyordum. Mademki hiç beklenmedik bir anda kendimi ilahi bir konuşma yeteneğiyle zenginleştirilmiş buluyorum, o halde bunun tadına varmak ve ondan elimden geldiğince faydalanmak için eksik ya da karışık da olsa hatırlayabildiğim her şeyi bir çırpıda anlatacağım. Zira bana ödünç verilmiş olan bu servetin, benden ne zaman geri alınacağını bilmiyorum.

CIPIÓN: Berganza dostum, o zaman şöyle yapalım: Sen bu gece bana bütün hayatını ve bugüne gelinceye kadar başından geçen bütün kritik anları anlat. Eğer yarın gece hâlâ konuşabiliyorsak, o zaman da ben sana kendi hikâyemi anlatırım; çünkü başkalarının hayatlarını öğrenmeye çalışmaktansa, vaktimizi, kendi hayatlarımızı anlatmaya harcasak daha iyi olur.

BERGANZA: Seni her zaman akıllı bulmuştum ve gerçek bir dost olarak görmüştüm Cipión, şimdi ise her zamankinden daha çok akıllı ve dost olduğuna inanıyorum; çünkü bir dost olarak beni dinlemek ve başından geçenleri anlatmak istiyorsun ve akıllı olduğun için de zamanı, onları anlatacağımız sıraya bölüyorsun; ama önce bizi birinin dinleyip dinlemediğine bak.

CIPIÓN: Kimsenin dinlediğini sanmıyorum. Yakınımızda sadece terleme tedavisi gören asker var, o da bu saatte birini dinlemektense uyumayı tercih eder.

BERGANZA: Madem güven içerisinde konuşabiliyoruz,

o halde beni dinle. Anlatacaklarım seni yorarsa, ya bana haber ver ya da susmamı emret.

CIPIÓN: Gün ağarıncaya ya da biri bizi duyuncaya kadar konuş. Seni, gerekli görmedikçe sözünü kesmeden büyük bir zevkle dinleyeceğim.

BERGANZA: Sanırım güneşi ilk defa Sevilla'da, Carne Kapısı'nın dışında bulunan mezbahada görmüştüm. Sana bundan sonra anlatacaklarım olmasaydı eğer, anne ve babamın, o karmaşıklığın başında duran ve kendilerine kasap adı verilen kimselerin büyüttüğü alano[1] cinsinden köpekler olduklarını sanıyordum. Sahibim olarak bildiğim ilk kişi, güçlü, orta boylu ve orada çalışan herkes gibi sinirli olan yassı burunlu Nicolás adında biriydi. Bu Nicolás, bana ve diğer köpek yavrularına, yaşlı alanoların eşliğinde boğalara saldırmayı ve onları kulaklarından yakalamayı öğretiyordu. Ben bu işte, kolaylıkla bir usta olmuştum.

CIPIÓN: Buna şaşırmadım Berganza, vahşilik, tabiatımızda olduğu için bunu kolayca öğreniriz.

BERGANZA: O mezbahada gördüklerimi ve orada yaşanılan olağanüstü şeyleri sana nasıl anlatsam Cipión kardeş? Öncelikle şunu tahmin edebiliyorsundur ki, orada çalışan en küçüğünden en büyüğüne kadar herkes, vicdanı geniş, kalpsiz, kraldan ve onun yasalarından korkmayan insanlardı. Çoğu nikâhsız yaşardı. Onlar, et yiyen yırtıcı kuşlardı. Kendileri ve kadın dostları, çaldıklarıyla geçinirlerdi. Et kesilen günlerin sabahında, daha gün doğmadan, mezbahada büyük bir kadın ve çocuk kalabalığı birikirdi. Hepsinin de ellerinde torbalar olurdu. Gelirken boş olan bu torbalar giderken etlerle dolardı. Hizmetçi kadınlar böbrekleri ve yarım butları, boğazlanan her bir hayvanın en lezzetli ve en iyi hazırlanmış yerinden ilk parçayı ve onda birini alırlardı. Sevilla'da, et işinden sorumlu olan biri olmadığı için, herkes istediği hayvanı getiriyordu. Bu

[1] İspanyol Alanosu ya da İspanyol Bulldog olarak da bilinir.

hayvanların en erken kesileni ya en iyisiydi ya da en düşük fiyatlısı. Hal böyle olunca büyük bir bolluk olurdu. Patronlar, bu bahsettiğim adamlara, çalmamaları için değil de –ki bu zaten imkânsızdı– sucuk ya da kütükmüş gibi kesip budadıkları hayvanlardan yaptıkları dilimler ve karışımlar konusunda daha ölçülü olmaları için tembihlerde bulunurlardı. Bu kasapların, bir ineği öldürdükleri gibi kolay bir şekilde bir insanı öldürdüklerini görmek kadar beni şaşırtan ve bana kötü gelen hiçbir şey yoktu. Bir hiç yüzünden, sarı saplı bir bıçağı, boğa öldürüyormuş gibi bir insanın karnına saplarlardı. Kavgasız, yaralama olmadan ya da bazen bir ölümün gerçekleşmediği tek bir günün geçmesi mucize sayılıyordu. Hepsinde kadın satıcısı tipi olmasına rağmen, babayiğit geçinirlerdi. Hepsinin de San Francisco Meydanı'nda inek butları ve dilleriyle elde edilmiş koruyucu melekleri vardı. Sonunda akıllı bir adamın şöyle söylediğini duydum: Kralın Sevilla'da kazanması gereken üç şey vardır: Av, Costanilla ve mezbaha.

CIPIÓN: Eğer bütün sahiplerinin yaşadıkları koşulları ve işlerindeki kusurları anlatırken bu seferki kadar detaya inersen dostum Berganza, Tanrı'ya bize en azından bir yıl daha konuşabilmeyi bahşetmesi için yalvarmamız gerekecek. Korkarım bu gidişle hikâyenin yarısına bile gelemeyeceksin. Bir şeye dikkatini çekmek istiyorum. Ne demek istediğimi, sana hayat hikâyemi anlatırken daha iyi anlayacaksın. Bazı hikâyelerde kendiliğinden bir tatlılık vardır. Bazılarında ise bu tatlılık, onu anlatış tarzından gelir. Demek istiyorum ki bazı hikâyeler, girizgâhlar ve süslemeler olmadan, oldukları gibi güzeldir, bazıları ise tasvirlerle süslenip, el yüz hareketleriyle canlandırılıp, sesini de değiştirmek koşuluyla bir hiçken bir hikâye olur, etkisiz ve cılızken keskin ve hoş bir hale gelirler. Anlatacaklarının geri kalan kısmında bundan faydalanman için, bu uyarımı aklından çıkarma.

BERGANZA: Bana öyle geliyor ki kendimi çok zor tutacağım; ama elimden gelirse ve konuşmak için duyduğum bü-

yük arzu buna fırsat verirse öyle yapacağım.

CIPIÓN: Diline hâkim olmaya bak, insan hayatının en büyük kötülükleri dilden gelir.

BERGANZA: Diyorum ki sahibim bana, ağzımda bir sepet taşımayı ve onu benden almak isteyen biri olursa da korumayı öğretti. Bunu bana, kadın dostunun evinde öğretmişti. Bu sayede, hizmetçi kadının mezbahaya gelmesini önlemiş oluyordu; çünkü efendimin gece çaldıklarını, sabah dostuna ben götürüyordum. Bir gün, gün ağarmak üzereyken dikkatle et porsiyonunu götürmekteydim ki bir pencereden bana adımla seslenildiğini duydum. Başımı kaldırdığımda çok güzel bir genç kız gördüm ve biraz durdum. Kız, sokak kapısına indi ve yeniden beni çağırmaya başladı. Benden ne istediğini görmek istermiş gibi yanına yaklaştım, meğerse niyeti, sepette taşıdığım eti alıp onun yerine eski bir ayakkabı koymakmış. O zaman kendi kendime "Et, ete gitti" dedim. Genç kız eti benden aldıktan sonra bana "Git atmaca ya da adın her ne ise, git ve efendin olan yassı burunlu Nicolás'a söyle ki hayvanlara güvenmesin. Kurda kıl emanet edilmeyeceği gibi sana da sepet emanet edilmez," dedi. Aslında onun benden aldığı eti pekâlâ geri alabilirdim; ama kanlı ve kirli ağzımla onun temiz ve beyaz ellerine dokunmamak için bunu yapmadım.

CIPIÓN: İyi etmişsin. Saygı görmek, her zaman, güzelliğin bir ayrıcalığı olmuştur.

BERGANZA: Ben de öyle yaptım ve bu şekilde etler olmadan, ayakkabıyla sahibimin yanına döndüm. Çok çabuk geri döndüğümü fark edip ayakkabıya baktı, sonra onunla alay ettiğimi zannedip bıçağını çıkardı ve bana saplamak istedi. Kaçmasaydım eğer şu an ne bu hikâyeyi ne de sana anlatmayı düşündüğüm diğer hikâyeleri dinleyebilecektin. Böylece tozlu yolu yürümeye başladım. San Bernardo'nun arka tarafından, kaderin beni götürmek istediği, Tanrı'nın çayırlıklarına açıldım.

O gece açıkta yattım. Ertesi gün talih, karşıma bir koyun ve koç sürüsü çıkardı. Bunu görünce, orada, rahatın mer-

kezine ulaşacağını sandım; çünkü bana, köpeklerin, hayvan sürülerini koruması çok yerinde ve doğal bir iş gibi görünüyordu. Zayıf ve alçakgönüllüleri, güçlü ve kibirlilerden korumak ve onlara destek olmak, bana, içinde büyük erdemler barındıran bir işmiş gibi gelmişti. Sürüyü koruyan üç çobandan bir tanesi beni görünce "Gel kuçu kuçu!" diye seslendi. Benim de zaten bundan başka bir isteğim olmadığı için, başımı eğip kuyruğumu sallayarak ona doğru yaklaştım. Elini sırtımda gezdirdi, pençelerime bakarak yaşımı anladı ve yanındaki diğer çobanlara, cins bir köpek olduğuma dair işaretler gördüğünü söyledi. O sırada sürünün sahibi, kılıcı ve kalkanıyla kır bir kısrak üzerinde çıkageldi ve çobana "Ne köpeği bu? Cins olup olmadığına dair izler var mı?" diye sordu. Çoban da bu soruya "Onu iyi incelediğimi sanıyorum efendim ve büyük bir köpek olduğunu göstermeyen ya da vaat etmeyen herhangi bir ize rastlamadım. Buraya şimdi geldi. Bu civardaki sürülerden hiçbirine ait olmadığını biliyorum; ama sahibinin kim olduğunu bilmiyorum," diye cevap verdi. Bunun üzerine efendi "O zaman ona, ölen köpek Leoncillo'nun tasmasını tak. Diğer köpeklerle aynı yemeklerden yesin, sürüye alışıp burada kalması için de onu sevip okşa," dedi ve gitti. Çoban ilk önce bana, büyük bir kapta süt çorbası verdikten sonra, üzeri çelik uçlarla dolu bir tasma taktı. Bana, Barcino adını verdi.

İkinci sahibim ve yeni işimle, kendimi doymuş ve mutlu hissediyordum. Sürüyü korumak için büyük bir dikkat ve özen gösteriyordum. Sürüden ancak, bir ağacın, bir tepenin, bir kayanın veya bir çalılığın gölgesinde ya da orada akan birçok dereden birinin kenarında geçirdiğim uyku vakitlerinde ayrılıyordum. Dinlenme sürelerini de boş geçirmiyordum; çünkü zihnimi birçok şeyi hatırlamakla –özellikle mezbahada yaşadığım hayatı, kadın dostlarının uygunsuz isteklerini yerine getirmeye mecbur olan efendim ve onun gibilerin hayatını hatırlamakla– meşgul ediyordum.

Ah, efendimin kasap karısının okulunda öğrendiklerimden şimdi sana neler söyleyebilirdim! Ama beni geveze ve dedikoducu zannetmemen için susacağım.

CIPIÓN: Eskiden yaşamış olan büyük bir şairin, hiciv yazmamanın ne denli zor bir şey olduğunu söylediğini duymuştum. Dedikodu yap, ama bunu yaparken ne birini yarala ne de öldür. Dedikodu, tek bir kişiye zarar verse bile kötüdür. Eğer bunu yapmadan anlatırsan, seni çok akıllı biri olarak sayarım.

BERGANZA: Bu tavsiyeni dinleyeceğim ve bana maceralarını anlatacağın zamanın gelmesini de merakla bekleyeceğim; çünkü hikâyemi anlatırken yaptığım hataları iyi bilen, tanıyan ve düzelten birinin, kendi hikâyesini, hem öğretici hem de eğlendirici bir tarzda anlatması beklenir.

Hikâyeme kaldığım yerden devam ederek şunu söylüyorum ki uykularımın sessizliği ve yalnızlığı içinde veya başka işlerin arasında, çobanların hayatları hakkında anlatıldığını duyduğum şeylerin gerçek olmaması gerektiğini düşünüyordum, en azından sahibimin karısının evine gittiğim zamanlarda okuduğu kitaplardaki kadın ve erkek çobanların hayatları hakkında olanların. Bu kitaplarda kadın ve erkek çobanların bütün hayatlarını gayda, rebap, kemençe, chirumbela ve başka ilginç sazlar çalarak geçirdikleri yazılıydı. Bazen beni kendisini dinlemem için alıkoyar ve bana çoban Anfriso'nun, Belisarda'yı öven şarkıları nasıl son derece güzel ve ilahi bir sesle söylediğini anlatırdı. Güneş, Aurora'nın kollarından çıkıp da Tetis'in kollarına konana kadar, Arcadia'nın bütün dağlarında oturup da şarkı söylemediği tek bir ağaç gövdesi bile bırakmazmış. Hatta kara gece, yeryüzüne siyah ve karanlık kanatlarını gerdiğinde bile o, güzel şarkılarını söylemekten ve gözyaşı dökmekten vazgeçmezmiş. Cesur olmaktan çok, sevdalı olan çoban Elicio da o yazılardan eksik olmazdı. Onun hakkında, kendi sevdasından ve sürüsünden çok, başkalarının derdiyle ilgilendiği söylenirdi. Aynı zamanda bir portrenin yegâne ressamı olan büyük çoban Fílida'nın şanslı biri olmaktan

çok, umutlu biri olduğu da söylenirdi. Sireno'nun baygınlıkları ve Diana'nın pişmanlıklarıyla ilgili olarak, Tanrı'ya ve bilge Felicia'ya büyülü suyla entrikalar zincirini bozduğu ve güçlükler dolambacından kurtardığı için şükrettiğini söylerdi. Sahibimin karısının okurken dinlediğim daha birçok kitap hatırlıyorum; ama hiçbiri ezberlemeye değer değildi.

CIPIÓN: Tavsiyemden faydalanıyorsun Berganza. Çekiştir, iğnele ve kaç. Dilin temiz olmasa bile niyetin temiz olsun.

BERGANZA: Bu dediğin şeylerde niyet bozulmamışsa eğer dil asla kusur etmez; fakat ne olur ne olmaz kazara ya da kötü niyetle arkadan konuşacak olursam, beni ayıplayacak olanlara Taklitçiler Akademisi'nin aptal ve alaycı akademisyen şairi Mauleón'un, kendisine *"Deum de Deo"*nun ne demek istediğini soranlara verdiği cevap gibi *"dé donde diere"* diyeceğim, yani "Nereye vurdumsa vur."

CIPIÓN: Bu çok basit bir cevap; ama sen eğer akıllı biriysen ya da akıllı biri olmak istiyorsan ileride özür dilemek zorunda kalacağın bir şeyi asla söylememelisin. Devam et.

BERGANZA: Bütün bu düşünceler ve daha birçok şey beni, kendi çobanlarımın ve o deryadaki bütün çobanların yaşayış tarzları ve alışkanlıkları ile kitaplardaki çobanların yaşam tarzları ve alışkanlıkları arasındaki farkı görmeye sevk etti; çünkü benim çobanlarım şarkı söylüyorlarsa da söyledikleri şarkılar o kadar ahenkli ve düzgün şarkılar değildi, *"Cata el lobo dó va, Juanica"* ve buna benzer şeylerdi. Bu şarkılar chirumbela, kemençe ve gayda ile değil birbirine vurulan iki çoban sopasıyla söylenirdi ya da bu şarkılara, parmaklar arasına konan iki çömlek parçasının çıkardığı tatlı tınılı, hayranlık uyandıran sesler değil de boğuk sesler eşlik ederdi. Bu sesler tek başına ya da hep bir ağızdan söylendiğinde bağırma ya da homurdanma sesi gibi çıkardı. Çobanlar günün büyük bir bölümünü, bitlerini ayıklamak ya da çarıklarını yamamakla geçirirlerdi. Ne birbirlerini kendi aralarında Amarilis, Fílidas, Galateas ve Dianas diye çağırırlardı ne de aralarında Lisardos,

Lausos, Jacintos ya da Riselos vardı. Onlar Antones, Domingos, Pablos veya Llorentes idiler. Bunlardan herkesin inanması gerektiğini düşündüğüm şu sonucu çıkardım: Bütün o kitaplar gerçeği yansıtmamakla beraber, yalnızca vaktini boşa harcayanları eğlendirmek için düşünülüp yazılmış kitaplardı; çünkü gerçek olsalardı eğer, çobanlarının hayatında da o çok mutlu yaşamın, yumuşacık çayırların, geniş ormanların, yüce dağların, güzel bahçelerin, saf ırmakların ve billur kaynakların, ahlaklı ve bir o kadar da iyi dile getirilmiş aşk ilanlarının, erkek çobanın burada kadın çobanın orada kendinden geçmelerinin ve burada birinin gayda orada öbürünün rebap çalışının izlerini bulmam gerekirdi.

CIPIÓN: Yeter Berganza. Yoluna dön, yürü git.

BERGANZA: Sana minnettarım dostum Cipión; çünkü eğer beni uyarmasaydın, beni kandırmış olan o kitaplardan bir tanesini dilimde tüy bitinceye kadar baştan sona anlatıp bitirecektim; fakat gün gelecek, her şeyi şimdikinden daha iyi sözlerle ve daha iyi bir biçimde anlatacağım.

CIPIÓN: Ayaklarına bak da kabaran kuyruğun insin.[2] Demek istiyorum ki akıldan yoksun bir hayvan olduğunu unutma Berganza. Eğer şu an biraz olsun bu yeteneğe sahip olduğunu düşünüyorsan, bunun, doğaüstü ve hiç görülmemiş bir şey olduğunu kendi aramızda kabul ettiğimizdendir.

BERGANZA: İlk zamanlardaki cahilliğimde olsaydım dediğin gibi olurdu; ama daha sonra konuşmamızın başında sana söylemem gereken şeyler şimdi aklıma geldiği için, yalnızca sana söylediğim değil, söylemeyi unuttuğum şeylerden de korkuyorum.

CIPIÓN: Peki ama aklına gelenleri şimdi söyleyemez misin?

BERGANZA: Bu hikâye Camacha de Montilla'nın bir

---

[2] Denildiğine göre, tavus kuşları ayaklarına baktıklarında utanarak, çark şeklinde açılmış olan kuyruklarını indirirlermiş.

öğrencisi olan, büyük bir büyücüyle aramda geçen bir hikâyedir.

CIPIÓN: Hayatının daha ileri safhalarına geçmeden önce onu bana anlatmanı istiyorum.

BERGANZA: Zamanı gelinceye kadar bunu yapmayacağım. Sabırlı ol ve başıma gelenleri sırasıyla dinle. Eğer hikâyenin ortasını başından önce bilmek istemiyorsan, bu sırayla anlatmam daha çok hoşuna gidecek

CIPIÓN: Kısa kes de nasıl istiyorsan öyle anlat.

BERGANZA: Şöyle anlatayım, ben sürüyü koruma işinden memnundum; çünkü bana alınterimle ekmeğimi yiyormuşum gibi geliyordu. Bütün kötülüklerin kökü ve anası olan tembelliğin benimle bir işi yoktu. Gündüzleri eğleniyorsam, geceleri kurtlar bize sık sık saldırdığı için uyumuyordum. Çobanlar bana "Barcino kurt var!" der demez, gösterdikleri yöne doğru öteki köpeklerden önce fırlar, vadilerin içinden koşar, tepeleri tarar, ormanları yoklar, hendeklerden atlar, yolları boydan boya geçer ve sabah olunca kurdu da izini de bulamamış bir şekilde, yorgun, soluk soluğa, ayaklarım ayrılacak gibi olmuş bir halde döner ve sürüde ya ölü bir koyun ya da boğazlanıp yarıya kadar yenmiş bir koç bulurdum. Bu kadar zahmetimin ve çabamın pek de işe yaramadığını görmek beni ümitsizliğe düşürüyordu. Sürünün sahibi geldiğinde, çobanlar, ölü hayvanın derisiyle birlikte onu karşılamaya çıkarlardı. O ise, onları, ihmalkârlıklarından dolayı suçlu bulur ve tembelliklerinden dolayı da köpeklerin cezalandırılmalarını emrederdi. Biz de önce sopa yerdik, bunun üzerine bir de azar işitirdik. Böylece bir gün suçsuz yere cezalandırıldığımı, dikkatimin, çevikliğimin ve cesaretimin kurdu yakalama konusunda hiçbir işe yaramadığını görünce, tarzımı değiştirip daha önceden yaptığım gibi kurdu sürüden uzakta aramak yerine sürünün yakınında kalmaya karar verdim. Mademki kurt oraya geliyor, o zaman onu orda yakalamak daha kesin olur.

Her hafta bir kurt uyarısı geliyordu. Çok karanlık bir ge-

cede onları görebildim; ama sürünün onlardan korunması mümkün değildi. Ben bir çalılığın arkasına saklandım, diğer köpek arkadaşlarım da daha ileri gittiler. Olduğum yerden etrafı gözetlerken, iki çobanın, sürünün en iyi koçlarından birini yakaladıklarını gördüm. Sabahleyin, onu sanki kurt öldürmüş gibi kestiler. Kurtların aslında çobanların ta kendileri olduklarını ve sürüyü korumakla görevli olanların onları kestiklerini görünce donakaldım. Hemen sürünün sahibine sürüye kurtların saldırdığını söylüyor, ona derisini ve etinin bir kısmını veriyor ve etin büyük bir bölümünü ya da en iyi kısımlarını kendileri yiyorlardı. Sürünün sahibi onları yeniden azarlıyor ve köpekler de cezalandırılıyordu. Etrafta kurt yoktu; ama sürü giderek azalıyordu. Ben de bu olayı açığa çıkarmak istiyordum; ama konuşamadığım için çaresizdim. Bütün bu olanlar, içimi şaşkınlık ve üzüntüyle doldururken kendi kendime şunları söyleyebildim: "Tanrım sen en iyisini bilirsin! Bu kötülüğe kim çare bulabilir? Savunmanın saldırdığını, nöbetçilerin uyuduğunu, güvenin çaldığını ve koruyucularımızın bizi öldürdüğünü kim anlatabilir?"

CIPIÓN: İyi söyledin Berganza; çünkü ev halkından olan bir hırsızdan daha haini olamaz. Bu yüzden tedbirli olan insanlardan çok, güvende olduğunu zanneden insanlar ölmektedir. Güven olmazsa ya da birine güvenilmezse insanların bu dünyada birbirleriyle iyi geçinmeleri de imkânsız olur. Bunu burada bırakalım, öğüt verenler gibi görünmemizi istemiyorum. İlerle.

BERGANZA: İlerliyorum ve şunu söylüyorum ki o kadar iyi görünmesine rağmen, iyi yapıldığında ödüllendirilmese de en azından cezalandırılmayacağım bir iş seçmeye karar verdim. Sevilla'ya döndüm ve çok zengin bir tüccarın hizmetine girdim.

CIPIÓN: Bir efendinin hizmetine girmek için ne yaptın? Çünkü şimdilerde, yani yaşadığımız bugünde bir efendi bulmak çok zordur. Gökyüzünün efendileriyle yeryüzünün efendileri birbirinden çok farklıdır. Bu efendiler bir hizmetçi ala-

cakları zaman önce onun soyunu sopunu araştırırlar, yeteneklerini sınarlar, görüntüsüne bakıp ne çeşit kıyafetleri olduğunu bilmek isterler. Oysaki iş, Tanrı'nın hizmetine girmeye geldiğinde en fakiri en zengin, en alçakgönüllü de en soylusu olur. Kendisine yalnız kalp temizliğiyle hizmet etmeye niyet edince bile bu, derhal sevap defterine yazılır. Bunlar o kadar faydalıdırlar ki büyüklükleri ve çok oluşlarından dolayı arzunun sınırlarından güçlükle girerler.

BERGANZA: Cipión dostum, bunların hepsi telkin.

CIPIÓN: Bana da öyle geldi, o yüzden susuyorum.

BERGANZA: Bir efendinin hizmetine girebilmek için ne gibi niteliklerim olduğu konusundaki soruna gelecek olursak şunu söyleyebilirim ki mütevazılık bütün erdemlerin anasıdır, temelidir ve o olmazsa erdem diye bir şey olamaz. Mütevazılık kusurları düzeltir, güçlükleri yener ve bizi daima şerefli amaçlara ulaştırır. Düşmandan dost yapar, hiddeti yumuşatır ve kibrin yüksek bakışlarını indirir. Tevazu annesi, kanaatkârlık da kardeşidir. Kısacası kelimeler onun karşısında anlamını yitirir; çünkü onun yumuşaklığı ve uysallığı, günah oklarını köreltir ve kırar.

İşte ben, bir evin hizmetine girmek istediğim zaman önce büyük bir köpeği besleyebilecek ve içine girebileceğim bir ev olup olmadığına bakıp düşünürdüm, sonra da mütevazılığından yararlanırım. Kapıya yaklaşır ve bana yabancı olan biri geldiğinde havlardım. Efendi yanıma yaklaştığında ise başımı eğer, kuyruğumu sallayarak yanına gidip ayakkabılarını yalardım. Eğer beni döverse buna katlanır ve dayaktan sonra aynı uysallıkla dönüp yaltaklanırdım. Benim direnişimi ve asil kararımı görünce kötü davranışlara devam etmezlerdi ve ben de böylece bir iki girişimden sonra evde kalırdım. Onlara iyi hizmet ederdim. Beni hemen severlerdi ve ben kendi kendime izin vermediğim, daha doğrusu gitmeyi kendim istemediğim müddetçe de beni hiç kimse kovmazdı. Bir keresinde o kadar iyi bir sahip bulmuştum ki kötü kader bana karşı olmasaydı bugün hâlâ onun evinde olacaktım.

CIPIÓN: Ben de efendilerimin hizmetine senin anlattığın şekilde giriyordum. Sanırım biz düşünceleri okuyoruz.

BERGANZA: Yanılmıyorsam buna benzer çok şeyle karşılaştık. Sana, onları, vakti gelince anlatacağım; ama şimdi o sefillerin elindeki sürüyü bırakıp gittikten sonra başıma gelenleri bir dinle.

Dediğim gibi, zavallıların barınağı, dışlananların sığınağı olan Sevilla'ya döndüm. Onun azameti içinde yalnız küçükler yer bulmuyor, aynı zamanda büyükler de göze çarpmıyordu. Bir tüccara ait büyük bir evin kapısına yaklaştım ve her zaman yaptığım hareketleri yaptım. Biraz uğraştıktan sonra evde kaldım. Beni gündüzleri kapının arkasına bağlamak, geceleyin de serbest bırakmak koşuluyla kabul ettiler. Büyük bir dikkat ve özenle çalışıyordum; yabancılara havlıyor, tanıdıklarıma ise ses çıkarmıyordum. Geceleri uyumuyor, tavuk kümeslerini geziyor, taraçalara çıkıyor, hem bizim eve hem de başkalarının evlerine nöbetçilik ediyordum. Sahibim iyi hizmetimden o kadar memnun kalmıştı ki bana ekmek ve hatta mutfak artıklarıyla beraber sofrasından kaldırılan ve atılacak olan kemiklerin de verilmesini emretmişti. Ben de bu iyiliğe, efendimi gördüğüm ve özellikle dışardan geldiği zamanlar defalarca zıplayarak karşılık veriyordum. Bu sevinç gösterileri ve zıplamaları o kadar çok yaptım ki sonunda beni çözmelerini ve gece gündüz serbest kalmamı emretti. Kendimi serbest bırakılmış görünce ona doğru koştum, Ezop masalını hatırlayarak ona ellerimle dokunmaya cesaret etmeksizin etrafında dönüp durdum. O masala göre bir eşek efendisini nazlı bir dişi köpeğin yaptığı gibi elleriyle okşamak istemiş; ama sopayla dövülmüştü. Bana öyle geliyor ki bu masalda bize, bazı kişilerin yumuşaklığının ve zarafetinin başkalarına iyi görünmediği anlatılmak istenmiştir.

Soytarı lakaplar taksın; cambaz el oyunları yapsın ve taklalar atsın; namussuz adam bağırsın ve kendini o aşağılık işe vermiş olanlar da kuşların ötüşünü, hayvanların ve insanların

mimiklerini ve hareketlerini taklit etsin; ama bu tür yeteneklerin kendisine saygınlık ve şerefli bir isim vermeyeceğini bilen onurlu insan bunları yapmasın.

CIPIÓN: Yeter, devam et Berganza. Anladık.

BERGANZA: Keşke beni, ötekiler de senin anladığın gibi anlasa. Bende nasıl bir huy var bilmiyorum; ama bir şövalyenin kaba saba sözler söylediğini, kumar oyunlarını bilmekle ve chacona dansını kendinden daha iyi bilen kimsenin olmadığını söylemekle övündüğünü görmek beni deli ediyor. Tanıdığım bir şövalye, kilise kayyumunun ricası üzerine bir anıttaki siyah örtülerin üzerine konması için otuz iki tane kâğıttan çiçek yapmıştı ve bu kâğıttan çiçeklerle o kadar övünüyordu ki dostlarını, onları göstermeye, sanki atalarının mezarı üzerinde duran düşmandan alınmış bayrakları ve ganimetleri göstermeye götürüyormuş gibi götürüyordu.

Bu tüccarın, biri on iki diğeri on dört yaşında olan iki oğlu vardı. Compañía de Jesus okulunda dilbilgisi öğreniyorlardı. Okula yanlarında mürebbiyeleri ve *vademécum* denilen kitaplarını taşıyan uşaklarıyla görkemli bir şekilde giderlerdi. Onların güneşli havalarda sandalyede, yağmurlu havalarda arabanın içinde böylesine bir gösterişle gittiklerini, babalarının ise işlerini yapmak üzere Lonja'ya büyük bir sadelik içinde gittiğini görmek beni düşündürüyordu; çünkü babaları, yanına zenci bir uşaktan başka bir şey almadığı gibi bazen de takımları pek de iyi olmayan kötü bir katır üzerinde gitmekten çekinmiyordu.

CIPIÓN: Şunu bilmelisin ki Berganza, otoritelerini ve zenginliklerini kendi üzerlerinde değil de çocuklarının üzerinden göstermek, Sevillalı tüccarların âdeti ve huyudur; çünkü tüccarların kendilerinden çok, gölgeleri büyüktür. Tüccarların, kendi işlerinden ve sözleşmelerinden başka bir şeyle uğraşmaları mucize gibi bir şey olduğundan, kendi aralarında çok mütevazı bir şekilde hareket ederler. İhtiras ve zenginlikleri, sonradan ortaya çıkmak üzere ölmüş gibi, bunu kendi çocukları üzerinde gösterirler. Bu yüzden tüccarlar, oğullarını, bir prensin oğluymuş gibi

büyütür ve öyle davranırlar. Bazıları, çocuklarına, onları ayaktakımından uzak tutmak için unvanlar bile takarlar.

BERGANZA: Üçüncü şahıslara zarar vermeden kendi durumunu daha iyiye götürmeye çalışmak ihtirastır; ama cömert bir ihtirastır.

CIPIÓN: Üçüncü şahıslara zarar vermeden ihtirasın tatmin edildiği ya çok az görülmüştür ya da hiç görülmemiştir.

BERGANZA: Dedikodu yapmak yok demiştik ama.

CIPIÓN: Evet, ama ben kimseyi çekiştirmiyorum ki.

BERGANZA: Birçok defa söylendiğini duyduğum şeyi şimdi doğruluyorum. Kötü dilli bir dedikoducu, on sülaleyi yerin dibine batırıp yirmi iyi insana iftira ettikten sonra, biri çıkıp da onu bu söylediklerinden dolayı azarlasa, hiçbir şey demediğini, demiş olsa bile bunu kötü bir niyetle söylememiş olduğunu ve hatta birinin incineceğini düşünse asla söylemeyeceği cevabını verir. Tanrı aşkına Cipión, dedikodunun sınırlarına gelmeden, iki saatlik bir konuşmaya dayanabilecek kişinin ya çok şey biliyor olması ya da çok yol almış olması gerekir. Ben bile kendimde, köpek olduğum halde, iki çift laf etmeye kalkınca dilime şaraba üşüşen küçük sinekler gibi hepsi de kötü ve dedikoducu sözlerin geldiğini görüyorum. Bu yüzden söylediğimi tekrarlıyorum: Kötülük yapmayı ve kötü şeyler söylemeyi dedelerimizden miras alıp annemizin sütünden emiyoruz. Bunu, beşiğinden yeni kalkmış olan bir çocuğun, kendisini inciten birinden intikam almak istediğini gösteren hareketlerle elini kaldırışında açıkça görebiliriz. Bu yüzden annesine ya da bakıcısına söylediği ilk söz fahişedir.

CIPIÓN: Doğrudur. Ben de hatamı kabulleniyorum ve ben seni nasıl bağışladıysam senin de beni bağışlamanı istiyorum. Gençlerin dediği gibi, unutalım gitsin ve bundan sonra kimseyi çekiştirmeyelim. Sen de hikâyene devam et. Sahibin olan tüccarın çocuklarının Compañía de Jesus okuluna nasıl şaşalı bir şekilde gittiklerini anlatıyordun.

BERGANZA: Her olayda kendimi Tanrı'ya emanet edi-

yorum. Dedikodu yapmaktan vazgeçmeyi çok zor bulmama rağmen, büyük bir küfürbazın kullandığını söylediklerini duyduğum bir yöntemi kullanmayı düşünüyorum. Bu küfürbaz kötü huyundan pişmanlık duyarak, her küfredişinde koluna bir çimdik atıyormuş veya suçunun cezası olarak yeri öpüyormuş. Bu yüzden ben de dedikodu yapmamak için kendime koymuş olduğum kurala ve dedikodu yapmama niyetime karşı gelmemek için, her seferinde dilimin ucunu ısıracağım. Acısın ki tekrarlamamam için bana suçumu hatırlatsın.

CIPIÓN: Eğer bu çareye başvurursan dilini o kadar çok ısırmak zorunda kalacaksın ki sonunda hem dilsiz hem de dedikodu yapma imkânından mahrum kalacaksın.

BERGANZA: Hiç olmazsa ben elimden geleni yapacağım. Gerisi Tanrı'ya kalmış.

Neyse, diyordum ki sahibimin çocukları bir gün benim bulunduğum avluya bir kitap çantası bıraktılar. Eski sahibim olan kasabın sepetini taşımayı öğrenmiş olduğumdan *vademécum* denilen kitapları alıp peşlerinden gittim. Niyetim okula kadar gitmemekti. Her şey istediğim şekilde oldu. Ağzımda, kayışından nazikçe tuttuğum *vademécum* çantasıyla geldiğimi gören efendilerim, uşağa çantayı almasını emrettiler; ama ben bırakmadım ve ders yapılan salona girinceye kadar taşıdım. Bu, bütün öğrencilerin gülmesine sebep oldu. Efendilerimden büyük olanına yaklaşıp çantayı ellerinin arasına koydum ve kürsüde ders veren öğretmene gözlerimi dikerek sınıf kapısının önüne çömeldim. Ona az eriştiğim ya da hiç erişemediğim için, erdemin tam olarak ne anlam ifade ettiği bilmiyorum; ama bu aziz papazların ve öğretmenlerin o çocuklara, erdem yolunda bükülerek kötü yollara sapmamaları için gençliğin taze fidanlarını doğrultarak, erdemi nasıl bir sevgi, tavır, özen ve gayretle öğrettiklerini ve aynı zamanda da edebiyat okuttuklarını büyük bir zevkle gördüm. Onları nasıl nazikçe azarladıklarını, merhametli cezalar verdiklerini, iyi örneklerle teşvik ettiklerini, ödüllere özendirdiklerini, akıllılıkla üzerlerindeki yükü hafiflettiklerini ve sonunda

yaratıldıkları amaca varsınlar diye kötülüklerin çirkinliğini ve korkunçluğunu tasvir ederek onları kötülükten nasıl soğuttuklarını ve erdemli olmanın güzelliklerini göstererek onlara iyiliği nasıl sevdirdiklerini düşünüyordum.

CIPIÓN: Çok iyi dedin Berganza; çünkü bu aziz kişilerin, bütün dünyada daha tedbirlisi bulunmayan devlet adamları ve ahiret yolu için pek az kişinin ulaşabileceği birer rehber ve önder olduklarının söylendiğini duymuştum. Bunlar onurun, Katolik mezhebinin, seçkin bir basiretin ve nihayet bütün mutluluk binasının üzerine yükseldiği esas olan, derin bir mütevazılığın yansıdığı aynalardır.

BERGANZA: Bütün dediklerine katılıyorum ve hikâyeme şunları söyleyerek devam ediyorum: Efendilerim, *vademécum*'larını taşımamdan her zaman hoşlanırlardı. Bense bunu büyük bir memnuniyetle yapardım. Bu sayede krallar gibi, hatta krallardan daha iyi bir hayat sürüyordum; çünkü rahatım yerindeydi. Öğrenciler benimle eğlenmeye başladığından beri onlarla öyle kaynaşmıştık ki ellerini ağzıma sokuyorlar, hatta küçük olanları üstüme bile biniyordu. Berelerini ve şapkalarını atıyorlar ben de onları kirletmeden, sevinç gösterileri içerisinde kendilerine getiriyordum. Bana ellerinden geldiği kadar yiyecek vermeye çalışıyorlardı. Ceviz veya fındık verdikleri zaman, maymunların yaptığı gibi onları kırıp kabuklarını ayırıp içini yediğimi görmekten hoşlanıyorlardı. İçlerinden biri yeteneğimi sınamak için bana bir mendil içerisinde büyük miktarda salata verdi ve ben de onu tıpkı bir insan gibi yedim. O zamanlar, Sevilla'da yağlı ekmeklerin ve çöreklerin yendiği kış aylarıydı ve bana bunlardan o kadar çok veriliyordu ki kahvaltı edeyim diye iki Antonio'dan[3] daha çok rehin bırakıldı ve satıldı. Kısacası açlıktan ve uyuzdan uzak bir hayat sürüyordum. Sadece bu ikisi bile, iyi olduğumu anlatmak için ye-

[3] Yazar burada, Antonio de Nebrija'nın 1481 yılında Salamanca'da sayısız baskıya ulaşan *Introductiones latinas* adlı eserine atıfta bulunuyor.

terli; çünkü uyuz ve açlık, öğrencilerle bu kadar bir olmasaydı böylesine güzel ve eğlenceli bir hayat olamazdı; çünkü erdem ile zevk o yaşayışla beraber gider ve gençlik yılları, öğrenerek ve eğlenerek geçer.

Bu mutluluk ve rahattan beni ayıran şey, sanırım buralarda adına "devlet sebebi" denilen bir kadın oldu. Bu kadının isteğini yerine getirmek gerektiğinde diğer bütün sebepleri göz ardı etmek gerekirdi. Durum şu ki öğretmenler, öğrencilerin ders aralarındaki yarım saatlik zamanı, derslerini tekrarlamakla değil, benimle oynamakla geçirdiklerini sandılar ve bu yüzden efendilerime beni bir daha sınıfa getirmemelerini söylediler. Efendilerim de bu sözü dinleyerek beni eve, eski, kapı bekleme görevime geri gönderdiler. Eski efendim, sabah akşam serbest dolaşmam konusunda bana göstermiş olduğu iyiliği hatırlamadı bile ve ben de boynumu zincire ve vücudumu kapı arkasına konan bir hasıra teslim ettim.

Ah dostum Cipión, mutlu bir halden talihsiz bir duruma geçerken duyulan acının ne kadar keskin olduğunu bir bilsen! Bak, sefillik ve felaketler uzun sürdüğünde ve devamlı olduğunda ya derhal ölümle sonuçlanırlar ya da devam etmesi öyle bir alışkanlık yaratır ki en şiddetli anda bile acıyı hafifletmeye yararlar. Talihsiz ve felaketlerle dolu bir kaderden hiç düşünmeksizin, aniden mutlu bir kadere geçtiğinde ve çok geçmeden eski talihsiz kaderine dönüp zahmetlerini çekmeye ve felaketlerine katlanmaya başladığında öyle şiddetli bir acı hissedersin ki eğer bu acı canını almazsa, seni yaşatarak, sadece daha çok eziyet çekmene yarar.

Sonuçta şunu söyleyebilirim ki köpek yemeğine ve ev halkından olan zenci bir kadının attığı kemiklere kalmıştım. Üstelik bunların bir kısmını da iki Roma kedisi kapıyordu; çünkü kediler bağlı olmadıkları ve çevik olduklarından zincirimin menzili içine düşmeyen şeyleri, benden kolayca alıyorlardı.

Cipión kardeşim, Tanrı ne muradın varsa versin yeter ki sinirlenmeden, biraz felsefe yapmama izin ver; çünkü o an

düşündüklerimden aklımda kalanları anlatmazsam bu hikâye ne tam olur ne de bir işe yarar.

CIPIÓN: İçinden geldiğini söylediğin bu felsefe yapma isteğinin, şeytanın şerri olmadığına dikkat et Berganza; çünkü dedikodunun, dedikoducuya ahlaksız kötülüğü hoş göstermek ve örtbas etmek için bütün söylediklerinin filozofların sözleri olduğunu ve eğer kötü söz söylemek azarlanacak bir şey ise başkalarının kusurlarını meydana çıkarmanın da takdire layık bir şey olduğunu söylettirmesi kadar iyi bir örtüsü yoktur. Dikkatli bakıp araştırdığında, hayatı rezillikler ve küstahlıklarla dolu olmayan hiçbir dedikoducu göremezsin. Bunu bildikten sonra, istediğin kadar dedikodu yapabilirsin.

BERGANZA: Artık kötü bir söz söylemeyeceğimden emin olabilirsin Cipión; çünkü öyle karar verdim. Durum şu ki bütün gün boş durduğum için ve boş durmak da düşünceleri doğurduğu için, ben de efendilerimle okula gittiğim zamanlarda duymuş olduğum birçok Latince sözden aklımda kalanları tekrarlamaya başladım. Sanırım bu sayede kendimi akılca biraz daha ilerlemiş buluyordum ve sanki konuşabiliyormuşum gibi önüme çıkacak olan fırsatlardan faydalanmaya karar verdim; ama bazı cahillerin faydalanmaya alışık oldukları biçimde değil. Bazı romancistalar[4], konuşmaları esnasında ortaya kısa ve kısaltılmış Latince sözcükler atarak kendilerini büyük bir Latinciymiş gibi göstermeye çalışırlar. Halbuki bir ismi ya da bir fiili bile ancak çekebilecek durumdadırlar.

CIPIÓN: Bu davranışı, Latinceyi gerçekten bilenlerin yaptıklarından daha büyük bir zarar sayıyorum. Bunların arasında öyleleri var ki bir ayakkabıcı ya da bir terziyle konuşurken bile ortaya su atar gibi Latince bir söz atıyorlar.

BERGANZA: Bundan şu sonucu çıkarabiliriz: Latince bilmeyen insanların önünde Latince konuşanlar, Latinceyi bilmeden kullananlar kadar kabahatlidir.

---

[4] romancista: Romans dillerinden birini kullanan kişi.

CIPIÓN: Başka bir şeye dikkatini çekmek istiyorum, bazı insanların Latinci olmaları eşek olmalarına engel değildir.

BERGANZA: Ona ne şüphe? Bunun nedeni çok açık, herkesin anadili olarak Latince konuştuğu Romalılar zamanında, aralarında öyle budalaları vardı ki Latince konuşmaları aptal olmalarına engel olamazdı.

CIPIÓN: İspanyolca susabilmek ve Latince konuşabilmek için akıllı olmak lazım Berganza kardeş.

BERGANZA: Doğrudur; çünkü bir saçmalık İspanyolca söylenebileceği gibi Latince de söylenebilir. Ben öyle aptal edebiyatçılar, ağır gramerciler ve Latinceye öylesine bulaşmış İspanyolcular gördüm ki, bunlar, insanın canını bir kez değil, birçok kez sıkabilir.

CIPIÓN: Bunları bırakalım, sen felsefelerini anlatmaya başla.

BERGANZA: Onları zaten anlattım. Yani az önce bitirmiş olduklarım onlardır.

CIPIÓN: Hangileri?

BERGANZA: Benim başlatıp senin bitirdiğin, Latince ve İspanyolca hakkında söylediklerim.

CIPIÓN: Dedikodu etmeye felsefe yapmak mı diyorsun? Öyle olsun! Azizleştir Berganza, lanetlenmiş dedikodu vebasını azizleştir ve ona istediğin adı koy. O ise bize dedikoducu köpekler anlamına gelen kinikler[5] adını verecektir. Bu yüzden Tanrı aşkına sus da hikâyene devam et.

BERGANZA: Eğer susarsam nasıl konuşmaya devam edebilirim?

CIPIÓN: Demek istediğim, ona kuyruklar ekleyip bir ahtapota benzetmeden dosdoğru söyle söyleyeceğini.

BERGANZA: Kelimeyi düzgün kullan. Ahtapotunkilere kuyruk denmez.

---

5 kinik: Kinizm öğretisini benimseyen kişi. Kinizm, Sokrates'in öğrencisi olan Antisthenes'in öğretisidir. Antisthenes, *Kynosarges Gymnasion*'da okulunu kurmuştur. Kinik okulun, *kyon* kelimesinden türediği söylenmektedir; *kyon* ise köpek ya da köpeksi anlamındadır.

CIPIÓN: Bu, nesneleri adlandırmak zorunda kaldığımız, kendi isimlerini duymaktan kaynaklanan kirliliği hafifleten dolambaçlı söz ve yollarla söylemek daha kötüymüş gibi, onları kendi adlarıyla anmanın da aşağılık ve kötü bir şey olmadığını söylemen kişinin kendi hatasıdır. Onurlu sözler, onları yazanın ya da söyleyenin onuruna işarettir.

BERGANZA: Sana inanmak istiyorum ve şunu diyorum: Beni derslerimden ve mutlu, düzgün bir hayattan koparıp kapı arkasına bağlatmış ve öğrencilerin cömertliğini zenci kadının tembelliğine değişmekle yetinmeyen kaderim, huzur ve rahatlık diye bildiğim şeyi de elimden almak istedi. Bak Cipión, bunu benim gibi kesin ve doğru olarak bil ki felaketler, talihsiz bir kişiyi, istersen dünyanın bir ucuna saklanmış olsun, yine de arar ve bulur. Böyle söylüyorum; çünkü evdeki zenci kadın, kendisi gibi evin kölesi olan bir zenci erkeği seviyordu. Bu adam sokak kapısı ile orta kapı arasındaki girişte yatıyordu, ben de orta kapının arkasında bulunuyordum ve onlar, ancak geceleri bir araya gelebiliyorlardı. Bunun için ya evin anahtarını çalmışlardır ya da anahtarın kalıbını çıkarıp yenisini yapmışlardır. Böylece zenci kadın geceleyin aşağı iniyor, ağzıma bir parça et veya peynir tıkıştırıp zenci adama kapıyı açıyordu. Onunla, başta benim huzurum olmak üzere, çaldığı daha birçok şey sayesinde iyi vakit geçiriyordu. İlk zamanlar, zenci kadının hediyeleri vicdanımı susturuyordu. Sanki böğrüm sıkışacak da çoban köpeğinden tazıya dönüşecekmişim gibi geliyordu; ama sonuçta iyi huyum galip geldi ve yalnızca minnet edilen onurlu köpeklerin değil, bütün çalışanların yapması gerektiği gibi, efendime borçlu olduğum şeyi yapmaya karar verdim; çünkü onun parasını ve ekmeğini yiyordum.

CIPIÓN: Bunun felsefe olarak sayılmasını isterdim Berganza; çünkü bunlar, iyi gerçekleri iyi bir şekilde anlatan sözler. Hikâyenin kuyruğunu dememek için ipini uzatmadan devam et.

BERGANZA: Her şeyden önce, eğer felsefenin ne demek olduğunu biliyorsan bana da söylemeni rica ediyorum; çünkü onun adını söylemekle beraber aslında ne olduğunu bilmiyorum. Yalnızca adını biliyorum.

CIPIÓN: Sana kısaca şöyle anlatayım: Bu isim *filos* ve *sofia* diye iki Yunanca sözcükten meydana gelmiştir. *Filos*, sevgi ve *sofia* ise bilgi demektir. Bu yüzden *felsefe* 'bilgi sevgisi', *filozof* ise 'bilgi sever' anlamına gelir.

BERGANZA: Sen çok şey biliyormuşsun Cipión. Sana bu Yunanca sözleri hangi şeytan öğretti?

CIPIÓN: Aslında bunu ciddiye alacak kadar safsın Berganza; çünkü bunlar okul çocuklarının bileceği şeylerdir. Ayrıca öyle insanlar vardır ki bilmedikleri halde, hem Yunancayı hem de Latinceyi bilir geçinirler.

BERGANZA: Benim de dediğim budur. İsterdim ki böyle insanları, Portekizlilerin Gine zencilerine yaptığı gibi, bir mengeneye koyup sıkıştırarak bildikleri şeylerin suyunu çıkartsınlar ve onlar da bu sayede bozuk Yunancaları ve yalan yanlış Latincelerinin süsüyle insanları kandırıp durmasınlar.

CIPIÓN: Evet, şimdi dilini ısırabilirsin Berganza ve ben de benimkini; çünkü bütün bu konuştuklarımız dedikodudur.

BERGANZA: Evet; ama ben Suriyeli Corondas adında birinin yaptığı söylenen şeyi yapmak istemiyorum. Bu kişi, şehrin belediye sınırları içerisine silahlı olarak girilmesini ölüm cezasıyla yasaklayan bir kanun koymuş ve ertesi gün, hiç dikkat etmeden kılıcını kuşanmış bir şekilde belediye meclisine girmiş. Kendisini uyardıklarında ise koymuş olduğu cezayı hatırlayarak hemen kılıcını kınından çıkarıp göğsüne saplamış. Böylelikle kanunu koyan, bozan ve cezasını ödeyen ilk kişi kendisi olmuş. Benim bahsettiğim, bir kural koymak değildi, sadece dedikodu yaptığımda dilimi ısırmayı vaat etmiştim; ama şimdi işler eskilerin dürüstlüğü ve sertliğiyle yürümüyor. Bugün bir kanun yaparsın, ertesi gün bozarsın. Kim bilir belki de böylesi daha uygundur. Şimdi birisi kötü alış-

kanlıklarından kurtulacağına söz verir, biraz sonra daha kötülerinin içine düşer. Disiplinli olmayı övmekle disiplinli olmak ayrı şeylerdir. Esasen, söylenen söz ile yapılan iş arasında büyük bir mesafe vardır. Şeytan dilini ısırsın. Ben ne dilimi ısırmak, ne de onurlu kararımı övecek kimsenin beni görmediği bu hasır arkasında zariflik yapmak istiyorum.

CIPIÓN: Öyleyse sen insan olsaydın ikiyüzlü olurdun Berganza ve yapacağın her şey bütün ikiyüzlü insanların yaptığı gibi, sırf seni övsünler diye göstermelik, uydurma, sahte ve fazilet örtüsüyle örtülmüş olurdu.

BERGANZA: İnsan olsaydım ne yapardım bilemiyorum. Ama şimdi ne yapmak istediğimi biliyorum, o da dilimi ısırmamaktır. Anlatacak çok şeyim olduğundan, onları ne ara ve nasıl anlatacağımı bilemiyorum. Özellikle güneşin doğuşuyla konuşma yeteneğimiz kaybolacağından, karanlıkta kalmaktan korkuyorum.

CIPIÓN: Tanrı daha iyisini nasip etsin. Sen hikâyene devam et ve gereksiz ayrıntılarla esas yoldan sapma. Böylece hikâyeni uzun da olsa çabuk bitirirsin.

BERGANZA: O halde şöyle diyorum, bu zencilerin küstahlığını, hırsızlığını ve ahlaksızlığını görünce iyi bir hizmetkâr olarak bunun önüne geçmeye karar verdim ve bunu o kadar iyi yaptım ki amacıma ulaştım. Anlattığım gibi, zenci kadın, adamla keyif çatmak için aşağı iniyor ve attığı et, ekmek ve peynir parçalarıyla beni susturacağını sanıyordu. Hediyeler çok şey yaptırabilir Cipión.

CIPIÓN: Çok... Haydi, oyalanma devam et.

BERGANZA: Ben okuldayken öğretmenlerin özlü söz dedikleri bir atasözünü hatırladım: *Habet bovem in lingua.*

CIPIÓN: Of, ne kadar da kötü bir zamanda Latince geveliyorsun. Az önce, İspanyolca konuşurken araya Latince sıkıştıranlar aleyhinde söylediklerimizi ne çabuk unuttun?

BERGANZA: Bu Latince sözü burada kullanmak çok uygun. Bilmelisin ki Atinalılar bunu, üzerine öküz figürü ba-

sılmış bir madeni parayla kendi aralarında kullanırlardı ve ne zaman bir hâkim, rüşvet için haklı ve adil olanı söylemeyi ya da yapmayı bıraksa o zaman şöyle derlerdi: "Dilinde öküz var."

CIPIÓN: Uygulama eksik.

BERGANZA: Zenci kadının âşığıyla görüşmek için aşağı indiği zamanlarda bana verdiği hediyelerin, beni günlerce havlamak istemeyecek ya da havlama cesaretini gösteremeyeceğim kadar dilsiz bıraktığını söylemem bu işi açıklar mı? Bu yüzden sözümü tekrarlıyorum: Hediyeler çok şey yaptırır.

CIPIÓN: Hediyelerin birçok şeye kadir olduğunu az önce teyit ettim. Eğer lafı uzatmaktan kaçınmasaydım, hediyelerin yaptırdıklarını bin bir örnekle açıklardım. Hem kim bilir, sana hayatımı anlatmak için Tanrı bana zaman, mekân ve konuşma kudreti ihsan ederse bunları anlatırım.

BERGANZA: Tanrı, isteğini yerine getirsin. Dinle. Sonunda iyi niyetim zenci kadının kötü hediyelerini yendi ve her zamanki eğlencesine indiği çok karanlık bir gecede, evdekileri telaşlandırmamak için, havlamadan, zenci kadına saldırdım. Bir anda gömleğini parçalayarak kalçasından bir parça kopardım. Bu durum, onun, efendilerine bilmem ne hastalığı uydurarak sekiz günden fazla yatakta kalmasına sebep oldu. Sonra iyileşti ve bir gece yine geldi. Ben de dişi köpeğe[6] karşı olan savaşıma devam ettim. Bu sefer kendisini ısırmadan, tarakla taranmış bir yün örtü gibi bütün vücudunu tırmaladım. Savaşımız sessiz bir şekilde sürüyordu ve bunlardan daima ben galip zenci kadın ise hırpalanmış ve mutsuz çıkıyordu; ama onun hıncı ise benim tüylerimden ve sağlığımdan çıkıyordu. Yemeğimi ve kemiklerimi vermeyi kesmişti. Benim kemiklerim ise yavaş yavaş sırtının boğumlarını ortaya çıkarmaya başlamıştı. Her şeye rağmen, yemeğimi elimden alsalar da havlamama engel olamazlardı. Zenci kadın, beni bir defada

[6] O zamanlarda kölelere köpek denirdi.

öldürebilmek için, önüme yağda kavrulmuş bir sünger attı. Kötülüğün farkına vardım ve bunun zehirli zaraza[7] yemekten daha beter bir şey olduğunu gördüm; çünkü bunu yiyenin midesi şişer ve o sünger oradan, canını almadan çıkmazdı. Böylesine azılı düşmanların tuzaklarından kendimi korumanın imkânsız olduğunu gördüğümden, göz önünden kaybolarak araya mesafe koymaya karar verdim.

Bir gün kendimi çözülmüş bir şekilde bulduğumda evdekilerden hiçbirine veda etmeden sokağın yolunu tuttum. Daha yüz adım ilerlememiştim ki talih önüme, hikâyenin başında efendim Nicolás el Romo'nun yakın arkadaşı olduğunu söylediğim zaptiyeyi çıkardı. Beni görür görmez tanıdı ve adımla seslendi. Ben de onu tanıdım ve her zamanki seremonilerim ve yaltaklanmalarımla yanına yaklaştım. Beni boynumdan tuttu ve iki memuruna "Bu, ünlü bir bekçi köpeğidir. Yakın bir arkadaşıma aitti. Onu eve götürün," dedi. Onlar da bu işe çok sevindiler ve bekçi köpeği olduğum için herkese faydalı olacağımı söylediler. İki memur beni götürmek için yakalamaya yeltendi; ama efendim, buna gerek olmadığını, kendisini tanıdığım için onunla birlikte gideceğimi söyledi.

Bu arada sana söylemeyi unuttum, sürüden kaçıp ortadan kaybolduğum zaman boynumda bulunan ve çelikten sivri uçları olan tasmayı bir handa, Çingene'nin biri boynumdan çıkarmıştı. Yani Sevilla'da tasmasız dolaşıyordum; ama zaptiye memuru boynuma Arap pirincinden yapılmış, üzeri çivilerle süslü bir tasma taktı. Talihimin şu değişen düzenine bak Cipión, dün öğrenciydim, bugün zaptiyeyim.

CIPIÓN: Dünyanın düzeni böyledir. Ayrıca bir kasabın yardımcısı olmakla bir zaptiye yardımcısı olmak arasında sanki çok fark varmış gibi, kaderin cilvelerini bu kadar büyütmene gerek yok. En büyük şanslarının, bir şövalyenin hiz-

[7] Genellikle köpekleri, kedileri, fareleri ve buna benzer hayvanları öldürmek için ezilmiş cam parçaları, iğneler ve zehirden yapılmış iri hap.

metkârı olabilme umudundan ileri gitmemiş olan bazı insanların kendi kaderlerinden şikâyet edişlerine ne tahammül edebilirim ne de bunu sabırla dinleyebilirim. Bu kişiler, kaderlerine ne beddualar ederler! Onu ne kadar kötü sözlerle lekelerler! Bunu, kendilerini dinleyenlerin ne kadar yüksek, refah içerisinde ve güzel bir halden, şimdi gördükleri talihsiz ve sefil duruma düştüklerini zannetmeleri için yaparlar.

BERGANZA: Hakkın var; ama şunu bilmelisin ki bu zaptiyenin her zaman yanında olan bir mahkeme kâtibiyle sıkı bir dostluğu vardı ve ikisi de az buz değil, tamamen aşağılık olan iki kadınla metres hayatı yaşıyorlardı. Gerçi bu kadınların yüzleri güzeldi; ama kendileri çok edepsiz ve fahişe ruhluydu. Kadınlar, iki erkeğe, avlanmaları için olta vazifesi görüyorlardı. O şekilde giyiniyor ve kenarından göstererek oyun kâğıdının üzerinde ne olduğunu açığa vuruyor, bir arkebüz menzili mesafeden, kendilerinin açıkça hayat kadını olduklarını gösteriyorlardı. Daima yabancıları avlıyorlardı. Cádiz ve Sevilla'da satış zamanı[8] geldiğinde kendi kazançlarını elde ediyorlardı. Üzerlerine atlamadıkları tek bir Bretón[9] bile yoktu. Yağlı müşteriler, bu temiz kadınlardan birinin eline bir defa düştüler mi derhal zaptiye memuruna ve mahkeme kâtibine haber verilir ve adalet adamları baskın yapıp onları fuhuş yapma suçuyla yakalarlardı; ama asla hapishaneye götürmezlerdi; çünkü yabancıların suçları parayla affedilirdi.

Bir gün, zaptiyenin metresi olan Colindres, yağlı ve pis bir Bretón avladı ve onunla, kendi otelinde akşam yemeği yemek ve gece beraber kalmak üzere anlaştı. Bunun üzerine dostuna haber yolladı. Zaptiye, mahkeme kâtibi, iki memur ve ben onları henüz soyunmuşlarken bastık. Âşıklar telaşa düştüler. Zaptiye, olayı büyüterek, kendilerine, hapishaneye

---

[8] Endülüs'te sonbaharda kurulan, Avrupa'nın kuzeyinden gelen yelkenlilerin getirdiği şarapların, yağların, tuzun ve yünlerin halka açık satışa çıkarıldığı panayır.

[9] Bretonyalı, günümüzde Fransa sınırları içinde kalan, geçmişte bağımsız krallık ve dükalık olan bölgeye mensup olan kişilere verilen ad.

götürülmek üzere derhal giyinmelerini emretti. Bretón ağlayıp sızlanmaya başlayınca yumuşayan mahkeme kâtibi, olaya müdahale etti ve yalvar yakar cezayı yüz reale indirdi. Bunun üzerine Bretón, karyolanın ayakucunda duran iskemlenin üzerine koymuş olduğu pantolonunu istedi. Bunun cebinde onu özgürlüğüne kavuşturacak para vardı; ama pantolon ortalarda görünmüyordu, kimse de onu bulamazdı; çünkü odaya girer girmez, burnuma, beni tamamıyla yatıştıran tuzlu domuz kokusu gelmişti. Koklayarak onun yerini keşfettim ve pantolonun cebinde nefis bir jambon parçası buldum. Onu cepten gürültü yapmadan çıkarıp yemek üzere, pantolonu alıp sokağa götürdüm ve orada jambonu bir güzel yedim. Odaya dönüğümde Bretón'un bağırıp çağırdığını, kendi anlaşılır, zani[10] ve soysuz diliyle pantolonunun geri verilmesini, cebinde tamı tamına elli altın eskudosunun olduğunu söylediğini duydum. Mahkeme kâtibi, bu altınları Colindres'in ya da memurların çaldığını düşünüyordu. Zaptiye de aynı fikirdeydi. Onları bir kenara çekti, ama kimse bir şey itiraf etmedi ve herkes birbirine çatmaya başladı. Olanları görünce, pantolonu getirmek için, sokağa geri döndüm; çünkü para benim hiçbir işime yaramazdı, ama pantolonu bulamadım. Oradan geçmekte olan şanslı biri, onu alıp götürmüş olmalıydı. Zaptiye, Bretón'un rüşvet için vereceği parası olmadığını görünce umutsuzluğa düştü ve Bretón'da olmayan şeyi hancı kadından çıkarmaya karar verdi ve onu çağırttı. Yarı çıplak bir şekilde gelen hancı kadın, Bretón'un bağırıp çağırıp şikâyet ettiğini, Colindres'in çırılçıplak bir şekilde ağladığını, zaptiyenin öfke içerisinde, kâtibin bunalmış olduğunu ve iki memurun, odada buldukları şeyleri çaldıklarını görünce bu durumdan pek hoşnut olmadı. Zaptiye ona, derhal giyinip kendisiyle hapishaneye gelmesini emretti; çünkü evine kötü kadınları ve adamları kabul ediyordu. İşte o zaman olanlar oldu. Bağrış-

[10] zani: Zina yapan kişi.

malar arttı ve herkes birbirine girdi. Hancı kadın, "Zabit efendi ve kâtip efendi, benimle dalga geçilmez. Ben her şeyin farkındayım. Bu alay ve tehditler bana sökmez. Susun ve yolunuza gidin! Yoksa Tanrı biliyor ya pencereyi ardına kadar açar ve bu olayın içyüzünü ortaya çıkarırım. Bayan Colindres'i iyi tanırım ve zabit efendiye birkaç aydır yataklık ettiğini de bilirim. Beni daha fazla konuşturmayın. Bu adama parasını verin ve hepimiz dost kalalım. Ben namuslu bir kadınım ve Tanrı'ya şükür, kurşun mühürlü ve üzerinde *'a perpenan rei de memoria'*[11] yazılı asalet belgesini taşıyan bir kocam var. Mesleğimi namusumla ve kimseye zarar vermeden yapıyorum. Tarifeyi herkesin görebileceği bir yere astım. Bana masal anlatmayın. Tanrı hakkı için üzerimdeki tozları silkmesini bilirim. adamlarda odaların anahtarı var ve ben de yedi duvarın arkasını görecek değilim," dedi.

Efendilerim, kadının bu sözlerini işitmekten ve onun kendi hayatları hakkında bu kadar çok şey bildiğini görmekten dolayı hayrete düştüler; ama kendisinden başka para koparacak kimse olmadığı için, onu hapishaneye götürme konusunda ısrar ettiler. Hancı kadınsa, bu kadar asil olan kocasının yokluğundan istifade edilerek, kendisine yapılan kötülük ve haksızlıktan dolayı Tanrı'ya sitem ediyordu. Bretón, elli eskudosu için bağırıp çağırıyor, zaptiye memurları Tanrı korusun, pantolonu kesinlikle görmediklerine yemin ediyor, kâtip ise ısrarla zaptiyeyi Colindres'in elbisesini sessiz ve yavaşça kontrol etmesi için sıkıştırıyordu. Elli eskudonun onda olduğundan şüpheleniyordu, çünkü kendisiyle sarmaş dolaş olan erkeklerin iç ve dış ceplerini yoklamak onun huyuydu. Bretón'un sarhoş olduğunu ve para konusunda yalan söylediğini ileri sürüyordu. Esasen her şey karışıklıktan, bağrışmalardan ve küfürlerden ibaretti ve hiçbir sonuca varılamıyordu. Tam o esnada vali yardımcısı odaya girmeseydi varılamaya-

[11] Resmi evrak üzerine konan bir soyluluk işareti.

caktı da. Hanı teftiş etmeye gelen vali yardımcısının duyduğu sesler, onu, gürültünün çıktığı odaya kadar getirmişti. Bu bağrışmaların sebebini sorduğunda, hancı kadın, olayı ayrıntılarıyla anlattı ve artık giyinmiş olan Colindres perisinin gerçekte kim olduğunu söyleyip zaptiyeyle olan ve herkesçe bilinen dostluğunu açıkladı. Yaptıkları hileleri ve hırsızlık yöntemlerini açığa çıkardı. Evine, kötü bir kadının hiçbir zaman kendi izniyle girmediğini söyleyerek, suçsuz olduğunu belirtti. Kocasıyla birlikte ne kadar dindar ve mutlu olduklarını söyleyip hizmetçilerinden birine seslendi ve vali yardımcısının görmesi için, kocasının asalet belgesini getirmelerini emretti. Bu belgeyle beraber, bu kadar şerefli bir adamın karısının kötü bir şey yapmış olamayacağını ve eğer hancılık yapıyorsa, bunu, ihtiyaçları olduğu için yaptığını göstermiş olacaktı. Bu mesleği ne kadar yapmak istediğini ve bu mesleği yapmaktansa günlük bir geliri, bir lokma ekmeği olmasını isteyip istemediğini ancak Tanrı bilirdi. Kadının çok konuşmasına ve asalet belgesini göstermesine sinirlenen vali yardımcısı ona şöyle söyledi:

– Hancı kardeş, mademki kocanızın hancı bir asilzade olduğunu bana bildiriyorsunuz, o halde onun bu asalet belgesine sahip olduğuna inanmak isterim.

– Çok şerefli bir asilzadedir, diye yanıt verdi hancı kadın, hem ne kadar iyi olursa olsun dünya üzerinde hakkında söz söylenmemiş bir soy var mıdır ki?

– Size söylediğim şey, giyinmeniz kardeşim; çünkü benimle hapishaneye gelmek zorundasınız.

Bu haber üzerine kadın yere yığılıp yüzünü tırmalamaya ve bağırmaya başladı; ama vali yardımcısı son derece katı davranarak Bretón, Colindres ve hancı kadın olmak üzere herkesi hapishaneye götürdü. Daha sonra öğrendiğime göre, Bretón, elli eskudosunu kaybetmekle kalmamış, on eskudo daha ödemiş. Hancı kadın da bu kadar ödemiş. Colindres'e gelince, o, ardına kadar açılan kapıdan serbestçe çıkmış. Serbest bıra-

kıldığı gün bir gemiciyi avlamış ve aynı hileli oyunla Bretón'un parasını ondan çıkarmış. Görüyorsun Cipión, benim oburluğum yüzünden ne kadar çok ve büyük sorunlar çıktı.

CIPIÓN: Efendinin alçaklığı yüzünden desen daha doğru olur.

BERGANZA: Dinle bak, onlar kötülüklerini daha da ileri boyutlara vardırıyorlardı. Kaldı ki ben mahkeme mübaşirleri ve kâtipleri aleyhinde konuşmaktan dolayı üzüntü duyuyorum.

CIPIÓN: Evet, ama birisi aleyhinde konuşmak, herkes aleyhinde konuşmak anlamına gelmiyor. İyi, sadık ve kanunlara uygun işler yapan birçok kâtip vardır ve bunlar üçüncü şahıslara zarar vermeyen, hoş insanlardır. Evet, bu adamlar davaları sürüncemede bırakmaz, taraflara haber vermez ve haklarından fazlasını almazlar. Soruşturma yapmak için başkalarının hayatlarını araştırıp incelemez ve hâkimle "sen bana bir ver ben sana bin vereyim" tarzında işbirliği kurmazlar. Zaptiyelerin hepsi serseriler ve dolandırıcılarla birlik olmaz. Hepsinin, kendi gizli kapaklı işleri için senin efendinin olduğu gibi kadın dostları da yoktur. Birçoğu tabiatları gereği asil kimselerdir. Bunların hepsi, hanlara gidip oradaki yabancıların kılıçlarının boyunu ölçen ve gerekenden bir kıl daha uzun buldukları kılıç sahiplerinin hayatlarını karartan kişiler gibi gözü pek, küstah, terbiyesiz ve hilekâr değildirler. Keyiflerine göre, yargıç ve avukat rolü oynayarak tutukluları serbest bırakmazlar.

BERGANZA: Efendimin gözü daha yukarılardaydı. O başka bir yol izliyordu. Kendisini cesur bir erkekmiş gibi gösterip ünlü kişileri yakalamakla övünüyordu. Yiğitlik yaparken kendini tehlikeye atmıyordu; ama cüzdanı bu işten zarar görüyordu. Bir gün Jerez Kapısı'nda tek başınayken altı tane kabadayıya saldırdı. Ben kendisine yardım edemedim; çünkü ağzıma ipten bir gem vurulmuştu. Gündüzleri beni böyle dolaştırıyor, geceleri çözüyordu. Efendimin bu cesaretini, becerikliliğini ve yeteneğini görmekten dolayı hayretler içerisin-

deydim. Kabadayıların o altı kılıcının arasına, bunlar, tahtadan sopalarmış gibi girdi. Nasıl bir çeviklikle saldırdığını, savurduğu darbeleri, kendini koruma hareketlerini, tekmelerini ve ardından darbe yememek için tetikte oluşunu görmek çok şaşırtıcı bir şeydi. Sonunda hem benim gözümde hem de kavgayı izleyenlerin gözünde yeni bir Rodamonte[12] olmuştu; çünkü düşmanlarını, Jerez Kapısı'ndan, Colegio de Mase Rodrigo'nun[13] mermer sütunlarına kadar sürüklemişti. Bu ikisinin arasında, yüz adımdan daha fazla bir mesafe vardı. Onları oraya kapatıp dövüşten geriye kalan ganimetleri toplamaya döndü. Bu ganimetler, üç adet kılıç kınından ibaretti. Onları hemen vali yardımcısına götürdü. Yanlış hatırlamıyorsam, vali yardımcısı, lisansiye Sarmiento de Valladares'ti ve La Sauceda'nın[14] yok edilmesinden sonra ün kazanmıştı. Geçtiği yollarda herkes efendimi parmakla gösteriyor ve sanki şunu söylemeye çalışıyorlardı: "İşte Endülüs kabadayılarıyla tek başına dövüşmeye cesaret eden kahraman budur." Efendim, günün geri kalanını, kendini göstermek için şehirde dolaşmakla geçirdi. Gece olunca, kendimizi Triana'da bulunan Pólvora değirmenine yakın bir sokakta bulduk. Efendim, kimsenin bizi görüp görmediğine bakmak için, bir şarkıda da söylendiği gibi, etrafı kolaçan etti ve sonra bir eve[15] girdi. Ben de ardından girdim. İçeride, o kavgada bulunan bütün kabadayılar vardı. Mantosuz, kılıçsız ve düğmeleri kopmuş bir şekilde duruyorlardı. Ev sahibi olduğunu düşündüğüm bir kişi, bir elinde büyük bir şarap testisi, diğer elinde ise büyük bir kadeh tutuyor ve kadehleri güzel köpüklü şarapla doldu-

---

[12] Rodamonte: İtalyan şair Matteo Maria Boiardo'nun *Orlando Innamorato* adlı eserinde adı geçen, insanüstü bir güce sahip olan Arap kahraman.

[13] Colegio de Mase Rodrigo, Sevilla Üniversitesi'nin eski ismidir.

[14] La Sauceda: İspanya'nın Málaga Bölgesi'ndeki Ronda Dağları'ndaki bir grup eşkıya. Cervantes'in dediğinin aksine bu eşkıyalar yok edilmemiş, 1590 yılında II. Felipe tarafından affedilmişlerdir.

[15] Bu ev, Rinconete ve Cortadillo adlı hikâyenin ikinci bölümünde adı geçen Monipodio'nun evidir.

rarak, gösterinin şerefine içiyorlardı. Efendimi görür görmez hepsi kolları açık bir şekilde ona doğru gelip, şerefine kadeh kaldırdılar. Efendim de onların bu hareketine karşılık verdi. Eğer bu işten bir fayda sağlayacağını bilseydi daha onlarca kişiye kadeh kaldırmaktan çekinmezdi; çünkü sevimli bir adamdı ve küçük şeyler için insanları kırmaktan hoşlanmazdı.

Olan biteni, yedikleri yemeği, anlattıkları dövüşleri ve hırsızlıkları, elde etmekten övündükleri ve lanet ettikleri kadınları, orada bulunmayan kabadayıları anmalarını, sohbet esnasında bahsi geçen dövüşleri anlatmak ve canlandırmak için yemeğin ortasında kalkıp elleriyle kılıç kalkan oynama-larını, kullandıkları güzel sözleri ve en nihayetinde, hepsinin beyefendi ve baba saydıkları ev sahibini anlatmaya çalışırsam, kendimi, tasarladığım zaman zarfından içinden çıkılması mümkün olmayan bir çıkmaza sokmuş olurum.

Kısacası şunu net bir şekilde anladım ki Monipodio diye çağırdıkları ev sahibi, hırsızlara yataklık ediyor ve suçluları saklıyordu. Efendimin o büyük dövüşü ve kabadayıların kılıçlarının kınlarını bırakarak kaçmaları önceden tasarlanmış ve aralarında kararlaştırdıkları bir şeydi. Bütün bunlar neredeyse gün ağarıncaya kadar devam etti. Ev sahibi Monipodio, herkesi memnun eden bu yemeğin ne kadara mal olduğunu efendime söyledi ve o da ödemesini yaptı. Kabadayılar, yemek sonrası tatlısı olarak da efendime, şehre yeni gelmiş olan taşralı, genç bir serseriyi ihbar ettiler. Muhtemelen onlardan daha iyi olmalıydı ki kıskançlıklarından onu ihbar ediyorlardı. Efendim, onu, ertesi gece yatağında çıplak bir şekilde yakaladı. Eğer giyinik olsaydı kendini bu kadar kolay yakalatmazdı. Büyük dövüşün ardından bu serserinin de hapse atılması, korkak efendimin şöhretini daha da artırmıştı. Korkak diyorum; çünkü kendisi en az bir tavşan kadar korkaktı, ama bu gibi ziyafetlerle cesurluk namını artırıyor ve hem işinin hem de gizli kapaklı ilişkilerinin yardımıyla yiğitlik yolunda emin adımlarla ilerliyordu.

Şimdi sabırla, efendimin başına gelenleri bir dinle. Ne bir eksik ne bir fazla, olduğu gibi anlatacağım. İki hırsız, Antequera'da çok güzel bir at çalmışlardı ve onu tehlikesiz bir şekilde satabilmek için Sevilla'ya gelmiş ve bence çok zekice bir hileye başvurmuşlardı. İkisi de ayrı ayrı hanlara gelmişlerdi. Bir tanesi, adalet makamına giderek, Pedro de Losada adındaki kişiye ödünç verdiği dört yüz reallik borcunu geri istediğine dair bir dilekçe vermiş ve imzalı bir senet göstermişti. Hâkim yardımcısı, Losada'nın borcunu kabul etmesini, kabul ettiği takdirdeyse borç miktarı kadar rehin alınıp hapse götürülmesini emretmişti. Bu görev, efendime ve yakın dostu olan mahkeme kâtibine verildi. Hırsız onları, ötekinin kaldığı hana götürdü. O da imzasını tanıyıp borcunu kabullendi ve rehin olarak da atını gösterdi. Efendim atı görür görmez çok beğenmişti ve satılması durumunda onu kendisi alacaktı. Borçlu olan hırsız, kanunun öngördüğü sürenin geçmiş olduğunu kabul ettikten sonra at satışa çıktı ve efendimin adına satın alınması için, üçüncü bir kişiye beş yüz reale satıldı. Halbuki verilen miktardan bir buçuk kat daha fazla ederdi; ama satışın bir an önce yapılması satıcının yararına olduğu için, ilk artırmada hemen satıldı. Efendime gelince, o at kendisi için Seyano[16] atının sahiplerine olduğundan daha kötü oldu. Hırsızlar hemen ortadan kayboldular ve efendim de iki gün içerisinde atın takımlarını, eksiklerini ve gerekenleri tamamladıktan sonra, festival kıyafetleri içerisinde, bir köylüden daha sığ, ama daha kibirli bir şekilde San Francisco Meydanı'nda göründü. İnsanlar, nasıl ki bir yumurta bir maravedi ediyorsa, atın da yüz elli dukado değerinde olduğunu söyleyerek bu ucuz alışverişten dolayı kendisini tebrik ediyorlardı. O ise atı döndürüp çevirip bahsi geçen meydanın tiyatrosunda kendi tragedyasını oynuyordu. O, atıyla salınırken yakışıklı ve iyi giyimli

[16] Aulo Gelio'nun *Atticae Noctes* (Attika Geceleri) adlı eserinde bahsi geçen, sahiplerine felaket ve ölüm getiren attır.

iki kişi kendisine doğru yaklaştı ve içlerinden biri "Tanrı'ya şükürler olsun. İşte bu at, birkaç gün önce Antequera'dan çalınmış olan atım Piedehierro'dur!" dedi. Beraberinde getirdiği dört uşaksa bu gerçeği doğrulayarak, bu atın çalınmış olan Piedehierro olduğunu söylediler. Efendim şaşkına dönmüştü. Atın sahibi ona dava açtı. Delil göstermeye çağırıldığında ise atın sahibi öyle kuvvetli deliller gösterdi ki onun lehine karar verildi ve at, efendimden alındı.

Felaketler bu kadarla da kalmadı. O gece, San Julián mahallesinde hırsızların görüldüğünü haber alan aynı vali yardımcısı devriyeye çıkmıştı. Bir yol ağzına geldiğimizde, koşarak kaçan bir adam gördüler. Vali yardımcısı bunun üzerine beni tasmamdan yakalayıp "Hırsız Gavilán! İşte hırsız oğlum! Yakala!" diye bağırdı. Ben de efendimin kötülüklerinden bıktığım için hiç tereddüt etmeden vali yardımcısının emrettiğini yaptım ve efendime saldırdım. Kendisini korumasına fırsat vermeden, onu yere serdim. Eğer elimden almasalardı dörtten fazla kişinin intikamını alacaktım. Zaptiyeler beni sopayla öldürmeye yeltendiler ve eğer vali yardımcısı "Dokunmayın, köpek emrettiğimi yaptı," demeseydi öldüreceklerdi.

İşin içyüzü ortaya çıktı. Ben ise kimseye görünmeden surun bir köşesinden çayıra çıktım ve Sevilla'dan dört fersah uzaklıkta bulunan Mairena'ya geldim. Kader orada, bir askeri bölükle karşılaşmamı istemişti. Dediklerine göre, Kartaca'ya gemiye binmeye gidiyorlardı. Aralarında, efendimin arkadaşı olan dört serseri de vardı. Trompetçi, daha önceden zaptiyelik yapmış biriydi ve diğer trompetçiler gibi kaba saba şakalar yapıyordu. Herkes beni tanıdı, benimle konuştu. Sanki cevap verebilecekmişim gibi, efendimi soruyorlardı. Bana en büyük yakınlığı gösteren trompetçi oldu. Bu yüzden onunla anlaşmaya ve beni İtalya'ya ya da Flanders'e götürdüğü takdirde bu seyahati göze almaya karar verdim. Bana öyle geliyor ki, eminim sen de bu fikrime katılacaksın, bir atasözü her ne kadar "Köyünde budala olan Catilla'da da budaladır" dese de

şehirler gezmek ve yeni insanlarla tanışmak kişiyi akıllı yapıyor.

CIPIÓN: Bu çok doğru. Akıllı bir sahibimin şöyle dediğini duymuştum: Ulises adındaki bir Yunanlıya, yalnızca birçok şehir gezmiş, çeşitli insanlarla ve yeni milletlerle tanışmış olduğu için ona "akıllı" lakabını takmışlar. Bu yüzden senin, götürecekleri yere gitme niyetini övgüyle karşılıyorum.

BERGANZA: Trompetçi, yeteneklerini gösterebilmek için, bana, trompet sesiyle dans etmeyi ve benden başka bir köpeğin öğrenmesi imkânsız olan şaklabanlıklar yapmayı öğretmişti.

Toplanma yerine doğru yavaş yavaş ilerliyorduk ve başımızda hareketlerimizi yönlendirecek bir komiser yoktu. Kaptan genç biriydi; ama çok iyi bir Hıristiyan'dı, bayraktar sarayı ve uşaklar dairesini daha birkaç ay önce bırakmıştı, çavuş ise zeki ve anlayışlı biriydi. Bölüğü, hareket yerinden iskeleye kadar sevk ve idare etmekte oldukça ustaydı. Bölük, parasını aldıktan sonra kaçmayı planlayan serserilerle doluydu. Geçtiğimiz yerlerde birçok pislik yapıyor ve bunları hak etmeyen insanlardan beddua alıyorlardı. Kendi uyruğundan olan kişilerin işlemiş oldukları suçlardan dolayı yine kendi uyruğundan olan kişiler tarafından suçlanmak, bir hükümdarın başına gelebilecek en büyük talihsizliktir. Ortada kendi suçu olmadan, biri, diğer bir kişinin celladı olabiliyor, ama istese ve uğraşsa bile bu gibi zararlara bir çare bulamaz, çünkü bu zararlar, en az savaşın tamamı ya da büyük bir çoğunluğu kadar sert, şiddetli ve sakıncalıdır.

Sonunda, on beş günden daha kısa bir süre sonra, öncelikle zekâm ve ardından kendime patron olarak seçtiğim kişinin gayreti sayesinde, Fransa Kralı için hoplayıp zıplamayı, ama kötü meyhaneci kadın için kılını kıpırdatmamayı öğrenmiştim. Ayrıca bana Napoli atı gibi eğilmeyi, dolap beygiri gibi yuvarlanarak dönmeyi ve daha birçok şey yapmayı öğretmişti. Sahibim bana, "Bilgin Köpek" adını takmıştı. Konaklayacağımız yere yaklaştığımızda trompetini çalarak, bilgin

köpeğin olağanüstü yeteneklerini görmek isteyenlerin sekiz ya da dört maravedi karşılığında –ki bu miktar, şehrin büyüklüğüne göre değişiyordu– kendisini, falanca evde ya da filanca hastanede görebileceklerini, bütün şehre ilan ediyordu. Bütün bu övgüler sayesinde, şehirde beni görmeyen, görüp de beğenmeyen tek bir kişi bile kalmamıştı. Efendim ise bu büyük kazançtan dolayı gururlanıyor ve arkadaşlarını krallar gibi ağırlıyordu. Haset ve kıskançlık duygusu, bölük serserileri arasında beni çalma isteği uyandırıyordu ve bunu yapmak için fırsat kolluyorlardı. Hiçbir iş yapmadan ekmek parası kazanmanın meraklısı ve isteklisi çoktur. Bu yüzden İspanya'da bu kadar kuklacılar, tasvir gösterenler ve beyit satanlar vardır. Ama bütün sermayelerini de satsalar, bir günün giderini bile çıkaramazlar. Ayrıca bu insanlar, bütün bir sene meyhanelerden çıkmazlar. Buradan şunu anlayabiliriz ki eğlencelerinin kaynağı, meslekleri değil, başka şeylerdir. Bunların hepsi, kimseye faydası dokunmayan, işe yaramaz ve serseri kişilerdir.

CIPIÓN: Yeter Berganza. Geçmişe dönmeyelim. Anlatmaya devam et; çünkü gece ilerliyor. Güneşin doğuşuyla beraber sessizliğin gölgesinde kalmayı istemiyorum.

BERGANZA: Sus da beni dinle.

Türetilmiş olan bir şeye eklemeler yapmak çok kolaydır. Bu yüzden de efendim, Napoli atını bu kadar iyi taklit ettiğimi görünce, bana renk renk kabartıları olan deriden, küçük bir eğer yapıp bunu sırtıma taktı. Eğerin üzerine de elinde halka yakalamaya yarayan minik bir mızrak bulunan, küçük bir adam oturttu ve bana, iki kazık arasına konmuş olan halkayı almayı öğretti. O gün efendim, bilgin köpeğin, halka oyununu oynayıp, hiç görülmemiş yeni gösteriler yapacağını, ayrıca kendi gösterilerimin olduğunu ilan ediyordu.

Böylece Aguilar y de Montilla ailesinin şövalyesi, büyük Hıristiyan olan ünlü Priego Markisi'nin şehri Montilla'ya geldik. Efendim, her zamanki gibi, oranın hastanesinde, gösteri duyurusunu yaptı. Bir saatten kısa bir süre içerisinde avlu in-

sanlarla doldu. Efendim, hasadın bereketli olacağını göre-rek sevindi ve o gün, şaklabanlıkları son haddine çıkardı. Festival, fiçıya benzeyen bir elek çemberinde yaptığım sıçrayışlarla başladı. Efendim bana, çalıştırdığı oyunları yaptırırdı. Elinde tuttuğu değneği indirdiğinde bu, zıplama işareti, yukarıda tuttuğunda ise "Sakin dur" işaretiydi. Yaşamım boyunca anılmaya değer olan o günün ilk numarası, efendimin bana şunu söylemesiyle başladı:

– Haydi, dostum Gavilán! Sakalını boyayan şu yeşil ihtiyar için zıpla, eğer istemezsen Valdeastillas'ta hizmetçilik yapan Galiçyalı kızın arkadaşı olan Doña Pimpinela de Plafagonia için zıpla. Bu numara hoşuna gitmedi mi Gavilán oğlum? Hiçbir rütbesi olmadığı halde lisansiye[17] imzası atan Başölye[18] Pasillas için zıpla. Of, amma da tembelsin! Neden zıplamıyorsun? Ama ben neden nazlandığını anlıyorum. Öyleyse şimdi Ciudad Real, San Martín ve Ribadavia içkileri kadar ünlü olan Esquivias[19] için zıpla!

Değneği indirdi ve ben, zıpladım. Efendimin kötü niyetli sözlerini anlamıştım. Sonra insanlara dönerek, yüksek sesle şöyle dedi:

– Muhterem izleyiciler, bu köpeğin bildiği şeylerin saçma olduğunu sanmayın. Ben ona yirmi dört tane numara öğretmiş bulunuyorum ki onların en küçüğü için bile bir şahin[20] uçup gelir. Demek istiyorum ki en küçük numarasını görmek için otuz fersah yürünebilir. Zarabanda ve chacona danslarını, onları yaratan kadından daha iyi oynar. Bir tulum şarabı, tek damla bırakmadan içer. *Sol fa re mi*'yi bir kilise kayyumu kadar güzel söyler. Bütün bunları ve daha birçoklarını, bölü-

---

17 lisansiye (eğitim alanında): Üniversite mezunu, derece sahibi olmuş kişi.

18 başölye: Yeterlilik ve olgunluk sınavını vermiş olan kişi.

19 Esquivias: İspanya'da, Castilla-La Mancha özerk bölgesinde, Toledo vilayetine bağlı bir belediye.

20 Burada bir söz oyunu vardır. Şahin, İspanyolcada "Gavilán" demektir ve Berganza' ya o zamanki efendisinin koyduğu isim de Gavilán'dır.

ğün burada kalacağı günler boyunca izleyebilirsiniz. Şimdi "Bilgin"imiz bir takla atsın da hemen asıl büyük numaramıza geçelim.

Efendim bu sözlerle, "muhterem" diye seslendiği izleyicileri merak içerisine sokmuş ve marifetlerimi görme arzularını körüklemişti. Efendim bana dönerek:

– Dön, oğlum Gavilán, dedi, büyük bir beceri ve nazik bir çeviklikle attığın taklaları boz; ama bunu, burada yaşadığı söylenilen ünlü büyücü kadın için yapmalısın.

Tam bu sözleri söylemişti ki altmış yaşlarında, ihtiyar bir kadın olan hastane müdiresi, avazı çıktığı kadar bağırarak şunları söyledi:

– Dolandırıcı, şarlatan, sahtekâr! Burada büyücü bir kadın yoktur! Eğer bu sözleri Camacha için söylediysen, o, günahının bedelini ödemiştir ve nerede olduğunu Tanrı bilir. Eğer benim için söylediysen, ben, ne büyücüyüm ne de hayatım boyunca büyücülük yaptım. Dolandırıcı! Yalancı tanıklar ve iyi bilgilendirilmemiş bir yargıcın kanundışı hükmüyle büyücü sıfatını edindim, ama yapmadığım büyülerin bedelini ödemedim. Herkes çok iyi bilir ki işlemiş olduğum başka birçok günahtan dolayı tövbe ettim ve Tanrı'dan af dileyerek hayatıma devam ettim. Bu yüzden bu hastaneden çık git, düzenbaz trompetçi, yoksa dinim hakkı için seni sürüyerek çıkartırım!

Öyle bir bağırıyor ve efendime öyle ağır küfürler ediyordu ki adam, utanç ve telaş içerisinde kalmıştı. Neticede, eğlencenin devam etmesine kesinlikle izin vermemişti. Bu tantana, efendimin o kadar da zoruna gitmemişti. Paraları cebe attı ve toplayamadıklarını da başka bir hastanede, başka bir güne bıraktı. Halk, oradan ayrılırken yaşlı kadına lanetler okumuş, ona büyücü yerine cadı, yaşlı yerine de sakallı demişlerdi. Her şeye rağmen, gece hastanede konakladık. Yaşlı kadın, avluda bana tek başıma rastlayınca:

– Montiel, oğlum sen misin? Gerçekten sen misin oğlum, dedi.

Başımı kaldırıp dikkatle yaşlı kadına bakmaya başladım. Kadıncağız bunu görünce gözlerinde yaşlarla bana doğru geldi ve kollarını boynuma doladı. Bıraksam ağzımı öpecekti neredeyse; ama içim kalktı ve bunu yapmasına izin vermedim.

CIPIÓN: İyi etmişsin; çünkü yaşlı bir kadını öpmek ya da onun seni öpmesine izin vermek, zevk değil, azaptır.

BERGANZA: Sana şu an anlatmak istediğimi, hikâyenin başında söylemiş olmam gerekirdi. Bu şekilde, kendimizi konuşur bir vaziyette görmenin verdiği şaşkınlığı önlemiş olurduk; çünkü ihtiyar kadının bana söylediklerini bilmen gerek.

"Montiel oğlum, peşimden gel ve odamın yerini öğren. Bu gece orada yalnız buluşmamıza dikkat et. Bunun için, kapıyı açık bırakacağım. Şunu bil ki hayatın hakkında ve işine yarayacak birçok şey anlatacağım."

Söz dinlediğimi gösterircesine başımı eğdim. Bana sonradan söylediğine göre, benim, kendisinin aradığı Montiel adındaki köpek olduğuma inanıyormuş. Yaşlı kadının benimle konuşmasına sebep olan bu sırrın veya mucizenin ne olduğunu öğrenebilmek için, şaşkın bir şekilde geceyi beklemeye başladım. Ona büyücü kadın dediklerini duymuştum, bu yüzden, konuşmasından büyük şeyler bekliyordum. Nihayet odasında buluşma vakti gelmişti. Odası karanlık, dar ve basıktı. İçerisi, çamurdan yapılmış bir kandille aydınlanıyordu. Yaşlı kadın, fitili çevirerek ışığı biraz daha canlandırdı ve küçük bir sandığın üzerine otururak beni yanına çağırdı. Hiçbir söz söylemeden beni yeniden kucakladı, ben de beni öpmemesine bir kez daha dikkat ettim. Bana söylediği ilk sözler şunlar oldu:

"Bu dünyaya gözlerimi yummadan önceki son hayalim, seni görmekti oğlum. Mademki seni gördüm, öyleyse ölüm gelip beni bu yorgun hayattan alıp götürsün. Şunu bilmelisin ki oğlum, dünyanın gelmiş geçmiş en ünlü büyücüsü bu şehirde yaşadı. Ona Montillalı Camacha derlerdi. İşinde eşi benzeri yoktu. Tarih kitaplarının, isimleriyle dolu olduğunun

söylendiğini duyduğum Erito'lar[21], Kirki'ler[22], Midia'lar[23] bile ona erişemediler. O, istediği an bulutları dondurup güneşin yüzünü örter, istediğindeyse en karışık gökyüzünü bile sakin bir hale çevirirdi. İnsanları bir anda uzak yerlerden getirir ve namuslarını korumakta başarısız olan genç kızlara hayret verici bir şekilde çare bulurdu. Dul kadınların hafif meşrep hareketlerini namuslu görünecek şekilde örter, evli kadınların evliliklerini bozup onları istedikleriyle evlendirirdi. Aralık ayında bahçesinde güller biter, ocakta ise ekinleri biçerdi. Bir yalakta tere yetiştirmek, bir aynada ya da yeni doğan bir bebeğin tırnağında istediği canlıyı veya ölüyü göstermek, onun en kolay yaptığı işti. İnsanları hayvana çevirmek ve bir kilise kayyumunu altı yıl eşek kılığında dolaştırmakla ün salmıştı. Bu, gerçekten olmuş bir olaydır, ama nasıl olduğuna benim de aklım ermiyor. İnsanları hayvana çevirdikleri söylenen o eski büyücü kadınlar için, meseleyi iyi bilenler şöyle derlerdi: Bu kadınlar aşırı güzellikleri ve tatlı sözleriyle erkekleri baştan çıkarıp kendilerine âşık ediyor ve onlar üzerinde öyle bir hüküm sürüyorlarmış ki, o adamları kendi istekleri doğrultusunda kullandıkları için, onları hayvana benzetiyorlarmış. Ama tecrübelerim, bana, sende bunun aksinin olduğunu gösteriyor oğlum. Bir şeyi başka bir şeymiş gibi gösteren ve adına aldatmaca denen bilgiyle köpek görünüşünde olsan da senin aklı başında biri olduğunu biliyorum; ama ne olursa olsun beni en çok üzen şey, yetenekli Camacha'nın öğrencileri olan annem ve ben, onun kadar bilgili olamadık. Zekâmız, yeteneğimiz ya da cesaretimizin eksik olmasından değil. Tam tersine, bunlardan bizde fazlasıyla vardı; ama onun kötü niyeti buna mani oluyordu. Bize hiçbir zaman büyük bir şey öğret-

---

[21] Eritos (Erichtho): Lucanus'un "Pharsalia" (VI, 507-830) adlı epik şiirinde adı geçen Teselyalı ünlü büyücü.

[22] Kirki (Circe): Yunan mitolojisinde, Aiea Adası'nda yaşayan, düşmanlarını büyü ve bitkiler aracılığıyla hayvanlara çevirmesiyle tanınan büyücü bir nemf'tir.

[23] Midia (Medea): Yunan mitolojisinde, Kirki'nin yeğeni olan büyücü.

mek istemedi. Onları hep kendine sakladı.

Senin annenin adı Montiela'dır oğlum. Camacha'dan sonra ikinci sırada o gelirdi. Benim adım Cañizares. Onların ikisi kadar bilgili olmasam da onlardan herhangi biri kadar iyi hislere sahibim. Şu bir gerçektir ki, annenin bir küre yapıp içine girerek bir sürü şeytanla beraber oraya kapanma konusunda gösterdiği cesareti, Camacha'nın kendisi bile gösteremezdi. Ben hep korkak biri olmuşumdur. Birkaç kişiye büyü yapmak bana yeterli geliyordu. İkisi de huzur içinde yatsın, ama biz büyücü kadınların süründüğü yağları hazırlama konusundaki üstünlüğü ne ikisine kaptırırım ne de bugün usullerimizi takip eden ve koruyanlara. Oğlum, ben, zamanın hafif kanatları üzerinde koşan ömrümün sona ermek üzere olduğunu gördüm ve bu yüzden de uzun seneler boyunca büyücülüğün içinde edinmiş olduğum kötü eğilimlerimi bırakmak istedim, ki bırakılması çok zor bir alışkanlıktır. Şimdi yalnızca, büyücü bir kadın olma merakındayım. Annen de aynı şeyi yapıp kötü alışkanlıklarından sıyrıldı ve bu hayatta birçok hayırlı iş yaptı; ama sonunda yine bir büyücü kadın olarak öldü. Bir hastalık sebebiyle değil, üzüntüsünden öldü. Ustası Camacha, onun kendi seviyesine erişmesinden ya da sebebini hiçbir zaman anlayamadığım başka bir nedenden ötürü anneni çekemiyordu. Annen hamile kalıp da doğum yapma vakti geldiğinde, ebeliğini Camacha yaptı. Annene, doğurmuş olduğu iki köpek yavrusunu gösterdi ve şöyle dedi: 'Bu işte bir kötülük, bir kurnazlık var! Montiela kardeşim, ben senin dostunum ve bu doğumu gizli tutacağım. Sen iyileşmeye bak ve bu felaketin, sessizliğin içerisinde gömülü olduğunu farz et. Bu durum seni hiç üzmesin. Dostun gündelikçi Rodriguez'in, başkasıyla ilişkide olduğunu çoktandır bildiğimi sen de biliyordun. Bu köpek doğumu başka bir yerden gelmektedir ve içinde bir sır gizlidir.' Bu garip olayın her safhasında ben de bulunmuştum ve annenle birlikte hayretler içerisindeydik. Camacha, köpek yavrularını alıp gitti. Bense annene yardım etmek için yanında

kaldım. Annen, başına bunların geldiğine inanamıyordu.

Camacha, ömrünün son saati geldiğinde anneni yanına çağırttı ve ona aralarındaki dargınlık yüzünden, doğan çocuklarını nasıl köpeğe çevirdiğini anlattı. Annene, üzülmemesini, çünkü onların hiç beklemedikleri bir anda eski hallerine döneceklerini söyledi; ama kendi gözleriyle şunu görmeden önce bunun olmasına imkân yoktu:

Ne zamanki hızlı bir değişiklikle
Kudretli bir el sayesinde
Ayaktaki kibirlilerin düşüp
Devrilen acizlerin kalktığını görecekler
İşte o zaman gerçek hallerine dönecekler

Camacha'nın ölüm döşeğinde annene söyledikleri, aynen sana anlattığım gibidir. Annen bunu bir kenara yazıp ezberledi. Ben de hafızama kaydettim ki zamanı gelince onu sizden birine söyleyebileyim diye. Sizi tanıyabilmek için, senin renginde gördüğüm bütün köpekleri annenin adıyla çağırırım. Bunu, köpeklerin bu adı bilmeleri gerektiğini düşündüğüm için değil, başka köpeklerin kendi isimleri dışında bir adla çağırıldıklarında ne yapacaklarını görmek için yapıyordum. Bu akşam senin bunca şey yaptığını ve 'Bilgin Köpek' diye çağırıldığını görünce, ayrıca bir de avluda sana seslendiğimde bana bakmak için başını kaldırdığında senin Montiela'nın oğlu olduğuna inandım. Sana, başından geçenler ve eski haline nasıl döneceğin konusunda büyük bir zevkle bilgi veriyorum. Bunun, Apuleius'un *Altın Eşek*'te[24] anlattığı kadar kolay olmasını dilerim. Bu yalnızca, gül yiyerek oluyordu. Ama seninkisi, başkalarının yapacaklarına bağlı. Senin yapacağın şey oğlum, kendini gönülden Tanrı'ya emanet etmen ve vahiy değil

[24] Lucius Apuleius'un *Altın Eşek* (Asinus Aureus) isimli romanında, antikçağda yaşayan ve eşeğe dönüşen maceraperest bir adamın hikâyesi anlatılır.

de kehanet diye adlandırmak istediğim bu şeylerin çabucak ve refah içerisinde meydana gelmelerini beklemendir. Eğer Camacha bunları söylediyse, olacaklarına şüphe yoktur. İşte o zaman sen ve eğer yaşıyor ise kardeşin, kendinizi arzu ettiğiniz gibi göreceksiniz.

Beni üzen şey, ömrümün sonuna geldiğim için bunu göremeyecek olmamdır. Birçok defa, sizin sonunuzun ne olacağını tekeme[25] sormak istedim, ama buna cesaret edemedim; çünkü sorduklarımıza hiçbir zaman dosdoğru cevap vermez, anlatmak istediğini dolambaçlı ve manalı sözlerle ifade ederdi. O, bir gerçeğe bin yalan karıştırır ve verdiği cevaplardan çıkardığım sonuca göre, o, gelecek hakkında kesin bir şey bilmeyip sadece tahminlerde bulunur. Bu şekilde bizim gibi büyücü kadınları kandırır. Bize bin türlü oyun oynasa da kendisini bırakamıyoruz. Onu görmek için bütün erkek ve kadın büyücüler toplanır, buradan çok uzağa büyük bir ovaya gideriz. O ise bize tatsız yemekler sunar ve orada bundan başka öyle şeyler olur ki hem Tanrı hakkı hem de kendi başım için bunları anlatmaya cesaret edemem. Bunlar o kadara pis ve iğrenç şeylerdir ki senin o temiz kulaklarına zarar gelsin istemem. Bu ziyaretlere hayalen gittiğimize ve şeytanın sonradan başımızdan geçmiş gibi anlattığımız olayları hayalimizde tasvir ettiğine dair bir kanaat vardır. Bazıları ise, 'Hayır hem bedenen hem de ruhen gerçekten gidiyoruz,' der. Bana kalırsa ikisi de doğru, çünkü biz o veya bu şekilde de olsa ne zaman gittiğimizi bilmiyoruz. Kaldı ki hayalimizde gerçekleşen olaylar o kadar yoğun ki onu, gerçek hayatta geçirdiğiniz zamanlardan ayırt etmemize imkân yoktur. Engizisyon yargıçları, aramızdan hapsettikleri bazı büyücü kadınlarla bunun denemesini yapmış ve sanırım dediğimin doğru olduğunu görmüşlerdir.

Bu günahtan sıyrılmak isterdim oğlum. Bunun için, bin-

[25] Şabat (Sebt) günlerinde görünen, teke şeklindeki şeytan.

lerce emek sarf ettim ve hastabakıcılığı seçtim. Ben, fakirlere bakarım. Bazıları, arkalarında bıraktıkları veya yamalı elbiselerinin içinde kalan ve benim ayıklamaya dikkat ettiğim şeylerle ölürler, ama ölürken bana hayat verirler. Az da olsa alenen dua ederim, sıkça gizli dedikodular yaparım. Alenen günahkâr olmaktansa gizli bir ikiyüzlü olmak daha çok işime geliyor. Şimdilerde yaptığım hayırlı işlerin gösterişi, geçmişteki kötü işlerimin izlerini beni tanıyanların hafızalarından siliyor. Yalancı azizlik, bunu yapan kişiden başka birine zarar vermez aslında. Bak oğlum Montiel, sana şöyle bir öğüt vereceğim: Elinden geldiği kadar iyi biri ol, ama kötü olmak zorunda kalırsan da bunu mümkün olduğunca belli etmeden yap. Ben büyücüyüm, bunu inkâr edemem. Annen de büyücüydü ve bir büyücü olarak öldü. Bunu da inkâr edemem, ama ikimizin de görünüşü, bizi bütün dünyada itibar sahibi yapabilirdi. Annenle ikimiz, o ölmeden üç gün önce, Pirene Dağları'nın vadilerinden birinde yapılan büyücülerin büyük toplantısında bulunduk. Bununla beraber annenin ölümü öyle huzurlu ve öyle rahat gerçekleşti ki son nefesini vermeden çeyrek saat önce biraz yüzünü buruşturmamış olsaydı, yattığı yerde, çiçeklerle bezenmiş bir gelin yatağında yatıyormuş gibi görünürdü. Yüreği evlatlarının acısıyla dağlanmıştı ve hiçbir zaman, hatta ölüm döşeğindeyken bile Camacha'yı affetmek istemedi. Verdiği kararlarda dirençli ve bir o kadar da inatçıydı. Gözlerini ben kapadım ve onu, bir daha görmemek üzere bırakacağım mezarlığa kadar ben götürdüm. Şöyle bir şey de var ki, ölmeden önce onu bir kez daha görme umudumu yitirmiş değilim; çünkü bazı kişilerin dediğine göre, onun, mezarlıklarda ve yol kenarlarında çeşitli yüzler altında gezindiği söylentisi köyde dolaşıyormuş. Bir ihtimal ben de günün birinde ona rastlarım ve vicdanımın yükünü hafifletmek için, yapmamı istediği bir şey olup olmadığını sorarım."

O ihtiyar kadının, annem olduğunu söylediği kadını övmek için anlattığı şeylerin her biri, yüreğimi delen bir mızrak

gibiydi. Ona saldırıp dişlerimle parçalamak istiyordum. Eğer bunu yapmadıysam, ölümün, onu bu kadar feci bir şekilde alıp götürmesini istemediğimdendi. Sonunda bana, o gece, her zamanki ziyafetlerinden birine gideceğini ve yağ sürünmeyi düşündüğünü söyledi. Kendisinin orada olduğu sırada, efendisine, başıma gelecekler hakkında bir şeyler sormayı düşündüğünü anlattı. Bahsettiği yağların ne olduğunu sormak istedim. Sanki aklımdan geçenleri okumuşçasına bana cevap verdi:

"Biz büyücü kadınların üzerimize sürdüğümüz bu yağ, halk arasında bahsedildiği gibi boğduğumuz çocukların kanından değil, çok soğuk bitkilerin suyundan yapılan bir yağdır. Burada bana, şeytanın bizlere yeni doğan bebekleri öldürterek nasıl bir zevk ve fayda sağladığını sorabilirsin. Vaftiz olan çocuk, masum ve günahsızdır, cennete gider. Oysa şeytan için, elinden kaçan her Hıristiyan ruh bir acı sebebidir. Bu konuda, bir atasözünden örnek vermekten başka bir şey söyleyemem: 'Düşmanı bir gözünü oydu diye, kendi iki gözünü oyan insanlar vardır.' Ayrıca çocuklarını öldürtmenin bir amacı da anne ve babalara ıstırap vermek içindir ki, bu, hayal edilebilecek ıstırapların en büyüğüdür. Şeytanın en çok önem verdiği şey, bize, her fırsatta zalimce ve günahkâr bir suç işletmektir. Tanrı günaha girmemiz için buna izin verir; çünkü tecrübelerimle gördüm ki, Tanrı izin vermeden şeytan bir karıncayı bile incitemez. Bu o kadar doğrudur ki, bir seferinde kendisine, bir düşmanımın tarlasını yok etmesi için yalvardığımda bana, o tarladaki bir yaprağa bile dokunmayacağını; çünkü Tanrı'nın buna izin vermediğini söylemişti. Bu anlattıklarımdan, insan haline geleceğin zaman şu sonucu çıkarabilirsin: İnsanların, krallıkların, şehirlerin ve kasabaların başına gelen bütün felaketler, ani ölümler, deniz faciaları ve çöküşler, kısacası, zarar ziyan diye adlandırılan bütün kötülükler, yüce Tanrı'nın elinden ve onun isteğiyle gelir. Hatalardan kaynaklanan kötülükler ve zararlar ise kendimizden

kaynaklanır. Tanrı hata yaptırmaz. Bundan şu sonuç çıkar ki, biz günahın yaratıcılarıyız. Biz onu kendi niyetimizle, sözümüzle ve eylemimizle yaparız. Tanrı ise az önce de söylemiş olduğum gibi, sadece bunun olmasına müsaade eder.

Eğer beni anlıyorsan, beni kimin ilahiyatçı yaptığını düşünüyorsundur ve bir ihtimalle şöyle diyorsundur: 'Şu yaşlı orospuya bak! Madem o kadar çok şey biliyorsun, madem Tanrı günah işlememize izin vermekten çok, onları affetmeye hazırdır, o zaman neden büyücülükten vazgeçip O'nun yoluna dönmüyorsun?' Sana, bunu sormuşsun gibi cevap vereceğim. Rezilliğe alışmak, alışkanlık haline geliyor. Büyücülük ise insanın kanına, içine işler ve aşırı sıcağın ortasında insanın ruhunu öyle bir soğutur ki, ruhun donar ve imanın uyuşur. Bunun sonucunda da insan kendini unutur ve büyücü kadın, ne Tanrı'nın gazabının korkularını ne de vaat ettiği mutlulukları hatırlar.

Gerçekte, görevlerinin gereklerini yerine getirmekten onları alıkoymadan, bir et ve zevk günahı gibi, duyguların şiddetini azaltma, onları büyüleyip yok etme gücü vardır. Böylelikle ruh işe yaramaz, boş ve örselenmiş bir şekilde kalır. İyi bir düşünceye sahip olmak için bile dikkatini toplayamaz. Sefaletin derin uçurumunda gömülü kalır ve elini, düştüğü sefaletten kurtulup kalkabilsin diye kendisine uzatan Tanrı'nın eline doğru kaldırmak bile istemez. Sana tasvir ettiğim bu ruhlardan biri de bendedir. Her şeyi görür ve anlarım, fakat zevk ve heves bu isteğime engel olduğundan, daima kötü bir kadın oldum ve böyle de kalacağım.

Bunu bırakıp, şu sürdüğümüz yağlara gelelim. Bunlar o kadar soğukturlar ki, onları sürünce bütün duygularımız yok olur. Yere uzanıp çırılçıplak kalırız. İşte o zaman, gerçek hayatta başımızdan geçenleri hayalimizde gördüğümüzü söylerler. Bazı zamanlardaysa, yağ sürdükten sonra şekil değiştirip horoz, baykuş ve karga haline geldiğimizi sanırız. Efendimizin bizi beklediği yere gider, eski halimize döneriz ve sana

anlatmaktan çekindiğim zevk ve sefaya dalarız. Hatırlamaktan hafızamın bile utandığı şeyleri, dilim anlatmaktan çekiniyor. Her şeye rağmen, büyücü olduğum için, riyakârlık örtüsü altında birçok kusurumu saklarım. Şu bir gerçektir ki, her ne kadar bazıları beni iyi bir kadın olarak görüp ona göre davransa da kulaklarım, birçoklarının bana taktığı bayramlık ismi duymaktan geri kalmıyor. Bu isim, eskiden annenle beni görmüş olan öfkeli bir yargıcın gazabıyla bize damgaladığı bir isimdir. Bu yargıç, öfkesini bir celladın eline teslim etti. Rüşvetle kandırılamayan bu adam, bütün öfkesini ve şiddetini bizim sırtımızda kullandı; ama bu da geçti. Her şey geçer, hatıralar silinir, giden günler geri gelmez, diller yorulur ve yeni olaylar geçmişi unutturur. Ben bir hastabakıcıyım. Çalışmalarım sayesinde iyi bir izlenim elde ediyorum ve yağlanmalarım da bana hoş dakikalar yaşatıyor. Altmış beş yaşındayım ve en az bir yıl daha yaşarım. Yaşımdan dolayı oruç tutamıyorum, başım döndüğü için dua okuyamıyorum, bacaklarımda derman kalmadığı için hacca gidemiyorum, fakir olduğum için sadaka veremiyorum, dedikoduyu sevdiğim için de iyilik yapamıyorum; çünkü iyilik yapmak için, önce düşünmek gerek. Benim düşüncelerim ise hep kötüdür. Bunlara rağmen, Tanrı'nın iyi ve bağışlayıcı olduğunu biliyorum. O benim ne olacağımı bilir. Pekâlâ, bu kadar yeter. Beni gerçekten üzen bu konuşma burada bitsin. Gel oğlum, beni yağlanırken gör. Bütün acılar ekmek olunca iyidir. Günü iyi geçirmek gerek, çünkü gülünürse ağlanmaz. Demek istediğim, şeytanın bize verdiği zevkler yapmacık ve sahte olsa bile zevktir; haz, onu tatmaktan çok, hayal edilmesi güzel olan bir şeydir."

Kadın, bu uzun konuşmayı yaptıktan sonra kalkıp kandili aldı ve daha dar başka bir odaya girdi. Ben de bin bir türlü düşüncenin etkisi, duymuş olduğum ve görmeyi ümit ettiklerimin şaşkınlığı içerisinde onu takip ettim. Cañizares, kandili duvara asıp büyük bir hızla, gömleğine varıncaya kadar soyundu. Köşeden cam bir kavanoz alarak elini içine daldırdı

ve dişleri arasından bir şeyler mırıldanarak, ayaklarından, örtüsüz başına kadar yağ süründü. Yağlanmayı bitirmeden önce bana dönüp, ister odada hissiz bir şekilde kalsın isterse oradan yok olsun, ama ne olursa olsun korkmamamı ve sabaha kadar başından ayrılmamamı; çünkü insan oluncaya kadar başıma gelecek olan şeyleri bana anlatacağını söyledi. Ben de başımı öne eğerek, dediğini yapacağımı gösterdim. Ardından yağlanma işini bitirip bir ölü gibi yere uzandı. Ağzımı onun ağzına yaklaştırdığımda, hiç nefes almadığını fark ettim.

Cipión dostum, sana bir gerçeği itiraf etmek istiyorum. Sana mümkün olduğunca iyi tasvir etmeye çalışacağım önümde duran şeyi, o daracık odada kapanmış bir halde gördüğümde çok korktum.

Kadın yedi adımdan da uzundu. Baştanbaşa siyah, kıllı ve kupkuru bir derinin örttüğü kemiklerden oluşan bir iskeletti. Meşine benzeyen kanı uyluklarına kadar sarkıp mahrem yerlerini örtüyordu. Memeleri, kuru ve buruşuk iki inek memesi gibiydi. Dudakları kararmış, dişleri çürümüş, burnu yassı ve kıvrık, gözleri fırlamış, başı kel, yanakları çöküк, boynu dar ve göğsü zayıftı. Kısacası zayıf ve şeytani bir yaratıktı. Ona daha dikkatle baktım. Vücudunun bu kötü görüntüsüne ve ruhunun daha kötü olan işine baktım; ansızın içimi bir korku kapladı. Kendinde olup olmadığını anlamak için onu ısırmak istedim, ama vücudunda, iğrenmeden ısırabileceğim bir yer bulamadım. Buna rağmen, bir dizinin arkasından yakalayıp sürükleyerek onu avluya çıkardım. Yaşadığına dair en ufak bir belirti yoktu. Dışarı çıkınca korkum geçti ya da en azından hafifledi ve bu gelgitlerin nereye varacağını, maceralarım hakkında neler anlatacağını görmek için başında bekleme cesaretini kendimde buldum. O sırada kendi kendime de şunu soruyordum: Bu ihtiyarı bu kadar akıllı ve bu kadar kötü yapan kim? Hangi kötülüklerin zarar, hangilerinin hata olduğunu nereden biliyor? Tanrı'yı nasıl bu kadar iyi anlayıp ondan bu kadar çok bahsediyor ve yine de şeytanla çalışıyor? Bilgi-

sizlik bahanesine sığınmadan, nasıl böylesi bir kötülükle günah işleyebiliyor?

Gece bu düşüncelerle geçip gitti ve gündüz ikimizi avlunun ortasında, onu henüz kendine gelmemiş, beni de onun yanı başında çömelmiş dikkatle onun korkunç ve çirkin görüntüsüne bakarken buldular. Onu görenlerden bazıları "Aziz Cañizares ölmüş. Bakın tövbekârlık onu ne kadar da biçimsiz ve zayıf bir hale sokmuş," dediler. Daha akıllı olan bazılarıysa nabzına bakıp hâlâ attığını ve kadının ölmediğini görünce kadının derin bir sarhoşluk ya da baygınlık içerisinde olduğunu anladılar. Bazıları "Bu ihtiyar kaltak düpedüz büyücüdür. Yağ sürünmüş olmalı çünkü azizler hiçbir zaman böyle utanmaz bir halde baygınlık geçirmezler. Zaten şimdiye kadar onu tanıyanlarımız arasında bir azizeden çok, büyücü kimliğiyle anılmıştır," dedi. Aralarında öyle meraklıları vardı ki, yanına yaklaşıp ayakucundan başına kadar etine iğne batırdılar, ama kadın yine de uyanmadı. Ancak saat yedide kendine gelebildi. Vücudunun batırılan iğnelerle delik deşik olduğunu, dizlerinin arkasından ısırıldığını, odasından dışarı sürüklenirken yaralandığını görünce, haklı olarak, rezaletinin sebebinin ben olduğuma inandı ve üzerime saldırdı. İki eliyle boğazıma sarılıp beni boğmaya çalışırken "Ah alçak, nankör, cahil, soysuz! Annene yaptığım ve sana da yapmayı düşündüğüm iyiliklerin bedeli bu mu?" dedi. Hayatımı kaybetme tehlikesine karşın, kendimi hemen bu yırtıcı kadının pençelerinden kurtarıp onu karnının uzun sarkıklarından yakalayarak avlu boyunca sürükledim. O ise insanlara, kendisini bu kötü ruhun dişlerinden kurtarması için yüksek sesle bağırıyordu.

Cadı kadının bu sözleri üzerine, orada bulunanların birçoğu, benim muhtemelen iyi Hıristiyanlara karşı sürekli intikam besleyen şeytanlardan biri olduğumu sanıp üzerime kutsal su serpmeye koştular. Birçoğu yaklaşıp beni ayırmaya cesaret edemiyordu. Bazıları yüksek sesle cinlerin başımdan savılması gerektiğini söylüyor, yaşlı kadın inliyor, bense dişleri-

mi daha da sıkıyordum. Karışıklık gittikçe artıyor, gürültü üzerine koşup gelen efendim, benim şeytan olduğumu söylediklerini duyup umutsuzlaşıyordu. Şeytanın dua okuyarak çıkarılmadığını bilen üç dört kişi, ellerinde sopalarla koşarak sırtıma vurmaya başladılar. Artık canım yanmaya başlamıştı. İhtiyar kadını bırakıp üç adımda kendimi sokağa attım. Birkaç adım sonra bir çocuk sürüsü tarafından kovalanıp kasabadan çıktım. Çocuklar ardımdan "Kaçın, kaçın, Bilgin Köpek kudurdu!" diye bağırıyor, bazıları ise "Kudurmadı, şeytan köpek o" diyorlardı. Hem yaptığımı gördükleri birçok marifetli hareketten, hem de yaşlı kadının lanet olası uykusundan uyandığı zaman bana söylediği sözlerden dolayı, benim şeytan olduğumdan şüphe etmeyen birçok insan tarafından kovalanarak bitkin bir şekilde alabildiğimce yol alıp şehirden çıktım.

Kaçmakta ve onların gözünden kaybolmakta öyle acele etmiştim ki, şeytan gibi ortadan yok olduğumu sanmışlardı. Altı saat içerisinde on iki fersah gittim ve bir Çingene obasına vardım. Bu oba, Granada'ya yakın bir ova üzerindeydi. Orada biraz durup vakit geçirdim. Çingenelerden bazıları benim Bilgin Köpek olduğumu anlamış, pek de küçük olmayan bir sevinç gösterisiyle beni alıp ararlarsa bulamasınlar diye bir mağaraya saklamıştı. Sonradan anladığıma göre, yapmak istedikleri, efendim trompetçi gibi benim üzerimden kazanç elde etmekmiş. Onların yanında yirmi gün kaldım. Bu süre içinde yaşayışlarını ve alışkanlıklarını öğrendim. Buna değer oldukları için, sana anlatmak istiyorum.

CIPIÓN: Sözlerine devam etmeden önce Berganza, büyücü kadının sana söyledikleri üzerinde biraz durup senin inandığın büyük yalanın gerçek olup olamayacağını incelememiz gerekir. Bak Berganza, Camacha'nın insanları hayvana çevirdiğine ve eşek şeklindeki kilise kayyumunun, dediği gibi, seneler boyu ona hizmet ettiğine inanmak büyük bir aptallık olur. Bütün bunlar ve bunun benzeri şeyler, şeytanın büyülemeleri, yalanları ve görünüşleridir. Şimdi bizim biraz aklımız

ve mantığımız var gibi görünse de gerçekte köpeğiz ve köpek şeklinde olduğumuz halde konuşuyoruz. Az önce de dediğim gibi, elle dokunabildiğimiz halde bu hiç görülmemiş ve şaşılacak bir şeydir. Neye inanmamızın uygun olduğunu ispat edinceye kadar ona saygı göstermemiz gerekir. Onu daha net bir şekilde mi görmek istiyorsun? Öyleyse Camacha'nın, bizim tekrar insan haline dönmemizin ne kadar boş şeylere ve ne kadar saçma şartlara bağlı olduğunu söylediğini bir düşün. Sana kehanet gibi görünmesi gereken bu sözler, uzun kış gecelerinde ateş başında anlatılan "Kafasız At", "Erdemler Değneği" gibi nine masallarındaki sözlerden başka bir şey değildir. Çünkü bundan başka bir şey olsaydı, şimdiye kadar gerçekleşmiş olurlardı. Eğer bu sözleri, kinayeli olarak söylendiğini duyduğum bir anlamda söylemediyse tabii. Bu dediğim anlamda söylediyse, o zaman, söylediği sözün kendi anlamından başka bir anlama gelen, benzer bir şey söylemiş demektir. Şöyle demişti:

Ne zamanki hızlı bir değişiklikle
Kudretli bir el sayesinde
Ayaktaki kibirlilerin düşüp
Devrilen acizlerin kalktığını görecekler
İşte o zaman gerçek hallerine dönecekler

Bunu söylendiği şekilde alırsak, dün çarkın en tepesinde olan insanların bugün talihsizliğin ayakları altına serilip çiğnendiklerini, onlara en çok itibar eden insanların hakaretlerine maruz kaldıklarını, aynı zamanda iki saat önce bu dünyada insanların sayısını artırmak için hizmet etmekten başka hiçbir iş yapmayan insanların şimdi iyi talihin üzerinde kendilerini gözden kaçıracağımız kadar yükseldiklerini gördüğümüzde eski şeklimize döneceğiz demek istiyor. Bu insanlar daha önce çok küçük ve saklanmış oldukları için onları göremiyorduk, şimdi ise çok büyük ve yükselmiş oldukları için göre-

miyoruz. Eğer bizim eski halimize dönmemiz buna bağlıysa, şimdi onu görmüş olduk ve her an görmekteyiz. Camacha'nın dizelerini mecaz anlamında değil asıl anlamında almak gerektiğini anlıyorum. Bizim çaremiz bu değil, çünkü bu söylenenleri birçok defa görmüş olduğumuz halde, gördüğün gibi, hâlâ köpeğiz. Bu yüzden Camacha sahtekâr bir şakacı, Cañizares ise bir büyücüdür. Montiela'ya gelince, söylenenlerden yola çıkarak eğer o bizim annemizse ya da senin annense, ben onu annem olarak kabul etmek istemem; çünkü o aptal, kötü ve aşağılık bir kadındı. Gerçek anlam, çevik bir yetenekle ayakta kalanların devrildiği ve düşenlerin kaldırıldığı bir dokuz kuka oyunudur.[26] Bu da ancak onu yapabilenin eliyle gerçekleşir. Hayatımız boyunca dokuz kuka oyununun oynandığını görüp görmediğimize ve bu sayede eğer eskiden insansak tekrar insan haline dönüp dönmediğimize bir bak.

BERGANZA: Haklısın Cipión kardeş, sen düşündüğünden de akıllısın. Söylediklerin bana şunu düşündürüyor ve beni şuna inandırıyor ki, aslında şimdiye kadar başımızdan geçen ve halen geçmekte olan her şey bir düş ve biz de köpeğiz. Sırf bu yüzden, sahip olduğumuz konuşma yeteneğinden ve bu imkân süresince insan gibi konuşmanın büyük üstünlüğünün verdiği hazzı tatmaktan da geri kalacak değiliz. Bu yüzden, beni mağaraya saklayan Çingenelerle yaşadıklarını dinlemek seni yormasın.

CIPIÓN: Tanrı kısmet eder de kendi hayat hikâyemi sana anlatacağım zaman gelirse, seni dinlemeye zorlayabileyim diye şimdi memnuniyetle dinliyorum.

BERGANZA: Çingenelerle geçirdiğim günlerde tüm zamanım onların kötülüklerini, hile ve entrikalarını, kundaktan çıkıp yürümeye başlar başlamaz yapmayı öğrendikleri hırsızlıkları gözlemlemekle geçti. Bütün İspanya'ya yayılmış olan şu Çingene kalabalığını görüyor musun? Onların hepsi birbirini

[26] El juego de bolos: Yere dik bir şekilde konan uzun ve yuvarlak tahta parçalarının bir topla düşürülmeye çalışıldığı çocuk oyunu.

tanıyor ve birbirlerinden haber alıyor. Bunlar çaldıklarını ötekilere, ötekiler de bunlara ulaştırıyor. Krallarından çok, *Kont* adını verdikleri birine bağlılık gösteriyorlar. Bu kişiye ve onun ardından gelecek olanlara, Maldonado lakabını takıyorlar. Bu lakabı, asil soydan geldikleri için takmıyorlar. Sebebi şudur: Bu isimde bir şövalyenin uşağı, bir Çingene kızına âşık oluyor. Kız da ancak erkeğin Çingene olup onunla evlenmesi şartıyla ona sevgisini vereceğini söylüyor. Uşak kızın isteğini yapıyor ve bu davranış diğerlerinin öyle hoşuna gidiyor ki, onu efendi yerine koyup itaat etmeye başlıyorlar. Bağlılık göstergesi olarak da, değerlerine göre, çaldıkları şeylerin bir kısmını ona veriyorlar.

Tembelliklerine renk katsın diye demir işlemekle uğraşıyorlar ve hırsızlık yapmalarını kolaylaştıracak aletler yapıyorlar. Bu yüzden sokaklarda sık sık Çingene erkeklerin maşa, burgu, çekiç, kadınların ise sacayağı ve ateş küreği sattığını görürsün. Çingene kadınlarının hepsi ebedir ve bu konuda bizimkilerden de iyidirler; çünkü çocukları masrafsız, aletsiz dünyaya getirirler. Onları, doğar doğmaz soğuk suyla yıkarlar, böylelikle derileri, ölünceye kadar sağlamlaşır, havanın sert koşullarına ve şiddetine katlanmaya alışır. Hepsi atılgan, çevik, koşucu ve dansçıdır. Kötü alışkanlıkları başkaları tarafından bilinmesin diye daima kendi aralarında evlenirler. Çingene kadınlar kocalarına sadıktır. Onları, kendilerinden olmayan bir erkekle aldatan çok azdır. Sadaka istedikleri zaman bunu, dindarlıktan çok, kandırma ve yaltaklanma şeklinde yaparlar. Kimselerin kendilerine güvenmediğini bahane ederek, evlere hizmet etmeye gitmez, işi tembelliğe vururlar. Yanlış hatırlamıyorsam eğer, birçok defa kiliselere girip çıkmış olmama rağmen bir Çingene kadının mihrabın önünde diz çöküp günah çıkardığını, ya hiç görmedim ya da çok az gördüm.

Zihinleri hep, nasıl dalavere çevirip nerede hırsızlık yapacaklarını düşünmekle meşguldür. Yaptıkları hırsızlıkları ve yöntemlerini birbirlerine anlatırlar. Bir gün bir Çingene, be-

nim yanımda, çiftçinin birini nasıl kandırıp soyduğunu anlatmıştı. Çingene'nin, kuyruğu kısa olan bir eşeği varmış. O da kuyruğun kalanına kıllı bir parça takmış; bu şekilde eşek, kuyruğu varmış gibi görünüyormuş. Eşeği pazara çıkarmış ve çiftçinin birine on dukadoya satmış, parasını aldıktan sonra da çiftçiye bu eşeğin bir eşini ya da bundan daha iyi bir eşek almak isterse o zaman ona daha uygun bir fiyata satacağını söylemiş. Çiftçi, Çingene'ye gidip o eşeği getirmesini, onu satın alacağını ve o gidip getirinceye kadar da kendisinden almış olduğu eşeği hana götüreceğini söylemiş. Çiftçi gitmiş, Çingene de onu takip etmiş ve nasıl yaptıysa bir şekilde sattığı eşeği ondan çalmış ve takmış olduğu kuyruğu çıkarmış. Eşek böylelikle kılsız bir kuyrukla kalmış. Eşeğin semerini ve yularını da değiştirmiş, ardından onu satmak için çiftçiyi aramaya çıkmış ve çiftçi, henüz ilk eşeğinin kaybolduğunu farkına varmadan yanına varmış. Çiftçi, ufak bir pazarlık sonunda ikinci eşeği de satın almış. Parasını ödemek için hana gittiğinde eşeğinin orada olmadığını görmüş. Biraz ahmak biri olsa da bunu Çingene'nin yapmış olduğundan şüphe etmiş ve parayı ödemek istememiş. Çingene de çareyi tanık getirmekte bulmuş ve ilk eşeği satarken onları gören insanları getirmiş. Tanıklar Çingene'nin çiftçiye çok uzun bir kuyruğu olan ve şu an satmakta olduğu ikinci eşekten çok farklı bir eşek satmış olduğuna dair yemin etmişler. Bunlar olurken orada bir çavuş da bulunuyormuş ve o kadar vefakâr bir şekilde Çingene'den yana olmuş ki, çiftçi aynı eşeğin parasını iki kere ödemek zorunda kalmış. Çingeneler daha bir sürü dolandırıcılıktan bahsettiler. Hepsi ya da en azından çoğu, Çingenelerin idman yapıp mezuniyetlerini verdikleri hayvan satışı üzerineydi. Neticede, birçok akıllı yargıcın onlara cephe almasına rağmen ıslah olmuyorlar.

Yirmi günün sonunda beni Murcia'ya götürmek istediler. Granada'dan geçtim. Burada, trompetçisi benim efendim olan yüzbaşı vardı. Çingeneler bunu öğrenince, beni, kaldık-

ları hanın bir odasına kapattılar. Sebebini söylediklerini de duydum. Yaptıkları yolculuk hoşuma gitmemişti, ben de kaçmaya karar verdim ve kaçtım. Granada'dan çıkıp bir Mağriplinin bahçesine geldim. Beni büyük bir sevecenlikle karşıladı. Bense ondan daha mutlu olmuştum. Bahçeyi beklemekten başka bir şey yapmayacağımı düşünüyordum ve bu iş, bir sürüyü korumaktan daha zahmetsizdi. Ücret konusunda bir tartışma yapılamayacağına göre Mağriplinin kendisine emredeceği bir uşak, benimse kendisine hizmet edeceğim bir efendi bulmamız kolay oldu. Onun yanında bir aydan daha fazla kaldım; ama bu, yaşadığım hayatın zevki için değil, efendimin sürdüğü yaşam ve bunun yanında İspanya'da yaşayan bütün Mağriplilerin yaşayışları konusunda bilgi edinmenin verdiği zevk içindi.

Ah dostum Cipión, başlayınca iki haftada bitiremeyeceğimden korkmasam bu rezil Mağriplilerin soyu hakkında sana neler neler anlatmazdım ki! Eğer ayrıntılara girersem iki ayda bitmez; ama bir şey anlatmam gerek. Bu insanlardan genel olarak neler gördüğümü ve neleri dikkate aldığımı bir dinle.

Bu insanların arasında, kutsal Hıristiyan hukukuna yürekten inanan birini bulmak adeta mucizedir. Bütün amaçları, para kazanmak ve kazandıkları paraları biriktirmektir. Sadece bunun için çalışırlar ve yemezler. Bozuk paralar hariç, ellerine bir real geçti mi onu hemen müebbet hapse ve sonsuz karanlığa mahkûm ederler. O kadar ki, daima kazanıp hiç harcamamalarının sayesinde İspanya'daki paraların büyük bir kısmını elde etmişlerdir. Onlar İspanya'nın güvesi, saksağanı ve gelincikleridir. Her şeyi elde eder, her şeyi saklar ve yutarlar. Onların ne kadar çok olduğunu, az ya da çok her gün kazandıklarını ve biriktirdiklerini bir düşün. Ağır ve ateşli bir sıtma gibi, insanın canını alıp yok ederler. Sayıları gitgide çoğaldığı için para saklayanlar da çoğalıyor. Giderek artıyorlar ve tecrübeyle anlaşıldığı üzere artmaları da gerekiyor. Aralarında namus yoktur. Ne kadınları ne de erkekleri dini bir topluluğa

katılamaz: Hepsi evlenir ve çoğalır; çünkü bu yaşam tarzı, üremek için gerekli sebepleri artırır. Onları ne savaş ne de aşırı çalışma tüketir. Ayaküstü bizi soyar, sonra da bizden alıp bize sattıkları kendi çiftliklerimizin meyveleriyle zengin olurlar. Hizmetçileri yoktur; çünkü onlar kendi kendilerinin hizmetçisidirler. Çocuklarının eğitimi için bir şey yapmazlar, çünkü onların tek ilmi bizi soymaktır. Yakup'un on iki oğlunun soyundan gelenlerin Mısır'a girdiğinin söylendiğini duymuştum. Musa onları esaretten kurtardığında, kadınları ve çocukları saymadan, oradan altı yüz bin kişi olarak çıktılar. Sayılarının –mukayese bile etmeden– onlardan daha fazla olduğunu söyleyebileceğim Mağriplilerin ne kadar çoğalacakları buradan da anlaşılabilir.

CIPIÓN: Kabataslak çizip gösterdiğin bütün bu kötülüklere bir çare aranmıştır. Söylemediklerinin, söylediklerinden daha fazla, daha büyük olduğunu biliyorum ve şimdiye kadar onlara uygun bir çare de bulunmadı; fakat ülkemizin çok tedbirli koruyucuları vardır ve bu kişiler, İspanya'nın bağrında nice engereklerin beslendiğini düşünerek, Tanrı'nın da yardımıyla bu kötülüğe kesin, çabuk ve emin bir çıkış yolu bulacaklardır. Sen devam et.

BERGANZA: Benim efendim de tıpkı kendi sınıfındaki insanlar gibi yoksul olduğundan, beni her zamanki yemekleri olan darı ekmeği ve Hint darısından yapılan yiyeceklerle beslerdi; ama Tanrı bu yoksulluğa, az sonra duyacağın gibi, çok garip bir şekilde dayanmama yardım etti.

Her sabah şafakla birlikte bahçedeki nar ağaçlarından birinin dibine, görünüşte öğrenci olan bir delikanlı gelip otururdu. Üzerinde, eski ya da yeni denemeyecek, kaba yünlü kumaştan bir giysi vardı. Bir deftere bir şeyler yazmakla meşgul olur, ara sıra gökyüzüne bakarak avuçlarını alnına götürür ve tırnaklarını yerdi. Bazen öyle hayale dalardı ki, ne elini ne ayağını kıpırdatır ne de gözlerini kırpardı. O derece kendinden geçerdi. Bir keresinde ona fark ettirmeden yanına yaklaş-

tım. Bir şeyler mırıldanıyordu ve uzun bir süre sonra şöyle haykırdı: "Tanrı'ya şükürler olsun! Bu, hayatım boyunca yazdığım en iyi sekizliktir." Defterine hızlı hızlı bir şeyler yazarken çok mutluymuş gibi görünüyordu. Bütün bunlar, bana, zavallı delikanlının bir şair olduğunu anlatıyordu. Onu uysal bir köpek olduğuma inandırmak için, her zamanki okşamalarımı yaptım ve ayaklarına uzandım. O da bu güvenle düşüncelere dalmaya devam etti ve başını kaşımaya, hayallere dalmaya ve düşüncelerini yazıya dökmeye döndü. O bunları yaparken bahçeye yakışıklı ve iyi giyimli başka bir delikanlı girdi. Elinde bazı kâğıtlar vardı ve ara ara onları okuyordu. Bizim delikanlının bulunduğu yere varınca ona "İlk perdeyi bitirdin mi?" dedi.

Şair, hayal edilebilecek en neşeli haliyle:

– Şimdi tamamladım, cevabını verdi.

Delikanlı:

– Nasıl oldu, diye sordu.

Şair:

– Şu şekilde: Papa hazretleri kendi papalık kıyafetlerini giymiş bir şekilde, yanında hepsi mor elbiseler giymiş olan on iki kardinalle birlikte sahneye girer; çünkü komedyanın hikâyesindeki olayın geçtiği zaman *mutatio caparum*[27] zamanı olduğu için, kardinaller kırmızı değil de mor renkli kıyafetler giyiniyorlar. Bu olay, bu komedyanın en önemli noktasıdır. Şüphesiz ki buna dikkat edilmediği takdirde her an binlerce küstahlık ve saçmalık yapılabilir. Kıyafet hususunda yanılıyor olamam, çünkü Roma ayin kitabının tamamını okudum.

Delikanlı:

– Peki, ama tiyatro müdürü, on iki kardinal için gerekli olan mor elbiseleri nereden bulacak, diye sordu.

---

[27] Latince "pelerin değiştirme" anlamına gelir. Hz. İsa'nın yeniden dirildiğine inanılan günde (Resurrección) kardinaller kışlık pelerinlerini yenileriyle değiştirirler ve bu dinsel törene "mutatio caparum" denir. Cervantes bu dinsel törenden, *Don Quijote* adlı eserinde de bahsetmiştir.

Şair:

– Tek bir tanesini bile kaldırırsa komedyayı vermekten vazgeçerim. Olacak iş değil! Böylesine muhteşem bir görüntü yok mu olacak? Kutsal Papa'nın on iki önemli kardinal ve beraberinde götürmesi gereken diğer refakatçi temsilciyle birlikte, bir tiyatro sahnesinde görülmesinin nasıl bir etki yaratacağını düşünün. Tanrı'ya şükürler olsun ki bu, *Ramillete de Daraja* da dahil olmak üzere, şimdiye kadar komedyada görülmüş olan en büyük ve en yüce sahnelerden biri olacak!

Bu konuşmadan, delikanlılardan birinin şair diğerininse tiyatro oyuncusu olduğunu anladım. Tiyatro oyuncusu olan, tiyatro müdürünün bu komedyayı sahneye koyarken karşılaşabileceği imkânsızlıklardan onu kurtarmak için, şaire, bazı kardinalleri çıkarmasını öğütlüyordu. Şair de buna karşılık, bu iyi komedyada halkın aklına getireceğini iddia ettiği, anılmaya değer olayda hazır bulunan bütün konklavı[28] koymamış olmasından dolayı kendisine minnettar olunması gerektiğini söylüyordu. Komedyacı güldü ve yeni bir komedyadaki rolünü öğrenmek için işine gitmek üzere, şairi işiyle baş başa bıraktı. Şair, muhteşem komedyasının birkaç kıtasını yazdıktan sonra, cebinden büyük bir dikkatle ve yavaşça bir ekmek parçası ve biraz kuruüzüm çıkarttı. Yirmi adet kuruüzüm olmalı, ama emin değilim; çünkü üzümlerin arasında onları fazlaymış gibi gösteren ekmek kırıntıları da vardı. Şair onları üfleyerek ayırdı ve ardından üzümleri, birer birer, saplarıyla birlikte yedi. Saplardan hiçbirini attığını görmedim. Onları ekmek parçalarına katık ediyordu. Cebindeki kumaş parçaları nedeniyle mor bir renge bürünmüş olan bu kırıntılar, küflenmiş gibi görünüyordu ve o kadar sertlerdi ki şair onları yumuşatmak için ağzında birkaç defa çevirdiği halde, dik başlılıklarını yenmesine imkân yoktu. Bunlar en çok bana yaramıştı, çünkü onları "Al kuçu kuçu, afiyet olsun!" diyerek bana attı. Ben de içimden "Bak-

[28] konklav: Papa'yı seçen kardinaller meclisi.

sanıza, şair bana tanrıların ve Apollon'un yiyip içtiği içki ve yemekleri veriyor," diyordum. Neticede, şairlerin büyük bir kısmı sefalet içerisinde yaşar, ama benim sefaletim daha fazla olmalıydı zira şairin bana attıklarını yemeye muhtaçtım. Şair, komedyasını yazdığı süre boyunca bahçeye geldi, böylece ben de ekmek parçalarından mahrum kalmamış oldum; çünkü onları büyük bir cömertlikle benimle paylaşıyordu. Sonra da bostan dolabına gidip, susuzluğumuzu gideriyorduk; ama şair artık gelmemeye ve açlık da dayanılmaz hale gelmeye başlayınca, Mağripli efendimi terk edip kısmetimi aramak için şehre gitmeye karar verdim. Gezen insan, kısmetini bulurmuş.

Şehrin girişindeki ünlü San Jerónimo Manastırı'ndan benim şairin çıktığını gördüm. Beni görür görmez, kollarını açarak bana doğru geldi. Ben de onu bulduğum için sevinçle ona doğru koştum. Sonra, bahçeye getirdiklerinden daha taze ekmek parçaları çıkararak kendi ağzına götürmeden bana vermeye başladı. Bu iyilik, yeni bir lezzete olan açlığımı doyurmuştu. Taze ekmek parçaları ve şairin sözü geçen manastırdan çıktığını görmek, bende, birçoklarının olduğu gibi onun da utangaç ilham perilerinin olduğu şüphesini uyandırmıştı.[29]

O, şehre doğru yola koyuldu, ben de isterse, kendisini efendim olarak kabul edebileceğimi göstermek için peşinden gittim. Şatosunun artıklarıyla kulübemi geçindirebileceğimi hayal ediyordum; çünkü iyilikseverliğin kesesinden daha büyük ve daha iyi bir kese yoktur. İyilikseverliğin cömert elleri hiçbir zaman boş kalmaz. Bu sebepten "Sert adam çıplak adamdan daha çok verir" diyen atasözüne katılmıyorum. Sert ve cimri adam, çıplak ve cömert adamın verdiklerinin aynını verir. Kaldı ki çıplak adam, vereceği bir şey olmadığında bile, en azından iyi niyetini verir.

[29] Yazar burada, şairin gizlice manastırdan yiyecek ya da sadaka kabul ettiğini anlatmak istemiştir.

Bir süre ilerledikten sonra, aklımda kaldığı kadarıyla, Kötü Angulo adında bir tiyatro müdürünün evinde durduk. Onu, aktör olan başka bir Angulo'dan ayırt edebilmek için "kötü" diye çağırıyorlardı. Aktör Angulo, eskiden beri, tiyatro sahnelerinin sahip olduğu en sevimli insandır. Müdürün evinde, artık komedya yazarı olarak saydığım şair efendimin eserini dinlemek için toplanılmıştı. İlk perdenin ortalarında herkes birer ikişer çıkmaya başlamıştı ve dinleyici olarak tiyatro müdürüyle benden başka kimse kalmamıştı. Komedya öyle bir şeydi ki, şiir konusunda bir eşek olmama rağmen, şairi tamamen yıkmak ve mahvetmek için onu şeytanların yazdığını zannettim. Dinleyicilerin kendisini yalnızlık içerisinde bıraktığını görünce şair de tükürdüğünü yalamak zorunda kaldı. Kendisini tehdit etmekte olan bu felaketi önceden haber veren yürek sızısı karşısında bu davranış çok görülemezdi. Sayıları on ikiyi geçen bütün komedya oyuncuları, dönüp tek bir söz söylemeden şairimi yakaladılar ve yalvarıp yakarmaya başladılar. Eğer müdürün otoritesi araya girmeseydi onu havaya sıçratacaklardı. Ben hayretler içinde, müdür kızgın, komedyacılar neşeli ve şair yüzünü asmış olarak kalakalmıştık. Şair yüzünü biraz buruştursa da büyük bir sabırla komedyasını alıp göğsüne soktu ve yarım ağızla "Margarita çiçeklerini domuzlara atmak doğru değildir" dedi ve ardından aynı sakinlikle gitti.

Ben utancımdan dolayı, ne onun peşinden gittim ne de gitmek istedim. Sonuçta gitmemekle iyi de ettiğimi gördüm, çünkü tiyatro müdürü beni öyle sevmişti ki bu, beni kendisiyle kalmaya zorladı. Bir aydan daha kısa bir süre içerisinde, büyük bir "perdeler arası sanatçısı" ve "sessiz figüran" olup çıkmıştım. Bana kumaştan bir tasma yapıp tiyatroda, istedikleri kişilerin üzerine saldırtmayı öğrettiler. Efendimin kumpanyasında genellikle sopa darbeleriyle bitmesi alışılagelmiş olan perde araları, beni kızdırma ve saldırma sesleriyle bitmeye başlamıştı. Bense herkese saldırıp duruyor, bu şekilde

cahil insanların gülmesini ve sahibimin para kazanmasını sağlıyordum.

Ah Cipión, burada ve bulunduğum daha başka iki kumpanyada gördüklerimi sana kim anlatsın? Bunları kısa ve öz bir hikâyeye sığdırmak imkânsız olduğu için, konuşabileceğimiz başka bir gün olursa, o zamana anlatmak istiyorum. Konuştmamın ne kadar uzun olduğunu görüyor musun? Peki, ya başıma gelenlerin ne kadar çok ve değişik şeyler olduğunu? Yaptığım yolculukların ve hizmet ettiğim efendilerimin ne kadar fazla olduğuna dikkat ettin mi? Kumpanyalarda gördüğüm insanlar, onların davranışları, yaşayış biçimleri, alışkanlıkları, çalışma koşulları, tembellikleri, cahillikleri ve zekâları konusunda gözüme çarpan, bizzat gerçekleştirip görmüş olduğum şeyleri, sana şimdiye kadar anlattıklarımla karşılaştıracak olsak, benden şu ana kadar duyduklarının, bunların yanında bir hiç kalır. Daha anlatacak o kadar çok şey var ki... Bunların bazıları kulağa fısıldanmak, bazılarıysa herkesin önünde yüksek sesle söylenmek içindir. Hepsi, aklda tutulmaya değer ve uyduruk şekillere, yapay güzelliklere ve değişimlere tapan kişilerin gözünü gerçeklere çevirmeye yarar.

CIPIÓN: Konuşmayı uzatmak için önünde açılan geniş sahayı çok iyi seziyorum Berganza; ama onu, özel bir hikâyeymiş gibi telaşsız, sakince anlatman için başka bir zamana ertelemenden yanayım.

BERGANZA: Öyle olsun, dinle.

Kumpanyayla Valladolid şehrine gittik. Buradaki bir perde arasında beni öyle bir yaraladılar ki neredeyse ölüyordum. O zaman ağzım bağlı olduğu için, daha sonraysa yapmak istemediğim için intikamımı almadım; çünkü bilerek intikam almak, zalimliğin ve kötü kalpliliğin işaretidir. Bu iş beni yormuştu. Yalnızca meslek olarak değil, aynı zamanda içerisinde ıslah etme ve cezalandırma da olduğu için yormuştu. Bu işi çare olmaktan çok, bunun ıstırabını çektiğim için bırakmaya karar verdim. Artık mesleklerini icra edemeyenlerin, hiç ol-

mamasındansa geç olması daha iyidir diyenlerin ve kötü eğilimleri bırakanların yaptıkları gibi, kutsal yere sığındım. Bir gece seni, iyi bir Hıristiyan olan Mahudes'in önünde fener taşırken görünce, mutlu olduğunu, doğru ve kutsal bir işle uğraştığını düşündüm. Sana gıpta ederek adımlarını takip etmek istedim ve övgüye değer bir niyetle Mahudes'in önüne geçtim. Bu kişi, beni hemen senin arkadaşın olarak seçip hastaneye getirdi. Burada başımdan geçenlerse, anlatmaya zamanın yetmeyeceği kadar çoktur. Özellikle dört hastaneden dinlediklerim... Kader ve mecburiyet, bu insanları bu hastaneye getirmiş ve hepsini yan yana yataklarda yatmaya zorlamıştır.

Beni bağışla; ama hikâye kısa ve geciktirmeye gelmez. Üstelik şu an tam yeridir.

CIPIÓN: Peki, bağışlıyorum. Sözünü tamamla. Sanırım günün doğmasına az kaldı.

BERGANZA: Bu hastane koğuşunun, sondaki dört yatağının birinde bir simyacı, birinde bir şair, ötekinde bir matematikçi ve diğerindeyse bir ekonomist yatıyordu.

CIPIÓN: Bu iyi insanları gördüğümü hatırlıyorum.

BERGANZA: Geçen yaz dinlenme zamanlarından birinde, pencereler kapalı olduğu halde onlardan birisinin yatağı altında soluklanırken, şair, acı acı kaderinden dert yanmaya başladı. Matematikçi ona neden dert yandığını sorduğunda, şair, kısaca başından geçenleri anlatarak ona yanıt verdi:

– Nasıl yani? Benim şikâyet etmeye hakkım yok mu? Yazılmasının üzerinden on yıl geçmeden bir eserin yayımlanmaması konusunda Horacio'nun *Poética* adlı kitabında koyduğu kurala uyarak, bana yirmi yıllık bir çalışma ve on iki yıllık bir staja mal olmuş bir eserim var. Konusu açısından büyük, bulgu açısından takdire şayan ve yeni, nazım açısından ağırbaşlı, hikâyesi eğlendirici ve bölümleri de muhteşemdir; çünkü başlangıcı ve ortası sonuna o kadar uygundur ki yüksek sesli, tınılı, kahramanca, zevkli ve etkili bir şiiri ortaya koyar. Buna rağmen, onu ithaf edecek bir hükümdar bulamıyorum.

Öyle bir hükümdar olsun ki, akıllı, cömert ve yüce gönüllü olsun. Bu ne sefil bir çağ, ne ahlaksız bir yüzyılmış!

Simyacı:

– Kitap neyden bahsediyor, diye sordu.

Şair:

– İngiltere Kralı Arthur'un başpiskoposluğunu yapan Turpin'in yazmaktan geri kaldığı şeyden bahsediyor. Buna ek olarak bir de *'Aziz Brial'ın alınma hikâyesi'* vardır ki hepsi kahramanlık şiirleriyle yazılmış, kısmen sekizli kısmen serbest vezinlidir; fakat hepsinin sondan üçüncü hecesi vurgulanır. Tek bir fiil atlanmaksızın hepsinin sondan üçüncü hecesi vurguludur diyorum.

Simyacı:

– Ben şiirden pek anlamam. Bu yüzden de sizin şikâyet ettiğiniz talihsizliğin ölçüsünü bilemem. Kaldı ki bu, büyük bir talihsizlik bile olsa, benimkine yetişemez; çünkü araç gereç eksikliğinden ya da beni destekleyip, kimya biliminin gerektirdiği araç gereci bana temin edecek bir hükümdar bulamadığımdan, şu an Midas'ın[30], Crassus'un[31] ve Kroesus'un[32] sahip olduğu servetten daha büyük bir servete ve altına sahip olma şansını yitirdim.

O esnada matematikçi:

– Sayın simyacı, siz hiç değişik madenlerden gümüş çıkarmayı denediniz mi, diye sordu.

Simyacı:

– Ben şimdiye kadar çıkarmadım, yanıtını verdi; ama gerçekte çıkarıldığını biliyorum. Felsefe taşını[33] bulmak için iki aya ihtiyacım var. O zaman, taştan bile gümüş ve altın yapılabilir.

---

30 Midas: MÖ 738-696 yılları arasında yaşamış olan Frigya Kralı.

31 Marcus Licinius Crassus: MÖ 115-53 yılları arasında yaşamış, dönemin en zengin insanlarından biri olan Romalı general. Spartaküs'ün başında olduğu köle isyanını bastırmıştır.

32 Kroesus: MÖ 560-546 yılları arasında hükümdarlık yapmış olan Lidya Kralı.

33 Simyaya göre, dokunduğu her şeyi altına çeviren ve ölümsüzlük sağlayan efsanevi taş.

Matematikçi:

– Bence siz, başınıza gelen talihsizlikleri abartıyorsunuz; çünkü neticede birinizin ithaf edecek bir kitabı, diğerinizinse neredeyse felsefe taşını bulacak gizli bir gücü var. Peki, ben yegâne olan ve hiçbir şeye benzemeyen derdime ne diyeyim? Yirmi iki yıldır sabit noktayı bulmaya çalışıyorum. Onu burada bırakıp orada alıyorum. Tam bulduğumu ve benden asla kaçamayacağını sandığım bir anda, araştırmama biraz ara verince kendimi, ondan daha fazla uzaklaşmış buluyorum. Kendi kendime şaşırıyorum. Aynı şey, bir dairenin dörtgenliğini bulma konusunda da başıma geliyor. Bir keresinde onu bulmaya o kadar yaklaşmıştım ki, şimdi onu nasıl elimde tutamadığıma şaşıyorum. Benim derdim Tantalos'unkine[34] benziyor: Karnım tam doyacakken açlıktan ölüyor, suya bu kadar yakın olduğum halde susuzluktan telef oluyorum. Bazen gerçeğin merkezine dokunduğumu düşünüyorum, bazen de kendimi ondan o kadar uzakta buluyorum ki, henüz indiğim dağa, sırtımda büyük bir çalışmanın yüküyle yeniden çıkmaya başlayan Sisifos[35] gibiyim.

O zamana kadar sessizliğini muhafaza etmiş olan ekonomist, tam o sırada şunları söyledi:

– Türk padişahından yakınır gibi olan dört şikâyetçi, fakirlik nedeniyle bu hastanede yan yana gelmiş. Yolundan gidenleri mutlu etmeyen ve onlara rızk vermeyen bir işi inkâr ederim. Efendiler, ben ekonomistim ve birçok değişik zamanlarda kral hazinelerine, o hazineni yararına olan ve krala

---

34 Tantalos: Yunan mitolojisinde bir kahramandır. Tanrıların hoşgörüsünü kötüye kullanıp onların gazabına uğramıştır. Efsaneye göre, Tanrılar onu boğazına kadar suya gömüp su içmemeye ve başının üzerinden meyve dalları sarkıtıp onlardan yememeye mahkûm etmiştir. Tantalos her su içmeye yeltenişinde sular çekilmiş, yemiş dallarına her uzanışında dallar rüzgârla yukarı doğru ve kendisinden uzağa savrulmuştur.

35 Sisifos: Yunan mitolojisinde, Korint şehrinin kurucusu ve kralıdır. Tartarus'ta büyük bir kayayı sonsuza dek yüksek bir tepenin en uç noktasına kadar çıkarmakla cezalandırılmıştır. Kayayı tepenin en ucuna getirdiğinde ise taş aşağı düşmekte ve Sisifos her şeye yeniden başlamak zorunda kalmaktadır.

zarar getirmeyecek tasarılarda bulunurum. Şimdiyse, yazdığım bir tezkereden dolayı, yeni bir tasarımı kendisine bildirecek birinin gösterilmesi için yalvarıyorum. Bu tasarı kral hazinesini tamamen iyileştirecek bir tasarıdır; ama tıpkı diğer tezkerelerim gibi bunun da görmezden gelineceğini biliyorum. Benim bir ahmak olduğumu düşünmemeniz için, tezkerem şu andan itibaren meşru olduğundan, onun ne olduğunu sizlere anlatmak istiyorum. İspanyol parlamentosundan, majestelerinin tebaasında bulunan, on dört yaşından altmış yaşına kadar olan herkesin ayda bir kez yalnızca su ve ekmekle oruç tutmalarını isteyecektim. Bu, seçilen ve gösterilen günlerde olacaktı. Meyve, et, balık, şarap, yumurta ve sebze gibi yiyeceklerden bir günlük tasarruf edilecek, masraflar paraya çevrilecek, yemin altında ve dolandırıcılık yapmadan majestelerine verilecekti. Bu sayede kral, yirmi yıl içerisinde dolandırıcılıktan uzak kalmış ve borçlarını ödemiş olacaktı; çünkü benim yaptığım hesaba göre İspanya'da, hastalar, çok genç ve çok yaşlılar hariç, bahsettiğim yaş aralığında olan üç milyondan fazla insan vardır. Bu insanların her biri en basit hesapla günde en az bir buçuk real harcıyor ve ben bunun bir realden daha fazla olmasını istemiyorum. Çemen otu bile yense, masraf bundan daha az olamaz. Her ay topraktan üç milyon real çıkarmaya ne dersiniz? Bu, oruç tutacak olan kişilere zarar vermekten çok, fayda sağlar; çünkü oruç tutarak hem Tanrı'yı memnun etmiş hem de krallarına hizmet etmiş oluyorlar. Hem oruç sağlığa da yararlıdır. Bu, tuz ve samandan bile temiz olan bir vergi tasarısıdır ve bu vergi, bölge kiliseleri tarafından tahsil edilebilir.

Herkes ekonomiste ve tasarısına gülüyordu. Hatta kendisi bile kendi saçmalıklarına gülmüştü. Bense onları duymuş olmaktan ve bu gibi insanların, hastaneye ölmeye geldiklerini görmekten dolayı şaşkınlık içerisindeydim.

CIPIÓN: Haklısın Berganza. Başka söyleyeceğin bir şey var mı?

BERGANZA: Yalnızca iki şey kaldı. Bunların ardından, konuşmama son vereceğim; çünkü günün ağardığını görüyorum.

Bir gece efendimle birlikte büyük bir şövalye ve iyi bir Hıristiyan olan bu şehrin belediye başkanının evine sadaka istemeye gittik. Onu evde yalnız bulduk. Bu yalnızlıktan istifade ederek, bu şehirde bulunan avare kızların herkesçe bilinen yitip gidişlerine bir çare bulma konusunda, hastanede bulunan yaşlı bir hastanın birkaç tavsiyesini kendisine bildirmeyi uygun bulduk. Bu kızlar hizmetçilik yapmamak için kötü yola sapıyor ve öyle rezil bir hale geliyorlardı ki, yazın bütün hastaneleri, kendi peşlerine düşen zavallılarla dolduruyorlardı. Bu, acil ve kesin çözüm bulunması gereken bir yaradır. Bu tavsiyeleri, konuşma yeteneğimin olduğunu zannedip belediye başkanına söylemek isterken, sesimi çıkartıp öylesine hızlı ve yüksek sesle havlamıştım ki, belediye başkanı, beni sopalarla dışarı atmaları için hizmetçilerini çağırdı. Efendisinin sesine koşup gelen sağır olasıca uşak, eline geçirdiği bakır bir kapla sırtıma öyle vurdu ki, bu darbelerin acısı hâlâ geçmedi.

CIPIÓN: Bir de bundan şikâyet mi ediyorsun Berganza?

BERGANZA: Eğer acısını hâlâ hissediyorsam ve iyi niyetimin karşılığı olarak bunu hak etmediğimi düşünüyorsam, sence şikâyet etmemeli miyim?

CIPIÓN: Bak Berganza, hiç kimse davet edilmediği yere gitmemeli ve kendisini ilgilendirmeyen bir işi yapmaya yeltenmemelidir. Şunu göz önünde bulundurmalısın ki, fakir bir insanın tavsiyesi hiçbir zaman geçerlilik görmez. Zavallı mütevazı bir insan, büyüklere ve her şeyi bildiğini sananlara tavsiyelerde bulunma cüretine kapılmamalıdır. Fakir adamın bilgeliği sanki karartılmış gibidir; çünkü mecburiyet ve sefalet, bu bilgeliği kararttan gölgeler ve bulutlardır. Bu gölgeler ve bulutlar tesadüfen aralansa bile, onu ahmaklıkla yargılar ve hakaret ederler.

BERGANZA: Haklısın. Artık aklım başıma geldiği için bu tavsiyelerine uyacağım.

Aynı gece, asil bir hanımefendinin evine gittim. Kadın, kollarında etek köpeği dedikleri cinsten, küçük bir dişi köpek tutuyordu. O kadar küçüktü ki koynunda saklayabilirdin. Köpek beni görünce, hanımının kollarından atlayıp havlayarak üzerime saldırdı. Öyle büyük bir cesaretle saldırdı ki, bacağımı ısırana kadar da durmadı. Ona hem saygı hem de öfkeyle baktım ve içimden "Ah, alçak yaratık. Seni sokakta yakalarsam ya sana hiç aldırış etmem ya da dişlerimin arasında parçalarım" dedim.

Düşümdüm de alçak ve korkak insanlar bile gözde olduklarında küstah ve cüretkâr olabiliyor, hatta kendilerinden daha faydalı insanları aşağılayacak kadar da ileri gidebiliyorlar.

CIPIÓN: Bazı küçük adamlar, bu bahsettiğin gerçeğin bir örneğini oluşturuyorlar. Bunlar efendilerinin küstahlaşma cüretini gösterecek insanlardır. Ola ki bir ölüm ya da başka bir kaza sonucu sırtlarını dayadıkları ağaç devrilirse, kendi küçük değerleri hemen ortaya çıkar; çünkü bu adamların mücevherleri, efendilerinin ve sahiplerinin verdiği kırattadır.

Erdem ve sağduyu, çıplak veya giyinmiş, yalnız veya eşli olsun, daima birdir. Şu bir gerçektir ki, insanların itibarına maruz kalmış olabilirler; ama aslında neye layıklarsa ve ne işe yarıyorlarsa o kadardırlar.

Bunları söyleyerek, konuşmamıza bir son verelim. Bu yarıklardan giren ışık havanın oldukça aydınlandığını gösteriyor. Konuşma kudretimiz elimizden gitmezse yarın gece sıra bende olacak.

BERGANZA: Öyle olsun bakalım. Buralarda bulunmaya bak.

* * *

Lisansiyenin[36] diyaloğu okumayı bitirmesiyle, teğmenin uyanması aynı ana denk geldi.

---

[36] Bir sanat ya da mesleği icra etmek için resmi bir kuruluştan belge almış kişi.

Lisansiye:

– Bu diyalog, sahte ve hiç gerçekleşmemiş olmasına rağmen, o kadar iyi yazılmış ki sayın teğmen, ikinci bir diyaloğa devam edilebilir.

Teğmen:

– Bu düşüncenizden sonra, köpeklerin konuşup konuşmadığı konusunda sizinle tartışmaya girmeden, ikinci diyaloğu yazmaya başlayacağım.

Bunun üzerine lisansiye:

– Sayın teğmen, dedi, artık bu tartışmaya dönmeyelim. Ben bu diyaloğun düzmece ve uydurma olduğunu anladım, bu kadarını yeterli buluyorum. Mademki akıl gözümüzü eğlendirdik, o zaman Espolón'a[37] gidip bir de kendi gözlerimizi şenlendirelim.

– Gidelim, dedi teğmen.

Bunun üzerine kalkıp gittiler.

[37] Espolón: Valladolid şehrinde, nehir kıyısında bulunan bir gezinti yeri.

İçindekiler

Okura Önsöz 11

Çingene Kızı 15
Cömert Âşık 93
Rinconete ve Cortadillo 147
İngiliz İspanyol Kadın 193
Kanın Kuvveti 241
Kıskanç Extremaduralı 263
Ünlü Bulaşıkçı Kız 303
İki Genç Kız 365
Bayan Cornelia 409
Sahte Evlilik 453
Köpeklerin Konuşması 469

KIRMIZI EDEBİYAT SERİSİ

Roman
Yüreğini Ferah Tut "Psihi Vathia", Celal Saçaklıoğlu
Eski Dostlar, Erhan Bener
Sanatçının Yaşlı Bir Adam Olarak Portresi, Joseph Heller
Evlerde Uyur Uyanık Yalanlar, Botho Strauss
Ravel, Jean Echenoz
Alaaddin'in Problemi, Ernst Jünger

Öykü
Türküsünü Arayan Adam, Erhan Bener
Allaben Öyküleri, Ülkü Tamer
Komi ve Kemikler, Gönül Çolak (2009 YUNUS NADİ ÖYKÜ ÖDÜLÜ)
Fransızca Bilen Yeşil Atkı, Melis Kutlu
Sır Gecesi, Dinçer Sezgin

Günlükler
Ada Defterleri, Enis Batur
Pasaport Damgaları, Enis Batur

Deneme
Çalıntı Kitap Deposu, Doğan Hızlan
Açık Pencere, Erhan Bener
Gökyüzünden Başka Sınır Yok, İsmail Mert Başat
Rüzgâra Karşı Felsefe, Füsun Akatlı
Niçin Diyalektik, Füsun Akatlı
Öykülerde Dünyalar, Füsun Akatlı
Pervasız Pertavsız, Enis Batur
Başkalaşımlar XI-XXX, Enis Batur

KIRMIZI KLASİK YAPITLAR

Deliliğe Övgü, Erasmus

KIRMIZI ŞİİR SERİSİ

Bir Acıya Kıraat, Metin Altıok
Şiirin İlk Atlası, Metin Altıok
Neyin Nesisin Sen, Enis Batur
Kanat Haraketleri, Enis Batur
Perişey, Enis Batur
Tuğralar, Enis Batur
Koma Provaları / Sütte Ne Çok Kan / Abdal Düşü, Enis Batur
Nil / İblise Göre İncil / Kandil / Sarnıç, Enis Batur
Doğu-Batı Divanı I, Enis Batur
Doğu-Batı Divanı II, Enis Batur
Taşrada Ölüm Dirim Hazırlıkları, Enis Batur
Yalağuz, Kenan Sarıalioğlu
Ağustos 1936 Annemin Karnında Son Bir Ay, Özdemir İnce
Keskindoreke Fındınfalava, Özdemir İnce
Bir Ana Heykeli, Özdemir İnce
Magma ve Kör Saat, Özdemir İnce
Kırk Dört Sıfır Dört, Refik Durbaş
Yanardağın Üstündeki Kuş, Ülkü Tamer
Düello, Behçet Aysan
Yoksulduk Dünyayı Sevdik, Arif Damar
Hadi Gülümse, Kemal Burkay
Kırmızı Gün Beyaz Gece, Ali Cengizkan
Myndos Geçişi, Emirhan Oğuz
Ateş Hırsızları Söylencesi, Emirhan Oğuz

Dünya Şiiri

Aşk Şiirleri, Pablo Neruda
Aşk Şiirleri, Louis Aragon
Aşk Şiirleri, Bertolt Brecht
Aşk Şiirleri, Furuğ Ferruhzad
Aşk Şiirleri, Paul Eluard
Aşk Şiirleri, Rabindranath Tagore
Aşk Şiirleri, Jacques Prévert

Aşk Şiirleri, Guillaume Apollinaire
Aşk Şiirleri, Federico Garcia Lorca
Aşk Şiirleri, Adonis
Yüz Aşk Sonesi, Pablo Neruda
Yirmi Aşk Şiiri ve Bir Umutsuz Şarkı, Pablo Neruda
Elsa, Louis Aragon
Sarhoş Gemi, Arthur Rimbaud
Aşkın Kitabı, Muhammed Bennis
Firari, Rabindranath Tagore
Elsa'nın Gözleri, Louis Aragon
Şarap, Muhammed Bennis
Gitanjali, Rabindranath Tagore

KIRMIZI AŞK SÖZLÜĞÜ SERİSİ

Şarabın Aşk Sözlüğü, Bernard Pivot
Mısır'ın Aşk Sözlüğü, Robert Solé

KIRMIZI ÖZEL KİTAPLAR SERİSİ

Ben Bir Başkasıdır, Arthur Rimbaud
Maldoror'un Şarkıları, Comte de Lautréamont
Paris Kasveti, Charles Baudelaire
Gaspard de la Nuit, Aloysius Bertrand
Nasreddin Hoca, Pertev Naili Boratav
Köroğlu Destanı, Pertev Naili Boratav
Hayatı ve Toplu Şiirleri, Mehmed Âkif
Hayatı ve Toplu Şiirleri, Tevfik Fikret
% Kaç Aptalız?, Aziz Nesin
Hrant'a... Ali Topu Agop'a At

"(...) Sevgili okur, sunduğum bu hikâyelerle hiçbir zaman bir yemek pişiremeyeceksin; çünkü ne ayakları, ne başı, ne iç organları ne de buna benzer şeyleri vardır. Demek istiyorum ki bazı hikâyelerde bulacağın gönül maceraları o kadar edepli, Hıristiyan mantığına ve davranış biçimine göre o kadar uygundur ki onları okuyacak olan dikkatli ve dikkatsiz okuru hiçbir kötü düşünceye sürüklemesine imkân yoktur.

Onlara 'Örnek Alınacak' adını verdim ki; dikkat edersen kendisinden faydalı bir örnek çıkarılmayacak hiçbir hikâyenin bulunmadığını görürsün. Bu konuyu uzatma korkusu olmasaydı her birinden tek tek çıkarılabilecek lezzetli ve şerefli meyveyi belki gösterirdim. Amacım, halkımızın önüne bir hüner masası koymak ve burada her birinin hiçbir zarara uğramadan eğlenmesini sağlamaktır. Ruhun ve bedenin hiçbir zarara uğramaması diyorum; çünkü dürüst ve hoşa giden çalışmalar, zarar vermekten öte yararlıdırlar.

Bildiğim kadarıyla ben İspanyolca hikâyeler yazmış olan ilk kişiyim ki bu gerçektir; çünkü bu dilde basılmakta olan birçok hikâyenin her biri yabancı dillerden çevrilmiştir. Bu hikâyelerse benimdir. Ne taklit ne de çalıntıdır. Hayal gücüm onları tasarladı, kalemim onlara hayat verdi ve basımın kolları arasında büyüyüp gidiyorlar.".

Miguel de Cervantes Saavedra

ISBN 978-975-8855-28-5